GEORGII MONACHI

CHRONICON

EDIDIT

CAROLVS DE BOOR

EDITIONEM ANNI MCMIV
CORRECTIOREM CVRAVIT

PETER WIRTH

VOLVMEN I

TEXTVM GENVINVM VSQVE AD VESPASIANI IMPERIVM
CONTINENS

STVTGARDIAE IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI MCMLXXVIII

Editio stereotypa editionis anni MCMIV correctior

CIP-Kurztitelaufnahme der Deutschen Bibliothek

Georgius ⟨Hamartolus⟩:
[Chronicon]
Georgii Monachi chronicon / ed. Carolvs de Boor.
– Ed. stereotypa ed. anni 1904 / corr. cur.
Peter Wirth. – Stutgardiae [Stuttgart] : Teubner.
Vol. 1. Textum genuinum usque ad Vespasiani
imperium continens. – 1978.
(Bibliotheca scriptorum Graecorum et Romanorum
Teubneriana)
ISBN 3-519-01392-4

Printed in Germany
Druck: Allgäuer Zeitungsverlag GmbH, Kempten/Allgäu
Binderei: F. Wochner KG, Horb/N.

KAROLO KRUMBACHER

S.

PRAEFATIO

Chronicon Georgii Monachi, qui ἁμαρτωλὸν monachorum more se ipse vocavit ideoque, ut ab aliis Georgiis discernatur, Georgius Hamartolus appellari solet, olim ex parte tantum innotuit. Ac primum quidem Gretserus a. 1600 in libro quem scripsit de Cruce Christi vol. II p. 52 fragmentum p. 410, 7—412, 3 ed. Muralt edidit ex interpolato codice Monacensi 139. Deinde ex eodem codice eiusque simili Monacensi 414 Raderus locum p. 683, 3—697, 7 editionis meae latine vertit et sub titulo „Syntagma de statu morientium" a. 1604 edidit. Idem hic illic in aliis quos scripsit libris exigua chronici fragmenta exhibuit. Nicephori patriarchae libri perditi fragmentum quod a Georgio p. 780, 16 laudatur, Petavius in editione Nicephori Breviarii de rebus post Mauricium gestis a. 1616 repraesentavit.

Integrum chronicon edere parabat Leo Allatius. Atque primus ille in Diatribe de Georgiis, quae Georgio Acropolitae a. 1651 edito adhaeret, statuit, omnia chronica, quae sub nomine Georgii Monachi feruntur, quantumcumque inter se discrepent, eidem Georgio Hamartolo deberi, illum autem esse a Georgio Syncello diversum. Scribit autem Allatius a. 1638 in libro de aetate et interstitiis ordinum apud Graecos p. 180: „Georgius Hamartolus non contemnendus auctor et ex quo recentiores Graecorum historici sua fere omnia neque verbis ipsis immutatis hausere, quod ut videas latinum fecimus et una cum textu Graeco, si per tempora licuerit, tibi communicabimus." Deinde a. 1648 Labbeus in Protreptico de byzantinae historiae scriptoribus narrat p. 14: „Georgium Hamartolum a doctissimo viro Leone

Allatio in dies expectamus" et p. 42: „In manus meas venit catalogus librorum Leonis Allatii tum editorum tum nondum excussorum, in quibus no. 66 occurrit Historia Georgii abbatis, qui Hamartolus vocari amat, ab exordio mundi ad imperium Michaelis Theophili f. imperatoris." A. 1651 Allatius denuo scribit in Diatribe de Georgiis p. 330: „Historiam ad aliorum scriptorum loca obscura et ardua explananda apprime necessariam nos e graeca lingua multis abhinc annis vertimus in latinam. Quae utinam aliquando bono reipublicae literariae lucem videat." Neque tamen quod sibi proposuerat exsecutus est. Editio cur in Corpus Parisinum, in quod multi posteriores chronographi, qui Georgii opus expilaverunt, pervenerunt, non recepta fuerit nescio. Solum prooemium in Diatribe de Georgiis, in aliis scriptis excerpta nonnulla quasi studiorum testimonia Allatius publici iuris fecit. Adhibuisse illum in paranda editione codices Vaticanos graecos 153 et 154 Jos. Mar. Quercius narrat in praefatione Georgii Pisidae editionis (Corporis Hist. Byzant. nova appendix Romae 1777 p. XXXII). Verum etiam excussisse Allatium suspicor codicem Vaticanum Palatinum Graecum 394; Georgii enim chronicon inesse, quamvis Joannis Siculi nomen inscriptum sit, cognoverat. Cf. Diatribe de Georgiis p. 327: „Codex Palatinae Ms. in Bibliotheca Vaticana, in quo tota Georgii Hamartoli historia praeter nonnulla loca, quibus res fusius vel succinctius habentur, et variantes sed saepissime in melius lectiones ad verbum exscripta est, Joanni Siculo postmodum Patriarchae Constantinopolitano tributa. Praeter auctoris nomen diversum omnia Hamartoli sunt." Prooemium ex solo codice Vaticano 153 impressum est. Sed cum omnes hi bibliothecae Vaticanae codices textum praebeant varie interpolatum et retractatum, etiamsi lucem vidisset editio non poterat fieri omnibus rebus absoluta.

Corpus Byzantinae Historiae Parisinum extremam tantum chronici partem inde a Leonis V Armeni imperio sub titulo „Georgii Monachi vitae recentiorum imperatorum" in Scriptoribus post Theophanem a. 1685 a Combefisio editis

p. 499 sqq. continet. Infeliciter usus est editor codice Parisino Graeco 1708, qui a textu genuino omnium maxime discrepat, cum et multis additamentis auctus et super genuini chronici finem continuatus sit.

Paullo post in editione Joannis Malalae principe, quam Chilmeadius paravit, Hodius a. 1691 publici iuris fecit, chronici initium usque ad p. 93, 1 e codice Barocciano 194 in lucem prodiit. Neque tamen codex ille integrum huius partis textum exhibet, sed brevia tantum excerpta. Desunt autem cum aliae particulae tum integer locus p. 57, 17—92, 12 epitomam ex Athanasii et Theodoreti operibus continens. Textus autem horum excerptorum libro nititur interpolato.

Saeculo decimo octavo neque in Georgio monacho neque in aliis scriptoribus Byzantinis quisquam operam posuit. Laudari illum invenio apud solum Kollarum, qui, cum in Supplementis ad Petri Lambecii commentariorum libros VIII col. 653 codicem Vindobonensem, qui hodie Hist. graec. 40 insignitur, describit, haec refert: „Partes quasdam illius chronici et fragmenta habemus a Petavio Gretsero Allatio Lambecio Radero aliis sparsim edita. Horum augebit numerum Franciscus Carolus Alter.... qui ex hoc ipso codice ecclesiastica quaedam a folio scilicet 180 p. 2 usque ad fol. 245 p. 1 eo consilio exscripsit, ut aliquando cum ceteris in bibliotheca nostra collectis historiae Byzantinae bono in lucem proferret." Continetur illis foliis historia imperatorum a Constantino Magno usque ad Justinianum (p. 489, 22—640, 27). Vir ille doctus, cui princeps chronici Georgii Phrantzis editio debetur, num apographo suo usus sit, nescio.

Exeunte demum saeculo nova chronici parabatur editio. Hardtius autem in Catalogo mscr. graecorum bibliothecae Regiae Bavaricae Tom. II p. 105, postquam codicem Monacensem Georgii descripsit, haec verba addit: „Iste Hamartolus a me latine versus et praelo paratus est." Idem in praefatione editionis Theodosii Meliteni prelo paratae exponit: „Huic statim succedere potest Georgii Hamartoli

chronicon diu alias exspectatum, sumptibus scilicet praebitis.“ (Cf. Theodosii Meliteni Chronographia ed. Th. L. Fr. Tafel p. XI.) Neque tamen in lucem prodiit haec editio, id quod non graviter dolendum est, cum codices Monacenses 139 et 414 valde interpolati sint. Editae sunt tantummodo „Lectiones variantes ex codd. Monacensibus Theodosii Meliteni et Georgii Hamartoli ad editionem Leonis Grammatici Venetam“ in diario quod inscribitur Neuer litterar. Anzeiger 3 (1808) p. 61 sqq.

Corporis scriptorum historiae Byzantinae Bonnensis editores num universum chronicon recipere voluerint non constat. Quamquam animadvertenti mihi Dindorfium habuisse codicis Scorialensis collationem, id quod criticus quidam in editionis Muraltianae censura refert (cf. Literar. Centralblatt 1861 p. 530), editionem parasse illos verisimile videtur. Sola prodiit, quam Combefisius olim ediderat, clausula denuo impressa, cui adiunctae sunt scripturae a Carolo Benedicto Hasio e codice Coisliniano 134 enotatae. Atque feliciter evenit, ut tum primum genuini chronici pars innotesceret appareretque, quantum inter genuinum textum et interpolatum interesset.

Novam universi chronici editionem parasse Miklosichium Muraltius in praefatione p. XXVIII narrat. Neque tamen inceptum ille opus perfecit, nescio an editione Muraltiana deterritus. Certe vir doctus, cui codices Vindobonenses praesto essent, genuini chronici imaginem rectius expressisset, quam Muraltius.

Hic illic ex singulis libris particulae chronici editae sunt. Veluti Cramerus in Anecdotis Graecis e codd. mscr. Bibliothecarum Oxoniensium Vol. IV p. 218 sqq. a. 1837 ex codicibus Baroccianis 194 et 30 excerpta quaedam ex primis chronici partibus publici iuris fecit. Deinde a. 1852 in Actis Academiae Vindobonensis (Sitzungsberichte. Philos. hist. Cl. Bd. IX p. 21 sqq.) Tafelii prodiit commentatio „Theophanis Chronographia (Probe einer neuen krit.-exegetischen Ausgabe)“, in qua chronici partem eam, quae Heraclii imperium continet, ille ex codice Vindobonensi Hist.

graec. 40 repraesentavit. Tafelii lectiones ubi a meis discrepant, illius neglegentia causa est, non mea. Constantinus denique Tischendorfius a. 1855 in Anecdotis sacris et profanis p. 95 nonnulla edidit ex codicibus Parisino Graeco 1706 et Coisliniano 305 excerpta, quibus maxima imperii Neroniani pars, imperii Tiberiani particula continetur.

Anno demum 1859 princeps universi chronici editio in lucem prodiit sic inscripta: „Georgii Monachi dicti Hamartoli Chronicon ab orbe condito ad annum p. Chr. n. 842 et a diversis scriptoribus usque ad a. 1143 continuatum nunc primum ad fidem codicis Mosquensis adiecta passim varietate reliquorum codicum nec non Leonis Grammatici et Cedreni . . . edidit E. de Muralto. Petropoli 1859“ (= Učenyja zapiski vtorago otdělenija imperatorskoj akademii nauk. Sanktpeterburg 1861). Codicum vir ille doctus 27, id est omnium fere, indicem confecit, libros hic illic partim ipse excussit partim excutiendos curavit, in quo elaboraverunt Millerus Miklosichius Tafelius alii. Verum tamen cum partes tantum chronici in aliis semper locis excuterentur, numquam idem ex omnibus libris locus repraesentaretur, quae inter libros necessitudo intercederet quibusque libris genuina chronici forma contineretur non apparuit. Neque solum editionis fundamentum male erat iactum, sed etiam Muraltii neque doctrina neque eruditio suscepto negotio ullo modo sufficiebat. Ita factum est, ut mire iudicaret (praef. p. X): „Codicum XXV qui hucusque innotuerunt huius chronographi variae lectiones nec plures nec graviores sunt nec inter sese magis discrepant quam ceteris in scriptoribus saepius descriptis evenire solet, vel librariorum incuria vel eorundem augendi et emendandi studio, qui nunc lineas integras ex homoeoteleuto omittunt, nunc glossas marginales in textum recipiunt.“ Paullo post exponere pergit: „Codicum autem Coislinianorum 310 et 305 (dicere voluit 134!) lectiones variae ad annos 813 —842 notatae illorum qui hos codices descripserunt exornandi studium, non vero alium chronographum quam qui

ceteris in codicibus invenitur, arguunt." Immo Coislinianorum codicum textum, qui a genuino proxime abest, aliorum librorum veluti Mosquensis scriptores „exornandi studio" valde immutaverunt et auxerunt. Nec minus prave de codice Ambrosiano valde interpolato, minus tamen, quam in codice Mosquensi factum est, retractato exponit: „Plura non leguntur, quae codex Mosquensis cum ceteris antiquioribus exhibet."

Quae cum ita essent, cum eadem fere continere omnes libros existimaret, codicem Mosquensem bibliothecae synodalis nr. nunc 406 olim 252 (251) et 264, quippe ad quem facillimus aditus pateret, selegit, ad cuius normam textus imprimeretur, quamvis „multa in hunc codicem e margine irrepsisse" (praef. p. XX) non ignoraret. Infra textum et in fine in appendice varias quae ei suppeditabant lectiones addidit. Lacunas codicis Mosquensis supplevit (cf. praef. p. XX) partim ex codice Vaticano 153, partim ex Monacensibus 139 et 414, partim ex Coisliniano 305, quorum librorum admodum diversum esse ambitum et argumentum infra demonstrabo. Codicem igitur cum repraesentaret ita interpolatum, ut a genuino textu omnium fere plurimum abesse iudicandus sit, studiis Byzantinis non modo non profuit, sed valde nocuit. Neque enim ex ipso chronico multum fructus ad historiam cognoscendam redundat, sed quid quisque postea chronographus inde hauserit historicum animadvertere oportet, ut litterarum Byzantinarum historiam illustrare possit. Id ut fieri possit chronicon repraesentare oportet a posterioribus additamentis et mutationibus prorsus liberum. Dolendum etiam est Muraltium varias lectiones ita saepe falso exhibuisse, ut dubites falsone a viris doctis ex libris enotatae an a Muraltio commutatis siglis falso expressae sint, ita magnam partem earum omisisse, ut quae sit librorum necessitudo nequaquam eluceat. Veluti de codicis Mosquensis initio mutilo p. 44,24 editionis suae Muraltius exponit: „Hucusque e codd. Mon. (i. e. Monac. 139) et Aug. (i. e. Monac. 414) cum Par. 1705 collatis. Siglum igitur Par. usque eo cum ad-

hibet, nulla varia lectione notata credi oportet, codicem Parisinum 1705 eadem exhibere quae Monacenses. Sed longe aliter res se habet. Exempli gratia legitur p. 16, 15

apud Muraltium ex codd. Monacc.	in Paris. 1705
ἐφ' ὧν χρόνων καὶ Ταῦρος ὁ Κρήτης βασιλεὺς δορυάλωτον εἰληφὼς καὶ πρὸς τὴν Θράκην	*ἦν Ταῦρος κτλ.*
τὴν ἰδίαν χώραν ἀπαγαγὼν τὴν Εὐρώπην παρθενεύουσαν καὶ εὐπρεπῆ, προσηγόρευσεν ἐκεῖνα τὰ μέρη εἰς ὄνομα αὐτῆς Εὐρώπην.	*ἀπαγαγὼν παρθένον οὖσαν καὶ εὐπρεπῆ ἔσχε γυναῖκα προσαγορεύσας ἐκεῖνα τὰ μέρη εἰς ὄνομα αὐτῆς Εὐρώπεια.*

Cum codice Parisino consentiunt reliqui libri praeter Monacensium familiam. Illo genuinum textum exhiberi Malalas p. 31, 3 docet. Muraltius lectionis varietatem omnino non commemoravit.

Similiter p. 61, 12 legitur:

apud Muraltium in codd. Monacc.	in cod. Paris.
εἶτα τοίνυν καὶ οἱ τῶν τοιούτων ψευδοθέων κήρυκες καὶ μάντεις ποιηταί τε καὶ συγ-	*εἴθε τοίνυν κτλ.*
γραφεῖς οὐχ ἁπλῶς εἶναι θεοὺς μόνον ἔγραψαν, ἀλλὰ μὴν καὶ τὰς πράξεις αὐτῶν πρὸς ἔλεγχόν τε ἀθεότητος καὶ αἰσχροποιοῦ πολιτείας ἀνέγραψαν.	*συγγραφεῖς ἁπλῶς εἶναι θεοὺς γεγραφήκασιν, ἀλλὰ μὴ καὶ τὰς πράξεις αὐτῶν εἰς ἔλεγχον τῆς ἀθεότητος καὶ αἰσχρ. πολ. ἀνέγραφον.*

Praeterquam quod solus *εἰς* exhibet codex Parisinus, cum reliquis libris omnibus praeter Monacensium familiam et cum Athanasii, ex quo locus ille excerptus est, textu consentit, in Monacensibus verba exstant temere et prave retractata. Muraltius codicem Parisinum etiam hoc loco prorsus neglexit. Codicis Monacensis 414 nullam fere enotavit vir doctus variam lectionem, quasi cum Monac. 139 ad verbum ille consentiat.

Multum etiam nocuit editioni quod liber Mosquensis continet „compendia plurima nec sine periculo erroris resolvenda“ (cf. Praef. p. XXII). Atque Muraltius, quanta fuit Graeci sermonis imperitia, saepissime in eiusmodi errores incidit. Deinde typothetae menda commiserunt ita innumera, ut hi an editor peccaverit saepissime dubium sit.

Repetita est Muraltiana editio, addita versione latina, in Patrologiae Graecae a Mignio edita tomo 110.

Reiecta igitur variarum lectionum a Muraltio congestarum inutili farragine prorsus novum fundamentum iacere editorem oportebat. Qua in re fieri non potuit quin omnes libri iique longe dispersi denuo percenserentur, quamvis chronici semper denuo perlustrare verba plurimum taederet.

Ipse cum ante hos triginta annos in Georgii chronico elaborare ordiebar, edere hoc nequaquam in animo habui, verum tamen cum novam Theophanis editionem pararem, Georgii quoque chronico operam dare cogebar, cum hic Theophanis opus, simul atque in lucem prodierat, in usum suum convertisset. Inquisivi igitur in eas tantum chronici partes, in quibus de imperatoribus a Constantino Magno usque ad Leonem V agitur in quibusque Theophanis operam conferre Georgii intererat, et de hac re in commentationibus in honorem Arnoldi Schaeferi editis p. 276 sqq. disserui. Sed cum non omnes codices percensuissem, quae inter libros necessitudo intercederet non satis bene cognovi, id intellexi novam Georgii editionem parari oportere, ut obscurae chronographorum Byzantinorum historiae aliquid lucis afferretur. Constitui igitur, quamvis opera esset molesta et taedii plena, chronicon denuo edere.

Atque bibliothecarum praefecti Monacensis, Argentoratensis, Cizensis, Vindobonensis, Parisinae libros suos liberalissime huc transmiserunt. Larga quamvis suppeteret materia, codices non paucos peregre inspicere oportebat. Hoc ut facere possem quod Academia scientiarum Berolinensis concessit pecuniam, ferias amplissimum ministerium, maximas hic ago gratias.

De libris chronici, de fontibus, de scriptoribus qui postea chronico usi sunt, mox seorsum fusius exponam, nunc breviter tantum de libris quaeque inter eos ratio intercedat, quomodo denique iis usus sim explicabo.

Librorum Muraltianorum viginti septem et aliorum qui praeter hos exstant scripturas enotare non opus est omnium. Atque neglegere licet eos, qui ex codicibus adhuc superstitibus descripti sunt. Qui deinde ex perdito codice archetypo fluxerunt recentiores plures ex his paucorum satis est exhibere lectiones, ut codicis archetypi verba restituantur. Tum nonnulli libri non universum chronicon sed excerpta tantum praebent. Nihilominus libros inspici oportuit non paucos. Quos quidem cum percensuissem, id quod iam in commentatione illa Schaefero oblata demonstrare temptaveram, genuinum textum optime servari codicibus Coisliniano 310 et 134, cognovi. Hos igitur ante ceteros describam.

Coislinianus 310, olim 302, (*A*) folia continet 259. Folia 1—7 et 256—259 bombycina argumentum theologicum continentia postea demum cum libro conglutinata sunt. Ipse liber folia 8 usque ad 255 continens membranaceus saeculi X in suprema folii 8 margine inscriptionem habet: *βιβλίον τῆς ἐννάτης θέσεως*; infra scriptum est $\beta\iota^{\beta\lambda}$ $\chi\rho o\nu\iota^{\kappa}$. Hanc inscriptionem esse bibliothecae monasterii Scti Athanasii in monte Atho signum Montfauconius docet Bibl. Coislin. p. 43. Libri folia diutius iacebant non conglutinata. Quo factum est, ut prima pagina vehementer premeretur et scriptura eius ex parte exstingueretur. Eadem de causa cum insequentia folia contraherentur, textus eorum corrumpebatur. In ultimo folio sub finem textus verba quaedam postea addita sunt, quae tamen legi nondum possunt. Duae sunt maiores lacunae. Atque inter folia 69 et 70 locus intercidit p. 184, 3 *ἀλλὰ δεῖ* —211, 28 *πέπτωκε πτῶ|μα*. Duorum foliorum quae exsecta sunt reliquiae interiorum marginum exstant, praeter has integer quaternio deest. Deinde inter folia 213 et 214 locus

p. 643, 5 φοβερώτατος — 659, 20 ἐπληροφόρει, folia scilicet quinque interciderunt. Ex his trium margines interiores suis locis supersunt, folii quinti margo interior prave post folium 77 inserta est, quam folium quintum numero 78 insignitum sequitur. Quod cum contineat textum a p. 656, 9 τέ|κνου γενόμενον usque ad 659, 20 ἐπληροφόρει, re vera deest tantum locus p. 643, 5 φοβερώτατος usque ad p. 656, 9 τοῦ ἰδίου τέ|κνου. Liber non habet praefationem. Haec utrum interierit dum codex iacebat non conglutinatus an numquam in eo exhibita fuerit, non liquet, cum quaterniones non numerati sint. Qui enim exstant quaternionum numeri postea demum cum iam lacunae illae in codice erant additi sunt. Primus quaternio cum integer sit, aut nullum antea excidisse, aut qui forsitan antea exciderit non solum praefationem, sed etiam πίνακα τῶν κεφαλαίων, sicut alii codices haud pauci, continuisse effici potest. Textus inscriptionem non habet, sed ante eum trium versuum spatium vacuum relictum est, ubi illa praeponeretur. Neque tamen librarius eam praeposuit. Eradi eam potuisse Montfauconius Bibl. Coislin. p. 425 perverse coniecit. Alia manu vetere litteris uncialibus superscriptum est Ἀρχὴ σὺν θεῷ τῆς γενέσεως, alia recentissima ἱστορία γεωργίου μοναχοῦ. Quae in quibusdam libris exstat p. 43, 11 secunda inscriptio deest, novam chronici partem incipere librarius novo tantum versu et maiore litterae initialis forma indicat. In fine chronici de Michaelis III et Theodorae imperio agitur. In ultimo textus versu, qui syllabas -στορος (p. 803, 26) solas continet atramento rubro subscriptum est τέλος ἐνταῦθα τοῦ χρονικοῦ. Sequitur mundi aetatum conspectus, cuius primi verbi Γίνονται litera initialis ipsa quoque rubro atramento scripta est. Talis atramenti color cum in codice alibi non inveniatur et subscriptionem et conspectum postea additum esse facile aliquis coniecerit. Sed neque aliam scriptura ostendit manum, et idem conspectus in aliis diversae stirpis libris invenitur. Muraltius quod e conspectu rerum in chronico narratarum, quem Georgius in praefa-

tione exhibet, temere quattuor libros distinxit, in codice *A* nullam poterat invenire vestigium: neque enim usquam praeter locum illum quem supra laudavi p. 43, 11 nova chronici pars indicatur. Capita non distinguuntur. Quamquam in margine multae exstant breves argumenti adumbrationes, multae exclamationes alia eius generis maxime in foliis 1 usque ad 32 et in iis, quibus Phocae imperium continetur. Sed praeterquam quod novorum regnorum et imperiorum initia aeque notantur, capitum quae Muraltius repraesentavit inscriptiones raro eosdem locos obtinent, raro iisdem verbis expressae sunt, quibus notae illae marginales. Quarum quidem pars manifesto veterem prodit manum, non primam, cum scriptura similis sit, atramentum multo fuscius quam quo textus et multae notae marginales scriptae sunt. Librum etiam ex quo codex *A* fluxit notas habuisse marginales inde efficitur, quod nonnullae in textum irrepserunt. Raro posterioribus temporibus exstincti loci restituti, raro menda orthographica correcta sunt. Insolenter p. 474, 15 quae in textu desunt verba τὴν δὲ καθεκτικὴν recentissima manu in margine suppleta sunt. Liber est diligentissime scriptus, rarissime homoeoteleuton effecit, ut enuntiatorum particulae exciderent, integri versus rarissime omissi sunt. Res orthographicas et accentus librarius perquam neglexit. Ac saepius binas ponit consonantes λλ et νν pro singulis, singulas ρ et σ saepius pro binis. Deinde vocalem ω saepissime ponit pro ο mediis in verbis, maxime in nominibus propriis (sicuti ubique fere scribit *Νεστώριος*, *Μακεδώνιος*, *Ἀνατώλιος*, *Ἀντίωχος*, *Ἀντιώχεια*, saepe *Θεοδώσιος*, semper fere ἀγνωεῖν alia), primam litteram ο commutat cum ω, veluti scribit ὀνόμασα alia id genus, et augmentum plerumque neglegit. Tum admodum saepe ει et η maxime in vocabulorum fine commiscet, ut modorum semper indicativi et coniunctivi formae quaedam vix discerni queant. Byzantinismi denique quidam in solo hoc libro inveniuntur veluti σαράκοντα, σαρακοστός, alii per totum librum dispersi sunt, qui in reliquis libris in iis tantum

chronici partibus occurrunt, quas Georgius ex Malala aliisque eiusdem farinae auctoribus mutuatus est, veluti εἶπαν, γενάμενος, alia.

Libro *A* valde propinquus est codex **Parisinus Supplementi graeci 620,** quem Omontius in catalogo interrogationis signo apposito Georgii Cedreni librum appellat. Chartaceus est saeculi XV miscellaneus. Foliis 4 usque ad 140 continetur Georgii Monachi chronicon inde a p. 282, 21 σε εἰς διαθήκην γένους usque ad p. 610, 16 τοῦ δὲ συνθεμένου τοῦτο μεθ' ὅρκον. Textus nullas habet lacunas, sed folia 20 usque ad 25 ante folium 18 anteponenda sunt. Folia 17^{v} et 35^{v} vacua sunt. Textus a codice *A* prope abest habetque multas lectiones cum illo communes, quae in aliis libris omnino non inveniuntur. Verum tamen illum non ex *A* transscriptum esse constat, cum manifesta libri *A* vitia ac lacunae aeque atque in libro affini Paris. 1705 desint. Scriptus est ita neglegenter ac temere, ut variae eius lectiones fere nullius momenti sunt, cum praesertim in eo etiam desiderentur quae in *A* exciderunt chronici partes. Non igitur vehementer doleo me hunc librum impresso iam textu meo repperisse, cum in bibliotheca Parisina nuper Cedreni libros percensebam.

Coislinianus 134 olim 301 (*C*) membranaceus saec. XII foliorum 311 plane integer est nisi quod inter folia 300 et 301 unum, quo verba a p. 778, 6 τὸ δεινὸν usque ad p. 780, 10 τῆς εὐσεβείας continebantur, folium excidit. Deinde praefationem omnino non exhibuisse librarium quaternionum qui semper in codice fuerunt numeri demonstrant. Locum denique p. 132, 22 καὶ ἔσῃ usque ad p. 134, 7 ἀμέμπτως librarius omisit, neque tamen ullam lacunam significavit. Liber cum habeat post lacunam προσβιοῦντες pro reliquorum codicum omnium lectione βιοῦντες, verisimile est in codice archetypo verba defuisse usque ad ἀμέμ et librarium pro πτως βιοῦντες de coniectura scripsisse προσβιοῦντες. Neque tamen in codice archetypo exciderat folium, quod plura verba continuisset, sed librarius quanta erat neglegentia paginam illius vel colum-

nam praetermisisse putandus est. In ultimo folio multae significantur parvae lacunae, unde efficitur codicis archetypi clausulam aut difficilem fuisse ad legendum aut multis locis perforatam. Verum etiam paullo ante similibus vitiis laborasse codicem archetypum existimo, cum ibi in codice *C* perversissimae lectiones inveniantur. Aeque atque in codice *A* in fine de imperio Michaelis III narrationem mundi aetatum conspectus sequitur. Prima quam rubra ornamenta complectuntur inscriptio haec est: *Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονογράφων τε καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὲν καὶ συντεθὲν ὑπὸ Γεωργίου μοναχοῦ.* Secunda ante p. 43, 13 sequitur inscriptio: *Ἀρχὴ τοῦ χρονικοῦ Γεωργίου μοναχοῦ.* In utraque etiamsi Georgii nomen exstat, non tamen additur *ἁμαρτωλοῦ* quod olim illi tribuebatur cognomen. Muraltiana librorum distinctio neque in hunc codicem quadrat neque in reliquos. Peculiariter in codice *C* chronici quasi partes distinguuntur rubris inscriptionibus in textum insertis, sed non numeratis his: p. 145, 20 *Περὶ τῶν κριτῶν*, p. 166, 5 *Ἀρχὴ τῆς βασιλείας τῶν Ἰουδαίων καὶ περὶ Σαοὺλ τοῦ βασιλέως*, p. 251, 10 *Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Ἱεροβοὰμ βασιλέως Σαμαρείας καὶ περὶ τῆς διαιρέσεως τῶν δέκα σκήπτρων*, p. 264, 17 *Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Βαβυλῶνος*, p. 291, 7 *Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Ἀντιόχου*, p. 293, 7 *Ἀρχὴ τῆς τῶν Ῥωμαίων βασιλείας*, p. 293, 19 *Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Αὐγούστου Καίσαρος*, p. 489, 21 *Ἀρχὴ τῆς τῶν Χριστιανῶν βασιλείας καὶ περὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου.* Praeter has in marginibus, summis maxime et imis, breves exstant argumenti adumbrationes non numeratae, quae tamen a Muraltianorum capitum inscriptionibus et re et verbis multum discrepant. Harum paucae ita in textum irrepserunt, ut inscriptionum instar legantur, sed atramento nigro scriptae. Neglegentissime codicem librarius scripsit, homoeoteleuton cum saepe non advertit multa verba omisit, saepe integrum versum archetypi, duos etiam nonnumquam neglexit. Res orthographicas omnino non curavit, quo factum est ut, ubi in uno plura verbo inveniuntur menda orthographica, horribiles vocabulorum

formae nascerentur. Idem saepissime accentus neglegenter posuit ac vocabula falso vel discrevit vel coniunxit. Recentior manus quotquot *ν ἐφελκυστικὰ* ante consonantes exstabant erasit et hic illic menda ad cognoscendum facilia sustulit, in ipsis rebus pauca admodum mutavit, veluti p. 308, 14 in enuntiato *Ἰάκωβον ἀνελόντα τὸν τοῦ Ζεβεδαίου* vocabulo *Ζεβεδαίου* eraso verba *ἀδελφοῦ τοῦ κυρίου* substituta sunt.

Codicem *C* postquam descripsi transgredi iam convenit ad **Parisinum graecum 1704**, membranaceum, 167 foliorum. Folia 1—4 post praefixa vacua relicta sunt; folia 162—167 ipsa quoque post adiuncta continent de antiquissimis rebus biblicis narrationem inscriptam *Νικηφόρου φιλοσόφου κεφάλαιον α'*. Folia 5—161 saeculi XII continent chronicon Georgii usque ad Constantini Magni imperium. Liber cum habeat multos bibliothecarum numeros (DCXLIV 43. 618. 2559, no. 37, no. 35) multos etiam eum habuisse possessores verisimile est. In folio 4 praefixo scheda agglutinata est, in qua verba „cod. 698" (membr. saec. XIII recentior manus addidit) brevis sequitur argumenti adumbratio, deinde haec verba „Opus nondum typis mandatum, de quo videnda est Leonis Allatii diatribe de Georgiis et consulendi libri mss. 296. 297 (recentior manus addidit: hodie 2076 et 2077). In fine recentiori manu Nicephori philosophi caput primum. Est de filiis dei et filiabus hominum, de gigantibus et diluvio etc." Infra recentiore manu additum „Observa chirographum Georgii Stasini pictoris fol. 3 et fol. 16, qui et notas adscripsit." Haec verba pertinent ad notas marginales folii 3^v: *ἡ παροῦσα βίβλος ἐστὶν Γεωργίου Στασινοῦ τάχα καὶ ζωγράφου* et folii 16^r: *εὔχεσθαι πατέρες διὰ τὸν κύριον ὑπὲρ τῆς ψυχῆς τοῦ ἁμαρτωλοῦ Γεωργίου τάχα ζωγράφου τοῦ ἔχοντος τὴν βίβλον ταύτην*. In fine folii 161 extrema codicis verba haec sunt: *διὸ καὶ λοιμὸς καὶ λιμὸς καὶ αὐχμὸς καὶ πᾶν ὅτι οὖν ἐστὶ κακὸν εἰπεῖν τοὺς ἀνθρώπους μετῆλθεν ὡς εἴρηται* (p. 484, 18). Integrum igitur enuntiatum cum in fine exstet cumque desinat narratio antequam ad Constan-

tinum Magnum transgrediatur, nulla codicis folia periisse, sed consulto librarium illic narrationem abrupisse efficitur. Alterum quo christianorum imperatorum historia continebatur volumen interiisse videtur. In libro cum omnino eaedem exstent lacunae et magnae et parvae, eadem menda inveniantur, eadem orthographia adhibeatur quae in codice *C*, ex hoc illum originem ducere constat. Litterarum etiam ductus cum mire consentiant codicis *C* videtur librarius apographum suum denuo transscripsisse. Scripsit autem codicem 1704 antequam secunda manus codicem *C* correxit. Iis igitur locis, quibus codicis *C* lectiones litura mutatae sunt, meliorem textum praebet liber Parisinus, velut p. 308, 14 *Ζεβεδαίου* exstat nomen. Praefationem etiam exhibet, quae in codice *C* deest, *πρόλογος χρονικῆς ἱστορίας* inscriptam. Adhibuit autem scriptor sine dubio alium librum, ex quo lacunas etiam supplevit veluti eam, quam supra laudavi p. 132—134, et gravia quaedam menda sustulit. In foliorum 16ᵛ usque ad 102ᵛ marginibus notae exstant breviter textus argumentum adumbrantes, loci ex scriptoribus ecclesiasticis excerpti, cogitationes denique ipsius librarii theologicae.

Quem Muraltius no. 27 (praef. p. XXIX) ex Montfauconii Bibl. bibl. II, p. 737 B commemorat codicem Radulphi Cardinalis no. 37 is, cum non solum eundem ambitum habeat quem liber Parisinus, sed etiam numero 37, qui invenitur inter illius numeros supra descriptos, signatus sit, idem esse putandus est, qui nunc Parisinus 1704 appellatur.

In codicibus *A* et *C* eadem omnino eodem ordine narrantur, duabus tantum rebus libri differunt. Atque in fine imperii Phocae p. 666, 14 liber *A* habet locum, qui in *C* deest, e diversis Isidori Pelusiotae epistolis conflatum. Excerpsit autem et in unum coacervavit chronographus locos quibus gentem Cappadocum, cuius erat ille imperator gravibus conviciis Isidorus consectatur. Iam cum constet Georgium epistolas illas non modo saepe in usum suum convertisse, sed etiam eiusmodi centones inde excerptos in

chronicon inseruisse, locum illum libri *A* genuinum esse verisimile est. Accedit quod idem locus non solum in codice Parisino 1705 libro *A* affini exstat, verum etiam in Coisliniano 305 cuius est in his rebus, ut infra demonstrabo, summa auctoritas. Deinde in libris *A* et *C* res gestae Michaelis III, p. 801, 5 sqq., non eodem ordine narrantur. In libro autem *A* postquam annorum imperii indicatus est numerus, primum classem Saracenorum cum Byzantium proficisceretur tempestate esse deletam narratur, deinde imaginum cultus quomodo restitutus sit exponitur, in codice *C* res altera cum altera commiscentur. In quo uter liber verum ordinem servaverit non constat. Equidem arbitror in codicis archetypi margine Arabum clades eo consilio fuisse narratas, ut aliquando ad finem chronici adiungerentur. Exstant certe ibi in libris quibusdam valde retractatis. Qua de re alio loco fusius exponam.

Scorialensis I, Φ, 1 (*D*), quem perperam Muraltius praef. p. XIX „incendio a. 1671 consumptum esse atque superesse tantum fragmenta e codicibus integris extracta qualia Cramerus edidit" dicit, membranaceus est saeculi XI 187 foliorum plane integer. Prooemium quoque continet. Paginae in binas columnas divisae sunt. Ante prooemium prima exstat inscriptio ornamento variis coloribus picto inclusa: *Γεωργίου οἰκουμενικοῦ διδασκάλου πρόλογος σὺν θεῷ χρονικῆς ἱστορίας*, secunda ante textus initium ipsa quoque ornamento inclusa: *Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονογράφων τε καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὲν καὶ συντεθὲν ὑπὸ Γεωργίου μοναχοῦ*, tertia p. 43, 11 *Ἀρχὴ τοῦ χρονικοῦ Γεωργίου μοναχοῦ*. P. 166 regum Judaeorum historiae initium inscriptionem non habet, sed praemissis lineis variis coloribus pictis librarius novam chronici partem incipere significavit, item p. 264, 17. Post p. 264, 16 subscriptum est *τέλος τῆς τῶν Ἑβραίων βασιλείας*; novam hic chronici partem initium capere lineis rubris interpositis significatur. Assyriae regum quae sequuntur regna eorum cuiusque initio numerus ordinalis adscriptus est. P. 271, 28 inscriptio

exstat *Ἀρχὴ τῆς Περσῶν βασιλείας*, numeri denuo ab ᾱ incipiunt. P. 293, 7 rursus invenitur inscriptio *Ἀρχὴ τῆς τῶν Ῥωμαίων βασιλείας*, rursus ab ᾱ incipientes numeri usque ad Vespasianum ponuntur. P. 489, 21 exhibetur inscriptio *Ἀρχὴ τῆς τῶν Χριστιανῶν βασιλείας καὶ περὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου.* Imperia usque ad Leonem Armenum distinguuntur numeris ᾱ usque ad λη̄. Ultima codicis verba sicuti in libris *A* et *C* sequitur mundi aetatum conspectus. In marginibus inde a Judaeorum iudicibus (p. 145, 20) regnorum iudicum regum imperatorum *ἀρχὴ* plerumque indicatur, non semper, semper loci quibus de synodis oecumenicis agitur notantur. Praeter haec argumentum textus in margine raro adumbratur. Liber est diligentissime scriptus, a solita orthographia ceteris minus abhorret, ligaturas et compendia praeter usitatissima raro et plerumque in fine versuum continet. Secunda manus pauca menda sustulit eaque levia et manifesta; nonnulla temere de coniectura mutata sunt, collatis plerumque aliis qui prope aberant chronici locis. Veluti p. 562, 12 et 562, 19 *Μάξιμος* scriptum est pro *Μαξιμῖνος*, ubi eundem Maximum invenire sibi videbatur corrector qui p. 564, 3 commemoratur. P. 568, 17 vocabulum *συμβασιλεὺς* e locis p. 567, 27 et 570, 3 in *συμβασιλεύων* mutatum est; p. 592, 4 pro *τοῦ ἀνέμου* nescio qua de causa exhibetur *τοῦ πολέμου.* Solo loco p. 668, 8, ubi verba *γαμβρὸν ποιήσειας*, quae in textu exciderant, paullum mutata in margine substituta sunt, alium librum adhibuisse corrector videtur vel Georgii vel reliquorum, in quibus eadem narrantur, chronicorum.

A et *C* ubi discrepant *C* et *D* consentiunt. Huic etiam deest in Phocae imperio cento ex Isidoro compilatus, atque eodem ordine res gestae Michaelis III narrantur quo in *C*. Paucis tantum locis ab *A* et *C* discrepat *D* tum aliis tum p. 718, 9 sqq., ubi de Paulicianorum secta in *D* plenius, brevius in *A* et *C* exponitur. Quae in solo *D* inveniuntur narrationes eas in duabus commentationibus B. Z. VII (1898), p. 40 sqq. et X (1901), p. 80 repraesentavi. Prima illa commentatione demonstrasse mihi videor breviorem de

Paulicianis narrationem genuinam postea esse interpolatam. In quo praeter ea quae ibi disserui animadverti velim, codicem Symeonis Logothetae Messanensem cum ceteris rebus cum *D* plane consentiat, breviorem tamen continere de Paulicianis narrationem non secus atque *A* et *C*.

Codex hic Messanensis (*M*) et qui necessitudine ab eo prope absunt, quamvis in iis ad Augustum tantum narratio pertineat, Holkhamensis 295 (*H*) et Vindobonensis Suppl. Graec. 91 a me B. Z. VI (1897), p. 273 sqq. et X (1901), p. 70 sqq. descripti, prae se ferunt illi quidem nomen Symeonis Logothetae, sed quamquam partim in angustum coacti partim additamentis aucti sunt, non plus a genuino Georgii chronici textu absunt, quam multi libri, qui Georgii nomine inscribuntur, propius etiam absunt a melioribus libris, maxime a *D*, quam alii, in quos grassata est emendandae orationis libido. Non igitur dubitavi libros hos in constituendo textu adhibere eorumque lectiones ex parte in apparatum criticum inserere. In quo id potissimum egi, ut de codicis *D* lectionibus certior fierem. Contra hunc si cum aliis Georgii libris consentiunt Symeonis codices, in *D* lapsu calami peccatum est, omnes tres quoties inter se dissident, quae etiam in *D* leguntur in codice illorum archetypo exstabant, lectiones diversae aut lapsu calami aut mutandi temeritate natae sunt. Huius modi discrepat prae ceteris codex Messanensis maxime in lectionibus multis, quae praeter eum in solo Parisino 1705 inveniuntur. Ex huius igitur simili libro codex illius archetypus correctus est.

Parisinus Graecus 1705 (*B*), olim Colbertinus 4215, bombycinus est saeculi XIII 268 foliorum. In primo folio iuxta numerum 4215 numerus quoque exstat 2339. Liber est initio et in fine mutilatus, bis folia falso agglutinata sunt. Est autem folium 6 ante 5 ponendum, folia 64—70 ante 56. Folia 1 usque ad 6 indicem capitum continent copiosum initio mutilum. Primo quod nunc exstat capiti cum numerus μ′ secunda manu, quae in margine multos adscripsit numeros ordinales, appositus sit, integer tum

fuisse index videtur, postea folium interiisse, in quo 39 priora capita significabantur. In folio 5[r] ultimum caput notatur verbis: *Περὶ μιχαὴλ καὶ τοῦ σαρακηνοῦ ἀποδηνάρ. Σύνοδος ἁγίων περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων.* Infra haec verba cum ornamentum pictum et folium 5[v] vacuum relictum sit, indicem non longius continuatum fuisse constat. Neque magis ipsum textum ultra Michaelis imperium propagatum fuisse, quippe ubi etiam libri *ACD* deficiant, verisimile est. Praefatio deest. Quae num olim in codice fuerit diiudicari nequit; equidem librum eam non continuisse arbitror. Etenim cum primus integer quaternio a folio 15 incipiat, praefixi videntur fuisse quaterniones duo, duo folia intercidisse. Quorum alterum continebat priorem quae periit indicis partem, alterum repraesentandae praefationi non suffecisset. Ante prima textus verba inscriptio exstat *Χρονογράφος Γεωργίου μοναχοῦ*, longiorem ante indicem exhibitam fuisse verisimile est, ut solet in reliquis libris, qui indicem habent, inscribi. Ultima textus verba sunt in imperio Leonis Armeni (p. 783, 15) *καὶ πρῶτον μὲν κινεῖ κατὰ τῶν ἱερῶν.* Qui deest locus p. 62, 2 *ἐπειδὴ γὰρ τὴν* usque ad p. 64, 6 *θεοὺς ὀνομάσαι καὶ* eum constat iam defuisse in libro ex quo *B* transscriptus est. Rubris inscriptionibus multa distinguuntur capita, hic illic similia in margine indicantur. Sunt autem capita maximam partem eadem, quae indicis, saepius in indice pro maioribus textus partibus significantur breviora, hic illic in textu breviora indicantur quam in indice. Textus inscriptiones pleraeque sunt breviores, indicis ex parte perquam verbosae. Veluti quae prima in indice superest inscriptio haec est: *Περὶ τοῦ μακαρίου Ἰὼβ καὶ τῆς αὐτοῦ ἀνδρείας καὶ πάλης τῶν δαιμόνων, καὶ ὅτι οἱ θεῖοι ἄγγελοι διακονοῦσι τοὺς ἀγαθοὺς ἀνθρώπους, καὶ ὅτι οἱ δαίμονες ὑπὸ ζυγὸν κεῖνται δουλείας τοῦ δημιουργοῦ τῶν ὅλων.* Cuius loco in textu p. 108, 9 sola verba *περὶ Ἰὼβ* exstant. Non adscripti sunt his inscriptionibus numeri. Muraltianae in quattuor libros distinctionis nullum vestigium invenitur. Contra atque in *CD* nullae inscriptiones ceteris insigniores sunt. P. 43, 11,

ubi secundus Muraltii liber initium capit, haud pauci libri, quasi incipiat demum chronicon, Georgii nomen rursus commemorant, in *B* nulla exstat inscriptio, sed in margine tantum *Περὶ Ἀδὰμ* notatur; p. 293, 7, ubi ad imperatores Romanos transitur, non universe de imperatoribus, sed tantum *Περὶ Ἰουλίου Καίσαρος* inscribitur; p. 489, 21, ubi de christianis imperatoribus agere chronographus orditur, et in plerisque libris nova chronici pars indicatur, in *B* neque inscriptio exhibetur, neque novus versus incipitur, cum iam p. 484, 14 *Περὶ Κωνσταντίου καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις μεγάλου Κωνσταντίνου* inscriptum sit. Econtra peculiariter in *B* adscriptis numeris ordinalibus et textus et index in partes dividitur. Sunt hi idem fere in textu et in indice, sed modo hic modo illic modo utrobique librarius ponere numerum omisit. Initio celeriter numeri sese excipiunt, veluti *Δ* iam p. 25, 13 exstat iuxta inscriptionem *Περὶ τοῦ Μακεδόνος Ἀλεξάνδρου*, qui post illum primus superest *Z* p. 60, 5 iuxta inscriptionem *Περὶ κυνοκεφάλων*, *H* p. 92, 17 iuxta inscriptionem *Περὶ Θάρρα*. Posteriores plus inter se distant. Ultimi sunt *ΚΓ* initio imperii Iustini I p. 626, 3, *ΚΔ* initio imperii Constantini Heraclii filii p. 673, 19, *ΚΕ* initio imperii Constantini Pogonati p. 725, 12. Quo quemque numerum librarius posuerit consilio non liquet. Neque enim illis textus in aequales dividitur partes, neque graviora narrationis momenta significantur, quin etiam, ubi *Z* adscriptum est, ne enuntiatum quidem incipit.

Liber est diligenter atque ex orthographiae legibus scriptus. Eo potissimum peccat librarius quod saepe binas consonantes ponit pro singulis. Secunda manus pauca correxit neque ea adhibito libro alio. Veluti p. 24, 1 in enuntiato *φθονηθεὶς διὰ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ ὑπό τινος συγκλητικοῦ τοὔνομα Φευρουαρίου παρεσκεύασε τοὺς συγκλητικοὺς ἐκδιῶξαι τῆς πόλεως τὸν Μάλιον* homoeoteleuton effecit, ut verba *τοὔνομα* usque ad *συγκλητικοὺς* exciderent. Corrector non verba omissa restituit, sed ut enuntiatum intellegi possit substituit *ἐκδιώκεται τῆς πόλεως ὁ Μάλιος*.

Pariter atque in *A* cento de Cappadocibus compilatus in imperii Phocae fine exstat. Quo ordine Michaelis III imperium narratum fuerit diiudicari non potest, cum textus perierit. Id ex indice capitum apparet, Arabum cladem non fuisse narratam in fine chronici, neque tamen utrum libri *A* servatus fuerit ordo an libri *C* cognoscitur. Eo quoque *B* propius abest ab *A* quam ab *C* quod capitum novi cuiusque regni vel imperii initio inscriptiones in *A* et *B* in hanc formam redactae inveniuntur: *Περὶ τοῦ δεῖνα*, in *C* et *D* ubique fere: *Ἀρχὴ τῆς βασιλείας τοῦ δεῖνα.* Non igitur mirum est multas lectiones, maximam partem optimas, non inveniri nisi in his duobus libris, id mirum plerasque eiusmodi lectiones in posteriore demum chronici parte inde a p. 419 fere exstare; in priore tantummodo hic illic nonnullas. Prioris partis textus cum a *CD* propius absit quam ab *A*, liber codicis *B* archetypus duas habuisse videtur partes diversas a diversa stirpe oriundas.

Similiter atque in *D* nonnulla neque ea multa in solo *B* inveniuntur. In hoc genere exstant p. 442, 19 de fontibus quibusdam fervidis excursus e Pauli Silentiarii in Thermas Pythias carmine excerptus, p. 585, 18 de idolis e coelo delatis nota mythologica, p. 604, 14 locus quo de moenibus longis prope Byzantium aedificatis agitur, p. 606, 2 de Nestorio expositio ex Theodoreti Haereticarum Fabularum compendio excerpta, p. 629 sqq. ad quinti concilii oecumenici historiam epistolamque Iustiniani imperatoris ad illud concilium de Origenis erroribus missam additamenta. Praeter haec initio libri in margine notae nonnullae inveniuntur. Quae vir quidam doctus e diversis quos legerat libris excerpsit atque in margine exhibuit, ea librarius partim ibi reliquit, plurima in textum recepit. Plus nocuit textui quod multos locos, ut oratio perpoliretur, suo arbitrio librarius mutavit. Natae igitur sunt lectiones plurimae, quae praeter codicem *B* nusquam inveniuntur. Probe autem cognoverat ille, Georgium, praesertim qui se *ψελλίζειν* ipse confiteatur, minime esse Graece scribendi peritum, quippe qui enuntiata perversissime con-

iungat, verba et praepositiones ineptissime collocet, byzantinismos haud raro adhibeat. In hoc genere quas multas lectiones librarius emendatiores reddidit, eas tamen, cum non sint Georgii, editorem repudiare convenit. Plura etiam correxit nulla ratione ductus veluti verborum ordinem saepe mutavit vel pro Georgii locutionibus substituit synonymas vel similes, veluti *δηλοῖ* pro *λέγεται*, *λέγει* pro *κράζει*, *ἐθέσπισε* pro *προσέταξε*, *μοναστήρια* pro *φροντιστήρια*, *πλήξαντες* pro *τύψαντες*, *πλῆθος ἀναρίθμητον* pro *πλῆθος ἀμύθητον*, *ἐπὶ Σόδομα κατέβη* pro *κατῆλθε ἐπὶ Σόδομα*, *παράδοξος τοκετὸς* pro *παρὰ φύσιν τοκετὸς*, *εἰρῆσθαι τοῦτο λέγουσι* pro *φασὶ εἰρῆσθαι τοῦτο*, *τῶν κοσμικῶν φροντίδων* pro *τῶν κοσμικῶν θορύβων*, alias innumeras. Imprimis solet locutiones duplicare. Quo in genere exstant, ut alia praetermittam, *ἑπόμενοι καὶ μιμούμενοι* pro *ἑπόμενοι*, *δόξα καὶ δύναμις* pro *δύναμις*, *εὐειδεῖς ἄγαν καὶ λίαν εὐόπτους* pro *εὐειδεῖς ἄγαν*, *ἡμαρτηκότες καὶ προσκεκρουκότες* pro *προσκεκρουκότες*, *ἰδεῖν καὶ μαθεῖν* pro *μαθεῖν*.

Patmiacus 7 (*E*) membranaceus est saeculi XI 295 foliorum. Hunc librum solum non ipse excussi, sed collationem a se factam viri doctissimi Bidezius et Parmentierius benignissime mihi transmiserunt. Descripsit librum Bidezius B. Z. VII (1898), p. 285 sqq. Dimidia fere chronici pars superest; textus verbis demum *πλου|σίως καὶ ἀφθόνως τῷ σώματι* p. 333, 17 incipit. Postea quoque folia nonnulla interciderunt. Desunt autem p. 343, 5 *ὑπο|κρινόμενοι* — p. 344, 16 *οἵτινες ἐν*, p. 355, 5 *εὐσε|βείας ἐραστὰς* — p. 356, 18 *ὑπ' αὐτῆς γινομένων*, p. 489, 8 *ἦσαν. εἰς βραχὺ γὰρ* — p. 490, 18 *ἔν τινι*, p. 783, 20 *πρόεδρος ὁ ἐξάγιστος* — p. 786, 14 *παρὰ τῷ ἑαυτῆς οἴκῳ*, clausula denique chronici inde a verbis *εἰ δὲ μὴ χρῆναι* p. 791, 22. Capita non numerantur, in margine hic illic textus argumentum, semper fere imperiorum initia significantur. Librarius num similiter atque in *CD* graviora historiae momenta inscriptionibus insigniverit, non constat, cum omnes in hoc genere loci, qui quidem exstabant in priore chronici parte perdita perierint, is, quo in reliquis codicibus *ἡ ἀρχὴ τῶν*

χριστιανῶν (p. 489, 21) annotatur, in folio quod postea intercidit, exhibitus fuerit. Non magis scimus in imperio Michaelis III finem habuerit codex, an super illud continuatus fuerit. Textus omnibus rebus cum *C* consentit. Cento de Cappadocibus compilatus deest; notae marginales, quae imperii initia tradunt, verbis ἀρχὴ τῆς βασιλείας τοῦ δεῖνα expressae sunt. *AB* et *CD* ubi discrepant cum his ubique fere *E* consentit. Id quoque animadverti velim, in libro Patmiaco inveniri notas nonnullas marginales, quae praeter eum in solo Laurentiano, quem infra describam, exstant, veluti p. 744, 19 περὶ τῆς τῶν Ἀγαρηνῶν ἐπιδημίας ἐν Κωνσταντινουπόλει, p. 746, 7 περὶ πλουσίου τινὸς ἔχοντος τὸ πάθος τῆς πορνείας αἰφνήδιον δὲ τελευτήσαντος. Neque tamen sunt in *E* sicuti in Laurentiano loci aucti contracti retractati innumeri. Cum igitur ab interpolationibus et mutationibus arbitrariis prorsus liber sit, sequi videtur, cum codice tantum Laurentiani archetypo propinquam ei cognationem intercessisse. Codicem Bidezius refert diligentissime esse scriptum, perpauca habere compendia, ab orthographiae legibus multum abhorrere. De collatione vir ille doctissimus mecum cum alia communicat tum haec: „Cette collation assez longue a dû être menée rapidement vu le temps dont nous disposions; de là vient le désordre dans lequel les notes se trouvent, et la hâte avec laquelle elles ont été prises. Pour la même raison cette collation n'a pas été revue. Les simples fautes d'orthographe (iotacismes, ια = ε, consonnes répétées, longues pour brèves etc.) n'ont pas été notées systématiquement, les fautes d'esprits et les variantes d'accentuation n'ont pas été non plus relevées.“ Lectionem autem falso esse annotatam ipse perquam raro suspicatus sum.

Vindobonensis Hist. Graec. 65 (*F*) olim Suppl. 109 et Suppl. 103, a Muraltio praetermissus est, etsi iam Kollarus (Suppl. ad Lambecii commentar. p. 655) Georgii chronicon eo contineri recte commemoraverat. Bombycinus est saeculi XIII foliorum 219 (non ut Kollarus refert 229), Augerius Busbeckius eum Byzantio Vindobonam transtulit.

Est codex initio mutilus. Folium 1 incipit verbis συμποσίοις ἕκαστος τὸ ἴδιον βρῶμα καὶ πόμα κομίζων p. 23, 5; sed cum folium 1 post folium 5 postponendum sit, re vera liber incipit verbis καὶ οὗτος δυνατὸς πάνυ p. 11, 21. Initio duo folia excidisse, non ut in folio 1ᵛ narratur, quattuor, quaterionum numeri antiquitus adscripti docent. Praefatio igitur defuit. Iam in Anastasii imperio liber deficit verbis καὶ ἀποκρύπτεσθαι τὴν ὁρμὴν p. 620, 12. Duo praeterea folia desunt, alterum post folium 174, quo locus p. 494, 9 ἠναν|τιοῦντο usque ad p. 496, 24 καὶ τούτων, alterum post folium 213, quo locus p. 599, 2 σχίσητε usque ad p. 602, 2 εἰρηκέναι τοῖς continebatur. Locum quo concilium Chalcedonense narratur p. 611, 20 —612, 20 consulto librarius praetermisit. Georgii nomen in libro non exstat, cum prima inscriptio perierit, et p. 43, 11, ubi in nonnullis libris chronographi nomen commemoratur, versus tantum novus incipiatur et in margine verba rubro atramento scripta Ἀρχὴ Ἀδὰμ exhibeantur. Liber est quasi uno tenore scriptus, neque graviora historiae momenta neque regnorum vel imperiorum initia inscriptionibus notisve marginalibus insigniuntur. Numeros ordinales usque ad ξγʹ, qui Hadriani imperio adscriptus est, recentior manus addidit. Usque ad Titi imperium raro librarius quae ei notatu digna videbantur notis rubro atramento scriptis insignivit. Praeterea in margine inde a Constantio Chloro imperatorum uxores, inde a Constantio Constantini Magni filio et mundi et imperiorum patriarchatuumque anni commemorantur. Hos apparet librarium ex Theophanis chronico transscripsisse, nonnullos tamen omisisse. Paucis scholiis marginalibus voces explicantur veluti p. 156, 12 iuxta διανήξηται verba exstant διαπλεύσασθαι καὶ ἐκπερᾶσαι, p. 156, 14 ἀληθὴς iuxta ἀτρεκὴς alia id genus.

Textus idem fere est qui librorum Coislinianorum. Libro *C* cognatione proximus est *F*; in utroque lacunarum et singularium lectionum earundem magnus numerus invenitur. Post p. 100, 17; 251, 9; 263, 13; 294, 14;

482, 2; 565, 23; 574, 17 liber interpolatus est. Eiusdem generis sunt notae p. 545, 10 et p. 598, 16 in margine adscriptae a supra memoratis diversae. Post imperii Constantiniani initium librarius inseruit nonnulla ex Theophanis chronico excerpta. Multo etiam magis quam libri *B* scriptor librarius textum suo arbitrio mutavit, cum quae Georgius, rudis admodum et indoctus homo, incondita et ab elegantiore sermone abhorrentia scripserat ipse statueret reddere emendatiora. Qua in re non satis habuit singula verba mutare, sed enuntiatorum saepe perturbavit nexum, quamquam potuit levi mutatione sententiam illustrare. Quin etiam si quae ei videbatur Georgius falso narrasse falsove cogitasse alia substituit. Sicuti ut perpaucos ex innumeris locis afferam Georgii verba p. 503, 3 *καὶ Ἰουδαῖοι στασιάσαντες πρὸς τὸ οἰκοδομῆσαι τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ναόν, πολλοὺς ὁ θεῖος βασιλεὺς Κωνσταντῖνος τιμωρησάμενος διεσκόρπισεν. ἐν οἷς καὶ τὰ ὦτα αὐτῶν ἀποτεμὼν κ. τ. λ.* sic reddidit: *καὶ οἱ Ἰουδαῖοι στασιάσαντες πρὸς τὸ ἐποικοδομῆσαι τὸν ἐν Ἱερ. ναὸν οὐ μόνον ἐκωλύθησαν παρὰ τοῦ θείου βασιλέως Κωνσταντίνου, ἀλλὰ καὶ τιμωρηθέντες διεσκορπίσθησαν πανταχοῦ. καὶ τὰ ὦτα γὰρ ἀποτεμὼν τούτων κ. τ. λ.* P. 544, 9 verba *Μετὰ δὲ ταῦτα Πέρσαι κατὰ τῆς Ῥωμαίων ἐξελθόντες γῆς, ἔδοξεν αὐτῷ (Ἰουλιανῷ) τούτοις ἀντιπαρατάξασθαι, καὶ τοὺς μάντεις ἐπερωτήσας, ἐκέλευον καὶ ὑπισχνοῦντο τὴν νίκην αὐτῷ ὡς παρὰ τῶν δαιμόνων εἰληφότων* sic expressit: *Μετὰ δὲ ταῦτα τῶν Περσῶν κατὰ τῆς Ῥωμαίων ἐξελθόντων γῆς, ἔδοξεν — ἀντιπαρατάξασθαι καὶ τοὺς μάντεις ἐπερώτα εἰ ἐξέλθοι εἰς πόλεμον. οἱ δὲ ἐκέλευον αὐτῷ καὶ ὑπισχνοῦντο νίκην, ὡς παρὰ τῶν δαιμόνων εἰληφότες.* P. 609, 11 Georgius narrat *τὸ δὲ μῆλον ἀπέστειλε (ὁ βασιλεὺς) τῇ βασιλίσσῃ, ἡ δὲ τῷ Παυλίνῳ, ὁ δὲ τῷ βασιλεῖ εἰσερχομένῳ ἐν τῷ παλατίῳ. καὶ τοῦτο δεξάμενος καὶ ἐπιγνοὺς ἐζήτησεν αὐτὸ παρὰ τῇ βασιλίσσῃ.* Quae librarius omnino mutata et aucta nobis sic proposuit: *τὸ δὲ μ. ἀπέστ. τῇ βασιλίσσῃ, ἡ δὲ τῷ Παυλίνῳ ἐπέδωκε τοῦτο, Παυλῖνος δὲ τῷ βασιλεῖ τοῦτο ἐπέδωκεν ἀγνοῶν ὅτι παρ' αὐτοῦ ἐδόθη τῇ δεσποίνῃ. ὁ δὲ βασιλεὺς δεξ. καὶ*

ἐπιγν. ἐζήτει αὐτὸ παρὰ τῇ βασ. εἰσελθὼν ἐν τῷ παλατίῳ. P. 16, 15, ubi Georgius pariter ac Malalas dicit: ἣν (τὴν Εὐρώπην) Ταῦρος ὁ Κρήτης βασιλεὺς δορυάλωτον εἰληφὼς καὶ πρὸς τὴν Θρᾴκην τὴν ἰδίαν χώραν ἀπαγαγὼν κ. τ. λ. librarius, cum Thraciam non appellari posse regis Cretensis ἰδίαν χώραν iudicaret, ἀπὸ Θρᾴκης εἰς τὴν ἰδίαν χώραν substituit. Eadem libidine usus est, ubi in archetypo suo verba invenit a librario corrupta vel neglecta; alium Georgii codicem nusquam contulit.

Vindobonensis Hist. Graec. 83 (*G*) olim Suppl. 110, chartaceus est saeculi XIV, 138 foliorum. Possederat eum olim Joannes Sambucus. Praefatio deest. Inscriptum est Χρονικὸν (sic verbum ex parte exstinctum recte legit Kollarus col. 655) σύνταγμα ἐκ διαφόρων χρονογράφων τε καὶ ἐξηγητῶν συλλεγέν τε καὶ συντεθὲν ὑπὸ Γεωργίου ἁμαρτωλοῦ τοῦ Κεδρηνοῦ. Habet liber multas lacunas. Atque post fol. 48 unum quaternionem et tria folia excidisse quaternionum numeri antiquitus adscripti docent. Continebatur illis foliis locus a καὶ τῶν ἐκείνου παθῶν p. 249, 2 usque ad τῶν θεραπόντων θεα|σάμενος, p. 310, 19. Deinde perierunt post folium 84 tria folia a καὶ οἱ μὲν p. 504, 4 usque ad καὶ ἀνακρίνειν p. 515, 8; post folium 91 septem folia a p. 553, 7 ἰ|δίοις οἰκήμασι usque ad συνεβάλετό τι p. 588, 8 pertinentia. Tum folia 105 et 106 inverso ordine inserta sunt, et postea folium intercidit, quo locus a τὴν ἀγορὰν p. 645, 5 usque ad ἐτέχθη p. 647, 22 continebatur. Clausula denique manca est. Ultima sunt codicis verba p. 795, 22 in Michaelis Balbi imperio ὁ δὲ οἶκος Σαοὺλ ἤτοι τῶν πο|λεμίων. Quae supersunt libri folia non integra sunt. Atque mutila sunt folia 49 et 50, 82 usque ad 85, 105 et 106. Deinde posteriori libri parti aqua ita nocuit, ut scriptura vix legi possit. Omnia tamen praeter ultimi folii partem intellexisse mihi videor. Praeter ea quae foliis perditis continebantur desunt loci ab ὡς ἱστορεῖ p. 40, 8 usque ad ἀρχὰς p. 43, 8, a καὶ διὰ τῆς p. 135, 21 usque ad ἐνώπιόν σου, p. 139, 2, a καὶ πάλιν p. 392, 3 usque ad ὁ κύριος p. 393, 13, nulla lacuna

indicata. Sequitur iam codicem libri *G* archetypum habuisse lacunas. In eodem fuisse verba ex parte difficilia ad legendum membranamve perforatam inde efficitur, quod in libro *G* verba syllabaeve desunt, ad quas supplendas librarius spatia reliquit vacua. Primi duo folii 107^v versus vacui sunt, neque quidquam deest. Itidem ultimi folii 122^v versus, dimidia fere paginae pars, vacui relicti sunt; in folio 123^r alia manus scribere exorsa est, neque tamen textus lacuna exstat. Rem miram perspicies, si textum diversis manibus confectum esse attenderis. Unus librarius ita neglegenter egit, ut multa vitia et lacunae nascerentur. Ab hoc multum discrepat manus, quae a medio folio 96^r usque ad spatium in folio 122^v vacuum relictum scripsit.

Partis haud exiguae huius libri textum ab aliis Georgii codicibus valde differre iam Kollarus, cum codicem Vindobonensem Hist. Graec. 40 contulerat, intellexit. Arbitratus est igitur non inscriptum fuisse *Γεωργίου τοῦ Κεδρηνοῦ* sed *Γεωργίου καὶ Κεδρηνοῦ*, idque falso, cum narrationes quales Cedrenus habet nusquam textui admixtae sunt. Immo pars illa libri, quae a Vindobonensis 40 textu multum abest, fluxit e codice Georgii Monachi valde retractato. Atque locus inde a p. 4 usque ad p. 237, 14 circiter genuinum textum continet multis rebus cum *A* et *B*, maxime cum *A* consentientem. Deinde locus a p. 612, 15 *δύο δὲ* usque ad p. 711, 4 *τοιγαροῦν* ipse quoque genuinum textum exhibet, qui tamen a familia *CDEF* propius abest, in eoque cento ille ex Isidori Pelusiotae epistolis compilatus p. 666, 14 sqq. deest, et imperiorum initia in marginibus verbis *ἀρχὴ τῆς βασιλείας τοῦ δεῖνα* indicantur. Tum loci inde a p. 237, 14 usque ad p. 612, 15 et a p. 711, 4 usque ad p. 757, 8 congruunt cum textu valde retractato et aucto, qui multis libris recentioribus continetur, de quo infra disseram. Clausula denique, p. 757, 8 sqq., ex genuino textu et retractato mire commixtus est. Locus inde a p. 612, 15 usque ad p. 711, 3 foliis 96^v med. usque ad 122^v med. continetur, quos alia manu scriptos esse et cum verbis sequentibus non arcte cohaerere supra

dixi. Sequi videtur, codicem libri *G* archetypum hic habuisse lacunam. Inseruit autem librarius hic vacua folia, quae alius postea familiae *C* codice usus supplevit. Reliquae libri partis archetypus codex habuisse videtur textum iam ex genuino et retractato commixtum, cum scholia ad retractatum textum pertinentia in prioris codicis partis, quae genuinum textum p. 4—237, 14 repraesentat, marginem alia adscripta sint, alia in ipsum textum irrepserint.

Venio iam ad libros qui continent chronica Georgii nomine inscripta, quae ultra Michaelis III imperium, quamvis ibi chronici finem esse praefatio testetur, narrationem continuant.

Vindobonensis Hist. Graec. 40 (*V*) olim 39 et Suppl. 108, continet 328 folia. Emisse eum Byzantii Augerium Busbeckium in primo et ultimo folio narratur. Duo folia membranacea numeris 327 et 328 signata sed initio praefixa de Maria Magdalena sermonis clausulam continent. Foliis 1 — 326 Georgii Monachi chronicon continetur. Folia 49—314 membranacea sunt saeculo XI meo iudicio scripta, non saeculo X, ut Kollarus Suppl. ad Lambecii comment. fol. 650 dicit. Inter folia 311 et 312 duo folia ex medio quaternione exciderunt. Praeterea folia 1—48 et 315—326 chartacea pro deperditis antiqui codicis foliis saeculo XVI substituta sunt. Quaternionum numeri antiquitus adscripti docent periisse initio novem quaterniones, folia igitur 72; minor erat foliorum numerus si, ut postea fieri solet, quaternionibus admixti erant terniones.

Vetus libri pars incipit p. 142, 3 verbis *πρῶτον μὲν γὰρ*, et in Basilii Macedonis imperatoris vita finit verbis *καὶ ηὐλίσθησαν εἴς τινα τόπον ὠνομασμένον Ζωγολόϊνον* p. 756, 12 not. ed. Muralt. Post folium 311 intercidit locus a *συγκαθεσθεὶς τῷ βασιλεῖ* p. 742, 2 Mur. usque ad *οὐ δίκαιόν ἐστι κατα|φρονεῖσθαι* p. 748, 2. Multi in margine adscripti sunt numeri ordinales, quibus in capita dispertitur narratio. Imperatorum Romanorum initio p. 293, 7 cum numeri denuo ab $\bar{\alpha}$ initium sumunt quasi duo libri distinguuntur; olim tres partes fuisse infra demonstrabo.

Primus qui superest numerus $\overline{\varkappa\alpha}$ in Josuae regno p. 142, 22 adscriptus est, ultimus primi ordinis est $\overline{\varrho\iota}$. Singuli numeri non solum iuxta capitum initia adscripti, sed iidem in summis vel imis marginibus repetiti sunt. Post capitum numeros argumenta textus enuntiatis a particula ὅτι incipientibus plerumque fusius adumbrantur; in brevibus capitibus, veluti in eorum quibus de Judaeorum iudicibus agitur plerisque, et multis ubi Judaeorum reges narrantur, notae illae eadem fere continent quae textus. E. g. p. 151, 5 in margine exstat: $\overline{\varkappa\vartheta}$ ὅτι μετὰ Ἀβιμέλεχ γέγονε κριτὴς Θωλᾶ ἔτη κγʹ, p. 151, 7 $\overline{\lambda}$ ὅτι μετὰ Θωλᾶ γέγονε κριτὴς Ἰαὴρ ἔτη κβʹ et sic deinceps. Aliae notae in margine exstant perpaucae. Omnes fere numeri appicti sunt initiis regnorum iudicum et regum Judaeorum, regum Israeliticorum, Assyriacorum, Syriacorum iuxta verba: *Μετὰ δὲ τὸν δεῖνα ἐβασίλευσεν ὁ δεῖνα.* In secundo numerorum ordine aliter res se habet. Atque capitum initia eum imperiorum semper congruunt. Juxta haec et numerus adscriptus est et initio nomen imperatoris casu nominativo aut ἀρχὴ τῆς βασιλείας τοῦ δεῖνα, a Nerva usque plerumque numerus solus. Haec secundi ordinis capita numeris adscriptis in paragraphos discernuntur; quorum primum non a capitis initio incipere mirum est. Exstat autem e. g. iuxta Phocae imperii initium p. 662, 10 numerus $\overline{\xi\beta}$, iuxta p. 662, 18 $\overline{\alpha}$ (adscriptum est περὶ τοῦ θανάτου Μαυρικίου καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ), iuxta p. 664, 6 $\overline{\beta}$ (adscriptum est περὶ τῆς δυστυχίας τῶν Ῥωμαίων καὶ τοῦ ἀπείρου θανατικοῦ), iuxta p. 665, 14 $\overline{\gamma}$ (adscriptum est περὶ Φωκᾶ τοῦ τυράννου καὶ ὁποίαν δίκην ἔτισεν). Praeter locos ubi numeri exstant paucae adscriptae sunt notae marginales. A Michaelis III usque imperio chronicon non a Georgio confectum sed aliunde desumptum est. Capita aliter distinguuntur. Ante duo ultima veteris partis codicis imperia Michaelis III et Basilii Macedonis nomina imperatorum exstant atramento rubro casu nominativo textui praefixa, iuxta ea in margine capitum nu-

meri $\overline{\pi\varsigma}$ et $\overline{\pi\zeta}$. Praeterea in vetere codicis parte inscriptiones exstant hae: P. 251, 10 *Περὶ τῆς βασιλείας Ἱεροβοὰμ βασιλέως Σαμαρείας καὶ περὶ τῆς διαιρέσεως τῶν δέκα σκήπτρων*; p. 264, 18 *Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Βαβυλῶνος*; p. 293, 8 *Ἀρχὴ τῆς Ῥωμαίων βασιλείας*; p. 364, 12 *Ἀρχὴ τῆς Νέρωνος βασιλείας*; p. 489, 22 *Χρονικὸν περὶ τῆς τῶν Χριστιανῶν βασιλείας καὶ περὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου βασιλέως*. Quae praeter inscriptionem Neronis imperio praefixam iisdem locis inveniuntur eademque fere verba continent atque inscriptiones librorum *CD*. Hac quoque re a *CD* prope abest *V*, quod in Phocae imperii fine additamentum non adiicitur. Largiorem libris Coislinianis narrationem exhibet *V* in imperiis Galbae Othonis Vitellii, imperatorum a Marco Aurelio usque ad Diocletianum, Tiberii II, Heraclonae Heraclii filii. De his locis iam disserui B. Z. II, 1 sqq. et VI, 234 sqq. Demonstravi autem quibuscumque additamentis genuinus textus auctus sit, omnia fluxisse e chronico quod codice Parisino Graeco 854 continetur Leonis Grammatici nomine vulgo designatum. De posterioribus inde a Michaelis III imperio chronici partibus in tertii voluminis praefatione disseram. Praeter illas interpolationes textus similiter atque in *BF*, minus tamen graviter, correctus est. Atque id imprimis studuit hic quoque librarius, quod quae Georgius *ψελλίζων* a purioris sermonis legibus aliena scripserat emendaret. Paucis tantum locis cum *BF* vel cum alterutro consentit *V*, alios plerumque locos vel eosdem aliter mutavit atque librorum *BF* scriptores. Qua ex re non ex eodem archetypo a viro docto emendato hos codices esse descriptos, sed suum negotium unumquemque horum librariorum egisse clare apparet. Quare monachi illius sermonem inconcinnum intactum relinquere non dubitavi etiamsi codices *BFV* hic illic saniora praebere videantur.

Est liber *V* diligentissime et cum orthographiae legibus congruenter scriptus nisi quod *η* et *ι* saepe commutantur et spiritus neglegenter ponuntur. Optime quoque conservatus textus est, praeterquam quod hic illic singula verba

perierunt vel evanuerunt, quorum vestigia secunda manus ex parte suo arbitrio supplevit. Praeterea rarissime a lectoribus codicis correctum est.

Recentiores libri partes cum vetustioribus non apte cohaerent. Ac prior pars non solum ad p. 142, 3, ubi genuini codicis reliquias incipere supra dixi, sed usque ad σοφώτατοι p. 147, 7 pertinet. Est igitur locus a p. 142, 3 usque ad p. 147, 7 bis repraesentatus. Post veterum partium finem maxima imperii Basilii Macedonis pars deest, supplementum a Leonis VI demum filii illius imperii initio incipit. Hic quod inscribitur Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Λέοντος et capitis numerus deest, inde efficitur codicem archetypum adhibitum esse a *V* prorsus diversum. Fuit hic liber aeque atque libri *G* supplementa recentior atque alio modo interpolatus. In his posterioribus chronici partibus solius Leonis VI imperium longius narratur idque iisdem fere verbis, quae apud Muraltium p. 766 sqq. exhibentur. Ab Alexandro, qui illum secutus est (a. Chr. 911) usque ad Nicephorum Botaniatem (a. Chr. 1081) adumbrantur tantum breviter imperia, ab Alexio Comneno usque ad Theodorum Lascarem, qui obiit a. 1222, nomina tantum et imperiorum anni, ab hoc usque ad Joannem Cantacuzenum (a. 1341—1355) sola nomina commemorantur, iuxta quae spatia vacant, ubi imperiorum anni postea suppleantur.

Eiusdem classis duo exempla sunt recentiora sed integra, Vaticanus Graecus 153 et Holkhamensis 296. In utroque eadem capita et paragraphi distinguuntur, iidem loci interpolati sunt, eadem continuatio quae in veteribus codicis *V* partibus exstat.

Vaticanus Graecus 153 bombycinus est saeculi XIII foliorum numero 221, re 211, numeri enim 102 usque ad 111 desunt, duabus columnis scriptus. Integer est nisi quod post folium 215 excidit folium, quo locus a τοιαύτης δὲ προφάσεως p. 819, 10 Mur. usque ad πολεμικῶν κατὰ p. 824, 1 continebatur. Multarum paginarum summis versibus aqua ita nocuit, ut legi vix possint. Textum perditum recentior manus supplevit, neque tamen veteris

scripturae vestigia ullo modo attendit, sed adhibito libro a *V* prorsus diverso correxit, quo factum est, ut hodieque lectiones recentiores a genuinarum vestigiis haud raro differentes deprehendas. *A* folio 1 usque ad folii 10[r] primae columnae initium pertinet index capitum. Folium 5 est ante 4 ponendum. Incipit ille ab his versibus rubro atramento scriptis:

Πίναξ ἀκριβὴς τῆς γραφῆς τοῦ βιβλίου
πράξεις παριστῶν καὶ χρόνους στεφηφόρων,
πράξεις παλαιὰς ἔργα καὶ καταστάσεις.
συμβάντα καὶ πραχθέντα πᾶς μαθεῖν θέλων
ταύτην βίβλον δίελθε, τοῖς γεγραμμένοις
τὸν νοῦν ἐφιστῶν . . . μή τί που λάθοι,
ὡς ἂν παριστῶν ταῦτα τοῖς οὐκ εἰδόσιν
ἔχειν νομίζῃ πραγμάτων ἐμπειρίαν.

In sexto versu Allatius *πᾶσι* supplevit. Quam Muraltius in praefatione p. XXIII exhibet inscriptionem versibus praefixam *Γεωργίου μοναχοῦ ἁμαρτωλοῦ χρονικὴ ἱστορία* in codice non invenitur. Versus sequitur 28 capitum index eorundem quae in textu a p. 6 usque ad p. 43, 10 distinguuntur. Sequuntur verba *ἀρχὴ τοῦ χρονικοῦ βιβλίου Γεωργίου* rubro atramento scripta. Post haec denuo 110 capitum inscriptiones exstant; verba *ρ̄δ. οἱ τῶν Περσῶν βασιλεῖς* rubro atramento scripta sunt. Ante capitis 89 inscriptionem verba exstant *οἱ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεῖς* ipsa quoque rubro atramento scripta. Praefixo titulo eodem colore scripto *Ἀρχὴ τῆς τῶν Ῥωμαίων βασιλείας*, postremum locum obtinent 91 capitum inscriptiones, quarum quadragesimam secundam anteeunt verba *Χρονικὸν τῆς τῶν Χριστιανῶν βασιλείας* rubro atramento scripta. Haec ultima 91 capita in paragraphos dividuntur. Plerumque eadem partitio fit textus et indicis, sed indicis inscriptiones copiosiores sunt.

Similiter e. g. atque in codice *V* (cf. p. XXXIII) in textu imperium Phocae numero *ξ̄β̄* insignitum in tres paragraphos divisum est, et eaedem fere inscriptiones in margine ex-

hibentur. In indice numero $\overline{\xi\beta}$ adscriptum est: *Μετὰ δὲ Μαυρίκιον ἐβασίλευσε Φωκᾶς ὁ τύραννος ἔτη η', ὃς ὕστερον ἐν κακοῖς τὸν βίον ἀπέλιπε μελιδὸν ὑπὸ Ἡρακλείου κατακοπείς*, et duo tantum paragraphi sequuntur hi: $\bar{\alpha}$. *Περὶ τῆς γενομένης δυστυχίας τῶν Ῥωμαίων παρὰ τῶν Περσῶν καὶ Ἀβάρων καὶ τοῦ ἀπείρου θανατικοῦ καὶ τῆς ἐνδείας.* et $\bar{\beta}$. *Ὁποίαν δίκην ἔτισε Φωκᾶς παρὰ τοῦ Ἡρακλείου τὴν αὐτοῦ ζωὴν δικαίως ἐν κακοῖς ἀπορρήξας.* Quos Muraltius l. l. gravissimis indicis inscriptionibus adscripsit numeros ordinales *Α*, *Β*, *Γ*, *Δ* non in codice invenerat, sed temere finxit, ut quattuor chronici libri distinguerentur. Immo ter incipere capitum numeros in *V* eiusque similibus codicibus si animadverteris, in his tres potius libros, quamvis vox *Βιβλίον* nusquam adhibeatur, distingui convenies. Qui quidem exordiuntur ab inscriptionibus, quibus gravissima historiae monumenta significentur, a principio scilicet mundi, unde bis Georgius narrationis initium facit, et a Julio Caesare imperatorum Romanorum primo.

Indicem subsequitur Georgii praefatio *Πρόλογος χρονικῆς ἱστορίας Γεωργίου μοναχοῦ* inscripta. Ipsum textum anteeunt verba: *Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονογράφων τε καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὲν καὶ συντεθὲν ὑπὸ Γεωργίου ἁμαρτωλοῦ μοναχοῦ.* P. 43, 11 inscriptum est: *Ἀρχὴ τοῦ χρονικοῦ βιβλίου Γεωργίου μοναχοῦ.* Ceteras textus inscriptiones maiores eaedem sunt quae indicis. In fine codicis narrantur mors et exequiae imperatoris Romani Lacapeni (p. 851, 19 Mur.).

Holkhamensis 296 chartaceus est saeculi XV, 421 foliorum. In primo folio narratur olim eum fuisse codicem $\overline{\mu\gamma}$ *Μάρκου Μορζηνοῦ* Cretensis. Tum pervenit in bibliothecam Julii Justiniani Venetorum rei publicae procuratoris, in qua numero 62 signatus erat. Nunc Holkhami in comitis Leicestriae bibliotheca asservatur (cf. B. Z. X (1901) p. 78). Omnibus fere rebus cum Vaticano 153 consentit, nisi quod eius lacunam non habet et nescio qua de causa iam verbis *καὶ προσκυνηθὲν ἐκεῖσε ἐν τῷ παλατίῳ ἀνήγαγον* p. 846, 8 Mur. deficit.

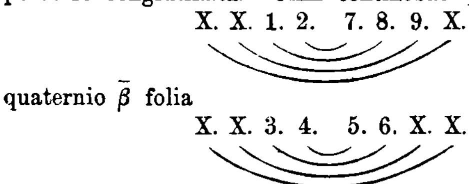
Utrumque librum ex codice *V* etiamtum integro transscriptum esse constat. Quos enim in *V* exstinctos vel corruptos locos secunda manus suo arbitrio supplevit (cf. p. XXXV) hi in libris Vaticano et Holkhamensi iisdem verbis exstant. Veluti p. 254, 10 verba quae in reliquis codicibus legimus τῆς δὲ γυναικὸς αὐτοῦ Ἰεζάβελ οὐδὲ ψιλὴν ἀπειλὴν ἐνεγκὼν ὁδὸν ἀπέδρα τεσσαρακοντήμερον in *V* omissa voce ἀπειλὴν manca sunt. In *V* codicis archetypo hoc ipsum exstitisse discimus ex nota marginali p. 254, 7: σε. τίνος ἕνεκεν ὁ μέγας προφήτης Ἠλιοῦ τὸν μὲν βασιλέα Ἀχαὰβ μετὰ παρρησίας ἤλεγξε, τῆς δὲ Ἰεζάβελ μὴ ἐνεγκὼν τὴν ἀπειλὴν ἔφυγεν ὁδὸν ἡμερῶν τεσσαράκοντα. Secunda manus in margine non ἀπειλὴν sed προσβολὴν supplevit. Idem verbum in Vat. 153 et Holkhamensi in textum receptum est. Paulo post in verbis p. 254, 14 ἀλλ' ἄνθρωπος ὑπῆρχεν οὐκ ἄμοιρος τῆς φυσικῆς ἀσθενείας secunda manus vocem ἀσθενείας signo notavit eodemque signo notatam vocem τῆς δειλίας in margine adscripsit. In Vat. 153 in textu exstat ἀσθενείας, in margine γρ. δειλίας, in Holkhamensi in textu: ἀλλ' ἄνθρωπος ὑπῆρχεν τῆς δουλίας (sic!) οὐκ ἄμοιρος τῆς φυσικῆς ἀσθενείας. P. 323, 6 Gaius imperator Tiberii filius appellatur in omnibus libris praeter interpolatos quosdam, ubi ἀνεψιὸς αὐτοῦ substituitur. Etiam in *V* quod olim exstabat υἱὸς in υἱωνὸς mutatum et in margine adscriptum est: υἱὸς δὲ Γερμανικοῦ καὶ Ἀγριππίνης. In Vat. 153 in textu exstat υἱωνὸς et in margine υἱὸς δὲ Γερμανοῦ (sic) καὶ Ἀγριππίνης, in Holkhamensi υἱὸς δὲ Γερμανικοῦ καὶ Ἀγριππίνης in textum receptum est. P. 514, 11, ubi codicis *V* folium 198r plurifariam detersum, post denuo completum est, in ceteris libris exstat ἀθῷος ὑπάρχειν τοῦ αἵματος τοῦ ἀνθρώπου καίτοι ὄντες ἐθνικοί, in *V* secunda manus pro καίτοι ὄντες correxit καὶ οὗτοι ὄντες. P. 514, 24 in ceteris libris legitur φρικτῶς καὶ ταχέως ἐπιστήσεται ὑμῖν ἔρευνα, ὅτι κρίσις ἀπότομος ἐν τοῖς ὑπερέχουσι γίνεται. ὁ γὰρ ἐλάχιστος συγγνωστός ἐστιν ἐλέους, δυνατοὶ δὲ δυνατῶς ἐτασθήσονται. Secunda manus in *V* substituit ἔλεγχος pro ἔρευνα, ἔσται καὶ

pro ἐν τοῖς, superscripta particula τοῖς, ἀδύνατος pro ἐλάχιστος, sine dubio quia paulo post legitur δυνατοὶ, in quo ipsa loci illius biblici Sap. Sal. 6, 7 verba corrector non curavit. Quaecumque secunda manus correxit duo illi libri in textu continent. Similiter factum est multis aliis locis.

Quae cum ita sint libros illos e *V* fluxisse certum est. Jam cum Holkhamensis saepe meliores Vaticano praebeat lectiones, quae in ceteris quoque libris inveniuntur, non minus certum est illum non ex Vaticano sed ex ipso *V* transscriptum esse. Veluti p. 17, 16 in Holkhamensi exstant quae in ceteris libris leguntur verba καὶ οὕτω πρῶτος φορέσας ἐκ πορφύρας ἱμάτιον, πάντες ἐθαύμασαν τὴν ξένην ταύτην ἐσθῆτα, Vaticani scriptor suo arbitrio substituit: ὑπὸ πάντων ἐθαυμάσθη διὰ τὸ ξένον τῆς ἐσθῆτος. Idem scriptor plura temere mutavit, veluti imperiorum initia non ut alii librarii verbis significat Μετὰ δὲ τὸν δεῖνα ἐβασίλευσεν ὁ δεῖνα, sed verbis Ὁ δὲ δεῖνα ἐβασίλευσεν μετὰ τὸν δεῖνα, mire etiam nonnumquam haec verba posuit, postquam verba Μετὰ δὲ iam scripta rursus delevit.

Libri igitur Vaticanus 153 et Holkhamensis non respiciendi sunt nisi ubi in *V* lacunae exstant, i. e. p. 1—142, 3 editionis meae et in continuatione chronici p. 742, 2—748, 2 et p. 756, 12 sqq. editionis Muraltianae. Eo loco, qui folio Vaticani perdito continebatur, iisque, qui in eo in summis paginis corrupti sunt, lectiones familiae *V* ex solo Holkhamensi repetendae sunt.

Laurentianus Plut. LXX cod. 11 (*L*) membranaceus est saeculi XI foliorum numero 269, re 270. Initio est mutilus. Prima novem folia esse duorum quaternionum reliquias docent numeri antiquitus adscripti. Sunt autem folia perverse conglutinata. Olim continebat quaternio $\bar{\alpha}$ folia

Duo igitur initio folia desunt, quibus praefatio continebatur. Praeterea loci a *κατελύϑη* p. 20, 20 usque ad *ἐσόμενα* p. 28, 16 et a *βρα|χέων ἐπισημηνάμενοι* p. 39, 24 usque ad *ἐκεῖνο* p. 49, 5 perierunt. Ceterum liber integer est nisi quod folii 241 duo versus et trium maxima pars abrupta est. In folio 1 infra ornamentum variis coloribus tinctum rubra inscriptio exstat *Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονογράφων τε καὶ ἐξεγετῶν* (sic) *συλλεγὲν καὶ συντεϑὲν ὑπὸ Γεωργίου ἁμαρτωλοῦ μοναχοῦ*. Scripturam ex parte exstinctam recentior manus instauravit. Num p. 43, 11 chronographi nomen denuo inscriptum fuerit non constat, cum locus perierit. Quo quidem loco in Vaticano 154 eiusdem classis codice nulla inscriptio exstat, sed in margine tantum adscriptum est *Περὶ Ἀδάμ*. Postea rubrae inscriptiones in textu inveniuntur p. 251, 10 *Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Ἱεροβοὰμ βασιλέως Σαμαρίας καὶ περὶ τῆς διαιρέσεως τῶν δέκα σκήπτρων* et p. 264, 17 *Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Βαβυλῶνος*. Ante imperatorum Romanorum p. 293, 9 et ante imperatorum christianorum initium p. 489, 23 spatia vacant, neque tamen inscriptiones insertae sunt. Judicum et regum Judaicorum initio quae in *C* praepositae sunt inscriptiones etiam in *L* exstant, neque tamen in textum insertae sed in margine adscriptae sunt. Inde a p. 489, 29 ante imperii cuiusque initium singuli versus vacui sunt. Juxta horum plerosque veteribus minore forma litteris *ἀρχὴ τῆς βασιλείας τοῦ δεῖνα* notatur. *Μετὰ* quoque vocabuli prima littera cum imperiorum initiis desit, sequitur librarium spatia reliquisse, ubi inscriptiones postea suppleret; quae autem rubro in textu atramento sufficere voluit nigro antea in margine exhibuit. In hac chronici parte praeter synodos septem oecumenicas raro argumentum in margine adumbratur. In priore parte *ἀρχὴ* tantum Judaicorum patriarcharum, iudicum, regum, deinde regum Israeliticorum, Assyriacorum, Syriacorum, tum imperatorum Romanorum ethnicorum notatur, neque tamen spatia in textu vacant, quae inscriptionibus compleantur, neque novi versus incipiuntur. Numeris num-

quam distinguitur. Secunda manus initio multa correxit, postea orthographica corrigere menda satis habuit. Veluti p. 19, 16 in noto illo oraculo Croeso regi edito omnium librorum ποταμὸν delevit, ut versum hexametrum refingeret, p. 20, 16 supra verba τὸν τὰ ἀλλότρια — ἐφιέμενον quod ei emendatius videbatur τῶν ἀλλοτρίων scripsit, alia id genus. Qua in re correctorem non adhibuisse alium librum, sed de coniectura mutasse, multis locis apparet, veluti p. 87, 6 pro ἑαυτὰ substituit ἑαυτοῦ, non ἐὰν τὰ, p. 99, 1 pro πάντων codicis παρὰ πάντων non πάντως, alia eiusmodi. Tertia manus hic illic correxit fortasse alio libro adhibito. P. 619, 9, quo in versu vacuo relicto ἀρχὴ Anastasii imperatoris significanda fuerat, lector aliquis verba νικηφόρος ὁ ταπεινὸς ἀναγινώσκων ταῦτα αἰπίνει exhibuit.

A libris quos antea descripsi *L* duabus rebus differt. Atque per universum codicem multo pauciora exstant e scriptoribus ecclesiasticis excerpta, in posteriore eius parte res gestae uberius enarrantur. A p. 467, 20 inde textus initio paullisper, mox magis magisque augetur, ut quae ceteris libris continentur additamentis quasi obruantur. Haec additamenta perpaucis exceptis librarius e Theodosii Meliteni chronico repetivit, quin etiam inde a Justiniano I illius narrationem paene integram recepit. Ex eodem chronico Georgii opus continuavit et sicuti *V* ad mortem usque Romani Lacapeni p. 851, 19 ed. Mur. perduxit. B. Z. VI p. 238 sqq. demonstravi Laurentiano non contineri genuinum chronicon, sed studuisse librarium res asceticas theologicas polemicas resecare, fusius narrare res gestas. Qua in re non adhibuisse illum codicem *V* ibidem explicavi. Eundem non verbum e verbo in iis partibus, quas e Georgii chronico desumpsit, textum transscripsisse, sed multa ex arbitrio mutasse, non mirum est. Quibus omnibus rebus efficitur codicis *L* ad textum restituendum valorem reliquorum codicum minorem esse.

Adhibuit autem librarius codicem archetypum libris *CDEF* perquam affinem. Neque magni momenti est de-

esse centonem illum ex Isidori Pelusiotae epistolis compilatum quippe quem librarius pariter ac multa ex scriptoribus ecclesiasticis excerpta forsitan eiecerit. Verum narrationis ordo in Michaelis III imperio idem est qui in *CD* et *ἀρχὴ τῆς βασιλείας* aeque atque in omnibus illis libris significatur. Nonnulla esse similiter atque in Patmiaco adscripta iam supra commemoravi.

Cognatione proxime accedit ad *L* **Vaticanus Graecus 154.** Membranaceus est saeculi XII, 215 foliorum. Descripsi eum accuratius in mea Theophanis Chronographiae editione Vol. II p. 385. Continet chronicon e Georgii nostri, Georgii Syncelli et Theophanis operibus compilatum, quod usque ad Justiniani I imperii initium pertinet. Atque ex Georgio Monacho folia 1—76 usque ad Romanorum imperatorum initium p. 293, 6 fluxerunt; ex eodem quae in Theophane desunt imperia a Marciano usque ad Anastasium (p. 610, 8—626, 2) in foliis 195r usque ad 200r suppleta sunt. Ante prooemium inscriptio exstat *πρόλογος χρονικῆς ἱστορίας*. Hanc quae sequebantur verba exstincta sunt, sed scriptum ibi fuisse *Γεωργίου μοναχοῦ* ut in aliis libris dubitari nequit. Prooemium deficit in verbis *τοὺς ἐντυγχάνοντας* p. 5, 3. Neque ante textum neque p. 43, 11 inscriptio exstat. Ante imperatorum Romanorum initium ex Georgio Monacho fluxit inscriptio *Ἀρχὴ τῆς Ῥωμαίων βασιλείας*, sed qui sequitur ipse textus ex Syncelli chronico depromptus est.

Librarium adhibuisse codicem Laurentiano simillimum manifestum est. Itidem ille res ecclesiasticas contraxit, historicas auxit. Verum sermonem archetypi multis locis suo arbitrio eum retractasse collatis ceteris libris et fontibus apparet. Quo in genere e. g. locus p. 621, 9 sqq., ubi *L* cum ceteris libris fere consentit, legitur

in *L*	in Vaticano
Ἐφ' ὧν χρόνων καὶ Μούρδαρος (*Μούδαρος* vel *Μούνδαρος* rell.) *ὁ τῶν Σαρακηνῶν*	*Ἐφ' ὧν χρόνων καὶ Μούρδαρος ὁ τῶν Σαρακηνῶν φύλαρχος ἐβαπτίσθη* (sic etiam

φύλαρχος βαπτισθεὶς ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων ἐν Συρίᾳ, Σεύηρος ἐπίσκοπος (*ἐπισκόπους* rell.) *ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν δύο θέλων αὐτῷ μεταδοῦναι τῆς οἰκείας αἱρέσεως. ὧν τοῦ δόγματος τὸ ἄτοπον αἰσθόμενος ἔφη μετὰ πανουργίας· ἐδεξάμην γράμματα σήμερον, ὅτι Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος ἀπέθανεν.*

V) *ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων. Σευήρου δὲ τοῦ ἐπισκόπου πέμψαντος πρὸς αὐτὸν καὶ θέλοντος τῆς οἰκείας αἱρέσεως μεταδοῦναι αὐτῷ, τοῦ δόγματος τὸ ἄτοπον νοήσας ἔφη μετὰ πανουργίας· ἐδεξάμην γράμματα σήμερον ὅτι ὁ ἀρχάγγελος Μιχαὴλ ἀπέθανεν.*

Quae cum ita sint praeter praefationem, quae plerisque libris deest, codicem prorsus neglexi.

Venio iam ad libros aliquos recentiores, qui, quamvis variis rebus inter se differant, tamen sine dubio ex eodem codice archetypo fluxerunt. Sunt hi Monacensis 139, Cizensis 65, Argentoratensis L Graeca 8, Ambrosianus C 184 infer., Parisinus Graecus 1706, Vaticanus Palatinus Graecus 394, Monacensis 414 (et ex hoc descriptus Lipsiensis DCCLII). Consensum eorum siglo *R* notabo. Ac primum quidem singulos breviter describam.

Monacensis Graecus 139 (*Mo*) chartaceus est saeculi XVI, 442 foliorum. Folia 1—357 chronicon Georgii continent. Initio infra ornamentum vario colore tinctum inscriptum est *Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονογράφων καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὲν καὶ συντεθὲν ὑπὸ Γεωργίου ἁμαρτωλοῦ μοναχοῦ.* Supra ornamentum illud verba exstant *Γεωργίου συγγέλου Ταρασίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου.* Prima septem folia indicem capitum continent *πίναξ σὺν θεῷ τοῦ παρόντος βιβλίου* inscriptum, ei, quem Muraltius praef. p. XXXVIII sqq. repraesentavit, fere aequalem, nisi quod distinguentes libros et capita numeri desunt. Lineis vario colore pictis graviora historiae momenta distinguuntur ante Muraltiani libri II inscriptionem, ante caput 38 (regum Judaicorum initium), iuxta caput 69 (regum Israeliticorum initium), ante caput 88 (Nabuchodonosoris regnum), ante caput 104 (imperatorum Roma

norum initium; capite demum 105 Muraltii liber tertius incipit), ante caput 178 (imperatorum christianorum initium). In fine genuini chronici non adscriptum est ἕως ὧδε τὰ χρονικὰ Γεωργίου καὶ λογοθέτου, sed ornamentum substitutum. Inter capitis insequentis inscriptionem Περὶ τῆς κυριακῆς τῶν ἁγίων νηστειῶν ἤτοι τῆς ὀρθοδοξίας et Basilii Macedonis imperium minore forma ornamentum interpositum est. Folio 8 cum quaternio incipiat numero α̅ insignitus, sitque index pallidiore atramento scriptus quam textus, illum postea a librario textui praepositum esse apparet. Quae exstant in textu et iuxta eum argumenti adumbrationes pleraeque eaedem sunt quae indicis, eaedem chronici partes utroque loco distinguuntur praeter regum Judaicorum et Basilii imperatoris initia. In folio 8 ante textus initium eadem inscriptio exstat quae in indice, idemque in superiori margine de Syncello refertur. Sequitur prooemium πρόλογος inscriptum. In eo versus nonnulli lacunas habent, desunt verba a τοὺς χρόνους p. 4, 6 usque ad γνώσει p. 5, 13. Quae ut supplerentur dimidia pagina vacua relicta et recentissima manu e Fabricii Bibliotheca Graeca X p. 646 usque ad ἀνεκήρυξε p. 4, 22 textus suppletus est. Hic desinere cum non iam praesto esset spatium scriptor coactus est. Prooemium sequitur ipsum chronicon sine inscriptione, neque quidquam in margine adscriptum est. Post versus quosdam mutilatos omnino desunt verba ab ἀπησχόλει p. 7, 7 usque ad ἑπτα|πλασίως p. 8, 13. P. 43, 11 eadem inscriptio Ἀρχὴ τοῦ χρονικοῦ Γεωργίου μοναχοῦ καὶ συγγέλου exstat quae in indice. In genuini chronici fine pariter atque in indice deest subscriptio a Muraltio commemorata ἕως ὧδε τὰ χρονικὰ Γεωργίου, ἀπὸ τῶν ὧδε μόνον τοῦ λογοθέτου. In folio 311 continuationis chronici inscriptio exstat haec: περὶ τῆς κυριακῆς τῶν ἁγίων νηστειῶν ἤτοι τῆς ὀρθοδοξίας † τοῦ λογοθέτου. In summa folii margine supra rubrum ornamentum verba τοῦ λογοθέτου repetuntur. Desinit liber in morte et exsequiis imperatoris Romani Lacapeni p. 851, 19 Mur. Locus a ὃ καὶ p. 796, 18 usque ad παρακοιμώμενον

p. 803, 24 prave post p. 811, 20 postpositus est, videntur igitur codicis archetypi folia in falsum locum pervenisse. Librarii nomen in fine codicis exhibent hi versus:

Τετερμάτωται ἣν ὁρᾷς, φίλε, δέλτος
ἐν τῇ δυστυχεῖ πόλει τῆς Ἐπιδαύρου,
πόνῳ δὲ Νικολάου (*τε* deletum) *τοῦ Χωνιάτου.*

In margine libri exstant notae textus argumentum adumbrantes permultae, scriptorum nomina in textu laudatorum, loci scripturae sacrae, interiectiones veluti *ὡραῖον*, *φοβερόν*, *γνώμη*, *χρησμός*, scholia et iuxta haec saepe ipsum vocabulum *σχόλιον*. P. 115, 6 vocabulo *λογοθέτου* in margine adscripto locum genuino textui interpolatum scriptori illi deberi, p. 115, 7 vocabulo *Γεωργίου* genuinum textum denuo initium sumere declaratur. Ipse librarius multos locos correxit, multos in margine supplevit, etiam plures secunda manus et correxit et supplevit libro adhibito alio.

Cizensis 65 (*Ci*) chartaceus est saeculi XVI foliorum numero 379, re vera 373. cum numeri a 340 usque ad 345 desint. Praefixo in folio verso exstant verba *πόνος καὶ κτῆμα ἡ παροῦσα βίβλος τοῦ ἐκ Μονεμβασίας Νικολάου Χωνιάτου*. Minorem codicis partem eadem manus scripsit, quae *Mo* confecit, maiorem diversae aliae. Index capitum deest. Incipit codex a praefatione sic inscripta: *Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονογράφων καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὲν δὲ* (sic) *καὶ συντεθὲν ὑπὸ Γεωργίου ἁμαρτωλοῦ μοναχοῦ*. Infra scriptum est *πρόλογος*, supra atramento fusciore et aliis litterarum ductibus bis *Γεωργίου μοναχοῦ τοῦ συγγέλου*, etiam superius in margine recentiore manu: „Georgii Syncelli patriarchae Cpolit. Tarasii". Prooemium mutilum est similiter atque in *Mo*, nisi quod lacuna iam a *τὴν ὑπόθεσιν* p. 4, 1 initium sumit. In folio 3ʳ ipsum chronicon incipit inscriptum: *Σύνοψις ἀπὸ τῆς τοῦ Ἀδὰμ πλάσεως μέχρις τῆς Ἀλεξάνδρου τελευτῆς*. Initio chronici eadem lacuna exstat quae in *Mo*, nisi quod iam verbis *εἶτα κτίσας* p. 7, 4 incipit et usque ad *καὶ πάμπολλα* p. 8, 13 pertinet. P. 43, 18 sic inscribitur: *Ἀρχὴ τῆς τοῦ συν-*

τάγματος χρονογραφίας Γεωργίου μοναχοῦ καὶ συγκέλου Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης. P. 145, 20 ornamentum rubrum sequitur inscriptio *Περὶ τῶν κριτῶν. Ἀρχὴ περὶ τοῦ Ἰούδα.* P. 159, 15 subscriptum est *τέλος τῶν κριτῶν Ἰσραήλ*, p. 166, 5 inscriptum *Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Ἰουδαίων. Περὶ τοῦ Σαούλ.* Parvo ornamento supra textum posito p. 189, 5 Salomonis regnum initium sumere significatur. P. 251, 10 inscriptum est *Ἀρχὴ περὶ τῆς βασιλείας Σαμαρείας. Περὶ Ἱεροβοὰμ υἱοῦ Ναβὰτ βασιλέως Σαμαρείας*, p. 264, 17 *Περὶ τῆς βασιλείας Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Βαβυλωνίων*; p. 271, 27 subscriptum est *τέλος τῶν Χαλδαίων.* P. 293, 1 in ultimo capite secundi libri Muraltiani, ubi hic indicat tantummodo Caesaris imperium sumere initium, in *Ci* inscribitur *Περὶ τῆς βασιλείας Ῥωμαίων*, p. 378, 10 ed. Mur. in loco interpolato, quam mea editio non repraesentat, *Περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίου τοῦ Χλωροῦ τοῦ πατρὸς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου*, p. 485, 4 *Ἀρχὴ τῆς τῶν Χριστιανῶν βασιλείας. Περὶ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου*, quae *ἀρχὴ* in ceteris libris, etiam iis, qui libro *Ci* affines sunt, posteriore loco (p. 489, 21) exstat. In genuini chronici fine subscriptum est *ἕως ὧδε τὸ πέρας τὰ χρονικὰ Γεωργίου συγγέλου ὡσαύτως καὶ τοῦ λογοθέτου.* Continuatio chronici inscribitur *Ἀρχὴ τοῦ χρονογράφου τοῦ σοφοῦ καὶ λογιωτάτου λογοθέτου. μέχρι τοῦδε ἱστόρησεν ὁ μοναχὸς Γεώργιος σύγγελος τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως.* Finem facit liber aeque ac *Mo* mortem Romani Lacapeni p. 851, 18 Mur. In fine subscriptum est: *ἐπὶ ἔτους ζξε´* (a. 1557) *κατὰ μῆνα φευρ. τρίτη ἱσταμένου ἰνδικτιῶνος ιε´ ἐξ ἐπιδαύρου.*

In posteriore chronici parte multa ex iis quae Georgius scripsit absunt. Omisit autem librarius universam de re monastica commentationem p. 327, 12 usque ad 364, 11, magnam de vita post mortem ex scriptoribus ecclesiasticis excerptorum partem. P. 683, 16 scripta iam verba *εἶτα καὶ τὸν κλέπτην αἰφνιδίως εἰσελθόντα* erasit, verba *τὰ ἑξῆς τούτων* substituit, universum locum usque ad p. 697, 7 praetermisit. Nonnullis locis folia vacua relicta sunt ante quae textus medio in enuntiato deficit. Sequitur etiam

codicem libri *Ci* archetypum habuisse lacunas. In *Ci* lacunas illas in Phocae et Heraclii imperiis secunda manus alio adhibito libro supplevit. Desunt in Phocae imperio locus a *καὶ δὴ κελεύσας* p. 662, 17 usque ad *οἱ δὲ ὄχλοι ἐπισυναχθέντες* p. 665, 5, in Heraclii imperio locus a *στρατηγὸν αὐτὸν* p. 668, 4 usque ad finem. Desunt praeterea genuini chronici loci a *καὶ κατὰ τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ* p. 735, 17 usque ad p. 744, 10, a *ὡς παρὰ γνώμην* p. 748, 19 usque ad *ἐλύθη* p. 749, 13, continuationis locus a *θυμοειδῆ* p. 723, 9 Mur. usque ad p. 728, 10 et inscriptio. Continuationis textus pariter atque in *Mo* perturbatus est. In margine prima manus hic illic scholia vel vocabulum *σχόλιον* exhibuit. P. 80, 19 ed. Mur. *λογοθέτης* non commemoratur. Recentior manus in margine plurimas notas adscripsit, tum ex aliis libris tum e Cedreni chronico excerptas.

Argentoratensem L Graeca 8 (*Ar*) primus notum fecit et descripsit B. Z. IV (1895) p. 493 sqq. Fr. Lauchertus. Liber est chartaceus saeculi XVI foliorum numero 388, re vera 391, cum duo sint praefixa non numerata, unum itidem post folium 388 adiectum. In folio 3ʳ codicem olim possedisse collegium societatis Jesu Molshemense narratur. In folio 1ʳ rubro atramento scriptum est *Γεωργίου μοναχοῦ καὶ λογοθέτου ἱστορικόν*, in folio 2ʳ nigro *τῶν λογιωτάτων* (corr. ex *τοῦ* — *του*) *κυρ. γεωργίου συγγέλου καὶ τοῦ λογοθέτου ἱστορικόν*, et infra *τετραδ. νβ΄*. In folio 3ʳ index capitum incipit rubro atramento sic inscriptus: *Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονογράφων καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὲν καὶ συντεθὲν ὑπὸ Γεωργίου μοναχοῦ καὶ συγγέλου χρηματίσαντος ἐπὶ τῶν χρόνων Ταρασίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης*. Supra recentior manus multo lucidiore quam quo index scriptus est atramento verba posuit *Γεωργίου καὶ λογοθέτου*. Sequitur index *πίναξ ἀκριβὴς τῆς παρούσης πυξίδος βίβλου* inscriptus. Ante secundi libri capita rubra inscriptio exstat *τοῦ αὐτοῦ ἕτερος πίναξ*. De titulis qui sequuntur haec animadverti velim. Ac titulus *Ἀρχὴ τῶν κριτῶν* sinistra versus parte prius

incipit quam ceteri. Titulus *ἀρχὴ τῆς βασιλείας τῶν Ἰουδαίων* rubram habet litteram initialem. Post titulum *περὶ τῆς βασιλείας Ἀντιόχου τοῦ Εὐπάτορος* reliqua paginae pars vacua est. Initio folii 6r rubra inscriptio exstat *Ἀρχὴ τῆς βασιλείας τῶν Ῥωμαίων*, post titulum, quo Vespasiani imperium indicatur, reliqua paginae pars item vacua est relicta, ante Titi imperii titulum versus vacuus est tamquam ubi inscriptio substituatur. In folio 8r infra titulum *Περὶ μοναχοῦ τινος* crux posita est; sequitur titulus *Περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίου τοῦ λεγομένου Χλωροῦ καὶ περὶ τοῦ Μαξιμίνου καὶ Μαξιμιανοῦ*, reliqua paginae pars vacua est. In folio 8v rubro atramento inscriptum est *Ἀρχὴ τῆς βασιλείας τῶν Χριστιανῶν*. Post Michaelis III imperium verba exstant *ἕως ὧδε τὰ χρονικὰ Γεωργίου καὶ λογοθέτου*. In folio 10v rubro atramento scriptum est *λογοθέτου*. In fine denique indicis verba leguntur *ἕως ὧδε τὸ πέρας τῶν χρονικῶν συνταγμάτων*. Folia 11 usque ad 14 vacua sunt, nisi quod in folio 14v verba exstant *τέλος τοῦ πίνακος*. Index est ei qui codici *Mo* praefixus est admodum dissimilis, praeterquam quod in utroque regnorum et imperiorum initia aeque indicantur.

In folio 15 ipsum chronicon incipit rubro atramento sic inscriptum: *Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονογράφων καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὲν καὶ συντεθὲν ὑπὸ Γεωργίου μοναχοῦ καὶ συγγέλου. Προοίμιον.* Quae in supremo margine exstant verba *Γεωργίου καὶ λογοθέτου* secunda manu mihi videntur addita esse. Maxima prooemii pars a verbis *μὲν ἀλήθειαν ἄκομψον* p. 2, 6 usque ad finem deest. Ante textus initium inscriptum est *Περὶ τῶν πρωτοπλάστων Ἀδὰμ καὶ Εὔας*. Locus ab *ἐν γῇ* p. 7, 5 usque ad *ἑπτα|πλασίως* p. 8, 13 deest. Ante p. 11, 2 rubram inscriptionem *Γεωργίου μοναχοῦ καὶ συγγέλου χρονικὸν ὡραῖον* manus posuit ab ea, quae reliquas inscriptiones confecit, diversa. P. 43, 11 inscriptum est *Τοῦ αὐτοῦ Γεωργίου μοναχοῦ καὶ συγγέλου*. Praeterea ornamentis et inscriptionibus rubris insigniuntur loci hi: P. 145, 20 *Περὶ τῶν κριτῶν. περὶ Ἰούδα*, p. 166, 5 *Ἀρχὴ τῶν βασιλέων. περὶ τῆς βασιλείας*

Σαούλ, p. 251, 10 *Περὶ τῆς βασιλείας Ἱεροβοάμ*, p. 264, 17 *Περὶ τῆς βασιλείας Ναβουχοδονόσορος*, p. 293, 1 *Ἀρχὴ τῆς βασιλείας τῶν Ῥωμαίων. περὶ Ἰουλίου βασιλέως Καίσαρος*, p. 311, 14 *Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Τιβερίου Καίσαρος*, p. 364, 12 *Περὶ τῆς βασιλείας Νέρωνος*, p. 383, 5 (quamquam imperii Titi initium in chronico p. 437, 3 demum narratur) *Περὶ τῆς βασιλείας Τίτου υἱοῦ Οὐεσπασιανοῦ ὃς ἤρξατο τῆς Ἱεροσολύμων πολυορκίας. περὶ τῆς ἁλώσεως Ἱερουσαλὴμ καὶ τῶν συμβάντων ἐν αὐτῇ*, p. 443, 17 *Περὶ τῆς βασιλείας Δομιτιανοῦ*, p. 481, 20 *Περὶ τῆς βασιλείας Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ τοῦ Ἑρκουλίου, ἐντεῦθεν ἄρχεται τῆς χρονογραφίας Θεοφάνης ὁ τοῦ Ἀγροῦ ἡγούμενος.* Contra inscriptiones *Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Ῥωμαίων. περὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου βασιλέως* p. 485, 4 et *Πάλιν περὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως* p. 489, 21 secus atque in aliis libris nulla re insignes sunt. In folio 345ʳ post genuini chronici finem subscriptum est *ἕως ὧδε τὰ χρονικὰ Γεωργίου καὶ τοῦ λογοθέτου.* In fol. 346ʳ continuatio incipit: *Τοῦ σοφωτάτου λογοθέτου. περὶ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας τῆς αὐτοῦ μητρός.* Initio folii 389ʳ ante verba *ἀντιπρόσω|ποι οἳ ἐπὶ πλεῖστον* p. 846, 15 ed. Mur. rubro atramento scriptum est *βιβλίον τοῦ χρονογράφου.* Deficit liber aeque ac *Mo* et *Ci* in morte Romani Lacapeni p. 851, 19 Mur., atque eodem modo quo in his ordo continuationis perturbatus est. Subscriptum est *ἕως ὧδε τὸ πέρας τῆς κατὰ χρονικὸν διηγήσεως.* De diversis manibus et aliis rebus disseruit Lauchertus l. l. p. 494. In margine hic illic scholia vel vocabulum *σχόλιον*, p. 80, 18 ed. Mur. pariter atque in *Mo* verbum *λογοθέτου* adscriptum est.

Ambrosianus C 184 inf. (*Am*) chartaceus est saec. XVI foliorum 328. Folia cum sint falso conglutinata, locus a *μόλις* p. 669, 15 usque ad *καὶ γοῦν* p. 675, 16 prave post *κατὰ παράδοσιν τὸ ε|ὐαγγέλιον* p. 719, 7 insertus est. Folii 302ʳ dimidia pars vacua est neque tamen verba desunt. In proxima pagina alia scribere incipit manus. Aeque atque in *Ci* de re monastica commentatio praetermissa est; lacunae quoque in prooemio et paullo post in chronici

initio in utroque codice exstant eaedem. Sed liber cum multis rebus a *Ci* differat, ex eo transscriptus esse non potest. Homoeoteleuto effectum est, ut Tiberii II imperium praetermitteretur. Index capitum deest. In folio 1^{r} ante Georgii praefationem exstat inscriptio *Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονογράφων καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὲν καὶ συντεθὲν ὑπὸ Γεωργίου καὶ συγγέλου. Προοίμιον.* Ceterae inscriptiones maiorum chronici partium, etiam longa illa p. 383, 5 *Περὶ Τίτου κ. τ. λ.* eaedem sunt quae in *Ar*, nonnullae tamen ex his eodem modo quo capitum tituli scriptae sunt. Genuinum tantum chronicon liber continet. In fine subscriptum est *ἕως ὧδε τὰ χρονικὰ Γεωργίου καὶ λογοθέτου.*

Parisinus Graecus 1706 (*Pa*) chartaceus est saeculi XVI foliorum numero 509, re 515; ante enim folium 1 quattuor folia praefixa, post folium 509 duo folia adiecta sunt non numerata. Praefixorum quartum veteris libri partis est. In tertii folii parte inferiore exstat numerus, quem codex nunc habet, sequuntur verba „Codex olim D. Antonii Faure 17“, infra: Reg. 2077. In ultimo folio verba in-
2
veniuntur „Francisc. de Hautesere. Antecessor Pictaviensis“. Foliis 1 usque ad 372 continetur Georgii chronicon, foliis 375 usque ad 509 Johannis Sinaitae Historia Barlaam et Josaphat. Vacua sunt folia praefixorum quartum, folia 11. 12. 13. 373. 374 et duo post folium 509 adiecta. Folia 226 usque ad 281 ante folium 140 anteponenda sunt. Ante folia 1. 13. 89. 186. 210 singula folia exsecta sunt, neque tamen lacunae exstant. Folium 55 e duobus foliis conglutinatis compositus est. Folii 55^{v} dimidia pars vacua est, sed in folio 56^{r} textus continue pergit. Locus *καὶ πᾶς ὁ λαὸς* p. 119, 3 usque ad *ᾔδει γὰρ* p. 135, 7 inter *ὠφελείας* et *γένωνται* p. 87, 20 denuo repraesentatur. Singulis manibus scripta sunt folia 1—60, 61—131, 132—139, 140—194, 195—297, 298 usque ad finem, nisi quod intra hos locos hic illic singulae paginae ab aliis librariis scriptae sunt. Primi duo librarii perquam neglegenter

scripserunt, secundus etiam graecae linguae imperitissimus fuit, qui quidem codicis archetypi compendia perversissime interpretatus est, veluti *βασιλεὺς* reponit pro omnibus vocis *βασιλεία* casibus, *σαμάρου* pro *σαμαρείας*, alia id genus. Index capitum idem fere est qui in *Ar*, nisi quod inscriptio vocabulum *πίναξ* exhibet nullo verbo addito. Sequuntur indicem tria folia vacua. Scripsit indicem librarius ultimorum codicis foliorum, idem ubique inscriptiones in versus, quos reliqui librarii vacuos reliquerant, inseruit. Videtur igitur scripto iam chronico indicem postea anteposuisse. Et index et inscriptiones et textus a libris *Am* et *Ar* cognatione proxime absunt. In prooemio et chronici initio eaedem lacunae exstant quae in libris affinibus, pluribus tamen rebus hic codex differt a reliquis. Atque ubi prima lacuna exstat librarius continuo scribere pergit usque ad *τοὺς κριτὰς μέχρι* p. 4, 9, vacantque spatia ubicumque verba legi non potuerunt. Sequuntur media in pagina haec:

θ' οὕτως αὐτίκα τοὺς
διὰ βραχυλογί
ὥσπερ δὴ καὶ τὸ
όχων καὶ
καὶ δυν
κα

Reliquiae hae e vetustioribus libris facile suppleri possunt. Post has plura desunt. Tum reliqui libri incipiunt a verbis *ἤδη δὲ λοιπὸν* p. 5, 13, *Pa* iam a *θεηγόρων* p. 5, 12, sed omittit v. 13 voces *πάντως* et *δὲ*, cum parvas lacunas indicat. Similiter in secunda lacuna plerique libri deficiunt in verbis *εἶτα* p. 7, 4 vel *ἐν γῇ* p. 7, 5, *Mo* in verbo *ἀπησχόλει* p. 7, 7; in *Pa* post enuntiatum *μετὰ δὲ ταῦτα τῆς οἰκίας ἐπ' αὐτὸν πεσούσης* dimidia versus pars vacua est, tum media in pagina sequuntur verba:

ἄβελ τὰ πρωτότοκα θεῷ καθι
ἢ φίλαυτὸν ἑαυτὸν συνίστη
ρέσεως προσεδέχθη. τοῦ δὲ ἑ
λέντος οὐρανόθεν πυρὸς εἰς τὴν

διὸ καὶ ὁ κάϊν ζηλώσας ἀπέ
θεῖς τὸν θεὸν οἰόμενος
τὰ πρωτογεννήματα
γὰρ καὶ ἕ

Post lacunam interpositam textus ut in plerisque libris a verbo *ἑπτα|πλασίως* p. 8, 13 denuo incipit. Locus hic mutilus e vetustioribus libris initio et in fine suppleri potest; media pars, id quod fieri solet in his codicibus, interpolata est. In recentiore codicis Vindobonensis 40 parte, quae ex simili libro archetypo fluxit, incorrupta verba unde restitui potest exstant haec: *τοῦτο δὲ ἐγένετο φανερὸν διὰ τοῦ ἀποσταλέντος οὐρανόθεν πυρὸς εἰς τὴν τῶν προσενεχθέντων ἀνάλωσιν. διὸ καὶ ὁ Κάϊν ζηλώσας ἀπέκτεινε τὸν Ἄβελ κρύψας αὐτὸν ἐν τῇ γῇ λαθεῖν τὸν θεὸν οἰόμενος.* Index capitum usque ad Romani Lacapeni imperium pertinet, ipse liber in Michaelis III imperio deficiens Georgii tantum chronicon exhibet sine continuatione. Subscriptum est *ἕως ὧδε τὰ χρονικὰ Γεωργίου καὶ τοῦ λογοθέτου.*

Vaticanus Palatinus Graecus 394 (*Va*) chartaceus est saeculi XVI foliorum 382. Initio posita est trium versuum inscriptio ex parte compendiis scripta continens haec: *Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονογράφων καὶ ἐξηγητῶν | συλλεγὲν καὶ συντεθὲν ὑπὸ ἰωάννου α̽ τοῦ συκελιώτου καὶ χρηματίσαντος | ὕστερον πατριάρχου κωνσταντινουπόλεως νέας ῥώμης· προοίμιον. Ἰωάννου* ex *γεωργίου, συκελιώτου* ex *συγκέλου* posteriore tempore mutatum esse demonstravi B. Z. VI (1897) p. 243 not. In inscriptionem hanc cum denuo inquisivissem reponere illa verba non satis esse cognovi ad genuinum textum restituendum. Exstabat autem vetustior inscriptio super quam ea quam nunc habemus superscripta est. In primo versu, cum vetus scriptura esset latior, vestigia eius facile dignosci possunt. Atque ante vocabulum *χρονικὸν* quod nunc exstat in vetere inscriptione idem vocabulum scriptum fuit, ultimum primi versus verbum fuit *συντεθὲν*, ultimum secundi *συγκέλου*, in tertio versu solum vocabulum exstabat *προοίμιον*. Eadem

igitur sine dubio vetus inscriptio fuit, quae in *Am Ar Pa* invenitur: *Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονογράφων καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὲν καὶ συντεθὲν | ὑπὸ γεωργίου μοναχοῦ τοῦ συγκέλου | προοίμιον.* Librum usque ad folium 376[r] eadem manus scripsit, a verbis demum *χρώματι δὲ τῷ βενέτῳ* p. 707, 24 ed. Mur. alia, quae videtur etiam inscriptionem nunc initio positam et multas in textu inscriptiones confecisse. Videtur igitur haec librum usque eo mutilum alio adhibito exemplo supplevisse et ex ampliore inscriptione, qualis in *Ar* et *Pa* ante capitum indicem exstat, genuinam inscriptionem, mutato perperam scriptoris nomine, interpolasse. Quae p. 43, 11 exstat secunda inscriptio *τοῦ αὐτοῦ Ἰωάννου μοναχοῦ τοῦ συκελιώτου* olim eadem fuit quae in affinibus libris *τοῦ αὐτοῦ Γεωργίου μοναχοῦ καὶ συγκέλου.* Pariter atque *Am* et *Pa* liber in genuini chronici fine deficit et subscriptum est *ἕως* (*ὧδε* deest) *τὰ χρονικὰ γεωργίου καὶ τοῦ λογοθέτου.* Textus idem fere est qui libri *Pa*, lacunae utriusque libri prorsus consentiunt, nisi quod in secunda textus lacuna reliquiae in *Va* sic repraesentantur:

τὸν πεσοῦσης
θεῷ καθι
συνίστη
χθη. τοῦδε ἐ
πυρὸς εἲς την
κάϊν ζηλώσας ἀπε
θεις τὸν θεὸν οἰόμενος
τὰ πρωτογεννήματα
γὰρ καὶ ἐ

ἄβελ τὰ πρωτότοκα
ἢ φίλαυτὸν ἑαυτὸν
ρέως προσεδέ
λέντος οὐρανόθεν
διὸ καὶ ὁ

In tertio versu in codice archetypo vocabulum *ῥέσεως* exstitisse compendiose scriptum apparet. Scriptor libri *Pa* compendium imitatus est, scriptor libri *Va*, cum illud non intellexisset, perverse *ρέως* scripsit.

Monacensis graecus 414, olim Augustanus, chartaceus est saeculi XVI, foliorum numero 276, re vera 293. Sunt enim ante folium 1 sex folia praefixa, postposita post folium 8 duo, post 259 duo, post 276 septem non

numerata. Praefixa folia vacua sunt, nisi quod in quinto similiter atque in *Ar* verba exstant *Γεωργίου καὶ λογοθέτου* et infra haec *Γεωργίου μοναχοῦ καὶ λογοθέτου ἱστορικόν*. In folio 1r eadem fere inscriptio invenitur, quae in *Ar* et *Pa* exstat. Sequitur index capitum, in quo aeque atque in librorum *Ar* et *Pa* indicibus nonnullae capitum inscriptiones, quae post Heraclii imperium poni debebant falso in Constantini Magni imperium insertae sunt. Suo arbitrio librarius nonnulla omisit, plura capita in unum contraxit, sermonem in breve coegit, veluti solet pro *περὶ τῆς βασιλείας τοῦ δεῖνα* substituere *περὶ τοῦ δεῖνα*. Pariter atque in ipso chronico ultimae indicis inscriptiones sunt capitum, in quibus de Constantini Heraclii filii imperio agitur. Sequuntur indicem duo folia vacua. Prooemii inscriptio eadem exhibetur quae in *ArPaVa*, prima lacuna eadem quae in *PaVa*, in secunda lacuna, quae pariter atque in *Mo* ab *ἀπησχόλει* p. 7, 7 usque ad *ἑπτα|πλασίως* p. 8, 13 pertinet, textus illius reliquiae omissa sunt. P. 43, 11 inscriptio nomen Georgii exhibens deest, item capitum inscriptiones pleraeque; quae exstant neglegenter repraesentatae et saepe temere mutatae sunt. A p. 112, 9 usque ad p. 212, 24 Georgii textus deest, alia earundem fere rerum narratio substituta est. Folium 57r incipit a verbis *γαν καὶ σάρειον γέγονε: ετὰ μέντοι τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν — διηρέθη* (= p. 39, 12—13) *καὶ οὐ διέλιπον — κατέλυσεν* (= p. 39, 19—20). Haec verba exstincta sunt. Sequitur Jacobi et Josephi historia *Περὶ τοῦ πατριάρχου Ἰακὼβ* inscripta. Res gestae Josephi largius enarrantur. Sequitur de Jobe narratio ex Cyrilli libro excerpta. Deinde agitur de Moyse, maxime de calamitatibus Aegyptiacis, et de Josua. Sequuntur ex iudicibus Judas, Barac, Debbora (eodem tempore Prometheum Orpheum Aesculapium Lycurgum vixisse traditur, Aesculapium a Jove fulmine percussum esse, quia mortuos ad vitam revocasset, narratur) Gedeon, Samson, anni quibus iudices non fuerunt, tum demum Jephte filiae historia. Tum commemorantur Judith, Ruth, Ester, Tobias, Eli,

Saul, David, Salomo, Roboam, Hieroboam. Medio in folio 88^{r} Georgii textus a p. 213, 1 rursus incipit. Qui inter folia 248^{v} et 249^{r} locus a p. 626, 7 *καὶ γέγονε σεισμὸς* usque ad *τῷ καὶ Ἀδαμαντίῳ καὶ τῇ* p. 630, 13 excidit falso inter folia 267 et 270 interpositus est, sed continuatus usque ad verba *ζήτησιν ποιήσασθαι περὶ* p. 630, 15. Quo factum est ut verba inde a *τούτων δυσσεβείᾳ* usque ad *ποιήσασθαι περὶ* bis, et in fine fol. 269^{v} et initio fol. 249^{r} repraesententur. Post fol. 259^{r} locus deest a *τούτων δὲ καταδυσάντων* p. 657, 17 usque ad finem imperii Mauricii p. 662, 8 pertinens; post folium 259 duo folia vacua non numerata inserta sunt. P. 697, 7 liber deficit. Codex est diversis manibus scriptus. Videtur autem librarius mutilum codicem transscripsisse integrum, multa folia vacua reliquisse, ubi alii librarii lacunas partim ex alio Georgii codice partim ex alio chronico supplerent.

Septem quos modo descripsi libros ex uno codice archetypo fluxisse docent lacunae, quae in omnibus initio exstant. Fuit in libro archetypo folium valde lacerum, cuius pars perierat, pars ex utroque latere ita fuit laesa, ut reliquiae tantum in modum cunei formatae superessent. Summi versus erant perforati. Folium hoc libri *Ar* scriptor plane omisit, alii partim diligentius partim neglegentius repraesentaverunt. Differunt etiam multis aliis rebus hi libri. Id potissimum mirum videtur, quod *Am Pa Va* Georgii tantum chronicon continent, *Mo Ci Ar* etiam continuationem usque ad mortem Romani Lacapeni pertinentem, quam ex eodem archetypo fluxisse textus aequaliter in omnibus perturbatus demonstrat. Neque tamen collatis singulis lectionibus consentire inter sese continuatos codices omnes apparet, sed in *Ar*, sicuti eodem modo perturbatam in indice capitum seriem exhibere eum supra dixi ac breviores libri, innumerae parvae corruptelae exstant eaedem, quae inveniuntur in brevioribus, *Ci*, magis etiam *Mo*, cum vetustioribus codicibus plura habent communia. Constare igitur mihi videtur codicem omnium horum librorum archetypum habuisse continuationem, librarium, qui breviorum codicum

archetypum e codice libro *Ar* affini descripserit, eam omisisse, quippe qui ex subscriptione finem genuini chronici cognoverit.

In omnibus libris cum desit Phocae imperii clausula ex Isidori epistolis desumpta, a *C* propius eos abesse quam ab *A* efficitur. Neque aliter res se habet in inscriptionibus capitum. Quae quamquam fere numquam exhibent ἀρχὴ τῆς βασιλείας τοῦ δεῖνα, semper fere περὶ τῆς βασιλείας τοῦ δεῖνα (non ut in *AB* περὶ τοῦ δεῖνα), tamen cum saepius inveniatur ἀρχὴ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ δεῖνα, raro etiam ἀρχὴ τῆς βασιλείας τοῦ δεῖνα, efficitur olim scriptum fuisse ubique ἀρχὴ τῆς βασιλείας τοῦ δεῖνα, postea περὶ esse substitutum. In Michaelis III imperio libri neque cum *A* neque cum *C* consentiunt; initio enim exhibent res ecclesiasticas, in fine demum deletam Saracenorum classem narrant. Hac quoque re ab *A* et *C* discrepant, quod textus maxime e Theodori Meliteni chronico et Alexandri Monachi libello de inventione S. Crucis interpolatus est. Sunt autem usque ad Michaelis Balbi imperium pauca tantum inserta, postea universum Theodosii chronicon receptum est. De omnibus his rebus et de Logotheta, qui in margine p. 80 ed. Mur et in subscriptionibus commemoratur, disserui B. Z. VI (1897), p. 244 sq. Demonstravi ibi libros *R*, quamvis ex eodem fonte interpolati sint ac *V* et *L*, neque ex *V* neque ex *L* pendere, sed ex ipso illo fonte hausisse. Fuerunt autem additamenta illa in codicis totius familiae archetypi margine adscripta, in libro, ex quo qui supersunt libri transscripti sunt, partim in margine relicta partim in textum recepta sunt. Non igitur mirum est additamentorum partem in omnibus libris esse in textum insertam, partem in aliorum textu inveniri, in margine adscripta esse aliorum, partem in aliis hic in aliis illic esse interposita, partem denique in paucis tantum vel singulis libris servatam esse. Saepius in *Mo* et *Ci* vel in solo *Mo* additamenta inveniuntur, quae in reliquis libris desunt. Praeterea codicis huius familiae archetypi librarius scriptores ecclesiasticos, ex quibus Georgius hauserat, hic illic ipse

quoque adhibuit atque ex iis textum recensuit. Veluti quae Georgius e Theodoreto et Cyrillo excerpserat p. 302, 13 usque ad p. 308, 8 multo ille repraesentavit integriora quam chronicon genuinum. Multae textus lectiones inveniuntur mire cum solo *B*, permultae cum solo *V* consentientes. Videtur igitur olim vir quidam doctus codicem archetypum recognovisse adhibitis harum familiarum libris, qui tum nondum erant interpolati. Quae enim sunt in *B* et *V* interpolata in libros *R* non pervenerunt. Innumerae autem lectiones, quae in solis huius familiae libris atque iis qui inde pendent, veluti Mosquensi et Parisinis 1707 et 1708, traduntur librarii archetypi temeritati debentur, qui ex arbitrio chronici sermonem retractavit.

Ad *R* cognatione proxime accedunt codicis *G* quaedam partes, de quibus supra p. XXXI exposui. Attamen ex alio archetypi apographo atque ex quo septem illi codices fluxerunt originem ducere *G* putandus est, quippe in quo quae in omnium illius familiae librorum ipsum textum inserta sunt additamenta partim in margine relicta fuerint, partim omnino desint, partim praeter *G* in solo *Mo* inveniantur. Ipse textus, quamquam sunt eadem fere quae in illis libris temere mutata, aliae lectiones variae codicis *G* librarii arbitrio debentur, habet tamen etiam lectiones cum genuino textu consentientes. In hac igitur editionis parte siglo *R* pleraeque lectiones etiam codicis *G* significantur, siglum *G* non adhibetur nisi ubi codex *G* ab *R* differt, cum aliis libris consentit.

Ab *R* familiae libro aliquo sine dubio originem ducit Muraltii codex **Mosquensis Synodalis olim CCLI et 264, hodie 406.** Est enim in eo locus p. 796, 18 usque ad p. 803, 24 ed. Mur. aeque falso transpositus, suntque in sermone eadem fere retractata quae in ceteris familiae illius libris. Hic illic tamen lectiones pariter atque in *G* a genuino textu propius absunt quam in *R*. Equidem arbitror in codice horum librorum omnium archetypo alios locos in margine alios inter versus fuisse retractatos, quos librarii non ex aequo reddiderunt. Cuius rei exemplum afferam luculen-

tum. P. 294, 8 in genuino chronico legitur: κτίσας δὲ καὶ πόλεις δύο, μίαν ἐν τῷ Πόντῳ καὶ ἄλλην ἐν τῇ Ἀραβίᾳ, καὶ ἑτέραν ἐν Συρίᾳ καταπεσοῦσαν ὑπὸ θεομηνίας ὀνόματι Σαλαμίνην ἀνεγείρας. Pro ἐν Συρίᾳ in *R* ἐν τῷ Κύπρῳ, in Mosquensi ἐν Κύπρῳ Συρίας legitur. Lectio codicis Mosquensis neque ex *R* transscripta esse neque ex fonte plane diverso fluxisse potest. Archetypi nimirum codicis librarius cum Salaminam illam celeberrimam in Cypro sitam meminisset, inter versus supra vocabulum Συρίᾳ scripsit e coniectura Κύπρῳ, id quod librarii recentiorum codicum suo quisque arbitrio interpretati sunt.

Fusius Mosquensem descripsit Muraltius in praef. p. XX sqq., ipse in dissertatione de Logothetae chronico scripta quae inter libros Mosquensem et *R* necessitudo intercedat exposui. Textum recensionis *R* amplificatum denuo multum auxit codicis Mosquensis librarius cum ex aliis chronicis tum ex eodem Theodosio ita, ut huius chronicon fere integrum in Georgium intexeret. Quo factum est ut libri Mosquensis textus a genuino chronico non propius absit quam Cedreni et aliorum chronica seorsum impressa. Mosquensem igitur neque iterum contuli neque lectiones eius in apparatum criticum inserui.

Eadem de causa non magis in usum meum converti libros **Parisinos Graecos 1707 et 1708**, de quibus breviter tantum exponam. Sunt illi quamvis diversis manibus scripti tamquam unum chronici exemplum in duo volumina divisum. Codicis 1707 foliis 1 usque ad 94ʳ chronicon Georgii continetur usque ad p. 293, 6, post Nicetae Choniatae chronicon falso agglutinatum est. Liber 1708 textum inde a Caesare continet. Hoc quoque exemplar codicibus *R* affinem esse eadem textus p. 796, 18—803, 24 perturbatione, quae in *MoCiAr* exstat, demonstratur. Sed descriptum est antequam archetypus lacunas contraxit, cum initio chronici non lacuna, sed pariter atque in Vindobonensi 40 textus interpolatus integer exstet. Prooemium deest, de lacuna illius igitur nihil scimus. Sunt hi codices ex diversis fontibus, maxime inde a Constantino Magno

ex Theophanis chronico interpolati. Continuatio usque ad Alexium Comnenum pertinet.

Restant ex libris Muraltianis **Schleusingensis** et tres Oxonienses, Barocciani scilicet 30 et 194, et F, 6, 26 nunc Misc. 120. Atque illum in bibliotheca Schleusingensi adhuc desiderari (cf. Muralt. praef. p. XXIX) per litteras me docuit Schmiederus gymnasii Schleusingensis director. Oxonienses excerpta tantum exigua continent.

Barocciani 30 chartacei saeculi XVI foliis 67^v usque ad 74^r continentur excerpta historica *ἐκ τοῦ χρονικοῦ Γεωργίου περὶ βασιλέων χρόνων καὶ ἄλλα τινὰ* inscripta, quae si modo sunt Georgii monachi e libro valde retractato et interpolato originem ducunt. Partem eorum edidit Cramerus in Anecdotis Oxoniensibus Vol. IV p. 243 sqq. In **Barocciani 194** chartacei saeculi XVI foliis 60 usque ad 65 exstant inscriptione carens prooemium et nonnulla ex chronici initio excerpta usque ad p. 93, 1. Sunt haec perverso ordine mutilo Malalae chronico in editionibus praefixa. Partem edidit Cramerus l. l. Vol. IV, p. 218 sqq. Quem sub no. 19 Muraltius praef. p. XXVII describere sibi videtur Oxoniensem F. 6. 26 re vera non inspexit, sed quae exposuit in Baroccianum 194 cadunt. Immo codex ille **Oxoniensis F, 6, 26,** nunc **Miscellaneus 120** chartaceus saeculi XIV continet in foliis 205 usque ad 228^v excerpta historica „e Georgii Cedreni aliorumque chronicis" (Coxe, Catal. I, p. 691) *Παρεκβολαὶ ἐκ τῆς βίβλου τοῦ χρονικοῦ* inscripta.

Magna cum suppeditaret integrorum librorum copia neque haec excerpta in meum usum converti neque multa alia, quae hic illic inveniuntur ex parte tantum e Georgii nomine appellata. Quae Georgii nomen non prae se ferunt ea Georgii esse in bibliothecarum catalogis saepe non indicatur. Veluti Oxonii praeter illos tres duo asservantur libri excerpta e Georgio continentes, Cromwell. 18, qui p. 312 usque ad 324 commentationis de vita monastica (p. 327, 12 sqq.) partem exhibet *ἐκ τοῦ χρονικοῦ συντάγματος τοῦ Γεωργίου παρεκβληθεὶς λόγος περὶ τῆς εὐ-*

αγγελικῆς καὶ μοναχικῆς πολιτείας καὶ ὑψηλοτέρας διαγωγῆς inscriptam, et Baroccianus 197, cuius foliis 212ᵛ sqq. eadem continentur. Ut alios libros praetermittam excerpta eiusmodi etiam inveniuntur in Neapolitano II A 26, p. 346, Vindobonensi Theol. graec. 241 fol. 133, Vaticanis graecis 197 fol. 155ᵛ et 1296 fol. 1 et 556. Unum in usum meum converti Georgii codicis fragmentum, quod Georgii esse neque Montfauconius neque Omontius cognoverunt, Coisliniano 28 Pauli apostoli epistolas continenti praefixum, quippe quod et saeculi XI sit et cognatione ad *AB* prope accedat. Quae codicis *B* librarius temere mutavit eorum pleraque sed non omnia inveniuntur. Dolendum est quod quinque tantum folia unius quaternionis (2. 3. 6. 7. 8) supersunt. Paginae continent binas columnas, columnae senos tricenos versus. Exstant in his foliis loci inde a *θάνατον* p. 225, 22 usque ad *πράξας* p. 234, 11 et a *λό|γους τούτους* p. 243, 8 usque ad p. 256, 11.

Relinquitur ut codicem omnium vetustissimum describam **Coislinianum 305**, olim 66 (*P*). Est liber membranaceus saeculi X vel XI ineuntis, 340 foliorum. Folia 1 et 2 prooemium usque ad verba *Κωνσταντῖνον τὸν* p. 4, 19 et folia 175 usque ad 180 locum inde a *καὶ δὴ μανέντες* p. 378, 22 usque ad *καταλείψας τὸν ὄντως* p. 396, 5 continentia multo recentiore manu adhibito libro codici *C* perquam simili scripta sunt. Folia 175 usque ad 180 in locum perditi quaternionis successerunt. Post folium 43 folium exsectum est non substitutum, cum locus perditus alio Georgii libro non contineatur. Quaternionum numeri olim antequam illa folia exciderunt adscripti docent duo tantum folia initio periisse. Deerat igitur libro index capitum. Prooemii initio a secunda manu praefixo inscriptio exstat *Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονογράφων τε καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὲν καὶ συντεθὲν ὑπὸ Γεωργίου ἁμαρτωλοῦ μοναχοῦ. πρόλογος χρονικῆς ἱστορίας.* Repetitur ea praeter ultima tria verba ante ipsum textum. Ante p. 43, 13 spatium vacat, inscriptio non exstat. Ultimum in libro est imperium Constantini Copronymi, quod tamen in fine

habet de Paulicianorum secta narrationem, quae in ceteris libris in Constantini Pogonati imperium inserta est. Huius narrationis clausulam cum ultimum quaternionis folium contineat usque ad finem completum, incertum est utrum librarius hic scribendi finem fecerit, an plures quaterniones olim adiecti hodie perditi sint. Numeris in margine adscriptis chronicon in capita distinguitur. Novies illi ab $\bar{\alpha}$ incipiunt, novem igitur tamquam partes operis maiores seu libri distinguuntur. Quarum prima 19 capita continens usque ad p. 43, 10 pertinet, neque tamen $\bar{\alpha}$ numerus initio sed p. 11, 2 demum positus est. Secunda exordium sumit p. 43, 13, ubi Georgius iterum ab Adami rebus incipit, et 27 capita usque ad p. 145, 19, quibus veteris testamenti historia usque ad iudicum aetatem narratur, continet. Tertiae partis 17 capitibus iudicum aetas, quartae 23 regum Judaicorum, quintae 18 regum Israeliticorum res gestae narrantur. Sexta pars 11 capita continens usque ad Alexandri Magni successores, septimae duo tantum capita usque ad imperatorum Romanorum initium pertinent. Partis octavae 52 capitibus ethnici, partis nonae 34 capitibus christiani imperatores continentur. Neque partium harum initiis tituli praefiguntur, neque numeris capitum quidquam adscriptum est. Partes hae eaedem fere sunt quae in multis aliis libris. Distinguuntur iis graviora historiae universalis, biblicae scilicet ante Christum natum, momenta. Capitum initia cum regnorum et imperiorum congruunt. Capita non ut in *V* in particulas dividuntur. In margine argumentum textus initio saepius, postea raro adumbratur, rarissime scholia longiora exstant. Librarius quamquam satis accurate scripsit, tamen ex homoeoteleuto multa omisit. Quae permulta occurrunt menda orthographica ex his postea lector quidam multa correxit. Feliciter autem evenit, ut plura corrigere ille non auderet.

Ceteri libri quamvis et rebus et oratione multum inter se differant, quamvis sint varie interpolati, tamen non difficile est quae sint interpolata cognoscere et collatis

Georgii fontibus probare sermonis varietates eruditorum et librariorum deberi arbitrio et temeritati. Constat igitur ex uno hos omnes libro archetypo fluxisse, proxime autem ab hoc *ACDE* abesse, *BFGLRV* multifariam esse retractatos et auctos. Ab omnibus his libris quia longe plurimum discrepat *P* ultimum hunc describere aggressus sum. Iam in eo est ut *P* cum archetypo illo conferamus. Magna autem ex parte, usque ad Juliani imperatoris mortem scilicet, *P* fluxit e libro illi perquam simili; eodem omnia ordine procedunt, raro quae reliqui libri exhibent in *P* augentur, raro quae in iis narrantur in *P* desunt. Neque tamen in hac differentia ex ipso illo archetypo originem ducere ut in *LRV* demonstrari potest. Inde a Joviani imperio textus saepe tantum inter se differunt, ex tam diversis fontibus fluxerunt tamque diversum narrationis ordinem exhibent, ut alius ex alio non potuerit nisi retractando oriri. Orationis quoque innumeras *P* habet varietates, quae, cum codex ille archetypus hic illic tantum meliores praebeat lectiones quam *P*, plerumque tamen a fontibus longius absit, temeritati retractatoris cuiusdam deberi vix putandae sunt.

Quae inter *P* et ceteros libros intercedat necessitudo id potissimum recte diiudicet oportet si qui Georgii textum restituere animum induxit. Est autem inquirendum in omnes Georgii fontes, quoque modo iis ille usus sit, quaeque inter eos et diversos libros necessitudo intercedat. De his rebus alio loco fusius disseram, hic paucis tantum quae mihi videar cognovisse exponam.

Atque, ut iam supra dixi, ubi omnibus idem argumentum libris continetur, minoresque tantum res differunt, maxime in excerptis ex scriptorum ecclesiasticorum operibus, admirandum in modum *P* fontium textum melius servavit, quam codex ceterorum archetypus. Deinde animadverti oportet, excerpta ex scriptoribus ecclesiasticis in *P* longiora interdum servari quam in reliquis libris, neque id paucis tantum locis, sed hic illic per universum chronicon. Aut igitur libro *P* usus reliquorum archetypus textum multis

locis mutavit vel contraxit, aut ipse *P* ex illo ita fluxit, ut librarius scriptorum a Georgio laudatorum opera fere omnia denuo examinaret ex iisque Georgii textum emendaret, veluti factum esse in codicibus *R* iis locis, qui p. 302, 12 sqq. ex Cyrillo Hierosolymitano et Theodoreto excerpti sunt, supra dixi. Magnum autem locorum laudatorum vel excerptorum numerum vix quisquam poterat examinare, praesertim cum Georgius fontes parum manifesto significet. Qui quidem cum operis titulum raro, paullo saepius scriptoris nomen commemorasset, quis erat tanta doctrina eruditus, ut omnes illos locos investigaret. Accedit quod ille raro verbum e verbo textus reddit, sed plerumque repraesentat multifariam mutatos, saepe in epitomae formam magni ambitus locos redigit vel centones ex diversis diversorum scriptorum locis compilat. Quod cum ita sit non solum difficile est qui fuerint fontes cognoscere, sed etiam locorum laudatorum textus in integrum restitui vix potest. Sunt autem omnia fere in *P* eodem modo quo in reliquis libris retractata, singulae tantum in eo solo exstant meliores lectiones. Has igitur non magni momenti lectiones ut expiscaretur percensuisse innumeros scriptorum ecclesiasticorum libros codicis *P* librarius minime putandus est. Ante igitur codicem ceterorum librorum archetypum *P* scriptum fuisse constat, et a scriptore archetypi illius ita excussum esse, ut locos in *P* excerptos ipse quoque ad libidinem adeo mutaret, ut nunc etiam longius quam in *P* a fontium textu in ceteris libris absint.

Neque aliter de librorum necessitudine iudicabimus, si quomodo in *P* et reliquis codicibus ipsae res exhibeantur attenderimus. In quo pauca tantum ponam exempla.

Atque in omnibus libris exstant duo ampliores de Graecorum idololatria excursus p. 58, 5 usque ad 92, 10, ex Athanasii et Theodoreti libris ita excerpti, ut non ipsarum cogitationum ordo servaretur, sed varia frustula hinc illinc deprompta perversissime commiscerentur. In solo *P* sequitur tertius, quo eadem omnino exponuntur,

ex Cyrilli contra Julianum imperatorem libris excerptus eadem plane ratione, ut a Georgio ipso scriptum esse non sit cur dubites. Luce igitur clarius esse videtur, ea quae nimis abunde ex tribus scriptoribus eadem fere proferentibus cumulaverat Georgius, archetypi illius codicis librarium omisso Cyrilli loco in brevius coegisse.

Deinde locum p. 132, 10 sqq. in *P* talem exstare qualem Georgius scripserit, in reliquis temere auctum esse, apparet. Laudantur autem ex scriptore quodam ecclesiastico mihi ignoto de Moysis calamitatibus in *P* haec: *οὐ γὰρ ἄν, εἰ μὴ σφόδρα αὐτὸν ἐσκότωσε καὶ ἐκ βάθρων αὐτοῦ τὴν ψυχὴν ἔστρεψεν ὁ τῆς ἀθυμίας ἐκεῖνος τάραχος, τὰς θεογράφους πλάκας ἔρριψεν ἀπὸ τῶν χειρῶν καὶ συνέτριψεν. ἐννόησον δέ γε πρὸς τούτοις οἷον πῦρ τὴν αὐτοῦ ψυχὴν ἀνῆψε καὶ ἀκατάπαυστον φλόγα ἤγειρεν ἡ τοῦ ἀδελφοῦ τελευτὴ κ. τ. λ.* In reliquis libris post *συνέτριψεν* verba *ἐν αἷς ὑπῆρχε γεγραμμένα ταῦτα*, tum ipsa decem librorum sacrorum praecepta addita sunt. Neque tamen praeceptorum enumerationem in hunc locum quadrare neque ab illo scriptore, qui amplo et elato loquitur sermone, ieiuna ista hic inseri potuisse, sed a stulto quodam homine postea interpolata esse apparet.

Tum animadverti velim quomodo septem conciliorum oecumenicorum in *P* quomodo in reliquis libris narretur historia p. 509, 3; 575, 8; 605,11; 611,20; 629,1; 725,14; 769, 10. Atque illo continentur de primo concilio fabulae et narratiunculae multae ex scriptoribus ecclesiasticis depromptae eaedem quae in ceteris libris, reliqua concilia ibi breviter tantum perstringuntur. Veluti de tertio tantum narratur: *καὶ ἡ τρίτη σύνοδος τῶν διακοσίων πατέρων ἐν Ἐφέσῳ γέγονε κατὰ Νεστορίου*; de quarto: *καὶ ἡ τετάρτη γέγονε σύνοδος τῶν χλ′ πατέρων ἐν Χαλκηδόνι κατὰ Διοσκόρου Ἀλεξανδρείας*; de quinto: *καὶ ἡ πέμπτη γέγονε σύνοδος τῶν ρξε′ πατέρων ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ Ὠριγένους καὶ τῶν τὰ ἐκείνου διαδεξαμένων ἀσεβῆ δόγματα Διδύμου καὶ Εὐαγρίου καὶ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ καὶ κατὰ Θεοδώρου Μομψουεστίας διδασκάλου Νεστορίου.* Paullo fusius de sexto

concilio narrantur haec: ἐφ' οὗ (Κωνσταντίνου) γέγονεν ἡ ἕκτη σύνοδος τῶν ρο' πατέρων ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ Σεργίου Κωνσταντινουπόλεως καὶ Πύρου καὶ τῶν ὁμοφρόνων αὐτῶν Μονοθελητῶν, οὓς καὶ ἀναθεματίσαντες οἱ θεῖοι πατέρες καὶ ἐπικυρώσαντες λέγεσθαι δύο φύσεις ἐπὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ δύο φυσικὰ θελήματα καὶ τὰς ἐνεργείας αὐτῶν ἐξεφώνησαν κανόνα κ. τ. λ. Commemoratur igitur breviter conciliorum numerus ordinalis, numerus episcoporum, urbis in qua concilium celebratum est nomen, haereticorum damnatorum nomina. In ceteris libris, in quibus septimum quoque concilium narratur, adduntur nomina patriarcharum vel patrum, qui illorum loco aderant, annus imperatoris, quo concilium celebratum est, et doctrinae damnatae fusius vel succinctius exponuntur. Idem rerum narratorum ordo, ex parte etiam eadem verba, inveniuntur in libellis de septem synodis scriptis, quorum multi exstant libri varie inter se discrepantes. Ex his unus in Actis conciliorum ab Harduino editis Tom. V p. 1485 impressus est. Neque vero haec tam exigua additamenta omnibus locis, ut de conciliis quam brevissime ageret, codicis *P* librarius ex libro reliquis codicibus simili eliminasse putandus est, praesertim cum maiorem rerum theologicarum et ecclesiasticarum copiam exhibeat quam reliqui; immo hi quae in hoc genere paucissima invenerant in *P* postea ex libello de synodis ita auxerunt, ut integrum fere singulis locis reciperent. In quo mire de tertio et quarto concilio eadem fere et ex *P* et ex libello de synodis repraesentantur. Itidem in quinto et sexto concilio utroque fonte usus est librarius, nisi quod de haereticis damnatis solum libellum illum secutus est.

Ex posteriore denique chronici parte unum tantum exemplum ponam, quo confirmentur quae adhuc de librorum necessitudine exposui. Narratur autem Leonis III Isauri imperium diversissime. Atque in omnibus libris p. 734, 18 sqq. narratur breviter ex Theophane, Saracenorum imperante Theodosio III ad expugnandum Byzantium profectorum ducem Masalmam ad Leonem, qui tunc στρατη-

γὸς τῶν ἀνατολικῶν erat concitaveratque, cum Artemii partium esset, contra Theodosium seditionem, de foedere faciendo misisse, deinde ipsum Leonem imperatorem esse renuntiatum. Iam in *P*, postquam anni Leonis imperii indicati sunt, narratur: *ὁ οὖν Μάσαλμας ἐν τῇ Ἀσίᾳ παραχειμάσας ἐξεδέχετο τὰς τοῦ Λέοντος ὑποσχέσεις. μηδὲν δὲ παρ' αὐτοῦ δεξάμενος καὶ γνοὺς ὅτι ἐνεπαίχθη, τὴν Ἄβυδον καταλαβὼν καὶ ἀντιπεράσας λαὸν ἄπειρον καὶ πρὸς τὴν πόλιν ἐξορμήσας γράφει πρὸς Σουλειμᾶν τὸν πρωτοσύμβουλον ἐλθεῖν ἐν τάχει μετὰ τοῦ στόλου* ad verbum fere ex Theophane p. 395, 13 sqq. Eadem, quae statim post susceptum a Leone imperium acta esse consentaneum est, in reliquis libris mire in fine imperii (fabulae tantum nonnullae sequuntur) post mortem demum imperatoris commemoratam narrantur. In quo non Saraceni, quia foedus facere non contigisset, progressi esse dicuntur, sed enuntiatum incipit: *Ὁ οὖν Μάσαλμας καθὼς ἀνωτέρω εἴρηται τὴν Ἄβυδον καταλαβὼν καὶ ἀντιπεράσας κ. τ. λ.* Neque vero Abydum illum pervenisse antea narratur, sed tantum ad Amorium usque profectum inde foedus facere conatum esse. Apparet narrationem suo loco motam et actionem de pace componenda initam, ne de primis imperii annis agi manifestum esset, esse praetermissam. Cuius rei quae causa fuerit non minus elucet. Atque in reliquis libris statim post annorum imperii numerum annotatum fabula de adolescentia imperatoris ex Epistola ad Theophilum imperatorem, quae falso sub nomine Joannis Damasceni fertur (Migne Patrol. Graec. Tom. 95 col. 356), deprompta narratur, quae in *P* deest. Haec, praesertim qua cur imagines deicere Leo aggressus esset illustraretur, debebat initio poni, tum quae contra imaginum cultum fieri iusserit ille, omnia scilicet quae praeter bellum illud Georgius de Leonis imperio narravit, sequi consentaneum erat. Quo factum est ut de Saracenis narratio in ultimum locum transferatur. Accedit quod in reliquis codicibus praeter fabulam illam duo loci excerpti ex epistola illa inveniuntur, qui et ipsi in *P* desunt. Omnes hos locos non in *P* eliminatos, verum a reliquorum librorum

archetypi scriptore, sicuti ex Libello de synodis suppletum est, postea interpolatos esse cum per se patet, tum iis quae iam exponam elucebit. Ac p. 738, 15 sqq. in omnibus libris Germani patriarchae ad imperatorem laudatur oratio ex Stephani Diaconi Vita Stephani Junioris (Migne Patrol. Graec. T. 100 col. 1084 C) deprompta, in quam ex Sacharja propheta locus insertus est. Eadem omnes libri exhibent usque ad verba p. 739, 8 *ἐξ ἀρχῆθεν γὰρ μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψιν ἡ εἰκονικὴ ὅρασις ἀνετυπώθη. παρά τε γὰρ τῆς αἱμόρρου εἰς τὴν ἐπ' αὐτὴν γεγονυῖαν θαυματουργίαν ἡ τοῦ Χριστοῦ εἰκὼν ἐστηλογραφήθη.* Haec in *P* statim excipiunt verba, quae et ipsa in Stephani Diaconi vita sequuntur eadem fere: *μεθ' ἧς ἀχειροποίητος ἐν Ἐδέσῃ τῇ πόλει, καὶ μέντοι καὶ ἡ παρὰ τῷ εὐαγγελιστῇ Λουκᾷ ἱστορηθεῖσα τῆς θεομήτορος ἀπὸ Ἱεροσολύμων πρὸς Θεόφιλον.* In ceteris libris imaginis Edessenae mentionem praecedit uberior ex Eusebii H. eccl. VII 18 desumpta narratio de statua illa Christi, quam mulier sanguinis fluxu laborans posuit, tum reliquae imagines commemorantur, sed verbis et ex Stephani Vita et ex Epistola illa ad Theophilum compositis. Ex loco sic coagmentato per se patet non potuisse codicis *P* librarium ex ceterorum librorum narratione sola Stephani Diaconi verba, omissis Eusebii et Epistolae verbis, exsecare, sed codicis *P* e solo Stephano desumptam narrationem postea ex Eusebio et Epistola esse interpolatam. De morte denique imperatoris p. 744, 16 in *P* ex Theophanis chronico, quo multifariam Georgius usus est, narratur: *ἀπέθανε δυσεντερικῶς ὁ δύστηνος ψυχῇ καὶ σώματι* (cf. Theoph. p. 413, 2 *τέθνηκε Λέων σὺν τῷ ψυχικῷ καὶ τὸν σωματικὸν θάνατον*), in ceteris ex Epistola illa: *ἐν τούτοις ὁ παμμίαρος καὶ ἀλάστωρ Λέων ὁ βάναυσος ὡς ἄνθρωπος ἀποθνήσκει δυσεντερικῶς καὶ ὡς εἷς τῶν ἀρχόντων πέπτωκεν* (cf. Epistolae verba: *οὐ πολὺ δὲ τὸ διὰ μέσου καὶ ὁ Λέων ὡς ἄνθρωπος θνήσκει καὶ ὡς εἷς τῶν ἀρχόντων πέπτωκεν*). Vocabulum *δυσεντερικῶς* additum est ex imperatorum catalogo a Georgio adhibito, in quo praeter imperiorum annos mortium causae narrabantur.

His disputatis codicem *P* ante librum ceterorum archetypum scriptum et ab huius scriptore in usum suum conversum esse apparet. At loci exstant multo ii quidem pauciores, quibus contra rem se habere effici videatur. Atque ipse in commentationibus in Arnoldi Schaeferi honorem editis eiusmodi sententiam tuli. Animadverteram autem in *AC* nonnulla ex epitome e Theodori Lectoris historia ecclesiastica excerpta rectius repraesentari quam in *P*. Deinde iam supra notavi, quamvis pleraque ex scriptoribus ecclesiasticis excerpta in *P* propius absint a fontium textu, nonnulla tamen abesse longius quam in ceteris libris. Non raro denique ubi in ceteris libris loci maxime e scriptoribus ecclesiasticis excerpti continue repraesentantur, in hos in *P* varia sunt maxime e scriptura sacra insolenter interpolata.

Iam cum obscurari rursus de librorum necessitudine iudicium videatur, recte tamen sententiam feremus, si duas codicis *P* notas animadverterimus, alteram iuxta p. 170, 5, ubi in textu post *ὑψηλότερον* signum exstat, in margine adscriptam: *πολλοὶ τοιγαροῦν πολλάκις ὑπ' ἀνοίας καὶ μεγαλαυχίας* (*μελαυχίας* cod.) *φερόμενοι καὶ εἴτε ἐπὶ πλούτῳ καὶ δυναστείᾳ εἴτε ἐπὶ ῥώμῃ σώματος εἴτε ἐπ' ἄλλῃ τινὶ βοηθείᾳ καὶ ἐ*$\overset{\tau}{\nu}$ (*ἐντεῦθεν?*) *εἰς τὸ βιβλίον τὸ πατερικόν*, alteram post *ἀποκριθήσομαί σοι* p. 171, 11 in ipsum textum insertam: *φησὶ δὲ καὶ Θεοδώρητος τινὲς μὲν ἔφασαν* $\overset{\tau}{\nu}$ (*ἐντεῦθεν?*) *εἰς τὸ μαῦρον βιβλίον*. Sunt hae notae scriptoris cuiusdam qui, cum in compilando opere multa ex multis libris excerpsit, hic illic adnotasse satis habuit locorum initia, quos postea integros repraesentare animum induxit. At praeter has notas cum in codicis *P* margine pauca tantum scholia eaque brevia et exigua exhibeantur, praesertim quarum altera in ipsum textum irrepserit, non librarius codicis *P* textus augendi studio incensus libros evolvisse notasque illas addidisse, sed in libro suo archetypo inventas transscripsisse putandus est.

Erat autem meo iudicio liber hic archetypus ab ipso

Georgio confectus neque tamen omnibus numeris absolutus, sed quasi primam quandam et rudem chronici, quod scribendum sibi proposuerat chronographus, descriptionem continens. In margine huius exempli Georgius ex libris, maxime e scriptura sacra ut monachus, vel memoriter multa notavit, quae ad textus verba illustranda apta esse viderentur. Hoc exemplum codicis *P* librarius ita transscripsit, ut notas marginales fere omnes in textum iuxta quem exstabant insereret, quo factum est ut loci ex scriptoribus ecclesiasticis excerpti exstent cum rebus ex aliis libris desumptis commixti. In transscribendo archetypo librarium haud raro male intellexisse excerpta velociter correpta vel socordia peccasse mirum non est. Ipse interim Georgius rudem excerptorum molem melius digerere et quasi secundam chronici editionem perpolitam conficere animum induxit. Inceptum opus ita absolvit, ut magnum collectaneorum et notarum marginalium numerum tolleret, hoc retractaret, illud adderet. In quo quod excerpserat non ad verbum repraesentavit, sed ut libuit mutavit vel contraxit, nonnullos denique fontes veluti Theodori Lectoris historiae ecclesiasticae epitomam denuo inspexit, alios ante neglectos adhibuit. Ex hoc exemplo retractato ceteri libri fluxerunt. Quae cum ita sint textus plerumque in *P*, interdum tamen in ceteris libris melius laudantur.

Iam omnibus libris perlustratis quam sit difficile chronicon edere apparet. Neque enim solum magnus exstat librorum numerus, verum etiam textus et argumento et oratione multifariam discrepant. In quo id potissimum agitur, codicem *P* in editione repraesentemus an reliquorum librorum archetypum ex omnibus codicibus quam fidelissime restitutum. Constitui autem diversis de causis chronicon edere id quod Georgius quasi secundam editionem multifariam priore meliorem et absolutiorem conscripsit.

Atque, ut iam supra dixi, ex ipso chronico non multum fructus ii, qui historiae investigandae operam dant, percipere possunt. Sed cum multos illud habuerit per plura

saecula lectores, cumque omnes fere posteriores chronographi inde hauserint, idcirco criticum operam dare illi oportet. Iam cum prioris chronici unus supersit liber *P*, unus quod sciam ex eo locus laudetur (in Constantini Porphyrogeniti de administr. imp. libro cp. 14, p. 90, 13 ed. Bonn), retractatum chronicon adhibuerint et ceteri chronographi et Constantini Porphyrogeniti excerptores, quos secutus est Suidas, imprimis retractatum textum repraesentari maximi momenti esse manifestum est. In quo cum prius chronicon edere, retractatos locos in adnotatione critica exhibere nequaquam expediat, retractatum textum, archetypum scilicet librorum praeter *P* omnium codicem, restituere quam maxime conatus sum, libri *P* lectiones ita adieci, ut prioris chronici textus facile dignosci possit.

Omnes in uno conspectu collocari lectiones textus ab omnibus fere librariis ad arbitrium mutati et aucti volumine non possunt nisi tanti ambitus, ut nimium fieret editionis pretium. Ut igitur inveniretur redemptor, qui opus imprimendum susciperet, editionis ambitum quam plurimum minui. Ac primum quidem maiores locos interpolatos et continuationes non in adnotatione critica addidi, sed cum indicibus in volumen tertium segregavi. Deinde apparatum criticum quantum fieri potuit contraxi. Ex ingenti autem variarum lectionum acervo eliminavi fere quascumque singuli tantum libri continent quippe quas librarii non ex libris archetypis transscripserint, sed ipsi plerumque temere excogitaverint. Hae lectiones quamquam hic illic ansam praebent unde appareat, quali libro posterioris aetatis chronographus aliquis usus sit, idem tamen ex lectionibus quas exhibebo cognosci satis poterit. Ne igitur aptae ad textum restituendum vel ad historiam codicum cognoscendam lectiones inutilium maxima copia obruerentur, praeter res orthographicas lectiones varias quaecumque in pluribus libris inveniuntur exhibui, omnes fere, quaecumque singulis praeter *P* libris continentur, omisi. Libri *P* locos ampliores a reliquorum' textu dis-

crepantes in tertium volumen segregavi, intra apparatum significavi ubi cum aliis libris ille consentit, varias lectiones quas solus continet seorsum exhibui. Textus autem libri archetypi retractati ut quam optime repraesentaretur, lectiones in solo *P* exstantes non recepi, etiamsi cum fontibus congruerent, paucissimas exhibui, ubi nexus sententiarum non aliter restitui poterat, veluti p. 413, 15 enuntiatum ex homoeoteleuto in reliquis libris praetermissum, p. 304, 23 unum vocabulum, quod in reliquis libris deest, ex *P* supplevi. Quamquam non dubito has lacunas non librariorum neglegentiae sed ipsius Georgii deberi temeritati ac festinationi.

Codicum retractati chronici duae sunt, ut supra expositum est, familiae, quarum una continet *A*, partem libri *B* secundam, libri *G* initium, altera reliquos libros. *ABG* quamquam plurimas habent bonas lectiones, non tamen semper alterius familiae codicibus praeferendi sunt. In quo animadverti velim librorum *ABG* lectiones et bonas et pravas saepius in *V*, interdum etiam in *D*, inveniri, quibus locis a familia sua libri illi discrepant. Suspicor autem, id quod alio loco pluribus demonstrabo, in codicis familiae *CDEFGLVR* archetypo, sicuti in archetypo familiae *R* factum esse supra comprobavi, et in margine et inter versus librarium cum varia menda correxisse, tum omissa verba enuntiatorumve particulas supplevisse. Has notas librarii partim attenderunt, partim neglexerunt.

Alterutra familia ubi consentit contra alterutram vel codices plures ubi inter se dissentiunt, liber *P*, quippe ex quo codex reliquorum archetypus confectus sit, discrimen facit. *P* igitur et reliquorum unus ubi consentiunt recte plerumque legitur, etiamsi in aliis libris meliores lectiones exstare videantur; hae enim, ut supra exposui, viris eruditis et librariis debentur. In rebus orthographicis et aliis minutiis, in quibus libri *P* scriptor neglegenter versatus est, libri *P* cum uno ex reliquis consensus casui deberi nulliusque momenti esse potest.

Deinde investigare oportet quibus usus sit Georgius

fontibus, in quo feliciter contingit, ut plerique adhuc supersint. Hos igitur diligenter studui investigare et peculiari dissertatione de iis disseram. At Georgius raro scriptorum nomina, rarissime ipsorum librorum titulos laudavit. Accedit quod plerisque scriptorum ecclesiasticorum editionibus aut nulli indices adiecti sint aut mali. Quid igitur mirum quod ego, praesertim qui in litteris ecclesiasticis parum versatus sim, multorum locorum non perspexi originem. Multo autem plus in hac re profeci quam Muraltius, qui quidem plerumque satis habuit examinasse fontes, ubi scriptores Georgius laudat, neque id semper feliciter. Imprimis pauca tantum saepe credit ex scriptore aliquo excerpta esse, ubi re vera longi centones compilati sunt. Veluti p. 58, 6 Athanasii contra gentes librum laudari recte monet, sed usque ad p. 58, 22 tantum credit locum illum pertinere. Neque enim ille vidit inde a p. 58, 22 alium eiusdem libri locum laudari, sequi usque ad p. 73, 21 epitomam ex variis illius libri frustulis compilatam. Non aliter Theodoreti Graecarum affectionum curationem usque ad p. 74, 6 laudari recte Muraltius cognovit, non cognovit universum fere locum usque ad p. 92, 10 ex eodem libro fluxisse. Deinde neque ego neque ille ex quo Chrysostomi libro locus p. 405, 9 sqq. fluxerit investigare consecuti sumus, a p. 406, 19 usque ad p. 425, 18 magnum exstare centonem ex Chrysostomi adversus Judaeos libris compilatum ego cognovi. De multis certe libris a Georgio excerptis certiores fieri non possumus; nonnullos enim periisse constat veluti quos laudat p. 334, 13 Eusebii ad Marinum librum, p. 689 Cyrilli et Martyrii Antiocheni ad Judae epistolam commentarios, p. 780, 15 librum quendam Nicephori patriarchae deperditum, alios. Iam cum Georgius multa vel pleraque non ex ipsis scriptorum operibus excerpserit, sed ex collectaneis vetustioribus, veluti ex Anastasii Sinaitae Quaestionibus, fortasse ex parte ex catenis desumpserit, inter excerpta anonyma apud eum forsitan exstant haud pauca ex libris perditis deprompta. Spero autem viros doctos qui in litteris

ecclesiasticis versantur plura de his Georgii fontibus esse investigaturos.

Ipse fontibus aliter usus sum atque Muraltius. Qui quae in fontibus quos investigaverat a Georgii verbis discrepant permulta in apparatu critico notavit, sed ex parte tantum ac temere, ut quae inter Georgii et fontium textus ratio intercederet nequaquam appareret. Georgius autem, vel scriptores unde hausit, patrum ecclesiasticorum reliquorumque scriptorum verba ita mutavit et retractavit, ut si omnes discrepantias annotare editor voluerit, variae lectiones orerentur innumerae. Quas quidem cum neque capere possit apparatus criticus neque repraesentare omnes expediat, eas tantum exhibui, quae ad ipsius chronici lectiones illustrandas aliquid valent, imprimis vero codicis *P*, quippe qui cum fontibus plerumque magis quam ceteri libri consentiat.

Fontes autem Georgius qua erat ut ipse fatetur imbecillitate excerpsit neglegentissime, multa male intellexit, multa temere retractavit. Discrepantes igitur a fontium textu lectiones, quamvis sint insanissimae, probavi omnes quaecumque codicis *P* cum reliquorum uno vel pluribus consensu commendantur, etiamsi meliora in codicibus a librariis ut supra dixi emendatis inveniuntur. Nonnulla eiusmodi stupiditatis chronographi et festinationis exstant exempla luculenta loco p. 58, 5 sqq., quo de diis ethnicis agit commiscuitque varia ex Athanasii contra gentes libro excerpta. Veluti p. 59, 10 scribit *ὥσπερ κατὰ τὸ προλεχθὲν παράδειγμα ὁ εἰς βυθὸν καταδυόμενοι ὅσον ἐπικαταβαίνουσι τοσούτῳ μᾶλλον τὰ σκοτεινότερα καὶ βαθύτερα βλέπουσιν.* Athanasius cum scribat *εἰς τὰ σκοτεινότερα καὶ βαθύτερα ὁρμῶσιν*, Georgium neglegenter pro *ὁρμῶσιν* legisse *ὁρῶσιν* et temere *βλέπουσιν* substituisse manifestum est. Paullo antea p. 58, 22 Athanasii verba *μαθόντες γὰρ οἱ ἄνθρωποι τὴν οὐκ οὖσαν κακίαν ἑαυτοῖς ἐπινοεῖν, οὕτω καὶ τοὺς οὐκ ὄντας θεοὺς ἑαυτοῖς ἀνεπλάσαντο* aeque neglegenter ac temere sic reddit Georgius: *ἐπεὶ οὖν ὥσπερ μανέντες οἱ ἄνθρωποι τὴν οὐκ οὖσαν κακίαν ἐπενόησαν, οὕτω καὶ κ. τ. λ.* Neque aliter p. 67, 9 in enuntiato *ἥλιος μὲν γὰρ τῷ σύμ-*

παντι οὐρανῷ συμπεριστρέφεται καὶ ἐμπεριέχεται, καὶ σκότος τῆς ἐκείνου κυκλοφορίας οὐκ ἄν ποτε γένοιτο Athanasii ἐκτὸς ipse sine dubio Georgius festinanter legens perversissime in σκότος mutavit. Quod in *V* legitur καὶ σκότος δίχα τῆς ἐκείνου κυκλοφορίας lector quidam eruditus substituit, qui, ut supra iam exposui, multa correxit, quae ei contra leges grammaticas vel logicas videbantur esse peccata. Neque magis dubitavi p 58, 11 ἅμα πλάττειν retinere, quamquam libri retractati *B* et *V* Athanasii ἀναπλάττειν restituerunt, quod coniectura assequi facile poterant, praesertim cum paullo post p. 59, 1 rursus ἀνεπλάσαντο legatur. P. 228, 23 locum ex Dionysio Areopagita excerptum, quo de tribus angelorum ordinibus agitur: καὶ πρώτην μὲν εἶναί φησι τὴν περὶ θεὸν οὖσαν ἀεὶ καὶ προσεχῶς αὐτῷ καὶ πρὸ τῶν ἄλλων ἀμέσως ἡνῶσθαι παραδεδομένην perversissime sic reddit: καὶ πρώτην μὲν εἶναί φησι τὴν περὶ θεοῦ οὐσίαν ἀεὶ καὶ προσεχῶς αὐτῇ κ. τ. λ. Haec in omnibus libris leguntur, nisi quod in *B* et *V* rursus περὶ θεὸν correctum est. P. 306, 3 legimus: ἐπεὶ οὖν μετὰ τὸ οἰκοδομῆσαι Ἱερουσαλὴμ υπγ´ ἔτη διῆλθον, καὶ τῶν ἀρχόντων ἐκλειπόντων ἔρχεταί τις ἀλλόφυλος βασιλεύς. Cyrillus Hieros. Catech. XII, 19 scripsit: εἶπεν οὖν ὅτι μετὰ τὸ οἰκοδομηθῆναι Ἱερ. υπγ´ ἐτῶν διελθόντων καὶ τῶν ἀρχόντων ἐκλιπόντων τότε ἔρχεται κ. τ. λ. Neque solum omnibus quos modo laudavi locis, sed etiam multis aliis Georgius similia verba ita temere substituit, ut loci cuiusque sententiam nullo modo attenderet.

Alios locos Georgius quanta erat artis palaeographicae imperitia perverse retractavit. Veluti pro verbis Epiphanii Haer. II, 64, 2 ἐπὶ πλείστῳ φθόνῳ (Ὠριγένης) διεβέβλητο, καὶ μᾶλλον τοῦτο παρώτρυνε τοὺς κατὰ καιρὸν τότε τὴν ἐξουσιαστικὴν ἀρχὴν διέποντας. κακομηχανίᾳ γὰρ διαβολικῇ ἐπενόησαν οἱ τῆς κακίας ἐργάται αἰσχρότητα τῷ ἀνδρὶ ἐπινοῆσαι substituit p. 457, 25 haec: φθόνῳ δὲ διαβληθεὶς πρὸς τοὺς τῆς ἐξουσίας ἄρχοντας κακομηχανίᾳ διαβολικῆς ἐπινοίας εἰς αἰσχρότατον ἄνδρα φασὶν ἐπινοηθῆναι παρὰ

τῶν τῆς κακίας ἐργατῶν. Compendium nimirum αἰσχρο$^{\tau\tau}$ falso interpretatus est.

Deinde Georgius, ut non solum erat scribendi valde imperitus, verum etiam artis grammaticae omnino ignarus, id quod imprimis praefatio demonstrat ab ipso confecta, saepe initio vel fine enuntiati alia verba substituit, reliqua verbum fere e verbo e fontibus transscribit, inconcinnum et a grammaticae artis ratione abhorrentem sermonem effici minime curans. Cuius rei exemplum illustrissimum inveni p. 345, 1, ubi in omnibus libris meis legitur: *καὶ τούτων γὰρ ὁμοίως ὁ τῶν πόνων οἴχεται μισθὸς ἀρνησαμένων τὸν τῶν ἐπάθλων διανομέα καὶ τῆς ἀληθοῦς ζωῆς καὶ φιλοσοφίας ἀποσφαλεῖσιν* (in Excerptis de virtutibus *ἀποσφαλήσειν*, in codice Mosquensi teste Muraltio *ἀποσφαλίρειν*, typothetae sine dubio vitio pro *ἀποσφαλίσειν*). Neque *ἀποσφαλέντων* scribendum, neque cum Muraltio *ἀπεσφάλησαν*, sed Georgii re vera esse distortum hoc enuntiatum videbis, si cum fonte eius verba comparaveris. In Nili enim de monastica exercitatione tractatu, unde enuntiatum illud depromptum est, legitur: *τούτοις — ὁ τῶν πόνων οἴχεται μισθὸς ἀρνησαμένοις — καὶ — ἀποσφαλεῖσιν*. Similiter p. 304, 19 et in *P* et in omnibus fere libris, qui ex codice archetypo retractato fluxerunt legitur: *οὐκέτι τοὺς ἐκ τοῦ Ἀσαμωναίου γένους, ἀλλά τισιν ἀσήμοις καὶ μόνον Ἑβραίοις οὖσι τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπένειμεν*. Soli libri *BF* a lectoribus eruditis emendati exhibent *οὐκέτι τοῖς ἐκ*. Emendationem hanc quamvis levem tamen non recepi, cum in fonte, Joseph. Ant. XX, 247, legatur: *οὐκέτι τοὺς ἐκ τοῦ Ἀσαμωναίου γένους καθίστησιν ἀρχιερεῖς, ἀλλά τισιν ἀσήμοις καὶ μόνον ἐξ ἱερέων οὖσι τὴν τιμὴν ἀπένειμεν*. Georgius igitur cum excerpere festinabat non solum *ἱερεῖς* in *Ἑβραῖοι* mutavit, sed totum enuntiatum ita contraxit, ut sententiarum nexus claudicet. P. 330, 20 Georgius scribit: *τῷ προσερχομένῳ ζηλῶσαι τὸν βίον οὐκ εὐθὺς ἀδοκιμάστως καὶ ἀγυμνάστως παραδέχονται* inconcinne reddens Josephi Bell. II, 137 verba *τῷ δὲ ζηλοῦντι τὴν αἵρεσιν αὐτῶν οὐκ εὐθὺς ἡ πάροδος*. P. 206, 7 apud Georgium verba

exstant: ἡ μὲν οὖν Ἀστάρτη ἐστὶν ἡ παρ' Ἕλλησιν Ἀφροδίτη λεγομένη, ἐκ τοῦ ἄστρου τὴν ἐπωνυμίαν πεποιηκότες, apud Theodoretum Comm. in I Reg. Quaest. 11, unde illa fluxerunt, Ἀστάρτην δὲ καλοῦσι τὴν Ἀφροδίτην ἐκ τοῦ ἄστρου τὴν ἐπωνυμίαν πεποιηκότες. Falso igitur Muraltius πεποιηκόσι coniecit. Non minus prave Theodoreti verba Comm. in Joel I: τινὲς μὲν οὖν ταῦτα τροπικῶς εἴς τε τὸν Ἀσσύριον καὶ Βαβυλώνιον ἐξειλήφασιν, κάμπην μὲν τὸν Θεγλαφαλασὰρ ὀνομάσαντες in chronico p. 432, 4 sic exhibentur: ταῦτα γὰρ τροπικῶς εἴς τε τὸν Ἀσσ. καὶ Βαβ. ἐκληπτέον, κάμπην μὲν τὸν Θεγλ. ὀνομάζοντες.

Georgius denique nimio festinandi studio abreptus integra enuntiata prave omisit, quo factum est, ut nexus sententiarum prorsus dissolvatur. Veluti de Sauli propinquis Gebeonitibus traditis ex loco Theodoreti Comm. in II Regg. Quaest. 42 οὗτοι δὲ ἦσαν τοῦ Σαοὺλ δύο μὲν υἱοὶ νόθοι, πέντε δὲ υἱωνοὶ αὐτοῦ. ὕστερον δὲ ταφῆς καὶ τούτους ἠξίωσεν ὁ εὐσεβὴς βασιλεύς. τῆσδε τῆς τιμωρίας γεγενημένης κ. τ. λ. in chronico p. 181, 17 legitur: οὗτοι δὲ ἦσαν τοῦ Σαοὺλ δύο μὲν υἱοὶ νόθοι, πέντε δὲ υἱῶν αὐτοῦ ὑστέρων. τῆς οὖν τιμωρίας γεγενημένης κ. τ. λ. Similiter Georgius p. 332, 21, cum locum Eusebii Hist. eccl. II, 17, 7 τὰ παραπλήσια δὲ τούτοις μαρτυρήσας τοῖς δηλουμένοις ὁ Φίλων συλλαβαῖς αὐταῖς ἐπιφέρει λέγων ταῦτα περὶ αὐτῶν οὕτως· πολλαχοῦ μὲν οὖν τῆς οἰκουμένης ἐστὶ τὸ γένος laudat, verba inde a τὰ παραπλήσια usque ad περὶ αὐτῶν omittit. Jam cum οὕτως cum verbis sequentibus coniungat, quod nascitur enuntiatum οὕτω πολλαχοῦ μὲν τῆς οἰκουμένης ἐστὶ τὸ γένος intellegi non potest. Aeque corrupit Georgius Chrysostomi locum ex libro adv. oppugnatores vitae monasticae III, 3 καὶ γὰρ ἀπειλὰς προσθεῖναι ἐχρῆν καὶ ἐξ ὄψεως ποιῆσαι τῆς ἑαυτοῦ καὶ μάστιγας ἐπιθεῖναι καὶ βαρύτερον πολλῷ γενέσθαι καὶ χαλεπώτερον. ἐπειδὴ οὖν τούτων οὐδὲν ἐποίησεν, ἑαυτῷ τε κἀκείνοις ἐξεπολέμωσε τὸν θεόν, καὶ φεισάμενος αὐτοῦ τῶν παίδων ἀκαίρως μετὰ τῶν παίδων καὶ τὴν ἑαυτοῦ προσαπώλεσε σωτηρίαν, cum eum sic contraxit p. 161, 6: καὶ γὰρ ἀπειλὰς ἔδει προσθεῖναι

καὶ μάστιγας ἐπιθεῖναι καὶ τῆς ὄψεως αὐτοῦ ἐξελάσαι καὶ μὴ παντελῶς φείσασθαι. ἀλλ' ἐπειδὴ φεισάμενος αὐτοῦ τῶν παίδων ἀκαίρως, μετὰ τῶν παίδων καὶ τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν ἀπώλεσεν. Constat autem ipsum Georgium enuntiati particulam omisisse, non librarios. Quae Rufinus narrat Hist. eccl. II, 32: Tum ille, qui primam de Maximo ei victoriam praedixerat incruentam, etiam hanc, licet non absque plurima utriusque exercitus sanguinis inundatione, promittit, Georgius p. 590, 15 neglecta prima de Maximo victoria sic reddit: *οὗτος γὰρ καὶ νῦν ἐπηγγείλατο αὐτῷ τὴν νίκην ἀναίμακτον προβήσεσθαι εἰς τὸ κατ' αὐτόν, εἰ καὶ ἀπὸ ἑκατέρου μέρους πλεῖστον ἔμελλεν ἐκχεῖσθαι αἷμα.*

Nonnullos locos Georgius et in primo chronico neglegenter tractavit et, cum chronicon retractabat, cum fontes raro denuo inspiceret, iterum temere mutavit. Veluti in iis, quae p. 287, 17 festinante calamo scripserat *συνέβη — φαίνεσθαι διὰ τοῦ ἀέρος ἱππεῖς τρέχοντας ἐνόπλους καὶ διαχρύσους στολὰς ἔχοντας, καὶ προσβολὰς ἑκατέρων γινομένων, καὶ ὅπλων κινήσεις καὶ χρυσέων κόσμων ἐκλάμψεις, παντοίοις τεθωρακισμένους* pro *ἐκλάμψεις καὶ παντοίους θωρακισμούς*, quae in fonte II Maccab. 5, 4 leguntur, cum retractabat chronicon substituit: *παντοίοις εἴδεσιν ἀμφιάσεων τεθωρακισμένους.* P. 542, 1 in Theodoreti verbis Hist. eccl. III, 8 *ποιητικῶν καὶ ῥητορικῶν καὶ φιλοσόφων μεταλαγχάνειν λόγων* perverse substituerat *μανθάνειν* pro *μεταλαγχάνειν.* In retractato chronico scripsit *ποιητικῶν ἢ ῥητορικῶν ἢ φιλοσόφων μαθημάτων ἐκπαιδεύεσθαι.* Similes loci praesto sunt permulti.

Quae cum ita sint etiam locos, quorum fontes ignoramus, quamvis corrupti esse videantur, quales in pluribus libris imprimis in *P* leguntur tales editorem repraesentare oportet. Etenim quae ibi exstare videntur corruptelae non librariorum debentur neglegentiae, sed ipsius Georgii socordiae atque stupiditati.

Praeter fontes Muraltius ad restituendum textum usus est et versionibus palaeoslavicis et posteriorum operibus chronographorum. Atque slavicam linguam cum noverim

nullam, quid versiones illae ad textum restituendum valeant diiudicare nequeo. Neque vero ullus ex iis fructus redundare potest, nisi ex librorum stirpe diversa a libris praeter *P* superstitibus, ex libris igitur codici *P* affinibus fluxerunt. Alterius enim familiae archetypus liber ad verbum fere e codicibus graecis sine illarum auxilio restitui potest. Incumbent in hanc quaestionem viri illi industrii ac docti, qui in Russia studiis Byzantinis magna cum laude operam dant.

Qui in multis scriptoribus fructus redundat ex testimoniis, sive quia codices supersunt singuli, sive quia codices ipsorum scriptorum aetate multo sunt recentiores, in Georgii chronico percipi non potest. Primi enim chronici unus quem supra commemoravi locus a recentiore scriptore laudatur, alterius familiae tot supersunt libri, ut ad verbum paene codex illius archetypus restitui possit. Supervacaneum igitur mihi videtur esse, addere, ut Muraltius fecit, posteriorum chronographorum testimonia, quibus sine ullo fructu apparatus criticus nimium augeretur, cum praesertim nequaquam verbum e verbo fontes illi reddant, sed textum mutent, excerpant, fontibus denique aliis admixtis augeant. Accedit quod horum chronographorum editiones nequaquam textus praebent quibus niti tamquam fundamento philologis liceat.

Sola adhibui Excerpta Constantiniana de legationibus, de insidiis, de virtutibus (Excerpta de insidiis et de virtutibus nondum edita in meum usum ipse transscripsi) et ea quae Suidas, qui Georgium ex solis his Excerptis laudat (cf. quae dixi Hermae vol. XXI, p. 1 sqq.), inde deprompsit. Neque vero excerptores chronicon neque excerpta Suidas ad verbum ubique transscripserunt, in utroque igitur teste adhibendo magna cautione opus est. Neque tamen licet haec testimonia, quae librum saeculi X, fortasse etiam vetustiorem sequantur, negligere.

Venio iam ad chronici partes, inscriptiones, alia id genus. In quo quae in singulis codicibus describendis exposui nunc in uno conspectu collocabo. Atque Muraltius

chronicon in quattuor divisit libros, quorum secundus ubi denuo de Adamo narrare Georgius incipit, tertius a Caesare, quartus a Constantino Magno exordium sumit. Idem lemmatis quae in libris Mosquensi aliisque recentioribus partim in textibus partim ante textus in indicibus exstant ad capita distinguenda usus est. Libros autem illos suo arbitrio vir doctus distinxit; neque enim ullus codex vocabulo *Βιβλίον* est usus, neque in quattuor partes ullus chronicon divisit. In plerisque tamen maiores partes varie distinguuntur, in aliis inscriptionibus magnis et picturatis aut ornamentis ante textum insertis, in aliis veluti in *PV* et ex parte in *D* numeris in margine adscriptis, quarum series identidem ab $\bar{\alpha}$ numero incipiunt. In solo *B* adscriptis numeris viginti quattuor partes distinguuntur, quae cum ipsarum rerum gestarum historia minime congruunt. *P* novem exhibet partes ambitu inter se dissimillimas, quarum prima praefixa ipso chronico collectanea mythologica et pseudohistorica continet, secunda chronicon ipsum usque ad iudicum Judaicorum aetatem, tertia de iudicibus Judaicis, quarta de regibus Judaicis, quinta de regibus Israeliticis, sexta de regibus Babylonicis et Persicis, septima de Alexandri Magni successoribus agit, octava et nona parte historia imperatorum Romanorum ethnicorum et christianorum continetur. In *V* tres tantum partes distinguuntur, quarum prima cum prima codicis *P* parte congruit, tertia imperatorum Romanorum omnium historiam, secunda reliquam materiam continet. In *D* ab initio demum regum Israeliticorum numeri adscripti sunt eo a libri *P* numeris diversi, quod Persarum reges propriis numeris significantur, Alexandri successores, quorum historia inscriptionem *Ἀρχὴ τῆς τῶν Ἑλλήνων βασιλείας* habet, ultimi Persarum regis numero ipsi quoque numerantur. Distinguere ut codicis *P* librarius ipse constitui, cum quia magna est illius auctoritas, tum quia in omnibus libris, in quibus maioribus inscriptionibus vel ornamentis distinguitur, eaedem fere inveniuntur divisae partes, quamvis non in omnibus omnes inscriptiones supersint. In huius igitur familiae codice

archetypo itidem distinctum fuisse verisimile videtur. Accedit quod ipse Georgius eandem fere in *τμήματα* distinctionem se fecisse in praefatione p. 4, 1 testatur, cum scribit: *Τῆς δὲ χρονικῆς πραγματείας τὴν ὑπόθεσιν ὡς ἐν τάξει τμημάτων διὰ τὸ εὐσύνοπτον καὶ εὐμνημόνευτον πεποιήκαμεν. ἀπὸ μὲν γὰρ τοῦ Ἀδὰμ ἀρξάμενοι καὶ μέχρι τῆς Ἀλεξάνδρου τελευτῆς ἐλθόντες ἐν συντόμῳ πάλιν ἀνάπαλιν ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐπιχείρησιν καὶ ἔννοιαν δι' ἐπαναλήψεως τοὺς χρόνους τῆς ζωῆς τῶν ἐφεξῆς καὶ τὰς πράξεις ὡς οἷόν τε διὰ βραχέων ἀπεμνημονεύσαμεν ἕως Ἰησοῦ τοῦ Ναυή, εἶτα πάλιν διὰ συντομίας τοὺς κριτὰς μέχρι τοῦ προφήτου Σαμουήλ, καὶ εἶθ' οὕτως αὐτίκα τοὺς βασιλεῖς τῶν Ἰουδαίων ἀπὸ Σαοὺλ ἕως Σεδεκίου καὶ τῆς ἁλώσεως Ἱερουσαλήμ, ἐν οἷς καὶ κατὰ Ἰουδαίων ἐκ παρόδου διὰ βραχυλογίας, ἔπειτα δὲ τοὺς Ῥωμαίων ἡγεμόνας, ὥσπερ δὴ καὶ τοὺς πάλαι Περσῶν καὶ Μακεδόνων Σελεύκων τε καὶ Ἀντιόχων καὶ Πτολεμαίων ἐν παρεκβάσει διεξελθόντες ἀρχὰς καὶ δυναστείας οὕτω καὶ τοὺς Ῥωμαίων ἐξ Ἑλλήνων καταγομένους καθολικοὺς βασιλέας ἅμα καὶ τὰς ἐργασίας καὶ τοὺς θανάτους ἀπὸ Ἰουλίου Καίσαρος μέχρι Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ τῶν ἀνοσίων καὶ χριστομάχων, εὐθύς τε Κωνσταντῖνον τὸν εὐσεβέστατον καὶ πρῶτον βασιλέα τῶν Χριστιανῶν καὶ τοὺς καθεξῆς ἕως τοῦ τελευταίου Μιχαὴλ υἱοῦ Θεοφίλου.* In quo regum Israeliticorum et Assyriacorum mentionem non facit.

In *PVD* capita numeris adscriptis significata a patriarchatuum, regnorum, imperiorum initiis ordiuntur, sive per paucos versus sive per multas paginas pertinent. In paragraphos in solo libro *V* imperatorum Romanorum christianorum historiae capita dividuntur. Hos libros secutus capita in editione mea distinxi. Inscriptione capita carent in *P*. In plerisque aliis praeter verbosas libri *V* inscriptiones plerumque inscribuntur *Περὶ τοῦ δεῖνα*, vel *Ἀρχὴ τοῦ δεῖνα*, vel *Ἀρχὴ τῆς βασιλείας τοῦ δεῖνα.* Ego ut codices *AB* *Περὶ τοῦ δεῖνα* inscripsi. Quas Muraltius e codicibus recentioribus et indicibus recepit capitum distinctiones et inscriptiones, eae plurimum in libris numero

ordine sermone inter se discrepant. Non igitur ea ab ipso Georgio scripta sunt, sed a posterioribus librariis, ut lectores quae potissimum essent memorabilia attenderent, in margine proposita. Pauca eiusmodi in *P* et reliquorum librorum vetustiorum marginibus inveniuntur.

Maiores chronici inscriptiones tribus locis in libris, ante prooemium scilicet, ante chronici textus initium, p. 43, ubi secunda de Adamo narratio incipit, inveniuntur. Prima, cum vetustiores libri plerique initio mutilati sint, in paucis superest. Verba continet in Vaticano 153 *Πρόλογος χρονικῆς ἱστορίας Γεωργίου μοναχοῦ*. In Vaticano 154 post verba *πρόλογος χρονικῆς ἱστορίας* verba nonnulla evanuerunt; verisimile igitur est in hoc libro et in Laurentiano eandem fuisse inscriptionem atque in Vaticano 153. In *D* scriptum est *Γεωργίου οἰκουμενικοῦ διδασκάλου πρόλογος σὺν θεῷ χρονικῆς ἱστορίας*, in Paris. 1704 *πρόλογος χρονικῆς ἱστορίας*. In recentioribus libris (*R*) et *P* a recentiore manu suppleto exstat iam secunda inscriptio, quam sequuntur in *P* verba *πρόλογος χρονικῆς ἱστορίας*, in Monacensi 139 et Cizensi vocabulum *πρόλογος*, in ceteris vocabulum *προοίμιον*. Ipsum Georgium eadem quae Vaticani 153 librarium inscripsisse verisimile est, quod tamen unius tantum familiae libri testantur.

Quae ante textus initium exstabat inscriptio ad verbum restitui potest. In *P* sic exhibetur: *Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονογράφων τε καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὲν καὶ συντεθὲν ὑπὸ Γεωργίου ἁμαρτωλοῦ μοναχοῦ*. Neque aliter in codice retractati chronici archetypo scriptum fuisse constat. Discrepat sane aliquantum in altera huius familiae stirpe. Veluti in *B* verba tantum exstant *χρονογράφος Γεωργίου μοναχοῦ*, in G, ubi Cedreni nomen insertum est, sic exhibetur: *Χρονικὸν σύνταγμα ἐκ — συλλεγέν τε καὶ συντεθὲν ὑπὸ Γεωργίου ἁμαρτωλοῦ τοῦ Κεδρηνοῦ*. At in omnibus alterius stirpis libris, praeterquam quod in plerisque recentioribus Georgius de falsa coniectura Syncellus appellatur, eadem vel fere eadem verba inveniuntur atque in *P*. Eadem omnino sunt in Vat. 153 et *L*; in recentioribus

libris particula τε tantum post χρονογράφων deest, in *CD* et recentioribus praeter Monacensem 139 et Cizensem vocabulum ἁμαρτωλοῦ.

Quae apud Muraltium ante secundi libri initium p. 43, 11 exstat maior inscriptio in *CD* verba continet Ἀρχὴ τοῦ χρονικοῦ Γεωργίου μοναχοῦ, in Vat. 153 post χρονικοῦ insertum est βιβλίου, in Monac. 139 in fine verba καὶ συγγέλου addita sunt. Reliqui libri recentiores hanc inscriptionem exhibent aliquid mutatam. Quam tamen, cum neque *P* neque familia *ABG* hoc loco praebeant, non Georgius sed codicis familiae *CDRV* archetypi librarius confecisse putandus est.

Reliquum est, ut de variis minoris momenti lectionibus, maxime orthographicis, pauca dicam. Innumeris autem locis differunt in his rebus non solum libri inter se, sed etiam eorundem librorum loci permulti. Veluti diversissime nomina propria scribuntur, vocabula dirimuntur et copulantur, veluti tum οὐκέτι tum οὐκ ἔτι, tum τουτέστι, tum τοῦτεστι, tum τοῦτ' ἔστι, tum ὅταν tum ὅτ' ἂν alia innumera. Cuiusmodi res, ut semper fieri solet in vetere scriptore, scripsi, ut maior librorum sive numerus sive auctoritas postulare videbatur, veluti Ναβουχοδονόσωρ non Ναβουχοδονόσορ, Ἁβραὰμ Ἡλίας non Ἀβραὰμ Ἠλίας, Σολομὼν Φαραὼ non Σολομῶν Φαραῶ, οὐκέτι, ὅταν, ὡσαύτως, τοῦτ' ἔστι, εἶτ' οὖν. Has minutias partim omnino non partim semel notavi.

Quamquam attendi oportet nonnulla, quae in scriptoribus Byzantinis leguntur a veterum scriptorum consuetudine discrepantia, veluti verborum declinationes et coniugationes, usum modorum, alia id genus. Vetustiores scriptores ecclesiastici et historici, quibus imprimis Georgius usus est, recentissimae graecitatis formis abstinebant. Horum textus cum ille saepe ita excerperet, ut verbum fere redderet e verbo, non suae orationi fontium verba accommodaret, factum est ut byzantinismi raro apud eum inveniantur. Sed tamen cum alii eius fontes veluti Malalas et recentiores sanctorum vitae sermone scripti sint quodam vulgari, ad Georgium quoque nonnullae eiusmodi formae redundaverunt. Idem

accidere poterat homini parum erudito et habili, dum fontes non transcribebat sed retractabat. Atque omnium vel plerorumque librorum non a viris doctis post emendatorum consensus demonstrat, Georgium hic illic *ἵνα* et *ἐὰν* coniunxisse cum modo indicativo, augmentum temporale neglexisse, *σὺν* coniunxisse cum genetivo, *ἀπὸ* cum accusativo, alia eiusmodi. Etiam nomina propria apud eum inveniuntur hic illic talia qualia byzantina demum aetate usurpari solebant, veluti *Ἰούκτωρ* pro *Οὐίκτωρ*, *Πόμπιος* et *Πομπιούπολις* pro *Πομπήιος* et *Πομπηιούπολις*, alia id genus. Tales igitur varias lectiones in apparatum criticum recepi multo plures, quam in vetustiore scriptore recipi solent. Quin etiam locos notavi ubi vocales affines inter se commutantur, veluti in modorum indicativi et coniunctivi secunda et tertia persona (*λύεις* et *λύει* pro *λύῃς* et *λύῃ*), vel ubi augmentum verborum ab o incipientium negligitur (*ὀνομασμένος* pro *ὠνομασμένος*), quamvis his locis posterioris demum aetatis librarios contra orthographiae leges peccasse verisimile sit. Facere tamen non potui quin solas eas respicerem lectiones, quae in diversarum familiarum libris inveniuntur ita multis, ut ipsum Georgium formas byzantinas usurpasse suspicari conveniat. Imprimis autem eiusmodi lectiones exhibui eas, qui et in *P* et in libris plerisque ex codice archetypo retractato oriundis inveniuntur, quamquam *P*, ut iam supra dixi, a mendis otthographicis, quae librarium in ipso Georgii libro non invenisse certum sit, minime liber est.

ADDENDA ET CORRIGENDA

IN VOLUMINIBUS I ET II

P. 19 not. lege: 14 *καὶ εἰσελθὼν* — 16 *πυθίας*] *καὶ ἐδόθη χρησμὸς* B. — 15 *ἱερεὺς* G. —

„ 74, 16 not. lege: *εἰλουμένων* P

„ 192 in fontium indicatione adde: 6—11 *cf.* Euseb. Praep. ev. IX, 34, 6. — 12—21 *cf. ib.* IX, 34, 11. — Item p. 193: 7—9 *cf.* Euseb. Praep. ev. IX, 34, 7; 8. — Item p. 195: 4—6 ? *cf.* Euseb. Praep. ev. IX, 38, 2. — 6—15 *cf. ib.* IX, 35; 36. —

„ 436 not. lege 2. 3 pro 3

„ 645, 5 not. post *om.* G adde: uno folio exciso

„ 660, 4 not. lege: *ὃν κρατήσαντες καὶ παραστήσαντες κατεν.*

„ 669, 19 not. post P adde: (*om. καὶ ὑπέστρεψαν — αὐτῶν*)

„ 745 not. dele: 13 *πλάτης* P

ADDENDA

Textum cod. Cypr. 28 (s. XV) ff. 126—160 a de Boorio non adhibitum confert et interpretatur I. Sykutres, *Κυπριακὸς κῶδιξ τῶν Χρονικῶν Μιχαὴλ τοῦ Γλυκᾶ καὶ Γεωργίου Μοναχοῦ*, *Κυπριακὰ Χρονικά* 3 (1925) 83—117, qui tamen passim praebet lectiones sine dubio deteriores.

Codicem quendam Atheniensem bibliothecae nuncupatae Ethnicae numeri ignoti s. XIII/XIV f. 2—192 ab editore neglectum esse demonstrat Gy. Moravcsik, Byzantinoturcica I, Berolini 1958, p. 278.

Translationes Slavicas consensum codicum DHM sequi docet M. Weingart, Byzantské kroniky v literatuře církevněslovanské II, Bratislava 1923. Ad interpretationem textus cf. passim et Excerpta de virtutibus et vitiis (sc. Constantini Porphyrogeniti), ed. Büttner—Wobst, Berolini 1906, pp. 122—157, Excerpta de insidiis, ed. C. de Boor, Berolini 1905, pp. 176—190, necnon Excerpta de legationibus, ed. C. de Boor, vol. I, Berolini 1903, pp. 4—6.

Vol. I, p. 8,14 sqq. adde in app. ad testimonium citatum et Theodoret. in Zach. c. 3 (cf. Praechter, Byz. Zeitschr. 15, 321).
Vol. I, p. 10,5 sqq. adde in app. ad testimonium citatum catenam Lipsiens. p. 123 (cf. Praechter, Byz. Zeitschr. 15, 321).
Vol. I, p. 47,7 sq. adde in app. crit. ad testimonium citatum LXX Gen. 5, 32 (cf. Praechter, Byz. Zeitschr. 15, 321).
Vol. I, p. 47,15 sqq. adde in app. ad testimonium citatum Ioseph. Antiquit. I, 92 et Eustath. in Hexaem. 753 A (cf. Praechter, Byz. Zeitschr. 15, 321).

Vol. I, p. 94,5 sqq. supple in app. testimonia Ioseph. Antiquit. I, 156 et Eustath. in Hexaem. 761 A (cf. Praechter, Byz. Zeitschr. 15, 321).
Vol. I, p. 94,20 supple in app. testimonium Act. Apostol. 7,2 sqq. (cf. Praechter, Byz. Zeitschr. 15, 321).
Vol. I, p. 111,21 *τοῦ δικαίου* de Boor: *τοὺς δικαίους*, ut praebent codd. CFHLPV, propos. Praechter, Byz. Zeitschr. 15, 317.
Vol. I, p. 113,7 comparat Praechter, Byz. Zeitschr. 15, 321 cum Leone Grammat. 21,19 sq.
Vol. I, p. 188,15 sqq. adde in app. ad testimonium Theodoret. in III Reg. quaest. 6 (cf. Praechter, Byz. Zeitschr. 15, 321).
Vol. I, p. 239,20/240,14 adde in app. ad testimonia Theodoret. in IV Reg. quaest. 54 (cf. Praechter, Byz. Zeitschr. 15, 321).
Vol. I, p. 254,10 *ανενδοιάστως* de Boor: *ἀνενδυάστως* propos. Praechter, Byz. Zeitschr. 15, 318.
Vol. I, p. 274,11 sqq. Praechter, Byz. Zeitschr. 15, 322 textum comparat cum Georg. Sync. 233 B et 235 B.
Vol. I, p. 306,10 *τῶν . . . δρόμων* de Boor: Praechter, Byz. Zeitschr. 15, 317 haud recte propos. *τὸν . . . δρόμον*.

Vol. II, p. 570,1 sqq. incertas propositiones ad emendationem loci corrupti praebet S. G. Mercati, Versi di Niceforo Uranos in morte di Simeone Metafraste. Appendici II. Emendazione ad un passo di Giorgio Monaco relativo alla Vita di Sant'Arsenio Anacoreta, Analecta Bollandiana 68 (1950) 132—134.
Vol. II, p. 573,9 sqq. adde in app. ad testimonium citatum vitam Arsenii in cod. Vatic. 1589 (cf. Mercati, l. c. 134).
Vol. II, p. 625, 5 Explicationem grammaticam passus praebet N. P. Andriotes, *Συντακτικὰ καὶ μορφολογικά*, *Ἑλληνικά* 12 (1953) 19.

P. Wirth

CONSPECTUS SIGLORUM

A Coislinianus 310
B Parisinus Graecus 1705

C Coislinianus 134
C² Parisinus Graecus 1704 (in prooemio)
D Scorialensis I Φ 1
E Patmiacus 7
F Vindobonensis Hist. Graec. 65
G Vindobonensis Hist. Graec. 83
L Laurentianus Plut. LXX No. 11
L² Vaticanus Graecus 154 (in prooemio)
V Vindobonensis Hist. Graec. 40 et usque ad p. 142, 3 Vaticanus Graecus 153
W Holkhamensis 296 usque ad p. 142, 3
R Codicum recentiorum consensum indicat.

P Coislinianus 305

H Holkhamensis 295 Symeonis Magistri
M Messanensis Symeonis Magistri
N Consensum codd. DHM vel DM vel DH indicat.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΧΡΟΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ.

Πολλοὶ μὲν τῶν ἔξω φιλόλογοι καὶ λογογράφοι ἱστορικοί 1 M.
*τε καὶ ποιηταὶ καὶ χρονογράφοι τὰς τῶν ἀρχαίων βασιλέων
καὶ δυναστῶν καὶ τὰς ἀνέκαθεν φιλοσόφων καὶ ῥητόρων τε
καὶ τῶν ἐπ' εὐγλωττίᾳ καὶ δεινότητι λόγων καὶ στωμυλίᾳ
διαθρυλλουμένων πράξεις καὶ ῥήσεις καὶ μέντοι καὶ τὸν τρό-* 5
*πον ἐνίοτε τῆς τούτων ἀποβιώσεως δι' ὑψηγορίας καὶ ἐπι-
τάσεως λόγου συγγεγραφότες οὐκ εὔληπτά τε καὶ εὐκατά-
ληπτα καὶ εὐκρινῆ τοῖς πολλοῖς τὰς πραγματείας* † *ἅτε δι'
ἐπίδειξιν καὶ κρότον ἔσθ' ὅτε καὶ ἀνάρρησιν τοῦτο δεδράκασιν
ἥκιστα πεφροντικότες τὰ τῆς ἀληθείας δόγματα καὶ διηγήματα* 10
*καὶ ἀνθρώποις ὠφέλιμα. ἡμεῖς δὲ πάμπαν οἱ τῶν ἔνδον ἀνά-
ξιοι δοῦλοι τῶν δούλων τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀμέ-
τοχοι τῆς τῶν ἔξω φυσιολογίας καὶ τεχνολογίας ἐξ ἐπιμέτρου
πέλοντες οὐ μόνον Ἑλληνικῶν καὶ παλαιῶν ἱστορικῶν, ἀλλὰ
καὶ νέων καὶ πολὺ μεταγενεστέρων καὶ σεμνοπρεπῶν ἀνδρῶν* 15
ἐλλογίμων ἐξηγήσεις καὶ χρονογραφίας ἱστορίας τε καὶ δι-

De variis prooemii inscriptionibus dixi in praefatione. — 1 *μὲν om.* C²L²R. — 3 *τὰς τῶν ἀνέκαθεν* V. — 7 *λόγων* VR *λόγους* H *sed υς m. 2 in loco evanido.* — *οὐκ εὔληπτα καὶ εὐκατάλ. τε καὶ εὐκρινῆ* C² *οὐκ εὐλήπτους καὶ εὐκαταλήπτους τε καὶ εὐκρινεῖς* V. — 8 *ἀπέλιπον post πραγματείας inser. proponit* Mur. — 9 *ἐπίδειξίν τε καὶ* N. — *ἔσθ' ὅτε ποιοῦντες* L². — 10 *πεφροντ. τῶν τ. ἀλ. δογμάτων καὶ διηγημάτων καὶ ἀνθρ. ὠφελίμων* L²V *πεφροντ. τῆς ἀληθ. δογμάτων καὶ διηγημάτων καὶ ἀνθρ. ὠφέλιμα* (-ημα plerique) R. — 16 *ἐξηγήσεσι καὶ χρονογραφίαις ἱστορίαις τε καὶ διδασκαλίαις ψυχωφελέσιν* L²V.

δασκαλίας ψυχωφελεῖς ἐντετυχηκότες ἀκριβῶς κατὰ τὸ ἡμῖν
ἐφικτὸν καὶ περιεσκεμμένως ἐν φόβῳ θεοῦ καὶ πίστει χρο-
νικόν, τοῦτο δὴ τὸ μικρὸν καὶ πανευτελὲς βιβλιδάριον, ἐξε-
θέμεθα τὰ πρὸς ὄνησιν ἐκ πολλῶν ὀλίγιστα συντείνοντα
2 M. 5 ποσῶς μετὰ πόνου συλλέξαντες καὶ συνθέντες, ὅ γε πᾶσαν
μὲν ἀλήθειαν ἄκομψον καὶ ἀκατάσκευον σφόδρα περιέχον
δραματουργίαν, ἀναγκαῖα δὲ πάνυ καὶ χρήσιμα λίαν οἶμαι δι'
ἐπιτομῆς καὶ σαφηνείας ἐναργεστάτης ὑφηγούμενον ὅτι μά-
λιστα. κρεῖσσον γὰρ μετὰ ἀληθείας ψελλίζειν ἢ μετὰ ψεύ-
10 δους πλατωνίζειν. οὐχ ὅταν γὰρ ὁ λόγος ῥεῖ καὶ ἔξω τῶν
ὅρων φέρεται θαυμαστός ἐστιν, ἀλλ' ὅταν βραχὺς μὲν ᾖ τῷ
μήκει, πολὺς δὲ τοῖς ἐνθυμήμασι καὶ ἐν τῷ συντόμῳ τὸ
ἀπαράλειπτον καὶ ἀτρεκὲς ἔχων τῶν ἀναγκαίων καὶ ὀνησι-
φόρων ὑπὸ τοῦ καιροῦ μάλιστα καὶ τῶν βασκανίας καὶ πάσης
15 ἐθελοκακίας ἀπηλλαγμένων ψυχωθεὶς ζωτικώτερος ἀναδειχθή-
σεται. οἵ γάρ τοι πνευματικοὶ τὰ πνευματικὰ συγκρίνοντες
καὶ ἀνακρίνοντές τε καὶ μεταλλεύοντες ὡς ἐπιστήμονες καὶ
δόκιμοι τὰς ἱερολογίας οὐ λαμπρὰς καὶ γριφώδεις καὶ τε-
τορνευμένας λέξεις καὶ συντάξεις ἐντέχνους καὶ καλλιεπείας,
20 ἐν αἷς τὸ ψεῦδος πολλάκις διὰ τῆς δεινοτάτης μεθόδου καὶ
κατασκευῆς ἐπικρύπτοντες οἱ δεινοὶ καὶ τοὺς ἀπερισκέπτως
καὶ ἀβασανίστως ἀναγινώσκοντας ἐκλανθάνοντες ἐπιζητοῦσιν,
ἀλλὰ τὰς ἀληθείᾳ λαμπρυνομένας ῥήσεις, εἰ καὶ διὰ βαρ-
βαριζούσης καὶ σολοικιζούσης ἐκφωνοῦνται γλώττης. εὕροις
25 τοίνυν ὅ γε πιστῶς καὶ νουνεχῶς τε καὶ ἀφθόνως ἅμα καὶ

---

4 ὀλίγιστα C²D ὀλίγοις τὰ H ὀλίγα τὰ R ὀλίγα L²V. — 5 τό γε V. — 9 μετ' ἀληθείας V. — 10 ῥεῖ — θαυμαστός ἐστιν] ῥητός ἐστιν C² rell. *om.* — ῥῆ D. — 11 φέρηται L²V. — 16 πνευματικῶς V. — 17 τε *om.* NR. — 18 οὐ λαμπραῖς καὶ γριφώδεσι καὶ τετορευμέναις (*sic*) λέξεσι καὶ συντάξεσιν ἐντέχνοις καὶ καλλιεπείᾳ, ἐν οἷς V. — γριφώδεις τε καὶ C²D γριφ. τέ ποτε καὶ H. — 19 λέξεις τε καὶ L². — καλλιεπίας C²N. — 21 ἐπικρύπτονται R ἐπικρύπτουσι V. — καὶ *om.* V. — 22 ἐκλανθάνοντας C²N *et* recentiores quidam. ἐκλανθάνειν L². — 24 γλώσσης L²N *incert. in* V. — 25 καὶ *ante* νουνεχῶς *om.* V. — τε *om.* N.

ἀπεριέργως καὶ πάσης διπλόης καὶ ῥαδιουργίας ἐλευθέρως ἐντυγχάνων ἐνταῦθα δι' ὀλίγων τὰς τῶν εἰδώλων εὑρέσεις καὶ ἀνατροπὰς ἐντέχνως καὶ ἐπιτετευγμένως, τὰς τῶν φιλοσόφων Ἑλλήνων ἐρεσχελίας καὶ μυθοπλαστίας καὶ θρησκείας ἔτι καὶ ἀσυμφώνους τερατολογίας, τὰς διαφόρων ἐθνῶν δόξας καὶ πολυθεΐας ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀθεΐας καὶ κακονοίας, πῶς τε ἡ τῶν μοναχῶν ἤρξατο διαγωγὴ καὶ τάξις ἀπὸ τοῦ νόμου καὶ διὰ τῆς Χριστοῦ παναρίστου πολιτείας καὶ διδασκαλίας ὑψηλοτέρα καὶ φαιδροτέρα καὶ πλατυτέρα μάλα εἰκότως ἀναπέφηνεν, καὶ ἄλλα πλεῖστα καὶ διάφορα σωτηρίαν ψυχῶν εὐγνωμόνων καὶ ὀρθοδόξων ὠδίνοντα καὶ διδάσκοντα καὶ φωτίζοντα, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τὴν ἔκφυλον καὶ θεοστυγῆ τε καὶ παμβέβηλον τῶν Μανιχαίων λύσσαν, ἀφ' ἧς ὥσπερ ἔκ τινος λυσσῶντος κυνὸς τὴν αἰσχίστην τε καὶ κάκιστον μετειληφυῖα νόσον ἀνεφύη ἡ τῶν ἀλιτηρίων καὶ κακοσχόλων εἰκονομάχων ἐμβρόντητος αἵρεσις, καὶ ὅθεν ἀπήρξατο καὶ ποῦ κατέληξεν, ἥτις γε τοὺς προστάτας αὐτῆς καὶ συνίστορας ἀλλοτρίους ἐκ περιουσίας τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καταστήσασα σὺν τοῖς ὁμόφροσιν αὐτῶν ἐκδήλως ἅμα καὶ τὰ τούτων ληρήματα καὶ βληχήματα τῆς ἀδεκάστου δίκης ὑπευθύνους καὶ ἐνδίκους (ὢ τῆς ἀπάτης καὶ παραπληξίας τῶν πεφενακισμένων καὶ ματαιοφρόνων) ἀπέφηνε κομιδῇ καὶ τῷ αἰωνίῳ πυρὶ παρέπεμψεν, τήν τε τῶν ἀτασθάλων καὶ κακοφρόνων Σαρακηνῶν καταγέλαστον δόξαν καὶ τὴν κτηνώδη ζωὴν καὶ μέντοι καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ λαοπλάνου ψευδοπροφήτου αὐτῶν καὶ ὅθεν κακῶς ἀναδέδεικται, καὶ πρὸς τούτοις τὴν τοῦ γέροντος Θωμᾶ νεωτερισθεῖσαν παιδοπρεπῆ ματαιοφροσύνην τε καὶ παράνοιαν καὶ τὴν ἀργαλέαν καταστροφὴν τοῦ παναθλίου καὶ ταλαιπώρου.

---

1 *περιέργως* N *corr. in* D. — *ἐλεύθερος* C^2L^2N. — 3 *ἀνατροφὰς* V. — *ἐπιτετευμένως* C^2H *ἐπιτετυγμένως* R *ἐπιτεταγμένως* L^2. — *φιλοσόφων*] *μυθολόγων* N. — 9 *ὑψηλοτέρα τε καὶ* C^2H. — 15 *κάκιστος* recc. quidam *κακίστην* L^2 *et* recc. alii. — *ἡ om.* C^2NR. — 27 *καὶ τὴν* V.

καὶ ταῦτα μὲν ἅλις. τῆς δὲ χρονικῆς πραγματείας τὴν ὑπόθεσιν ὡς ἐν τάξει τμημάτων διὰ τὸ εὐσύνοπτον καὶ εὐμνημόνευτον πεποιήκαμεν. ἀπὸ μὲν γὰρ τοῦ Ἀδὰμ ἀρξάμενοι καὶ μέχρι τῆς Ἀλεξάνδρου τελευτῆς ἐλθόντες ἐν συντόμῳ
5 πάλιν ἀνάπαλιν ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐπιχείρησιν καὶ ἔννοιαν δι' ἐπαναλήψεως τοὺς χρόνους τῆς ζωῆς τῶν ἐφεξῆς καὶ τὰς πράξεις ὡς οἷόν τε διὰ βραχέων ἀπεμνημονεύσαμεν ἕως Ἰησοῦ τοῦ Ναυή, εἶτα πάλιν διὰ συντομίας τοὺς κριτὰς μέχρι τοῦ προφήτου Σαμουήλ, καὶ εἶθ'
10 οὕτως αὐτίκα τοὺς βασιλεῖς τῶν Ἰουδαίων ἀπὸ Σαοὺλ ἕως Σεδεκίου καὶ τῆς ἁλώσεως Ἱερουσαλήμ, ἐν οἷς καὶ κατὰ Ἰουδαίων ἐκ παρόδου διὰ βραχυλογίας, ἔπειτα δὲ τοὺς Ῥωμαίων ἡγεμόνας, ὥσπερ δὴ καὶ τοὺς πάλαι Περσῶν καὶ Μακεδόνων Σελεύκων τε καὶ Ἀντιόχων καὶ Πτολεμαίων ἐν
15 παρεκβάσει διεξελθόντες ἀρχὰς καὶ δυναστείας οὕτω καὶ τοὺς Ῥωμαίων ἐξ Ἑλλήνων καταγομένους καθολικοὺς βασιλέας ἅμα καὶ τὰς ἐργασίας καὶ τοὺς θανάτους ἀπὸ Ἰουλίου Καίσαρος μέχρι Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ τῶν ἀνοσίων καὶ χριστομάχων, εὐθύς τε Κωνσταντῖνον τὸν εὐσεβέστατον
20 καὶ πρῶτον βασιλέα τῶν χριστιανῶν καὶ τοὺς καθεξῆς ἕως τοῦ τελευταίου Μιχαὴλ υἱοῦ Θεοφίλου, ὅστις μειράκιον βασιλεύσας τὴν ὀρθόδοξον αὖ πάλιν διὰ συνόδου θείας ἀνεκήρυξε καὶ κατώρθωσε πίστιν. τέλος δὲ λόγου τὸ πᾶν ἀκούειν σοφῶς ἡμῖν ὁ σοφὸς ἐγκελεύεται σαφῶς, ὡς μὴ κάλλεσι συν-
25 ταγμάτων προστετηκέναι τὸν ἀναγνώσεσι χαίροντα καὶ θελγό-
M. μενον, ἀλλ' αὐτῷ τῷ σκοπῷ καὶ τῷ τέλει τοῦ λόγου προερεθίζειν τὸ τῆς καρδίας ὄμμα. ἡ γὰρ τοῦ λόγου κατασκευὴ καὶ ποικιλία ταῖς φιλοκρότοις καὶ φιλοκόμψοις καλλιεπείαις

---

23 Eccl. XII, 13.

8 *ναυῆ* NV *ναυί* C². — 10 *Σαοὺλ*] *σαμουὴλ* DL². — *ἕως*] *μέχρι* N. — 15 *διεξήλθομεν* — *οὕτω δὲ καὶ* V. — 19 *εὐσεβέστατον inc. cod.* P. — 23 *κατόρθωσε* HP. — 24 *σαφῶς ἐγκελεύεται* L² *σαφῶς om.* V. — 26 *προσερεθίζειν* (*ut coniecerat* Mur.) N. — 28 *τοῖς* L²P. — *καλλιεπίαις* C²D.

οἱονεὶ μεταμορφουμένη λυμαίνεταί πως τῇ προκειμένῃ θεωρίᾳ, κλέπτουσα λεληθότως τὴν αἴσθησιν καὶ πρὸς τὴν κατανόησιν τῆς ὑποθέσεως ἐπισκοτοῦσα τοῖς ἐντυγχάνουσιν. ἐκλιπαρῶ δέ γε τοὺς ἐντευξομένους φιλοθέους καὶ φιλολόγους ὑπερεύχεσθαί μου διὰ τὸν κύριον τοῦ ταπεινοῦ καὶ ὑπερ- 5 λίαν ἁμαρτωλοῦ τε καὶ ἀλόγου. καὶ εἰ μὲν χρήσιμον καὶ ἀποδοχῆς ἄξιον ὀφθείη τὸ πανευτελὲς τουτὶ δραματούργημα, τῷ πάντων αἰτίῳ τῶν καλῶν ἀναθετέον, εἰ δὲ παρὰ τὸ προσῆκον ἀσυνάρτητόν τε καὶ περιττὸν ὡς εἰκὸς διὰ τὴν ἀλογίαν ἡμῶν εὑρεθείη, συγγνωσθείημεν πρὸς τῆς ὄντως 10 καὶ ἀρρήτου σοφίας, ἔτι μὴν καὶ παρὰ τῶν τροφίμων ταύτης θεοσόφων καὶ θηγόρων τε καὶ φερεσβίων, ὡς ἰδιῶται πάντως οὐ μόνον τῷ λόγῳ, ἀλλὰ καὶ τῇ γνώσει. ἤδη δὲ λοιπὸν σὺν θεῷ τῆς ὑποθέσεως τὴν ἀρχὴν ἐντεῦθεν κατὰ τὴν ἐμὴν ποιήσομαι δύναμιν. 15

---

1 τὴν προκειμένην θεωρίαν V. — 3 ἐπισκοποῦσα V. — τοὺς ἐντυγχάνοντας L[2] *in quo reliqua desunt.* — 5 ὑπὲρ λίαν HV. — 8 καὶ παρὰ C[2]V. — 11 καὶ *ante* ἀρρήτου *om.* N. — 12 τε καὶ θηγόρων καὶ N. — 15 ποιήσωμαι C[2]P.

15 P *addit:* ἐκδυσωπῶ δὲ πρὸς τούτοις καὶ τοῦτο, μὴ ἀψικόρως ἔχειν σε, βέλτιστε, περὶ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ὑποθέσεως καὶ σύνθεσιν ⟨καὶ *add. e* Cyrill.⟩ τὸν τῶν ἱερῶν λογίων κατάλογον, ὧν ἀκριβῶς καὶ νουνεχῶς εὖ μάλα τὸ βάθος καὶ δύσληπτον ἐρευνήσας εὖ οἶδ' ὅτι μεγίστην ὄνησιν εὕροις πάντως πάντως (*cf.* Cyrill. Alex. in Julian. I. Migne Tom. 76, 513 B).

ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΣΥΝΤΟΜΟΝ
ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΕΞΗΓΗΤΩΝ ΣΥΛΛΕΓΕΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΕΘΕΝ ΥΠΟ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΜΑΡΤΩΛΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ.

[*Βιβλίον Α'.*]

[α'. *Περὶ Ἀδάμ.*]

Βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων, ᾗ ἡμέρᾳ ἔπλασεν ὁ θεὸς τὸν Ἀδὰμ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἀδὰμ ἐγέννησεν υἱοὺς τρεῖς καὶ θυγατέρας δύο, τὸν Κάϊν καὶ τὸν Ἄβελ καὶ τὸν Σὴθ καὶ τὴν Ἀζούραν καὶ τὴν Ἀσουάμ.
5 *καὶ ὁ μὲν Ἀδὰμ κατὰ κέλευσιν θεοῦ ἐπέθηκεν ὀνόματα πᾶσι τοῖς τετραπόδοις καὶ πετεινοῖς καὶ ἀμφιβίοις καὶ ἑρπετοῖς καὶ ἰχθῦσι καὶ τοῖς ἑαυτοῦ τέκνοις. τὸ δὲ αὐτοῦ ὄνομα καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἄγγελος κυρίου εἶπεν αὐτοῖς. καὶ ὁ μὲν Κάϊν ἔλαβε γυναῖκα τὴν πρώτην ἀδελφὴν αὐτοῦ*
10 *Ἀζούραν, ὁ δὲ Σὴθ τὴν δευτέραν Ἀσουάμ. καὶ ὁ μὲν Ἄβελ παρθένος τε καὶ δίκαιος ὑπῆρχε καὶ ποιμὴν προβάτων, ἐξ*

---

1 Gen. 5, 1. — 2—10 E Malalae libro I deperdito. *cf.* Mémoires de l'acad. de St. Pétersbourg *Sér.* VIII *Vol.* I *No.* 3 *p.* 6 (*cf.* Cramer. Anecd. Paris. II *p.* 231 *sqq.*, Müller Frgm. Hist. Graec. IV *p.* 540 *sqq.*). — 10—*p.* 7, 2 *cf.* Leo Gramm. *p.* 5, 9 *sqq.* Eustath. in Hexaem. Migne T. 18, 749 C.

De inscriptione libri item de librorum et capitum divisione egi in praefatione. — 1 *αὕτη ἡ βίβλος* A *ex* Gen. — 4 *ἀζοῦραν* H *ἀξούραν* C. — 7 *αὐτοῦ ὄνομα* BLNPR *ἑαυτοῦ ὄν.* ACGV Exc. de insidiis Mal. — 10 *ἀζοῦραν* HL *ἀξούραν* C.

11 *ὑπῆρχε*] *ὑπάρχων* P.

ὧν καὶ θυσίαν τῷ θεῷ προσαγαγὼν καὶ δεχθεὶς ἀναιρεῖται φθονηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Κάϊν. ὁ δὲ Κάϊν γεωργὸς τυγχάνων καὶ μετὰ τὴν καταδίκην χειρόνως βιώσας πρῶτος 5 M. *μέτρα καὶ στάθμια καὶ γῆς ὅρους ἐπενόησεν. εἶτα κτίσας ἐν γῇ Ναῒν πόλιν κατέναντι Ἐδὲμ ἐπωνόμασεν αὐτὴν Ἐνὼχ* 5 *εἰς ὄνομα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἐνώχ, καὶ εἰς ἓν συνελθεῖν τοὺς οἰκείους ἀναγκάσας εἰς πολέμους ἑαυτὸν ἀπησχόλει. μετὰ δὲ ταῦτα τῆς οἰκίας ἐπ' αὐτὸν πεσούσης ἀπέθανεν. ὁ μὲν οὖν Ἄβελ τὰ πρωτότοκα θεῷ καθιερῶν φιλόθεον μᾶλλον ἢ φίλαυτον ἑαυτὸν συνίστη. ὅθεν καὶ διὰ τῆς ἀγαθῆς αὐτοῦ* 10 *προαιρέσεως προσεδέχθη. ὁ δὲ Κάϊν ἑαυτῷ μὲν δυσσεβῶς ἀπονέμων τὰ πρωτογεννήματα, θεῷ δὲ τὰ δεύτερα, εἰκότως καὶ ἀπεβλήθη. φησὶ γάρ· καὶ ἐγένετο μεθ' ἡμέρας προσήνεγκε Κάϊν ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς. ὥστε διὰ τοῦτο Κάϊν ἐλέγχεται ὅτι μὴ τὰ ἀκροθίνια τῶν γεννημάτων προσ-* 15 *ήνεγκε τῷ θεῷ, ἀλλὰ τὰ μεθ' ἡμέρας καὶ δεύτερα. καὶ ὁ μὲν Κάϊν ἐγέννησε τὸν Ἐνώχ, ὁ δὲ Ἐνὼχ τὸν Γαϊδάδ, ὁ δὲ Γαϊδὰδ τὸν Μαιήλ, ὁ δὲ Μαιὴλ τὸν Μαθουσάλα, καὶ ὁ Μαθουσάλα τὸν Λάμεχ· ὃς καὶ δύο γυναῖκας ἀγόμενος, Ἐλδὰν καὶ Σελλάν, ἐγέννησε τὸν Ἰωβὲλ καὶ τὸν Ἰουβὰλ καὶ* 20

2—7 *cf.* Eustath. *l. l.* 749 D. Syncell. *p.* 16, 6 *sqq.* Leo Gr. *p.* 8, 5 *sqq.* Cedren. I. *p.* 15, 16 *sqq.* — 7—8 *cf.* Leo Gr. *p.* 8, 21. Cedren. I. *p.* 16, 1. — 8—13 *cf.* L. Gr. *p.* 6, 15 *sqq.* — 13—15 *cf.* L. Gr. *p.* 5, 20 *sqq.* — 13 Gen. 4, 3. — 16—*p.* 8, 5 *cf.* Syncell. *p.* 15, 12 *sqq.* L. Gr. *p.* 8, 10 *sqq.* Eustath. *l. l.* 752 A. Gen. 4, 17 *sqq.*

3 *ὑπάρχων* N. — 5 *Ναΐδ* Gen. — 12 *πρωτογενήματα* ACD. — 13 *καὶ om.* GN. — 14 *δι' αὐτοῦ κάϊν* V *διὰ τοῦ κάϊν* N *corr. in* D. — 15 *ἀκροθήνια* ABCGNP. — *γενημάτων* ABCDGLP Exc. de virt. — 18 *μαιήλ* ALP *μαήλ* BN *μαλελεήλ* CGV Gen. Sync. Eust. *Μαουήλ* Leo. — 19 *καὶ om.* N. — 20 *ἐλδᾶν* L *ἐλδὰμ* P *ἐλδὰδ* G *ἀλδὰν* B *Ἀδὰ* Gen. — *σελλάν* CLP Gen. *σελάν* ABGNV. — *ἰωβὲλ* BCLP *ἰώβελ* D *ἰωβὴλ* H. *τὸν ἰωβὲλ καὶ om.* AV.

5 *ἐδὲμ καὶ ἐπωνομάσας* P. — 5. 6 *ἐνώς utroque loco* P. — 9 *φιλόθ. μ. ἢ φίλ. τὴν ἑαυτοῦ συνίστησι προαίρεσιν, ὅθεν καὶ προσεδέχθη* PLeo. — 13 *καὶ προσήνεγκε* P.

τὸν Θωβέλ. καὶ ὁ μὲν Ἰουβὰλ κατέδειξε ψαλτήριον καὶ κιθάραν, ὁ δὲ Θωβὲλ σφυροκοπίαν χαλκοῦ καὶ σιδήρου, καὶ ὁ μὲν κιθαρῳδίας καὶ τραγῳδίας ἐν τοῖς διαβολικοῖς ἐπιτηδεύμασι προσεπενόησεν, ὁ δὲ ξίφη τε καὶ ὅπλα χορηγεῖν
5 *εἰς πολέμους ἐμηχανήσατο. τὸ οὖν Κάϊν γένος μέχρι τούτων ἀξιωθὲν μνήμης τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πατέρων ἀποκρίνεται, ἵνα μηδὲ τοῖς πρώτοις εἴη συνταττόμενος μηδὲ τῶν ἑξῆς ἀφηγούμενος.*

Τὸ τοίνυν· πᾶς ὁ ἀποκτείνας Κάϊν ἑπτὰ ἐκδικούμενα
10 *παραλύσει τοιαύτην ἔχει τὴν λύσιν. ἕκαστος μὲν τῷ ἑαυτοῦ ἁμαρτήματι ἀποθανεῖται, σὺ δὲ ὁ φόνου κατάρξας καὶ τοῖς ἄλλοις τοῦ ἁμαρτήματος ὑφηγητὴς γενόμενος ἑπτὰ ἐκδικούμενα παραλύσεις, τοῦτ' ἔστιν ἑπταπλασίως τιμωρηθήσῃ καὶ πάμπολλα. σύνηθες γὰρ τῇ γραφῇ τὸν ἀριθμὸν τοῦτον ἐπὶ*
15 *πολλαπλασίονα κεχρῆσθαι, καὶ ἔστιν ἀδιορίστου πλήθους σημαντικόν, ὡς τό· ἀπόδος τοῖς γείτοσιν ἡμῶν ἑπταπλασίονα. καί· στεῖρα ἔτεκεν ἑπτά. καί· οὐ λέγω σοι ἕως ἑπτάκις, ἀλλ' ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. τὸ μὲν γὰρ τελευτῆσαι τῶν ἐν βίῳ πονηρῶν ἐπάγει τὴν κατάπαυσιν, τὸ δὲ ζῆν ἐν φόβῳ*
6 M. 20 *καὶ λύπῃ μυρίους ἐπάγει τοὺς σὺν αἰσθήσει θανάτους. τρέμων οὖν καὶ στένων ὁ Κάϊν ὥσπερ δαίμονι κάτοχος ἐν ἐπιληψίᾳ πάντα τὸν ἑξῆς αὐτοῦ διῆγε βίον, τοῦτο πρὸς τὸ μὴ ἀναιρεθῆναι ὑπό τινος ἐκ θεοῦ λαβὼν τὸ σημεῖον.*

5—8 *cf.* L. Gr. *p.* 8, 16 *sqq.* — 9—14 *et* 18—23 *cf.* L. Gr. *p.* 7, 20 *sqq.* — 9 Gen. 4, 15. — 16 Psalm 78 (79), 12. — 17 I. Reg. 2, 5. — Matth. 18, 22.

1 *θωβέλ* AP *θώβελ* H *θοβέλ* BGL *θόβελ* CDV. — 1—2 *καὶ ὁ μὲν — θωβὲλ om.* B. — 2 *θωβὲλ* AP *θοβὲλ* GL *θόβελ* CDV. — 4 *τε om.* N. — 5 *τοῦ κάϊν* N. — *μέχρι τούτου* N Leo. — 7 *εἴη*] *ἢ* V Leo *εἶ* C. — 10 *ταύτην* N. — 11 *ὡς φόνου* A *ὁ τοῦ φόνου* CLV *ὁ δὲ φόνου* (*om. σύ*) Suid. v. *Κάϊν.* — 19 *ἐν τῷ βίῳ* NR Leo. — *συναισθήσει* BGLNP *ἐν συναισθήσει* R Suid.

6 *ἀξιωθεὶς* P. — 10 *μέν φησι τῷ* P. — 14 *ἐπὶ τοῦ πολλαπλασίονα* P. — 18 *ἀλλ' ὡς* P.

Περὶ οὗ μέντοι καὶ ὁ μέγας Βασίλειός φησιν· ἐκδικούμενα δέ, εἴτε τὰ παρὰ τῷ Κάϊν ἡμαρτημένα λέγοις, εὑρήσεις ἑπτά, εἴτε τὰ παρὰ τοῦ δικαίου κριτοῦ ἐπ' αὐτῷ ὁρισθέντα, καὶ οὕτως οὐκ ἀποτεύξῃ τῆς ἐννοίας. ἐν μὲν γὰρ τοῖς παρὰ τοῦ Κάϊν τετολμημένοις πρῶτον ἁμάρτημα φθόνος 5 *ἐπὶ τῇ προτιμήσει τοῦ Ἄβελ. δεύτερον δόλος, μεθ' οὗ διελέχθη τῷ ἀδελφῷ εἰπών· διέλθωμεν εἰς τὸ πεδίον. τρίτον φόνος, προσθήκη τοῦ κακοῦ. τέταρτον, ὅτι καὶ ἀδελφοῦ φόνος. πέμπτον κακόν, ὅτι καὶ πρῶτος φονεὺς πονηρὸν ὑπόδειγμα καταλιπὼν τῷ βίῳ. ἕκτον, ὅτι γονεῦσι πένθος* 10 *ἐνεποίησεν. ἕβδομον, ὅτι θεὸν ἐψεύσατο. ἐρωτηθεὶς γάρ· ποῦ Ἄβελ ὁ ἀδελφός σου; εἶπεν· οὐκ οἶδα. καὶ ταῦτα μὲν τοῦ Κάϊν τὰ ἑπτὰ ἁμαρτήματα. αἱ δὲ εἰς κόλασιν αὐτῷ παρὰ τῆς θείας δίκης ἐπενεχθεῖσαι τιμωρίαι εἰσὶν αὗται· πρώτη κόλασις· ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἀπὸ σοῦ. δευτέρα· ἐργᾷ* 15 *τὴν γῆν. τρίτη· καὶ οὐ προσθήσει δοῦναί σοι τὴν ἰσχὺν αὐτῆς. τετάρτη μετὰ τῆς πέμπτης συνεζευγμένη μάστιξ· στένων καὶ τρέμων ἔσῃ ἐπὶ τῆς γῆς. ἕκτη, ἣν αὐτὸς ἀπεκάλυψεν ὁ Κάϊν εἰπών· εἰ ἐκβάλῃς με νῦν ἀπό σου καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου κρυβήσομαι, ἡ βαρυτάτη κόλασις* 20 *ὁ ἀπὸ θεοῦ χωρισμὸς τοῖς σωφρονοῦσιν. ἑβδόμη τὸ μηδὲ κρύπτεσθαι τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ σημείῳ προδήλῳ πᾶσι προκεκηρύχθαι διὰ τοῦ στεναγμοῦ καὶ τοῦ τρόμου. πᾶς οὖν,*

1—*p.* 10, 4 Basil. Ep. 260 Migne Tom. 32, 957 B *cf.* Pollux *ed.* Hardt *p.* 48. — 7 Gen. 4, 8. — 12 ib. 9. — 15 ib. 11. — 16 ib. 12. — 19 ib. 14. — 23 ib. 15.

6 *τοῦ Ἄβελ* LPBas. *τοῦ om.* rell. — *διελέχθη* AGPR Suid. Bas. *διηλέχθη* BLN *διειλέχθη* V *et* L *m.* 2 *διηλέγχθη* C. — 7 *διέλθωμεν δὴ εἰς* N. — 11 *ἐποίησε* BCGR. — *θεῷ* NR. — 16 *καὶ om.* NR. — 19 *ἐκβάλῃς* BHP *et* L *ut vid.* *ἐκβάλεις* A *ἐκβάλλεις* CEGL *m.* 2 R. Gen. Bas. *ἐκβάλλοις* V *m.* 2 *in loco evanido* *ἐκβαλεῖς* Suid. — 21 *τοῖς εὖ φρονοῦσι ὁ ἀπὸ θεοῦ χωρισμός* ALBas. *ὁ ἀπὸ θ. χ. τοῖς εὖ φρονοῦσι* H (*σωφρονοῦσι etiam* Pollux, Suid.) — 23 *τοῦ ante τρόμου om.* N.

φησίν, ὁ νῦν τὸν κατά σου φόνον ἀποτολμήσας κακῶν σε τῶν κατὰ τὸν παρόντα βίον ἀπαλλάξας τὴν κατά σου παραλύει τιμωρίαν. διὸ δή φησιν· καὶ ἔθετο κύριος ὁ θεὸς τῷ Κάϊν σημεῖον τοῦ μὴ ἀνελεῖν αὐτὸν πάντα τὸν εὑρίσκοντα αὐτόν.

7 M. 5 Ὁ δέ γε Σὴθ πρῶτος ἐξεῦρε γράμματα Ἑβραϊκὰ καὶ σοφίαν καὶ τὰ σημεῖα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰς τροπὰς τῶν ἐνιαυτῶν καὶ τοὺς μῆνας καὶ τὰς ἑβδομάδας, καὶ τοῖς ἄστροις ἐπέθηκεν ὀνόματα καὶ τοῖς πέντε πλανήταις εἰς τὸ γνωρίζεσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ μόνον. καὶ τὸν μὲν πρῶτον 10 πλανήτην ἀστέρα ἐκάλεσε Κρόνον, τὸν δὲ δεύτερον Δία, τὸν δὲ τρίτον Ἄρεα, τὸν δὲ τέταρτον Ἀφροδίτην, τὸν δὲ πέμπτον Ἑρμῆν. μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν Καϊνᾶν ὁ υἱὸς Ἀρφαξὰδ συνεγράψατο τὴν ἀστρονομίαν εὑρηκὼς τὴν τοῦ Σὴθ καὶ τῶν αὐτοῦ τέκνων ὀνομασίαν καὶ τῶν ἀστέρων ἐν πλακὶ 15 λιθίνῃ γεγλυμμένῃ. οἱ γὰρ τοῦ Σὴθ ἔγγονοι προμυηθέντες ἄνωθεν τὴν μέλλουσαν γίνεσθαι φθορὰν τῶν ἀνθρώπων καὶ ποιήσαντες δύο στήλας, μίαν μὲν λιθίνην, ἑτέραν δὲ πλινθίνην, ἔγραψαν ἐν αὐταῖς τὰ ἐκ τοῦ πάππου αὐτῶν Σὴθ ἐκτεθέντα οὐράνια πάντα λογισάμενοι ὅτι, εἰ μὲν δι' ὕδατος 20 ὁ κόσμος καταφθαρῇ, ἡ λιθίνη στήλη μένει καὶ τὰ ἐν αὐτῇ γεγλυμμένα, εἰ δὲ διὰ πυρός, ἡ πλινθίνη σώζεται πλεῖον πυρουμένη καὶ τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα. ἥτις στήλη μετὰ τὸν κατακλυσμὸν εἰς τὸ Σίριδον ὄρος ἔμεινε καὶ ἔστιν ἕως ἄρτι, ὥς φησιν Ἰώσηπος.

5—12 Mal. *l. l. cf.* Leo Gr. *p.* 9, 22 *et* 15 *sqq.* — 12—24 Mal. *l. l. p.* 10. *cf.* L. Gr. *p.* 9, 18 *sqq.* Cedren. I *p.* 16, 10 *sqq.* — 24 Joseph. Ant. I, 71.

3 δή *add. ex* ANP *om.* rell. Suid. — 12 καϊνὰν BCGNR; *in* L *accentus non bene dignoscitur.* — 15 γεγλυμμένην B γεγλυμμένα L γεγραμμένην R *et* H *sed m. 2 ex* γεγραμμένη. — ἔκγονοι LV. — 16 γίνεσθαι] ἔσεσθαι AR *om.* G. — 18 ἐν αὐταῖς *om.* N. — 20 μένει DP μένη CH μενεῖ GLRV μενῇ A διαμένει B. — 21 γεγραμμένα ABGHR. — σωθήσεται ALR. — 23 σίριδος GR σίριον H σιδηρὸν C. — 24 ἰώσηππος AR ἰώσιππος N.

20 ἥτις λιθίνη στήλη P.

[β'. Περὶ Νεβρώδ.]

Μετὰ δὲ ταῦτα γέγονέ τις γίγας τοὔνομα Νεβρὼδ υἱὸς Χοὺς τοῦ Αἰθίοπος ἐκ φυλῆς Χάμ. ὃς κτίσας τὴν Βαβυλῶνα πόλιν καὶ πρῶτος καταδείξας μαγείαν καὶ κυνηγίαν Περσῶν ἐπρώτευσε, διδάξας αὐτοὺς ἀστρονομίαν καὶ ἀστρο- 5 λογίαν τῇ οὐρανίᾳ κινήσει τὰ περὶ τοὺς τικτομένους πάντα δῆθεν συμβαίνοντα. ἀφ' ὧν Ἕλληνες τὴν γενεθλιαλογίαν 8 M. μαθόντες ἤρξαντο τοὺς γεννωμένους ὑπὸ τὴν τῶν ἄστρων κίνησιν ἀναφέρειν. οὐκοῦν ἀστρονομία καὶ ἀστρολογία τε καὶ μαγεία ἀπὸ Μαγουσαίων ἤτοι Περσῶν ἤρξατο. οἱ γὰρ 10 Πέρσαι Μαγὼγ ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων προσαγορεύονται. οἵ γε τὸν Νεβρὼδ λέγοντες ἀποθεωθέντα καὶ γενόμενον ἐν τοῖς ἄστροις τοῦ οὐρανοῦ καλοῦσιν Ὠρίωνα. περὶ οὗ φησι Μωϋσῆς ὅτι· γέγονεν ἡ ἀρχὴ τῆς βασιλείας αὐτοῦ Βαβυλὼν καὶ Χαλάνη ἐν γῇ Σεναάρ, ὅθεν ἐξῆλθε Φυλιστιείμ. 15

[γ'. Περὶ Κρόνου.]

Ἐκ δὲ τῆς φυλῆς τοῦ Σὴμ καὶ τοῦ Ἀσσούρ, ἀφ' οὗ Ἀσσύριοι, τῆς καὶ κρατησάσης τὴν Συρίαν καὶ τὴν Περσίδα καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τῆς ἀνατολῆς ἀνεφάνη καὶ ἄλλος τις ἄνθρωπος γιγαντογενὴς ὀνόματι Κρόνος κατὰ τὴν ἐπωνυ- 20 μίαν τοῦ πλανήτου ἀστέρος. γενόμενος δὲ καὶ οὗτος δυνατὸς πάνυ καὶ πολλοὺς ὑποτάξας καὶ κυριεύσας πρῶτος

2—3 *et* 11—13 Mal. *l. l. p.* 12 *cf.* Chron. Pasch. *p.* 64, 13. Cedren I *p.* 28, 8. — 9—11 Eadem Georg. *p.* 66, 30 Mur. — 14 Gen. 10, 10; 14. — 17—*p.* 12, 8 Mal. *l. l. cf.* Chron. Pasch. *p.* 64, 19 *sqq.* L. Gr. *p.* 15, 5 *sqq.*

3 χοῦς codd. *praeter* CP. — 4 κυνηγίαν καὶ μαγείαν CLRV. — 5 ἀστρολογίαν καὶ ἀστρονομίαν B *et fort.* P *qui locum mutilum sic exhibet:* κυνηγίαν καὶ ἀστρονομίαν τῇ οὐρ. κινήσει. — 6 οὐρανίῳ LRV. — 9 ἀστρον. τε καὶ ἀστρολ. καὶ CL τε *om.* N. — 11 μαγὼς L μάγοι C. — 15 σενναάρ CP. — 17 ἀσσούρ ABP ἀσούρ rell. — 18 τῆς κεκρατησάσης BCHLP (*in quo* κεκρατ. *ex* καικρατ. *m. 1 corr. videtur*) τῆς κρατησάσης Mal. — 21 καὶ οὗτος *inc. cod.* F.

κατέδειξε τὸ βασιλεύειν καὶ κρατεῖν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ βασιλεύσας πρῶτος Ἀσσυρίας ἔτη νς´ ὑπέταξε πᾶσαν τὴν γῆν Περσίδος ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Συρίας. ἔχων δὲ γυναῖκα Σεμίραμιν, τὴν καὶ Ῥέαν καλουμένην παρὰ Ἀσσυρίοις, 5 *ἔσχεν υἱοὺς δύο καὶ θυγατέρα μίαν, καὶ τὸν μὲν προσηγόρευσε Δία εἰς ὄνομα τοῦ πλανήτου ἀστέρος, τὸν δὲ ἐπωνόμασε Νίνον, καὶ τὴν θυγατέρα Ἥραν, ἣν καὶ ἔλαβεν εἰς γυναῖκα Πῆκος ὁ καὶ Ζεὺς τὴν ἰδίαν ἀδελφήν.*

[δ´. *Περὶ Νίνου.*]

10 *Μετὰ δὲ Κρόνον ἐβασίλευσε Νίνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη νβ´. ὅς γε τὴν οἰκείαν μητέρα Σεμίραμιν λαβὼν εἰς γυναῖκα, νόμος ἐγένετο Πέρσαις λαμβάνειν τὰς ἑαυτῶν μητέρας καὶ ἀδελφὰς διὰ τὸ καὶ τὸν Δία λαβεῖν τὴν ἑαυτοῦ ἀδελφὴν* 9 M. *Ἥραν. ὁ δὲ Νίνος ἐπικρατὴς γενόμενος τῆς Ἀσσυρίας καὶ* 15 *κτίσας ἐν αὐτῇ πόλιν μεγίστην σφόδρα σφόδρα, πορείας ὁδὸν ἡμερῶν τριῶν, ἣν καὶ καλέσας εἰς ὄνομα αὐτοῦ Νινευὴ πρῶτος ἐν αὐτῇ βασιλεύει. ἐξ οὗ γένους ἐγένετο καὶ Ζωρόαστρος ὁ περιβόητος Περσῶν ἀστρονόμος, ὃς μέλλων τελευτᾶν ηὔχετο ὑπὸ οὐρανίου πυρὸς ἀναλωθῆναι, εἰπὼν τοῖς Πέρσαις· ἐὰν* 20 *καύσῃ με τὸ πῦρ, ἐκ τῶν καιομένων μου ὀστέων λάβετε καὶ φυλάξατε, καὶ οὐκ ἐκλείψει τὸ βασίλειον ἐκ τῆς χώρας ὑμῶν, ἕως φυλάττετε τὰ ὀστᾶ μου. καὶ εὐξάμενος τῷ Ὠρίωνι ὑπὸ*

10—*p.* 13, 2 Mal. *l. l. p.* 14; 15. *cf.* Chron. Pasch. *p.* 67, 10 *sqq.* Cedren. I, *p.* 29, 19 *sqq.*

3 *ἀσσυρίας* FH. — 4 *σεμήραμιν* (-*ην*) codd. *praeter* BDGV. *item v.* 11. — 7 *νίνον* ACP *νῖνον* rell. *item v.* 10; 14. — 8 *πῖκος* GHR *et* L *m. 2 et sic deinceps. πύκος hic* V. — 10 *ὁ om.* ALNV. — 11 *ἰδίαν* BFLRV. — 14 *ἀσυρίας* ACG *συρίας* PR. — 15 *σφόδρα alterum om.* BGNRV *eras. in* P. — *πορείας ἔχουσαν ὁδοῦ ἡμ.* A. *ὡσεὶ πορείας ὁδοῦ ἡμ.* F. *πορείας ὁδὸν* (*ὁδῶν* CLP *ὁδοῦ* GR *om.* B) *ἡμ.* rell. — 16 *νινευῇ* FV *νινευὶ* (*νην.* H) ABH *νηνευὴ* P. — 17 *ζορόαστρος* FP. — 22 *ἕως ἂν φυλάττετε* P *ἕως οὗ φυλάττετε* (-*σσηται* L) LR. — *εὐξ. ἐν τῷ* N. — *ὠρίονι* LR *ὀρίωνι* (*ὀρ.* F) ACFH.

ἀερίου πυρὸς ἀνηλώθη. καὶ λαβόντες οἱ Πέρσαι ἐκ τῶν τεφρωθέντων ὀστέων ἔχουσι φυλάττοντες ἕως ἄρτι.

[*ε'. Περὶ Θούρα.*]

Μετὰ δὲ Νίνον ἐβασίλευσεν Ἀσσυρίων Θούρας τις τοὔνομα ἔτη λ', ὃν καὶ μετεκάλεσαν Ἄρεα εἰς ὄνομα τοῦ πλανήτου ἀστέρος. ᾧ τινι Ἀρεϊ πρώτην στήλην ἀναστήσαντες οἱ Ἀσσύριοι καὶ ὡς θεὸν μέχρι τοῦ νῦν προσκυνοῦντες καλοῦσι περσιστὶ Βάαλ θεόν, ὅ ἐστιν Ἄρης πολέμων θεός. οὗ καὶ Δανιὴλ μέμνηται ὡς προσκυνουμένου ὑπὸ Περσῶν καὶ λατρευομένου. 5 10

[*ϛ'. Περὶ Λάμη.*]

Μετὰ δὲ Ἄρεα ἐβασίλευσε Λάμης ἔτη κ'.

[*ζ'. Περὶ Σαρδαναπάλλου.*]

Μετὰ δὲ Λάμην ἐβασίλευσε Σαρδανάπαλλος ὁ μέγας ἔτη λε' καὶ ἐσφάγη ὑπὸ τοῦ Περσέως. οἱ δέ γε κόλακες καὶ μιμηταὶ τῆς ἐκείνου φιλοσαρκίας καὶ γαστριμαργίας τε καὶ οἰστρηλασίας ἐπέγραψαν ὡς ἐξ αὐτοῦ δῆθεν ἐν τῷ τάφῳ αὐτοῦ τοιάδε· τόσσ' ἔχω, ὅσ' ἐφύβρισα, ἔφαγόν τε καὶ ἔπιον 15

4—10 Mal. *l. l. p.* 15 *cf.* Chron. Pasch. *p.* 68, 1 *sqq.* L. Gr. *p.* 15, 20 *sqq.* Cedren. I *p.* 29, 3 *sqq.* 30, 6 *sqq.* — 12—15 Mal. *l. l. p.* 16 *cf.* Chron. Pasch. *p.* 68, 13 *sqq.* — 18—*p.* 14, 9 Theodoret. Graec. aff. cur. XII. Migne Tom. 83, 1149 C.

1 *ἐκ*] *ἀπὸ* VR. — 4 *νίνον* C *νῖνον* rell. — *θούρας* BGPVR *θούρρας rell.* — 5 *μετεκάλεσεν* HV. — 8 *περσιστὶ καλοῦσι* ABG. — 11 *λάμις* CDFL *ἐλάμης* G *ἔλαμις* A *sed ἐβασίλευσεν ἔλαμις ex ἐβασίλευσε λαμις corr. vid.* — 14 *λάμιν* DL *ἐλάμην* AG. — *σαρδανάπαλλος* AP Exc. de virt. *σαρδανάπαλος* rell. *et sic fere in sqq.* — 16 *καὶ ante γαστριμαργίας om.* GHV — *τε om.* BR Exc. — 18 *τόσ' ἔχω* BGLNRV *τόσ' σέχω* C. — *τόσσ' ἔχω. ὅσσ' ἔφαγόν τε καὶ ἔπιον. καὶ μετερώτων. τερπνὲ δάην τάδε πολλὰ καὶ ὄλβια* Exc. de virt.

15 *τοῦ om.* P Exc. de virt. — 18 *ἐφύβρισα post ἔπιον ins.* P. — *τε om.* P.

καὶ μετ' ἔρωτος τερπνοῦ ἐπολιτευσάμην, παθόντα δὲ πολλὰ
10 M. καὶ ὄλβια πάντα λέλειπται. καὶ γὰρ νῦν σποδός εἰμι Νίνου
μεγάλης βασιλεύσας. ἀλλ' οὖν γε ψευδῶς οἱ γεγραφότες
ἐπέγραψαν τοῦτο πάντως. οὐ γὰρ ἔχει ὁ τελευτήσας ἅπερ
5 ἔφαγε καὶ ἔπιεν, ἀλλ' εἰς τὴν δυσώδη φθορὰν ἐκεῖνα πάντα
κεχώρηκεν. ἔχει δὲ μόνον τοῦ παρανόμου βίου τὴν δυσ-
οδμίαν, ἥτις διηνεκῶς τὴν ἐμπαθῆ καὶ ἀθλίαν ψυχὴν ἀλ-
γύνει καὶ ἀνιᾷ συνειδυῖαν ἑαυτῇ τὰ κάκιστα καὶ μεμνη-
μένην ὧν παρανόμως καὶ ἀκολάστως ὁ τάλας εἰργάσατο.

10 [η'. Περὶ Περσέως.]

Μετὰ δὲ Σαρδανάπαλλον ἐβασίλευσε Περσεὺς ὁ υἱὸς
Πήκου τοῦ καὶ Διός, ὅς γε πολεμήσας καὶ νικήσας τοὺς
Λυκάονας καὶ πόλιν κτίσας ἐκεῖ καὶ τὴν ἑαυτοῦ στήλην
στήσας ἐκάλεσεν αὐτὴν Εἰκόνιον ἐκ τοῦ ἰδίου ἀπεικονίσμα-
15 τος. ὑποτάξας δὲ καὶ τὰς ἄλλας χώρας καὶ πρὸς τὴν Ἰσαυ-
ρίαν καὶ Κιλικίαν ἐλθὼν καὶ ἀπὸ τοῦ ἵππου κατελθὼν καὶ
πήξας τὸν ταρσὸν τοῦ ποδὸς ἐν τῇ γῇ, ἐν ᾗ καὶ πόλιν
κτίσας ἐπωνόμασεν αὐτὴν Ταρσὸν ἐκ τοῦ οἰκείου ποδός.
καὶ ὁρμήσας κατὰ Ἀσσυρίων καὶ Σαρδανάπαλλον φονεύσας
20 ὑπέταξε καὶ ἐβασίλευσεν αὐτῶν ἔτη νγ'. ὃς καὶ ἐπ' ὀνό-
ματι αὐτοῦ Πέρσας ἐκάλεσεν αὐτοὺς ἀφελόμενος ἀπὸ Ἀσσυ-
ρίων τήν τε βασιλείαν καὶ τὴν προσηγορίαν. ἐδίδαξε δὲ
αὐτοὺς καὶ τὴν μυσαρὰν τελετὴν καὶ μαγείαν τῆς λεγομένης
Μηδούσης, ἐξ ἧς καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ὠνόμασε Μηδείαν

11—*p.* 15, 1 Mal. *ed.* Bonn *p.* 36, 11 *sqq. cf.* Cedren. I *p.* 40, 14 *sqq.*

6 μόνον BV *om.* R. — δυσοδμίαν ACNP Exc. δυσοσμίαν G Theod. δυσωδίαν (δυσσ. BL) BFLRV. — 8 μεμνημένη ACLNPR. *m. 2 corr. in* L. — 14 ἰκόνιον FGLRV. — 15 τὰς *om.* DL. — 16 καὶ ἀπὸ — κατελθὼν *om.* CG. — 18 ἰδίου FR. — 20 καὶ *ante* ἐπ' *om.* N. — 24 ὠνόμασε (ὀν. AP) ABGP ἐπωνόμασε CFRV ἐκάλεσε N Mal. — μηδείαν FGN *et ut vid. pr. m.* L μυδεῖαν A μήδειαν BCPRV μηδίαν L *m. 2.*

1 τερπνέο παθόντα δὲ P τέρπν' ἔπαθον. τὰ δὲ Theod. — 5 πάντα *om.* P Theod.

ἀπὸ τοῦ μιαροῦ μαθήματος. ἐφ' οὗ καὶ πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατῆλθεν ἐν Περσίδι, καὶ θαυμάσας, ἐξ οὗ καὶ ἀνάψας καὶ κτίσας ἱερὸν ἔθηκεν αὐτὸ ἐν αὐτῷ καλέσας τὸν ναὸν πυρὸς ἀθανάτου. καταστήσας δὲ ἄνδρας εὐλαβεῖς διακονεῖν αὐτῷ καὶ φυλάττειν ἄσβεστον ἐκάλεσεν αὐτοὺς μάγους. ὅπερ 5 ἕως ἄρτι ἐν πολλῇ τιμῇ ἔχοντες οἱ Πέρσαι πυρσολατροῦσι κατὰ τὴν παράδοσιν τοῦ βασιλέως αὐτῶν Περσέως. οὐκοῦν πρώτη μέν ἐστιν ἡ τῶν Ἀσσυρίων εἴτ' οὖν Βαβυλωνίων βασιλεία, δευτέρα δὲ ἡ τῶν Περσῶν, ὁμωνύμως Βαβυλώνιοι καὶ Ἀσσύριοι καὶ οὗτοι κληθέντες. 10

[θ'. Περὶ Σώστρου.] 11 M.

Μετὰ δὲ Περσέα καὶ τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους καὶ βασιλεῖς ἐβασίλευσεν Αἰγυπτίων πρῶτος ἐκ φυλῆς Χὰμ ἄνθρωπός τις πανοῦργος ὀνόματι Σώστρης ἔτη κ'. ὃς καὶ πολεμήσας Ἀσσυρίους ὑπέταξεν αὐτοὺς καὶ τοὺς Χαλδαίους 15 καὶ Πέρσας ἕως Βαβυλῶνος, ὡσαύτως καὶ τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Σκυθίαν ἐκπολεμήσας ὑπέταξεν. ἐφ' οὗ ἦν Ἑρμῆς ὁ τρισμέγιστος, ἀνὴρ Αἰγύπτιος καὶ θαυμαστὸς παρ' Ἕλλησιν ἐν σοφίᾳ.

[ι'. Περὶ Φαραώ.] 20

Μετὰ δὲ Σώστρην ἐβασίλευσε τῆς Αἰγύπτου Φαραὼ ὁ καὶ Ναραχὼ καλούμενος ἔτη ν'. ἀφ' οὗ πάντες οἱ Αἰγυ-

---

1—7 Mal. *p.* 38, 4 *sqq.* *cf.* Cedren. I *p.* 41, 9 *sqq.* — 11—19 Mal. *p.* 25, 18 *sqq.* *cf.* Cedren. I *p.* 36, 10 *sqq.* — 21—p. 16, 6 Mal. *p.* 27, 16 *sqq.* *cf.* Cedren. I *p.* 37, 11 *sqq.*

5 ἐκέλευσε τοὺς μάγους CR ἐκέλευσε (*om.* τοὺς μ.) L. — 8 ἤγουν FH ἤτοι LR. — 10 καὶ *ante* οὗτοι *om.* V *et* recc. nonnulli. — 14 σώστρις A σῶστρις BV σώστρος H. — 21 σῶστριν B *et* L *m. 2* σέσῶστριν V *sed* σέ *del. nesc. q. m.* — φαραῶ ACFH. — 22 ναραχῶ FHL ναχὼρ G.

4 δὲ καὶ ἄνδρας P. — 22 ἔτη ν' *om.* P.

πτίων βασιλεῖς Φαραὼ προσηγορεύθησαν. ἐν δέ γε τοῖς προειρημένοις τοῦ Πήκου Διὸς χρόνοις ἀναφαίνεταί τις ἐπὶ τὰ δυτικὰ μέρη ἐκ φυλῆς Ἰάφεθ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἀργείων τοὔνομα Ἴναχος, ὃς καὶ πρῶτος ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ ἐβασί-
5 *λευσεν, ἐν ᾗ καὶ πόλιν εἰς ὄνομα τῆς Σελήνης κτίσας ἐκάλεσεν αὐτὴν Ἰόπολιν. Λιβύη δὲ ἡ θυγάτηρ τοῦ Πήκου Διὸς συναφθεῖσά τινι ὀνόματι Ποσειδῶνι ἔτεκε τὸν Βῆλον καὶ τὸν Ἀγήνορα. καὶ ὁ μὲν Βῆλος ἀπελθὼν εἰς Αἴγυπτον καὶ λαβὼν γυναῖκα ὀνόματι Σίδα καὶ γεννήσας υἱὸν ἐκά-*
10 *λεσεν αὐτὸν Αἴγυπτον, ἐξ οὗ καὶ ἡ Αἴγυπτος τὴν ἐπωνυμίαν εἴληφεν, ὃς καὶ ἐν αὐτῇ ἐβασίλευσεν. ὁ δὲ Ἀγήνωρ ἐπὶ τὴν Φοινίκην ἐλθὼν καὶ γυναῖκα λαβὼν τοὔνομα Τύρω καὶ κτίσας πόλιν εἰς ὄνομα αὐτῆς, εἰς ἣν καὶ ἐβασίλευσεν, ἐγέννησε δὲ υἱοὺς τρεῖς καὶ θυγατέρα μίαν, τὸν Φοίνικα*
15 *καὶ τὸν Σύρον καὶ τὸν Κίλικα καὶ τὴν Εὐρώπην, ἣν Ταῦρος ὁ Κρήτης βασιλεὺς δορυάλωτον εἰληφὼς καὶ πρὸς τὴν Θρᾴκην τὴν ἰδίαν χώραν ἀπαγαγὼν παρθένον οὖσαν καὶ εὐπρεπῆ ἔσχε γυναῖκα, προσαγορεύσας ἐκεῖνα τὰ μέρη εἰς ὄνομα αὐτῆς Εὐρώπια. μέλλων δὲ τελευτᾶν Ἀγήνωρ διετάξατο πᾶ-*
12 M. 20 *σαν ἣν ὑπέταξε γῆν μερίσασθαι τοὺς τρεῖς υἱοὺς αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν Φοίνιξ λαβὼν τὴν Τύρον καὶ τὴν αὐτῆς ἐνορίαν ἐκάλεσεν αὐτὴν Φοινίκην, ὁ δὲ Σύρος τὴν ἐπιλαχοῦσαν αὐτῷ χώραν ὠνόμασε Συρίαν, ἀφ' οὗ Σύροι μετωνομάσθη-*

6—*p.* 17, 4 Mal. *p.* 30, 4 *sqq.* *cf.* Cedren. I *p.* 38, 9 *sqq.*

1 φαραῶ ACFHL. — *γε om.* CFLR. — 6 *ἰώπολιν* CF. — 8 *ἀγίνορα* CF *ἀγήνωρα* BR *ἀγίνωρα* L. — 9 *σίδαν* GHR *et* L *m. 2 et* V *sed ν postea m. 1 del.* — 12 *τύρωι* P *τυρῶ* GNV *τυρὼ* L *m. 2 τύρον m. 2 ex τήρω* B. — 15 *ἣν καὶ ταῦρος* N. — 16 *δοριάλωτον* (*δωρ.* P) CPV. *In* D *δορϋάλωτον sed ϋ m. correctoris.* — 21 *φοῖνιξ* LR *et* D, *sed accentus m. correctoris.* — 23 *ὠνόμασε*] *ἐκάλεσε* LR.

11 *εἴληφεν ἐν αὐτῇ βασιλεύσας* P. — 13 *βασιλεύσας ἐγένν. υἱοὺς* P.

σαν οἱ πρώην Ἰουδαῖοι καὶ Παλαιστῖνοι καλούμενοι, καὶ Συρία ἡ Ἰουδαία κέκληται, ὁ δὲ Κίλιξ τὸ ἐπελθὸν αὐτῷ κλῖμα ἐκάλεσε Κιλικίαν, εἰς τὸ ἴδιον ὄνομα ἕκαστος τὰς χώρας προσαγορεύσαντες.

Ἐν δὲ τοῖς χρόνοις τῆς βασιλείας τοῦ Φοίνικος ἦν 5 Ἡρακλῆς ὁ Τύριος καὶ φιλόσοφος καὶ τῆς κογχύλης ἐφευρετής. ἐωριζόμενος γὰρ ἐπὶ τὸ παράλιον μέρος τῆς Τύρου εἶδε ποιμενικὸν κύνα ἐσθίοντα τὴν λεγομένην κογχύλην. καὶ τοῦ ποιμένος νομίζοντος αἱμάσσειν τὸν κύνα, λαβὼν πόκον ἐρίου ἀπὸ τῶν προβάτων, καὶ ἐκμάξαντος τὸ κατα- 10 φερόμενον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ κυνός, καὶ βαφέντος τοῦ πόκου, προσέσχεν ὁ Ἡρακλῆς μὴ εἶναι αὐτὸ αἷμα, ἀλλὰ βάμματος πρόξενον. ὃ καὶ θαυμάσας ὡς μέγα δῶρον τοῦτο προσήγαγε τῷ βασιλεῖ Φοίνικι, ὃς καὶ μᾶλλον ἐκπλαγεὶς ἐκέλευσεν ἀπὸ κογχύλης ἔριον βαφῆναι καὶ γενέσθαι αὐτῷ 15 περιβόλαιον, καὶ οὕτω πρῶτος φορέσας ἐκ πορφύρας ἱμάτιον, πάντες ἐθαύμασαν τὴν ξένην ταύτην ἐσθῆτα, ἣν καὶ ἐθέσπισεν ὁ Φοίνιξ μηδένα τῶν ὑπὸ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τολμᾶν φορεῖν, εἰ μήτι αὐτὸν καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν βασιλεύσοντας τῆς Φοινίκης πρὸς τὸ γνωρίζεσθαι τὸν βασιλέα τῷ 20 στρατῷ καὶ παντὶ τῷ πλήθει ἐκ τῆς τοιαύτης ἐσθῆτος. πρώην γὰρ οὐκ ἐγίνωσκον οἱ ἄνθρωποι βάπτειν χροιὰς ἱματίων, ὅθεν οὐδὲ ῥαδίως ὁ βασιλεὺς ὑπὸ τῶν ὑπηκόων ἐγνωρίζετο.

5—23 Mal. *p.* 32, 1 *sqq*.

1 *παλαιστῖνοι* (*-ίνοι* AC) ABCV *παλαιστινοὶ* (*-ηνοὶ* G) FGLN *παλαιστιναῖοι* P. — 3 *κλῖμα* A *κλῆμα* LP *κτῆμα* R *κλίμα* rell. — 7 *ἐωριζόμενος* (*ἑωρ.* P *ἐορ.* H *ἐαρ.* G) AGLNP Mal. *μετεωριζόμενος* BCFVR *et* L *m. 2.* — 16 *οὗτος* BR. — 18 *φοῖνιξ* ALV *et* D *sed acc. m. correctoris.* — 19 *βασιλεύσοντας* GNP *βασιλεύσαντας* rell.

9 *καὶ λαβόντος* P. — 10 *ἐρέας* P Mal. *item v.* 15 *ἐρέαν*. — *ἐκμάσσοντος* P (*καταμάσσοντα* Mal.). — 11 *βάπτοντος* (*-τα* Mal.) *τὸν πόκον* P Mal. — 21 *τῷ πλήθει ἐκ τῆς φορεσίας. πρώην* P *similiterque* Mal.

[ια'. *Περὶ Πέλοπος.*]

Μετὰ δὲ τοὺς χρόνους ἐκείνους καὶ βασιλέας ἐβασίλευσε τῆς Ἑλλάδος Πέλωψ ὁ Λυδός, ὃς καὶ κτίσας πόλιν ἐκεῖσε 13 M. *προσηγόρευσεν αὐτὴν Πελοπόνησον, ἀφ' ἧς καὶ Πελοπονή-* 5 *σιοι κέκληνται οἱ Ἑλλαδικοί.*

[ιβ'. *Περὶ Κύρου.*]

Ἐβασίλευσαν τοίνυν Ἀσσυρίων Κρόνος καὶ Νίνος καὶ Σαρδανάπαλλος καὶ οἱ καθεξῆς ἕως Μαροδάχ. εἶτα Ναβουχοδονόσωρ, μετὰ δὲ Ναβουχοδονόσωρ καὶ Οὐλεμαροδὰχ 10 *καὶ Βαλτάσαρ υἱὸν αὐτοῦ καὶ Δαρεῖον ἐβασίλευσε Περσῶν Κῦρος ὁ Πέρσης ἔτη λβ' καὶ ἐσφάγη ἐν Περσίδι. ἐφ' οὗ καὶ Κροῖσος Λυδῶν βασιλεὺς ἐπαρθεὶς διὰ τὸ ὑποτάξαι τὰς πλησίον αὐτοῦ καὶ τὰς πόρρωθεν τοπαρχίας δηλοῖ Κύρῳ, ἢ παραχωρῆσαι αὐτῷ τὴν βασιλείαν Περσῶν ἢ δέξασθαι τὴν* 15 *παρουσίαν αὐτοῦ ἐν πολέμῳ. ὁ δὲ Κῦρος ἀκούσας ταῦτα καὶ πάνυ φοβηθεὶς καὶ θυμωθεὶς καὶ τοὺς ἀπεσταλμένους παραλογισάμενος καὶ ἀποπεμψάμενος ἠβουλήθη φυγεῖν ἐπὶ τὴν Ἰνδικὴν χώραν. ὅπερ μαθοῦσα ἡ γυνὴ αὐτοῦ λέγει πρὸς αὐτόν· τί οὕτως ἀθυμεῖς καὶ ἀπορεῖς καὶ ἀβουλήτως* 20 *τοῦτο πρᾶξαι θέλεις; ὁ δέ φησιν· καὶ τίς μοι εἰς τοῦτο βουλευσάμενος ἑτέρως ὠφελήσειεν; καὶ ἀποκριθεῖσα εἶπεν*

2—5 Mal. *p.* 84, 20 *sqq.* — 11—*p.* 20, 19 Mal. *p.* 153, 8 *sqq.*

2 *βασιλεῖς* BG *βασιλείας* R *et* P *m. 2.* — 3 *πέλωψ* ACHLP *et* Malalae cod. Oxon. *κύκλωψ* D *πέλοψ* BFGR *et* L *lit. corr. et* V *in loco m. 2 retractato.* — *καὶ om.* FVR. — 4 *πελοπόνησον et πελοπονήσιοι scripsi cum* codd. *et* Mal. — 7 *ἐβασίλευσε* FR. — *νῖνος* codd. *praeter* C. — 8 *σαρδανάπαλος* BFGHLRV. — *ναβουχοδονοσώρ* A *ναβουχοδονόσορ* BDGRV *et* L *m. 2.* — 9 *μετὰ δὲ ναβ. om.* CF. — 11 *κῦρος* DFLP *Κύρος* rell. *et sic fere deinceps.* — 12 *ὁ λυδῶν β.* GNR. — *ὑποτάξαι αὐτὸν τὰς* N. — 13 *αὐτοῦ χώρας καὶ* CFRV. — 14 *τῆς βασιλείας* BGV. — 15 *ἐν τῷ πολέμῳ* N. — 20 *πρᾶξαι τοῦτο* HV. — 21 *ἑτέρως* GNPV *et* L *m. 2.* *ἕτερος* ABCFL *ἑταῖρος* R.

12 *βασιλεύων* P. — 15 *Κῦρος om.* P — 21 *ὠφελήσει* P.

αὐτῷ· ἐπὶ Δαρείου τοῦ πρώτου μου ἀνδρὸς ἦν τις Ἑβραῖος προφήτης ὀνόματι Δανιὴλ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ, ὃν ἐν πολλῇ τιμῇ Δαρεῖος ἔχων καὶ βουλευτὴν μεγάλως ηὐδοκίμει· ὅστις γεγηρακὼς ἄρτι εἰς τὴν Ἰνδικὴν ἰδιάζει χώραν. οὗ καὶ αὐτὸς 5 ἐπακούσας τῆς βουλῆς καλῶς ποιήσεις. καὶ τοῦτο Κῦρος ἀκούσας ἔπεμψεν εὐθὺς τοὺς μεγιστάνας αὐτοῦ πρὸς αὐτόν, ἵνα μετὰ τιμῆς αὐτὸν ἀγάγωσιν. φιλεῖ γὰρ ἐν ἀνάγκαις πολλάκις τὰ γύναια σπουδαιοτέροις κεχρῆσθαι τῶν ἀνδρῶν μηχανήμασι καὶ ταῖς πρὸς θεὸν καταφυγαῖς γνησιώτερον 10 ἅπτεσθαι καὶ θερμότερον. ὁ δὲ Κροῖσος μετὰ τὴν ἐπάνοδον τῶν ὑπ' αὐτοῦ πρὸς Κῦρον ἀποσταλέντων ἔπεμψεν εἰς τὸ μαντεῖον ἄνδρας πιστοὺς ἐρωτῆσαι διὰ τοῦ μιερέως τὴν Πυθίαν, εἰ ἐξελθὼν κατὰ Κύρου νικήσει τοῦτον. καὶ εἰσελθὼν ὁ μιερεὺς καὶ εὐξάμενος ἔλαβε χρησμὸν παρὰ τῆς 15 Πυθίας οὕτως· Κροῖσος Ἅλυν ποταμὸν διαβὰς μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει, ὅνπερ καὶ γράψας ἐν χάρτῃ δέδωκε τοῖς 14 M. ἀποσταλεῖσι πρὸς Κροῖσον. τοῦ δὲ θείου Δανιὴλ ἐλθόντος πρὸς Κῦρον, εἶπεν αὐτῷ Κῦρος· λέγε μοι, σοφώτατε, εἰ νικῶ Κροῖσον τὸν ἅρπαγα καὶ ὑπερήφανον. καί φησι 20 Δανιήλ· θάρσει, ὅτι νικᾷς τὸν Κροῖσον καὶ λαμβάνεις αὐτὸν αἰχμάλωτον. περὶ σοῦ γὰρ εἶπεν Ἡσαΐας ὁ προφήτης· οὕτω λέγει κύριος τῷ χριστῷ Κύρῳ, οὗ ἐκράτησα τῆς δεξιᾶς ἐπακοῦσαι ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἔθνη, καὶ ἰσχὺν βασιλέων διαρ-

---

22 Jes. 45, 1 *et* 13.

1 τις ἀνὴρ ἑβραῖος L Mal. ἑβραῖος *om.* N. — 3 ὃν καὶ ἐν NR. — 4 εὐδοκίμει BLN. — 7 εὐθὺς ἔπεμψεν R εὐθὺς *om.* B. — μεγιστάνους FGHR. — μεγ. αὐτοῦ πρὸς GNPRV αὐτοῦ *om.* rell. — 8 ἀγάγωσιν αὐτόν LV Mal. — 9 τῶν ἀνδρῶν κεχρῆσθαι N. — 13 ἱερέως BFG. — 14 καὶ εἰσελθὼν — 15 ἱερεὺς G. — 16 πυθίας] καὶ ἐδόθη χρησμὸς B. — οὕτως *add.* LP τοιοῦτον G *om.* rell. — 18 πρὸς Κροίσον E *m. correctoris* L *et* Mur. — 23 χρηστῷ codd. *praeter* CGR.

5 ἄρτι] ἀρετῇ P. — 15 τὸν χρησμὸν P.

23 χριστῷ de Boor: χρηστῷ, ut praebent codices potiores, recte defend. Praechter, Byz. Zeitschr. 15, 318.

ρήξω. αὐτὸς οἰκοδομήσει τὴν πόλιν μου καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ μου ἐπιστρέψει, εἶπε κύριος Σαβαώθ. ὁ δὲ Κῦρος ἀκούσας ταῦτα ἔπεσε πρὸς τοὺς πόδας Δανιὴλ φάσκων· ζῇ κύριος ὁ θεός σου. ἐγὼ ἀπολύσω τὸν Ἰσραὴλ ἐκ
5 τῆς γῆς μου, ἵνα λατρεύσωσι τῷ θεῷ αὐτῶν ἐν Ἱερουσαλήμ. καὶ ὁπλισάμενος παρετάξατο Κροίσῳ. ὁ οὖν Κροῖσος ἀκούσας τοῦ χρησμοῦ τὴν ἀπόκρισιν ὥρμησε κατὰ Κύρου μετὰ πολλῆς δυνάμεως, καὶ διαβὰς τὸν Ἅλυν ποταμὸν καὶ συμβαλὼν τῷ Κύρῳ χειμῶνος ὄντος μεγάλου ἡττήθη. ἠβουλήθη
10 δὲ φυγεῖν μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ τοῦ ποταμοῦ πλημμυροῦντος οὐκ ἠδυνήθη περᾶσαι. τούτου ἕνεκεν ἐλήφθη αἰχμάλωτος, καὶ ἀπώλετο τὰ πλήθη αὐτοῦ χιλιάδες υ', τοὺς δὲ περιλειφθέντας ἐξ αὐτῶν ἔλαβεν αἰχμαλώτους ὁ Κῦρος. τὸν δὲ Κροῖσον ἀναρτήσας ἐπὶ ξύλου δεδεμένον καὶ θριαμ-
15 βεύσας αὐτὸν τῷ στρατῷ αὐτοῦ καταγαγὼν καὶ ἀπαγαγὼν ἐν Περσίδι θανάτῳ παρέδωκε τὸν τὰ ἀλλότρια καὶ ὑπὲρ δύναμιν ἐφιέμενον καὶ ἑαυτὸν καὶ τὰ ἴδια προσαπολέσαντα διὰ πολλὴν ἀπληστίαν, τοὺς δὲ υἱοὺς Ἰσραὴλ πάντας εὐθέως μετὰ Ζοροβάβελ ἀπέλυσεν ἐν Ἱερουσαλήμ. καὶ οὕτω τῶν Λυ-
20 δῶν κατελύθη ἡ βασιλεία ὑπὸ Κύρου διαρκέσασα ἔτεσι σλβ'.

[ιγ'. Περὶ Καμβύσου.]

Μετὰ δὲ Κῦρον ἐβασίλευσε Δαρεῖος υἱὸς αὐτοῦ ὁ καὶ Καμβύσης ἔτη η'.

19—20 Mal. p. 153, 6. — 22 Mal. p. 158, 16.

20 ἔτη BGR. — 22 ὁ υἱὸς BGHRV. — 23 ἔτη ν' H ἔτη πεντήκοντα B.

7 τὴν τοῦ χρησμοῦ ἀπόκρισιν P Mal. — 9 μεγ. καὶ ἡττηθεὶς ἠβουλήθη φυγεῖν P Mal. — 10 πλημμυροῦντος δὲ τοῦ ποταμοῦ καὶ μὴ δυνάμενος περᾶσαι ἐλήφθη αἰχμάλ. P. — 14 καὶ ἀναρτ. ἐπὶ ξ. δεδ. τὸν κροῦσον καὶ θρ. τῷ στρ. αὐτ. εἶτα καταγαγὼν P. — 16 θαν. παρέδωκε] ἐθανάτωσε P. — 19 ζωροβάβελ P. — καὶ οὕτω ἡ τ. λ. κατελύθη ὑπὸ κ. βασιλεία P.

[ιδ'. Περὶ Ἀρταξέρξου τοῦ Μνήμονος.]

Μετὰ δὲ Καμβύσην ἐβασίλευσεν Ἀρταξέρξης ὁ Μνήμων λεγόμενος ἔτη κ'· ἐφ' οὗ ἦν τις ἐν Ἰταλίᾳ ἰθύνων ἐπαρχίαν μίαν ὀνόματι Πάλας, ὃς κτίσας οἶκον μέγαν πάνυ, οἷον οὐκ 15 M. εἶχεν ἡ περίχωρος ἐκείνη, ἐκάλεσεν αὐτὸν Παλάτιον. ἐξ οὗ 5 τὸ βασιλικὸν κατοικητήριον παλάτιον προσαγορεύεται.

[ιε'. Περὶ Ῥώμου καὶ Ῥήμου.]

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐβασίλευσε Ῥῶμος ὁ κτίσας τὴν Ῥώμην καὶ Ῥῆμος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. οἵτινες ἀνενέωσαν καὶ προσῳκοδόμησαν τὸ λεγόμενον Παλάτιον τὸν βασιλικὸν τοῦ Πα- 10 λατίου οἶκον, καὶ ναὸν μέγιστον τῷ Διῒ κτίσαντες ἐπωνόμασαν αὐτὸν Καπετώλιον Ῥώμης, ὅ ἐστι ῥωμαϊστὶ κεφαλὴ τῆς πόλεως. ἐν δὲ τῷ βασιλεύειν εἰς ἔχθραν ἐλθόντες, καὶ φονεύσας Ῥῶμος τὸν Ῥῆμον ἐβασίλευσε μόνος. εἶτα πληρώσας τὰ τείχη καὶ κοσμήσας τὴν πόλιν καὶ τῷ Ἄρεϊ ναὸν 15 κτίσας καὶ ἐν τῷ Μαρτίῳ μηνὶ τοῦτον ἐγκαινίσας ἐκάλεσε καὶ τὸν μῆνα Μάρτιον τὸν πρὶν λεγόμενον Πρίμον, ὅ ἐστιν Ἄρεως, ἥνπερ ἑορτὴν οἱ Ῥωμαῖοι κατ' ἔτος ἐπιτελοῦντες ὀνομάζουσι τὴν ἡμέραν τῆς πανηγύρεως Μάρτις ἐν Κάμπῳ. ἔκτισε δὲ καὶ ἱππικὸν θέλων διασκεδάσαι τὸ πλῆθος τοῦ 20 δήμου τῶν Ῥωμαίων, ὅτι στασιάζοντες ἐπήρχοντο αὐτῷ διὰ τὸν φόνον τοῦ ἀδελφοῦ. καὶ ἐπετέλεσε πρῶτος ἱπποδρόμιον ἐν Ῥώμῃ εἰς ἑορτήν, φησίν, τοῦ Ἡλίου καὶ εἰς τιμὴν τῶν τεσσάρων στοιχείων, γῆς, ἀέρος, πυρός τε καὶ ὕδατος, καὶ

3—6 Mal. *p.* 168, 1 *sqq.* — 7—*p.* 22, 22 Mal. *p.* 171, 1 *sqq. ordine inverso.*

3 παλλᾶς *et* 5 *sqq.* παλλάτιον (ut Mal.) V. — 4 μέγα ABFH *et ut vid.* V. — 9 ἀνανεώσαντες καὶ προσῳκοδομήσαντες N. — 12 καπιτώλιον GV. — 17 καὶ *om.* BF. — πρῆμον N πρίμνον R. — 18 ἄρεος ABFG. — κατ' ἔτος *om.* N. — 19 μάρτις CDF μάρτης AHPVμάρτυς B μάρτιον R.

5 παλάτειον P *et sic deinceps.* — 8 ὁ κτίστης Ῥώμης PMal. — 10 τοῦ Πάλαντος P Mal. — 16 ἐν τῷ μηνὶ μαρτίῳ P.

προσηγόρευσε τὸ μὲν πράσινον, τὸ δὲ λευκόν, τὸ δὲ ῥούσιον, τὸ δὲ βένετον, ὑποθέμενος αὐτοῖς ὡς εὐτυχῶς οἱ τῶν Περσῶν βασιλεῖς φέρονται πρὸς τοὺς πολέμους τιμῶντες τὰ τέσσαρα ταῦτα στοιχεῖα. καὶ λοιπὸν οἱ τὴν Ῥώμην οἰκοῦντες 5 εἰς τὰ μέρη ταῦτα διαμερισθέντες καὶ ἀντιποιούμενοι ἑκάστου στοιχείου καὶ ἐν τούτοις ἀσχολούμενοι καὶ ἁμιλλώμενοι, ἐδόκει μικρὸν τὸν στασιασμὸν παῦσαι. ἀλλ' ὅμως, εἰ καὶ ταῦτα Ῥῶμος ἐπενόησεν, οὐκ ἐπαύσατο πᾶσα ἡ πόλις Ῥώμη σειο- 16 M. μένη καὶ οἱ δῆμοι αὐτῆς κατ' αὐτοῦ στασιάζειν ἐξότε τὸν 10 ἴδιον ἀδελφὸν ἀνεῖλεν. ὅθεν ἀπορήσας καὶ εἰς τὸ μαντεῖον ἀπελθὼν καὶ ἐπερωτήσας, δι' ἣν αἰτίαν ὁ διηνεκὴς γίνεται σεισμός, ἐρρήθη αὐτῷ παρὰ τῆς Πυθίας οὕτως· εἰ μὴ συγκαθίσῃ σοι ὁ ἀδελφός σου ἐν τῷ βασιλικῷ θρόνῳ, οὐ μὴ παύσῃ τοῦ σείεσθαι ἡ πόλις ἐν ταῖς ἡμέραις σου, οὔτε 15 ὁ δῆμος ἡσυχάσει τοῦ στασιάζειν. καὶ ποιήσας χρυσοῦν στηθάριον ἐκτύπωμα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ θεὶς ἐν τῷ θρόνῳ, ἔνθα ἐκάθητο πλησίον ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ζῶν, ἔπαυσεν ὁ σεισμὸς αὐτίκα καὶ ἡσύχασεν ἡ δημοτικὴ ταραχή. καὶ οὕτως ἐβασίλευσεν, συγκαθημένου αὐτῷ τοῦ χρυσοῦ ἐκτυπώ- 20 ματος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ῥήμου, καὶ εἴ τι δ' ἂν ἐκέλευσε θεσπίζων ἔλεγεν ὡς ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ· ἐκελεύσαμεν, ἐθεσπίσαμεν.

Ὁ αὐτὸς οὖν Ῥῶμος καὶ τὰ λεγόμενα Βρουμάλια ἐπενόησε διὰ τοιαύτην αἰτίαν. φασὶ γὰρ αὐτὸν καὶ τὸν ἀδελ-

---

23—*p.* 23, 22 Mal. *p.* 178, 17 *sqq.*

9 ἐξότε (ἐξ ὅτε CPR) ACNPR Mal. ἐξ ὅτου BFGV. — 12 ἐρρήθη BCDFP ἐρρέθη AGHRV Mal. — συγκαθίσῃ CD συγκαθήσῃ P συγκαθίσει BR *et* V *m. 2 in loco evanido.* συγκαθήσει AFH — 14 παύσει D παύσηται F *et* V *m. 2 in loco evanido.* — ἡ πόλις τοῦ σείεσθαι B *et* V *m. 2 in loco evan.* — 17 πλησίον αὐτοῦ CF. — 19 αὐτῷ *m. 1 ut vid. ex* αὐτοῦ BG αὐτοῦ CNR. — 20 ἐκέλευε FN. — 21 ἐφ' BG.

15 χρυσὸν P. — 22 P *add. cum* Mal.: ὅπερ ἔθος κατέσχεν ἐξ ἐκείνου παρὰ τοῖς βασιλεῦσι τὸ λέγειν ἐκελεύσαμεν ἐθεσπίσαμεν.

φὸν αὐτοῦ διδύμους ἐκ πορνείας τεχθῆναι καὶ ῥιφῆναι ἐν ἀλσώδει τόπῳ καὶ ὑπό τινος ἀγροικικῆς γυναικὸς πρόβατα νεμούσης εὑρεθέντας ἀνατραφῆναι. ὄνειδος δὲ ὑπῆρχε παρὰ Ῥωμαίοις τὸ ἐξ ἀλλοτρίων ἐκτρέφεσθαί τινα. διὸ καὶ ἐν τοῖς συμποσίοις ἕκαστος τὸ ἴδιον βρῶμα καὶ πόμα κομίζων καὶ 5 εἰς τὸ κοινὸν τὰ πάντα παρατιθέμενοι ἤσθιον τὸ ὄνειδος ἐκφεύγοντες μὴ ἀκούειν ἀλλοτριοφάγοι. οὗ δὴ χάριν ἐπενόησε Ῥῶμος τὰ Βρουμάλια εἰρηκὼς ἀναγκαῖον εἶναι τρέφειν τὸν βασιλέα τὴν ἑαυτοῦ σύγκλητον ὡς ἐντίμους ἐν τῷ χειμῶνι, ὅταν ἠρεμοῦσιν ἐκ τοῦ πολέμου, καὶ ἤρξατο καλεῖν τοὺς 10 ἀπὸ τοῦ ἄλφα ἔχοντας ὄνομα καὶ ἀκολούθως ἕως τοῦ ω̅, κελεύσας καὶ τὴν σύγκλητον καλεῖν τῷ αὐτῷ σχήματι καὶ ἐκτρέφειν τὸν στρατὸν ἅπαντα. ὅθεν οἱ στρατιῶται εἰς τοὺς οἴκους ἀπιόντες τῶν καλεσάντων αὐτοὺς ἐπ' ἀρίστῳ ἀφ' ἑσπέρας ηὔλουν καὶ ἐχόρευον πρὸς τὸ γνῶναι πάντας ὅτι 15 παρ' αὐτῷ αὔριον τραφήσονται. τοῦτο οὖν πεποίηκε Ῥῶμος, ὡς εἴρηται, πρὸς τὸ ἀπαλλαγῆναι τῆς ὕβρεως ἑαυτοῦ, καλέσας τὸ ὄνομα τοῦ ἀρίστου ἐκείνου Βρωμαλιούμ, ὅ ἐστι ῥωμαϊστὶ ἐκ τῶν ἀλλοτρίων τραφῆναι. ἡ δὲ θεία δίκη τοῦτον μετὰ ταῦτα διὰ τὴν τοῦ ἀδελφοῦ ἀναίρεσιν μετῆλ- 20 17 M θεν, καὶ αὐτὸς ἀναιρεῖται μεληδὸν κατατμηθεὶς ἐν τῷ τῆς Ῥώμης βουλευτηρίῳ βασιλεύσας ἔτη λζ'.

[ιϛ'. Περὶ Μαλίου.]

Μετὰ δὲ Ῥῶμον συνέβη τὴν Ῥώμην ὑπὸ ὑπάτων διοικεῖσθαι καὶ στρατηγῶν ἔτη υξϛ'. ἐξ ὧν γέγονέ τις στρα- 25

25—*p.* 24, 20. Mal. *p.* 183, 12 *sqq.*

6 *παρατιθέμενος* (*παρατιθεὶς* B) *ἤσθιεν* BV. — *ἐκφεύγων* — *ἀλλοτριοφάγος* B. — 10 *ἠρεμῶσι* BGV. — 17 *αὐτοῦ* ABGNR *et ut vid.* F. — 18 *βρουμαλιούμ* CG *βρομαλιούμ* D *βρωμιλιούμ* H. — 22 *ἔτη λϛ'* B *ἔτη λβ'* G. — 25 *υξϛ'*] *λϛ'* N *in* H *corr. m. 2.*

4 *τρέφεσθαι* P Mal. — 11 *ἀπὸ τὸ ἄλφα* P. — 16 *παρ' αὐτοῦ* P. — 21 *αὐτὸς*] *οὕτως* P.

21 sq. in app. inter testimonia pro Malala scribendum Leo Gramm. 36, 13—15 et Chron. Pasch. 117 A (cf. Praechter, Byz. Zeitschr. 15, 321).

τηγὸς ὀνόματι Μάλιος, καὶ φθονηθεὶς διὰ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ ὑπό τινος συγκλητικοῦ τοὔνομα Φευρουαρίου, παρεσκεύασε τοὺς συγκλητικοὺς ἐκδιῶξαι τῆς πόλεως τὸν Μάλιον. εἶτα ἐπελθόντες οἱ Γάλλοι παρέλαβον νυκτὸς τὴν Ῥώμην
5 καὶ πολλοὺς κατέσφαξαν τῇ εἰκάδι τοῦ λεγομένου Σεξτιλίου μηνός. οἱ δὲ συγκλητικοὶ γνόντες τὴν παράληψιν τῆς πόλεως καὶ φυγόντες προσκαλοῦνται πάλιν μετὰ παρακλήσεως τὸν στρατηγὸν Μάλιον εἰς ἐπικουρίαν. ὃς καὶ συναγαγὼν πλῆθος στρατοῦ καὶ παραλαβὼν τοὺς Γάλλους ἀνεῖλε πάντας.
10 καὶ κρατήσας αὖθις τῆς Ῥώμης ὁ Μάλιος καὶ λυπηθεὶς διὰ τὴν παράληψιν αὐτῆς ἐν τῷ Σεξτιλίῳ μηνὶ ἐκολόβωσε τὰς ἡμέρας τοῦ μηνὸς ὡς δυστυχοῦς γενομένου τῇ Ῥώμῃ, ἀποχαράξας τὸ ὄνομα αὐτοῦ μηκέτι λέγεσθαι οὕτως. κατασχὼν δὲ τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ Φευρουάριον καὶ ἀφελόμενος αὐτοῦ
15 τὰ ὑπάρχοντα καὶ γυμνὸν ἀποδύσας καὶ περιειλήσας ψιάθιον θρυΐνον καὶ σχοινίον περιζώσας ἐκέλευσε τοῖς ῥαβδούχοις τύπτειν αὐτὸν καὶ λέγειν· ἔξελθε Φευρουάριε. καὶ οὕτως ἀτίμως ἐκβληθεὶς τῆς Ῥώμης ἀνῃρέθη, τὸν δὲ Σεξτίλιον μῆνα Φευρουάριον ἐκάλεσεν ὡς ἀξίου ὄντος τοῦ
20 δυστυχοῦς μηνὸς τὸ ὄνομα Φευρουαρίου καλεῖσθαι.

[ιζ΄. Περὶ Χόου.]

Μετὰ δὲ τὸν προειρημένον Ἀρταξέρξην βασιλέα Περσῶν ἐβασίλευσε Χόος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὃς πολεμήσας Αἴγυπτον παρ-

21 — p. 25, 8 Mal. p. 189, 8 sqq.

2 φεβρουαρίου DGV. — 5 σεξτηλίου R σεξστηλίου BN ἐξτιλίου A. — 8 καὶ ante συναγ. om. N. — 11 σεξτηλίῳ R σεξστηλίῳ BN. — 14 φεβρουάριον GV. — 15 ἀπολύσας ABG. — 16 δρυΐνον BG. — 17 φεβρουάριε DG βεβρουάριε V. — 18 τῆς πόλεως ῥώμης NR. — σεξτήλιον R σεξστήλιον BH σεκστήλιον D. — 19 φεβρουάριον DG βεβρουάριον V. — 20 φεβρουαρίου DV φεβρουάριον (φευρ. R) GR. — 23 ὁ om. ACDV et recc. quidam.

3 τὸν om. P. — 13 ἀποχαρ. καὶ τὸ P. — 14 δὲ καὶ τὸν P. — 15 ψιάθον P. — 23 ὃς καὶ πολεμ. P.

ἔλαβεν αὐτὴν πᾶσαν καὶ ἀπώλεσεν, βασιλεύοντος τῶν Αἰγυπτίων τότε Νεκταναβὼ τοῦ ποιήσαντος λεκανομαντείαν καὶ γνόντος τὴν παράληψιν τῆς Αἰγύπτου. ἔφυγε δὲ μόνος εἰς Μακεδονίαν ἀλλάξας τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα, καὶ δὴ φαντασίας τινὰς καὶ μαγείας Αἰγυπτιακὰς ἐνδεικνύμενος καὶ προ- 5 18 M. αγορεύων τὰ μέλλοντα γνώριμος ἐντεῦθεν Φιλίππῳ καὶ Ὀλυμπιάδι γυναικὶ αὐτοῦ γίνεται καὶ εἰσοικίζεται. καὶ οὕτω διὰ μαγγανείας Ὀλυμπιάδι μιγνύμενος ἔτεκε τὸν Ἀλέξανδρον.

[ιη'. Περὶ Φιλίππου.]

Τῆς δὲ Μακεδονίας βασιλεύσαντος Φιλίππου ἔτη κ' καὶ 10 τὴν Θεσσαλίαν ὑποτάξαντος, ἐν ᾗ καὶ πόλιν κτίσας ἐκάλεσεν αὐτὴν Θεσσαλονίκην.

[ιθ'. Περὶ τοῦ Μακεδόνος Ἀλεξάνδρου.]

Μετὰ δὲ Φίλιππον ἐβασίλευσε τῆς Μακεδονίας Ἀλέξανδρος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἐφ' οὗ καὶ Δαρεῖος Ἀρσάμου μετὰ Χόον 15 βασιλεύων κατεκυρίευσε πάντων. τῷ δὲ τετάρτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐξανέστησεν ὁ θεὸς τοῖς Ἀσσυρίοις καὶ Πέρσαις καὶ Μήδοις καὶ Πάρθοις Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδονίας βασιλέα, ὃς καθοπλισάμενος κατὰ Δαρείου βασιλέως Περσῶν καὶ ἐλθὼν εἰς Βύζου πόλιν τῆς Εὐρώπης καὶ κτίσας 20 ἐκεῖσε τόπον, ἐν ᾧ καὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ στρατηγήσας ἐκάλεσεν

10—12 Mal. *p.* 190, 12. — 14—16 Mal. *p.* 190, 20. — 16—*p.* 26, 4 Mal. *p.* 192, 1 *sqq.*

2 νεκταναβὼ (-βῶ ACP) ACPV Mal. νεκτεναβὼ (-βῶ FGH) BFGHR νεκταβὼ D. — 5 προαγορεύων *lit. ex* προσαγορεύων BDP. — 7 τῇ γυναικὶ BFR. — 11 θετταλίαν AFR. — 15 ὁ υἱὸς BFPR ὁ *om.* rell. — χώον A χῶον N χρόνον B. — 19 ὃς καθοπλ. NP ὃς καὶ καθοπλ. rell. — 20 βυζουπόλιν GP βυζούπολιν RV Mal. βύζαν πόλιν C βυ...πό (λ) *tribus litteris deletis* F.

3 δὲ *om.* P. — 15 μετὰ τὸν χόον P.

αὐτὸν Στρατήγιν. κἀκεῖθεν ἀπάρας ὀλίγον καὶ ἀντιπεράσας καὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ διανείμας χρυσὸν πολὺν καὶ τὸν τόπον Χρυσόπολιν ἐπονομάσας ὥρμησεν ὡς πάρδαλις μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἐπὶ τὰς τῆς ἀνατολῆς χώρας καὶ πόλεις, καὶ τὴν
5 *Τύρον παραλαβὼν πρέσβεις ἀπέστειλε πρὸς Ἰουδαίους αἰτούμενος κατὰ Περσῶν συμμαχίαν. οἱ δὲ μὴ καταδεξάμενοι Δαρεῖον δεδοικότες ὡς ὑποχείριοι καὶ συνθήκας ἔχοντες μὴ πολεμεῖν αὐτῷ, θυμωθεὶς Ἀλέξανδρος ἐπήει τῇ Ἰουδαίᾳ. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἰαδδοὺς τὴν ἱερατικὴν ἐσθῆτα περιθέμενος*
10 *κατὰ θείαν ἀποκάλυψιν πρὸς ἔκπληξιν καὶ πίστωσιν Ἀλεξάνδρου ἐξῆλθεν εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ.*

Ἦν γὰρ ὁ ἀρχιερεὺς ἐπὶ τοῦ παλαιοῦ τοιαύτῃ στολῇ κοσμούμενος. ποδήρη μὲν ἠμφιέννυτο, τοῦτ᾽ ἔστιν ἱμάτιον περικεχρυσωμένον ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, καὶ ζώνῃ περιε-
15 *ζώννυτο ἐκ πορφύρας καὶ βύσσου καὶ ὑακίνθου καὶ χρυσοῦ*
19 M. *πεποικιλμένῃ καὶ περικεκαλλωπισμένῃ. περὶ δὲ τὰ κράσπεδα ῥοΐσκους εἶχεν ἐρραμμένους καὶ ἀναμεταξὺ αὐτῶν χρυσοῦς κώδωνας. καὶ ἐποίησαν, γάρ φησιν, κάτωθεν τοῦ ὑποδύτου λώματα ὡς ἐξανθούσης ῥοᾶς ἐξ ὑακίνθου καὶ πορφύρας καὶ*
20 *κοκκίνου καὶ βύσσου κεκλωσμένης, καὶ ποιήσαντες κώδωνας ἐκ χρυσίου καθαροῦ ἐπέθηκαν αὐτοὺς ἀνὰ μέσον τῶν ῥοΐσκων ἐπὶ τὰ λώματα τοῦ ὑποδύτου κύκλῳ. ἐπενδύετο δὲ καὶ ἄλλον χιτῶνα ἐκ βύσσου καὶ ὑακίνθου καὶ πορφύρας καὶ κοκκίνου καὶ χρυσοῦ καὶ παντοίων χρωμάτων περιωρα-*

4—11 *cf.* Joseph. Ant. XI, 317 *sqq.* — 12 *cf.* Chrysost. apud Anastas. Sin. Quaest. 40 Migne T. 89, 585 C. — 18 Exod. 36, 32 *sq.*

1 *στρατήγιν* (*-ίγιν* P) DPV Mal. *στρατήγην* ABHR *στρατήγιον* CF. — 2 *τὸν λαὸν* BHP. — *χρυσίον* N. — 8 *ὁ ἀλέξανδρος* AN. — 10 *πρὸς ἔκπληξιν ἀλεξ. καὶ πίστωσιν* N. — 14 *ζώνην* RV. — 18 *ὑποκάτωθεν* N. — *ὑποδύτου* BGP *ὑποδυτοῦ* rell. *item v.* 22. — 19 *ὡς om.* N. — 21 *ἀναμέσον* (*-ων* F) AFNPR *ἀνὰ μέσων* C.

7 *ὡς οἱ ὑποχ.* P — 9 *ὁ δέ γε ἀρχ.* P. — 16 *καὶ περικεκαλλωπισμένῃ om.* P. — 24 *περικεκαλλωπισμένον* P.

ϊσμένον καὶ καθυφασμένον καὶ μέχρι τῶν μηρῶν κατερχόμενον καὶ ζώνῃ ὁμοίᾳ τῇ πρώτῃ κατασφιγγόμενον, ὅπερ ἐπωμὶς καὶ ἐφοὺδ προσηγορεύετο. διὸ καὶ Ἀκύλας ἐπένδυμα αὐτὸ κέκληκεν, ἐν ᾧ καὶ ἐπεπόρπουν σαρδόνυχες καθ' ἑκάτερον τῶν ὤμων χρυσίῳ δοκίμῳ περιεχόμενοι, καὶ ἄλλοι ιβ' 5 λίθοι μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντες καὶ ἀνθρώποις δυσπόριστοι, οἵτινες ἐπὶ στίχων δ' ἑκατέρωθι προσκείμενοι καὶ ὡσαύτως χρυσῷ διακρατούμενοι καὶ τριάδα λίθων τοὺς στίχους ἔχοντα θαυμάσιόν τι χρῆμα τοῖς ὁρῶσιν ἐξεφαίνοντο. ὁ μὲν γὰρ πρῶτος στίχος εἶχε σαρδόνυχα, τοπάζιον, σμάραγδον, ὁ δὲ 10 δεύτερος ἄνθρακα, ἴασπιν, σάπφειρον, ὁ δὲ τρίτος λιγύριον, ἀμέθυστον, ἀχάτην, ὁ δὲ τέταρτος χρυσόλιθον, ὀνύχιον, βηρύλλιον, καὶ ἐν πᾶσι τούτοις πατριαρχῶν ἐγκεκόλαπτο τὰ ὀνόματα, ἑκάστου λίθου ἴδιον ἔχοντος ὄνομα φυλάρχου. συνῆν δὲ τῷ ἐφοὺδ περίτμημα σπιθαμῆς μὲν τὸ μῆκος καὶ σπιθαμῆς τὸ 15 εὖρος τετράγωνον περὶ τὸ στῆθος, τοῖς αὐτοῖς δὲ οἷς καὶ τὸ ἐφοὺδ κάλλεσι διηνθισμένον, ὅπερ δὴ καὶ αὐτὸ ἑβραϊστὶ μὲν ἐφοὺδ καὶ φώεσσιν ὠνομάζετο, ἑλληνιστὶ δὲ λόγιον καὶ δήλωσις προσηγορεύετο, δι' οὗ ὁ θεὸς μέλλουσι πολεμεῖν νίκην πρόδηλον προέλεγεν. τοσαύτη γὰρ ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ λίθων ἀπ- 20 έστιλβεν αὐγή, μήπω τῆς στρατείας κεκινημένης, καὶ μάλιστα

---

3 Theodoret in Jud. Quaest. XVII Migne T. 80, 505 A.; in I. Reg. Quaest. V ib. 533 D. — 14—19 *cf.* Joseph. Ant. III, 162 *sq.*

3 *προσηγόρευτο* G *προσαγορεύεται* RV. — *ὁ ἀκύλας* ABDG. — 4 *σαρδώνυχες* GHPV. — *καθ' ἑκάτερον* BFP *καθ' ἑκατέρων* AGNR *καθ' ἑκατέρου* C *καθ' ἑτέρων* V. — 7 *ἑκατέρωθεν* AGR. — *προκείμενοι* AG. — 9 *ἐξεφαίνετο* ABFGH. — 10 *σαρδόνυχα* (*σαρδών.* P) AP *σαρδόνυχον* (*σαρδών.* GV) rell. — *καὶ σμάραγδον* FRV. — 11 *ἰάσπιν* ACG *ἰάσπην* FH. — 12 *ἀμέθυσον* BCGNR. — *βιρύλλιον* AP *βηρίλιον* G *βαρίλλιον* H *καὶ βηρύλλιον* FR. — 13 *τῶν πατρ.* PR. — *πατριαρχῶν ὀνόματα ἐγκεκ.* (*ἐνκ.* A) ABG. — 17 *ἐφοὺδ ἑβραϊστὴ μὲν* P *ἐφοὺδ μὲν ἑβραϊστὶ* B. — 18 *φώεσσιν* AP *φώεσιν* CFGHV *φόεσιν* D *φοεστὶν* B (*ἐσσὴν* Jos.). — *λογεῖον* DV. — 20 *ἐν αὐτῇ* BV *αὐτῶν* R. — 21 *στρατίας* F *στρατιὰς* H *στρατιᾶς* BDG.

τοῦ ἀδαμαντίου λίθου σημασίας ποιοῦντος, ὡς τῷ πλήθει τυγχάνειν γνώριμον τὸ παρεῖναι τὸν θεὸν εἰς ἐπικουρίαν αὐτοῖς. ἐν μέσῳ γὰρ εἶχεν ὥσπερ ἀστέρα ὁλόχρυσον καὶ ἑκατέρωθεν αὐτοῦ σμαράγδους ἔχοντας ἀνὰ ἓξ ἐγγεγραμ-
5 *μένας τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ, ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τῶν δύο σμαράγδων λίθον ἀδάμαντα. ἡνίκα γοῦν ἔμελλεν ὁ ἱερεὺς ἐπερωτᾶν τὸν θεόν, ἐδέσμει αὐτὸ ἐν τῇ ἐπωμίδι κατὰ*
20 M. *μέσον τοῦ στέρνου καὶ ὑποτιθῶν τὰς χεῖρας ὑποκάτωθεν εὑρίσκετο ἐξηπλωμένον ταῖς παλάμαις αὐτοῦ καθάπερ πυξίον.*
10 *ὅθεν φησὶν ὁ Σαοὺλ πρὸς τὸν ἱερέα βουλόμενος εἰς τὸν πόλεμον θᾶττον παρατάξασθαι· συνάγαγε τὰς χεῖράς σου καὶ ἆρον τὸ ἐφούδ. καὶ οὕτω λοιπὸν ἀφορῶν εἰς τὸ ἐφοὺδ ἠρώτα τὸν θεὸν τὸ ἐρώτημα προσέχων ἀκριβῶς τε καὶ μᾶλλον εἰς τὸν ἀδάμαντα λίθον, ὃς ἐναλλάττων τὴν χροιὰν ἐκ θείας*
15 *μεταβολῆς καὶ ἀλλοιώσεως ἐδήλου προφανῶς τὰ τῷ λαῷ ἐσόμενα. μέλας μὲν γὰρ γινόμενος θάνατον, ἐρυθρὸς δὲ σφαγάς, λευκὸς δὲ διαλλαγὴν τοῦ θεοῦ προεσήμαινεν. καὶ πρὸς τούτοις ἦσαν καὶ γράμματα ἐκ χαλκοῦ καθαρωτάτου πεποιημένα καὶ ἐκτετυπωμένα ἑκάστου στοιχείου τοῦ παρ' Ἑβραίοις*
20 *ἀλφαβήτου, ἅπερ δὴ προσάγων ὁ ἱερεὺς τῷ κυρίῳ καὶ ἐπιτιθῶν ἐν τῷ ἐφοὺδ καὶ οὕτω διερωτῶν, εὐθὺς ἀνωρθοῦντο θείᾳ κινήσει τὰ στοιχεῖα δηλοῦντα σαφῶς τὴν ἐπίνευσιν τοῦ*

3—9 Anastas. Sin.] Quaest. 40 Migne T. 89, 585 A. — 11 I. Reg. 14, 18; 19.

1 *ἀδαμαντίου* CNPR *ἀδαμαντείου* A *ἀδαμαντίνου* BFGV. — 4 *ἔχοντες* C *et* B *m. 2 corr.* — *γεγραμμένας* R Anast. *γεγραμμένους* F. — 6 *οὖν* BGRV *om.* H. — 7 *καταμέσον* (-*ων* F) AF. — 8 *ὑποτιθῶν* PR *ὑποτιθεὶς* FGV *ὑποτίθων* rell. — 9 *εὑρίσκετο* BFGPR *et* A *sed ε in lit.* *ηὑρίσκετο* CNV Anast. — 10 *θᾶττον εἰς τὸν πόλεμον* RV *θᾶττον om.* F. — 11 *τὰς om.* N. — 16 *γενόμενος* HLR. — 17 *καὶ om.* ABG. — 20 *ἐπιτιθῶν* (-*ὼν* V) CPRV *et ut vid.* L *m. 1* *ἐπιτίθων* AN *ἐπιτιθεὶς* BG *et* L *m. 2* (*ἐπιτιθέντος* F *qui verba omnino mutavit*). — 21 *ἀνορθοῦντο* ABFH. — 22 *θείᾳ κινήσει om.* N.

4 *αὐτοῦ δύο σμαράγδους* P Anast. — 5 *τῷ om.* P

θεοῦ ἢ τὴν ἀνάνευσιν. οἷον, εἰ μὲν ἦν τὸ ἐρώτημα καὶ τὸ πρᾶγμα κατὰ γνώμην θεοῦ, ἀνωρθοῦντο μόνα τὰ δηλοῦντα τὸ ναί, εἰ δὲ παρὰ γνώμην αὐτοῦ ἐτύγχανεν, ἀνωρθοῦντο μόνα τὰ σημαίνοντα τὸ οὔ. ὡσαύτως γε καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀποκρίσεων τοῦ κυρίου τῶν διὰ τῶν δήλων γινομένων προ- 5 *δήλως καὶ διαφόρως συνέβαινεν, εἴ γε πάντως εὐδόκιμοι αὐτῷ ὑπῆρχον· εἰ δὲ ὠργισμένος ἦν αὐτοῖς, οὐδὲν αὐτοῖς διὰ τῶν δήλων τούτων ἀπεκρίνατο οὔτε μὴν διὰ θείων ἀποκαλύψεων ἢ προφητειῶν. ὅθεν φησίν· εἶδε Σαοὺλ τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων καὶ ἐφοβήθη, καὶ ἐξέστη ἡ* 10 *καρδία αὐτοῦ σφόδρα, καὶ ἐπηρώτησε διὰ κυρίου, καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ κύριος καὶ ἐν τοῖς ἐνυπνίοις καὶ ἐν τοῖς δήλοις καὶ ἐν τοῖς προφήταις, καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ. καὶ τότε εἶπε Σαοὺλ τοῖς παισὶν αὐτοῦ· ζητήσατέ μοι γυναῖκα ἐγγαστρίμυθον. ἐπὶ δὲ τὴν κεφαλὴν ἐφόρει τελαμῶνα* 15 *χρυσόνημον ἤτοι μίτραν καὶ κίδαριν λεγομένην, ἐν ᾗ πέταλον χρυσοῦν ἐπέκειτο πρὸς τὸ μέτωπον αὐτοῦ, ἐν ᾧ γράμμασιν ἱεροῖς τοῦ θεοῦ ἡ προσηγορία ἐντετύπωτο, καθὼς αὐτὸς ἐδήλωσε τὴν θείαν ὀνομασίαν ταύτην πρὸς Μωϋσέα λέγων· ἐγώ εἰμι ὁ ὤν. τοῦτο δὲ παρ' Ἑβραίοις ἄφραστον μὲν ὀνο-* 20 *μάζεται, ἀπείρηται γὰρ αὐτοῖς τοῦτο διὰ γλώσσης προφέρειν, γράφεται δὲ διὰ τῶν τεσσάρων στοιχείων, ὅθεν καὶ τετρά-* 21 M. *γραμμον αὐτὸ λέγουσιν, καλοῦσι δὲ αὐτὸ Σαμαρεῖται μὲν*

---

9 I. Reg. 28, 5. — 15 *cf.* Chrysostom. *l. l.* — 19—*p.* 30, 1 Theodoret. in Exod. Quaest. XV Migne T. 80, 244. *cf.* Anastas. Sin. Quaest. 40 Migne T. 89, 589 C. — 19 Exod. 3, 14.

2 *ἀνορθοῦντο* AFHP. — 3 *ἀνορθοῦντο* AH. — 5 *δι' αὐτῶν δήλων* CGV *δι' αὐτῶν τῶν δήλων* R. — *γενομένων* BP. — 7 *ὀργισμένος* ABNP. — 15 *ἐφόρει ὁ ἱερεὺς* N. — 16 *μίτραν* DV *et* G *corr. ex μήτραν μήτραν* rell. — 18 *ἐντετύπωτο* FPR *ἐνετετύπωτο* L *ἐνετύπωτο* ACGV *et* B *corr. ex ἐτετύπωτο. ἐτετύπωτο* N (*ἐκτετύπωτο* Chrys.). — 19 *ἐδήλωσε* FP *ἐδήλου* rell.

4 *τὰ προσημένοντα καὶ δειλοῦντα τὸ οὔ* P. — 19 *μωϋσὴν* P. — 22 *τριῶν et τρίγραμμον* P.

ἰαβέ, Ἰουδαῖοι δὲ ἀειά. τῆς οὖν ἱερατικῆς ἐσθῆτος ἡ τετράριθμος χροιὰ σύμβολον τῶν τεσσάρων ἐτύγχανε στοιχείων, ἐξ ὧν τὰ πάντα συνέστηκεν, ἅπερ ὁ ἀρχιερεὺς μυστικῶς τε καὶ συμβολικῶς περιβαλλόμενος καὶ εἰς τὰ ἅγια εἰσερχόμενος
5 *δι' αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ κόσμου τὸν τοῦ παντὸς δημιουργόν τε καὶ κύριον ἐξιλεοῦτο. ἡ μὲν γὰρ βύσσος ἀντὶ τῆς γῆς, ἡ δὲ ὑάκινθος ἀντὶ τοῦ ἀέρος, ἡ δὲ πορφύρα ἀντὶ τοῦ ὕδατος, τὸ δὲ κόκκινον ἀντὶ τοῦ πυρός. καὶ ἦσαν ἄλλα μὲν τὰ φαινόμενα, ἄλλα δὲ τὰ νοούμενα. καὶ μέντοι καὶ ἡ σκηνὴ*
10 *τοῦ μαρτυρίου ἔνδοθεν καὶ ἔξωθεν χρυσίῳ περικεκαλυμμένη τὸν ὄροφον εἶχεν ἐξ ὑφασμάτων ποικίλων καὶ ἐκ διαφόρων κατασκευασμένων χρωμάτων. τὸ μὲν γὰρ ἦν ἁλουργόν, τὸ δὲ ῥοδοειδὲς ἢ κοκκοβαφές, τὸ δὲ ὑακίνθῳ προσεοικός, ἡ δὲ βύσσος τὴν λευκὴν εἶχε χροιάν. ἅπερ δὴ τῶν τεσσάρων ἦν*
15 *στοιχείων, ὡς ἔφην, αἰνίγματα. ὁ μὲν γὰρ ὑάκινθος τῷ ἀέρι προσέοικεν, τὸ δὲ ῥοδοειδὲς ἢ κοκκοβαφὲς τῷ πυρί, τὸ δὲ ἁλουργὸν δηλοῖ τὴν θάλασσαν (ἐκείνη γὰρ τρέφει τὴν κόχλον, ἐξ ἧς τὸ τοιοῦτον γίνεται χρῶμα), ἡ δὲ βύσσος τὴν γῆν· ἐκ ταύτης γὰρ φύεσθαι λέγεται. ὁ μέντοι θεὸς τοῖς*
20 *ἱερεῦσι παντοδαπὸν περιτέθεικε κόσμον τὸν μὲν λαὸν καταπλήττοντα τῷ διαφόρῳ τοῦ σχήματος, αὐτοὺς δὲ τοὺς ἱερέας διδάσκοντα, ὅπως χρὴ τὴν ψυχὴν ὡραΐζειν καὶ τὸν τῆς ἀρετῆς αὐτῇ κόσμον περιτιθέναι.*

---

8 *cf.* Chrys. *l. l.* 585 C fin. — 8—23 Theodoret. in Exod. Quaest. LX Migne T. 80, 284 C.

1 *ἀειά* CDFLRV *ἀείε* A *m. 2 in loco evanido ἀιά* BGP *ἀιά* H. — 5 *ποιητὴν δημιουργόν* N. — 7 *ὑάκυνθος* AP *et sic deinceps.* — 11 *καὶ ἐκ διαφ. κατασκ. om.* B. — 12 *κατασκευασμένων* CGP *κατασκευασμένον* AHL *κατεσκευασμένον* DFR *et* L *m. 2 κατεσκευασμένη* V. — 13 *ῥοειδὲς* G *ῥωειδὲς* C — 14 *ἦν post ἔφην ins.* N. — 16 *ῥοειδὲς* GR *ῥωειδὲς* D. — 17 *τὸν κόχλον* V (*sed ἐξ ἧς*). — 20 *περιτέθηκε* AFH *περιέθηκε* BR. — 23 *κόσμον αὐτῇ* BV.

11 *καὶ om.* P Theod. — 17 *τρέφει*] *δηλοῖ repetit* P.

Οὕτω τοίνυν καὶ μετὰ τοιαύτης στολῆς τε καὶ δόξης μετὰ τῶν λοιπῶν ἱερέων καὶ τοῦ πολιτικοῦ πλήθους ἱεροπρεπῆ καὶ διαφέρουσαν τῶν ἄλλων ἐθνῶν ποιησάμενος ὁ ἀρχιερεὺς τὴν ὑπάντησιν εἰς τόπον ἐπίσημον ἔστη, ἔνθα μάλιστα ἡ περικαλλὴς τοῦ ναοῦ πρόσοψις ἐξεφαίνετο. καὶ 5 *τὸ μὲν πλῆθος πόρρωθεν ἰδὼν ὁ Ἀλέξανδρος ἐν λευκαῖς στολαῖς, τοὺς δὲ ἱερεῖς προεστῶτας ἐν βυσσίναις μετὰ πολλῆς εὐταξίας καὶ σεμνότητος, τὸν δὲ ἀρχιερέα ἐν ὑακίνθῳ καὶ διαχρύσῳ κόσμῳ καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὴν κίδαριν ἔχοντα* 22 M. *καὶ τὸ χρυσοῦν ἐπ' αὐτῆς ἔλασμα, ᾧ τὸ τοῦ θεοῦ ὄνομα* 10 *ἐπεγέγραπτο, καθὼς εἴρηται, καὶ ἐπὶ τῇ ξένῃ θέᾳ καταπλαγεὶς ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἀπὸ τοῦ ἅρματος εὐθὺς καταπηδήσας καὶ προσελθὼν μόνος προσεκύνησε τὸ θεῖον ὄνομα καὶ τὸν ἀρχιερέα ἠσπάσατο· ὃν πάντες οἱ Ἰουδαῖοι μιᾷ φωνῇ σὺν τῷ ἀρχιερεῖ γνησίως ἀντησπάσαντο. τῶν δέ γε τῆς* 15 *Συρίας βασιλέων καὶ τῶν λοιπῶν καταπλαγέντων καὶ διεφθάρθαι τὴν διάνοιαν Ἀλεξάνδρου ὑπειληφότων, καὶ Παρμενίωνος τοῦ στρατηγοῦ μᾶλλον θαυμάσαντος καὶ ἀγανακτήσαντος διότι καθάπερ τις τῶν ὑπηκόων πεσὼν προσεκύνησεν, εἶπεν Ἀλέξανδρος· οὐ τὸν ἀρχιερέα προσεκύνησα, ἀλλὰ τὸν* 20 *ὑπ' αὐτοῦ θεὸν τιμώμενον κἀμοὶ τὴν βοήθειαν κατὰ τῶν ἐναντίων ὑποσχόμενον. ἡνίκα γὰρ τὴν κατὰ Περσῶν διενοούμην στρατείαν καὶ οὐκ ἐτόλμων διὰ τὸ μέγεθος τῆς δυναστείας αὐτῶν, ὤφθη μοι κατ' ὄναρ κατὰ τὸ σχῆμα τοῦδε τοῦ ἀρχιερέως ὁ θεὸς καὶ θαρρεῖν μοι παρεκελεύσατο καὶ* 25 *τῆς προθυμίας σπουδαίως ἔχεσθαι λέγων· εἰς σὲ καταλήξω τὴν Περσῶν δυναστείαν. διὸ τοῦτον θεασάμενος ἐν τοιαύτῃ στολῇ καὶ τῆς κατὰ τοὺς ὕπνους ὑπομνησθεὶς ὄψεως εἰκότως προσεκύνησα. καὶ ταῦτα εἰπὼν πρὸς τὸν οἰκειακὸν Παρ-*

1—*p.* 32, 11 *cf.* Joseph. Ant. XI, 329 *sqq.*

19 *περσῶν* BG *πεσὼν om.* RV. — 26 *καταπλήξω* AN. — 28 *εἰκότως τοῦτον προσεκύνησα* ABGV.

28 *ἀναμνησθεὶς* P Jos.

μενίωνα καὶ τὸν ἀρχιερέα δεξιωσάμενος, τῶν ἱερέων παρεπομένων, εἰς τὴν πόλιν Ἱερουσαλὴμ παρεγένετο μετὰ πολλῆς τῆς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων δεχθεὶς εὐφροσύνης. οἱ δὲ γραμματεῖς τὴν βίβλον τοῦ Δανιὴλ προσκομίσαντες τὴν προφητείαν
5 αὐτῷ διηρμήνευον, ἣν ὁ προφήτης προηγόρευσεν, ὡς δεῖν τινα τῶν Μακεδόνων τὴν βασιλείαν Περσῶν χειρώσασθαι. ὃς ἐπὶ τούτῳ μᾶλλον ἡσθεὶς καὶ περιχαρὴς γενόμενος καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν ἀνελθὼν θύει μὲν τῷ θεῷ κατὰ τὴν τοῦ ἀρχιερέως ὑφήγησιν, αὐτὸν δὲ τὸν ἀρχιερέα καὶ πάντας τοὺς
10 ἱερεῖς ἀξιοπρεπῶς τιμήσας καὶ λαμπροῖς καὶ μεγίστοις ἀναθήμασι τὸν ναὸν διακοσμήσας κατὰ Περσῶν ἐκίνησεν. Ἰουδαίων δέ τινας πρὸς συμμαχίαν λαβών, ἐν οἷς ὑπερέχων
23 M. ἦν τις ὀνόματι Μοσόμαχος ἄριστος κατὰ ψυχὴν καὶ τοξότης εὐστοχώτατος, ὃς βαδιζόντων αὐτῶν κατὰ τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνα
15 ὁδόν, καὶ μάντεώς τινος ὀρνιθευομένου καὶ πάντας ἐπέχοντος, ἠρώτησε τὴν αἰτίαν τῆς παραμονῆς τοῦ λαοῦ. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ μάντις δεικνύων τὸν ὄρνιν λέγει· ἐὰν μὲν ἀσάλευτος μείνῃ, προσμένειν συμφέρει πᾶσιν, ἐὰν δὲ ἀναστὰς εἰς τοὔμπροσθεν πέτηται, προάγειν, εἰ δὲ ὄπισθεν,
20 ἀναχωρεῖν αὖθις. καὶ ταῦτα Μοσόμαχος ἀκούσας παρὰ τοῦ μάντεως καὶ λάθρα τόξον ἑλκύσας βάλλει τὸν ὄρνιν. ἐφ' οἷς ὁ μάντις χαλεπήνας καὶ οἱ τῇ πλάνῃ ταύτῃ δεδουλωμένοι, λαβὼν εἰς χεῖρας νεκρὸν τὸν ὄρνιν τοιάδε ἔφη· τί μοι

11—*p.* 33, 4 *cf.* Joseph. c. Ap. I, 201 *sqq.* Euseb. Praep. Evang. IX, 4, 7.

4 προκομίσαντες GP. — 7 ἐπὶ τοῦτο codd. *praeter* FV Exc. de virt. — 8 θύειν CG (θύειν — ὑφηγ. ἐκέλευσε R). — ἱερέως N. — 12 ἦν τις ὑπερέχων V ὑπερέχων τις ἦν FH ἦν *om.* G. — 14 βαβυλῶνα (*om.* ἐπὶ) BL βαβυλῶνος B *m. 2* εἰς βαβυλῶνα L *m. 2* κατὰ τὴν βαβυλῶνα R ἐπὶ βαβυλῶνος G. — 18 μένῃ CFLR Jos. Eus. — 19 τὸ ἔμπροσθεν CH τὰ ἔμπρ. R. — 20 ὁ μοσ. N. — 21 τὸ τόξον LR.

7 μᾶλλον *om.* P. — 13 μοσόμαμος P Eus. (μοσόλλαμος Jos.) *hic et infra.* — 21 νεκρὸν τὸν ὄρνιν, τί μοι, φησίν, μέμφεσθε P (*similia* Eus. Jos.).

μέμφεσθε, κακοδαίμονες; πῶς γὰρ οὗτος μὴ τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν προγινώσκων τὸ ὑμέτερον συμφέρον προανήγγειλεν; εἰ γὰρ ἠδύνατο προειδέναι τὸ μέλλον, οὐκ ἂν εἰς τὸν τόπον τοῦτον ἦλθε φοβούμενος μὴ τοξεύσας αὐτὸν ἀποκτείνῃ Μοσόμαχος. καὶ ταῦτα εἰπόντος αὐτοῦ κατησχύνθησαν σφόδρα. 5
ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἀντιπαραταξάμενος Δαρείῳ ἐν Ἰσοπόλει τῆς Κιλικίας καὶ τοῦτον χειρωσάμενος καὶ πολλοὺς σὺν αὐτῷ κατασφάξας παρέλαβε πᾶσαν τὴν βασιλείαν αὐτοῦ καὶ πᾶσαν τὴν Περσῶν καὶ Μήδων καὶ Πάρθων καὶ Βαβυλωνίων χώραν καὶ μέντοι καὶ τὰ Ἰνδικὰ μέρη πάντα καὶ τὰ βασίλεια αὐτῆς 10 *δίχα τῆς βασιλείας Κανδάκης τῆς χήρας βασιλευούσης τῶν ἐνδοτέρων Ἰνδῶν, ἥτις καὶ συνέλαβεν αὐτὸν οὕτως.*

Ἔθος γὰρ εἶχεν ὁ Ἀλέξανδρος μετὰ τῶν πεμπομένων ὑπ' αὐτοῦ πρεσβευτῶν πρὸς τοὺς ἐναντίους βασιλεῖς συνεισέρχεσθαι σχήματι στρατιώτου καὶ ὁρᾶν ὁποῖός ἐστιν ὁ βα- 15 *σιλεὺς ἐκεῖνος. ἡ οὖν Κανδάκη τοῦτο μαθοῦσα περιειργάσατο, ὁποίας ἐστὶ θέας καὶ τί ἔχει σύσσημον, καὶ μαθοῦσα ὅτι χθαμαλός ἐστιν ὀδόντας ἔχων μεγάλους καὶ φαινομένους καὶ τὸν ἕνα μὲν ὀφθαλμὸν γλαυκόν, τὸν δὲ ἕτερον μέλανα, παρεσημειώσατο καθ' ἑαυτὴν ταῦτα. καὶ δὴ εἰσελθόντα πρὸς* 20 *αὐτὴν ἅμα τοῖς πεμφθεῖσι παρ' αὐτοῦ πρεσβευταῖς καὶ γνωρίσασα ἐκ τῶν συσσήμων συνέσχεν αὐτὸν λέγουσα· Ἀλέξανδρε βασιλεῦ, τὸν κόσμον ἔλαβες, καὶ γυνὴ σὲ παρέλαβεν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ· διὰ τὸ πανοῦργον καὶ περίεργον τῆς φρο-* 24 M. *νήσεώς σου ἀβλαβῆ σε καὶ τοὺς υἱούς σου καὶ τὴν βασι-* 25 *λείαν σου διαφυλάξω καὶ λήψομαί σε γυναῖκα. ἣν καὶ λαβὼν*

7—9 Mal. *p.* 193, 13 *sqq.* — 10—26 Mal. *p.* 194, 13 *sqq.*

1 *μέμφησθε* DR *μέμφοισθε* AB. — *μὴ post σωτηρίαν ins.* N. — 2 *ἡμέτερον* BGN Jos. Eus. — 6 *ἐν ἰσοπόλει* AFLNP *ἐν ἰσῶ πόλει* GL *m. 2* *ἐν ἴσῳ πόλει* R *ἐν ἰσσῶ πόλει* BV *ἐν ἰσοῶ πόλει* C. — 7 *πολλοὺς τῶν σὺν* BL. — 13 *γὰρ om.* FNR. — 14 *παρ' αὐτοῦ* FN Mal. — *πρέσβεων* FR. — 21 *γνωρίσασα τοῦτον ἐκ* L *γνωρ. αὐτὸν ἐκ* R. — 26 *λήψομαί σε γυν.* NP *λήψ. δέ σε γυν.* B *λήψ. σε καὶ γυν.* rell. — *καὶ ante λαβὼν om.* ABV.

καὶ εἰς Αἴγυπτον ἐλθὼν καὶ τὴν μεγάλην Ἀλεξάνδρειαν εἰς τὸ ἴδιον κτίσας ὄνομα πάλιν ὑπέστρεψεν εἰς Βαβυλῶνα, ἐν ᾗ καὶ τελευτᾷ ὑπάρχων ἐτῶν λβ', βασιλεύσας ἔτη ιβ'.

Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα μυρία τρόπαια καὶ δυσδιήγητα 5 *καὶ λόγον ὑπερβαίνοντα εἰργάσατο. καὶ διὰ τοῦτο πτηνὴν πάρδαλιν ὁ προφήτης αὐτὸν προβλέπει, τὸ τάχος καὶ σφοδρὸν καὶ τὸ πυρῶδες καὶ τὸ ἄφνω διαπτῆναι τὴν οἰκουμένην μετὰ τροπαίων καὶ νίκης προϋπεμφαίνων. λέγεται δὲ ὅτι καὶ φιλοσόφου τινὸς ἤκουσεν εἰπόντος, ὅτι ἄπειροι* 10 *κόσμοι εἰσίν· καὶ μέγα στενάξας ἔφη· εἰ ἀπείρων ὄντων μηδὲ ἑνὸς ἐγὼ κεκράτηκα. οὕτως ἦν μεγαλόφρων μεγαλόψυχός τε καὶ γενναῖος. ὅθεν καὶ πανταχοῦ ᾔδετο καὶ ἐθαυμάζετο μάλιστα διὰ τὴν σωφροσύνην αὐτοῦ καὶ σύνεσιν καὶ πολλὴν ἀγχίνοιάν τε καὶ φιλοσοφίαν. Ἀριστοτέλει γὰρ μα-* 15 *θητευθεὶς πᾶσαν λογικὴν ἐπιστήμην εἰς ἄκρον ἐπαιδεύθη. πολεμικώτατος δὲ καὶ τολμηρότατος ὑπάρχων καὶ ἰδὼν ὁμώνυμον αὐτοῦ νεανίσκον τινὰ δειλῶς μαχόμενον εἶπε πρὸς αὐτόν· ἢ τὸν τρόπον ἄλλαξον, ἢ τὴν κλῆσιν. ἐπεὶ οὖν σωφροσύνῃ πολλῇ διεκοσμεῖτο ἐκδηλοτέραν πᾶσιν ἐποίησε*

5—14 Chrysost. in Ep. I ad Thess. Hom. 2 Migne Tom. 62, 399. — 6 Dan. 7, 6. — 16—18 *cf.* Plutarch. Vita Alex. cp. 58. — 18—*p.* 35, 5 Basil. de leg. libr. ant. cp. 5 Migne T. 31, 577 A.

4 *καὶ ante δυσδιήγ. om.* FR. — 5 *τὴν πτηνὴν* ABG. — 6 *καὶ τὸ σφοδρὸν* LNV Chr. *τὸ σφ.* G. — 7 *τὸ ante πυρῶδες om.* CF. — 8 *ὑπεμφαίνων* B *προϋποφαίνων* F *προϋπέφηνε* R. — 9 *ἤκουσεν εἰπόντος* BLN (*ἀκούσας εἰπόντος* P Chr.) *εἰπόντος ἤκουσεν* rell. — *ὅτι καὶ ἄπειροι* AG *ὅτι τὲ ἄπ.* V. — 11 *μηδενὸς* GLR. — 12 *τε om.* PR. — 13 *καὶ μάλιστα* N *μάλιστα δὲ* B. — 17 *ἑαυτοῦ* V *αὐτῷ* BGR. — *δεινῶς* BHV. — 18 *post αὐτὸν* A *in mg. add. νεανίσκε. Idem* R *in textu.* — *τὴν κλῆσιν*] *τὸ ὄνομα* LR *τὸν ὀνομασμόν* H. — 19 *πᾶσιν ἐποίησε ταύτην* BCGLPV *ταύτην ἐποίησε πᾶσιν* N *ἐποίησε ταύτην* F *ταύτην ἐποίησε* AR.

9 *ἀκούσας εἰπόντος ὅτι ἄπ. κ. εἰσί, πικρὸν ἐστέναξεν εἴγε ἀπ. ὄντων* P Chr. — 11 *ἐγὼ*] *πωι* P (*που* Chr.). — *κεκράτηκεν* P Chr. — *καὶ μεγαλόψυχος* P Chr. — 17 *εἶπε*] *ἔφη* P.

ταύτην μετὰ τὴν νίκην. καὶ γὰρ αἰχμαλώτους λαβὼν τὰς
θυγατέρας Δαρείου μαρτυρουμένας ἔχειν κάλλος ἀξιοθαύ-
μαστον οὐδὲ προσιδεῖν ἠξίωσεν, αἰσχρὸν καὶ λίαν ἄτοπόν
τε καὶ καταγέλαστον εἶναι φήσας τὸν ἄνδρας ἀνδρείως χειρω-
σάμενον ὑπὸ γυναικῶν ἀθλίως ἡττηθῆναι. 5

Ὅς γε καὶ μέχρι τῶν ἐνδοτάτων Ἰνδῶν καὶ τοῦ κυ-
κλοῦντος πᾶσαν τὴν γῆν ὠκεανοῦ μεγάλου ποταμοῦ καὶ τῆς
μεγίστης νήσου τῶν Βραχμάνων φθάσας, ὧν καὶ τὸν θαυ-
μάσιον καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον βίον καὶ τὴν εἰς τὸν πάντων
θεὸν εὐσέβειάν τε καὶ λατρείαν μεμαθηκὼς ἐξεπλάγη πάνυ 10
καὶ ἠγάσθη τῆς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἀκροτάτης φιλοσοφίας. 25 M.
ἐν ᾧ τόπῳ καὶ στήλην στήσας ἐπέγραψεν· ἐγὼ μέγας Ἀλέ-
ξανδρος βασιλεὺς ἔφθασα μέχρι τούτου. ἐν ἐκείνῃ γὰρ τῇ
νήσῳ κατοικοῦσιν οἱ λεγόμενοι Μακρόβιοι. ζῶσι γὰρ οἱ
πλείους αὐτῶν περὶ τὰ ρν΄ ἔτη διὰ τὴν πολλὴν καθαρότητα 15
καὶ εὐκρασίαν τοῦ ἀέρος καὶ ἀνεξερεύνητον θεοῦ κρίμα, ἐν
ᾗ πάλιν οὐδέποτε ὀπώρα παντοία λείπει τὸν ὅλον χρόνον,
ἐπειδὴ γὰρ ἐν ταὐτῷ ἡ μὲν ἀνθεῖ, ἡ δὲ ὀμφακίζει, ἡ δὲ
τρυγᾶται, καί γε καὶ τὰ μέγιστα Ἰνδικὰ γίνονται κάρυα καὶ
τὰ δυσπόριστα ἡμῖν καὶ πανεπέραστα ἀρώματα καὶ ὁ μαγνή- 20
της λίθος. οἱ τοίνυν Βραχμάναι ἔθνος ἐστὶν εὐσεβέστατον
καὶ βίον ἀκτήμονα σφόδρα κεκτημένον καὶ τὸν κλῆρον τοῦτον
ἐκ τῶν τοῦ θεοῦ κριμάτων κληρωσάμενον καὶ τὴν τοῦ πο-
ταμοῦ παροικίαν, ἐν γυμνότητι φυσικῶς διαζῶν ἀεὶ τὸν θεὸν

6—*p.* 36, 16 *Excerptum ex* Palladii *libro* de Bragmanibus.

5 γυναικὸς L *et* V *m. 2 in loco evanido.* — 15 διὰ τὴν καθαρότητα τὴν πολλὴν καὶ τὴν τοῦ ἀέρος εὐκρασίαν N. — 16 καὶ τὸ ἀνεξ. . . . κρ. BEV καὶ τὰ τοῦ θ. ἀνεξερεύνητα κρίματα L. — τοῦ θεοῦ CFLNR. — κρῖμα AH. — 19 καί γε τὰ BFN. — 20 πανεσπέραστα P *et ut vid. m. 1* B. — μαγνήτης CRL *m. 2* μαγνίτης DFLPV μαγνῆτις (-ήτις H) BGH μαγνίτις A. — 21 βραχμάναι ACDLP βραχμάνες BGR βραχμᾶνες V Suid. *v.* βραχμάν βραχμάναις F βραχμάνοι H. — 22—23 κεκτημένοι . . . κληρωσάμενοι (χρησάμενοι R) . . . διαζῶντες (διαζῶσι R) BR.

8 βραχμανῶν P. — 18 ἐπεὶ γὰρ P.

δοξάζει. παρ' οἷς οὐδὲν τετράποδόν ἐστιν, οὐ γεώργιον, οὐ σίδηρος, οὐκ οἰκοδομή, οὐ πῦρ, οὐ χρυσός, οὐκ ἄργυρος, οὐκ ἄρτος, οὐκ οἶνος, οὐχ ἱμάτιον, οὐ κρεοφαγία, οὐκ ἄλλο τι τῶν εἰς ἐργασίαν συντελούντων ἢ πρὸς ἀπόλαυσιν συν-
5 *τεινόντων, ἀλλὰ τὸν ὑγρὸν καὶ γλυκὺν καὶ εὔκρατον ἄγαν καὶ κάλλιστον ἀέρα καὶ πάσης ἀρρωστίας τε καὶ φθορᾶς ἀπηλλαγμένον, καὶ μικρᾶς ὀπώρας καὶ διειδεστάτου ὕδατος ἀπολαύοντες σέβονται γνησίως τὸν θεὸν καὶ ἀδιαλείπτως προσεύχονται. καὶ οἱ μὲν ἄνδρες εἰς τὸ μέρος τοῦ ὠκεανοῦ*
10 *ποταμοῦ παροικοῦσιν, αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν ἐντεῦθέν εἰσι τοῦ ποταμοῦ Γάγγου τοῦ παραρρέοντος εἰς τὸν ὠκεανὸν ἐπὶ τὸ μέρος τῆς Ἰνδίας. οἱ οὖν ἄνδρες περῶσι πρὸς τὰς γυναῖκας Ἰουλίῳ καὶ Αὐγούστῳ μηνί, παρ' οἷς ὑπάρχουσι ψυχρότεροι, τοῦ ἡλίου πρὸς ἡμᾶς καὶ πρὸς βορρᾶν ὑψω-*
15 *θέντος, οἵ γε καὶ εὐκρατότεροι γινόμενοι πρὸς οἶστρον αὐτοὺς κινεῖν λέγουσιν. ὅπερ δὴ καὶ τὸν Νεῖλόν φασιν οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν τοῖς ἄλλοις ποταμοῖς πλημμυρεῖν καιρόν, ἀλλὰ μεσοῦντος τοῦ θέρους ἐπικλύζειν τὴν Αἴγυπτον, ὡς τοῦ γε πάντως ἡλίου τὴν βορειοτέραν διαθέοντος ζώνην,*
20 *καὶ τοῖς ἄλλοις μὲν παρενοχλοῦντος ποταμοῖς καὶ σμικρύνοντος, τούτου δὲ πλεῖστον ἀπέχοντος. καὶ ποιήσαντες μετὰ τῶν γυναικῶν αὐτῶν ἡμέρας μ' πάλιν ἀντιπερῶσιν. τῆς δὲ*
26 M. *γυναικὸς δύο παιδία γεννησάσης οὐκέτι ὁ ἀνὴρ ἀντιπερᾷ*

16—21 Theodoret. Graec. aff. cur. IV Migne Tom. 83, 920 A. — 21—*p.* 37, 22 Palladius *l. l.*

3 *οὐ κρεοφαγία om.* N. — *κρεωφαγία* BFGV Suid. — 7 *διηδεστάτου* codd. *praeter* BGVR *et m. 2* L. — 9 *καὶ om.* CL. — 10 *ποταμοῦ om.* FLV Suid. (*qui προσπαροικοῦσιν exhibet*). — *κατοικοῦσιν* BGH. — *αὐτῶν om.* F Suid. — 11 *γάγου* CFL *γάγκου* GH *γάλλου* A. — *παραρέοντος* codd. *praeter* BFR. — 15 *εὐκρατώτεροι* ABDGLV. — *γενόμενοι* HR. — 17 *ποταμοῖς om.* GR. — 19 *γε πάντως om.* F. — *πάντως* BCLNP *παντὼς* V *παντὸς* AGR Suid. (*om.* Theodoret.). — 21 *τοῦτο* LV *in* L *m. 2 corr.* — 23 *παῖδας* HR Suid.

5 *ὑγρὸν*] *ληγυρὸν* (*i. e. λιγ.*) P Pall. — *γλυκύν τε καὶ* P.

πρὸς αὐτήν, οὔτε μὴν ἐκείνη πρὸς ἕτερον πλησιάζει παντελῶς διὰ πολλὴν εὐλάβειαν. εἰ δὲ συμβῇ στεῖραν ἐν αὐταῖς εὑρεθῆναι, μέχρι πενταετίας διαπερῶν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς καὶ συγγινόμενος αὐτῇ, ἐὰν οὐ τέκῃ, οὐκέτι προσεγγίζει αὐτῇ ἄλλοτε, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ πολυάνθρωπός ἐστιν αὐτῶν 5 *ἡ χώρα διά τε τὴν ὀλιγοδεΐαν καὶ τὴν φυσικὴν ἐγκράτειαν. καὶ αὕτη μὲν ἡ τῶν Βραχμάνων πολιτεία καὶ διαγωγή. τὸν δὲ ποταμόν φασι δυσπεραιότατον εἶναι διὰ τὸν λεγόμενον ὀδοντοτύραννον. ζῶον γάρ ἐστιν ἀμφίβιον μέγιστον λίαν ἐν τῷ ποταμῷ διαιτώμενον καὶ δυνάμενον ἐλέφαντα κατα-* 10 *πιεῖν ὁλόκληρον διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους. ὃς ἐν ταῖς τεσσαράκοντα ἡμέραις τῆς περαιώσεως τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἀφανὴς γίνεται κατὰ θείαν πρόσταξιν. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ δράκοντές εἰσιν ἐν τοῖς ἐρημοτέροις τόποις ἐκείνοις μέγιστοι σφόδρα, ὡς πηχῶν ἑβδομήκοντα τὸ μῆκος καὶ τὸ* 15 *πάχος πολύ τε καὶ φρικωδέστατον, καὶ τὴν σοφίαν τοῦ δημιουργοῦ καὶ δόξαν φαινόμενοι προφανῶς ἐκδιηγοῦνται. καὶ οἱ μὲν σκορπίοι πάλιν εὑρίσκονται πηχυαῖοι, οἱ δὲ μύρμηκες παλαιστιαῖοι. διὸ καὶ δυσδιόδευτοί εἰσιν οἱ ἐρημικοὶ τόποι ἐκεῖνοι καὶ ἀοίκητοι διὰ τὰ φοβερώτατα θηρία τε καὶ* 20 *ἰοβόλα. ἐλέφαντες δὲ γίνονται κατὰ τὰς χώρας ἐκείνας πλεῖστοι ὡς καὶ ἀγεληδὸν παραπορευόμενοι βόσκεσθαι.*

Ἀμέλει γέ τοι καὶ ὁ μέγας Καισάριος ἀδελφὸς τοῦ με-

23—*p.* 39, 10 *Exc. e* Caesarii Dialog. II Quaest. 109 Migne T. 38, 980 (*cf.* Bardesanem ap. Euseb. Praep. Ev. VI, 10, 11 *sqq.*).

1 *πρὸς ἕτερον* (*ἄνδρα add.* V) *πλησ.* PV *πλησιάζει πρὸς ἕτερον* (*ἄνδρα add.* CFR) rell. — 5 *ἄλλοτε* BF *et* L *m. 2* *ἄλλο* CLNV *ἄλλω* A *ἄλλος* G *om.* R Suid. (*αὐτῇ προσεγγίζει* [*om. ἄλλοτε*] P Pall.). — *ἡ χώρα αὐτῶν* G *αὐτῶν om.* FR. — 8 *φησὶ* AB. — *δυσπεραίωτον* V Pall. *δυσπερατότατον* F. — 10 *καὶ om.* ABG. — *καὶ ἐλέφ.* N. — 13 *δὲ om.* ABGR. — 14 *ἐρήμοις* ABFG *ἐρημικωτέροις* L. — 18 *πηχιαῖοι* CDLPR *πηχαῖοι* (*πιχ.* H) ABH. — 22 *βόσκονται* DR. — 23 *καισάρειος* CFGR. — *ὁ ἀδελφὸς* LR.

4 *αὐτῇ om.* P. — *οὐκέτι αὐτῇ προσεγγ. κἀντεῦθεν λοιπὸν οὐδὲ* P. — 7 *βραχμανῶν* P. — 11 *ἐν om.* P.

γάλου Γρηγορίου διαφόρων ἐθνῶν καὶ ἠθῶν καὶ τρόπων τε καὶ νόμων ἐξηγούμενος ἐν ἐπιτομῇ τοιάδε φάσκει· ἐν γὰρ ἑκάστῃ χώρᾳ καὶ ἔθνεσιν ἐν τοῖς μὲν ἔγγραφος νόμος ἐστίν, ἐν τοῖς δὲ ἡ συνήθεια. νόμος γὰρ ἀνόμοις τὰ πάτρια δοκεῖ.
5 *ὧν πρῶτοι Σῆρες οἱ τὸ ἄκρον τῆς γῆς οἰκοῦντες νόμον ἔχουσι τὸ πατρῷον ἔθος μὴ πορνεύειν ἢ μοιχεύειν ἢ κλέπτειν*
27 M. *ἢ λοιδορεῖν ἢ φονεύειν ἢ κακουργεῖν τὸ σύνολον. νόμος δὲ καὶ παρὰ Βακτριάναις ἤτοι Βραχμάναις καὶ Νησιώταις ἡ ἐκ προγόνων παιδεία τε καὶ εὐσέβεια μὴ κρεοφαγεῖν ἢ οἰνο-*
10 *ποτεῖν ἢ λαγνεύειν ἢ παντοίαν κακίαν διαπράττεσθαι διὰ πολὺν φόβον θεοῦ καὶ πίστιν, καίτοι γε τῶν παρακειμένων αὐτοῖς Ἰνδῶν μιαιφονούντων, οἰνοφλυγούντων, αἰσχροπραγούντων ἐμμανῶς τε καὶ ὑπερφυῶς, ἐν δὲ τοῖς ἐνδοτέροις μέρεσι τούτων ἀνθρωποβοροῦντες καὶ τοὺς ἐπιξενουμένους*
15 *ἀναιροῦντες μάλιστα κατεσθίουσιν ὥσπερ κύνες. ἕτερος νόμος Χαλδαίοις τε καὶ Βαβυλωνίοις μητρογαμεῖν, ἀδελφοτεκνοφθορεῖν καὶ μιαιφονεῖν καὶ πᾶσαν θεοστυγῆ πρᾶξιν ὡς ἀρετὴν ἀποτελεῖν, κἂν πόρρω τῆς χώρας αὐτῶν γένωνται. ἄλλος δὲ παρὰ Γηλαίοις νόμος γυναῖκας γεωργεῖν καὶ οἰκοδομεῖν*
20 *καὶ τὰ ἀνδρῶν πράττειν, ἀλλὰ καὶ πορνεύειν ὡς ἂν βούλωνται μὴ κωλυόμεναι παντελῶς ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν ἢ ζηλούμεναι. ἐν αἷς ὑπάρχουσι καὶ πολεμικώταται καὶ θηρῶσαι τὰ μὴ λίαν ἰσχυρότατα τῶν θηρίων. ἄρχουσι δὲ τῶν οἰκείων ἀνδρῶν καὶ κυριεύουσιν. ἐν δὲ Βρεττανίᾳ πλεῖστοι ἄνδρες*

---

2 *ἐξηγούμενος τάδε φησίν* N *φησίν etiam* LR. — 8 *βακτριάνες* CH *βακριάναις* A *βεστριαναῖς* G *βακτριανοῖς* FRV Caes. (*Βάκτροις* Eus.). — *βραχμάνες* H *βραχμᾶσιν* FV *Βραχμανοῖς* Caes. — 9 *κρεωφαγεῖν* BFGRV. — 12 *κρεοφαγούντων post μιαιφονούντων add.* N. — *οἰνοφλυγούντων om.* HRV. — 14 *ἐπιξενομένους* CDFGP *ἐπὶ ξένοις* B. — 18 *ἐπιτελεῖν* ABGV. — 19 *παρὰ γηλαίοις* (*παραγηλ.* A *παρ' ἀγηλ.* V *παραγιλ.* HR) ACGNPRV *παρὰ γαλλαίοις* F *παρὰ γαλιλαίοις* B *παρὰ Γήλαις* Caes. *παρὰ Γήλοις* Eus. — 23 *ἰδίων* FR. — 24 *βριττανία ut vid.* A (*sed mg. βρεττανοί*) *βριτανία* C.

21 *αὐτῶν om* P.

μιᾷ συγκαθεύδουσι γυναικὶ καὶ πολλαὶ γυναῖκες ἑνὶ ἑταιρίζονται ἀνδρί, καὶ τὸ παράνομον ὡς νόμον καλὸν καὶ πατρῷον πράττουσιν ἀζήλωτον καὶ ἀκώλυτον. Ἀμαζόνες δὲ 28 M. ἄνδρας οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ' ὡς τὰ ἄλογα ζῷα ἅπαξ τοῦ ἔτους περὶ τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν ὑπερόριοι γίνονται καὶ μιγνύ- 5 μεναι τοῖς γειτνιῶσιν ἀνδράσιν ὡς πανήγυρίν τινα καὶ μεγάλην ἑορτὴν τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἡγοῦνται. ἐξ ὧν καὶ κατὰ γαστρὸς συλλαβοῦσαι παλινδρομοῦσιν οἴκαδε πᾶσαι. τῷ δὲ καιρῷ τῆς ἀποκυήσεως τὸν μὲν ἄρρενα φθείρουσιν, τὸ δὲ θῆλυ ζωογονοῦσι καὶ τιθηνοῦσιν ἐπιμελῶς καὶ ἐκτρέφουσιν. 10

[κ'. Περὶ τῆς μετὰ θάνατον Ἀλεξάνδρου πολυαρχίας.]

Μετὰ δὲ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν εἰς πολλὰς ἀρχὰς ἡ βασιλεία αὐτοῦ διῃρέθη. καὶ Ἀρινδαῖος μὲν ὁ ἀδελφὸς Ἀλεξάνδρου, ὁ καὶ Φίλιππος, Μακεδονίας ἀφηγεῖται, Ἀντίπατρος δὲ Εὐρώπης ἐβασίλευσεν, Αἰγύπτου δὲ Πτολεμαῖος ὁ Λαγοῦ, 15 Φοινίκης δὲ καὶ Κοίλης Συρίας Σέλευκος, Κιλικίας δὲ Φιλώτας, Ἀσίας δὲ Ἀντίγονος, Καρίας δὲ Κάσανδρος, Ἑλλησπόντου δὲ Λεωνᾶς, Παφλαγονίας δὲ Εὐμενής, Θρᾴκης δὲ Λυσίμαχος. καὶ οὐ διέλιπον ἀεὶ κατ' ἀλλήλων ἐπανιστάμενοι, ἕως οὗ ἡ Ῥωμαίων ἀρχὴ τὰς τοπαρχίας πάσας κατέλυσεν. 20

Τούτων δὲ οὕτω καὶ ἐπὶ τοσοῦτον εἰρημένων δεῖν ᾠήθημεν ἐπανάληψιν ποιήσασθαι καὶ ἀπὸ Ἀδὰμ πάλιν ἀρξάμενοι καὶ ἑκάστου τῶν ἐπισήμων καὶ ἀναγκαίων ἀνδρῶν τοὺς τῆς ζωῆς χρόνους διὰ βραχέων ἐπισημηνάμενοι καὶ μέντοι καὶ

---

2 καλὸν καὶ *om.* N. — 3 ἀμαζῶνες CFGN. — 5 ὑπερόριαι GRV. — 9 τὰ μὲν ἄρρενα F τὸ μὲν ἄρρεν NR. — διαφθείρουσι N. — 13 ἀρινδέος C ἀρίνδεος A ἀριδαῖος B. — 14 ἀφηγεῖτο NR. — 15 λαγοῦ ALNPRV λάγου BCG λαγωοῦ F. — 16 φιλότας P φιλωτάς (-τᾶς V) AV. — 17 ἐλησπόντου (ἐλισπ. CN ἐλεισπ. L ἐλισπ. R) ACLNR. — 18 λεωνᾶς GLNRV λεωνάς AF λεονᾶς B λεονάς CP. — εὐμένης P εὐμενῆς ACFV. — 19 διέλειπον ACN. — 23 καὶ ἀναγκαίων *om.* LN καὶ *om.* R.

7 καὶ *om.* P. — 8 λαβοῦσαι P. — 22 ἀπὸ τοῦ ἀδὰμ P.

τοὺς καθεξῆς ἄρχοντάς τε καὶ βασιλεῖς τοῦ Ἰσραὴλ ἐν ἐπιτομῇ ἀπομνημονεύσαντες οὕτως αὖθις τὴν ἀκολουθίαν τῆς χρονικῆς πραγματείας ἐπισυνάψαι. τὴν δέ γε ἀπαρίθμησιν τῶν χρόνων κατὰ τὸν μέγαν Μωϋσῆν ποιησώμεθα, τὸν καὶ
5 προγενέστερον καὶ ἀληθέστερον καὶ σοφώτερον τῶν παρ' Ἕλλησιν ἀρχαίων πάντων σοφῶν τε καὶ συγγραφέων εἰκό-
29 M. τως ἀναφανέντα. πρῶτος γὰρ σοφὸς Μωϋσῆς ἀναδέδεικται, ὡς ἱστορεῖ Εὐπόλεμος, καὶ πρῶτος γράμματα τοῖς Ἑβραίοις παρέδωκεν, ἅπερ ὁ θεῖος Ἀβραὰμ ἀπὸ τῶν Χαλδαίων ἐκό-
10 μισεν. λέγει γὰρ Ἰώσηπος, ὅτι πρῶτος Ἀβραὰμ δημιουργὸν τὸν θεὸν ἀνεκήρυξε καὶ πρῶτος κατελθὼν εἰς Αἴγυπτον ἀριθμητικὴν καὶ ἀστρονομίαν Αἰγυπτίους ἐδίδαξεν. πρῶτοι γὰρ εὑρεταὶ τούτων οἱ Χαλδαῖοι γεγένηνται, παρὰ δὲ τῶν Ἑβραίων ἔλαβον Φοίνικες, ἀφ' ὧν ὁ μὲν Κάδμος ταῦτα
15 μετήγαγεν εἰς τοὺς Ἕλληνας, ὁ δὲ Ἡσίοδος εὖ μάλα συντάξας εὐφυῶς ἐξελλήνισεν.

Ὁ μὲν οὖν Κλήμης καὶ Ἀφρικανὸς καὶ Τατιανός, τῶν δὲ ἐκ περιτομῆς Ἰώσηπος καὶ Ἰοῦστος κατὰ Ἴναχον ἀκμάσαι τὸν θεσπέσιον Μωϋσῆν ἱστόρησαν, ἰδίως ἕκαστος ἐκ πα-
20 λαιᾶς ἱστορίας ὑποσχὼν τὴν ἀπόδειξιν. ὁ δὲ πολυμαθὴς καὶ πολυΐστωρ Εὐσέβιος διακριβεστάτην τῶν χρόνων ἀναγραφὴν ποιησάμενος τοῖς χρόνοις μὲν Ἰνάχου τὸν ἱερὸν

7—10 *cf.* Eustath. in Hexaëmeron Migne T. 18, 784 C. — 10—12 Joseph Ant. I, 155 *et* 167. — 11 *cf.* Eustath. l. l. 761 B. — 12—15 *cf.* Eustath. 784 C. — 15 Mal. *p.* 59, 7. — 17—*p.* 42, 19 *cf.* Eustath. 708 A. *sqq.*

4 ποιησόμεθα DV. — 5 τῶν] τὸν C *om.* NR. — 7 σοφῶς μωϋσῆς CF μωϋσῆς σοφὸς N. — 10 ἰώσηππος DFP ἰώσιππος H ἰόσηππος A. — 18 ἰώσηππος FP ἰώσιππος H ἰόσιππος A. — ἰούστος AC ἴουστος P ἴουστος H. — 19 μωϋσέα F Eustath. — 21 διάκριβεστάτην P *et sic in* V *script. fuisse et spiritus litura deletus esse videtur* ἀκριβεστάτην BFR.

13 γεγέννηνται P.

Ἰακὼβ εὗρε συνακμάσαντα, Μωσέα δὲ Κέκροπος. χρονικοῦ γὰρ κανόνος σύνταξιν ἐπινοήσας ἐκ παραλλήλου ἀντεπαρέθηκε τὸν παρ' ἑκάστῳ ἔτει δυναστεύοντα. συνήγαγε δὲ χρόνους τῆς βασιλείας Χαλδαίων, Λακεδαιμονίων, Κορινθίων, Θετταλῶν, Μακεδόνων, τῶν πάλαι Κητιαίων λεγομένων Λα- 5 τίνων, τῶν ἀπὸ Λατίνου βασιλέως αὐτῶν καὶ Ἰταλῶν ἔκ τινος ἡγεμονεύσαντος αὐτῶν πάλιν προσαγορευθέντων καὶ ὕστερον ἐπικληθέντων Ῥωμαίων ἀπὸ Ῥώμου καὶ Ῥήμου. 30 M. καὶ τούτων τοὺς χρόνους ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναρτήσας ἑκάστου ἔθνους τῶν βασιλέων συνέκρινε τοὺς χρόνους ἀντιπαρατιθεὶς 10 τὰ ἔτη τῆς βασιλείας τῇ Ἀσσυρίων βασιλείᾳ, τοῦτ' ἔστι τῆς Σεμιράμεως τοῖς Ἀβραὰμ ἔτεσιν. κατὰ γὰρ τὴν Σεμίραμιν Ἀβραὰμ ἐγνωρίζετο καὶ Ἰακὼβ κατὰ Ἴναχον καὶ Μωϋσῆς κατὰ Κέκροπα τὸν διφυῆ, ὃν πρῶτον βασιλέα τῆς Ἀττικῆς Ἕλληνες ἱστόρησαν· ὡς εἶναι τῶν παρ' Ἕλλησιν ἀρχαίων 15 σοφῶν Μωϋσέα πρεσβύτερον, Ὁμήρου λέγω καὶ Ἡσιόδου καὶ τῶν Τρωϊκῶν Ἡρακλέως τε καὶ Μουσαίου Λιδίου ἔτι καὶ Ὀρφέως καὶ Διοσκούρων Ἀσκληπιοῦ καὶ Διονύσου καὶ Ἑρμοῦ Ἀπόλλωνός τε καὶ τῶν Ἑλληνικῶν μυστηρίων καὶ

5—8 *Aliunde inserta. cf.* Suid. *v.* *Λατῖνοι.* Mal. *p.* 162, 7.

1 *μωϋσέα* BF Eust. — *χρονικοῦ γ. κανόνα* (-*ώνα* A -*ῶνα* H) ACHV *χρονικῶν γ. κανόνων* P *invito* Eust. — 2 *ἀντιπαρέθηκε* AF Eust. *ἀντέθειχε* B. — 3 *ἔτι* C *ἔτη* A *ἔθνει* F Eust. — 5 *κιτιαίων* F *κετιέων* BR (*Κητίων* Suid.). — 7 *πάλαι* V *πόλιν* F *om.* R (*ἰταλοῦ* P Suid.) — 10 *ἀντιπαραθεὶς* BHR. — 11 *τῇ ἀσσυρίων βασιλείᾳ* ABNPRV *τῆς συρίων βασιλείας* C *τῆς ἀσσυρίων βασιλίδος* F (*qui τοῦτ' ἔστι τῆς om.*) Eust. — 12 *σεμηράμεως* ABCFHR *σεμιράμεως m. 2 ex σεράμεως* P. — *σεμήραμιν* (-*ήραμην* P -*ηράμην* H) ACHPR. — 15 *ἀρχαίων om.* BN. — 16 *πρεσβύτατον* F Eust. — 17 *ἡρακλέος* AV *ἡρακλέους* R Eust. *ἡρακλέως* rell. — *λινδίου* V *λυδίου* BFR (*Λίνου* Eust.). — 18 *διοσκόρου* N *διοσκόρων* R. — *ἀσκληπίου* BCFR. — *διονύσσου* CR *διονυσίου* NP.

9 *συναρτίσας* P. — 13 *ἐγνωρίζετο post ἰακὼβ repetit* P.

τελετῶν καὶ αὐτῶν τῶν Διὸς πράξεων. ὅθεν καί τινες τῶν παρ' αὐτῶν προκρίτων φαίνονται ἐκ τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων σφετερισάμενοι. πάντες γὰρ οὗτοι μετὰ τὸν Κέκροπα γεγόνασιν, ὧν πολὺ Ὅμηρος καὶ Ἡσίοδος τοῖς χρόνοις ὑπο-
5 βεβήκασιν. οὗτός γέ τοι Μωσῆς τῶν σοφῶν πάντων διδάσκαλος πέφηνε τῶν ἀπορρήτων ἐξηγητὴς γενόμενος καὶ τῆς ἀληθείας ὑφηγητὴς θειότατος. τὴν γὰρ τῶν Αἰγυπτίων σοφίαν διαπτύσας ἄριστα περὶ τῆσδε τοῦ κόσμου διεξῆλθε συντάξεως ὑπ' αὐτοῦ δηλονότι τοῦ ἐπὶ πάντων θεοῦ τε καὶ
10 δημιουργοῦ πάσης κτίσεως ἐμπνευσθεὶς τὴν ἀλήθειαν. λέγει γάρ· ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. καὶ πολλοὶ τῶν παρ' Ἕλλησι τἀναντία τούτων διεξιέναι τολμήσαντες εἰς βυθὸν ἀγνοίας καὶ ἀσεβείας κατηνέχθησαν. καὶ εἰκότως· τὰ γὰρ ἐξ ἀνθρωπίνης διανοίας προφερόμενα
15 δόγματα σαθρὰ τυγχάνει καὶ ἀνερμάτιστα. διόπερ οὐδεὶς παρ' αὐτοῖς ἕστηκε λόγος ἀκίνητος, ἀεὶ τοῦ δευτέρου τὸν πρὸ αὐτοῦ καταβάλλοντος, ὥστε μηδὲν ἡμῖν ἔργον εἶναι τὰ ἐκείνων ἐλέγχειν. ἀρκοῦσι γὰρ ἀλλήλοις πρὸς τὴν οἰκείαν ἀνατροπήν. οἱ γὰρ θεὸν ἀγνοήσαντες αἰτίαν ἔμφρονα προ-
20 εστάναι τῆς γενέσεως τῶν ὅλων οὐ συνεχώρησαν, ἀλλ' οἰκείως
31 M. τῇ ἐξ ἀρχῆς ἀγνοίᾳ τὰ ἐφεξῆς συνεπέραναν. διὰ τοῦτο οἱ μὲν ἐπὶ τὰς ὑλικὰς ὑποθέσεις κατέφυγον τοῖς τοῦ κόσμου στοιχείοις τὴν αἰτίαν τοῦ παντὸς ἀναθέντες, οἱ δὲ ἄτομα

1—3 *Aliunde inserta.* — 11 Gen. 1, 1. — 15—*p.* 43, 10 Basil. in Hexaëm. I Migne T. 29, 8 A.

4 ὃν AH Eust. *et* D *m. 2 corr. ex* ὧν. — 5 οὕτως CV. — μωϋσῆς BFNR. — 6 πέφηνε] γέγονε AB. — 8 τῆσδε] τῆς B δὲ τῆς R. — διῆλθε A ἐξῆλθε R. — 12 τολμήσαντες διεξιέναι RV. — 14 προσφερόμενα HRV. — 15 ἀνερμάτιστα V Eust. ἀναρμάτιστα ABP ἀναμάρτιστα C ἐναμάρτητα D ἀτερμάτιστα F ἐφάμαρτα H ἀνάρμοστα *vel* ἐνάρμ. R. — 19 ἀποτροπήν N.

16 ἀκίνητος, ὥς φησιν ὁ μέγας βασίλειος P. — 17 ἔργον] ἕτερον P.

καὶ ἀμερῆ σώματα καὶ ὄγκους καὶ πόρους συνέχειν φύσιν
τὴν ὁρατὴν ἐφαντάσθησαν. νῦν μὲν γὰρ καὶ συνιόντων
ἀλλήλοις τῶν ἀμερῶν σωμάτων, νῦν δὲ μετασυγκρινομένων
τὰς γενέσεις καὶ τὰς φθορὰς ἐπιγίνεσθαι καὶ ἐπὶ τῶν διαρ-
κεστέρων σωμάτων τὴν ἰσχυροτέραν τῶν ἀτόμων ἀντεμπλο- 5
κὴν τῆς διαμονῆς τὴν αἰτίαν παρέχειν. ἀλλ' ὄντως ἱστὸν
ἀράχνης ὑφαίνουσιν οἱ ταῦτα γράφοντες, οἱ οὕτω λεπτὰς
καὶ ἀνυποστάτους ἀρχὰς οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ θαλάσσης
[ἀνοήτως] ὑποτιθέμενοι. οὐ γὰρ ᾔδεσαν εἰπεῖν· ἐν ἀρχῇ
ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. 10

[Βιβλίον Β'.]

[α'. Περὶ Ἀδάμ.]

Ἀδὰμ τοίνυν κατὰ τὸν σοφώτατον καὶ θεῖον ὑποφήτην
Μωϋσῆν γενόμενος ἐτῶν σλ' ἐγέννησε τὸν Σὴθ καὶ μετὰ
τοῦτο ἔζησεν ἔτη ψ' καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα ἔτη ϡλ'. 15
ὃς λέγεται πρῶτος εἰς τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἐλήφθη, ταφῆναι, καὶ
μνῆμα αὐτῷ κατὰ τὴν Ἱεροσολύμων γεγονέναι γῆν Ἑβραϊκή
τις ἱστορεῖ παράδοσις, ὥς φησιν Ἰώσηπος.

[β'. Περὶ Σήθ.]

Σὴθ δὲ γενόμενος ἐτῶν σε' ἐγέννησε τὸν Ἐνὼς καὶ μετὰ 20

13—15 Gen. 5, 3 *sqq.* — 16—18 *cf.* Leo Gr. *p.* 9, 4 *sqq.* Cedren. I *p.* 18, 9 *sqq.* — 18 Pseudo-Josephus. *cf.* Gelzer, Africanus II *p.* 278 *sqq.* — 20—*p.* 44, 1 Gen. 5, 6 *sqq.*

1 τὴν ὁρατὴν φύσιν P τὴν φ. τῶν ὁρατῶν R Bas. — 2 καὶ *om.* PV Bas. γὰρ καὶ *om.* F. — 9 ἀνοήτως *om.* NP Bas. — 10 *post* γῆν C *rubr. add.* ἔστι τὸ ἥμισυ τῆς γῆς τῆς κατοικουμένης εἰς τὸ μῆκος μίλια χιλιάδες δώδεκα καὶ εἰς τὸ πλάτος μίλια χιλιάδες ἓξ κατὰ τοὺς λεγομένους γεωμέτρας. *cf.* Cedren. I *p.* 20, 15 *sqq.* — 11 *Inscriptionem* ἀρχὴ τοῦ χρονικοῦ (βιβλίου *add.* V) γεωργίου μοναχοῦ *exhibent* CDRV. — 14 μωϋσέα FG. — 18 ἰώσηππος GP ἰόσιππος A. — 20 ἐνὼς CP ἐνὸς A.

10 γῆν, ὥς φησιν ὁ μέγας βασίλειος P.

τοῦτο ἔζησεν ἔτη ψζʹ καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα ἔτη ϡιβʹ.
32 M. περὶ οὗ εἴρηται· καὶ εἰσῆλθον οἱ υἱοὶ τοῦ θεοῦ πρὸς τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων, ἤτοι τὰς ἀπὸ τοῦ Κάϊν. θεὸν γὰρ αὐτὸν οἱ τότε ἄνθρωποι προσηγόρευον διὰ τὸ ἐξευρη-
5 κέναι τά τε Ἑβραϊκὰ γράμματα τάς τε τῶν ἀστέρων ὀνομασίας, καὶ πρὸς τούτοις τὴν πολλὴν εὐσέβειαν αὐτοῦ θαυμάσαντες. ὅς γε καὶ πρῶτος ἐπικαλεῖσθαι θεὸς καὶ ὀνομάζεσθαι ⟨λέγεται⟩, καθὰ καὶ τῷ Μωϋσῇ λέγει κύριος· θεόν δέδωκά σε τῷ Φαραῷ. καὶ περὶ τῶν ἐναρέτων καὶ πνευματικῶν καὶ τῶν
10 κριτῶν ἔφη· θεοὺς οὐ κακολογήσεις καὶ ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς. εἰκότως οὖν οἱ τοῦ Σὴθ καὶ Ἐνὼς καὶ Ἐνὼχ παῖδες υἱοὶ θεοῦ ἢ υἱοὶ τῶν θεῶν κατὰ Σύμμαχον νοείσθωσαν, οἵτινες ἁλόντες ἀκολασίᾳ πρὸς τὰς θυγατέρας Κάϊν εἰσῆλθον, ἐξ ὧν οἱ τῆς ἀκαταλλήλου μιαιγαμίας γίνον-
15 ται γίγαντες, διὰ μὲν τὸν δίκαιον ἰσχυροὶ καὶ μέγιστοι, διὰ δὲ τὸν ἄδικον καὶ βέβηλον Κάϊν πονηροὶ καὶ κάκιστοι.

[γʹ. *Περὶ Ἐνώς.*]

Ἐνὼς δὲ γενόμενος ἐτῶν ρϟʹ ἐγέννησε τὸν Καϊνᾶν καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη ψιεʹ καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα
20 ἔτη ϡεʹ.

[δʹ. *Περὶ Καϊνᾶν.*]

Καϊνᾶν δὲ γενόμενος ἐτῶν ροʹ ἐγέννησε τὸν Μαλελεὴλ

2 Gen. 6, 2. — 3—6 Theodoret. Quaest. in Gen. 47 Migne T. 80, 148 D. *Additis quibusdam ex iis, quae* Georgius *p.* 10, 5 *narravit.* — 7—16 Caesarii Dialog. I quaest. 48 Migne T. 38, 917. — 8 Exod. 7, 1. — 10 Exod. 22, 28. — 13—16 *cf.* Cedren. I *p.* 18, 21 *sqq.* — 18—*p.* 45, 22 Gen. 5, 9 *sqq.*

7 πρῶτος ἤλπισε ἐπικαλεῖσθαι F *ex* Gen. 4, 26. *Locum in rell. codd. et* Suida *v.* Σήθ *mutilum restitui ex* P. — 8 μωϋσεῖ BF Suid. — 10 κακολογήσῃς AMP. — 12 τῶν *om.* N. — 13 ἁλόντες V Caes. ἀλόντες HM ἁλῶντες D ἀλῶντες ABCFGP. ἁλῶντες *vel* ἀλῶντες *etiam* recc. — 18 καϊνᾶν BFRV καϊνὰν rell. — 22 καϊνᾶν BPV καϊνὰν rell.

4 προσηγόρευσαν P. — 10 ἔφη πάλιν P.

καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη ψμ' καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα ἔτη ϡγ'.

[ε'. *Περὶ Μαλελεήλ.*]

Μαλελεὴλ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρξε' ἐγέννησε τὸν Ἰάρεδ καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη ψδ' καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα 5
ἔτη ωϘε'.

[ϛ'. *Περὶ Ἰάρεδ.*]

Ἰάρεδ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρξβ' ἐγέννησε τὸν Ἐνὼχ καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη ω' καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα ἔτη ϡξβ'. 10

[ζ'. *Περὶ Ἐνώχ.*]

Ἐνὼχ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρξε' ἐγέννησε τὸν Μαθουσάλα καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη σ' καὶ μετετέθη ζήσας τὰ πάντα ἔτη τξε'.

[η'. *Περὶ Μαθουσάλα.*] 15

Μαθουσάλα δὲ γενόμενος ἐτῶν ρξζ' ἐγέννησε τὸν Λάμεχ καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη ωβ' καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα ἔτη ϡξθ'.

[θ'. *Περὶ Λάμεχ.*]

Λάμεχ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρπη' ἐγέννησε τὸν Νῶε καὶ 20
μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη φξε' καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα ἔτη ψνθ'. δύο τοίνυν Λάμεχ ἡ γραφὴ μέμνηται, ἑνὸς μὲν τοῦ ἀπὸ Κάϊν, ἑνὸς δὲ τοῦδε τοῦ πατρὸς Ἐνώχ. γεγέννηται γὰρ Νῶε διὰ Λάμεχ οὐκ ἐκ τοῦ ἀπὸ Κάϊν, τοῦ καὶ πεφονευκότος ἄνδρα τε καὶ νεανίσκον, ἀλλ' ἐκ μεταγενεστέρου 25
καὶ ἐξ ὁμωνύμου τοῦ ἀπὸ Σήθ. ἐκεῖνος γὰρ λέγει· ἄνδρα

---

26 Gen. 4, 23.

2 ϡε' B ψγ' M ϡι' G Gen. — 5 ψλ' GNRGen. — 22 ψνθ' *scripsi cum omnibus codd. praeter* G ψνγ' G Gen. — *μνημονεύει* CRV. — 23 *τοῦδε add.* BPV *et* recc. nonnulli, *om.* rell. Suid. *v. Λάμεχ.* — *ἐνώχ* BCP Suid. *om.* V *νῶε* rell. *et m. 2* P. — 25 *ἐκ τοῦ μεταγενεστέρου* N.

33 M. ἀπέκτεινα εἰς τραῦμα ἐμοὶ καὶ νεανίσκον εἰς μώλωπα ἐμοί. καὶ ὡς δύο φόνους πεποιηκὼς καὶ τῶν δύο τὰς γυναῖκας εἰληφώς, Ἐλδὰν καὶ Σελλάν, ἑαυτὸν καταμέμφεται ἑβδομηκοντάκις ἑπτὰ ἄξιον εἶναι κολάσεως, ὅτι ἐκ Κάϊν μέν, φησίν,
5 ἐκδικεῖται ἑπτάκις, ἐκ δὲ Λάμεχ ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. καὶ διὰ τί μειζόνως κολάζεται; διότι τῇ πτώσει τοῦ προημαρτηκότος οὐκ ἐσωφρονίσθη. ὁρᾷς πῶς τὸ πρὸ ἡμῶν τινας ἁμαρτεῖν αὔξει τὴν κόλασιν ἡμῖν τοῖς οὐδ' οὕτω σωφρονιζομένοις καὶ ἀσύγγνωστον ποιεῖ τὴν τιμωρίαν. ὥσπερ δὴ
10 καὶ ὁ Λάμεχ οὗτος πέπονθεν. τοῦ δικαίου γὰρ Ἐνὼχ ἀδελφοὺς ἀνεῖλε τοῦ πίστει διὰ τοῦτο προσευξαμένου μὴ ἰδεῖν τοιοῦτον θάνατον, καὶ ἀκουσθεὶς μετετέθη. ἦν δὲ Ἐνὼχ ἐκ τοῦ δικαίου Σήθ, ἐξ οὗ Χριστὸς κατάγεται γενεαλογούμενος ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ ὑπὸ Λουκᾶ ἕως τοῦ Σὴθ καὶ τοῦ Ἀδὰμ
15 καὶ τοῦ θεοῦ. τὸ μὲν γὰρ κατὰ σάρκα ἐξ αὐτῶν, τὸ δὲ κατὰ πνεῦμα ἐκ τοῦ θεοῦ. πνεῦμα γὰρ ὁ θεός. ἐσπούδαζεν οὖν τῶν ἀσεβῶν τὸ σπέρμα τῶν δικαίων ἐξᾶραι τὸ γένος, ἐπειδὴ γὰρ βδέλυγμα ἁμαρτωλῷ θεοσέβεια. καὶ γὰρ τὸ γένος καὶ σπέρμα τοῦ μὲν Κάϊν κατηράθη, τὸ δὲ τοῦ
20 Σὴθ ηὐλογήθη. καὶ οὐκ ἐβούλετο ὁ θεὸς ἐπιμιξίαν γενέ-

4 Gen. 4, 24. — 9—12 *cf.* Cedren I *p.* 15, 11. — 14 Luc. 3, 38. — 18 Sir. 1, 25.

3 σελλᾶν F σελάν (-ᾶν G) ABGHR. — ἑαυτὸν FGPR ἑαυτοῦ rell. — 4 μέν φησιν BFGRV μέν *om.* N φησίν *om.* AC. — 6 ἡμαρτηκότος BV. — 7 ἁμαρτ. τινας V τινας *om.* R. — 8 ἁμαρτεῖν APRV ἀμάρτειν CF ἁμαρτάνειν (-νει M) BGN. — 10 οὗτος] οὕτως BHMR. — 12 ὃς καὶ BG. — 14 ὑπὸ τοῦ λουκᾶ BGR. — 17 οὖν] γὰρ GHR. — ἐξ. τῶν δικαίων τὸ γένος B ἐξ. τὸ γένος τῶν δικ. M. — 18 ἁμαρτωλῶν CPV. — 19 μὲν *om.* GNR. — τὸ δὲ τοῦ] τοῦ δὲ NV *et* recc. nonnulli. — 20 εὐλογήθη BGNR Suid. *et* A *sed* εὐ *in lit., ut vid. m. 2.* — γίνεσθαι AF.

4 ἄξιον — 5 ἑπτά *om* P *ex homoeotel.* — 6 διότι μὴ τῇ πτ. τοῦ προημ. ἐσωφρονίσθη P. — 9 ποιεῖν P. — 10 καὶ οὗτος ὁ λ. P. — 18 ἐπεῖπερ βδελ. P. — 19 τὸ μὲν γένος καὶ σπ. τοῦ Κάϊν P.

σθαι τῶν δικαίων τὸ γένος πρὸς τὸ τῶν ἀσεβῶν, ἀλλ' ἐξαλειφθῆναι. ἐπεὶ οὖν ἐφόνευον καὶ ἐλάμβανον τὰς γυναῖκας αὐτῶν, ἐξαίσια τέρατα ἐτίκτοντο οἱ γίγαντες, δι' οὓς καὶ ὁ κατακλυσμὸς ἐλθὼν καὶ πάντας ἄρδην ἀπολέσας, μόνος εὕρηται Νῶε δίκαιος ἐν τῇ γενεᾷ αὐτοῦ. διὸ καὶ ἐφυλάχθη. 5

[ι'. Περὶ Νῶε.]

Νῶε δὲ γενόμενος ἐτῶν φ' ἐγέννησε τὸν Σὴμ καὶ τὸν Χὰμ καὶ τὸν Ἰάφεθ. μετὰ δὲ ἔτη ρ' τοῦ τεχθῆναι τοὺς τρεῖς υἱοὺς αὐτοῦ εἰσῆλθεν εἰς τὴν κιβωτὸν ὑπάρχων ἐτῶν χ', καὶ γίνεται ὁ κατακλυσμός. καὶ ἐν τῷ ἑνὶ καὶ χ' ἔτει τῆς 10 ζωῆς αὐτοῦ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς κιβωτοῦ καὶ μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἔζησεν ἔτη τν' καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα ἔτη ϡν'. τοῦ δὲ κατακλυσμοῦ γενομένου ἐπὶ ἡμέρας μ', πᾶσα μὲν ἡ γῆ ἐκαλύφθη ἐπὶ ἡμέρας ρκ', παντὸς δὲ ὄρους ὑψηλοτάτου τὸ ὕδωρ ὑπεράνω γέγονε πήχεις ιε'. τῆς δὲ κιβω- 15 τοῦ τὰ λείψανα ἕως ἄρτι πρὸς ἀπόδειξιν τῶν γεγενημένων δείκνυται ἐν ὄρει Ἀραρὰτ ἀνὰ μέσον τῆς Ἀρμενίας καὶ τῆς Παρθικῆς χώρας καὶ τῆς τῶν Διαβηνῶν γῆς. ἐκ γὰρ ξύλων 34 M. ἀσήπτων ἤτοι κεδρίνων ἦν κατεσκευασμένη. φησὶ γάρ· καὶ εἶπε κύριος ὁ θεός· οὐ μὴ καταμείνῃ τὸ πνεῦμά μου ἐν 20 τοῖς ἀνθρώποις τούτοις διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας. ἔσονται δὲ αἱ ἡμέραι αὐτῶν ἔτη ρκ'. καὶ ἐπάγει ἡ γραφὴ λέγουσα· καὶ εἶπεν ὁ θεὸς πρὸς Νῶε· καιρὸς παντὸς ἀνθρώπου ἥκει ἐναντίον μου, ὅτι ἐπλήσθη ἡ γῆ ἀδικίας αὐτῶν. καὶ ἰδοὺ

6—10 Gen. 6, 1; 7, 6. — 10—13 Gen. 8, 13; 9, 28. — 13—15 Gen. 7, 17 *sqq.* — 15 *cf.* Excerpta cod. Paris 1630 ap. Müller Frg. Hist. Graec. IV *p.* 541 § 14. — 19 Gen. 6, 3. — 23 Gen. 6, 13.

17 *δείκνυνται* ABDHV. — *ἀνὰ μέσον* BCV *ἀναμέσον* rell. — 18 *διαβινῶν* (*διὰ β.* P) ADP. — *γὰρ om.* BG *in* A *spr. v. incertum qua manu.* — 19 *κατασκευασμένη* CHMR. — 24 *ἐμοῦ* AN. — *αὐτῶν* AGP *ἀπ' αὐτῶν* rell. Gen.

5 *ηὕρηται* P.

ἐγὼ καταφθείρω αὐτοὺς καὶ τὴν γῆν. πλὴν οὖν εἰ καὶ τὴν ζωὴν αὐτῶν περιώρισεν ἐν ἔτεσιν ρκ΄, ἀλλὰ πλημμυροῦσαν τὴν ἁμαρτίαν ἰδὼν καὶ αὔξουσαν οὐκ ἀνέμεινε τὴν κυρίαν, ἀλλὰ τὴν προθεσμίαν συντεμὼν τῷ ρ΄ ἔτει πᾶσιν
5 ἐπήγαγε τὸν κατακλυσμόν. ὅθεν φησίν· ποίησον οὖν σεαυτῷ κιβωτὸν ἐκ ξύλων τετραγώνων ἀσήπτων· νοσσιὰς ποιήσεις καὶ ἀσφαλτώσεις αὐτὴν ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν τῇ ἀσφάλτῳ, καὶ οὕτω ποιήσεις τὴν κιβωτὸν τ΄ πηχῶν τὸ μῆκος αὐτῆς καὶ ν΄ πηχῶν τὸ πλάτος καὶ λ΄ πηχῶν τὸ ὕψος. ἐπισυνά-
10 γων ποιήσεις καὶ εἰς πῆχυν συντελέσεις αὐτὴν ἄνωθεν. τὴν δὲ θύραν ἐκ πλαγίων καὶ διώροφα καὶ τριώροφα ποιήσεις αὐτήν.

Ἀλλ' οὖν γέ τινες τῶν Ἑλλήνων ἐπιλαμβανόμενοι τὸ ῥητὸν ἔφασαν, ὡς ἀδύνατον ἦν χωρῆσαι τὴν κιβωτὸν τὰ
15 τοσαῦτα πολυειδῆ καὶ ἄπειρα γένη τῶν ζώων πηχῶν τριακοσίων οὖσαν καὶ μόνον. καὶ οὐκ ἴσασιν οἱ δῆθεν σοφοὶ καὶ ἀπερισκέπτως καὶ ἀμαθῶς τὰ θεῖα λόγια πολυπραγμονοῦντες, ὅτιπερ ὁ συγγραφεὺς γεωμέτρης ὑπάρχων ἐξ Αἰγύπτου (ἐπαιδεύθη, γάρ φησιν, Μωϋσῆς πάσῃ σοφίᾳ Αἰγυ-
20 πτίων) γεωμετρικὴν πῆχυν ἔφη, ἥτις ὀργυῖαν μεγίστην ἔχει. τὴν γάρτοι γεωμετρίαν Αἰγύπτιοι πρῶτοι, φασίν, ἐφεῦρον ἐκ τοῦ ἀπλέτου τῆς γῆς καὶ τῆς διαιρέσεως διδαχθέντες καὶ γράψαντες, ἀφ' ὧν ἕτεροι μετέλαβον. ὅθεν σοφοὺς ἄγαν καὶ φρονίμους αὐτοὺς ἀπεκάλεσαν διὰ τὴν θαυμαστὴν ἐπι-
25 στήμην ταύτην καὶ σοφίαν. καὶ πρὸς τούτοις ἔστι καὶ ἄλλη

---

5 Gen. 6, 14 *sqq.* — 19 Act. App. 7, 22. — 19—20 *cf.* Cedren. I *p.* 20, 22; 83, 9. — 21—23 *cf.* Eudociae Violarium *cp.* 57; 993.

4 προσθεσμίαν P *et* B *lit. corr. et* nonnulli ex recc. — 5 ὅθεν οὖν φησιν N. — οὖν *om.* FGHMR. — 6 ἀσήπτων τετραγώνων B τετραγώνων *om.* G. — νοσιὰς CDFHR *et* G *m. 1 corr.* — 9 πλάτος αὐτῆς — ὕψος αὐτῆς N. — 14 τὰ *om.* FR. — 15 τῶν ζώων γένη N. — 16 οὖσαν *om.* NR. — 24 ἀπεκάλεσεν AGR.

9 ἐπισυνάγωγον P. — 13 τόδε τὸ ῥητὸν P. — 14 δυνατὸν P.

μαρτυρία εὐαπόδεικτος περὶ τοῦ κατακλυσμοῦ, ὥς φησιν Ἰώσηπος. ἕως γὰρ νῦν ἐφ' ὑψηλοτάτοις ὄρεσι καὶ δυσβάτοις γῆς καὶ θαλάσσης λείψανα εὑρίσκεται, κοχλίαι καὶ ὀστρέων κάλυφα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια κηρύττοντα τὸ φο- 35 M. βερὸν ἐκεῖνο καὶ παγκόσμιον ναυάγιον ἐπὶ τοῦ δικαίου 5 τούτου γενόμενον καὶ πολλῆς ἀθυμίας καὶ λύπης κόπου τε καὶ περιστάσεως αἴτιον τούτῳ πεφηνότα.

Περὶ οὗ καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομός φησιν· καὶ γὰρ δίκαιος καὶ τέλειος ἦν καὶ πάντων διεφθαρμένων μόνος εὐηρέστει τῷ θεῷ, τῶν ἄλλων πάντων προσκεκρουκότων. ἀλλὰ 10 μυρίας θλίψεις ὑπέμεινε πολλὰς καὶ κακάς. ἐνιαυτὸν γὰρ ὅλον δεσμωτήριον ξένον καὶ φοβερὸν ᾤκησεν οὐδὲν ἄμεινον τῶν ἐν μετάλλοις πιεζομένων διακείμενος. ἵνα γὰρ τὸ πλῆθος ἐάσω τῶν θηρίων καὶ τῶν ἑρπετῶν, οἷς τοσοῦτον ἔζη χρόνον εἰς τοιαύτην ἀπειλημμένος στενοχωρίαν, τί οἴει πάσχειν αὐτὸν 15 ὑπὸ τοῦ πατάγου τῶν βροντῶν καὶ ὑπὸ τοῦ ψόφου τῶν ὑετῶν; ἄβυσσος γὰρ ἡ μὲν κάτωθεν ἀνερρήγνυτο, ἡ δὲ ἄνωθεν κατεφέρετο, ὁ δὲ ἔνδον ἐκάθητο μόνος μετὰ τῶν υἱῶν αὐτοῦ. εἰ γὰρ καὶ ὑπὲρ τοῦ τέλους εἶχε θαρρεῖν, ἀλλὰ τῇ τῶν γινομένων σφοδρότητι προαποτεθνήκει τῷ δέει. ὅπου 20 γὰρ ἡμεῖς οἰκίας ἔχοντες ἡδρασμένας ἐπὶ τῆς γῆς καὶ πόλεις οἰκοῦντες ὅμως, ὅταν ἴδωμεν κατενεχθέντα σφοδρότερον ὀλίγον

---

2 *Εὐσέβιος* coni. Muraltus. *cf.* Eus. Chron. Migne T. 19, 153. Eclog. hist. ap. Cramer Anecd. Par. II p. 170, 6 *sqq.* — 8—*p.* 51, 10 Chrysost. ad Stagir. II, 5. Migne T. 47, 454.

1 εὐαπόδεικτος GNPV (*sed* εὐαπόδεκτος *etiam* W) εὐαπόδεκτος rell. — 2 ἰώσηππος GR ἰώσιππος (ἰόσ. A) AHM. — 3 γῆς καὶ *om.* F καὶ *om.* CV. — θαλάσσης BPRV θαλάττης rell. — 4 κελύφη V. — 7 τούτω DP τοῦτω F *om.* G τοῦτο rell. — πεφηνός V *et* L *m. 2* πεφηνότατα C πεφυκός G. — 8 καὶ γὰρ — ἦν καὶ *om.* RV. — 9 εὐηρέστει BFMV εὐηρέστη CDGHPR εὐηρέστησε A Chr. — 10 ἀλλὰ] καὶ ἄλλας R καὶ ἄλλας γὰρ V. — 14 ἔξη CW συνέζη FGN ἔζησε R (συνέζησε Chr.).

3 κόχλαι P.

τοῦ συνήθους ὑετόν, καταπίπτομεν καὶ συστελλόμεθα, τί οὐκ ἂν ἔπαθεν ἐκεῖνος ἔνδον ὢν καὶ τὴν φρικωδεστάτην ἄβυσσον ἐκείνην ἐννοῶν καὶ τῶν ἀποπνιγομένων τὰ διάφορα γένη; ἱκανὸν μὲν οὖν καὶ τὸ πόλιν μίαν ἢ οἰκίαν ἐπικλυσθεῖσαν 5 *καλυφθῆναι τοῖς κύμασιν ἐκπλῆξαι ψυχήν, τὸ δὲ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν τοῦτο παθεῖν οὐδὲ ἔστιν εἰπεῖν πῶς διέθηκε τὸν ἐν μέσῳ περιφερόμενον τῷ κλυδωνίῳ. τὸν μὲν οὖν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον τοσούτῳ συνείχετο δέει· ἐπειδὴ δέ ποτε ὁ κατακλυσμὸς ἐπαύσατο, ὁ μὲν φόβος ἐνεδίδου λοιπόν,* 10 *ἐπετείνετο δὲ τὰ τῆς ἀθυμίας αὐτῷ σφόδρα, καὶ τὸ προφητικὸν ἔπασχεν, ὅ περὶ τῆς ἡμέρας κυρίου φησὶν Ἀμώς· ὃν τρόπον ἐὰν ἐκφύγῃ ἄνθρωπος ἀπὸ προσώπου λέοντος,* 36 M. *καὶ ἐμπέσῃ αὐτῷ ἡ ἄρκος, καὶ εἰσπηδήσῃ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ ἀπερείσῃ τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸν τοῖχον, καὶ* 15 *δάκῃ αὐτὸν ὄφις. καὶ γὰρ τῆς κιβωτοῦ προκύψαντα καὶ τῆς δυσώδους καὶ στενοχωρημένης εἱρκτῆς ἐκείνης ἀπαλλαγέντα χειμὼν ἕτερος διεδέχετο τοῦ προτέρου οὐχ ἥττων δρῶντα τὴν πολλὴν ἐρημίαν καὶ τὸν βίαιον θάνατον ἐκεῖνον καὶ τῶν ἀναιρεθέντων τὰ σώματα τῇ ἰλύϊ πεφυρμένα καὶ τῷ* 20 *πηλῷ καὶ πάντας ὁμοῦ ἀνθρώπους τε καὶ ὄνους καὶ τὰ τούτων ἀτιμότερα γένη μιᾷ τῇ ἐλεεινοτάτῃ ταφῇ [κατασχεθέντας, μᾶλλον δὲ εἰπεῖν] καταχωσθέντας. εἰ γὰρ καὶ σφόδρα ἦσαν ἁμαρτωλοὶ οἱ ταῦτα πεπονθότες, ἀλλ' ὅμως ἄνθρωπος ἦν ὁ Νῶε καὶ ἔπασχέ τι πρὸς τὸ ὁμόφυλον. ἐπὶ μὲν οὖν τοῦ* 25 *κατακλυσμοῦ τῷ πλήθει τῶν ὑδάτων συνεχόμενος, τῇ μονώσει, τῇ πρὸς τὸ ὁμόφυλον συμπαθείᾳ, τῷ ἀπείρῳ τῶν ἀπολωλότων,*

---

11 Amos 5, 19.

4 *τὸ om.* FN. — 11 *ἀμώς φησιν* BD. — *ἀμῶς* CHW. — 12 *φύγῃ* (-*ει* M) GN Amos. — 13 *ἡ om.* FN. — 16 *στενοχωρημένης* AHPW *στενοχωρουμένης* B *ἐστενοχωρημένης* rell. — 17 *ἧττον* (*ἥττον* H) codd. *praeter* CGV. — 21 *κατασχεθέντας — εἰπεῖν om.* P Chr. *μᾶλλον — καταχωσθέντας om.* CFM *in mg. m. 1 exhibet* B. — 24 *οὖν om.* AB. — 26 *τῷ ἀπείρῳ* BG *τὸ ἄπειρον* rell.

τῷ τρόπῳ τῆς τελευτῆς, τῇ τῆς γῆς ἐρημίᾳ, πρὸ δὲ τούτων κακίας ἀβύσσῳ πάντοθεν συνείχετο, καὶ τῶν κυμάτων αὐτῷ σφοδρότερον αἱ τῶν πονηρῶν ἀνδρῶν ἐπιβουλαὶ προσερρήγνυντο. μόνος γὰρ εἰς τοσοῦτον πλῆθος ἀπολειφθεὶς μοχθηρῶν ἀνθρώπων καὶ μιαρῶν πολὺν τὸν γέλωτα καὶ πολλὰ 5 τὰ σκώμματα καὶ τὰς χλευασίας ἔφερεν ὁ δίκαιος, μάλιστα ὅτε περὶ τῆς κιβωτοῦ καὶ τῆς μελλούσης αὐτοῖς διελέγετο συμφορᾶς καὶ πανωλεθρίας. ἐν ἔτεσιν ρ′ τῆς κιβωτοῦ τεκταινομένης, καὶ αὐτοῦ διαρρήδην καθ' ἑκάστην ἡμέραν βοῶντος, οὐδεὶς ἐπίστευεν. 10

[ια′. Περὶ Σήμ.]

Σὴμ δὲ μετὰ δύο ἔτη τοῦ κατακλυσμοῦ γενόμενος ἐτῶν ρβ′ ἐγέννησε τὸν Ἀρφαξὰδ καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη φ′ καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα ἔτη χβ′.

[ιβ′. Περὶ Ἀρφαξάδ.] 15

Ἀρφαξὰδ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρλβ′ ἐγέννησε τὸν Καϊνᾶν καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη νγ′ καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα 37 M. ἔτη φλη′.

[ιγ′. Περὶ Καϊνᾶν.]

Καϊνᾶν δὲ γενόμενος ἐτῶν ρλζ′ ἐγέννησε τὸν Σάλα καὶ 20 μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη τλ′ καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα ἔτη υξζ′.

12—*p.* 52, 16 Gen. 11, 10 *sqq.*

1 τὸν τρόπον N. — 2 αὐτῷ BGR Chrys. *om.* P αὐτῶν rell. — 4 ὑπολειφθεὶς AG ἀπολη φθεὶς CFM. — 8 πανολεθρίας CFNP. — 9 ἡμέραν *om.* ABG. — 16 ρβ′ G ρλε′ Gen. — καϊνᾶν BGHPV *et* recc. plerique καϊνὰν rell. — 17 νλ′ G τετρακόσια τριάκοντα C ν′ Gen. — 18 φλε′ FGHLM *et* A *m. 2.* — 20 καϊνᾶν BCFLV καϊνὰν rell. — ρλβ′ G ρθ′ R ρλ′ Gen. — 22 τξζ′ GHLR.

8 ἐν ἔτεσι γὰρ ρ′ P. — 21 τλ′] νγ′ P (*cf. v.* 17).

[ιδ'. Περὶ Σάλα.]

Σάλα δὲ γενόμενος ἐτῶν ρλ' ἐγέννησε τὸν Ἔβερ καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη νγ' καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα ἔτη φλγ'.

5 [ιε'. Περὶ Ἔβερ.]

Ἔβερ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρλδ' ἐγέννησε τὸν Ἰεκτὰν καὶ τὸν Φαλέκ. ἐφ' οὗ ὁμοφώνου ὑπάρχοντος, ὥς φησιν Ἰώσηπος, τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων, συνάγεται εἰς ἕνα τόπον λεγόμενον Σεναάρ, εἶτα πύργον ἕως τοῦ οὐρανοῦ οἰκοδο-10 μεῖν ἐνενόουν καὶ περὶ αὐτὸν πόλιν τὴν Βαβυλῶνα, ὅ ἐστι σύγχυσις. ὧν τὸ ἔργον ἀτελὲς κατέρριπτο ματαίαν ἀνάβασιν ἐπικεχειρηκότων. οἵ γε καὶ τὴν κατασκευὴν τῆς κιβωτοῦ σαφῶς εἰδότες πρῶτοι ναῦς ποιεῖν καὶ ἐν τοῖς ὕδασι πλέειν ἐπενόησαν. τῶν δὲ πάντων ἐπὶ τὴν τοῦ πύργου καὶ τῆς 15 πόλεως ὁρμησάντων οἰκοδομὴν ἀρχηγοὺς ἐχόντων οβ', μόνος Ἔβερ οὐ συνέθετο τῇ τούτων ἀλογίστῳ ἐργασίᾳ. διὸ καὶ πάντων αἱ γλῶσσαι συνεχύθησαν τῶν συντεθειμένων, καὶ εἰς οβ' γλώσσας διαιρεθέντων κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀρχόν-38 M. των αὐτῶν καὶ εἰς ἀνομοιογλωσσίαν ὑπὸ τοῦ πνεύματος καὶ 20 τῆς δικαίας ὀργῆς ἐλαυνομένων καὶ διασπασθέντων, τούτῳ μόνῳ θεὸς οὐκ ἐστέρησε τὴν ἀρχαίαν φωνήν. ὅθεν ἀπο-

---

7 Joseph. Ant. I, 109 *sqq.* — 12—14 *cf.* Excerpta cod. Paris 1630. ap. Müller Frgm. Hist. graec. IV *p.* 541 § 15. — 15—*p.* 53, 4 *cf.* Leo Gramm. *p.* 13, 4 *sqq.* Cedren. I *p.* 22, 14.

4 φγ' RW *et ut vid.* V *m. 1.* — 6 δὲ *om.* CLV. — 7 ἰώσηππος G ἰώσιππος AHM. — 9 σενναάρ CMPV. — ἐνενόουν οἰκοδομεῖν N. — 11 κατέρριπτο AGR κατερέριπτο (κατερρέρ. D κατερέρρ. L) CFLNV καταρρέριπτο B (κατερρίπτετο P). — ματ. τὴν ἀνάβασιν RV. — 13 καὶ ἐν τοῖς ὕδασι πλέειν P καὶ πλέειν ἐν τοῖς ὕδασιν AF ἐν τοῖς ὕδασι καὶ πλέειν rell. — 15 οἰκοδομεῖν ACL *et* P, *qui* τὴν *v.* 14 *omisit.* — 17 συνεχέθησαν FG. — 20 τοῦτον (τούτων H) μόνον FN. — 21 ὁ θεὸς FHM.

7 ἐφ' οὗ ὁμόφωνον ὑπάρχων τὸ γένος τ. ἀνθρ. ὥς φ. ἰώσηπος P. — 10 τὴν καὶ Βαβ. P.

μείναντες ἐν τῇ προτέρᾳ γλώσσῃ, Ἑβραῒς αὕτη ἐπωνόμασται κατὰ τὴν τοῦ κρατήσαντος ἐπωνυμίαν εἰς τὸ γένος τῶν Ἑβραίων, οἵτινες πατρωνυμικῶς τε καὶ φερωνύμως Ἑβραῖοι προσηγορεύθησαν.

Ὅτι δὲ τῇ τῶν Ἑβραίων γλώσσῃ ἐχρῶντο οἱ ἀπὸ τοῦ 5 *Ἀδάμ, δῆλον μὲν καὶ ἀπὸ τοῦ καὶ τοὺς ἀμφὶ τὸν Ἁβραὰμ ἐκ τοῦ Νῶε καταγομένους καὶ χρωμένους, δῆλον δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ καὶ τὸν δεύτερον Ἀδὰμ Χριστὸν τῇ τῶν Ἑβραίων φωνῇ κατὰ τὸν πρῶτον πάντως Ἀδὰμ χρώμενον, ὡς τὸ ἐφφαθά, καὶ ταλιθὰ κούμη, καὶ λιμὰ σαβαχθανή, καὶ τὰ* 10 *ὅμοια. καὶ μέντοι καὶ πρὸς τούτοις καὶ τὰ τῶν παλαιῶν ὀνόματα ἐναργὲς τεκμήριον τοῦ ταύτην εἶναι φωνὴν τὴν πρὸ τῆς συγχύσεως. ἐφ' ὧν γὰρ κατ' οὐδεμίαν ἐστὶ γλῶσσαν τὸ σημαινόμενον ἐπιλύσασθαι, κατ' αὐτὴν τὸ ζητούμενον ἑρμηνεύεται. οἷον τοῦ Ἀδὰμ καὶ τῶν λοιπῶν αἱ προσηγο-* 15 *ρίαι δι' ἑτέρας οὐδεμιᾶς ἑρμηνεύονται, εἰ μὴ διὰ τῆς Ἑβραϊκῆς καὶ μόνης. εἰ δέ τινες ἀμαθῶς ἀντιλέγουσιν, οὐ τὴν Ἑβραϊκήν, ἀλλὰ τὴν Συριακὴν πρώτην εἶναι γλῶσσαν, ἀκουέτωσαν τῆς ἑρμηνείας τοῦ σοφωτάτου καὶ πολυμαθοῦς Ὠριγένους εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἰώβ, ἥ φησιν· οὕτως ἑρμη-* 20 *νεύεται ἐκ τῆς Συριακῆς βίβλου. καί φησιν· Συριακὴν ἔφη τὴν Ἑβραίαν διάλεκτον, ἐπειδὴ γὰρ καὶ Συρίαν τὴν*

---

10 Marc. 7, 34; 5, 41; 15, 34; Matth. 27, 46. — 11—17 *cf.* Leo Gr. *p.* 13, 8 *sqq.* Cedren. I *p.* 22, 19. — 20 Hiob 42, 18. — 21—*p.* 54, 2 *cf.* Cedren. I *p.* 23, 23.

6 *ἀπὸ τούτου καὶ* RV. — 10 *ἐφφαθᾶ* FL *ἐφαθᾶ* G. — *ταλιθὰ κούμη* V *ταλιθᾶ κούμι* L *τὰ λιθακούμη* BGP *ταλιθακούμη* (*ταληθ.* A) AF *τὰ λιθὰ κούμ* C *ταβηθᾶ κούμη* D *ταληθακούμη* (*-κούμ* alii) R. — *λιμᾶ σαβαχθανῆ* BV *λιμᾶ σαβαχθανή* AD *λιμᾶ σαβαχθανί* L *λιμὰς* (*-ᾶς* G) *ἀβαχθανή* (*-νῆ* FG) CFG. — 11 *καὶ μέντοι καὶ πρὸς* DPR *καὶ ante πρὸς om.* rell. — 20 *ἥ* BD *et fort.* PV *ἣ* CMHW *ἦν* A. — *οὗτος* AH Hiob. — 22 *ἔφην* LP *εἰπών* R. — *Ἑβραίων* BCLR.

18 *συριακὴν ἔφην πρώτην* P (*cf. v.* 21). — 22 *ἐπεὶ γὰρ* P.

Ἰουδαίαν καὶ Σύρους οἱ παλαιοὶ τοὺς Παλαιστιναίους ὠνόμαζον.

Ὁ μὲν οὖν πύργος οἰκοδομηθεὶς ἐν ἔτεσι μ' ἔμεινεν ἡμιτελὴς μετὰ τὴν σύγχυσιν. ὁ δέ γε θεὸς ἀνέμῳ βιαίῳ
5 τοῦτον ἀνατρέπει, καὶ ἔστιν ἀνὰ μέσον Ἀσσοὺρ καὶ Βαβυ-
39 M. λῶνος εἰς ἔτι φυλασσόμενα τὰ ἴχνη αὐτοῦ.

[ις'. Περὶ Φαλέκ.]

Φαλὲκ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρλ' ἐγέννησε τὸν Ῥαγαῦ καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη σθ' καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα
10 ἔτη τλθ'.

Γίνονται οὖν ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ ἕως τοῦ κατακλυσμοῦ ἔτη ͵βσξβ', καὶ ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ ἕως τῆς συγχύσεως τῆς πυργοποιΐας καὶ τῆς τελευτῆς Φαλέκ, ὅ ἐστι μερισμός, ἔτη φλϛ'. καὶ γίνεται διαμερισμὸς ἤτοι διασπορὰ τῶν υἱῶν
15 Νῶε καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν γεννηθέντων. διὸ καὶ μέροπες ἐκλήθησαν ἀπό τε τῆς μεμερισμένης φωνῆς ἀπό τε τοῦ μερισμοῦ τῆς γῆς.

Ὁ μέντοι Σὴμ ἐγέννησε τὸν Ἐλὰμ καὶ τὸν Ἀσσοὺρ καὶ τὸν Ἀρφαξὰδ καὶ τὸν Λούδ, ὁ δὲ Χὰμ τὸν Χοὺς καὶ τὸν
20 Μεσρὲμ καὶ τὸν Φοὺδ καὶ τὸν Χαναάν, ὁ δὲ Ἰάφεθ τὸν Γάμερ καὶ τὸν Μαγὼγ καὶ τὸν Θήρα καὶ τὸν Ἰωύαν καὶ

3—6 *cf.* Leo Gr. *p.* 13, 17 *sqq.* — 8—10 Gen. 11, 18 *sq.* — 15—17 Mal. *p.* 56, 1. — 18—*p.* 55, 2 Gen. 10, 22; 10, 6; 10, 2.

1 παλαιστίνους (-ήνους G) FGHM παλαιστινοὺς LR. *Lectio* cod. B *compendio scripta incerta.* — 5 ἀναμέσον AFGNPW. — ἀσοὺρ DFMV ἀσοῦρ AHL σοῦρ G. — 6 εἰσέτι ALV (*sed* W εἰς ἔτι). — 8 ῥαγὰβ NV (*sed* W ῥαγαῦ). — 12 ͵βσμβ' ABFGN. — τῆς συγχύσεως *om.* BM. — 14 χλϛ' FH. — 18 ἐλὰμ BW ἐλὼμ C ἐλὰν G. — ἀσσοὺρ DMP *et* recc. quidam. Gen.; ἀσοὺρ *vel* ἀσοῦρ rell. — 19 χοῦς ADHV (*sed* χοὺς W). — 20 χαναάμ LP. — 21 μαγὼν BGW. — θήρα BCFW θήραν R θῆρα rell. — ἰωύαν ADFPV Gen. ἰωνίαν CL *et* recc. quidam ἰωίαν BHM ἰνωνίαν recc. plerique ἰωνὰν G.

16 ἀπό τε — φωνῆς *om.* P *ex homoeotel.*

τὸν Ἐλισὰ καὶ τὸν Θωβὲλ καὶ τὸν Μοσὸχ καὶ τὸν Μαδαή, ἀφ' οὗ Μῆδοι γενόμενοι καὶ τῶν Βαβυλωνίων κρατήσαντες, ἡ χώρα Μήδεια προσηγορεύθη κυρίως καὶ φερωνύμως.

Μετὰ γοῦν τὴν σύγχυσιν καὶ τὴν τοῦ πύργου διάλυσιν μεταστέλλονται οἱ τρεῖς υἱοὶ τοῦ Νῶε πάντας τοὺς ἐξ αὐτῶν 5 *γενομένους καὶ διδόασιν αὐτοῖς ἔγγραφον τῶν τόπων τὴν κατανέμησιν, ὥνπερ ἐκ τοῦ πατρὸς Νῶε παρειλήφασιν, καὶ τυγχάνουσιν ἑκάστῳ καὶ ταῖς ἑκάστου φυλαῖς καὶ πατριαῖς τόποι καὶ κλίματα καὶ χῶραι καὶ νῆσοι καὶ ποταμοὶ κατὰ τὴν ὑποκειμένην ἔκθεσιν. καὶ κατακληροῦται τῷ μὲν πρωτο-* 10 *τόκῳ υἱῷ Νῶε Σὴμ ἀπὸ Περσίδος καὶ Βάκτρων ἕως Ἰνδικῆς καὶ Ῥινοκουρούρων τὰ πρὸς ἀνατολήν, τῷ δὲ Χὰμ ἀπὸ Ῥινοκουρούρων ἕως Γαδείρων τὰ πρὸς νότον, τῷ δὲ Ἰάφεθ ἀπὸ Μηδείας καὶ ἕως Γαδείρων τὰ πρὸς βορρᾶν. αἱ δὲ λαχοῦσαι χῶραι τῷ μὲν Σὴμ εἰσὶν αὗται· Περσίς, Βακτρι-* 15 *ανή, Ὑρκανία, Βαβυλωνία, Κόρδυνα, Ἀσσυρία, Μεσοποταμία, Ἀραβία ἡ ἀρχαία, Ἐλυμαΐς, Ἰνδική, Ἀραβία ἡ εὐδαίμων,* 40 M. *Κοίλη Συρία, Κομμαγηνή, καὶ Φοινίκη πᾶσα, καὶ ποταμὸς Εὐφράτης. τῷ δὲ Χὰμ Αἴγυπτος, Αἰθιοπία ἡ βλέπουσα κατὰ Ἰνδούς, ἑτέρα Αἰθιοπία, ὅθεν ἐκπορεύεται ὁ ποταμὸς* 20 *τῶν Αἰθιόπων, Ἐρυθρὰ ἡ βλέπουσα κατὰ ἀνατολάς, Θηβαΐς, Λιβύη ἡ παρεκτείνουσα μέχρι Κυρήνης, Μαρμαρίς, Συρτίς,*

4—19 *cf.* Leo Gr. *p.* 14, 12 *sqq.* — 19—*p.* 56, 18 *cf.* ib. *p.* 16, 4 *sqq.*

1 *ἐλισὰ* PW *ἐλισᾶ* F *ἐλισσὰ* (-*σᾶ* H) BGN. — *θωβὲλ* P *θώβελ* FHM *θοβὲλ* GL *θόβελ* BCDRV. — *μοσὼχ* ACFM *μωσὼχ* H *ἐμωσὸχ* W. — *μαδαῆ* DFGLPV *μαδάβ* HM *μαδαΐ* R. — 3 *μηδεία* F *μηδία* ERV *μήδια* H. — 6 *γεννωμένους* FG. — 7 *ὅνπερ* ABCDH *ἥνπερ* F *ὅπερ* R *ὥσπερ* G. — 8 *λαγχάνουσιν* R Leo. — 9 *κλήματα* CFHMPV. — 12 *Ῥινοκούρων* BGLM *item v.* 13 *Ῥινοκορούρων* V. — 13 *Γαδήρων* ACFHMP *item v.* 13; *p.* 56, 2. — 14 *μηδίας* DGRV. — 18 *συρίας* BC. — *κομμαγηνῆ* C *κομμαγινή* (-*νῆ* FM) FNR *κομμαγίνη* AGP *κομαγηνή* B *κομαγγηνή* V *κομαγγινή* L. — 22 *Λιβύη* — *Συρτίς om.* A. — *παρατείνουσα* N. — *κυρίνης* (*κηρ.* HM) CNP. — *σύρτις* V *σύρτης* R.

Λιβύη ἄλλη, Νουμηδεία, Μασσυρίς, Μαυριτανία ἡ κατέναντι Γαδείρων, ἐν δὲ τοῖς κατὰ βορρᾶν τὰ παρὰ θάλασσαν ἔχει, Κιλικίαν, Παμφυλίαν, Πισιδίαν, Μυσίαν, Λυκαονίαν, Φρυγίαν, Καμαλίαν, Λυκίαν, Καρίαν, Λυδίαν, Μυσίαν 5 *ἄλλην, Τρῳάδα, Αἰολίδα, Βιθυνίαν, τὴν ἀρχαίαν Φρυγίαν, καὶ νήσους πάλιν ἔχει Σαρδανίαν, Κρήτην, Κύπρον, καὶ ποταμὸν Γηὼν τὸν καὶ Νεῖλον καλούμενον. τῷ δὲ Ἰάφεθ Μήδεια, Ἀλβανία, Ἀρμενία μικρά τε καὶ μεγάλη, Καππαδοκία, Παφλαγονία, Γαλατία, Κολχίς, Βοσπόρη, Μαιῶτις,* 10 *Δέρβις, Σαρμάτις, Ταυριανίς, Βουταρνίς, Σκυθία, Θρᾴκη, Μακεδονία, Δαλματία, Μολοσσή, Θεσσαλία, Λοκρίς, Βοιωτία, Αἰτωλία, Ἀττική, Ἀχαΐα, Πελληνὶς ἡ καὶ Πελοπόνησος, Ἀρκαδία, Ἠπειρῶτις, Ἰλλυρίς, Λυχνῖτις, Ἀδριακή, ἐξ ἧς τὸ Ἀδριακὸν πέλαγος. ἔχει δὲ καὶ νήσους Βρεττανίαν, Σικελίαν,* 15 *Εὔβοιαν, Ῥόδον, Χῖον, Λέσβην, Κυθήραν, Ζάκυνθον, Κεφαληνίαν, Ἰθάκην, Κέρκυραν, καὶ μέρος τι τῆς Ἀσίας τὴν καλουμένην Ἰωνίαν, καὶ ποταμὸν Τίγριν τὸν διορίζοντα μεταξὺ Μηδείας καὶ Βαβυλῶνος.*

---

1 *λιβύη ἡ ἄλλη* BD. — *νουμηδεία* AHMP *νουμηδία* BDLRV *νουμιδία* G *νομηδία* C *κουμιδία* F. — 4 *καὶ μαλίαν* CR *sed* C *post καρίαν repetit καμαλίαν.* — 7 *γηὼν* DLP *γηῶν* V *γηὸν* G *γειὼν* BR *γειὸν* HM *γεῖον* A *γαιὼν* F *γνῶν* C. — 8 *μήδεια* CHMP *μηδεία* FL *μιδεῖα* A *μηδία* BDGRV. — 9 *μαιῶτις* BLV *μαιώτης* GR *μεώτης* AFHM *μεώτις* C *μεσώτης* P *μεότης* D. — 10 *δέρβις* CDL *δέρβης* AHMPV *δέρβη* R *δερβίς* BFG. — *σαρμάτις* BCL *σαρμάτης* PV *σαρματίς* DFG *σαρματής* HMR. *In* A *vox evanida.* — *βουταρνίς om.* AM *et* recc. quidam. *βοταρνίς* G (*βασταρνίς* bene P). — 11 *μολοσσί* CP (*μολοσσίς* Leo). — 12 *πελωπόνησος* (*πελοπ.* BG) codd. *praeter* P *et* recc. quosdam, *qui πελοπόννησος* (*πελωπ.* P) *exhibent.* — 13 *λυχνίτης* P *λυχνήτις* CL *λυχνῆτις* V *λυχνήτης* FW *λιχνήτης* G *λαχνίτης* R. — 15 *χίον* ADMV *χίων* HL. — *λέσβον* BGRV. — *κυθῆραν* AB *κύθειραν* GR *κηθηρίαν* N. — *κεφαλινίαν* AHV *κεφαλληνίαν* GLR *κεφαλονίαν* M. — 17 *τίγρην* AHMP *et ut vid.* L *m. 1.* — 18 *μηδίας* BDRV. — *βαβυλωνίας* GRV.

4 *μυσίαν ἄλλην* — 6 *σαρδανίαν om.* P. — 8 *ἀλβανία om.* P. — 12 *αἰτωλία om.* P.

Τούτων οὖν οὕτω κληρωθέντων ὁ τοῦ Χὰμ υἱὸς Χαναὰν ἰδὼν τὴν πρὸς τῷ Λιβάνῳ γῆν ὅτι ἀγαθή τέ ἐστι καὶ εὔφορος καὶ κατὰ πολὺ τῆς ἑαυτοῦ διαλλάττουσα γῆς, τυραννικῶς καθήρπασεν αὐτὴν καὶ τοὺς ἐκ τοῦ Σὴμ κληρονόμους ἐξήλασεν, καὶ οὕτω πᾶσα γῆ τῆς ἐπαγγελίας τοῦ Χαναὰν προσηγορεύετο. κἀντεῦθεν τοίνυν ὁ δίκαιος κριτὴς μετὰ ταῦτα τοῖς ἐκ τοῦ Σὴμ υἱοῖς Ἰσραὴλ ἀπέδωκεν αὐτὴν διὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναυή, καθὼς καὶ τῷ Ἀβραὰμ προεπηγγείλατο. δίκαιος γὰρ ὁ κύριος καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησεν. 41 M. 5

[*ιζ'. Περὶ Ῥαγαῦ.*] 10

Ῥαγαῦ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρλβ' ἐγέννησε τὸν Σεροὺχ καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη σζ' καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα ἔτη τλθ'.

[*ιη'. Περὶ Σερούχ.*]

Σεροὺχ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρλ' ἐγέννησε τὸν Ναχὼρ καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη σ' καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα ἔτη τλ'. ὃς πρῶτος ἤρξατο τοῦ Ἑλληνικοῦ δόγματος διὰ τοὺς πάλαι γενομένους πολεμιστὰς ἢ ἡγεμόνας ἢ πράξαντάς τι ἀνδρεῖον ἀρετῆς καὶ μνήμης ἄξιον, οὓς καὶ ἀνδριᾶσι στηλῶν ἐτίμησεν ὡς ἀγαθόν τι πεπραχότας. οἱ δὲ μετὰ ταῦτα ἄνθρωποι ἀγνοοῦντες τὴν τῶν προγόνων γνώμην, ὅτι ὡς προπάτορας καὶ ἀγαθῶν πραγμάτων ἐπινοητὰς ἐτίμησαν μνήμης καὶ 15 20

1—6 *cf.* Leo Gr. *p.* 17, 18 *sqq.* — 9 Psalm 10 (11), 7. — 11—16 Gen. 11, 20 *sqq.* — 17—*p.* 58, 2 Mal. *p.* 53, 16 *sqq.* *cf. annot. ad* Mal. *p.* 54, 1.

1 *τούτων οὖν οὕτω* CDFP *τούτων οὖν τῶν* R *τούτων οὕτω* rell. — *κληρωθέντων* ABFGHMP *κληροδοθέντων* CV *κληροδοτηθέντων* DLR. — 6 *προσηγόρευτο* BG *προσηγόρευται* R. — 7 *τοὺς — υἱοὺς* BR. *In* P *υἱοῖς ex υἱοὺς corr.* — 8 *ναυή* LPR *ναυί* A *ναυῆ* rell. — 11 *ῥαγὰβ* BN.

8 *καὶ om.* P. — 17 *πρῶτος μὲν ἤρξατο* P. — 19 *καὶ ante μνήμης om.* P.

μόνον χάριν, ὡς θεοὺς οὐρανίους ἐτίμων καὶ ἔθυον αὐτοῖς καὶ οὐχ ὡς ἀνθρώπους θνητοὺς γενομένους. ὧν τὴν ἀσέβειαν Σολομὼν στηλιτεύων φάσκει· τὸν πρὸ ὀλίγου τιμηθέντα ἄνθρωπον νῦν εἰς σέβασμα ἐλογίσαντο.

5 *Σαφέστερον δὲ καὶ διεξοδικώτερον τὴν παράνοιαν τούτων καὶ ἀθεΐαν διελέγχων ὁ μέγας Ἀθανάσιος τοιάδε φησίν· σαθρᾶς τοίνυν τῆς τοιαύτης αὐτῶν διανοίας φαινομένης, ἀνάγκη τὴν ἀλήθειαν διαλάμπειν τῆς ἐκκλησιαστικῆς διαγνώσεως. οὔτε γὰρ τὸ κακὸν παρὰ θεοῦ οὔτε ἐν θεῷ, οὔτε* 10 *μὴν οὐσία τίς ἐστιν, ἀλλ' ἄνθρωποι κατὰ στέρησιν τῆς τοῦ καλοῦ φαντασίας ἐπινοεῖν ἤρξαντο καὶ ἅμα πλάττειν τὰ οὐκ ὄντα καὶ ἅπερ ἐβούλοντο. ὥσπερ γὰρ ἄν τις ἡλίου φαίνοντος καμμύων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἑαυτῷ σκότος ἐπινοεῖ καὶ λοιπὸν* 42 M. *ὡς ἐν σκότει πλανώμενος καὶ περιπατῶν προσκόπτει πολ-* 15 *λάκις καὶ κατὰ κρημνῶν ὑπάγων νομίζει μὴ εἶναι φῶς ἀλλὰ σκότος, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ τῶν ἀνθρώπων καμμύουσα τὸν νοητὸν ὀφθαλμόν, δι' οὗ τὸν θεὸν ὁρᾶν δύναται, ἑαυτῇ τὰ κακὰ ἐπενόησεν. γέγονε μὲν γὰρ εἰς τὸ ὁρᾶν τὸν θεὸν καὶ ὑπ' αὐτοῦ φωτίζεσθαι· αὕτη δὲ ἀντὶ τοῦ ἀφθάρτου θεοῦ* 20 *τὰ φθαρτὰ καὶ τὰ τοῦ σκότους ἔργα ἐπεζήτησεν, καθὼς γέγραπται ὅτι· ὁ θεὸς ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον εὐθῆ, αὐτοὶ δὲ ἐπεζήτησαν λογισμοὺς πολλούς. ἐπεὶ οὖν ὥσπερ μανέντες οἱ ἄνθρωποι τὴν οὐκ οὖσαν κακίαν ἐπενόησαν, οὕτω καὶ*

---

3 Sap. 14, 20. — 5—22 Athanasius contra gentes 7. Migne T. 25, 16 A. — 21 Eccles. 7, 29. — 22—*p.* 59, 17 Athan. *ib.* 8. Migne 17 A.

1 *μόνης* ABG Mal. — 3 *σολομῶν* BCFGLV. — 9 *ἐν τῷ θεῷ* RV. — 10 *τῆς* (*τὴν* recc. quidam) *κατὰ στέρησιν τῆς* (*τῆς hic om.* R) CLRV. — 11 *καὶ ἀναπλάττειν* BV Ath. — 13 *καμύων* CF. — *ἑαυτῷ* ADGP Ath. *ἑαυτοῦ* CMV *αὐτοῦ* BFHLR. — 15 *καὶ om.* N. — 16 *καμύουσα* CF *κάμνουσα* L. — 18 *γὰρ om.* CL. — 19 *αὐτὴ* A *αὐτῇ* P *αὕτη* F *αὔτη* rell. Ath.

3 *ὁ σολομὼν* P.

τοὺς οὐκ ὄντας θεοὺς ἑαυτοῖς ἀνεπλάσαντο. ὡς γὰρ πάλιν εἴ τις εἰς βυθὸν καταδὺς μηκέτι μὲν βλέποι τὸ φῶς μηδὲ τὰ ἐν τῷ φωτὶ φαινόμενα διὰ τὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ πρὸς τὸ κάτω νεῦμα καὶ τὴν τοῦ ὕδατος ἐπίχυσιν, μόνα δὲ τὰ ἐν τῷ βυθῷ αἰσθόμενος νομίζοι μηδὲν εἶναι πλέον ἐκεί- 5 νων, οὕτω δὴ καὶ οἱ πάλαι τῶν ἀνθρώπων καταδύντες εἰς τὰς τῆς σαρκὸς ἐπιθυμίας καὶ φαντασίας κἀντεῦθεν ἐπιλαθόμενοι τὰς περὶ θεοῦ ἐννοίας τε καὶ δόξας, τὰ φαινόμενα θεοὺς ἀνετυπώσαντο δοξάζοντες τὴν κτίσιν παρὰ τὸν κτίσαντα. καὶ ὥσπερ κατὰ τὸ προλεχθὲν παράδειγμα οἱ εἰς 10 βυθὸν καταδυόμενοι ὅσον ἐπικαταβαίνουσι, τοσούτῳ μᾶλλον τὰ σκοτεινότερα καὶ βαθύτερα βλέπουσιν, οὕτω καὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων πέπονθε γένος. οὐ γὰρ ἁπλῆν ἔσχον τὴν πλάνην καὶ τὴν εἰδωλολατρείαν, οὐδὲ ἀφ' ὧν ἤρξαντο ἐν τούτοις διέμειναν, ἀλλ' ὅσον τοῖς προτέροις ἐνεχείριζον, τοσοῦτον 15 ἑαυτοῖς καινοτέρας ἐφεύρισκον τὰς δεισιδαιμονίας μηδένα κόρον τῶν πρώτων κακῶν λαμβάνοντες. ἐπικαταβαίνοντες γὰρ λοιπὸν ταῖς ἐννοίαις καὶ τοῖς λογισμοῖς οἱ ἄνθρωποι οὐρανῷ καὶ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τοῖς ἄστροις τὴν τοῦ θεοῦ τιμήν τε καὶ δόξαν ἀνέθεσαν, εἶτα πάλιν τοῖς σκοτεινοῖς 20 λογισμοῖς ἐπικαταβαίνοντες αἰθέρα καὶ τὸν ἀέρα καὶ τὰ ἐν τῷ ἀέρι θεοὺς προσηγόρευσαν, προβαίνοντες δὲ τοῖς κακοῖς ἤδη καὶ τὰ στοιχεῖα καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς τῶν σωμάτων συστάσεως, τὴν θερμὴν καὶ τὴν ψυχρὰν καὶ τὴν ὑγρὰν καὶ τὴν ξηρὰν οὐσίαν θεοὺς ἀνύμνησαν, οἱ δέ γε τελεώτεροι τὴν ἀσέβειαν 25 καὶ ἀνθρώπους τοὺς μὲν ἔτι ζῶντας, τοὺς δὲ καὶ μετὰ θά- 43 M. νατον θεοὺς ἐκάλεσαν. καὶ οὐ μόνον εἰς ἀνθρώπους καὶ

17—*p*. 60, 8 Athanasius *ib*. 9 Migne 17 C.

2 βλέπει BFGHMR. — 5 νομίζει FGHMR. — 9 ἐτυπώσαντο N. — 10 λεχθὲν FR. — 11 τοσούτῳ B *et* recc. quidam τοσοῦτο ALNP τοσοῦτον CFGV *et* recc. alii. — 13 ἔχον L ἔχων C. — 14 εἰδωλολατρίαν BGMRV. — 21 τὸν ἀέρα LP Ath. τὸν *om*. rell. — 24 καὶ τὴν ξηρὰν καὶ τὴν ὑγρὰν B Ath.

11 τοσούτῳ de Boor: τοσοῦτο, ut praebent codices potiores, defend. Praechter, Byz. Zeitschr. 15, 318.

κτήνη καὶ ἑρπετὰ χερσαῖά τε καὶ ἔνυδρα τὴν τοῦ θεοῦ προσηγορίαν μετήγαγον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ μηδ' ὅλως ὄντα ἢ φαινόμενα τὴν αὐτὴν δυσσέβειαν ἐξοκείλαντες ἐπεδείξαντο. λογικὰ γὰρ ἀλόγοις ἐπιμίξαντες καὶ ἀνόμοια τῇ φύσει ἐνεί-
5 *ραντες ὡς θεοὺς ἐδόξασαν, οἷοί εἰσιν οἱ παρ' Αἰγυπτίοις κυνοκέφαλοι καὶ ὀφιοκέφαλοι καὶ ὀνοκέφαλοι καὶ ὁ παρὰ Λίβυσι κριοκέφαλος καὶ παρὰ τοῖς μύθοις τὰ λεγόμενα πλάσματα, ἡ Σκύλλα καὶ ἡ Χάρυβδις καὶ ὁ Ἱπποκένταυρος. ἐπιτείνοντες δὲ τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν ἡδονήν τε καὶ ἐπι-*
10 *θυμίαν θεοποιήσαντες, ἣν δὴ καὶ Ἀφροδίτην καλέσαντες προσεκύνησαν. καὶ μέντοι καὶ τοὺς παρ' αὐτῶν ἄρχοντας διὰ τιμὴν τῶν ἀρξάντων ἢ διὰ φόβον τῆς αὐτῶν τυραννίδος ὡς θεοὺς ἐτίμησαν, ὥσπερ ὁ ἐν Κρήτῃ Ζεὺς τετίμηται καὶ ὁ ἐν Ἀρκαδίᾳ Ἑρμῆς καὶ ὁ ἐν Ἰνδίᾳ Διόνυσος καὶ ὁ ἐν*
15 *Αἰγύπτῳ Ἶσις καὶ Ὄσιρις καὶ ὁ νῦν Ἀδριανοῦ τοῦ Ῥωμαίων βασιλέως παῖς Ἀντίνοος. ἐπιδημήσας γὰρ Ἀδριανὸς ἐν Αἰγύπτῳ καὶ τελευτήσαντα ἰδὼν τὸν τῆς ἡδονῆς αὐτοῦ ὑπηρέτην Ἀντίνοον ἐκέλευσε θρησκεύεσθαι τοῦτον, ἅτε δὴ καὶ μετὰ θάνατον ἐρῶν τοῦ παιδὸς δι' ὑπερβάλλουσαν ἀσέλγειάν τε*
20 *καὶ οἰστρηλασίαν. καὶ γὰρ οἱ παρ' Ἕλλησι διαβεβοημένοι θεοί, Ζεύς τε καὶ Ποσειδῶν καὶ Ἀπόλλων καὶ Ἥφαιστος καὶ Ἑρμῆς καὶ ἐν θηλείαις Ἥρα καὶ Δήμητρα καὶ Ἀθηνᾶ καὶ Ἄρτεμις διαταγαῖς ἐκρίθησαν θεοποιεῖσθαι. διὸ δὴ ταύτας καὶ τὰς τοιαύτας εἰδωλομανίας καὶ ἐφευρέσεις ἡ θεία γραφὴ*

7—8 Athan. *ib.* 22 Migne 44 B. — 9—20 *ib.* 9 Migne 20 B. — 20—23 *ib.* 10 Migne 21 B. — 23—*p.* 61, 12 *ib.* 11 Migne 24 B.

5 *οἷ οἱ* P *οἳ* CGM *οἷον* B. — 6 *καὶ ὀφιοκέφαλοι om.* HM. — *καὶ ὀνοκέφαλοι om.* AFHM. — 19 *τε om.* BDF. — 20 *βεβοημένοι* RV. — 21 *ποσειδὼν* BDP. — *ἥφεσταις* (*ἥφ.* CM) CDM. — 22 *δημήτρα* ACFP.

7 *καὶ τὰ παρὰ τοῖς μύθοις πλάσματα* P Ath. — 14 *καὶ post διόνυσος om.* P. — 17 *ἰδὼν om.* P Ath. — 21 *τε om.* P Ath. — 24 *καὶ ante ἐφευρέσεις om.* P Ath.

θριαμβεύουσα οὕτω φάσκει· ἀρχὴ πορνείας ἐπίνοια εἰδώλων, εὕρεσις δὲ αὐτῶν φθορὰ ζωῆς. οὔτε γὰρ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, οὔτε εἰς τὸν αἰῶνα ἔσται, κενοδοξίᾳ δὲ ἀνθρώπων εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον. διὰ τοῦτο καὶ σύντομον αὐτῶν ἐπενοήθη τὸ τέλος. ἀώρῳ γὰρ πένθει τρυχόμενος πατὴρ τοῦ ταχέως ἀφ- 5 αιρεθέντος τέκνου εἰκόνα ποιήσας τόν ποτε νεκρὸν ἄνθρωπον νῦν ὡς ζῶντα ἐτίμησε καὶ παρέδωκε τοῖς ὑποχειρίοις μυστήρια καὶ τελετάς. εἶτα χρόνῳ κρατυνθὲν τὸ ἀσεβὲς ἔθος ὡς νόμος διεφυλάχθη, καὶ τυράννων ἐπιταγαῖς ἐθρησκεύετο 44 M. *τὰ γλυπτά, καὶ τοῦτο γέγονε τῷ βίῳ εἰς ἔνεδρον, ὅτι ἢ συμ-* 10 *φορᾷ ἢ τυραννίδι δουλεύσαντες ἄνθρωποι τὸ ἀκοινώνητον ὄνομα λίθοις καὶ ξύλοις περιέθηκαν. εἴθε τοίνυν καὶ οἱ τῶν τοιούτων ψευδοθέων κήρυκες καὶ μάντεις, ποιηταί τε καὶ συγγραφεῖς, ἁπλῶς εἶναι θεοὺς γεγραφήκασιν, ἀλλὰ μὴ καὶ τὰς πράξεις αὐτῶν πρὸς ἔλεγχον τῆς ἀθεότητος καὶ* 15 *αἰσχροποιοῦ πολιτείας ἀνέγραφον. καὶ γὰρ τοὺς ἀκολάστους ἔρωτας καὶ ἀσελγείας τοῦ Διὸς καὶ παιδοφθορίας καὶ τῶν ἄλλων ζηλοτυπίας πρὸς ἡδονὴν τῶν θηλειῶν καὶ φόβους καὶ δειλίας καὶ τὰς ἄλλας κακίας οὐδὲν ἕτερον ἢ ἑαυτοὺς ἐλέγχουσιν, ὡς οὐ μόνον οὐ περὶ θεῶν διηγοῦνται, ἀλλ' οὐδὲ* 20 *περὶ σεμνῶν ἀνθρώπων. ἐκ μὲν γὰρ Διὸς τὴν παιδοφθορίαν καὶ τὴν μοιχείαν, ἐκ δὲ Ἀφροδίτης τὴν πορνείαν, καὶ ἐκ μὲν Ῥέας τὴν ἀσέλγειαν, ἐκ δὲ Ἄρεως τοὺς φόνους καὶ ἐκ Διονύσου τὴν οἰνοφλυγίαν καὶ ἐξ ἄλλων ἄλλα τοιαῦτά φασι τὴν ἀρχὴν εἰληφέναι. ἀλλ' οὐκ ἄδηλον τοῖς νοῦν ἔχουσιν,* 25

2—9 Sap. 14, 12 *sqq.* — 10—12 *ib.* 21. — 12—21 Athan. *ib.* 15 Migne 32 C. — 21—25 *ib.* 26 Migne 52 B. — 23—24 De Dionyso add. ex Athan. de incarnatione 49 Migne 184 C. — 25—*p.* 62, 7 Athan. ctr. gentes 17 Migne 36 C.

8 *κρατηθὲν* GHR. — 13 *ψευδοθεῶν* AFG *ψευδῶν θεῶν* L. — 14 *μὴ*] *μὴν* AR. — 15 *καὶ ante τὰς om.* GL. — 17 *ἀσελγείας διηγούμενοι τοῦ Διὸς* Ath. — 18 *θηλειῶν* GV *θηλείων* BDFPR *θηλεῖων* AC *θηλίων* MH. — 22 *καὶ ante ἐκ om.* FP.

ὅτι παρὰ γνώμην εἰρήκασι τὰ τούτων πάθη καὶ τὰς αἰσχίστους πράξεις. ἐπειδὴ γὰρ τὴν τοῦ θεοῦ ἀκοινώνητον προσηγορίαν καὶ τιμὴν τοῖς οὐκ οὖσι θεοῖς, ἀλλ' ἀνθρώποις θνητοῖς ἐσπούδαζον ἀναθεῖναι, τούτου χάριν καὶ ἄκοντες
5 ὑπὸ τῆς ἀληθείας ἠναγκάσθησαν τὰ τούτων ἐκθέσθαι πάθη πρὸς ἔλεγχον τοῦ μὴ θεοὺς αὐτοὺς εἶναι, ἀλλ' ἐμπαθεῖς ἀνθρώπους.

Ἀλλά φασιν οἱ τῇ πλάνῃ ταύτῃ δεδουλωμένοι· διὰ τοῦτο θεοὺς αὐτοὺς ἡγούμεθα, ὅτι τοῖς ἀνθρώποις χρήσιμοι γε-
10 γόνασιν. Ζεὺς μὲν γὰρ λέγεται πλαστικὴν τέχνην ἐξευρηκέναι, Ποσειδῶν δὲ τὴν κυβερνητικήν, καὶ Ἥφαιστος μὲν χαλκευτικήν, Ἀσκληπιὸς δὲ ἰατρικὴν καὶ ὁ Ἀπόλλων τὴν μουσικήν, καὶ Ἀθηνᾶ μὲν τὴν ὑφαντικήν, Ἄρτεμις δὲ τὴν κυνηγικήν, καὶ Ἥρα μὲν στολισμόν, Δημήτηρ δὲ γεωργίαν
15 καὶ ἄλλοι ἄλλας. οὐκοῦν εἰ διὰ τὰς τῶν τεχνῶν εὑρέσεις
45 M. θεοὺς αὐτοὺς ἄξιον ἀναγορεύεσθαι, δέον καὶ τοὺς τῶν ἄλλων τεχνῶν εὑρετὰς οὕτως ὀνομάζεσθαι. γράμματα μὲν γὰρ Φοίνικες ἐφεῦρον, ποίησιν δὲ ἡρωϊκὴν Ὅμηρος, καὶ διαλεκτικὴν μὲν Ζήνων ὁ Ἐλάτης, ῥητορικὴν δὲ Κόραξ
20 ὁ Συρακούσιος, καὶ μελισσῶν μὲν καρπὸν ὁ Ἀρισταῖος, σίτου δὲ σπόρον Τριπτόλεμος, καὶ νόμους μὲν Λυκοῦργος ὁ Σπαρτιάτης καὶ Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, τῶν δὲ γραμμάτων τὴν σύνταξιν καὶ ἀριθμοὺς καὶ μέτρα καὶ στάθμια Παλα-

---

8—15 Athan. *ib.* 18 Migne 37 A. — 12 De Asclepio inserta ex Athan. de incarn. *l. l.* — 15—*p.* 63, 3 Athan. ctr. gentes 18 Migne 37 B.

2 *ἐπειδὴ — p.* 64, 6 *θεοὺς ὀνομάσαι καὶ om.* B. — 8 *φησιν* DH. — 11 *ποσειδὼν* DHLP. — 12 *τὴν χαλκευτικήν* GHMR. — *ὁ m. 1 spr. v.* A *om.* V (*inest in* W) *ὡς καὶ ἀπόλλων* P. — 13 *ἄρτεμις* — 14 *κυνηγικήν om.* C, *v.* 12 *post ἰατρικὴν ins.* G. — 14 *κυνηγετικήν* GRV Ath. — *δήμητρα* V Ath. — 16 *ἀγορεύεσθαι* HL. — 19 *ἐλατῆς* F *ἐλεάτης* V Ath. — 20 *ἀριστέος* C *ἀριστέως* AF. — 23 *ἀριθμοὺς καὶ ἕτερα στάθμια* N.

3 *ἀλλὰ ἀνθρώποις* P.

μήδης ἐφεῦρεν, καὶ ἄλλοι ἄλλα καὶ διάφορα τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων ἀπήγγειλαν χρήσιμα κατὰ τὴν τῶν ἱστορησάντων μαρτυρίαν. ἀλλ' εὔδηλος ἡ τούτων παράνοια, ὅτιπερ οὐ μόνον ἀνθρώποις φθαρτοῖς προσῆψαν τὴν τοῦ θεοῦ τιμήν τε καὶ δόξαν, ἀλλὰ καὶ πετεινοῖς καὶ τετραπόδοις καὶ 5 ἑρπετοῖς κατὰ τὴν ποικιλίαν τῶν παθῶν αὐτῶν καὶ μανιώδη λύσσαν. περὶ ὧν φησι καὶ ὁ ἀπόστολος· ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία. φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν καὶ ἤλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου θεοῦ ἐν ὁμοιώματι 10 εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων καὶ ἑρπετῶν. διὸ καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς πάθη ἀτιμίας. καὶ ὅλως τῶν ἐν εἰδώλοις μανέντων πάντων διάφορός ἐστιν ἡ δόξα καὶ ἡ θρησκεία, καὶ οὐ τὰ αὐτὰ παρὰ τοῖς αὐτοῖς εὑρίσκεται. καὶ εἰκότως· τοῦτο γὰρ οὐ μικρὸς 15 ἔλεγχός ἐστι τῆς αὐτῶν ἀθεότητος. διαφόρων γὰρ ὄντων καὶ πολλῶν κατὰ πόλιν καὶ χώραν θεῶν, καὶ τοῦ ἑτέρου τὸν τοῦ ἑτέρου θεὸν ἀναιροῦντος, οἱ πάντες παρὰ πάντων ἀναιροῦνται. καὶ γὰρ οἱ παρ' ἄλλοις νομιζόμενοι θεοὶ τῶν παρ' ἄλλων θεῶν λεγομένων γίνονται σπονδαὶ καὶ θυσίαι. 20 Αἰγύπτιοι μὲν οὖν τὸν Ἄπιν βοῦν μόσχον ὄντα σέβουσι καὶ τὸν Μενδήσιον τράγον, καὶ τούτους ἄλλοι τῷ Διῒ θύουσιν, Λίβυες δὲ πρόβατον θεοποιοῦσιν, καὶ τοῦτο παρ' ἑτέρων εἰς θυσίαν σφάττεται, Ἰνδοὶ δὲ τὸν Διόνυσον θρησκεύουσι συμβολικῶς οἶνον αὐτὸν ὀνομάζοντες, καὶ ἄλλοι 25 τοῦτον σπένδουσιν. ἕτεροι δὲ ποταμοὺς καὶ κρήνας καὶ

3—13 Ath. *ib.* 19 Migne 40 A. — 7—13 Rom. 1, 21 *sqq.* — 13—15 Ath. *ib.* 23 Migne 48 A. — 15—*p.* 64, 2 *ib.* 24 Migne 48 B.

2 *ἐπήγγειλαν* RV *ἀνήγγειλαν* AG. — *τὴν om.* CR. — 14 *παρ' αὐτοῖς* GHM. — 18 *τὸν ἕτερον θεὸν* GR. — 22 *μενδίσιον* ALP *μὲν δίσιον* CF.

12 *αὐτοῖς* P. — 18 *ἀναιροῦντες* P. — 24 *σφάζεται* P Ath.

πάντων μᾶλλον Αἰγύπτιοι τὸ ὕδωρ προτετιμήκασι καὶ θεὸν ἀνηγόρευσαν. ἐν οἷς καὶ τοσοῦτον ὑπερεπλεόνασεν ἡ εἰδωλομανία παρὰ τὰ ἔθνη πάντα, ὡς οὐ μόνον βόας τε καὶ τρά-
46 M. γους καὶ κύνας καὶ πιθήκους θεραπεῦσαι, ἀλλὰ καὶ σκόρδα
5 καὶ κρόμμυα καὶ πολλὰ τῶν εὐτελῶν ἑτέρων λαχάνων θεοὺς ὀνομάσαι καὶ προσκυνῆσαι διὰ τὸν πλοῦτον τῆς ἀσεβείας. καὶ τὸ μὲν ὕδωρ τοῦ Νείλου ἐσέβοντο ὡς τὴν χώραν αὐτῶν ἀρδεῦον, τὸν δὲ βοῦν ἐθεοποίουν ὡς τὴν γεωργίαν ἐπιτελοῦντα καὶ τὴν τροφὴν πορίζοντα, τὸν δὲ τράγον καὶ τὰ
10 πρόβατα διὰ τὴν ἐξ αὐτῶν χρῆσιν, τὰ δὲ λοιπὰ βδελύγματα, κύνας τε καὶ πιθήκους καὶ κνώδαλα καὶ τὴν λοιπὴν ἀπρέπειαν τῶν ζώων τε καὶ τῶν λαχάνων, ἐθεράπευον καθότι πρόφασις αὐτοῖς αἵ περὶ ταῦτα χρεῖαι γεγόνασι δῆθεν αἴτια σωτηρίας ἐν τῷ καιρῷ τῆς τοῦ Φαραὼ πανωλεθρίας. ἡνίκα
15 γὰρ ἐκεῖνος τὸν Ἰσραὴλ διώκων κατεποντίσθη, ἕκαστος περὶ ὃ ἀπησχολήθη μὴ ἐξακολουθήσας τῷ Φαραῷ καὶ περισωθεὶς τοῦτο ἐθεοποίησε λέγων· θεός μου γέγονε σήμερον μάλιστα, δι᾽ οὗ καὶ σωθεὶς οὐ συναπωλόμην τῷ Φαραῷ κωλυθεὶς διὰ τῆς τούτου προνοίας. ὑπὲρ χρόνον τοίνυν κατὰ περί-
20 οδόν τινα τοῖς Αἰγυπτίοις ἐγεννᾶτο βοῦς ἔχων σημεῖά τινα περὶ τὴν γλῶτταν καὶ τὴν κέρκον, ἐξ ὧν ἐγνωρίζετο, ὅτι Ἄπις ἐστὶν ἤγουν θεός, ὅθεν καὶ ἑορτὴν ἐποίουν ὡς θεοῦ αὐτοῖς ἐνδημήσαντος, καὶ παρετιθέασι τῷ βοῒ πανδαισίαν ἐν

19—*p.* 65, 1 *cf.* Eudociae Violar. cp. 8. Suid. *v.* Ἄπιδες. — 19—*p.* 65, 7 *Eadem ad verbum exhibet* Anastasii Sinaitae cod. Vindobon. Theol. 305 Fol. 74r *in quaest.* 46 Migne T. 89, 601 *post vers. 9 auctoris nomine non addito.*

2 ὑπερεπλεόνασεν *om.* N. — 4 σκόροδα DFGLRV. — 5 κρόμυα CFGHM. — 8 ἀρδεύων ACHMR. — ἐθεοποιοῦντο BF ἐθεοποίησαν G. — 13 περὶ αὐτὰ N. — αἰτία CHM αἰτίας A αἴτιοι B. — 14 πανολεθρίας CFHLMP. — 16 ἀπησχολήσθη CR *et ut vid.* D. — 21 γλῶσσαν NR. — 23 παρατιθέασι B παρετίθεσαν V Eud. παρετίθουν G παρετιθέασι rell. Anast.

7 ἐσέβοντο] ἐτίμων P. — 19 ὑπέρχρονον P. — 22 ἐποιοῦντο P Anast.

τῇ φάτνῃ πολλὴν εὐωχοῦντες τὸν θεὸν αὐτῶν. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν τράγον σεβόμενοι Μένδην λεγόμενον κατὰ τὴν ἑαυτῶν γλῶτταν ὡς ἀνακείμενον ἔφασκον τῇ γονίμῳ δυνάμει, οὗ τινος τράγου καὶ ἱερὸν ὑπῆρχεν, ἐν ᾧ ἦν τραγοσκελὴς ὄρθιον τὸ αἰδοῖον ἔχων. ἔτι μὴν καὶ τοὺς κορκο- 5 δήλους καὶ τοὺς ὄφεις καὶ τοὺς αἰλούρους καὶ τοὺς ἰχθύας τιμῶντες ἐξ ἀλόγου τιμῆς ἀτιμίαν ἑαυτοῖς περιεποιοῦντο. ἤδη δέ τινες εἰς τοσαύτην ἀσθένειαν καὶ παραφροσύνην ἐξήχθησαν, ὡς καὶ ἀνθρώπους τοῖς παρ' αὐτῶν ψευδοθέοις κατασφάττειν καὶ εἰς θυσίαν προσάγειν. ὅθεν οὖν προ- 10 ασφαλιζόμενος ἄνωθεν ὁ θεῖος λόγος τὸν ἐκ τῆς τοιαύτης πλάνης ἀπαλλαγέντα λαὸν ἔφασκεν· οὐ ποιήσεις ἑαυτῷ εἴδωλον οὐδὲ πᾶν ὁμοίωμα ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ ὅσα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, καὶ οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς οὐδὲ μὴ λατρεύσῃς αὐτοῖς. ὡς οὖν διαφορᾶς οὔσης μεταξὺ εἰδώλου 15 καὶ ὁμοιώματος εἰκότως εἶπεν· οὐ ποιήσεις ἑαυτῷ εἴδωλον 47 M. οὐδὲ ὁμοίωμα. τὸ μὲν γὰρ εἴδωλον οὐδεμίαν ὑπόστασιν ἔχει, τὸ δὲ ὁμοίωμά τινός ἐστιν ἴνδαλμα καὶ ἀπείκασμα. ἐπειδὴ τοίνυν Ἕλληνες ἀναπλάττουσι τὰς οὐχ ὑφεστώσας μορφάς, τρίτωνας καὶ σφίγγας καὶ κενταύρους, καὶ Αἰγύ- 20 πτιοι κυνοπροσώπους καὶ βουκεφάλους, εἴδωλα καλεῖ τὰ

1—7 *cf.* Nonnus in Gregor. or. in S. Lumina cp. 11 Migne T. 36, 1071 C. Suid. *v.* *Μένδην*. — 8—10 Ath. ctr. gentes 25 Migne 49 A. — 10—15 *ib.* 45 Migne 89 B. — 12 Exod. 20, 4. — 15—*p.* 66, 8 Theodoret. in Exod. Quaest. 38 Migne T. 80, 264 C.

2 *μένδιν* B *μένδητα* V *μέντην* C (*μένδης* P. Anast.). — 3 *γλῶσσαν* PR. — 4 *τραγοσκέλης* ACF Anast. *τραγοσκέλλης* L *τράγος κελὴς* (*κελῆς* G *κέλης* B) BGP *τράγος καὶ λὴς* W. — 5 *κορκοδείλους* M *κροκοδήλους* G *κροκοδείλους* BV. — 6 *αἰλούρους* A *ἐλούρους* (*ἐλ.* M) CFHMP *ἐρούλλους* L. — 7 *ἑαυτοὺς* CL. — 9 *ἐξηνέχθησαν* B Ath. — *ψευδοθεοῖς* AF. — 10 *εἰς θυσίαν*] *θυσίας* DH Ath. — 12 *ποιήσῃς* AHM *item v.* 16. — *σεαυτῷ* BFRV Ex. — 14 *οὐδ' οὐ μὴ* BFV *οὐδουμη* A. — 15 *λατρεύσεις* DV Ex. — 16 *σεαυτῷ* BRV Ex. — 20 *σφίγγας καὶ τρίτωνας* R Theod.

1 *τῇ om.* P An. — 4 *τράγου*] *μένδητος* P An. — 9 *τοὺς — ψευδοθέους* P.

τῶν οὐχ ὑφεστώτων μιμήματα, ὁμοιώματα δὲ τὰ τῶν ὑφεστώτων εἰκάσματα, οἷον ἡλίου, σελήνης, ἄστρων, ἀνθρώπων, θηρίων, ἑρπετῶν, καὶ τῶν τούτοις παραπλησίων. τούτοις δὲ κελεύων μήτε προσκυνεῖν μήτε λατρεύειν οὐχ ἁπλῶς ἀπα-
5 γορεύει ἀμφότερα, ἀλλ' ἐπειδὴ συμβαίνει τινὰς προσκυνῆσαι μὲν ἀμφότερα διὰ φόβον ἀνθρώπινον, οὐ μὴν δὲ λατρεῦσαι κατὰ ψυχήν, ἐδίδαξεν ὡς ἑκάτερον ἀσεβὲς καὶ θεοστυγὲς καὶ λίαν ἀπόβλητον.

Διὰ δὴ τοῦτο πάλιν, ἵνα μή τινες ὡς οὗτοι τῷ κάλλει
10 τῶν κτισμάτων ἀποβλέψαντες οὐχ ὡς ἔργα θεοῦ, ἀλλ' ὡς θεοὺς τιμήσωσιν, ἐπάγει προσφόρως ἡ γραφὴ λέγουσα· καὶ μὴ ἀναβλέψῃς τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ ἰδὼν τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ πάντα τὸν κόσμον τοῦ οὐρανοῦ πλανηθεὶς προσκυνήσῃς αὐτοῖς, ἃ ἀπένειμε κύριος ὁ θεός σου πᾶσι
15 τοῖς ἔθνεσιν. ἀπένειμε δὲ οὐκ εἰς τὸ εἶναι θεοὺς αὐτοῖς ταῦτα, ἀλλ' ἵνα τῇ τούτων ἐνεργείᾳ καὶ θεωρίᾳ γινώσκουσιν οἱ ἀπὸ τῶν ἐθνῶν τὸν πάντων δημιουργὸν καὶ κύριον. ἐκ γὰρ μεγέθους καὶ καλλονῆς κτισμάτων ἀναλόγως ὁ γενεσιουργὸς θεωρεῖται καί· τὰ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου
20 τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται, καί· οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν θεοῦ, ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει

9—17 Athan. ctr. gentes 45 Migne T. 25, 89 C. — 11 Deuter. 4, 19. — 18 Ath. *ib.* 44 Migne 88 D. Sap. XIII, 5. — 19 Ath. *ib.* 35 Migne 69 C. Ep. ad Rom. 1, 20. — 20 Ath. *ib.* 27 Migne 53 B. Psalm. 18 (19), 2.

1 τῶν οὐχ — δὲ τὰ *om.* G μιμήματα — ὑφεστώτων *om.* CP. — τὰ *om.* ADHLV. — 3 τῶν τοιούτοις B *et* recc. nonnulli. — 11 τιμήσουσι LR. — 12 μὴ ἀναβλέψας CG Deut. Ath. οὐ μὴ ἀναβλέψῃς L *et* V *in loco evanido m. 2, invito* W. — 13 πλανηθῇς BV πλανηθεῖς καὶ F. — 14 προσκυνήσεις DFGLR προσκυνήσις M προσκυνήσαις V (*sed* W: προσκυνήσῃς) προσκυνῆσαι B. — αὐτούς CLRV. — 16 γινώσκωσι AGV recc. quidam Ath. — 21 ἀναγγέλει FP ἀναγγελεῖ BCGNR.

3 παραπλασίων P. — 18 γενεσιουργὸς αὐτῶν P Sap. (αὐτῶν *om. et. Ath.*).

τὸ στερέωμα, καθὼς γέγραπται. ὁ μὲν οὖν κτίστης θεὸς τέλειός ἐστι καὶ προτέλειος καὶ ἀνενδεὴς κατὰ πάντα τρόπον. τὰ δὲ κτίσματα λαβών τις οἷον ἥλιον μὲν καθ' ἑαυτὸν μόνον καὶ σελήνην, γῆν τε αὖ καὶ ἀέρα, καὶ τὴν θερμὴν καὶ ψυχρὰν καὶ ξηρὰν καὶ ὑγρὰν οὐσίαν διαιρῶν ἀπὸ τῆς πρὸς 5 *ἄλληλα συναφείας ἕκαστον ἐκλάβοι καθ' ἑαυτὸ καὶ ἰδίᾳ* 48 M. *θεωρήσειεν, εὑρήσει πάντως μηδὲν ἱκανούμενον ἑαυτῷ, ἀλλὰ τῆς ἀλλήλων χρείας ἐπιδεόμενα καὶ ταῖς παρ' ἀλλήλων ἐπικουρίαις συνιστάμενα. ἥλιος μὲν γὰρ τῷ σύμπαντι οὐρανῷ συμπεριστρέφεται καὶ ἐμπεριέχεται, καὶ σκότος τῆς ἐκείνου* 10 *κυκλοφορίας οὐκ ἄν ποτε γένοιτο, σελήνη δὲ καὶ ἄστρα μαρτυροῦσι τὴν παρὰ ἡλίου γινομένην αὐτοῖς φωταυγίαν. γῆ δὲ πάλιν οὐκ ἄνευ ὑετῶν τοὺς καρποὺς ἀποδιδοῦσα φαίνεται, οἱ δὲ ὑετοὶ χωρὶς τῆς τῶν νεφῶν χρείας οὐκ ἂν ἐπὶ τῆς γῆς καταβαῖεν, ἀλλ' οὐδὲ νέφη χωρὶς τοῦ ἀέρος.* 15 *καὶ ὁ ἀὴρ οὐχ ὑφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὑπὸ μὲν τοῦ αἰθέρος διακαίεται, ὑπὸ δὲ τοῦ ἡλίου καταλαμπόμενος λαμπρύνεται. καὶ πηγαὶ μὲν καὶ ποταμοὶ οὐκ ἄνευ τῆς γῆς συστήσονταί ποτε, γῆ δὲ οὐχ ὑφ' ἑαυτῆς ἐρήρεισται, ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῆς τῶν ὑδάτων οὐσίας συνέστηκεν, ἐμπεριέχεται δὲ καὶ αὐτὴ* 20 *κατὰ τὸ μέσον τοῦ παντὸς συνδεθεῖσα, ἥ τε θάλασσα καὶ ὁ ἔξωθεν περιρρέων σύμπασαν γῆν μέγας ὠκεανὸς ὑπὸ ἀνέ-*

3—*p.* 68, 12 Athan. ctr. gentes 27 Migne 53 B.

5 *πρὸς ἀλλήλας* CF *et fortasse* M. — 6 *καθ' ἑαυτὸν* R *et* B *lit. corr.* *καθ' ἑαυτῶν* V *καθ' ἑαυτῷ* AG. — 10 *ἐμπεριέρχεται* CV (*invito* W). — *σκότος δίχα τῆς* V (*ἐκτὸς τῆς* Ath.). — 12 *παρὰ οὖ ἡλίοτυ* BN. — *γενομένην* CFGLRV. — *φωταυγείαν* P *φωταύγειαν* R *φωταγωγίαν* L. — 14 *νεφελῶν* CF Ath. — 15 *καταβαῖνοιεν* A *καταβαίνουσιν* R *καταφέρονται* W *φέρονται* V. — *οὐδὲν ἔφη* CHL (*lit. corr.*) *et* recc. quidam *οὐδενέφη* (-*ει* A) AP *οὐδὲν νέφη* W *οὐδὲ νεφέλη* F. — *τοῦ om.* N. — 17 *τοῦ om.* ABV. — 19 *ἐρήρεισται* V *et* L *m. 2* *ἐρίρεισται* B *ἐρείρισται* (*ἐρίρ.* A) rell. — 20 *αὐτῇ* HPV. — 21 *τε*] *δὲ* N. — 22 *τὴν γῆν* LPR Ath.

11 *σελήνην* P. — 21 *συνεδεσθήσα* P.

μων κινεῖται καὶ φέρεται, ὅπου δ' ἂν αὐτὸν ἡ τῶν ἀνέμων προσρήξῃ βία. καὶ αὖ πάλιν οἱ ἄνεμοι οὐκ ἐν ἑαυτοῖς, ἀλλὰ κατὰ τοὺς περὶ τούτων εἰπόντας ἐκ τῆς πρὸς τὸν ἀέρα τοῦ αἰθέρος διακαύσεως καὶ θερμότητος ἐν αὐτῷ τῷ ἀέρι
5 *συνίστανται καὶ δι' αὐτοῦ πανταχοῦ πνέουσιν. περὶ γὰρ τῶν τεσσάρων στοιχείων, ἐξ ὧν καὶ συνέστηκεν ἡ τῶν σωμάτων φύσις, τὴν θερμὴν λέγω καὶ τὴν ψυχρὰν ξηράν τε καὶ ὑγρὰν οὐσίαν, τίς οὐκ οἶδεν ὡς ὁμοῦ μὲν συνημμένα ταῦτα συνίστανται, διαιρούμενα δὲ καὶ καθ' ἑαυτὰ γινόμενα*
10 *λοιπὸν καὶ ἀλλήλων εἰσὶν ἀναιρετικά. τὸ γὰρ θερμὸν ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ ἀναιρεῖται, καὶ τὸ ψυχρὸν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ἀφανίζεται, καὶ τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τοῦ ξηροῦ ξηραίνεται. πῶς οὖν ταῦτα ἂν εἶεν θεοὶ δεόμενα τῆς παρ' ἑτέρων ἐπικουρίας, καὶ ἀλλήλοις μαχόμενα καὶ θεοὺς ἀναγορεύειν ἄξιον; πῶς*
15 *δὲ πάλιν οἱ τὴν κτίσιν θεοποιοῦντες οὐχ ὁρῶσιν ἥλιον μὲν ὑπὸ γῆν γινόμενον καὶ τὸ φῶς αὐτοῦ ὑπ' αὐτῆς μὴ ὁρᾶσθαι συγχωρούμενον; σελήνην δὲ ἥλιος κρύπτει μεθ' ἡμέραν τῇ*
49 M. *τοῦ φωτὸς λαμπηδόνι, καὶ γῆς μὲν τοὺς καρποὺς χάλαζα πολλάκις βλάπτει, τὸ πῦρ δὲ πλημμυροῦντος ὕδατος σβέν-*
20 *νυται. εἴπερ ἦσαν θεοί, ἔδει τούτους μὴ ὑπ' ἀλλήλων ἡττᾶσθαι καὶ ἐπικρύπτεσθαι, ἀλλὰ πάντοτε ἀλλήλοις συνεῖναι καὶ κοινὰς ἅμα τὰς ἐνεργείας ἐπιτελεῖν. ὅθεν εἰκότως οὔτε ἥλιος οὔτε σελήνη οὔτε μὴν ἄλλο τι μέρος τῆς κτίσεως, πολλῷ δὲ πλέον οὔτε τὰ ἐν λίθοις καὶ χρυσῷ καὶ ταῖς ἄλλαις*

12—13 Athan. ctr. gentes 28 Migne 56 B. — 14—20 *ib.* 29 Migne 57 B. — 20—22 *ib.* 57 C. — 22—*p.* 69, 5 *ib.* 60 A.

5 *συνίσταται* (*συνήστ.* M) CFLM *et* B *sed m. 1 corr.* — 13 *ἂν om.* BFGHM. — 14 *καὶ ἀλλήλοις — ἄξιον om.* L *καὶ θεοὺς — ἄξιον om.* BF. — 16 *γενόμενον* B Ath. — 19 *τὸ δὲ πῦρ* GNR. — 21 *κρύπτεσθαι* ABG *ὑποκρύπτεσθαι* L.

15 *ἥλιον — γινόμενον* (*ἡλίου — γενομένου* Ath.) *τὸ φῶς ἡ γῆ σκιάζει μὴ ὁρᾶσθαι. σελήνην δὲ μεθ' ἡμέραν ἥλιος κρύπτει* P Ath. — 20 *εἴπερ οὖν ἦσαν* P Ath.

ὕλαις ἀγάλματα, οὐδ' οἱ παρὰ ποιηταῖς μυθολογούμενοι Ζεὺς καὶ Ἀπόλλων καὶ οἱ λοιποὶ εἶεν ἀληθῶς θεοί, ὡς ὁ λόγος ἀπέδειξεν, ἀλλὰ τὰ μὲν αὐτῶν μέρη τῆς κτίσεώς ἐστιν, τὰ δὲ ἄψυχα τυγχάνει, τὰ δὲ μόνον ἄνθρωποι θνητοὶ γεγόνασιν ἢ ὑπάρχουσιν. εἰ τοίνυν τοὺς παρὰ ποιηταῖς λεγο- 5 μένους θεοὺς οὐκ εἶναι θεοὺς ἀποδέδεικται, ἀνάγκη πᾶσα τούτων ἀναιρουμένων παρ' ἡμῖν λοιπὸν εἶναι τὴν θεοσέβειαν, καὶ τὸν παρ' ἡμῶν προσκυνούμενον καὶ κηρυττόμενον τοῦτον μόνον εἶναι θεὸν ἀληθινὸν καὶ πάσης κτίσεως δημιουργόν, τὸν ἐν τριάδι προσκυνούμενόν τε καὶ λατρευόμενον, ὃς καὶ 10 καθόλου τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῆς περὶ τὰ εἴδωλα πλάνης καὶ ἀλόγου φαντασίας ἀπάγων καὶ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ θείαν γνῶσιν ἐπανάγων αὖθίς φησιν· οὐκ ἔσονταί σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ. καί· ἄκουε, Ἰσραήλ, κύριος ὁ θεός σου κύριος εἷς ἐστιν. καί· κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ 15 μόνῳ λατρεύσεις. οὗτος οὖν τῇ ἑαυτοῦ σοφίᾳ καὶ δυνάμει πάντα συνέχων καὶ τὰς ἀρχὰς διαφυλάττων πάσης αἰσθητῆς οὐσίας, αἵπερ εἰσὶ θερμὴ καὶ ψυχρὰ καὶ ξηρὰ καὶ ὑγρά, εἰς ἓν συγκεραννύων, σύμφωνον ἀποτελοῦσιν ἁρμονίαν, καὶ οὔτε τὸ πῦρ τῷ ψυχρῷ μάχεται, οὔτε τὸ ὑγρὸν τῷ ξηρῷ ἀντι- 20 τάσσεται, ἀλλ' ὡς φίλα καὶ ἀδελφὰ τὰ καθ' ἑαυτὰ ὄντα ἐναντία συνελθόντα τε καὶ φαινόμενα ζωογονοῦσι καὶ τοῦ εἶναι τοῖς σώμασιν ἀρχαὶ γίνονται, καὶ οὕτως αὐτῷ πάντα πειθόμενα τὰ μὲν ἐπὶ γῆς ζωογονεῖται, τὰ δὲ ἐν οὐρανοῖς συνίσταται· καὶ ἡ μὲν θάλασσα πᾶσα καὶ ὁ μέγας ὠκεανὸς 25

5—9 Athan. ctr. gentes 40 Migne 80 B. — 10—14 *ib.* 45 Migne 89 D. — 13 Exod. 20, 3. — 14—16 Ath. *ib.* 46 Migne 92 A. Deut. 6, 4; 13; Ev. Matth. 4, 10. — 16—*p.* 70, 2 Ath. *ib.* 42 Migne 84 B.

3 τῆς *om.* N. — 4 γεγόνασιν ἢ τυγχάνουσιν B τυγχάνουσιν ἢ γεγόνασιν A. — 16 οὗτος DGPR *et* H *m. 1 corr. ex* οὕτως. οὕτως rell. (καὶ οὕτως B *m. 1 corr. ex* καὶ οὗτος). — σοφίᾳ καὶ δυνάμει BPR σοφ. τε καὶ δυνάμει rell. — 19. 20 οὔτε τῷ ψυχρῷ μάχεται τὸ πῦρ B τὸ πῦρ *om.* M. — 23 πάντα αὐτῷ ABG.

ὅροις ἰδίοις ἔχουσι τὴν ἑαυτῶν κίνησιν, ἡ δὲ ξηρὰ πᾶσα
χλοηφορεῖ καὶ κομᾷ παντοίοις καὶ διαφόροις φυτοῖς ὑπεί-
κουσα τῷ θείῳ προστάγματι.

Τὴν δέ γε δημιουργίαν τοῦ κόσμου καὶ τὴν πᾶσαν
50 M. 5 κτίσιν πολλοὶ διαφόρως ἐξειλήφασιν, καὶ ὡς ἕκαστος αὐτῶν
ἠθέλησεν, οὕτω καὶ ὡρίσατο. οἱ μὲν γὰρ αὐτομάτως καὶ
ὡς ἔτυχε τὰ πάντα γεγενῆσθαι λέγουσιν, ἐξ ὧν εἰσιν οἱ
Ἐπικούριοι, καὶ τὴν τῶν ὅλων πρόνοιαν περὶ αὐτῶν οὐκ
εἶναι μυθολογοῦσιν, οἱ δέ, ἐν οἷς ἐστι καὶ ὁ περιβόητος
10 παρ' Ἕλλησι Πλάτων, ἐκ προϋποκειμένης καὶ ἀγενήτου ὕλης
πεποιηκέναι τὸν θεὸν τὰ πάντα διηγοῦνται. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ
καὶ εἰς ἀδικίαν ἐκτραπέντες καὶ παρανομίαν πᾶσαν ὑπερ-
βάντες ἀκόρεστοι περὶ τὸ ἁμαρτάνειν γεγόνασιν. πόλεις γὰρ
κατὰ πόλεων ἐπολέμουν, καὶ ἔθνη κατὰ ἐθνῶν ἠγείροντο,
15 καὶ διῃρεῖτο πᾶσα ἡ οἰκουμένη εἰς μάχας, ἑκάστου φιλο-
νεικοῦντος ἐν τῷ παρανομεῖν καὶ πράττειν ἄθεσμα πρὸς
λύπην θεοῦ καὶ πρὸς θεραπείαν τοῦ διαβόλου. τοσοῦτον
γὰρ ἠσέβουν, ὅτι καὶ δαίμονας ἐθρήσκευον καὶ θεοὺς λοιπὸν
ἀνηγόρευον καὶ θυσίας αὐτοῖς δι' ἀλόγων ζώων καὶ ἀνθρώ-
20 πων σφαγὰς προσῆγον, ὡς εἴρηται. διὸ καὶ μαγεῖαι παρ'
αὐτοῖς ἐδιδάσκοντο καὶ μαντεῖαι καὶ φαρμακεῖαι, καὶ μέντοι
καὶ τὴν γένεσιν αὐτῶν καὶ τὴν αἰτίαν καὶ πάσης πολιτείας
τε καὶ συμβάσεως τύχῃ καὶ ἄστροις ἀνετίθουν, μηδὲν τῶν
φαινομένων πλέον λογιζόμενοι. καὶ ὅλως ἦν πάντα παρα-

4—9 Ath. de incarn. 2 Migne 97 C. — 9—11 *ib.* 100 A. — 11—16 *ib.* 5 Migne 105 B. — 17—24 *ib.* 11 Migne 116 C. — 24—*p.* 71, 16 *ib.* 47 Migne 180 B.

2 *ὑπήκουσα* codd. *praeter* BDGR. — 7 *τὰ om.* FL. — 10 *ἀγενήτου* ALP *ἀγεννήτου* rell. *et m. 2* L. — 14 *ἐγείροντο* GPR *ἠγείραντο* B. — 15 *διήρειτο* A (*διῄρητο* Ath.). — 16 *ἐν τῷ om.* AB. — 19 *διὰ ἀλόγων* CV. — 20 *προσῆγον* FP (*ἐπετέλουν* Ath.) *προήγαγον* R *προσήγαγον* rell.

7 *γενέσθαι* P.

νομίας καὶ ἀσεβείας ἔμπλεα, καὶ πανταχοῦ τῆς ἀπάτης τῶν μάντεων ἐπεπλήρωτο. καὶ γὰρ τὰ ἐν Δελφοῖς καὶ τὰ ἐν Δωδώνῃ καὶ τὰ ἐν Βοιωτίᾳ καὶ Λυκίᾳ καὶ Λιβύῃ καὶ Αἰγύπτῳ καὶ Καβείροις μαντεύματα καὶ ἡ Πυθία ἐθαυμάζοντο μὲν τότε παρὰ τῶν ἀνθρώπων τῇ φαντασίᾳ. νῦν δὲ 5 *ἀφ᾽ οὗ Χριστὸς ὁ θεὸς λόγος, ἡ τοῦ θεοῦ σοφία καὶ δύναμις, καταγγέλλεται, πέπαυται ταῦτα καὶ ἡ τούτων δαιμονιώδης μανία, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι λοιπὸν ἐν αὐτοῖς ὁ μαντευόμενος. καὶ πάλαι μὲν ἐφαντασιοκόπουν δαίμονες τοὺς ἀνθρώπους προκαταλαμβάνοντες πηγὰς ἢ ποταμοὺς ἢ ξύλα* 10 *ἢ λίθους, καὶ οὕτω ταῖς μαγείαις ἐξέπληττον τοὺς ἄφρονας, νῦν δὲ τῆς θείας ἐπιφανείας τοῦ θεοῦ λόγου γενομένης, ἠφάνισται τούτων ἡ φαντασία. καὶ πάλαι μὲν τοὺς παρὰ* 51 M. *ποιηταῖς λεγομένους θεοὺς Δία καὶ Κρόνον καὶ Ἀπόλλωνα καὶ ἥρωας νομίζοντες οἱ ἄνθρωποι θεοὺς ὑπάρχειν ἐπλα-* 15 *νῶντο σέβοντες, καὶ μὲν δὴ καὶ ἀλληγορικῶς τινας αὐτῶν ἐκλαμβάνοντες προσεκύνουν, οἷον τὸν Ποσειδῶνα ὕδωρ καὶ τὸν Ἥφαιστον πῦρ καὶ τὴν Ἥραν ἀέρα καὶ τὴν Δήμητραν γῆν καὶ καρποὺς καὶ τὸν Δία ὑετόν, ἄρτι δὲ ἐκεῖνοι μὲν ἐγνώσθησαν ἄνθρωποι θνητοί, μόνος δὲ Χριστὸς ἐν ἀν-* 20 *θρώποις ἐπεγνώσθη θεὸς ἀληθινοῦ θεοῦ θεὸς λόγος. οἱ τοίνυν ποιηταί, φησίν, εἰρήκασιν, ὅτι Ζεύς ἐστιν ὁ ὕων, ἀλλ᾽ οἱ αὐτοὶ πάλιν εἶπον, ὅτι μοιχός ἐστι καὶ παιδοφθόρος*

19—21 Athan. de incarn. 47 Migne 180 B.

2 *ἐπεπλήρωντο* MV. — 4 *καβήροις* (-*ροῖς* B) ABGL *in* L *corr.* — 9 *ἐφαντασιοσκόπουν* FGHMR *et* L *sed in* L *σ m. 2 add. vid.* — 12 *θεοῦ om.* L Ath. — *γεγενημένης* HM Ath. — 15 *ἥρωας*] *ἥρα οὓς* C *ἥραν* F. — 18 *δημήτραν* ACFL *in* L *corr.* — 21 *θεὸς ἀληθινὸς ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ* F *θεὸς ἀληθινὸς ἀληθινοῦ θεοῦ* R. — 22 *φασίν* FL *om.* R. — 23 *ἄλλοι αὐτοὶ* CH *ἀλλ᾽ αὐτοὶ* L.

2 *μαντειῶν* P (*μαντείων* Ath.). — 19 *ὑετὸν ἔφασκον εἶναι* P. — 23 *ὅτι καὶ μοιχός ἐστι* P.

καὶ πατραλοίας καὶ ἕτερα τούτων οὐκ ἐλάττονα ἐγκλήματα. ἀλλ' οὐκ ἔστιν, φησίν, ἀληθῆ. οὐκοῦν οὐδὲ τὸ ὕειν. εἰ γὰρ ταῦτα δέχῃ, κἀκεῖνά σε ἀνάγκη δέξασθαι, εἰ δὲ ἐκεῖνα ἐκβάλλεις, καὶ ταῦτα μετ' ἐκείνων. εἰ δὲ ἀφεὶς τοὺς ποιητὰς
5 ὡς πλαστολόγους ἐπὶ τὰς ἀλληγορίας δράμοις, ἐκεῖνό σε ἐρήσομαι· τί ποτέ ἐστιν ὁ Ζεύς; ἡ ζέουσα, φησίν, οὐσία καὶ τὸ ὑπὲρ τὸν ἀέρα μέρος, ὃ καὶ αἰθὴρ λέγεται παρὰ τὸ ζέον καὶ καῖον. οὐκοῦν οὐκ ἔστι λογική τις καὶ διακριτική, ἀλλ' ἄλογος. ὅτι γὰρ ἡ τοῦ ἀέρος φύσις ἄλογός ἐστι παντί
10 που δῆλον. εἰ γὰρ ἀήρ ἐστιν ὁ Ζεύς, ὁ δὲ ἀὴρ ἄλογος καὶ ἀναίσθητος, κἀντεῦθεν ὁ μῦθος οἰχήσεται. ὁ γὰρ ἀὴρ οὔτε πατὴρ ἐγένετό τινος οὔτε τινὰ ἔτεκεν οὐσίαν οἵαν ἀναπλάττουσιν οἱ μυθολόγοι καὶ μυθοπλάσται τὸν ἥλιον, ὃν καὶ Ἀπόλλωνα καλοῦσι καὶ υἱὸν αὐτοῦ λέγουσιν εἶναι. οὔτε γὰρ
15 ἥλιος λογισμὸν ἔχει οὔτε διάνοιαν καὶ νοῦν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ φυσικόν ἐστι τὸ ἔργον ἀγόμενον καὶ περιφερόμενον τῷ νόμῳ, ᾧ παρὰ τὴν ἀρχὴν ἔταξεν αὐτῷ ὁ θεός. ἄλλως τε οὐδὲ τὸ ὕειν τοῦ αἰθέρος ἐστίν, ἀλλὰ τῶν νεφελῶν δεχομένων τὸ ὕδωρ ἢ ἀπὸ τῆς θαλάττης ἢ ἄνωθεν τῶν ναμάτων τούτων
20 φερομένων ἢ τῶν ὑπὲρ τῶν οὐρανῶν ὑδάτων, ὡς ἡ ὄντως ἀλήθεια διὰ τῶν θείων προφητῶν ἔφη. καὶ ὥσπερ οὖν ἡλίου φαίνοντος ἀπελαύνεται σκότος, οὕτω τῆς θείας ἐπιφανείας γενομένης ἀπελήλαται τῆς εἰδωλομανίας τὸ σκότος, καὶ πᾶσα ἡ τῶν φιλοσόφων πειθανολογία μωρία καὶ φλυ-
25 αρία φανερῶς ἀπεδείχθη, καθὼς γέγραπται. περὶ μὲν γὰρ τῆς τῶν εἰδώλων ἄρδην καταλύσεως· καὶ ἔσται, φησίν, ἐν

26 Zachar. 13, 2.

1 ἐλάττω V ἔλαττον FR. — 5 δράμης HR δράμεις MW ἀναδράμης G. — 8 ζέων καὶ καίων AR ζέειν καὶ καίειν V. — 15 ὁ ἥλιος BR. — 17 τε δὲ οὐδὲ FN. — 18 νεφῶν NW. — 19 θαλάσσης BFW. — 20 ὑπὲρ τὸν οὐρανὸν FRV *et* G *sed* οὐνὸν *corr. ex* οὐνῶν. — 21 θείων *om.* AV. — καὶ *om.* FL. — οὖν *om.* V. — 22 τὸ σκότος BFL. — 24 πιθανολογία CFW *et* L *lit. ex* πειθ.

6 εἰσίν P. — 13 μυθολόγοι καὶ *om.* P. — 24 πειθανολογ. περὶ ταύτης μωρία P. — 25 φανερῶς] σαφῶς P.

ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει κύριος Σαβαώθ, ἐξολοθρεύσω τὰ 52 M.
ὀνόματα τῶν εἰδώλων ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ οὐκέτι αὐτῶν ἔσται
μνεία. περὶ δὲ τῆς τῶν φιλοσόφων ματαιολογίας· ὁ δρασ-
σόμενος τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν. καί· κύριος
γινώσκει τοὺς διαλογισμοὺς τῶν σοφῶν ὅτι εἰσὶ μάταιοι. καὶ 5
πάλαι μὲν εἰδωλολατροῦντες Ἕλληνες καὶ βάρβαροι κατ' ἀλ-
λήλων ἐπολέμουν, ὡς εἴρηται, καὶ ὠμοὶ καὶ ἀπηνεῖς πρὸς
τοὺς συγγενεῖς ἐτύγχανον. οὐκ ἦν γάρ τινα τὸ σύνολον οὔτε
τὴν γῆν οὔτε τὴν θάλασσαν ἄοπλον διαβῆναι διὰ τὴν πρὸς
ἀλλήλους ἀκατάλλακτον μάχην, καὶ ἁπλῶς πᾶσα ἡ τούτων 10
ζωὴ καὶ διαγωγὴ δι' ὅπλων ἐγίνετο, καὶ ξίφος ἦν αὐτοῖς
ἀντὶ βακτηρίας καὶ παντὸς βοηθήματος ἔρεισμα. νῦν δὲ
ὅτε εἰς τὴν τοῦ εἰρηνοποιοῦ Χριστοῦ διδασκαλίαν μεταβεβή-
κασιν, τότε δὴ τότε παραδόξως τῷ ὄντι κατὰ διάνοιαν κατα-
νυγέντες τὴν ὠμότητα τῶν φόνων ἀπέθεντο καὶ οὐκέτι 15
πολέμια φρονοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ δαιμόνων τὸν πόλεμον διὰ
τῶν ἀρίστων τρόπων καὶ τῶν κατ' ἀρετὴν πράξεων ἐτρέ-
ψαντο καὶ προδήλως ἀντεπαρετάξαντο. περὶ ὧν καὶ γέγρα-
πται ὅτι· συγκόψουσι τὰς μαχαίρας αὐτῶν εἰς ἄροτρα καὶ
τὰς ζιβύνας αὐτῶν εἰς δρέπανα, καὶ οὐ λήψεται ἔθνος ἐπ' 20
ἔθνος μάχαιραν, καὶ τὰ ἑξῆς.

Περὶ ὧν μέντοι καὶ Θεοδώρητος τοιάδε φησίν· εἰ τοίνυν
Ἕλληνες ἀνέγνωσαν ἀκριβῶς τὰς Ἑλληνικὰς ἱστορίας, ἔγνω-
σαν δήπουθεν ὡς καὶ τὰς περιφανεῖς ἐπιστήμας καὶ τῶν
τεχνῶν τὰς πλείστας παρ' Ἑβραίων ἐπαιδεύθησαν Ἕλληνες. 25

---

3 I. Cor. 3,19—20. — 5—16 Athan. de incarn. 51 Migne 188 B. — 16—18 *ib.* 52 Migne 189 B. — 18—21 *ib.* Migne 188 C. Jes. 2,4. — 22—*p.* 74, 4 Theodoret. Graec. aff. cur. I Migne T. 83, 793 D.

5 σοφῶν] ἀνθρώπων N. — 9 τὴν *ante* γῆν *et* θάλασσαν *om.* N. — 18 ἀντεπαρατάξαντο AHW ἀντιπαρετάξαντο P. — 19 ὅτι *om.* ABG. — 22 ὁ θεοδώρητος CFRV. — εἰ] οἱ DFG *sed* F εἰ *ante* ἀνέγνωσαν *ins.* — 24 ὡς *om.* RV *sed* R δήπουθεν. τὰς δὲ *exhibent.*

19 καὶ συγκόψουσι P.

γεωμετρίαν γὰρ Αἰγυπτίους πρώτους ἐφευρηκέναι φασίν, ἀστρολογίαν δὲ καὶ γενεθλιαλογίαν Χαλδαίων εὕρημα λέγεται, Ἄραβες δὲ καὶ Φρύγες οἰωνοσκοπίαν ἐπενόησαν πρῶτοι. καὶ θύειν θεοῖς Χαλδαῖοι μὲν ἐξεῦρον ἤτοι Κύπριοι
5 *(διφοροῦνται γὰρ ἔθνος Περσικὸν ὑπάρχοντες), τὴν δὲ ἀστρονομίαν ἐφευρηκέναι πρῶτοι λέγονται Βαβυλώνιοι διὰ Ζωροάστρου, ἐξ ὧν δεύτεροι παρείληφον Αἰγύπτιοι, τὴν δὲ γεωμετρίαν Αἰγύπτιοι ἐκ τοῦ ἀπλέτου τῆς γῆς καὶ τῆς διαιρέσεως τῶν χωρῶν προδιδαχθέντες καὶ εἶθ' οὕτω γράψαντες, ἕτεροι*
53 M. 10 *μετέλαβον. τὴν δὲ μαγείαν καὶ γοητείαν καὶ φαρμακείαν Μῆδοι μὲν ἐφεῦρον καὶ Πέρσαι, διαφέρουσι δὲ πρὸς ἀλλήλας. ἡ μὲν γὰρ μαγεία ἐπίκλησίς ἐστι δαιμόνων ἀγαθοποιῶν δῆθεν πρὸς ἀγαθοῦ τινος σύστασιν, ὥσπερ τὰ τοῦ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως θεσπίσματα δι' ἀγαθὸν γεγόνασιν.*
15 *γοητεία δέ ἐστιν ἐπίκλησις δαιμόνων κακοποιῶν περὶ τοὺς τάφους εἱλουμένων ἐπὶ κακοῦ τινος σύστασιν, ὅθεν καὶ γοητεία κέκληται ἀπὸ τῶν γοερῶν καὶ τῶν θρήνων τῶν περὶ τοὺς τάφους γινομένων. φαρμακεία δέ, ὅταν διά τινος σκευασίας θανατηφόρου πρὸς φίλτρον δοθῇ τινι διὰ στό-*
20 *ματος. ὁμοίως δὲ καὶ τῆς οἰωνιστικῆς τὸ μέν ἐστιν ὀρνεο-*

4—20 *cf.* Nonnus ad Gregor. Naz. in Julianum I cp. 70 Migne T. 36, 1021 B. Eudociae Violarium cp. 57 *et* 633 *et* 993. — 20—*p.* 75, 16 *cf.* Nonnus *ib.* I cp. 72 Migne 1024 A. Eudocia cp. 57 Suid. *v.* *Οἰώνισμα.*

2 *ἀστρολογία — γενεθλιαλογία* F Theod. — *χαλδαίους εὑρηκέναι* B. — *εὕρεμα* CFGR *εὑρήματα* HM. — 5 *διαφοροῦνται* BHMR Nonn. Eud. cap. 57 (*sed* Eud. cp. 633 *διφορεῖται*). — 6 *ζοροάστρου* ACF. — 7 *τὴν δὲ γεωμ. αἰγύπτιοι om.* CGMV (*invito* W) Eud. cp. 57 *καὶ τὴν γεωμ. ὡσαύτως ἐκ* (*αἰγύπτιοι om.*) B *τὴν γεωμετρίαν ἐκ* (*om. δὲ et αἰγύπτιοι*) R. — 9 *χώρων* AR. — 11 *ἀλλήλους* BR. — 13 *δῆθεν καὶ πρὸς* N. — 14 *δι' ἀγαθῶν* BGMPRV. — 15 *γοητεία* — 16 *σύστασιν om.* codd. *praeter* GPR. — *ἡ δὲ γ. ἐπίκλησίς ἐστιν* R. — 17 *γόων* GR Nonn. Eud. — 20 *οἰωνιτικῆς* (*οἰον.* F) CFV *οἰωνικῆς* D Eud. cp. 57. — *ἐστιν*—*p.* 75, 1 *παλμ., τὸ δὲ om.* M *ὀρνεοσκοπικόν — παλμ., τὸ δὲ om.* H.

3 *οἰωνοσκοπικὴν* P Theod. — 4 *ἐξηῦρον* P. — 14 *τοῦ om.* P Nonn. — 15 *ἐστιν om.* P. — 16 *εἰλσομένων* P.

σκοπικόν, τὸ δὲ παλματικόν, τὸ δὲ οἰκοσκοπικόν, τὸ δὲ ἐνόδιον, τὸ δὲ χειροσκοπικόν. καὶ ὀρνεοσκοπικὸν μέν ἐστιν, ὅταν ποτὲ μὲν τοῦδε ἢ τοῦδε τοῦ ὄρνιθος ἔμπροσθεν ἢ ὄπισθεν ἢ δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ νεύοντος εἴπωσιν· τόδε συμβαίνει. παλματικὸν δὲ τὸ διὰ τῆς πάλσεως τοῦ σώματος γνωριζόμενον, οἷον ἐπάλθη ὁ δεξιὸς ἢ ὁ ἀριστερὸς ὀφθαλμὸς ἢ ὁ ὦμος ἢ μηρός, ἢ κνισμὸς ἐν τῷ ποδὶ ἢ πρὸς τὸ οὖς ἦχος ἐγένετο, τόδε, φησίν, συμβήσεταί σοι. οἰκοσκοπικὸν δέ, ὅταν τὰ ἐν τῷ οἴκῳ συμβαίνοντα εἴπῃ τις· τόδε σημαίνει, οἷον ἐν τῇ στέγῃ ἐφάνη γαλῆ ἢ ὄφις ἢ μῦς, ἢ ἐκενώθη ἔλαιον ἢ μέλι ἢ οἶνος ἢ τέφρα, ἢ τρισμὸς ἐγένετο ξύλων ἢ ἄλλο τι, τόδε προμηνύει. ἐνόδιον δέ, ὅταν ἐξηγήσηταί τις τὰ ἐν τῇ ὁδῷ ὑπαντῶντα λέγων· ἐάν σοι ὑπαντήσῃ τοιοῦτός τις ἄνθρωπος ἢ τόδε βαστάζων, τόδε σοι συμβήσεται. χειροσποπικὸν δέ, ὅταν διὰ τῆς ἐκτάσεως τῶν χειρῶν διατεινόμενος εἴπωσιν· τόδε αὐτῷ γενήσεται. καὶ τὰ μὲν γράμματα Φοίνικας εὑρηκέναι φασὶν Ἕλληνες καὶ τὸν Κάδμον ταῦτα πρῶτον εἰς τὴν Ἑλλάδα κομίσαι, ἰατρικῆς δὲ τὸν Αἰγύπτιον Ἄπιν ἔλεξαν ἄρξαι καὶ τὸν Ἀσκληπιὸν αὐξῆσαι τὴν τέχνην. ὧν πάντων Ἑβραῖοι προγενέστεροι. οὕτω δὲ καὶ περὶ τῶν

16—20 Theodoret. *l. l.* I Migne 796 A. — 20—*p.* 76, 4 *ib.* Migne 808 B.

1 *τὸ δὲ παλμ.* — *οἰκοσκοπικόν om.* D. — *τὸ δὲ παλματικόν* PR *post χειροσκοπικόν ins. cum* Nonn. Eud. Suid. — *παλμοτικόν* CFP *παλμωτικόν* A *item v.* 5. — 4 *δεξιᾶ* — *ἀριστερᾶ* (*-ρὰ* H) AFHM. — 6 *ὁ ante ἀριστερὸς om.* GP Suid. — 7 *ὁ ὦμος* BPV Nonn. Eud. *ὁ om.* rell. Suid. — *ὁ μηρός* V Nonn. Eud. — *κνησμὸς* HMV *κνήμη* B. — 9 *εἴπει* AM *εἴποι* R. — *συμβαίνει* BDFGR. — 10 *γαλῆ* DW *γαλὴ* BGHMV *γάλη* ACFPR. — 12 *ἐξηγήσεται* BFG *et* P *nesc. q. m. corr.* — 14 *σοι om.* BGN *m. 1 spr. v.* A. — 14 *χειροσκοπικὸν* — 16 *γενήσεται om.* G. — 15 *ἐκστάσεως* CH *et* P *lit. corr.* — *διατεινόμενοι* F *διατεινόμενον* V *διατεινομένων* Suid. *om.* HM Nonn. Eud. — 17 *Φοίνικες* ACR. — *φησὶν* DH. — *ἕλληνας* B *om.* F.

3 *ἐμπρὸς ἢ ὀπίσω* P (*ὀπίσω et.* Nonn.). — 5 *παλματικὸν* — 8 *συμβήσεταί σοι v.* 16 *post γενήσεται ins.* P Nonn. Suid.

δογμάτων διαφερόμενοι διαφόρως ἐδογμάτισαν. οἱ μὲν γὰρ τὰ ὁρώμενα γενητά, οἱ δὲ ἀγένητα καὶ ἐκ ταὐτομάτου γενέσθαι, καὶ οἱ μὲν ἔμψυχον εἶναι τὸ πᾶν, οἱ δὲ ἄψυχον ἔφασαν. Ἀναξαγόρας δὲ καὶ Πυθαγόρας εἰς Αἴγυπτον ἀφι-
54 M. 5 *κόμενοι καὶ τοῖς Αἰγυπτίων καὶ Ἑβραίων αὐτόθι σοφοῖς προσομιλήσαντες τὴν περὶ τῶν ὄντων γνῶσιν ἠκοντίσθησαν, ὥσπερ δὴ μετὰ ταῦτα καὶ Πλάτων ἐμυήθη μᾶλλον, καθὼς ἐν τοῖς παραλλήλοις ἔφη Πλούταρχος. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ θεοὺς Αἰγύπτιοι πρῶτοι τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην ὠνό-*
10 *μασαν καλέσαντες τὸν μὲν ἥλιον Ὄσιριν, τὴν δὲ σελήνην Ἶσιν. ἅτε οὖν ὁρῶντες αὐτοὺς ἰόντας δρόμῳ καὶ θέοντας θεοὺς αὐτοὺς ἐκ τοῦ θέειν ἀνηγόρευσάν τε καὶ ἔθυσαν. καὶ τὸ μὲν πῦρ Ἥφαιστον, Δήμητραν δὲ τὴν γῆν, καὶ τὴν ὑγρὰν οὐσίαν Ὠκεανὸν ἐπέθεσαν, καὶ τὴν μὲν ἐπιθυμίαν*
15 *Ἀφροδίτην καὶ Ἔρωτα κεκλήκασιν, Ἄρεα δὲ τὸν θυμὸν καὶ τὴν μέθην Διόνυσον τήν τε κλοπὴν Ἑρμῆν καὶ τὴν φρόνησιν Ἀθηνᾶν, καὶ πάλιν Ἥφαιστον τὰς τέχνας ὡς πυρὶ συνεργῷ κεχρημένας. τοσοῦτον γὰρ ταῖς αἰσχραῖς ἐδουλώθησαν ἡδοναῖς, ὡς καὶ τὸν τράγον διὰ τὴν περὶ τὰς μίξεις*
20 *μανίαν θεὸν ὁμολογῆσαι καὶ θῦσαι· Μενδήσιοι δὲ τοῦτον διαφερόντως ἐτίμησαν, ὡς καὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις αἱ ἄλλαι πόλεις θεολογίας τινὰς ἀνέφερον. ἔσεβον γὰρ δὴ καὶ Μεμφῖται τὸν ταῦρον καὶ Λυκοπολῖται τὸν λύκον καὶ Λεοντοπολῖται τὸν λέοντα καὶ Κυνοπολῖται τὸν κύνα καὶ ἄλλοι*

4—8 Theodoret. *l. l.* II Migne 833 B. — 8 Plutarch Solon cp. 2. — 8—11 Theodoret. *ib.* III Migne 864 A. — 11—12 *ib.* 864 B. — 13—14 *ib.* 876 B. — 14—18 *ib.* 877 A. — 18—*p.* 77, 1 *ib.* 889 B.

2 *γεννητά* BGHMV Suid. *v.* *δογματίζει.* — *ἀγέννητα* BFG HMV Suid. — 13 *δημήτραν* ACF *δημῆτραν* P. — 14 *ἐθέσπισαν* N. — *ἐπιθυμίαν καὶ ἔρωτα ἀφρ. κεκλ.* N. — 16 *διόννσσον* AR *et m. 1 corr. ex* *διόννσον* B. — 22 *ἐσέβοντο* N.

11 *οὖν*] *δὴ* P. — *αὐτὰ ἰόντα — θέοντα* P Theod. — 18 *ξυνεργῷ* P Th.

τὸν αἴλουρον καὶ ἕτεροι τὸν κορκόδηλον. οὐκοῦν πρῶτοι θεοὺς ὠνόμασαν Αἰγύπτιοι καὶ Φοίνικες, ἀφ' ὧν Ἕλληνες παρειληφότες ἥλιον καὶ σελήνην ἀστέρας τε καὶ οὐρανὸν καὶ γῆν καὶ τἄλλα στοιχεῖα προσκυνήσαντες ὡς θεοὺς ἐλάτρευσαν, χρόνῳ δ' ὕστερον καὶ τοὺς εὖ τι δεδρακότας ἢ ἐν 5 πολέμοις ἀνδραγαθήσαντας ὡς τὸν Ἡρακλέα γενναῖον καὶ ἀνδρεῖον ἐθεοποίησαν Ἕλληνες, καὶ τὸν Ἀσκληπιὸν διὰ τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην θεὸν τελευτήσαντα προσηγόρευσαν, καὶ οὐ μόνον τοὺς ἀγαθόν τι δράσαντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀσελγείαις καὶ μυσαραῖς πράξεσιν ἁλόντας ἄνδρας τε καὶ γυ- 10 ναῖκας ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν. ἐξ ὧν Ῥωμαῖοι μεμαθηκότες τοὺς ἰδίους βασιλεῖς μετὰ θάνατον ἐθεοποίησαν, καὶ οὐ μόνον τοὺς ἐννόμως βεβασιλευκότας καὶ τοῦ δικαίου 55 M. πεφροντικότας, ἀλλὰ καὶ τοὺς τυραννικῶς καὶ ἀδίκως τε καὶ παρανόμως τὴν ἀρχὴν ἰθύναντας. καὶ γὰρ Νέρωνα 15 πᾶσαν ἰδέαν ἀκολασίας καὶ παρανομίας κατακόρως μετεληλυθότα καὶ Δομετιανὸν καὶ Κώμωδον καί γε καὶ ἄλλους μιαιφόνους καὶ λαγνεστάτους ἄνδρας τῷ τῶν σφετέρων θεῶν καταλόγῳ συνέταξαν. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τοὺς παμπονήρους δαίμονας ἐθεοποίησαν, παρ' ὧν καὶ τὰς τῆς γοητείας καὶ 20

1—8 Theodoret. *l. l.* III Migne 869 B. — 8—19 *ib.* 872 C. — 19—*p.* 78, 2 *ib.* 880 C.

1 ἔλουρον ACHMP. — κορκόδηλον ACP κροκόδηλον DFGH κροκόδειλον BMRV *et* D *m. 2.* — 4 τὰ ἄλλα NR. — 5 δὲ ὕστερον BNR. — 8 τελευτήσαντα θεὸν BGN. — 10 ἁλῶντας (ἀλ. D ἀλλ. F) ACDFGH. — 12 ἐθεοποίησαν μετὰ θάνατον N. — 13 ἐν νόμῳ GRV. — 15 ἰθύνοντας BGV. — καὶ γὰρ καὶ ν. N. — νέρων ἅπασαν ABG. — 16 εἰδέαν ACDF. — κολακείας N. — 17 κώμωδον BCDHR κώμοδον P κόμοδον AFGMV. — 18 λαγνιστάτους V λεγνεστάτους C λαγνέστατας B. — 20 τῆς *om.* DF.

9 τοὺς ἀσελγεστάτους καὶ μυσαροὺς (καὶ μυσ. *om.* Theod.) ἄνδρας καὶ γυναῖκας P Th. — 14 τυρανν. τε καὶ ἀδίκ. καὶ P Th. — 19 ξυνέταξαν P Th. — 20 τὰς τῆς ἐπαοιδίας καὶ γοητείας καὶ μαγγ. μεμαθ. θυσίαις P (τὰς τῆς γοητείας μαγγανείας μεμαθ. θυσίαις Th.).

μαγγανείας μεμαθηκότες πονηρὰς κακοτεχνίας θυσίαις καὶ τελεταῖς αὐτοὺς ἐτίμησαν, οὓς ἡμεῖς ἐκ διαμέτρου βδελυττόμεθα δικαίως ἄγαν ὡς θεομισεῖς καὶ τῆς αἰωνίου κολάσεως προξένους.

5 *Ἐπεὶ δὲ καὶ δαιμόνων ἐμνήσθην, προὔργου οἶμαι καὶ περὶ τούτων ἄγε δὴ δοξαζομένων παρὰ τῶν ἐλεεινῶν ἀνθρώπων καὶ τοῦ ἀσβέστου πυρὸς ἀξίων διασαφῆσαι. τὸν γὰρ τούτων ἄρχοντα Σαταναν τὰ θεῖα προσαγορεύουσι λόγια (δηλοῖ δὲ τοὔνομα τὸν ἀποστάτην κατὰ τὴν φωνὴν τῶν* 10 *Ἑβραίων), ὀνομάζει δὲ αὐτὸν καὶ διάβολον ὡς τὸν θεὸν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους συκοφαντοῦντα καὶ αὐτοῖς γε τοῖς ἀνθρώποις ἔριν πρὸς ἀλλήλους καὶ μάχην ἐμβάλλοντα. τούτους ἡμεῖς οὐ πονηροὺς ἐξ ἀρχῆς παρὰ τοῦ θεοῦ τῶν ὅλων δημιουργηθῆναι φαμὲν οὐδὲ τοιάνδε κακίστην ἕξιν* 15 *λαχεῖν, ἀλλὰ τῇ παρατροπῇ τῆς γνώμης ἀπὸ τῶν ἀμεινόνων εἰς τὰ χείρω πεσεῖν αὐθαιρέτως καὶ αὐτεξουσίως, καὶ τοῖς παρὰ τοῦ πεποιηκότος παρασχεθεῖσιν οὐκ ἀρκεσθέντας, ἀλλὰ μειζόνως ὀρεχθέντας, εἰσδέξασθαι μὲν τοῦ τύφου τὸ πάθος, ἐκπεσεῖν δὲ καὶ τῆς ἀρχῆθεν δοθείσης τιμῆς, εἶτα κατὰ τῶν* 20 *ἀνθρώπων ὡς εἰκόνι θείᾳ τετιμημένων λυττῆσαι καὶ τὸν κατ' αὐτῶν ἀναδέξασθαι πόλεμον, τὸν δὲ ποιητὴν τῇ μὲν τῶν ἁγίων ἀγγέλων ἐπιστασίᾳ φρουρῆσαι τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος, ὅπως μὴ βίᾳ καὶ τυραννίδι χρώμενος ὁ ἀοράτως*

5—*p.* 79, 9 Theodoret. *l. l.* III Migne 893 D.

1 *καὶ πονηρὰς* FV *πον. καὶ* G. — 3 *καὶ δικαίως* PV. — 5 *δὲ om.* BR. — 6 *ἄγε — τῶν om.* F. — *ἄγε*] *ἄτε* H *ἅτε* DMV. — 8 *σατανὰν* AHMW *σατὰν* D. — 13 *τοῦ τῶν ὅλων θεοῦ* BD HV *θεοῦ om.* M. — 16 *χείρονα* (*-ωνα* A) AMR. — 17 *πραχθεῖσιν* N. — *ἀλλὰ μειζ. ὀρεχθέντας om.* C. — 18 *μειζόνως* (*-ώνως* HM) BNPR Suidae cod. A *v. Σατανᾶς. μείζονος* A *μειζόνων* F GVTheod. — 23 *ὁ*] *καὶ* F *om.* MP. — *ἀόρατος* (*-ως* M) ABN.

2 *αὐτοὺς om.* P (*invito* Th.). — 6 *ἄγε* (*ἅ γε* Th.) *δοξάζομεν ἐπιδεῖξαι. τὸν γὰρ* (rell. *om.*) P Th. — 8 *προσαγορεύει* P Th. — 12 *ἔριν*] *ἐρεῖν* P. — 19 *δοθείσης γυμνωθῆναι τιμῆς* P Th.

ἐπιὼν οὓς διὰ φθόνον ἐμίσησεν ἀδεῶς διαφθείρῃ. τὴν δὲ ἀγωνιστικὴν οὐκ ἐκώλυσε διαμάχην, ἵνα δείξῃ τοὺς ἀρίστους ἡ πάλη, καὶ γένωνται ἀνδραγαθιῶν ἀρχέτυπα. οὗ δὴ εἵνεκα τὴν βιαίαν ἐκείνου προσβολὴν ὡς ὀλέθριον διακωλύσας τῇ τῶν ἀγγέλων φρουρᾷ τὴν τῶν λογισμῶν συνεχώρησεν ἀγω- 5 *νίαν, ὅπως τοὺς ἀξιονίκους ἀποφήνῃ τῶν στεφάνων ἀξίους, οὐκ αὐτὸς ἐκεῖνον εἰς ἀντιπάλου τάξιν ἀποκληρώσας, ἀλλ' εἰς δέον τῇ ἐκείνου πονηρίᾳ χρησάμενος, ὥσπερ οἱ ἰατροὶ* 56 M. *ταῖς ἐχίδναις εἰς ἀπαλλαγὴν νοσημάτων.*

Ἐπεὶ οὖν βαρβαροφώνους Ἕλληνες τοὺς ἀποστόλους 10 *καὶ ἡμᾶς ἀποκαλοῦσιν, ἴστωσαν ὡς καὶ ἡμῖν πάντες Ἕλληνες σκυθίζουσιν. τοῦτο γὰρ σαφῶς ὁ Παῦλος ἐδήλωσε φάσκων· ἐὰν γὰρ μὴ γνῶ τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς, ἔσομαι τῷ λαλοῦντί μοι βάρβαρος, καὶ ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ βάρβαρος. τῷ ὄντι γὰρ ὥσπερ τοῖς Ἕλλησιν Ἰλλύριοι καὶ Παίονες καὶ* 15 *ἄλλοι βαρβαρίζειν δοκοῦσιν, οὕτως ἐκείνοις καὶ τοῖς τοιούτοις ὅσοι τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἑλληνικῆς τεχνολογίας καὶ στωμυλίας ἐπαΐειν οὐ δύνανται βάρβαροι δοκοῦσιν εἶναι. ὅτι δὲ τὴν αὐτὴν ἔχει πᾶσα γλῶσσα διάνοιαν (μία γὰρ ἡ πάντων ἀνθρώπων φύσις) ἡ πεῖρα διδάσκαλος. ἔστι γὰρ* 20 *εὑρεῖν καὶ παρὰ τοῖς βαρβάροις τέχνας καὶ ἐπιστήμας καὶ τὰς ἐν πολέμοις ἀνδραγαθίας ἐκ περιουσίας, ἔνιοι δὲ τούτων καὶ σοφώτερα τῶν Ἑλλήνων πολλάκις ἐφευρίσκουσι μηχανήματα καὶ λόγους ἀμείνους καὶ πανουργοτέρας ἐνέδρας,*

10—*p.* 81, 10 Theodoret. *l. l.* V Migne 949 A. — 13 I. Cor. 14, 11.

1 *διαφθείρει* BFGN *διαφθερεῖ* R. — 2 *διὰ μάχην* BCDM PW *μάχην* FR. — 3 *ἕνεκα* FGPV (*sed* W *εἵνεκα*). — 13 *φάσκων* ACGRV *φάσκων εἰπών* P *λέγων* FN *om.* B. — 14 *καὶ ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ βάρβαρος om.* BCFRW. — 15 *ἰλλυριοὶ* GV *ἰλλυρικοὶ* B *ἰλλυριεῖς* R. — *παίωνες* CFM *παίοντες* P *et* A *in quo τ eras.* — 18 *ἐπαϊεῖν* C *ἀκούειν* BV. — 23 *εὑρίσκουσι* N. — 24 *λόγους* BCW.

3 *ἀνδραγαθίας* P Th. — 4 *ὀλέθριαν* P. — 14 *ἐν om.* P. — 20 *ἡ*] *δὴ* P (*δὴ π. ἀνθρ. ἡ φύσις* Th.).

εἰσὶ δὲ οἳ καὶ τὴν Ἑλλήνων παιδείαν καὶ πολυλογίαν βραχυλογίᾳ νικῶντες. τοῦτο γὰρ δὴ καὶ Πέρσαις μαρτυροῦσι καὶ οἱ παλαιοὶ ξυγγραφεῖς καὶ εἴ τις νῦν πρεσβεύων ἢ στρατηγῶν ἢ ἐμπορίαν τινὰ μετιὼν ξυνεγένετο καὶ πεπείρατο
5 *καλῶς τῆς ἐκείνων ἀγχινοίας καὶ πανουργίας. φασὶ γὰρ αὐτοὺς ὀξέως νοεῖν τὰς τῶν λόγων πλοκάς τε καὶ κλοπὰς καὶ ἐπικρύψεις καὶ ὀλίγα φθεγγομένους νικᾶν τοὺς προσδιαλεγομένους, καί γε καὶ ξυλλογιστικοὺς ἄγαν εἶναι διαβεβαιοῦνται καὶ διαλύειν ἱκανοὺς τὰ παρ' ἑτέρων πλεκόμενα*
10 *ῥᾳδίως καὶ παροιμίαις κεχρῆσθαι σοφωτάταις καὶ αἰνίγμασιν. οὐ γὰρ δήπου φιλοσοφικοῖς ἢ ῥητορικοῖς ἐνετρύφησαν λόγοις, ἀλλὰ τὴν φύσιν μόνην ἔσχον διδάσκαλον. τοὺς δέ γ' Ἰνδοὺς καὶ τούτων πολλῷ σοφωτέρους εἶναι λέγουσι καὶ ἐντρεχεστέρους. καὶ οἱ παρ' ἡμῖν δὲ νομάδες*
15 *καὶ πρόσχωροι, τοὺς Ἰσμαηλίτας φημὶ τοὺς ἐν ταῖς ἐρήμοις βιοτεύοντας καὶ μηδὲν τῶν Ἑλληνικῶν ξυγγραμμάτων ἐπισταμένους, ἀγχινοίᾳ πολλῇ καὶ συνέσει τε καὶ πολυπειρίᾳ κοσμοῦνται καὶ διάνοιαν ἔχουσι καὶ πανουργίαν ὀξυτάτην ὅτι μάλιστα ξυνιδεῖν τἀληθὲς δυναμένην καὶ διελέγξαι τὸ*
20 *ψεῦδος καὶ διακρῖναι τὸ κρεῖττον ἀπὸ τοῦ χείρονος. περὶ δὲ τῶν Αἰγυπτίων περιττὸν οἶμαι λέγειν· καὶ γὰρ αὐτοὶ*
57 M. *τῶν φιλοσόφων οἱ πρῶτοι κρείττους εἶναι τούτους ἔφασαν τῶν ὀνομαστοτάτων γεγενημένων παρ' Ἕλλησιν. Ῥωμαῖοι*

---

1 *τὴν τῶν ἑλλ.* G *τῶν ἑλλ.* AM. — *τῇ βραχυλογίᾳ* V *βραχυλόγοι* G *om.* BH. — 2 *πέρσαι* BGHMRV. — 3 *συγγραφεῖς* NRV. — *πρέσβεων* F *πρεσβευτῶν* R. — 4 *συνεγένετο* ARV. — 7 *προδιαλεγομένους* BCRW *προσοῦ διαλ.* G. — 8 *συλλογιστικοὺς* BN RV. — 9 *ἱκανῶς* AG *εὐμαρῶς* B. — 13 *δέ γ' ἰνδοὺς* A *m. 2 ex δεγίνδους. δὲ γινδοὺς* P *δὲ γίνδους* R *δέ γε ἰνδοὺς* BGW (*in* V *verba evanida*) *δὲ ἰνδοὺς* N *δὲ ἴνδους* CF. — 13. 14 *λέγουσιν εἶναι* V *et* recc. quidam. — 15 *πρόχωροι* BG *et* recc. quidam. — 16 *βιωτεύοντας* codd. *praeter* DGHV. — *συγγραμμάτων* B NRV. — 21 *γὰρ αὐτοὶ*] *παρ' αὐτοῖς* N.

1 *εὐπαιδείαν* P (*εὐεπίαν* Th.). — 6 *πλοκὰς καὶ κλοπάς τε καὶ ἐπικρ.* P. — 11 *ἐνετράφησαν* P Th.

δὲ καὶ ποιητὰς ἔσχον καὶ συγγραφέας καὶ ῥήτορας, ὥς φασιν οἱ ταύτην κἀκείνην ἠσκημένοι τὴν γλῶτταν, καὶ πυκνότερα καὶ δεινότερα τῶν Ἑλληνικῶν εἶναι τὰ τούτων ἐνθυμήματα καὶ ξυντομωτέρας ἅμα καὶ βαθυτέρας τὰς γνώμας. καὶ ταῦτα λέγω οὐ τὴν Ἑλλάδα σμικρύνων φωνὴν οὐδὲ ἐναν- 5 τία γε αὐτῇ παραδείγματα παρέχων, ἀλλὰ τῶν ἐπὶ ταύτῃ μεγαλαυχούντων συστέλλων τὴν γνάθον καὶ τὴν ὀφρῦν κατασπῶν καὶ διδάσκων μὴ κωμῳδεῖν γλῶτταν ἀληθείᾳ λαμπρυνομένην μηδὲ βρενθύεσθαι μὲν ἐπὶ λόγοις κομψοτικῇ τέχνῃ πεποικιλμένοις, τῆς δὲ ἀληθείας γεγυμνωμένοις. 10

Καὶ γὰρ ἐντεῦθεν οἱ μὲν ἄτομά τε καὶ ἀμερῆ σώματα προσηγόρευσαν διὰ τὸ ἀπαθὲς ἢ σμικρὸν ἄγαν, ἅτε δὴ τομὴν καὶ διαίρεσιν δέξασθαι μὴ δυνάμενα. οὕτω γὰρ καλοῦσιν ἐκεῖνα τὰ λεπτότατα καὶ σμικρότατα σώματα, ἃ διὰ τῶν φωταγωγῶν εἰσβάλλων ὁ ἥλιος δείκνυσιν ἐν ἑαυτῷ ἄνω καὶ 15 κάτω παλλόμενα. οἱ δὲ τύχην καὶ εἱμαρμένην ἐδόξασαν, καὶ τὴν μὲν εἱμαρμένην ἀναγκαστικὴν δύναμιν εἶπον εἶναι καὶ τῆς ὕλης κινητικήν. τὴν δὲ τύχην ὁ Πλάτων αἰτίαν ἔφη κατὰ συμβεβηκὸς γινομένην ἢ ξύμπτωμα φύσεως ἢ προαιρέσεως. καὶ γοῦν Δημόκριτος περὶ τούτων οὕτως εἶπεν· 20 καὶ γὰρ τὰ μὲν ἐκ θεοῦ πάντες ἔχομεν, τὰ δὲ ἐκ τῆς εἱμαρμένης καὶ τύχης καὶ τῶν σμικροτάτων ἐκείνων σωμάτων καὶ προδήλως φερομένων ἄνω καὶ κάτω παλλομένων καὶ περιπλεκομένων τε καὶ διϊσταμένων καὶ περιφερομένων ἐξ ἀνάγ-

---

11—16 Theodoret. *ib.* IV Migne 901 B. — 16—20 *ib.* VI Migne 960 B. — 20—24 *ib.* 957 C.

2 *γλῶσσαν* FG. — 4 *συντομωτέρας* RV. — *ἅμα καὶ βαθυτέρας om.* FW Theod. — 7 *ὀφρὺν* CD. — 9 *κομψωτικῇ* A *κομψευτικῇ* V *κομψικῇ* N *κωμωτικῇ* G (*κομμωτικῇ* Theod.). — 10 *τῇ δὲ ἀληθείᾳ* ACPR. — 11 *τε om.* GP. — 14 *ἐκεῖνοι* FR. — *σμικρότατα καὶ λεπτότατα* B Theod.

1 *ξυγγραφέας* P Th. — 5 *φωνήν, ἧς ἀμηγέπῃ μετέσχον* (*μετέλαχον* Th.) P Th. — 7 *ξυστέλλων* P Th.

κης. ἀφ' ὧν οὐ μόνον πλοῦτον καὶ πενίαν καὶ ὑγείαν καὶ νόσον καὶ δουλείαν καὶ ἐλευθερίαν καὶ πόλεμον καὶ εἰρήνην διανέμειν, ἀλλὰ καὶ ἀρετὴν καὶ κακίαν ἀποκληροῦν ἔφησε καὶ πρὸς ἄλλους ἄλλα δοξάζοντας ἀντεπαρετάξατο διὰ
58 M. 5 *τὸ ἀσύμφωνον καὶ ἀκατάλληλον τῶν τηνικαῦτα δογμάτων. καὶ πρὸς τὰς ἀλλήλων μαχησάμενοι δόξας εἰκότως καταλελύκασιν ὡς ψευδεπιπλάστους, ἐπειδὴ τὸ μὲν ψεῦδος οὐ μόνον τῇ ἀληθείᾳ πολέμιον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ ἑαυτῷ πέφυκεν, ἡ δὲ ἀλήθεια ξύμφωνον ἑαυτῇ καὶ μόνον ἔχουσα τὸ ψεῦδος ἀντι-*
10 *κείμενον. ὅθεν οἱ μὲν αὐτοκράτορα τὸν νοῦν εἶπον εἶναι καὶ ἄγαν δύνασθαι καὶ κατ' ἐξουσίαν τὰ πάθη κυριεύειν, οἱ δὲ ἀνάγκης αὐτὸν καὶ εἱμαρμένης ἀπεφήναντο δοῦλον καὶ τῆς τοῦ οὐρανοῦ περιδινήσεως καὶ τῆς τῶν ἄστρων ξυνόδου τὰς τούτου πράξεις καὶ ἐνεργείας ἠρτῆσθαι. ὁ δέ γε Πλάτων*
15 *τὴν ἐναντίαν τούτοις περὶ ψυχῆς ἐξεπαίδευσε δόξαν, ἐλευθέραν αὐτὴν καὶ δέσποιναν τῶν παθῶν εἶναι φήσας. ὅπερ δηλῶν ἐν τοῖς Νόμοις ἔφη· τὸ μὲν νικᾶν αὐτὸν ἑαυτὸν πασῶν νικῶν πρώτη καὶ ἀρίστη, τὸ δὲ ἡττᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ αἴσχιστόν τε καὶ κάκιστον. ἴσμεν γὰρ ὅτι τὰ*
20 *πάθη ταῦτα ἐν ἡμῖν οἷον νεῦρα ἢ σμήρινθοί τινες ἐνοῦσαι*

1—4 Theodoret. *ib.* VI Migne 957 A. — 6—10 *ib.* V 941 A. — 10—*p.* 83, 5 *ib.* 933 B. — 17 Plato Legg. I *p.* 626 E. — 19 *ib. p.* 644 E.

1 *ὑγίαν* CHM. — 3 *ἀποπληροῦν* ACFR. — 4 *πρὸς ἀλλήλους* HMR. — *ἀντεπαρατάξατο* AV (*sed* W: *ἀντεπαρετ.*) *ἀντεπαρατάξαντο* B *et* recc. plerique. — 6 *μαχησάμενοι* AGP *μαχεσάμενοι* rell. — 9 *σύμφωνος* (*sic*) FV. — 11 *τῶν παθῶν* FGV. — 12 *ἀνάγκαις* (-*ες* HM) CFNP *m. 2 in* H *corr.* — 13 *συνόδου* AFGV. — 14 *ἠρτῆσθαι* PV Theod. *ἠρτίσθαι* G *ἡττάσθαι* F *ἠρτεῖσθαι* rell. — 16 *ὥσπερ* CR. — 20 *σμήρινθοι* V *σμίρινθοι* ADFPR *σμίρυνθοι* B *σμιρινθοί* CHM *μήρινθοι* G Suid. *v.* *Πλάτων*[d]. — *ἐνοῦσαι σπῶσί τε* B *οὖσαι σπῶσί τε* A *ἐνοῦσαις, πῶσί τε* MHW *ἐν οὔσαις πῶς τε* C *ἐνούσαις* (*ἐν.* R), *σπῶσί τε* DPR *ἐνοῦσαι σπῶσι πῶς* (*om.* *τε ἡμᾶς*) G.

6 *πρὸς*] *γὰρ* P (*ἐκεῖνοι μὲν οὖν τὰς ἀλλ. εἰκότως καταλ. δόξας* Th.) — 11 *ἄγειν* P Th.

σπῶσί τε ἡμᾶς καὶ ἀλλήλαις ἀνθέλκουσιν ἐναντίαι γε οὖσαι ἐπ' ἐναντίας πράξεις, οὗ δὴ διωρισμένη ἀρετὴ καὶ κακία κεῖται. μία γάρ φησιν ὁ λόγος δεῖν τῶν ἕλξεων ἑπόμενον ἀεὶ καὶ μηδαμῇ ἀπολειπόμενον ἐκείνης ἀνθέλκειν τοῖς ἄλλοις μέτροις ἕκαστον, ταύτην δὲ εἶναι τὴν τοῦ λογισμοῦ ἀγωγήν. 5 *ἀπέδειξεν οὖν ὁ σοφὸς ὡς τῇ βουλῇ τῆς ψυχῆς ἀπένειμεν ὁ ποιητὴς τὴν τῶν κρειττόνων καὶ τῶν χειρόνων διαίρεσιν. καὶ ἁπλῶς ἔριν καὶ διαμάχην ἔχοντες, καὶ οἱ μὲν ταῦτα, οἱ δὲ ἐκεῖνα πρεσβεύοντες ἐναντίαν δόξαν ὤδινον. οὐ γὰρ τἀληθὲς μαθεῖν ἐπεθύμησαν, ἀλλὰ κενοδοξίᾳ καὶ φιλοτι-* 10 *μίᾳ δουλεύσαντες καινῶν εὑρεταὶ κληθῆναι δογμάτων ἐπόθησαν. ὅθεν καὶ τὸν πολὺν ὑπέστησαν πλάνον, τῶν ὕστερον ἐπιγινομένων ἀνατρεπόντων ἀναίδην τῶν πρεσβυτέρων τὰς δόξας. καὶ γὰρ Ἀριστοτέλης ὁ τάλας ἔτι ζῶντι Πλάτωνι προφανῶς τε καὶ ἀναισχύντως ἀντεπαρετάξατο καὶ τὸν* 15 *κατὰ τῆς Ἀκαδημίας ἀνεδέξατο πόλεμον, καὶ οὔτε τὴν διδασκαλίαν ἐτίμησεν, ἧς φιλοτίμως ἀπήλαυσεν, οὔτε τοῦ πολυθρυλλήτου ἀνδρὸς ᾐδέσθη τὸ κλέος οὔτε τὸ ἐν λόγοις ἔδεισε* 59 M *κράτος, ἀλλ' ὑπερηφάνως καὶ ἀπερυθριασμένως ὁ ἐμβρόντητος πρὸς αὐτὸν ἀντέστη οὐκ ἀμείνοσιν ἐκείνῳ ἀλλὰ πολλῷ* 20

6—7 Theod. *ib.* V Migne 936 B. — 8—*p.* 84, 7 *ib.* 940 B.

1 *ἀλλήλοις* FM. — 3 *Locum a Georgio foede depravatum sic exhibet Theodoretus*: *μίαν — τῶν ἕλξεων εἶναι ἀρχήν, ᾗ συνεπόμενον — ἀνθέλκειν μετρίως τῶν ἄλλων ἕκαστον.* — 7 *τῶν ante χειρόνων om.* ABRV. — *αἵρεσιν* F (Theod.). — 8 *διὰ μάχην* CH *διάμαχην* F *διαμάχης* B *μάχην* R. — 11 *κενῶν* BHPV *κανῶν* M. — *ἐπεθύμησαν* B Theod. *om.* F. — 12 *τὴν — πλάνην* GLR. — *ὑστέρων* CGP. — 13 *ὑπογενομένων* H *ἐπιγενομένων* GR Theod. — *ἀνάδην* A *ἀνέδην* W *et* L *m. 2* *ἀναιδῶς* R. — 14 *τῷ πλάτωνι* L Theod. — 15 *ἀντεπαρατάξατο* HRW. — *τὸν κατὰ τῆς* AGP Theod. *κατὰ om.* rell. — 17 *ἀπέλαυσεν* V *ἀπόλαυσεν* H. — *οὐδὲ* ABG. — *πολυθρυλήτου* BCW. — 19 *ἀλλ'* GLNP *ἀλλὰ* rell. — *ἀπερυθριασμένως* GHMPR *ἀπηρυθριασμένως* rell. — 20 *ἐκείνου* BG Theod. *et* L *m. 2.*

15 *ἀναισχύντως*] *ἀναιδῶς* P. — 19 *ὑπερηφάνως*] *ἀνεσχύντως* P (*ἀνέδην* Th.).

γε χείροσι χρησάμενος δόγμασιν. καὶ γὰρ δὴ τὴν ψυχὴν ἐκείνου φάντος τριμερῆ καὶ ἀθάνατόν τε καὶ θεοειδῆ, οὗτος θνητὴν ἔφη καὶ ἐπίκηρον, καὶ τὸν θεὸν εἰρηκότος ἐκείνου προμηθεῖσθαι τῶν πάντων, οὗτος τὴν γῆν, ὅσον ἧκεν εἰς
5 λόγους, τῆς θείας κηδεμονίας ἐστέρησεν. τὰ γὰρ δὴ μέχρι σελήνης ἰθύνειν ἔφη τὸν θεόν, τὰ δέ γε ἄλλα ὑπὸ τὴν εἱμαρμένην τετάχθαι καὶ τύχην, καὶ τὴν βιαίαν ἀνάγκην ἐφίστησιν ἑκάστῳ, καὶ ταύτῃ παρὰ γνώμην ποιεῖν τοὺς ἀνδροφόνους καὶ τοιχωρύχους καὶ πόρνους τὰ τῆς παρανομίας
10 εἴδη. καὶ ἄλλα δὲ πάμπολλα πρὸς ἀνατροπὴν ὁ δείλαιος τοῦ διδασκάλου δυσσεβῶς τε καὶ τολμηρῶς ἐτερατολόγησεν.

Ὁ τοίνυν σοφώτατος Πλάτων θεολογῶν ἔφη· τί τὸ ὂν μὲν ἀεί, γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον, καὶ τί τὸ γιγνόμενον μὲν ἀεί, ὂν δὲ οὐδέποτε; τὸ μὲν δὴ νοήσει μετὰ λόγου περιληπτὸν
15 ἀεὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ὄν, τὸ δὲ αἰσθήσει ἀλόγῳ δοξαστὸν γιγνόμενον μὲν καὶ ἀπογιγνόμενον, ὄντως δὲ οὐδέποτε ὄν. ταῦτα δὲ πάντα μέρος χρόνου τὸ ἦν καὶ ἔσται, ἃ δὴ φέροντες λανθάνομεν ἐπὶ τὴν ἀΐδιον οὐσίαν οὐκ ὀρθῶς. λέγομεν γὰρ δή· ὡς ἦν ἔστι τε καὶ ἔσται. τῇ δὲ τὸ ἔστι μόνον κατὰ τὸν
20 ἀληθῆ λόγον προσήκει, τὸ δὲ ἦν καὶ ἔσται περὶ τὴν ἐν χρόνῳ γένεσιν οὖσαν πρέπει λέγεσθαι, τὸ δὲ ἀεὶ καὶ κατὰ

7—9 Theod. *ib.* VI Migne 956 C. — 10—11 *ib.* V Migne 941 A. — 12—*p.* 85, 4 *ib.* II Migne 836 D Plato Timaeo *p.* 27 D.

2 φήσαντος GL εἰπόντος R. — καὶ *om.* BG. — τε *om.* N. — 4 τῶν *om.* LR. — 8 ταύτην B Theod. — 13 γινόμενον AGRV Suid. *v.* Πλάτων γενόμενον BL. — μὲν *om.* BN. — 15 γινόμενον BGLN Suid. γινωμένων A. — 16 ἀπογινόμενον BGHLM Suid. ἀπογιγνομένων *m. 1 ex* ἀπογινομένων A. — 17 καὶ *om.* N. — 19 ὧς CP ὃς FR. — τε *om.* AG *et* recc. quidam. — τῇ MPV της *sine acc.* A τί rell. (αὐτῇ Theod.). — ἐστί AN. — 21 τὸ δὲ ἀεὶ — λέγεσθαι *om.* CFHM Suidae cod. A. — καὶ *om.* BD Suid. — κατὰ ταὐτὸ P κατὰ ταὐτὸν L *m. 1 ut vid. ex* καταυτόν. κατ' αὐτὸ G κατ' αὐτὸν rell.

13 γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον] ὂν δὲ οὐδέποτε το (το *a libr. del.*) P *cf. v.* 14. — 15 κατὰ ταὐτὸ ὄν P.

ταὐτὸ ὂν ἀκινήτως οὔτε νεώτερον οὔτε πρεσβύτερον προσήκει λέγεσθαι. καὶ γὰρ τὸ ἀεὶ ὂν καὶ προὸν γενέσεώς ἐστιν ἁπάσης ὑπέρτερον, τὸ δὲ γιγνόμενον καὶ ἀλλοιώσεις πολλὰς ἐπιδεχόμενον εἰκότως ἔφησεν οὐδέποτε εἶναι. καὶ πάλιν ὁ Πλάτων φησίν· ἀγαθὸς μὲν ὁ θεὸς τῷ ὄντι γε καὶ λεκτέον 5 *αἴτιος τῶν ἀγαθῶν, τῶν δὲ κακῶν ἁπάντων ἀναίτιος. ταῦτ' οὖν καὶ περὶ τοῦ πεποιηκότος θεοῦ καὶ περὶ τῆς ἡμῶν αὐτεξουσιότητος ἐδίδαξε καλῶς ὁ Πλάτων φρονεῖν καὶ δοξάζειν, καὶ τοὺς κακῶν αἴτιον τὸν θεὸν λέγοντας ἐξελαύνειν ἐκέλευσε, καὶ ἀνόσιον εἶναι τόνδε τὸν λόγον φησὶ καὶ ἀξύμφορον ἡμῖν* 10 *καὶ ἀξύμφωνον ἑαυτῷ. οὐκοῦν εἰ ἀγαθὸς ὁ θεός, ὥσπερ δὴ καὶ ἀγαθός, οὐκ ἄρα κακῶν αἴτιος ὁ ἀγαθὸς γένοιτ' ἄν.* 60 M. *εἰ δὲ ἀναίτιος τῶν γιγνομένων κακῶν (κακὰ δὲ κυρίως ὀνομάζομεν οὐ τὰ παρὰ πολλῶν *ὀνομάζειν φίλον τισίν, ἀλλὰ κακίαν καὶ ἀκολασίαν καὶ τὰς ἄλλας παρανομίας ὑφ' ἡμῶν* 15 *αὐτεξουσίως τολμωμένας) ἡμεῖς γὰρ ἄρα τούτων αἴτιοι, καὶ οὐχ ὁ τἀναντία νομοθετήσας θεός. ὅπερ δηλῶν αὖθις ὁ Πλάτων ἐν τοῖς Νόμοις καὶ δεικνὺς ἡμῖν τὸν τῶν ὅλων πρύτανιν τῶν τοῦ παντὸς οἰάκων ἐπειλημμένον φησίν· ὁ μὲν δὴ θεός, ὡς καὶ ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρχὴν καὶ τελευτὴν καὶ μέσα τῶν* 20

4—6 Theodor. *ib.* V Migne 936 C. Plat. Polit. II *p.* 380 B. — 6—17 Theodor. *ib.* 937 B. — 17—*p.* 88, 15 *ib.* VI Migne 964 B. Plato Legg. IV *p.* 715 E.

2 *καὶ προὸν om.* L Theod. — 3 *γιγνόμενον* AN *γινόμενον* rell. Suid. — 6 *ταῦτα* FN *ταὐτ'* C. — 8 *καὶ φρονεῖν* N Theod. — 9 *κακῶν* (*κακὸν* C) *καὶ αἴτιον* AC *et ut vid.* L *in quo litura ante αἴτιον.* — 10 *ἀσύμφορον* LV. — 11 *ἀξύμφωνον* P Theod. *ἀξύμφορον* B *ἀσύμφωνον* rell. — 12 *γένοιτ' ἂν ὁ ἀγαθός* HM *ὁ ἀγαθός om.* R *ὁ om.* G. — 13 *γινομένων* CFGNRV. — 14 *Locus in omnibus codd., etiam in* P, *mutilus sic explendus ex Theodor.*: *οὐ τὰ παρὰ πολλῶν νομιζόμενα, πενίαν καὶ νόσον καὶ τἄλλα, ὅσα τούτοις ἐστὶ παραπλήσια, ἃ ξυμφορὰς ὀνομάζειν φίλον τισίν.* — 16 *ἄρα* ABDMP *om.* F. — 19 *ἐπιλημμένον* ACHLMP.

18 *τῶν ὅλων τὸν πρύτανιν* P Th.

ὄντων ἁπάντων ἔχων εὐθείᾳ περαίνει κατὰ φύσιν περιπορευόμενος, τῷ δὲ ἀεὶ ξυνέπεται δίκη τῶν ἀπολειπομένων τοῦ θείου νόμου τιμωρός. ἧς ὁ μὲν εὐδαιμονήσειν μέλλων ἐχόμενος ξυνέπεται ταπεινὸς καὶ κεκοσμημένος, ὁ δέ τις
5 ἐξαρθεὶς ὑπὸ μεγαλαυχίας ἢ χρήμασιν ἐπαιρόμενος ἢ τιμαῖς ἢ καὶ σώματος εὐμορφίᾳ ἅμα νεότητι καὶ ἀνοίᾳ φλέγεται τὴν ψυχὴν μεθ' ὕβρεως, ὡς δὴ οὔτ' ἄρχοντος οὔτ' αὖ ἡγεμόνος δεόμενος, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις ἱκανὸς ὢν ἡγεῖσθαι, καταλείπεται ἔρημος θεοῦ, καταλειφθεὶς δὲ καὶ ἔτι ἄλλους
10 τοιούτους λαβὼν σκιρτᾷ ταράττων πάντα ἅμα. καὶ πολλοῖς τισιν ἔδοξεν εἶναί τις, μετὰ δὲ χρόνον ὑποσχὼν τιμωρίαν οὐ μεμπτὴν τῇ δίκῃ ἑαυτόν τε καὶ οἶκον καὶ πόλιν ἄρδην ἀνάστατον ἐποίησεν. διὰ τούτων ὁ φιλόσοφος καὶ τὸν τοῦ παντὸς ἔδειξε κηδεμόνα καὶ τὴν ἐπί τινων ἐσκόπει μακρο-
15 θυμίαν καὶ τὴν ἐντεῦθεν τοῖς ἀνοήτοις προσγιγνομένην λώβην καὶ τὴν εἰς ὕστερον αὐτοῖς ἐπιφερομένην πανωλεθρίαν. ἐν δέ γε τῷ Γοργίᾳ καὶ τῆς τιμωρίας δηλοῖ τὰς αἰτίας λέγων ὡδί· προσήκει δὲ παντὶ τῷ ἐν τιμωρίᾳ ὄντι ὑπ' ἄλλου ὀρθῶς τιμωρουμένου ἢ βέλτιον γίγνεσθαι καὶ ὀνίνασθαι, ἢ παρά-
20 δειγμα ἄλλοις γίγνεσθαι, ἵν' ἐκεῖνοι ὁρῶντες πάσχοντα ἃ

17 Plato Gorg. *p.* 525 B.

1 εὐθεῖα B εὔθεια CDFHP εὐθέα Suid. — 4 συνέπεται GV. — ταπεινῶς N ταπεινοῖς FV ταπεινοὺς C. — καὶ *om.* AFR. — κοσμημένος G κεκοσμημμένως (κοσμ. H) DH κεκοσμημένοις (κοσμ. W) VW κεκοσμημένους C. — ὁ] εἰ GHM Theod. — 6 καὶ *om.* N. — σώματος PR Theod. σωμάτων rell. — 7 ὃς FGL. — 13 διὰ τοῦτον L διὰ τοῦτο BRW. — 14 τίνων ABFW. — 15 προσγιγνομένην ADH Theod. προσγινομένην rell. Suid. — 16 πανολεθρίαν ACFLN. — 17 γε *om.* LR. — 18 ἐν τῇ μωρίᾳ CPW ἐν τῇ τιμωρίᾳ B. — 19 βελτίον AC βελτίων FGV βελτίωνα B (βελτίονι Theod.). — γίνεσθαι BGRW Suid. γενέσθαι M. — ὀνίνασθαι (ὀν. H) HMV Suid. ὀνήνασθαι DP ὠνήνασθαι A ὠνίνεσθαι B ὀνήσασθαι (ὀν. C) CFGLR. — 20 γίνεσθαι FGLR

2 δ' ἀεὶ P. — 14 ἔδοξε P. — ἐσκόπει] ἐσθόπη P (ἔσθ' ὅπη Th.). — 19 τιμωρουμένῳ P Th.

πάσχει φοβούμενοι βελτίους γίγνωνται. εἰσὶ δὲ οἱ ὠφελούμενοι μὲν καὶ δίκην διδόντες ὑπὸ θεοῦ τε καὶ ἀνθρώπων οὗτοι, οἳ ἂν ἰάσιμα ἁμαρτήματα ἁμαρτάνωσιν. ὅμως δὲ δι' ἀλγηδόνων καὶ ὀδυνῶν γίγνεται αὐτοῖς ἡ ὠφέλεια κἀνθάδε 61 M.
καὶ ἐν Ἅιδου. οὐδὲ γὰρ οἷόν τε ἄλλως ἀδικίας ἀπαλλάτ- 5
τεσθαι. οἱ δέ, ἐὰν τὰ ἔσχατα ἀδικήσωσι καὶ διὰ τὰ τοιαῦτα ἀδικήματα ἀνίατοι πάμπαν γένωνται, ἐντεῦθεν τὰ παραδείγματα γίνονται, καὶ οὗτοι μὲν οὐκέτι ὀνίνανται οὐδὲν ἅτε ἀνίατα ὄντα, ἄλλοι δὲ ὀνίνανται οἱ τούτους ὁρῶντες διὰ τὰς μεγίστας ἁμαρτίας καὶ ὀδυνηρότατα καὶ φοβερώτατα 10
πάθη πάσχοντας καὶ τὸν ἀεὶ χρόνον ἀτεχνῶς παραδείγματα ἀνηρτημένους. ταῦτα δὲ ἔοικεν ὁ φιλόσοφος ἐκ τῶν θείων σεσυληκέναι λόγων. ἤκουσε γὰρ πάντως τὰ διὰ Μωϋσέως ὑπὸ θεοῦ πρὸς τὸν Φαραὼ λεχθέντα· εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρά σε, ὅπως ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν δύναμίν μου, καὶ 15
ὅπως διαγγελῇ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῇ. παμπονήρῳ γάρ τοι γεγενημένῳ ἐκείνῳ παντοδαπὰς κολάσεις ἐπήνεγκεν ὁ θεός, οὐχ ὥστε ἀποφῆναι βελτίονα, (ᾔδει γὰρ αὐτοῦ καὶ τὸν νοῦν ἀντίτυπον καὶ τὸ πάθος ἀνήκεστον) ἀλλ' ὅπως τὰ περὶ ἐκείνου διηγήματα πᾶσιν ὠφελείας γένωνται παρα- 20
δείγματα. καθάπερ γὰρ αἱ πόλεις τρέφουσι τοὺς δημίους,

---

14 Exod. 9, 16.

1 *γίγνωνται* HMRV *γίγνονται* CDFP *γίνωνται* GL *γίγνεσθαι* B (*qui ἵν' ἐκεῖνοι — γίγνονται* [*sic*] *repetit*) *γίνεσθαι* A. — 2 *διδοῦντες* F *δίδοντες* A *sed δον m. 1 in lit.* — 3 *οἳ om.* W *οἱ* rell. *praeter* BFN. — *ἀνιάσιμα* codd. *praeter* W. — *ἁμαρτάνουσι* BCFGLR. — 4 *γίνεται* FGHMP Suid. — 8 *ὠνίνανται* B *ὀνήνανται* (*ὠν.* A) ACDFLP. — 9 *ἀνίατοι ὄντες* GP Theod. — *ὀνήνανται* (*ὠν.* A) ADFP. — 10 *ὀδυνηρότερα καὶ φοβερώτερα* BR. — 11 *πάσχοντες* RV. — 14 *ὑπὸ τοῦ θεοῦ* ABGL Suid. — 15 *ἐνδείξομαι* BF *ἐνδείζομαι* A. — 16 *διαγγελεῖ* AGHMP. — 17 *τοι*] *τι* CDFHV *om.* B. — 20 *γένονται* AFH *γίνονται* B *γέμων τὰ* C.

1 *οἱ μὲν ὠφελούμενοι καὶ* P Th. — 5 *οἴονται* P. — 9 *τούτοις* P. — 17 *ἐκείνῳ γεγενημένῳ* P.

ὥστε τοὺς ἀνδροφόνους καὶ τοιχωρύχους καὶ τοὺς τἄλλα παρανομοῦντας κολάζειν, οὐκ ἐπαινοῦσαι μὲν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ λίαν μισοῦσαι τὴν τοῦ βίου προαίρεσιν, ἀνεχόμεναι δὲ τῆς τούτων ὑπηρεσίας διὰ τὴν χρείαν, οὕτως ὁ τοῦ κόσμου
5 πρύτανις οἷα δημίους τινὰς γενέσθαι συγχωρεῖ τοὺς τυράννους, ὥστε διὰ τούτων ποινὴν τοὺς ἀσεβοῦντας καὶ παρανομοῦντας εἰσπράττειν. ὕστερον δὲ καὶ αὐτοὺς παραδίδωσι τιμωρίᾳ, ἐπειδήπερ οὐχ ὡς θεῷ διακονοῦντες, ἀλλ' οἰκείᾳ πονηρίᾳ δουλεύοντες τὰ δεινὰ δεδράκασιν ἐκεῖνα. οὕτως
10 ἡμαρτηκότα τὸν Ἰσραὴλ τῇ τῶν Ἀσσυρίων ὠμότητι παρέδωκεν, καί, ἐπειδὴ δὲ τὸν τοιοῦτον οὐ διέγνωσαν σκοπόν, καὶ τούτων καταλύσας τὴν δυναστείαν ἑτέροις δουλεύειν ἠνάγκασεν, ὡς διαρρήδην οἱ προφῆται διδάσκουσιν. παρ' ὧν ὁ Πλάτων τὰς ἀφορμὰς κεκλοφὼς τοιάδε ἔφη τοὺς
15 ἀνιάτως διακειμένους εἰς ὠφέλειαν ἑτέρων παιδεύεσθαι.

Καὶ μέντοι γε καὶ περὶ τῶν λήξεων καὶ ἀποπληρώσεων
62 M. τῶν ψυχῶν ὁ σοφώτατος ἐν τῷ Φαίδωνι πάλιν φησίν· ὁ μὲν ἀτέλεστος καὶ ἀκάθαρτος εἰς Ἅιδην ἀφικόμενος ἐν βορβόρῳ κείσεται, ὁ δὲ τετελεσμένος καὶ κεκαθαρμένος ἐκεῖσε
20 μεταχωρήσας μετὰ θεῶν οἰκήσει. τὸν μὲν γὰρ δικαίως τὸν βίον διεληλυθότα καὶ ὁσίως ἐπειδὰν τελευτήσῃ εἰς μακάρων νήσους ἀπιόντα οἰκεῖν ἐν πάσῃ εὐδαιμονίᾳ κακῶν ἐκτός, τὸν δὲ ἀδίκως καὶ ἀθέως εἰς τὸ τῆς κρίσεώς τε καὶ δίκης δεσμωτήριον, ὃ δὴ Τάρταρον καλοῦσιν, ἰέναι καὶ οὕτω

16—20 Theodor. *ib.* I Migne 821 C Plato Phaed. *p.* 69 C. — 20—*p.* 89, 9 Theodor. *ib.* XI Migne 1101 C Plato Gorgia *p.* 523 A.

1 τοὺς ἄλλα V τοὺς τῶν ἄλλα C τοὺς ἄλλους R. — 5 συγχωρεῖ γενέσθαι N. — 8 τιμωρίᾳ BP τῇ τιμωρίᾳ AFGNV τῆς τιμωρίας C. — 10 παραδέδωκεν B Theod. — 11 δὲ] γε G *om.* DV. — οὐκ ἔγνωσαν RV ἐπέγνωσαν (*om.* οὐκ) G. — 16 ἀποκληρώσεων GR Suid. — 18 ἀτελέστατος GHM. — 20 μετὰ θεὸν codd. *praeter* DPV.

5 γίνεσθαι P Th. — 7 αὐτοὺς παντελεῖ παραδ. τιμ. P Th. — 14 τοιάδε *om.* P Th. — 17 τοιάδε πάλιν φησίν P.

γυμνὸν ἔπειτα κριτέον ἁπάντων τούτων. τεθνεῶτας γὰρ δεῖ κρίνεσθαι, ἵνα δικαία ἡ κρίσις τοῦ κριτοῦ γένηται. οὕτως ὁ Πλάτων ἀκριβῶς ἐπίστευσεν εἶναι τὰ ἐν Ἅιδου κριτήρια. ἐντυχὼν γὰρ Ἑβραίοις ἐν Αἰγύπτῳ τῶν προφητικῶν λογίων ἀσπασίως ἤκουσε καὶ τὸν τοῦ πυρὸς ποταμὸν ἔμαθεν, ὃν ὁ 5 μέγας ἐθεάσατο Δανιήλ, καὶ τοὺς Ἡσαΐου τοῦ θειοτάτου μεμύηται λόγους, ἐν οἷς φησι περὶ τῶν ἁμαρτωλῶν· ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει καὶ τὸ πῦρ οὐ σβεσθήσεται. καί· τίς ἀναγγελεῖ ὑμῖν τὸν αἰώνιον τόπον; ὥστε οὖν Πλάτων ὁ τῶν Ἑλλήνων πάντων σοφώτερος καὶ ὑπέρτερός τε καὶ 10 διαβόητος ἐν Αἰγύπτῳ πρὸς τοὺς φρονίμους καὶ σοφοὺς τῶν Αἰγυπτίων ἀφίκετο πολυπειρίαν καὶ φυσιολογίαν ἀκριβεστέραν μαθησόμενος, ὡς ἱστοροῦσιν Ἕλληνες, ἔμαθε [δὲ] παρ' Ἑβραίοις καὶ θεολογίαν, εἰ καὶ μὴ σαφεστάτην καὶ ἀκραιφνῆ, καθὼς παρειλήφει διὰ τὴν προκατέχουσαν δεινὴν 15 ἀθεΐαν καὶ χαλεπὴν ἔτι πλάνην ἀκμάζουσαν ἐξηγήσατο. καὶ γὰρ τὰ Μωσαϊκὰ σφετερισάμενος ἱερὰ πάμπολλα καὶ μεταφράσας λόγια, ταύτῃ τοι πειρᾶται λεληθότως καὶ αἰνιγματωδῶς ποιεῖσθαι τὴν ὑφήγησιν, ὅθεν καὶ πρός τινα τοῦτο δὴ παρυπεμφαίνων εὖ μάλα φησίν· φραστέον δή σοι δι' αἰ- 20 νιγμάτων, ἵν' ἀντὶ δέλτου ἢ πόντου ἢ γῆς ἐν πτύχαις πάθῃ, ὁ ἀναγνοὺς μὴ γνῷ. ὧδε γὰρ ἔχει περὶ τοῦ πάντων βασιλέως ὅτι πάντα ἐστὶ καὶ ἐκείνου γε εἵνεκα πάντα καὶ

1 Plato Gorg. *p.* 523 E. — 6 Dan. 7, 10. — Jes. 66, 24; 33, 14. — 19—*p.* 90, 2 Theodoret. *l. l.* II Migne 849 C. Plato Epp. II p. 312 D.

1 γυμνὸν BGR τοῦτον F γυμνῷ rell. *praeter* P *qui* γυμνοὺς *cum* Theod. — 8 τελευτήσει BP Jes. Theod. τελευτᾷ rell. — 9 ἡμῖν AGHM. — 10 πανσοφώτερος AG σοφώτερος πάντων M πάντων *om.* L. — καὶ *ante* ὑπέρτερος *om.* BL. — 13 δὲ *om.* FP δὲ καὶ M recc. quidam *et* B *qui* καὶ *ante* θεολογίαν *om.* — 19 δὴ τοῦτο N. — 21 ἀντιδέλτου ACGLMP (ἄν τι δέλτος Theodoret. *sed* ἀντὶ δέλτου eius codex Vaticanus). — 23 εἵνεκα πάντα ADFLMRV Theod. εἵναικα πάντα C εἶναι κατὰ πάντα BGHP.

*ἐκεῖνό γε πάντων καλῶν αἴτιον, δεύτερον δὲ περὶ τὰ δεύτερα
καὶ τρίτον περὶ τὰ τρίτα.*

*Καὶ ἁπλῶς ἵνα συλλήβδην περὶ τῶν αὐτῶν αὖθις κεφα-
λαιωδῶς εἴπω καὶ περιληπτικῶς δι' ἐπιτομῆς, πολλὰ μὲν*
63 M. 5 *οὖν καὶ παντοδαπὰ τῶν δυσσεβεῖν αἱρουμένων τὰ στίφη καὶ
διάφορα τῆς βλασφημίας τὰ βέλη, πολυσχεδὲς δὲ καὶ ποικί-
λον τὸ ψεῦδος, ἁπλῆ δὲ τῆς ἀληθείας ἡ χάρις. ἡ μὲν γὰρ
ποιητικὴ φάλαξ εἰς πολλὰ τὸ θεῖον τῷ λόγῳ καταμερίσασα
καὶ τὸ ψεῦδος τῷ τερπνῷ τοῦ μυθώδους κεράσασα καὶ οἷόν*
10 *τινα κυκεῶνα κατασκευάσασα τῆς πολυθέου πλάνης τοῖς
ἀνθρώποις τὴν μέθην προσήνεγκεν. ἡ δὲ σοφιστικὴ ἐν τρί-
βωνι λευκῷ καὶ πώγωνι μακρῷ καὶ κόμῃ κεφαλῆς τὴν φιλο-
σοφίαν ὁριζομένη τῆς ποιητικῆς θεολογίας τὸ καταγέλαστον
ὁρῶσα ἑτέρας πλάνης ἐπενόησεν ἀτραποὺς εἰς αὐτὸ τὸ ποιη-*
15 *τικὸν ἐκεῖνο βάραθρον ἀπαγούσας. οἱ μὲν γὰρ τῇ κομψείᾳ
τοῦ λόγου καὶ τῇ τῶν ἐνθυμημάτων δεινότητι τῇ ποιητικῇ
τὴν περὶ τῶν θεῶν αἰσχρουργίαν καὶ αἰσχρολογίαν ἐκάλυψαν.
οἱ δὲ τοῖς πάθεσι τὴν θείαν προσηγορίαν ἀνέθεσαν καὶ τὴν
μὲν ἡδονήν, ὡς ἔφην, Ἀφροδίτην ὠνόμασαν, Ἄρεα δὲ τὸν*
20 *θυμόν, τὴν δὲ μέθην Διόνυσον, Ἑρμῆν δὲ τὴν κλοπήν,
τὴν δὲ φρόνησιν Ἀθηνᾶν καὶ τοιαῦτά τινα μετὰ ἀλαζονικῆς
ὀφρύος καὶ τῆς Ἀττικῆς στωμυλίας τερατευόμενοι τοὺς
πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων εἰς ἑτέραν εἴδους ἀπάτην μετήγαγον.
καὶ οἱ φιλοσοφεῖν ὑπισχνούμενοι καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ σχήμα-*
25 *τος τιμὴν παρὰ πάντων δρεπόμενοι καὶ τῶν παθῶν κρα-
τεῖν ἐπαγγελλόμενοι προσκυνεῖν τὰ πάθη τοὺς ἀνθρώπους
ἀνέπεισαν καὶ τὸν αὐτοκράτορα νοῦν τῶν παθῶν καὶ ἡνί-*

3—*p.* 91, 13 Theodoret. de provid. I Migne 557 D.

1 *ἐκεῖνω* P *ἐκείνω* H *ἐκείνων* BG. — 6 *πολυσχιδὲς* ACL *πολυσχιαδὲς* G. — 27 *τῶν παθῶν ἡνίοχον* G Theod. *καὶ τ. π. ἡν.* A *καὶ ἡν. τ. π.* F.

1 *δὲ om.* P. — 6 *δὲ*] *γὰρ* P Th. — 14 *τὸ πεποιητικὸν* P — 21 *καὶ om.* P.

οχον θύειν ἐπιθυμίᾳ καὶ θυμῷ καὶ κλοπῇ καὶ μέθῃ καὶ τοῖς ἄλλοις πάθεσιν ἀνοήτως πεπείκασιν. ἄλλοι δὲ πάλιν οὐδὲν ὑπὲρ τὰ ὁρώμενα νοῆσαι δυνηθέντες, ἀλλὰ τοῖς αἰσθητοῖς τὸν νοῦν ἐγκαθείρξαντες, τὰ τοῖς ὀφθαλμοῖς εἰς θεωρίαν προκείμενα θεοὺς προσηγόρευσαν καὶ τὸ σεπτὸν 5 ὄνομα καὶ φρίκην ἐμποιοῦν τοῖς ἀκούουσιν οἱ μὲν τοῖς στοιχείοις, οἱ δὲ μέρεσι τούτων ἐπέθεσαν, καὶ οἱ μὲν ἀπὸ ταὐτομάτου γεγενῆσθαι τὸν κόσμον, οἱ δὲ πολλοὺς θεοὺς ἀνθ' ἑνὸς ἐφαντάσθησαν, καὶ οἱ μὲν μηδὲ εἶναι παντελῶς τὸ θεῖον, οἱ δὲ εἶναι μέν, οὐδενὸς δὲ τῶν ὄντων ἐπιμελεῖ- 10 σθαι, οἱ δὲ ἐπιμελεῖσθαι μὲν ἔφασαν, σμικρολόγως δὲ τοῦτο ποιεῖν, καὶ τῇ σελήνῃ περιορίζειν τὴν πρόνοιαν, τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ κόσμου μέρος ὡς ἔτυχε φέρεσθαι τῇ τῆς εἱμαρμένης ἀνάγκῃ δουλεύειν βεβιασμένον. διὰ δὴ τούτων καὶ τῶν τοιούτων σαφῶς ἔγνωμεν, ὡς οὐ μόνον ἀλλήλοις, ἀλλά γε καὶ σφίσιν αὐτοῖς 15 64 M. περὶ τῶν αὐτῶν ἐναντία γεγράφασι καὶ μεγίστην διαφωνίαν φιλοδοξίᾳ τε καὶ κακουργίᾳ πιεζόμενοι πρὸς ἀλλήλους εἰργάσαντο καὶ τὴν οἰκουμένην ἐτάραξαν καὶ σὺν αὐτοῖς πολλοὺς ἀπώλεσαν.

Τοσαύτη γοῦν πάλαι κατεῖχε πλάνη τὸν κόσμον. ἀλλὰ 20 ταύτην ἄρδην ἠφάνισε καὶ πάμπαν ἐξήλασε προδήλως ὁ παρ' ἡμῶν προσκυνούμενος κύριος. καὶ μαρτυρεῖ τῷ λόγῳ τὰ πράγματα, γῆ τε καὶ θάλασσα τῆς προτέρας ἀγνοίας καὶ δυσσεβείας ἀπηλλαγμέναι, πεπαυμένος τῶν εἰδώλων ὁ πλάνος, τῆς ἀγνοίας ὁ ζόφος ἐληλαμένος, τοῦ φωτὸς τῆς γνώ- 25 σεως αἱ ἀκτῖνες τὴν οἰκουμένην ἐμπλήσασαι, Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι καὶ βάρβαροι τὸν ἐσταυρωμένον θεολογοῦντες καὶ

14—16 Theod. Graec. aff. cur. V Migne 929 A. — 20—22 *ib.* III Migne 889 C. — 22—*p.* 92, 8 *ib.* VI Migne 988 D.

9 μηδὲ] μὴ BR. — 20 πλάνη κατεῖχε τὸν κόσμον MRV κατ. τ. κόσμον πλάνη P. — 23 καὶ δυσσεβείας *om.* AL Theod. —

10 ἐπιλελῆσθαι, οἱ δὲ ἐπιλελεῖσθαι P. — 12 τοῦ δὲ λοιποῦ P. — 13 ὡς ἀνέτοιχε P.

ἀντὶ τῶν πολλῶν καὶ ψευδωνύμων θεῶν τῇ τριάδι μόνῃ λατρεύοντες, τὰ τῶν δαιμόνων τεμένη φροῦδα γεγενημένα, οἱ βωμοὶ τῶν εἰδώλων ἐκ βάθρων ἀνεσπασμένοι, ἐκκλησίαι περιφανεῖς πανταχῇ δεδομημέναι, ἐν πόλεσι καὶ κώμαις, ἐν
5 ἀγροῖς, ἐν ἐσχατιαῖς μαρτύρων καὶ ὁσίων σηκοὶ ἐξειργασμένοι, ἀσκητῶν καταγωγαὶ τὰς τῶν ὀρῶν κορυφὰς ἁγιάζουσαι. ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν οἰκονομίας τὸ θεοπρεπὲς ἐπιδεικνύουσι κατόρθωμα, καὶ νῦν ἅπαντες τῶν φιλοσόφων τὰς ἐρεσχελίας καὶ ματαιολογίας καταλιπόντες
10 τοῖς τῶν ἁλιέων καὶ ἰδιωτῶν ἐντρυφῶσι μαθήμασιν.

Διέμεινε τοίνυν ἡ παλαιὰ τῶν εἰδώλων πλάνη ἀπὸ Σεροὺχ ἕως τῶν χρόνων Θάρρα τοῦ πατρὸς Ἀβραάμ.

[ιθ'. Περὶ Ναχώρ.]

Ναχὼρ δὲ γενόμενος ἐτῶν οθ' ἐγέννησε τὸν Θάρρα καὶ
15 μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη ρκβ' καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα ἔτη ση'.

[κ'. Περὶ Θάρρα.]

Θάρρα δὲ γενόμενος ἐτῶν ο' ἐγέννησε τὸν Ἀβραὰμ καὶ τὸν
65 M. Ναχὼρ καὶ τὸν Ἄραν τὸν πατέρα τοῦ Λώτ, ὃς καὶ ἀπέθανε
20 πρὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Θάρρα, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησε Θάρρα

8—10 Theod. Graec. aff. cur. V Migne 945 B. — 11—12 Mal. *p.* 55, 5. — 14—*p.* 93, 1 *cf.* Gen. 11, 24 *sqq.*

1 καὶ *om.* N. — 3 ἐσπασμένοι N. — 4 δεδωμημέναι CW *et* L *m. 2 corr.* — 8 δεικνύουσι N. — πάντες N. — 10 τοῖς *om.* AP. — 12 θάρρα ABFGLRV Mal. θάρα CDV Suid. *v.* Ἀβραάμ. θαρὰ P θαρᾶ HM *et sic fere deinceps nisi quod* L θάρα *et* θάρρα, H θαρᾶ *et* θάρα *et* θάρρα *exhibet.* — ἀβραάμ BCDGPRV ἀβραάμ AFHLMW *et sic ubique fere in sqq. praeter* M *et* P *qui nunc* ἀβραάμ *nunc* ἀβραάμ *scribunt.* — 16 σν' M διακόσια πεντήκοντα (πεντήντα C) CH διακόσια ἓν L. — 19 ἀρὰν RV ἄραν A ἄρα G ἀρρὰν F

8 ἐπιδείκνυσι P Th. — 10 *Post* μαθήμασιν *permulta sequuntur in* P *in altero volumine edenda.*

ἔτη ρλε΄ καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα ἔτη σε΄. ἦν δὲ καὶ οὗτος ἀγαλματοποιὸς ἀπὸ λίθων καὶ ξύλων θεοὺς πλαστουργῶν καὶ πιπράσκων. περιέστη μέντοι ὁ αἰὼν εἰς εἰκοστὴν γενεὰν ἕως τούτου ἐτῶν ,γτλβ΄, καὶ οὐδεὶς πώποτε τῶν προγενεστέρων ἀνθρώπων φαίνεται υἱὸς πρὸ πατρὸς τελευτήσας, ἀλλὰ 5 πατέρες πρὸ παίδων τοὺς υἱοὺς διαδόχους τῶν πραγμάτων αὐτῶν καταλιμπάνοντες. καὶ μή τις λεγέτω περὶ τοῦ Ἄβελ, οὐ γὰρ ἰδίῳ θανάτῳ τέθνηκεν, ἀλλὰ βιαίῳ. ἐξότε δὲ Θάρρα ἀντίζηλον τῷ θεῷ προεστήσατο διὰ τῆς οἰκείας πλαστουργίας τεχνησάμενος εἴδωλα τὰ ὅμοια οἷς ἔπραξεν ἐκ τῆς δίκης 10 ἀπείληφεν καὶ αὐτὸς παραζηλωθεὶς ἀπὸ τοῦ ἰδίου τέκνου. ἀπέθανε γὰρ ὁ Ἄραν ἐν τῷ ἐμπυρισμῷ ᾧ ἐνεπύρισεν Ἁβραὰμ [καῦσαι] τὰ εἴδωλα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν τῷ εἰσελθεῖν Ἄραν ἐξελέσθαι αὐτά. διὸ καὶ θαυμάσασα ἡ θεία γραφὴ ἐπεσημήνατο λέγουσα· καὶ ἀπέθανεν Ἄραν ἐνώπιον Θάρρα τοῦ 15 πατρὸς αὐτοῦ. ὁ γὰρ Ἁβραὰμ ὑπάρχων ἐτῶν ιδ΄ καὶ τότε θεογνωσίας ἀξιωθεὶς ἐνουθέτει τὸν πατέρα αὐτοῦ λέγων· τί πλανᾷς τοὺς ἀνθρώπους διὰ κέρδος ἐπιζήμιον; οὐκ ἔστιν ἄλλος θεός, εἰ μὴ ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὁ καὶ πάντα τὸν κόσμον δημιουργήσας. οὕτω δὲ λέγεται τῆς θεογνωσίας 20 ἀξιωθῆναι. ὁρῶν γὰρ τοὺς ἀνθρώπους πάντας κτισματολα-

---

1—3 Malal. *p*. 55, 6. — 3—11 Epiphan. Panar. I, 1, 6 Migne T. 41, 189 A. — 12—14 Eustath. Hexaëm. Migne T. 18, 760 C. — 14—16 Epiphan. *ib*. Gen. 11, 28. — 16—20 Mal. *p*. 57, 1 *sqq*. *cf*. Cramer Anecd. Par. II *p*. 240, 12 *sqq*.

1 ἦν δὲ οὗτος ὁ θάρρα FHM. — 8 ἐξότου (ἐξ ὅτ. F) BF. — 10 τεχνασάμενος LR. — 12 ἀρὰν AV ἄρα G ἄρρα B ἀρρὰν F. — ἐμπρισμῷ G ἐμπρησμῷ V ἐμπρυσμῷ M. — ἐν ᾧ G ὃ ACHM. — ὁ ἀβραὰμ CLNV. — 13 καῦσαι *om*. FP Eust. — ἄραν A ἀρὰν V ἄρα G ἄρρα B ἀρρὰν F *item v*. 15. — 14 ἐπισημείνατο BP. — 15 ἐνώπιον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ θ. CHM.

6 τῶν πραγμάτων αὐτῶν *om*. P Epiph. — 7 κατελείμπανον P (Ep.). — 13 Ἄραν] αὐτὸν P (*om*. Eust.). — 18 ἐπιζήμιον *om*. P Mal. — 19 τὸν κόσμον *om*. P (ὁ δημιουργήσας τὰ ὁρώμενα ταῦτα Mal.).

τροῦντας καὶ διαφόρους θεοὺς τὰ φαινόμενα προσαγορεύοντας καὶ προσκυνοῦντας περιήρχετο καθ' ἑκάστην ἡμέραν διαπονούμενος καὶ τὸν ὄντως ὄντα θεὸν ἐκζητῶν ἐκ φιλοθέου καρδίας. καὶ οὕτω βλέπων οὐρανὸν ποτὲ μὲν λαμπρόν, ποτὲ
5 *δὲ σκοτεινόν, ἔλεγεν ἐν ἑαυτῷ· οὐκ ἔστιν οὗτος θεός. ὁμοίως δὲ καὶ ἥλιον καὶ σελήνην τὸν μὲν ἀποκρυπτόμενον ἢ ἀμαυρούμενον πολλάκις, τὴν δὲ φθίνουσαν καὶ ἀπολήγουσαν ἔφασκεν· οὐδ' οὗτοί εἰσιν θεοί. καὶ μέντοι καὶ τὴν τῶν ἄστρων φοράν τε καὶ κίνησιν πολυπραγμονῶν (ἦν γὰρ ἀστρονόμος*
10 *ἄκρως ἐκ τοῦ πατρὸς πεπαιδευμένος) καὶ μήτε διὰ τούτων μήτε μὴν δι' ἄλλων τινῶν ὁρωμένων εὑρίσκων τὸν τούτων δημιουργὸν ἐδυσχέραινε σφόδρα καὶ ἠθύμει. οὗ τὸν πόθον*
66 M. *καὶ τὴν ἐπιθυμίαν εἰδὼς ὁ πλάσας κατὰ μόνας τὰς καρδίας καὶ συνιεὶς εἰς πάντα τὰ ἔργα ἡμῶν ὤφθη αὐτῷ καὶ τὴν*
15 *πρὸς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας πορείαν παρεκελεύσατο λέγων· ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου, καὶ δεῦρο εἰς γῆν, ἣν ἄν σοι δείξω. καὶ δὴ παραχρῆμα λαβὼν τὰ εἴδωλα τοῦ πατρὸς καὶ τὰ μὲν κλάσας τὰ δὲ ἐμπυρίσας ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ*
20 *πατρὸς αὐτοῦ ἐκ γῆς Χαλδαίων· καὶ ἐλθὼν εἰς Χαρρὰν ἐτελεύτησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν πάλιν ἐν λόγῳ κυρίου ἦλθε σὺν τῇ γυναικὶ Σάρρᾳ καὶ τῷ ἀνεψιῷ*

8—*p.* 95, 3 *cf.* Leo Gr. *p.* 20, 1 *sqq.* Cedren. I *p.* 48, 17 *sqq.* — 13 Psalm. 32 (33), 15. — 16 Gen. 12, 1.

1 *προσαγορεύοντας καὶ λατρεύοντας* B *προσκυνοῦντας καὶ λατρεύοντας* V. — 4 *τὸν οὐρανὸν* ABGW Suid. *v.* *Ἀβραάμ.* — 10 *ἄκρος* FMV. — 11 *μὴν om.* CFG. — 13 *καταμόνας* BGMV (*invito* W) *et* recc. quidam. — 14 *τὴν om.* HR. — 18 *τοῦ πατρὸς αὐτοῦ* N. — 21 *πάλιν om.* N. — 22 *γυναικὶ αὐτοῦ σάρρα* FG *et* recc. quidam.

2 *κατὰ πᾶσαν ἡμέραν* P. — 5 *ἐν ἑαυτῷ om.* P. — 8 *μέντοι*] *μὲν δὴ* P. — 11 *μήτε μὴν — τούτων om.* P *ex homoeotel.* — 13 *ἐνθύμησιν* P. — 18 *τοῦ om.* P. — 20 *εἰς χαρράν, ἐν ᾗ καὶ τελευτήσας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐξῆλθεν — καὶ ἦλθε* P.

αὐτοῦ Λὼτ μετὰ πάσης αὐτῶν τῆς ἀποσκευῆς εἰς τὴν ὀφειλομένην γῆν Χαναάν, ἣν οἱ Χαναναῖοι τυραννικῶς ἀφελόμενοι ᾤκησαν πολεμικῇ χρησάμενοι βίᾳ.

Περὶ οὗ μέντοι γε καὶ Κλήμης ὁ Ῥωμαῖος καὶ σοφώτατός τε καὶ μαθητὴς Πέτρου τοῦ μεγάλου γνήσιος οὕτως 5 ἔφη· λιμοῦ δὲ γενομένου καταλιπὼν Ἀβραὰμ τὴν Χαναναίων γῆν εἰς Αἴγυπτον ἀπῄει, οὗ τὴν γυναῖκα Σάρραν Ἀβιμέλεχ ἁρπάσας ὁ βασιλεύς, αὐτίκα τοῦτον ὁ θεὸς ἐτάσας καὶ λίαν ἐκδειματώσας ἅμα καὶ πάρεσιν τῶν μελῶν ἐπάξας ἀπόδος, ἔφη, τὴν γυναῖκα τῷ ἀνθρώπῳ, ὅτι προφήτης ἐστὶ καὶ 10 προσεύξεται περὶ σοῦ καὶ ζήσῃ. εἰ δὲ μὴ ἀποδῷς, γνῶθι ὅτι ἀποθανῇ σὺ καὶ τὰ σὰ πάντα. καὶ οὕτως ἀπολαβὼν Ἀβραὰμ τὴν Σάρραν ἀμίαντον καὶ προσευξάμενος, ἰάθη τῆς παρέσεως ὅ τε Ἀβιμέλεχ καὶ πάντες οἱ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἐκ τῆς θεηλάτου πληγῆς. ὅθεν δὴ λοιπὸν ὡς δίκαιον 15 ἔκτοτε καὶ θεοῦ δοῦλον τιμῶν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς καὶ προσέχων τοῖς ὑπ' αὐτοῦ λεγομένοις, διδάσκαλος εὐσεβείας καὶ πολυπειρίας Αἰγυπτίοις ἐγένετο.

Πρῶτος γάρ, ὥς φησιν Ἰώσηπος, Ἀβραὰμ δημιουργὸν τὸν θεὸν ἀνεκήρυξε καὶ πρῶτος κατελθὼν εἰς Αἴγυπτον 20 ἀριθμητικὴν καὶ ἀστρονομίαν Αἰγυπτίους ἐδίδαξεν, κἀντεῦθεν

---

4 Clemens Hom. 17, 17 Migne T. 2, 400 B *breviter tantum hanc historiam attingit, sed paullo post quaedam ex eius operibus excerpit Georgius. cf. p.* 98, 21. — 6—15 *cf.* Gen. 12, 10 *et* 20, 1 *sqq.* — 6 *cf.* Cedren. I *p.* 52, 11. — 19—*p.* 100, 2 *cf.* Cedren. I *p.* 53, 19 *sqq.* (*nisi sua fortasse Cedrenus e Georgio hausit*). — 19 Jos. Ant. I, 155; 167.

4 γε *om.* NR. — καὶ σοφ. καὶ μαθ. B τε καὶ σοφ. μαθ. L καὶ σοφ. μαθ. F ὁ σοφ. τε καὶ μαθ. G. — 6 χαναναίων NP Suid. *v.* Ἀβραάμ. τῶν χαναναίων G χαναναίαν rell. — 11 ζήσει AP ζήσεις Suid. — 12 ἀποθανῇ DHPV Suid. Gen. ἀποθάνη BCFM ἀποθάνεις A ἀποθανεῖς G *et* recc. quidam, alii recc. ἀποθανῇς, ἀποθνήσκεις L. — 19 ἰώσηππος G ἰώσιππος AHM.

5 οὗτος P. — 7 Ἀβιμέλεχ] φαραὼ P *item v.* 14. — 8 λίαν] δειλίαν P. — 15 ὅθεν καὶ δὴ λ. P. — 17 λαλουμένοις P. — 19 ὡς *om.* P. — 21 αἰγυπτίοις P.

ἐπέραστος καὶ παγγέραστος γενόμενος, ἠξίωσεν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοῦ γυμνασθῆναι τὰ περὶ ἀστρολογίας καὶ μαγείας ἅτε πολυπείρῳ καὶ Χαλδαίῳ τυγχάνοντι. ἀστρολογία γὰρ καὶ μαγεία ἀπὸ Μαγουσαίων ἤτοι Περσῶν ἤρξατο· οἵ γάρ

67 M. 5 *τοι Πέρσαι Μαγὼγ ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων ὀνομάζονται. καὶ δὴ τῶν ἀστρολόγων καὶ μάγων συναθροισθέντων, ὁ βασιλεὺς ἅμα τῷ Ἀβραὰμ καὶ τοῖς συνήθεσιν ἐκαθέσθη, καὶ ἡσυχίας γενομένης ὁ Ἀβραὰμ ἔφη· μαθεῖν βούλομαι παρ' ὑμῶν τῶν σοφῶν, εἰ δύναται γένεσις καὶ μαγεία βλάψαι τινὰ ἢ ὠφε-*

10 *λῆσαι κατὰ τὴν ὑμετέραν δόξαν. ἀφ' ὧν ἀποκριθεὶς Αἰγύπτιος ἀστρολόγος καὶ μάγος εἶπεν· μεγάλων ἡμῖν καὶ ἀναγκαίων ζητημάτων ἀγαθὴ πρόφασις, ὦ διδάσκαλε, γίνῃ, καὶ ἄξιόν ἐστι μηδὲν ἀποκρύψασθαί σε τῶν παρ' ἡμῖν ἀπορρήτων. πάντας ἴσμεν ἀνθρώπους γενέσει καὶ εἱμαρμένῃ*

15 *δουλεύοντας· ἀδύνατον γάρ ἐστιν ἄνθρωπον φονευθῆναι ἢ τελευτῆσαι παρὰ γένεσιν. ὁ δὲ Ἀβραάμ φησιν· ἠπατήθης ὄντως εἰπεῖν τοῦτο, μὴ εἰδὼς ὅτι ἐπὶ κριτοῦ βασιλέως ἔφης, ὃς ἀνθρώπων τὴν ἐξουσίαν ἔχει. καὶ ὁ βασιλεὺς ἀγανακτήσας ἔφη πρὸς τὸν ἀστρολόγον· νῦν οὖν ἐὰν μεταπέμψωμαι*

20 *τῶν ὑπηκόων ἀνθρώπων ἕνα, καὶ σκεψάμενος ἐφ' ἡμῶν εἴπῃς ζωῆς χρόνους αὐτὸν ἔχειν ἢ μὴ ἔχειν, ἐγὼ τοὐναντίον πρὸς τοῦτο ποιήσω γενέσθαι, οὐ σαφῶς ἐλήλεγξαι ψεύστης ὑπάρχων; καὶ γὰρ ἐὰν εἴπῃς αὐτὸν ἔτι χρόνους ἔχειν ζωῆς, εὐθὺς κελεύσω αὐτὸν ἀναιρεθῆναι, εἰ δὲ μὴ ἔχειν λέξεις*

25 *αὐτὸν χρόνους λειπομένους πλὴν τὴν συνεστῶσαν ὥραν, αὐτὸν μὲν τῆς καταδίκης ἀπολύσω, σὲ δὲ παρευθὺς ὡς*

---

2 *ἐπ' αὐτοῦ* ADHP *ἐπ' αὐτόν* M *ὑπ' αὐτοῦ* rell. — 4 *ἤρξαντο* AR. — 11 *καὶ μάγος om.* G *et* recc. quidam. — *εἶπεν*] *ἔφη* LV (*sed* W: *εἶπεν*). — 13 *ἄξιον ἡμῖν ἐστι* N. — 19 *μεταπέμψομαι* AFM. — 20 *ἄνθρωπον* A *ἀνθρώπων* B *sed m. 1 in lit.* — 22 *ποιήσω πρὸς τούτω* (*corr. ex τοῦτο*) *γεν.* B *πρὸς τ. γενέσθαι ποιήσω* N. — *ἐλήλεξαι* ACGLM (*sed* GM *m. 1 corr.*) — 24 *λέξῃς* AHP *et m. 2* L. — *λέξεις post λειπομένους v.* 25 *ins.* CFLRV. — 26 *παρευθὺς* FPW *εὐθὺ* B *παρευθὺ* rell.

15 *γάρ om.* P.

ψευδολόγον τοῦ ζῆν προεκκόψω, ἵνα λοιπὸν ὁ θάνατός σου πείσῃ πάντας αὐτίκα μηδεμίαν ἀληθείας ἔμφασιν ἔχειν τὸ περὶ τῆς ἀστρολογίας καὶ ματαιολογίας σου μυθολόγημα. ταῦτα δὲ τοῦ βασιλέως εἰπόντος, ὁ Αἰγύπτιος ἔντρομος γενόμενος ἔπεσε πρηνὴς δεόμενος ἐλέους τυχεῖν αὐτός τε 5 *καὶ οἱ ὁμόφρονες αὐτοῦ. καὶ ὁ βασιλεὺς τῷ Ἀβραὰμ χαριζόμενος ὡς διδασκάλῳ καὶ τὴν πλάνην ἐναργῶς φανερώσαντι δι' ἐπινοίας καὶ ὑπὲρ τῶν ματαιολόγων συνικετεύσαντι συνεχώρησεν αὐτοῖς ἐπὶ πλεῖον κωμῳδήσας τὴν ἄλογον αὐτῶν δόξαν ὡς ἀνίσχυρον καὶ λαοπλάνον. καὶ δὴ κελεύσας ἐξ* 10 *ὑποβολῆς Ἀβραὰμ ἀχθῆναί τινα τὸν προκαταδικασθέντα πυρίκαυστον γενέσθαι προσέταξεν ἐπὶ πάντων ἐρευνηθῆναι τὴν γένεσιν αὐτοῦ καὶ τὸν θάνατον, καὶ διασκεψαμένους εἰπεῖν τὸν τρόπον τοῦ θανάτου. τῶν δὲ νουνεχῶς ἐπὶ πολὺ διασκεψαμένων καὶ εἰπόντων ὅτι· πυρποληθεὶς ἀποθανεῖται,* 15 68 M. *τῆς γενέσεως ἐπαγούσης καὶ διαγορευούσης τοῦτο σαφῶς, ἀλλ' οὐ νῦν, ἔτι γὰρ χρόνους ἔχει ζωῆς, καὶ οὔπω ἐληλύθει ὁ χρόνος τοῦ θανάτου αὐτοῦ, φησὶν ὁ βασιλεύς· ἐγὼ σήμερον ἀπαλλάξω τοῦτον τοῦ διὰ πυρὸς θανάτου κελεύσας ὕδατι αὐτὸν ἀναιρεθῆναι, ἵνα ὑμῖν ἔργῳ παραστήσω προδή-* 20 *λως ὅτι δύναταί τι παρὰ γένεσιν γενέσθαι. καὶ οὕτως ἤλεγξεν αὐτῶν εὖ μάλα τὴν περὶ τῶν χρόνων τῆς ζωῆς πρόρρησιν καὶ τῆς τελευτῆς ἀπόφασιν. ἡσυχασάντων οὖν πάντων ὁ Ἀβραὰμ τοῦ λέγειν ἤρξατο· μέγιστε καὶ φιλαληθέστατε βασιλεῦ, ἐπειδὴ ὁρῶ σε φροντίζοντα σφόδρα τῆς* 25

---

11 *τῶν προκαταδικασθέντων* AGLN *τὸν καταδικασθέντα* B. — 12 *εὑρεθῆναι* GRV (*invito* W (*ἀναιρεθῆναι* B. — 13 *διασκεψάμενος* N *διασκεψάμενοι* R. — 17 *ἀλλ' οὐ νῦν ἔτι χρόνους* CV *ἀλλὰ νῦν ἔτι χρόνους* FR. — 18 *σήμερον ἀπαλλάξω τοῦτον* MP *τοῦτον σήμερον ἀπαλλάξω* H *τοῦτον ἀπαλλάξω* (*om. σήμερον*) V *σήμ. τοῦτον ἀπαλλάξω* rell. — 22 *αὐτὸν* CGHLM *corr. in* L *m. 2.* — *περὶ τὸν χρόνον* CNV.

3 *ἀστρολογίας*] *προρρήσεως* P. — 9 *αὐτοὺς* P. — 22 *εὖ μάλα*] *ἔργω καὶ λόγω* P. — 23 *καὶ τὴν τῆς* P.

προκειμένης ζητήσεως, τὸ ἀληθέστερον ἐγώ σοι παρέξω δι' ἐπιτομῆς ἀληθεύων ἐν πᾶσιν ὡς τῆς ὄντως ἀληθείας δοῦλος. τοῦ δὲ βασιλέως εἰπόντος· μεγάλα μοι τοῦτο ποιήσας χαριεῖ, φησὶν ὁ Ἀβραάμ· οὐ μόνον οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ
5 *τὰ ἄλογα ζῶα γενέσει ὑπόκεινται. οἱ μέντοι ἄνθρωποι ἔχουσί τι ἐν ἑαυτοῖς ἐλεύθερον γενέσει μὴ ὑποκείμενον καθότι τῆς γενέσεως ἐκεῖνο πρεσβύτερον, ὅπερ ἐστὶν ἔννοια καὶ αὐτεξουσιότης, ἥ τις ἐκ θεοῦ δοθεῖσα ἡμῖν. ὅθεν τῶν ἀλόγων κρείττους ὄντες καὶ κατ' ἐξουσίαν ἀναιρεῖν ἡμεῖς*
10 *μὲν αὐτὰ πεφύκαμεν, ἡμῶν δὲ τῶν ἐξουσίαν αὐτῶν ἐχόντων σὺ πάλιν κρείττων ὑπάρχεις ἡμῶν ἔχων τὴν ἐξουσίαν. ὡς οὖν ἡμεῖς κατὰ τὸ λογικώτερον τῶν ἀλόγων ζώων ἀμείνους ὄντες ἄρχομεν, οὕτως ἡμῶν σύ, βασιλεῦ, κρείττων ὑπάρχων κατὰ τὸν τῆς ἀρχῆς λόγον τὴν ἐξουσίαν ἔχεις, ὥσπερ δὴ*
15 *καὶ σοῦ κρείττων οὐκ ἄνθρωπος, ἀλλὰ θεὸς ὁ ἀόρατος καὶ ποιητὴς πάντων καὶ δεσπότης, παρ' οὗ καὶ τὸ συμφέρον αἰτεῖσθαι προσήκει. πολλὰ δέ γε τοιαῦτα λέξας ὁ Ἀβραὰμ εἰς τὸν τῆς ἀστρολογίας σκοπὸν τῷ βασιλεῖ χαριζόμενος πολλοὺς τῶν Αἰγυπτίων ἐπεσπάσατο πρὸς θεοσέβειαν καὶ*
20 *τὴν ἐσφαλμένην αὐτῶν γνῶσιν καὶ παιδείαν περὶ ἀστρονομίας καὶ ἀστρολογίας τε καὶ μαγείας διορθώσατο φάσκων· πολλή τις, ὦ ἄνδρες, ἡ διαφορά ἐστιν ἀληθείας τε καὶ*

22—*p.* 100, 2 Clemens Rom. Hom. 4, 11—13 Migne T. 2, 164 C *sqq.*

4 *χαριεῖ* NP *et* V *m. 2 in loco evanido* *χαριῇ* BCFGL *χαριεῖς* A *χάριν* W (*μεγάλην μοι ταύτην ποιήσεις χάριν* R). — 5 *οὐχ ὑπόκεινται* N. — 7 *ἐστὶν om.* N. — 11 *κρείττον* FPW *κρεῖττον* CL *κρεῖττον seq. lit. unius litt.* A. — 12 *καταλογικώτερον* CR. — 13 *κρείττον* P *κρεῖττον* ACDH. — 15 *κρεῖττων* W *κρείττον* C *κρεῖττον* AFH. — *ὁ om.* ABGV. — 20 *ἀστρονομίας καὶ om.* GLRV. — 21 *καὶ ante ἀστρολογ. om.* B. — *διορθώσατο* codd. *praeter* EGV *et* recc. quidam. — 22 *τε om.* BR.

1 *παρέξω τούτωι δι'* P. — 2 *ἐν πᾶσιν om.* P. — 4 *ὁ om.* P. — 6 *ἐν αὐτοῖς* P. — 9 *κρ. ὄντες ὡς αὐτεξούσιοι ἀναιρ. μὲν ἡμεῖς αὐτὰ πεφ.* P.

συνηθείας. ἡ μὲν γὰρ ἀλήθεια γνησίως ζητουμένη πάντως εὑρίσκεται, τὸ δὲ ἔθος ὁποῖον ἂν παραληφθείη εἴτε ἀληθὲς εἴτε ψευδὲς ἀκρίτως ὑφ' ἑαυτοῦ κρατύνεται, καὶ οὔτε ἀληθεῖ ὄντι αὐτῷ ἥδεται ὁ παραλαβὼν οὔτε ψευδεῖ ἄχθεται. 69 M. οὐ γὰρ κρίσει ἀλλὰ προλήψει ὁ τοιοῦτος πεπίστευκε γνώμῃ 5 τῶν πρὸ αὐτοῦ ἐπ' ἀδήλῳ τύχῃ τὴν ἰδίαν ἐπιδεδωκὼς ἐλπίδα. καὶ οὐκ ἔστι ῥᾳδίως ἀποδύσασθαι τὴν πάτριον περιβολήν, κἂν πάνυ αὐτῷ δείκνυται μωρία καὶ καταγέλαστος οὖσα. αὐτίκα γοῦν ἐγὼ τὴν παρ' Ἑλλήνων παιδείαν καὶ φληναφίαν κακοῦ δαίμονος χαλεπωτάτην ὑπόθεσιν εἶναι 10 λέγω. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν πολλοὺς θεοὺς εἰσηγήσαντο καὶ τούτους φαύλους καὶ παντοπαθεῖς, ἵνα ὁ τὰ ὅμοια πράττειν ἐθέλων μηδὲ αἰδεῖται, ὅπερ ἴδιον ἀνθρώπου, παράδειγμα τῶν μυθολογουμένων θεῶν ἔχων τοὺς κακίστους καὶ ἀσέμνους βίους. τῷ δὲ μὴ αἰδεῖσθαι οὐδὲ μετανοίας ἐλπίδα 15 πάντως ὁ τοιοῦτος ἐμφαίνει. οἱ δὲ εἱμαρμένην ἐπλάσαντο, πλάνην ἑτέραν τὴν λεγομένην γένεσιν, ἧς χωρὶς μηδὲν πάσχειν ἢ ποιεῖν τι δύνασθαί τινα τερατολογοῦσιν, καὶ τῇ αὐτῇ πλάνῃ καὶ δυσσεβείᾳ περιπίπτουσιν. νομίσας γάρ τις ὅτι παρὰ γένεσιν εἴτ' οὖν εἱμαρμένην οὐδεὶς οὔτε ποιεῖν 20 οὔτε πάσχειν ἐξουσίαν ἔχει, ῥᾳδίως λοιπὸν ὡς κτηνώδης ἐπὶ τὸ ἁμαρτάνειν ἔρχεται καὶ ἁμαρτὼν οὐ μεταμελεῖται παντελῶς ἐφ' οἷς ἠσέβησεν ἀπολογίαν ἄλογον φέρων, ὡς ὑπὸ γενέσεως αὐτὰ ποιεῖν ἐξηνάγκαστο, καὶ ὡς τὴν γένεσιν ἄλλως κατορθῶσαι μὴ δυνάμενος οὐδὲ τὸ αἰδεῖσθαι ἔχει 25 ἐφ' οἷς ἐξαμαρτάνει. ἄλλοι δὲ ἀπρονόητον φορὰν εἰσηγοῦνται καὶ ἄθεον, ὡς αὐτομάτως τὸ πᾶν συνεστάναι τε καὶ φέρεσθαι, οὐδενὸς ἐφεστηκότος κυρίου καὶ δεσπότου. διὸ

2 παραληφθῇ BR Clem. — 4 αὐτῷ ὄντι L ὄντι *om.* R *qui* ἀληθῆ αὐτὸν *exhibent.* — 8 καὶ *om.* BF. — 12 ὁ *om.* BGHM *et* recc. quidam. — 13 αἰδῆται GV *sed* αἰδεῖται *etiam* W. — 14 ἔχων θεῶν A ἔχειν θεῶν G ἔχοντες θεῶν B. — 15 τῷ V τὸ rell.

8 μωρὰ P Clem. — 13 ὅπέρ ἐστιν ἴδιον P Clem. — 23 ἠσέβηκεν P Clem.

δὴ τοίνυν οὐδὲ ῥᾳδίως ἢ τάχα οὐδ' ὅλως οἱ τὰ τοιαῦτα φρονοῦντες παντελῶς βελτιοῦνται καὶ σωφρονίζονται. ἐφ' οἷς ὁ βασιλεὺς ἄγαν ἐπαινέσας αὐτὸν καὶ ὑπὸ πάντων ἰδὼν θαυμασθέντα πολλοῖς δώροις καὶ μεγάλοις αὐτὸν τιμήσας
5 ἐπὶ πάντων καὶ τῆς διδασκαλίας τὴν ὠφέλειαν ὁμολογήσας μετὰ παίδων καὶ παιδισκῶν ἐπανελθεῖν οἴκαδε σπεύδοντα προὔπεμψεν ὑπερεκπληττόμενος τὴν ἄκραν σύνεσιν αὐτοῦ καὶ σοφίαν καὶ θεοσέβειαν εἰς πάντα τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἑρμηνευθέντα.

10 [κα'. Περὶ Ἀβραάμ.]

Γίνονται οὖν ἀπὸ τοῦ διαμερισμοῦ τῆς συγχύσεως ἕως οὗ ἦλθεν Ἀβραὰμ ἐκ Μεσοποταμίας ἐκ πόλεως Χαρρὰν καὶ
70 M. τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ κατὰ κέλευσιν θεοῦ εἰς γῆν Χαναάν, ἥ ἐστι Παλαιστίνη, ἔτη χϛ'. ὑπῆρχε δὲ τότε ἐτῶν
15 οε'. διατρίψας δὲ εἰς γῆν Χαναὰν ἔτη κε' ἐγέννησε τὸν Ἰσαὰκ καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη οϛ' καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα ἔτη ροε'. ὃς καὶ τῆς εὐλογίας τοῦ θεσπεσίου Μελχισεδὲκ ὑποστρέφων ἐκ τοῦ πολέμου κατηξίωται. φησὶ γάρ· καὶ Μελχισεδὲκ βασιλεὺς Σαλὴμ ἐξήνεγκεν ἄρτους καὶ
20 οἶνον. ἦν δὲ ἱερεὺς τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου καὶ ηὐλόγησε τὸν Ἀβραὰμ καὶ εἶπεν· εὐλογημένος Ἀβραὰμ τῷ θεῷ τῷ ὑψίστῳ, ὃς ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ εὐλογημένος ὁ θεὸς ὁ ὕψιστος, ὃς παρέδωκε τοὺς ἐχθρούς σου ὑποχειρίους σοι. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ δεκάτην Ἀβραὰμ ἀπὸ
25 πάντων. περὶ οὗ ὁ ἀπόστολος ἔφη· οὗτος γὰρ ὁ Μελχισεδὲκ

11—18 *cf.* Cedren. I *p.* 58, 9 *sqq.* — 14 Gen. 12, 4. — 16 Gen. 25, 7. — 19—25 Gen. 14, 18 *sqq.* — 25—*p.* 101, 15 Hebr. 7, 1 *sqq.*

6 παιδίσκων CFGMV. — 20 εὐλόγησε (*ut* Sept.) FN *et* V *m. 2 in loco evanido* (*sed* ηὐλόγησε W). — 24 σου ABCGV.

4 καὶ πολλοῖς P. — 7 προέπεμψεν P. — ἄκραν *om.* P. — 8 σοφ. τε καὶ θεοσ. P. — εἰς πάντα — ἑρμηνευθέντα *om.* P. — 14 χαναάμ P. — ἥ ἐστι παλαιστίνη ὢν ἐτῶν οε' ἔτη χϛ' (*om.* ὑπῆρχε — οε') P. — 16 καὶ *ante* μετὰ *om.* P. — 22 εὐλογητὸς P Gen.

βασιλεὺς Σαλὴμ ἱερεὺς τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου ὁ συναντήσας Ἀβραὰμ ἀπὸ τῆς κοπῆς τῶν βασιλέων καὶ εὐλογήσας αὐτόν, ᾧ καὶ δεκάτην ἀπὸ πάντων ἐμέρισεν Ἀβραάμ, πρῶτον μὲν ἑρμηνευόμενος βασιλεὺς δικαιοσύνης, ἔπειτα δὲ καὶ βασιλεὺς Σαλήμ, ὅ ἐστι βασιλεὺς εἰρήνης, ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλό- 5 *γητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχων, ἀφωμοιωμένος δὲ τῷ υἱῷ τοῦ θεοῦ μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές. θεωρεῖτε δὲ πηλίκος οὗτος, ᾧ καὶ δεκάτην Ἀβραὰμ ἔδωκεν ἐκ τῶν ἀκροθινίων ὁ πατριάρχης. καὶ οἱ μὲν ἐκ τῶν υἱῶν Λευὶ τὴν ἱερατείαν λαμβάνοντες ἐντολὴν ἔχουσιν ἀποδεκατοῦν τὸν* 10 *λαὸν κατὰ τὸν νόμον, τοῦτ' ἔστι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν, καίπερ ἐξεληλυθότας ἐκ τῆς ὀσφύος Ἀβραάμ. ὁ δὲ μὴ γενεαλογούμενος ἐξ αὐτῶν δεδεκάτωκε τὸν Ἀβραὰμ καὶ τὸν ἔχοντα τὰς ἐπαγγελίας ηὐλόγησεν. χωρὶς δὲ πάσης ἀντιλογίας τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται. ἀνὴρ γὰρ ἦν δίκαιος καὶ* 15 *θεοσεβὴς ἐθνικός, καταγόμενος (ἐφ' ὅσον γάρ, φησίν, λέγεται ταῦτα φυλῆς ἑτέρας μετέσχηκεν) ἐκ τοῦ γένους Σίδου υἱοῦ Αἰγύπτου βασιλέως Αἰγύπτου, ἐξ οὗ Αἴγυπτος ὠνόμασται, ὡς καὶ πρόσθεν εἴρηται. ὅστις Σίδος ἐπελθὼν ἐξ Αἰγύπτου καὶ τὴν χώραν τῶν Χαναναίων παραλαβών, τὴν νῦν Παλαιστί-* 20 71 M. *νην λεγομένην, εἰς ἣν οἰκήσας καὶ πόλιν κτίσας ἐκάλεσεν αὐτὴν Σιδῶνα εἰς τὸ ἴδιον ὄνομα. καὶ λοιπὸν ἐκ τοῦ γένους Σίδου κατήχθη Μελχὶ ὁ πατὴρ τοῦ Σεδέκ, ὅστις Σεδὲκ γενόμενος ἱερεὺς καὶ βασιλεὺς ἐπεκλήθη Μελχισεδὲκ πατρω-*

15—*p.* 102, 7 Mal. p. 57, 10. *cf.* Cram. Anecd. Par. II *p.* 240, 20 *sqq.* — 16 Hebr. 7, 13.

1 ὁ] ὃς AB. — 9 *ἀκροθηνίων* codd. *praeter* GV. — 14 *εὐλόγησεν* FNP *et* recc. quidam. — 16 *ἐθνικῶς καταγόμενος* RV. — 19 *ἐξελθὼν* RV. — 21 *καλουμένην* RV. — 22 *σιδῶνα* AMW *et* L *m. 2 corr.* *σιδόνα* BF. — 23 *μελχὴ* (-ῆ H) BCNPV.

2 *ἀβραὰμ ἐρχομένῳ* (*ὑποστρέφοντι* Hebr.) *ἀπὸ* P. — 5 *ὅς ἐστι* P. — 24—*p.* 102, 1 *καὶ βασιλεὺς — ἱερεὺς om.* P *ex homoeotel.*

νυμικῶς. οὗτος οὖν ὑπάρχων ἱερεὺς τοῦ θεοῦ καὶ βασιλεὺς τῶν Χαναναίων κτίσας πόλιν ἐν τῷ ὄρει τῷ λεγομένῳ Σιὼν ἐπωνόμασεν αὐτὴν Σαλήμ, ὅ ἐστιν εἰρήνης πόλις, ἐν ᾗ καὶ βασιλεύσας ἔτη ριγʹ ἐτελεύτησε δίκαιος καὶ παρθένος, ὥς 5 *φησιν Ἰώσηπος, ᾧ συνᾴδουσιν Ἰωάννης καὶ Κύριλλος οἱ ὁσιώτατοι ἐπίσκοποι καὶ ἄλλοι πλεῖστοι.*

Οὕτω γὰρ λέγει ὁ μέγας Κύριλλος· ἀγενεαλόγητος εἴρηται Μελχισεδὲκ παρὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν μὲν ἐκ τοῦ σπέρματος Ἀβραὰμ ὅλως μηδὲ ὑπὸ Μωσέως γενεαλογεῖσθαι τὸ παράπαν, 10 *εἶναι δὲ Χαναναῖον τὸ γένος καὶ ἐκ τῆς ἐπαράτου σπορᾶς ὁρμώμενον, ὅθεν οὐδὲ γενεαλογίας ἠξίωτο. οὐδὲ γὰρ πρεπωδέστατον ἦν τὸν τῆς ἄκρας δικαιοσύνης ἐπειλημμένον συμπλέκειν τῷ τῆς ἄκρας ἀδικίας γένει. διὸ καὶ ἀμήτορα καὶ ἀπάτορα τυγχάνειν οὐκ ἀξίους ἡγούμενος τοὺς* 15 *προγόνους τῆς ἀρετῆς τοῦ δικαίου ἀνδρὸς καὶ σώφρονος. ὅτι γὰρ Χαναναῖος ἦν τὸ γένος εὔδηλον καὶ ἀφ' ὧν ἐκράτει καὶ ἐβασίλευε κλιμάτων καὶ Χαναναίων καὶ οἷς ἐπλησίαζε πονηροτάτοις Σοδόμοις. καὶ μέντοι καὶ ἡ Σαλήμ, ἧς ὑπῆρχε βασιλεύς, ἡ πολυθρύλλητος Ἱερουσαλήμ ἐστιν, οὐδέπω τὸ* 20 *ὅλον μὲν ὄνομα φέρουσα τῆς Ἱερουσαλήμ, ἐκ προσθήκης δὲ τὴν τῆς Ἱεροῦ μετὰ τῆς Σαλὴμ προσλαμβάνουσα συλλα-*

5 Joseph. Ant. I, 180.

2 *πόλιν post Σιὼν ins.* N. — 4 *ιγʹ* N *m. 2 corr. in* H. — 5 *ἰώσηππος* G *ἰώσιππος* AHM. — *ᾧ συνᾴδουσιν* NP *ᾧ καὶ συνᾴδ.* rell. — 5 *οἱ* — 7 *Κύριλλος om.* R. — 6 *καὶ ἄλλοι πλεῖστοι om.* BV Mal. — 7 *κύριλλος ὁ μέγας* B *ὁ μέγας om.* N. — 8 *τῶ* C *et* L *m. 2 corr.* — *ὑπάρχειν*] *ἔχειν* N. — *τοῦ om.* BCG. — 9 *μωϋσέως* (-*ος* G) GR. — 10 *χαναναίων* CV *χαναναῖος* GR. — 11 *ἠξίωται* BV. — 12 *ἐπιλημμένον* codd. *praeter* DFV *et* L *m. 2.* — 14 *ἔφη τυγχάνειν* L *e coni.* — 17 *κλιμάτων τῶν χαναν.* LR. — 19 *πολυθρύλητος* P *πολυθρήλητος* W. — *ἐστιν* — *Ἱερουσαλήμ om.* CFLR. — 21 *τὴν τοῖς ἱεροῦ* R *τὸν τοῦ ἱεροῦ* G *τῆς τοῦ ἱεροῦ* EH *τοῦ ἱεροῦ* M *τῆς ἱεροῦ* Suid. *v. Μελχισεδέκ.* — *μετὰ τὴν σ.* BRW Suid. *μετὰ τοῦ σ.* V. — *συλλαβῆς* EH.

7 *οὕτω γὰρ λέγει*] *φησὶ γὰρ* P. — 11 *σπορᾶς ἐκείνης* P.

βὴν καὶ κατὰ συνάφειαν ὀνομασθεῖσα φερωνύμως Ἱερουσαλήμ, πῇ μὲν διὰ τὴν ἱερουργίαν τοῦ Μελχισεδέκ, πῇ δὲ διὰ τὴν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ κατασκευὴν εἴληφε τὴν προσθήκην τῶν συλλαβῶν ὕστερον. 72 M.

Περὶ οὗ μέντοι καὶ Μάρκος ὁ θεῖος καὶ τοῦ Χρυσοστόμου φοιτητὴς ἔφη· ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ γενεαλογίᾳ οὐκ ἐμφέρεται τίνος πατρὸς ἢ ποίας μητρός ἐστιν ἢ πότε ἀπέθανεν, διὰ τοῦτο μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχειν εἴρηται. οὐ γὰρ ἠδύνατο γενεαλογηθῆναι ἐκ τῶν παραλειφθέντων ἐθνῶν καταγόμενος, καθὼς ἐκ τῆς κατοικίας αὐτὸν ἡ γραφὴ παρεδήλωσεν. περὶ οὗ καὶ ὁ ἀπόστολος εἶπεν· οὗτος γὰρ ὁ Μελχισεδὲκ πρῶτον μὲν ἑρμηνευόμενος βασιλεὺς δικαιοσύνης, ἔπειτα δὲ καὶ βασιλεὺς Σαλήμ, ὅ ἐστι βασιλεὺς εἰρήνης. ἡ μὲν γὰρ νῦν Ἱερουσαλὴμ Ἰεβοὺς ἐκαλεῖτο πρώην, ὅθεν μανθάνομεν ὅτι ἐκ τῶν καθαιρεθέντων ἐθνῶν ἑπτὰ ὁ Μελχισεδὲκ Ἰεβουσαῖος πρῶτον ἐτύγχανεν, ὕστερον δὲ μετὰ τὴν ἐκβολὴν τῶν ἐθνῶν καὶ κατοίκησιν τοῦ λαοῦ ἀπεκλήρωσεν αὐτὴν ὁ θεὸς τοῖς ἱερεῦσι τοῦ ἐκεῖ ἀναφέρεσθαι τὰς θυσίας ἐκ παντὸς τόπου τῶν Ἰουδαίων. διὸ καὶ μετὰ τὸ καταπαῦσαι ἀπὸ τῶν πολέμων μετωνόμασαν τὴν πόλιν Σαλήμ, ὅ ἐστιν εἰρήνη. Ἱερουσαλὴμ γὰρ ἑρμηνεύεται ὅρος εἰρήνης, οὗ δὴ χάριν ὁ Μελχισεδὲκ βασιλεὺς εἰρήνης ἑρμηνεύεται βασιλεύσας ἐν αὐτῇ πρότερον. τὸ δὲ βασιλεὺς δικαιοσύνης πάλιν τοῦ ἰδίου ἐστὶν ὀνόματος ἑρμηνεία, τοῦτ' ἔστι Μελχισεδὲκ γλώσσῃ τῇ Χαναννίτιδι. ὅταν οὖν ἀναγινώσκῃς, ὦ οὗτος, καὶ εὕρῃς τι περὶ τοῦ Μελχισεδὲκ γεγραμ-

5—11 Marcus de Melchisedech 4 Migne T. 65, 1121 B. — 11—14 *ib.* 1120 A Hebr. 7, 2. — 14—23 Marc. *ib.* 1128 D. — 23—25 *ib.* 1129 B. — 25—*p.* 104, 3 *ib.* 1125 D.

6 ἐκφέρεται HMR. — 9 παραληφθέντων CV. — 10 καθὼς καὶ ἐκ N. — αὐτῶν ACGH. — 12 πρῶτος CV (*invito* W). — 14 ἰεβοὺς FHM ἰεβοῦς (*i.* PW) BCDPRW. — 15 ἑπτὰ ἐθνῶν R ἑπτὰ *om.* G. — 17 τὴν κατοικ. AG. — 20 μετονόμασαν ACHMP.

2 δὲ καὶ διὰ P. — 17 κατοικῆσαι P (ἀποικίσαι Marc.).

μένον ὑπὲρ ἄνθρωπον, ἀναμνήσθητι παραυτίκα τοῦ ἀποστόλου φάσκοντος· ἐφ' ὅσον λέγεται ταῦτα φυλῆς ἑτέρας μετέσχηκεν, καὶ οὐδέποτε πλανηθήσῃ.

Ἐματαιώθησαν τοίνυν ἐκ διαμέτρου λίαν οἱ ἀπόπληκτοι
5 καὶ δυσώδεις Μελχισεδεκιανοὶ θεὸν τοῦτον φύσει πιστεύοντες εἶναι καὶ οὐ θνητὸν ἄνθρωπον, ὅθεν δικαίως καταδικασθήσονται παρὰ τῆς ἀδεκάστου δίκης ὡς ἀνθρωπολάτραι καὶ τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα λατρεύσαντες διὰ πολλὴν καὶ ἐσχάτην ἄνοιαν, μᾶλλον δὲ τἀληθέστερον εἰπεῖν κτηνωδίαν
73 M. 10 τε καὶ δυσσέβειαν. εἰκότως οὖν περὶ τῶν τοιούτων ὁ μὲν ἀπόστολος ἔλεγεν· ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία. φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν, καὶ ἤλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου θεοῦ ἐν ὁμοιώματι φθαρτοῦ ἀνθρώπου. διὸ καὶ παρέδωκεν
15 αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν καρδιῶν αὐτῶν εἰς ἀδόκιμον νοῦν καὶ εἰς πάθη ἀτιμίας. οἵ τινες μετήλλαξαν τὴν ἀλήθειαν τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει καὶ ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, ὅς ἐστιν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. ὁ δὲ Σολομὼν ὡσαύτως ἔφη· μά-
20 ταιοι μὲν γὰρ πάντες ἄνθρωποι φύσει, οἷς πάρεστιν ἀγνωσία θεοῦ. καί· σποδὸς ἡ καρδία αὐτῶν καὶ γῆς εὐτελεστέρα ἡ ἐλπὶς αὐτῶν, ὅτι ἠγνόησαν τὸν ποιήσαντα αὐτοὺς καὶ τὸν ἐμπνεύσαντα αὐτοῖς ψυχὴν νοερὰν καὶ τὸν ἐμφυσήσαντα αὐτοῖς πνεῦμα ζωτικόν.

---

2 Hebr. 7, 13. — 8 Rom. 1, 25. — 11—19 Rom. 1, 21—26. — 19 Sap. 13, 1; 15, 10 *sq.*

2 λέγοντος N. — 5 δυσσώδεις BCHM *et* recc. quidam λυσσώδεις P. — φύσει τοῦτον BR φύσει *om.* FG. — 8 λατρεύοντες BN. — 12 φάσκ. γὰρ εἶναι N. — 13 ἠλλάξαντο BR. — 15 εἰς —19 ἀμήν *om.* BW. — σολομῶν ABCFGMV. — 20 μὲν *om.* F *et* recc. quidam. — γὰρ *om.* BG. — 21 τοῦ θεοῦ RV.

8 σεβασθέντες καὶ λατρεύσαντες P Rom. — 9 τἀληθέστερον εἰπεῖν *om.* P.

Ἐφ' ὧν χρόνων καὶ πῦρ κατὰ τῆς πενταπόλεως Σοδόμων καὶ Γομόρρων ὁ θεὸς ὑετίζει καὶ ἀναλίσκει μὲν ἐξ αὐτῆς ἅπαν τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων παρεκτὸς Λὼτ ἀνεψιοῦ Ἀβραὰμ καὶ τῶν δύο θυγατέρων αὐτοῦ. διαφθείρει δὲ καὶ αὐτὸ ἅπαν τῆς γῆς τὸ ἀνάστημα, καὶ τῆς προκειμένης θα- 5 λάσσης νεκροῦται τὰ ὕδατα. ὁ μὲν οὖν Λὼτ ἐγέννησεν υἱοὺς δύο ἐκ τῶν δύο θυγατέρων αὐτοῦ, τὸν Μωὰβ καὶ τὸν Ἀμμών, ἐξ ὧν Μωαβῖται καὶ Ἀμμανῖται. ὁ δὲ Ἀβραὰμ ἔτεκε τὸν Ἰσμαὴλ ἐκ τῆς Αἰγυπτίας αὐτοῦ παιδίσκης Ἄγαρ καὶ τὸν Ἰσαὰκ ἐκ τῆς Σάρρας, ἀφ' ὧν Ἰσμαηλῖται καὶ 10 Ἰσραηλῖται. τῆς τοίνυν Ἄγαρ ἐκ τοῦ Ἀβραὰμ συλλαβούσης καὶ κακουμένης ὑπὸ τῆς Σάρρας καὶ ἀποδρασάσης, εὗρεν αὐτήν, φησίν, ἄγγελος κυρίου ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ εἶπεν αὐτῇ· πόθεν ἔρχῃ καὶ ποῦ πορεύῃ; καὶ εἶπεν· ἀπὸ προσώπου τῆς κυρίας μου Σάρρας ἀποδιδράσκω. καί φησιν ὁ ἄγγελος 15 κυρίου· ἀποστράφηθι πρὸς τὴν κυρίαν σου καὶ ταπεινώθητι ὑπὸ τὰς χεῖρας αὐτῆς, καὶ πληθύνων πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου, καὶ οὐκ ἀριθμηθήσεται ἀπὸ τοῦ πλήθους. ἰδοὺ γὰρ ἐν γαστρὶ ἔχεις καὶ τέξῃ υἱὸν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ 74 M. Ἰσμαήλ, ὅτι ἐπήκουσε κύριος τῇ ταπεινώσει σου. οὗτος 20 ἔσται ἄγροικος ἄνθρωπος· αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπὶ πάντας καὶ αἱ χεῖρες πάντων ἐπ' αὐτόν, καὶ κατὰ πρόσωπον τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ πάντων κατοικήσει. καὶ ἐκάλεσεν Ἄγαρ τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ λαλοῦντος πρὸς αὐτήν· σὺ ὁ θεὸς ὁ ἐπιδών με.

1—6 *cf.* Leo Gr. *p.* 21, 2 *sqq.* Cedren. *I p.* 50, 14 *sqq.* — 6—8 *cf.* Schol. ad Anastas. Sin. Quaest. 28 Migne T. 89, 556. — 11—24 Gen. 16.

2 *μὲν om.* N. — 4 *δύο om.* GN. — 5 *αὐτῷ* C *om.* BR. — *προσκειμένης* ACDV (*sed* W: *προκειμένης*). — 6 *νεκροῦται* GNPR Leo Cedr. *νεκροῦνται* rell. — 7 *ἐκ τῶν δύο θυγατ.* BLPV *et* recc. plerique *δύο om.* rell. — *τὸν μωὰβ* NPR *τὸν om.* rell. — 8 *ἀμμῶν* CMW *ἀμμόν* AB *ἄμαν* G *ἀμμανόν* R. — 12 *ἀποδρασάσης* BFG HP *ἀποδράσης* rell. — 16 *ἀποστράφητι* CFPW. — 18 *ὑπὸ* BG RV Gen. — 19 *τέξει* CP *τέξης* AF *et* recc. quidam *τέξεις* GV (*τέξη* W). — 24 *λαλ. αὐτήν* C *λαλ. αὐτῇ* FRV. — *σὺ εἶ ὁ* GN.

τεχθέντος δὲ τοῦ Ἰσμαὴλ φησὶν Ἀβραὰμ πρὸς τὸν θεόν· Ἰσμαὴλ οὗτος ζήτω ἐναντίον σου. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς τῷ Ἀβραάμ· ναί, ἰδοὺ Σάρρα ἡ γυνή σου τέξεταί σοι υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰσαάκ, καὶ στήσω τὴν διαθή-
5 κην μου πρὸς αὐτὸν εἰς διαθήκην αἰώνιον καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐτόν. περὶ δὲ Ἰσμαὴλ ἰδοὺ ἐπήκουσά σου καὶ ηὐλόγηκα αὐτὸν καὶ αὐξανῶ αὐτὸν καὶ πληθυνῶ αὐτὸν σφόδρα, καὶ ιβ' ἔθνη γεννήσει, καὶ δώσω αὐτὸν εἰς ἔθνος μέγα. τὴν δὲ διαθήκην μου στήσω πρὸς Ἰσαάκ, ὃν τέξεταί
10 σοι Σάρρα. εἶτα πάλιν φησὶν ἡ γραφὴ περὶ τῶν ἐξ Ἰσμαὴλ τεχθέντων· πρωτότοκος υἱὸς Ἰσμαὴλ Ναβεὼθ καὶ Κηδὰρ καὶ Ναβεὴλ καὶ Μασισὰν καὶ Μασμὰ καὶ Ἰδουμὰ καὶ Μασὴ καὶ Χοδὰδ καὶ Θεμὰν καὶ Ἰετοὺρ καὶ Ναφὲς καὶ Κεδμά. οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ Ἰσμαὴλ ἄρχοντες ιβ' κατὰ ἔθνος αὐτῶν.
15 κατῴκησε δὲ Ἰσμαὴλ ἀπὸ Εὐϊλὰτ ἕως Σούρ, ἥ ἐστι κατὰ πρόσωπον Αἰγύπτου ἕως ἐλθεῖν πρὸς Ἀσσυρίους. κατὰ πρόσωπον τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ πάντων κατῴκησεν.

75 M. Ὁ δὲ Ἰσαὰκ γεννήσας τὸν Ἡσαῦ καὶ τὸν Ἰακὼβ ἐκ τῆς Ῥεβέκκας τὸν μὲν Ἰακὼβ εὐλόγησε κλέψαντα τὴν εὐλογίαν τοῦ
20 ἀδελφοῦ λέγων· δώσει σοι ὁ θεὸς ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀπὸ τῆς πιότητος τῆς γῆς καὶ πλῆθος σίτου καὶ οἴνου, καὶ δουλευσάτωσάν σοι ἔθνη καὶ προσκυνήσουσί σοι ἄρχοντες, καὶ γενοῦ κύριος τοῦ ἀδελφοῦ σου, καὶ προσκυνήσουσί

1—10 Gen. 17, 18 *sqq.* — 10—17 Gen. 25, 13 *sqq.* — 20—*p.* 107, 2 Gen. 27, 28 *sqq.*

6 ὑπήκουσα ACFRV. — 7 εὐλόγηκα FN. — 11 κιδὰρ AGR. — 12 μασισᾶν BF μασησὰν DH μασσησὰν *vid.* G. — μασμᾶ BF. — ἰδουμᾶ BF. — μασῆ F μασὶ B μασσὴ G. — 13 θεμᾶν AFL θαιμὰν G *et* recc. quidam. — κεδμᾶ BF. — 14 οἱ *om.* AB. — κατὰ τὸ ἔθνος AM. — 15 σοῦρ DF ἀσούρ M ἀσοῦρ H. — 17 πάντων τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ GHM Gen. — 19 ῥεβέκας CFGL *sed in* F *m. 1 ut vid. corr.*, *in* L *m. 2 in* ῥεββέκας *mutatum.* — ηὐλόγησε BV εὐλόγησε CF *vers.* 20 *ante* λέγων *inserunt.* — 23 τῷ ἀδελφῷ MR.

6 σοι P.

σοι οἱ υἱοὶ τοῦ πατρός σου. ὁ καταρώμενός σε ἐπικατάρατος, ὁ δὲ εὐλογῶν σε εὐλογημένος. πρὸς δὲ τὸν Ἡσαῦ φησιν· ἰδοὺ ἀπὸ τῆς πιότητος τῆς γῆς ἔσται ἡ κατοικία σου καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ ἄνωθεν, καὶ ἐπὶ τῇ μαχαίρᾳ σου ζήσῃ καὶ τῷ ἀδελφῷ σου δουλεύσεις. ἔσται 5 δέ, ἡνίκα ἂν καθέλῃς καὶ ἑλκύσῃς τὸν ζυγὸν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ τραχήλου σου, πλημμελήσεις πλημμέλειαν θανάτου. ἀλλ' αἱ μὲν εὐλογίαι πρὸς τὸν Ἰακὼβ ἐρρήθησαν, ἐφ' ἑτέρους δὲ πεπλήρωνται, καθάπερ καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ Συμεὼν καὶ Λευῒ παρὰ τοῦ Ἰακὼβ εἰρημένον ἐστὶν ἰδεῖν. διαμεριῶ, γάρ φησιν, αὐτοὺς ἐν Ἰακὼβ καὶ διασπερῶ αὐτοὺς ἐν Ἰσραήλ, 10 καίτοιγε οὐκ ἐπ' αὐτῶν τοῦτο γέγονεν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἐκγόνων. καὶ μέντοι καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ Χαναὰν ὑπὸ τοῦ Νῶε λεχθὲν εἰς τοὺς ἐκγόνους ἐξέβη Γαβαωνίτας. οὕτω δὴ κἀνταῦθα οὐκ ἐπὶ τοῦ Ἰακὼβ τέλος ἔσχεν, (πῶς γὰρ τοῦ 15 δεδοικότος καὶ τρέμοντος καὶ μυριάκις τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ προσκυνοῦντος), ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἐκγόνων αὐτοῦ.

Τοιγαροῦν ἐκ μὲν τοῦ Ἰσμαὴλ ἀνεφύησαν οἱ Ἰσμαηλῖται οἱ νῦν Ἀγαρηνοί τε καὶ Σαρακηνοὶ λεγόμενοι διὰ τῆς Αἰγυπτίας Ἄγαρ, ὡς εἴρηται, ἐκ δὲ Ἰσαὰκ Ἡσαῦ ὁ καὶ Ἐδὼμ καὶ ὁ 20 Ἰακὼβ ἀνεβλάστησαν διὰ τῆς Ῥεβέκκας. καὶ ἐκ μὲν τοῦ Ἡσαῦ Ἐδὼμ ἐτέχθη υἱὸς ὁμώνυμος τῷ πατρὶ καὶ Ἀμαλήκ, ἐξ ὧν Ἰδουμαῖοι καὶ Ἀμαληκῖται, ἐκ δὲ Ἰακὼβ τοῦ καὶ Ἰσραὴλ 76 M.

2—7 Gen. 27, 39 *sqq.* — 7—17 Chrysost. in Matth. VIII, 3 Migne T. 57, 86. — 10 Gen. 49, 7. — 13 Gen. 9, 25. — 18—20 *cf.* Leo Gr. *p.* 20, 21 *sq.*

1 οἱ *om.* FHP *et* recc. nonnulli. — 7 πλημμέλειαν RV πλημμελείαν CDLMP πλημμελίαν AFH πλημμέλέ B. — 8 ἐρρέθησαν ARV ἐρέθησαν G. — 10 γὰρ αὐτούς φησι N Chrys. — 12 ἐκγόνων GLPR ἐγγόνων rell. — 14 ἐκγόνους GPR ἐγγόνους rell. — 17 ἐκγόνων GPR ἐγγόνων rell. — 19 τε *om.* FM. — 20 ὁ *ante* ἰακὼβ *om.* NR. — 21 ῥεβέκας PR ῥεββέκας L. — 23 ἐκ δὲ τοῦ ἰακὼβ FR.

11 ἐν ἱερουσαλήμ P. — 18 ἀνεφ. ἰσμαηλῖται οἱ πάλαι μὲν

Ἰούδας, ἀφ' οὗ Ἰουδαῖοι πάντες καὶ οἱ ἐκ τῶν λοιπῶν γενόμενοι προσηγορεύθησαν· καὶ Ἰσραηλῖται μὲν ἐκ τοῦ πατρὸς Ἰακώβ τε καὶ Ἰσραήλ, Ἰουδαῖοι δὲ ἐκ τοῦ ἐπισημοτέρου ἀδελφοῦ αὐτῶν Ἰούδα φερωνύμως κέκληνται. ὁ δέ γε θεῖος 5 Ἀβραὰμ ἐγέννησε πάλιν υἱοὺς ἐκ τῆς ἐσχάτης αὐτοῦ γυναικὸς Χεττούρας πέντε, ἀφ' ὧν ἐστι Μαδιάμ, ἐξ οὗ Μαδιανῖται, καὶ Ἄφαρ, ἐξ οὗ Ἀφρική, ἐν ᾗ παρῴκησεν, ἡ χώρα προσωνομάσθη παρωνύμως, ὥσπερ Αὐσίτης ὁ τόπος ἐκ τοῦ Ἡσαῦ, ἐν ᾧ ἀνεβλάστησεν ὁ μακάριος καὶ πολύτλας καὶ 10 διαβόητος Ἰώβ.

Ὃν ἐγκωμιάζων ὁ θεῖος Χρυσόστομος λέγει· ἄνθρωπός τις ἦν, φησίν, ἐν χώρᾳ τῇ Αὐσίτιδι. κηρύττει αὐτὸν καὶ ἀπὸ τῆς φύσεως καὶ ἀπὸ τῆς χώρας, ἵνα, ὥσπερ ἀκούσας αὐτὸν ἄνθρωπον θαυμάζεις ὅτι ὑπὲρ ἄνθρωπον ἐπολιτεύ-15 σατο, οὕτω μαθὼν καὶ τὴν χώραν, ἐξ ἧς ὁ τοιοῦτος καρπὸς ἤνθησεν, ἐκπλαγῇς ἀληθῶς ὁποῖον ῥόδον ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν ἐβλάστησεν. ἦν γὰρ τῆς Αὐσίτιδος χώρας τοῦ Ἡσαῦ, ἐξ οὗπερ Αὐσῖτις ὠνόμασται, τοῦ βεβήλου καὶ πόρνου, ὅπως θαυμάσῃς ἐκ ποίας πατρίδος καὶ ῥίζης κακῆς 20 ἐβλάστησε καρπὸς ὡραιότατος. ἀπόγονος γάρ ἐστι τοῦ διαβαλλομένου, καθὼς ἡ γραφὴ πέμπτον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἀβραὰμ

4—8 *cf.* Schol. ad Anast. Sin. Quaest. 28 Migne T. 89, 556. — 11—*p.* 109, 10 Pseudo-Chrys. in Job. Sermo II, 1 Migne T. 56, 567 *fin.* — 11 Hiob 1, 1.

8 αὐσίτις ADPW *et* G *m. 1 corr. ex* αὐσίτης *et* L *lit. corr. ex* αὐσήτις. — 11 λέγει] ἔφη BM. — 12 τις ἦν φησιν ABPV τίς φησιν ἦν N ἦν *om.* CL *et* recc. quidam. φησιν *om.* FG, *post* κηρύττει *ins.* R. — 14 θαυμάζῃς ABGHR θαυμάσεις D. — 16 ἐκπλαγεῖς ACDL ἐκπλαγεὶς BFHRV ἐκπλαγὶς M. — 17 τοῦ *om.* N. — 18 αὐσίτις ADGHPRV αὐσίτης CLM αὐσήτης BF. — 19 θαυμάζῃς M θαυμάζεις B. — 21 αὐτὸν *om.* LR.

ἄραβες, νῦν δὲ ἄγαρ. P *sed π m. 1 in lit. et circumflexus iuxta acutum positus. Librarius igitur, ut videtur, inter scribendum πάλαι μὲν Ἄραβες interpolavit.* — 1 ἀφ' οὗ καὶ ἰουδαῖοι P.

λέγει. Ἀβραὰμ γάρ, φησίν, ἐγέννησε τὸν Ἰσαάκ, Ἰσαὰκ τὸν Ἠσαῦ, Ἠσαῦ τὸν Ῥαγουὴλ καὶ τὸν Ζαρά, Ζαρὰ τὸν Ἰώβ. εἶχεν οὖν τὴν διαδοχὴν ἀπὸ τοῦ Ἀβραὰμ εἰς αὐτὸν κατερχομένην διὰ τοῦ Ἠσαῦ δεικνύων τὴν ῥίζαν, ἵνα τὸν καρπὸν θαυμάσῃς, ὅτι ὁ μὲν πόρνος ἦν καὶ βέβηλος, ὁ δὲ σώφρων 5 *καὶ σεμνὸς λέγων οὕτως· εἰ δὲ καὶ ἐπηκολούθησεν ὁ ὀφθαλμός μου γυναικὶ ἀλλοτρίᾳ, καί· διαθήκην διεθέμην τοῖς ὀφθαλμοῖς μου. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν ἰδίων τέκνων θυσίας προσήγαγε καθ' ἡμέραν φάσκων· μήποτε κακὰ ἐνενόησαν πρὸς τὸν θεόν. εἰκότως οὖν ἔφη· καὶ ἦν* 10 *ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἄμεμπτος, θεοσεβής, καὶ τὰ ἑξῆς. οἱ μὲν γὰρ ἔξω φιλόσοφοι τὸν ὅρον τοῦ ἀνθρώπου δηλοῦντές* 77 M. *φασιν· ἄνθρωπός ἐστι ζῶον λογικὸν θνητόν. ἡ δὲ θεία γραφὴ οὐχ οὕτως, ἀλλ'· ἄνθρωπός ἐστιν ἄμεμπτος, δίκαιος, θεοσεβής, ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος, ὡς* 15 *ὅ γε τούτοις μὴ μεμαρτυρημένος οὐδὲ ἄνθρωπος ἀλλὰ κτῆνος. ἐὰν γὰρ ἔχει τὸν χαρακτῆρα τῆς φύσεως, ὑβρίζει δὲ αὐτὸν τῇ κακίᾳ τῆς προαιρέσεως, ἀκούσεται παρὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκεν, παρεσυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς.* 20

Ὥσπερ τοίνυν ἐπὶ τῆς κοινῆς συνηθείας, ἐπειδάν τις

---

6 Hiob 31, 9. — 7 Hiob 31, 1. — 9 Hiob 1, 5. — 10—20 Pseudo-Chrys. *ib.* 2 Migne 569 *init.* — 10 Hiob 1, 1. — 19 Psalm 48 (49), 13. — 21—*p.* 110, 9 Pseudo-Chrys. *ib.* Serm. III, 1. Migne 570 *sub fin.*

2 ζαρᾶ M *et priore loco* H ζάρα BR ζάρεθ F. — 11 ἄμεμπτος — 14 ἐστιν *om.* G. — ἄμεμπτος δίκαιος θεοσεβής BFW (*in* V: ἄμεμπτος καὶ θεοσεβής, *sed* καὶ θεοσεβής *m. 2 in loco evanido*) δίκαιος θεοσεβεῖς A, *in quo* ἄμεμπτος *m. 1 spr. vers.* ἄμεμπτος καὶ θεοσεβής R. — 13 φησιν MV. — 17 ἔχῃ BDFGL RV (ἔχει *etiam* W). — ὑβρίζῃ M *et* L *m. 2.* — 18 παρὰ *om.* BF. — 19 παρασυνεβλήθη BFL.

6 οὕτως *om.* P. — 9 προσῆγε P (προσέφερε Chr.). — 19 παρεσυν. τοῖς ἀνοήτοις κτήνεσι P *sed signis add. leg. esse* παρ. κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις.

τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν ἢ οἰκέτην ἀποστέλλῃ ἐπί τινα πρᾶξιν, παρακελεύεται λέγων· ὡς ἄνθρωπος ἅψαι τῆς πράξεως, καὶ τὸ κοινὸν ὄνομα ἴδιον ποιεῖται θαῦμα, οὕτως, εἰ καὶ πάντες ἄνθρωποι λέγονται, μόνος ἀληθῶς ἐκεῖνός ἐστιν ἄνθρωπος
5 ὁ τὴν εἰκόνα σώζων καὶ τὸ πρωτότυπον κάλλος μὴ ἀφανίζων. εἶπεν οὖν αὐτὸν ἄνθρωπον, ἵνα ἀπὸ τῆς φύσεως τὴν πρόθεσιν ἐπαινέσῃς, εἶπε δὲ αὐτὸν ἀπὸ τῆς Αὐσίτιδος χώρας, ὅπως ἐκ τῆς κομώσης γῆς τὴν ἀσέβειαν τὸν καρπὸν ἀνυμνήσῃς. ὃν ὁ ἀρχέκακος ὁρῶν καὶ φθόνῳ βαλλόμενος αἰτεῖ-
10 ται παρὰ τοῦ θεοῦ τὸν κατὰ τοῦ δικαίου πειρασμόν, ἵνα σὺ θάρσος λάβῃς καὶ μάθῃς, ὅτι οὐκ ἔχει δαίμων ἐξουσίαν κατὰ θεοσεβοῦς καὶ ὄντως χριστιανοῦ καὶ φοβουμένου τὸν θεόν, ἐὰν μὴ ἐπιτροπὴ ἄνωθεν γένηται ἢ διὰ παιδείαν ἢ διὰ συγχώρησιν. ὅταν γὰρ ἐπάγῃ ὁ θεὸς παιδευτήρια, ἢ
15 δίκας ἀπαιτεῖ τῶν ἁμαρτημάτων, ἢ τὴν ἀρετὴν γυμνάζει τῶν θείων κατορθωμάτων. οὐ γὰρ ἠδυνήθη πολεμῆσαι τῷ Ἰώβ, ἕως ἐπετράπη. καὶ μὴ θαυμάσῃς· οὐδὲ γὰρ κατὰ χοίρων ἐξουσίαν ἔχει, καθὼς ἐν τοῖς εὐαγγελίοις ἤκουσας. οἱ μὲν οὖν θεῖοι ἄγγελοι διακονοῦσι ταῖς τῶν ἀγαθῶν ἀν-
20 θρώπων σωτηρίαις (πάντες, γάρ φησιν, λειτουργικὰ πνεύματά εἰσιν εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν), οἱ δὲ πονηροὶ δαίμονες ταῖς κατὰ τῶν ἁμαρτωλῶν τιμωρίαις. ἐξαπέστειλε, γάρ φησιν, εἰς αὐτοὺς ὀργὴν θυμοῦ αὐτοῦ, θυμὸν καὶ ὀργὴν καὶ θλίψιν
25 ἀποστολὴν δι' ἀγγέλων πονηρῶν. οἱ τοίνυν δαίμονες, εἰ καὶ ἀφηνίασαν τῇ προθέσει, ἀλλ' ὑπὸ ζυγὸν κεῖνται τῆς

9—18 Pseudo-Chrys. in Job serm. III, 1 Migne 571 *med.* — 19—*p.* 112, 3 *ib.* 572 *init.* — 20 Hebr. 1, 14. — 23 Psalm. 77 (78), 49.

1 *ἢ οἰκέτην om.* N *ἢ om.* G. — *ἀποστέλλῃ* ABR Chr. *ἀποστέλλει* FP *ἀποστείλῃ* GV *ἀποστελῇ* CD *ἀποστελεῖ* HM. — 2 *καίτοι τὸ* BV. — 4 *ἐστὶν ἄνθρωπος ὁ* LP Chr. *ἄνθρωπος om.* rell. — 8 *τὸν καρπὸν αὐτῆς* N. — 9 *αἰτεῖ* ABFG. — 10 *παρὰ τοῦ θεοῦ* PR Chrys. *τοῦ om.* rell. — 12 *ὄντος* ACGLPW. — 14 *ἐπάγει* AFHM. — *τὰ παιδευτήρια* ABG. — 17 *τὸν ἰώβ* CGN,

δουλείας καὶ κελεύονται πρᾶξαι ὡς δήμιοί τινες τὰ προστατ- 78 M.
τόμενα παρὰ θεοῦ καὶ τῶν ἁγίων. καὶ δηλοῖ Παῦλος περί
τινων λέγων· οὓς παρέδωκα τῷ Σατανᾷ, ἵνα παιδευθῶσι μὴ
βλασφημεῖν. ἵνα γὰρ μὴ νομισθῶσιν οἱ δαίμονες, ὅτι πάντα
κατὰ αὐθεντίαν πράττουσιν, κελεύονται καὶ ἄκοντες ποιεῖν 5
τὰ προσταττόμενα. καὶ τοῖς μὲν ἁγίοις ἀποστέλλει ὁ θεὸς
διακόνους ἀγγέλους ἁγίους εἰς σωτηρίαν, τοῖς δὲ ἁμαρτωλοῖς
ἐπιτρέπει δαίμονας εἰς τιμωρίαν. καὶ γὰρ ὅτε κατὰ τοῦ Ἀχαὰβ
ὁ θεὸς ἀπεφήνατο λέγων· τίς πορεύσεται καὶ ἀπατήσει τὸν
Ἀχαὰβ καὶ πεσεῖται; ἀπεκρίθη πνεῦμα πονηρόν· ἰδοὺ ἐγώ, 10
πάντως γινῶσκον ὡς εἰς τοῦτο τέτακται. καὶ ἀποστέλλονται
μὲν ἰδικῶς εἰσπράξασθαι τιμωρίαν παρὰ τῶν πονηρῶν, ἀπο-
στέλλονται δὲ καὶ πρὸς δικαίους, οὐχ ἵνα τιμωρήσωνται, ἀλλ'
ἵνα πειράσωσιν. ἐπειδὴ γὰρ ἄγγελος ἅγιος ὑπουργῆσαι τῇ
πείρᾳ οὐ κελεύεται (οὐδὲ γὰρ ὁ θεὸς κελεύει τὸ ἀπρεπὲς ἀγγέλῳ 15
θείῳ), διὰ τοῦτο δαίμονες ταύτην ἐπιτρέπονται τὴν πεῖραν.
καὶ μὴ θαυμάσῃς, εἰ πρὸς δικαίους δαίμονες ἀποστέλλονται.
ἀνήχθη γὰρ ὁ πάντων δεσπότης ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου εἰς τὴν
ἔρημον πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου. εἰ τοίνυν τὸν τοῦ
παντὸς κύριον ὁ διάβολος ἐπείρασεν, τί θαυμάζεις, εἰ καὶ 20
τοῦ δικαίου εἰς γυμνάσιον ὑπομονῆς δαίμων ἀποστέλλεται;

---

2 I. Tim. 1, 20. — 9 III. Reg. 22, 20. — 18 Matth. 4, 1.

2 παρά τε θεοῦ P παρὰ τοῦ θεοῦ LR. — 5 αὐθεντείαν BDFMRW. — 8 τοῦ *om.* BM. — 9 ἀπεφήνατο ὁ θεὸς BHM. — 11 γινῶσκον L *m. 2* γινώσκον ACL γινώσκων rell. — 13 καὶ *om.* N. — τιμωρήσονται AFHM. — 15 τὸ ἀπρεπὲς κελεύει N. — 16 ἐπιτρέπονται ταύτην τ. π. G ἐπιτρ. ταύτῃ τῇ πείρᾳ B ταύτην *m. 1 in mg.* A. — 20 κύριον] δεσπότην AB. — θαυμάζῃς ACHM. — καὶ τοῦ δικαίου A (κατὰ δικαίου Chr.) καὶ τοὺς δικαίους CF HLPV καὶ τοῖς δικαίοις B *et* L *m. 2* καὶ εἰς τοὺς δικαίους DM καὶ ἐπὶ τοὺς δικαίους R καὶ πρὸς τοὺς (τοὺς *om.* G) δικαίους G *et* P *m. 2.*

1 τὰ πραττόμενα P. — 10 πονηρὸν καὶ εἶπεν P *e* III. Reg. 22, 20 *invito* Chr. — 15 οὐ γὰρ P.

ἀποστέλλεται δὲ οὐ θεοῦ κελεύοντος αὐτόν, ἀλλὰ παραχωροῦντος. σχηματίζει γὰρ τὸν λόγον ἡ γραφὴ ὡς ἐν προσωποποιΐᾳ, ὡς ὅταν λέγει· τῷ δὲ ἁμαρτωλῷ εἶπεν ὁ θεός.

[κβ'. Περὶ Ἰσαάκ.]

5 Ἰσαὰκ δὲ γενόμενος ἐτῶν ξ' ἐγέννησε τὸν Ἰακὼβ καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη ρκ' καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα ἔτη ρπ'.

[κγ'. Περὶ Ἰακώβ.]

Ἰακὼβ δὲ γενόμενος ἐτῶν πε' ἐγέννησε τὸν Λευῒ καὶ 10 μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη ξθ' καὶ ἀπέθανεν εἰς Αἴγυπτον ποιήσας ἐκεῖ ἔτη ιζ' ζήσας τὰ πάντα ἔτη ρμζ'. ὃς ὑπάρχων ἐτῶν οε' καὶ φυγὼν Ἡσαῦ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ κατήντησεν εἰς 79 M. Χαρρὰν τῆς Μεσοποταμίας πρὸς Λάβαν τὸν ἀδελφὸν τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ῥεβέκκας, οὗ καὶ τῶν προβάτων νομεὺς γενό- 15 μενος ἔτη κ' καὶ τὰς δύο θυγατέρας Λεῖαν τε καὶ Ῥαχὴλ εἰς γυναῖκας λαβὼν ἔσχεν υἱοὺς ιβ' καὶ θυγατέρα μίαν ἀπό τε τῶν ἐλευθέρων ἀπό τε τῶν θεραπαινίδων Βάλλας καὶ Ζελφᾶς. ἐκ μὲν γὰρ τῆς Λείας ἐγέννησε τὸν Ῥουβὴμ καὶ τὸν Συμεῶνα καὶ τὸν Λευῒ καὶ τὸν Ἰούδαν καὶ τὸν Ἰσάχαρ 20 καὶ τὸν Ζαβυλὼν καὶ τὴν Δίνα, ἐκ δὲ τῆς Ῥαχὴλ τὸν Ἰωσήφ, ὕστερον δὲ καὶ τὸν Βενιαμὶν μετὰ τὴν ἐπάνοδον,

---

3 Psalm 49 (50), 16. — 5 Gen. 25, 26; 35, 28. — 9 *cf.* Leo Gr. *p.* 23, 3. Gen. 47, 9; 28. — 11—*p.* 113, 10 *cf.* Leo Gr. *p.* 21, 16 *sqq.* Cedren. I *p.* 59, 17 *sqq.*

1 αὐτῷ NV *om.* C. — 2 προσωποιΐα ABCGH *m. 1 corr. in* A. — 3 λέγη DGRV λε' B. — 10 ρξθ' L ξε' B *e coni.* ξα' P. — εἰς αἴγυπτον — ιζ' *om.* N. — 11 ρξζ' B *e coni.* — 15 θυγατέρας αὐτοῦ FR. — λίαν codd. *praeter* BLP. — ῥαχὴλ AF. — 16 θυγατέραν ALR *et* G *corr. ex* -ρας. — 17 βαλλὰς P βάλας GL. — 18 ζελφάς DP ζέλφας CFL ζεφάλ HM ξέλφας W. — λίας AFNV. — ῥουβὴμ AR ῥουβὶμ BFGNR *et* V *in loco evanido m. 2.* ῥοβὶμ W *et* L *m. 2 in* ῥουβὶμ *mut.* ῥουβὴν P ῥουβὶν C. — 20 δῖνα A δεῖναν BR *om.* G *lacuna indicata* τὴν δῖναν *m. 2 ex* τὸν δῖνα P. — ῥαχὴλ AFM.

ἐκ δὲ Βάλλας τὸν Δὰν καὶ τὸν Νεφθαλείμ, ἐκ δὲ Ζελφᾶς τὸν Γὰδ καὶ τὸν Ἀσήρ. μετὰ δὲ τὸν εἰκοστὸν χρόνον τῆς ἀποφυγῆς τε καὶ δουλείας καὶ τῆς ἐκ Μεσοποταμίας πρὸς γῆν Χαναὰν ὑποστροφῆς καὶ τῆς ὑπὸ τοῦ μετ' αὐτοῦ παλαίσαντος θεοῦ καὶ μετονομάσαντος αὐτὸν Ἰσραὴλ ὀπτασίας 5 εἶδε πάλιν ὅρασιν ἐν Βεθὴλ καὶ πάντα ἀποδεκατώσας, ἅπερ ἐκέκτητο, τελευταίους ὑποβάλλει τοὺς παῖδας καὶ ἀριθμήσας αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ Βενιαμὶν ἀρξάμενος ἀνάπαλιν καὶ ἐπὶ τὸν Λευῒ ἐλθών, ὃν καὶ δέκατον εὑρὼν τῷ θεῷ τοῦτον προσήγαγεν ἀποδεκατώσας καὶ τὰ τέκνα καὶ πάντα ὅσα ἦν αὐτῷ, 10 καθὰ καὶ προϋποσχόμενος εἶπε τῷ θεῷ ἐν τῷ ἀποδιδράσκειν· πάντα ὅσα ἄν μοι δῷς δεκάτην ἀποδεκατώσω αὐτά σοι. καὶ εὐθὺς ἐνδύσας τὸν Λευῒ στολὴν ἱερατικὴν δι' αὐτοῦ θυσίας τῷ θεῷ προσήνεγκεν ἐν Βεθήλ· κἀντεῦθεν οἱ μὲν τῇ κατὰ νόμον θυσίᾳ τε καὶ λειτουργίᾳ παρεδρεύοντες Λευῖ- 15 ται κέκληνται, οἱ δὲ τῇ κατὰ τὸν τῆς θείας χάριτος ἱερουργίᾳ κληρικοὶ προσηγορεύθησαν διὰ τὸ γεγράφθαι· οὐκ ἔσται τοῖς Λευΐταις κλῆρος ἐν υἱοῖς Ἰσραήλ, ὁ γὰρ κύριος μερὶς αὐτῶν καὶ κλῆρος.

Ὁ δέ γε Ἰσαὰκ καὶ ἡ Ῥεβέκκα μετὰ τὴν τοῦ Ἰακὼβ 20 ἐπάνοδον προσκαλεσάμενοι τόν τε Ἰακὼβ καὶ τὸν Ἡσαῦ καὶ παρακαλέσαντες αὐτοὺς ἅμα καὶ ἐνορκισάμενοι εἰρήνην 80 M. ἄγειν πρὸς ἀλλήλους καὶ τῆς ἀδελφικῆς οἰκειότητος ἀσπά-

12 Gen. 28, 22. — 17 Deut. 10, 9. — 20—*p.* 114, 17 *cf.* Leo Gr. *p.* 23, 4 *sqq.* Cedren. I *p.* 60, 21 *sqq.*

1 ἐκ δὲ βάλλας — νεφθαλείμ *om.* LP. — δᾶν ACF. — νεφθαλήμ BCDFMV. — ἐκ δὲ ζελφὰς — ἀσήρ *om.* V. — ζελφὰς BHMR ζέλφας CFL. — 6 βαιθὴλ BFR. — 14 προσήνεγκε τῷ θεῷ CFMR Suid. *v.* κλῆρος. — βαιθήλ BR βελθήλ C. — 15 κατὰ τὸν νόμον N. — προσεδρεύοντες ABFGR Suid. — 16 οἱ δὲ κατὰ τῇ τῆς θ. χ. ἱερουργία L (τὴν — ἱερουργίαν L *m. 2 et Suid.*), οἱ δὲ τὴν κατὰ τῆς θ. χ. ἱερουργίαν (τῇ — ἱερουργία G) GR οἱ δὲ τῇ κατὰ τὴν τῆς θ. χ. ἱερουργίαν F. ἱερουργίαν *etiam* HMW. — 20 τοῦ *om.* ABGRV. — 22 ἐνορκησάμενοι NR.

9 λευὶν P. — 11 καὶ *om.* P. — 19 αὐτοῖς P.

ζεσθαι τὴν διάθεσιν τελευτῶσιν, προτέρα μὲν ἡ Ῥεβέκκα, μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ ὁ Ἰσαὰκ τῷ Ἰακὼβ τῆς πρωτοτοκίας καταλιπόντες τὰ γέρα. μετὰ δὲ ταῦτα παροξυνθεὶς Ἡσαῦ ὑπὸ Ἀμαλὴκ τοῦ ἐκ παλλακίδος υἱοῦ αὐτοῦ κατὰ Ἰακὼβ τοῦ 5 ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ συναγαγὼν ἔθνη ὥρμησε κατ' αὐτοῦ καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ εἰς πόλεμον, ὥς φησιν Ἰώσηπος. ὁ δὲ τὰς πύλας ἀποκλείσας τῆς πόλεως, εἰς ἣν κατέφυγεν, ἐκ τοῦ τείχους παρεκάλει τὸν Ἡσαῦ μνησθῆναι τῶν γονικῶν ἐντολῶν. τοῦ δὲ μὴ ἀνεχομένου, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ὑβρίζοντος 10 καὶ ὀνειδίζοντος καὶ ὀλοθρεύσειν αὐτὸν ἀπειλοῦντος, ἐντείνας Ἰακὼβ τόξον κατέβαλε τὸν Ἡσαῦ κατὰ τοῦ δεξιοῦ μαζοῦ πλήξας. οὗπερ τελευτήσαντος ὑπεξῆλθον οἱ υἱοὶ Ἰακὼβ αὐτίκα καὶ σχεδὸν πάντας ἀνεῖλον. καὶ τότε ἐπληρώθη ἡ τοῦ Ἰσαὰκ πρόρρησις λέγουσα πρὸς τὸν Ἡσαῦ· ἐὰν καθέ-15 λῃς τὸν ζυγὸν τοῦ ἀδελφοῦ σου ἀπὸ τοῦ τραχήλου σου πλημμελήσεις πλημμέλειαν θανάτου.

[κδ'. Περὶ Λευΐ.]

Λευῒ δὲ γενόμενος ἐτῶν με' ἐγέννησε τὸν Καὰθ καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη ϙ' καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα 20 ἔτη ρλ'.

[κε'. Περὶ Καάθ.]

Καὰθ δὲ γενόμενος ἐτῶν ξη' ἐγέννησε τὸν Ἄβραμ καὶ

6 Pseudo-Josephus. *Nam in genuinis* Josephi *operibus nihil his de rebus traditur.* — 14 Gen. 27, 40. — 18—*p.* 115, 6 *cf.* Leo Gramm. *p.* 24, 1 *sqq.*

1 τὴν διάθεσιν παραγγείλαντες τελευτῶσιν BV. — 2 ὁ *ante* Ἰσαὰκ *om.* BCFLMRV (*sed exhibet* W). — 6 ἰώσηππος GR ἰώσιππος AHM. — 10 ὀλοθρεῦσιν A ὀλόθρευσιν CFH. — αὐτὸν *om.* CFG. — ἐπαπειλοῦντος GV. — ἐκτείνας GR. — 11 ὁ ἰακὼβ BCFGLNRW. — τὸ τόξον codd. *praeter* BP. — τὸν *om.* codd. *praeter* NPR. — 16 πλημμελείαν (-λίαν AFHM) ADFHMP. — 18 λευὶς RW λευῆς V. — 19 ϙ'] ν' DM πε' H. — 20 ρλε' FGL. — 22 ἄβραμ BR ἀβραὰμ FG ἄμραμ DP.

13 πεπλήρωται P.

μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη ο′ καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα ἔτη ρλ′.

[κς′. Περὶ Ἄβραμ.]

Ἄβραμ δὲ γενόμενος ἐτῶν ο′ ἐγέννησε τὸν Ἀαρὼν καὶ τὸν Μωϋσῆν καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη ν′ καὶ ἀπέθανε 5 ζήσας τὰ πάντα ἔτη ρλζ′.

Ἐν δὲ τῷ ὀγδοηκοστῷ ἔτει τοῦ Μωσέως ἐξῆλθον οἱ υἱοὶ 81 M. Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου, ἐν ᾗ παρῴκησαν ἔτη σιε′. πῶς οὖν φησιν ὁ θεὸς πρὸς τὸν Ἀβραὰμ ὅτι· πάροικον ἔσται τὸ σπέρμα σου ἔτη υ′; ἀλλὰ δῆλον ὅτι ἀπὸ τῆς ἀναβάσεως 10 Ἀβραὰμ ἐκ Χαρρὰν δεῖ τὴν τοῦ λαοῦ παροικίαν ἀριθμεῖν. οὐ γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ μόνῃ γέγονεν ἡ παροίκησις, ἀλλὰ καὶ ἐν γῇ Χαναάν, καθὼς μαρτυρεῖ Μωϋσῆς λέγων· ἡ δὲ παροίκησις τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐν γῇ Χαναὰν καὶ ἐν Αἰγύπτῳ ἦν ἔτη υλ′. καί ἐστι τοῦ μὲν Ἀβραὰμ ἀπὸ τῆς ἐκ Χαρρὰν ἀναβά- 15 σεως μέχρι τῆς Ἰσαὰκ γενέσεως ἔτη κε′, τοῦ δὲ Ἰσαὰκ μέχρις 82 M. Ἰακὼβ ἔτη ξ′, τοῦ δὲ Ἰακὼβ μέχρι Λευὶ ἔτη πζ′, τοῦ δὲ Λευῒ μέχρι Καὰθ ἔτη με′, τοῦ δὲ Καὰθ μέχρις Ἄβραμ ἔτη ξγ′, τοῦ δὲ Ἄβραμ τὰ μέχρι Μωϋσέως ἔτη ο′, τοῦ δὲ Μωϋσέως τὰ μέχρι τῆς ἐξόδου ἔτη π′. καὶ οὕτως ἐξελθὼν ὁ Ἰσραὴλ 20 ἐπιφερόμενος τὰ ὀστᾶ Ἰωσὴφ ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη μ′. φησὶ γάρ· πέμπτῃ δὲ γενεᾷ ἀνέβησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ

7—20 *cf.* Eustath. in Hexaëm. Migne Tom. 18, 789 C Leo Gramm. *p.* 25, 8—26, 5. — 9 Gen. 15, 13. — 13 Exod. 12, 40. — 22—*p.* 116, 4 Exod. 13, 18; 19.

2 ρλη′ FHL. — 2 ρλ′—6 ἔτη *om.* G. — 4 ἅβραμ BR ἀβραὰμ F ἄμραμ NP. — 6 ἔτη *om.* BM. — ρνζ′ B ρκ′ FGL. — 7 τοῦ *om.* BF. — μωϋσέως BFGMRV. — 9 τὸν *om.* N. — 12 μόνον LR. — 15 ἐκ *om.* F *m. 1 spr. vers.* A ἐν R. — 16 γεννήσεως N Suid. *v.* Μωϋσῆς. — 18 μέχρι τοῦ καὰθ N. — 18 μέχρι Καὰθ—19 Ἄβραμ *om.* G. — 19 ἅβραμ RV ἀβραὰμ (ἀβρ. F) BCF ἄμραμ DMP *item v.* 19. — 19 τὰ *om.* BDFGLR Suid. — δὲ μωσέως ACP. — 20 τὰ *om.* BFLR Suid. — ὁ *om.* CFLR. — 22 δὲ] γὰρ CLW *om.* BFRV. — οἱ *om.* PR.

8 παρῴκησεν P. — 11 τοῦ ἀβραὰμ P. — 12 ἐν αἰγύπτῳ καὶ ἐν γῇ χαναάν P Ex. — 19 μέχρι μωσέως P.

ἐκ τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἔλαβε Μωϋσῆς τὰ ὀστᾶ Ἰωσὴφ μεθ' ἑαυτοῦ. ὅρκῳ γὰρ ὥρκισεν Ἰωσὴφ τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ λέγων· ἐπισκοπῇ ἐπισκέψεται ὑμᾶς κύριος, καὶ συνανοίσετέ μου τὰ ὀστᾶ ἐντεῦθεν μεθ' ὑμῶν. ὃς ὑπάρχων ἐτῶν ιζ'
5 φθονηθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν καὶ πραθεὶς καὶ γενόμενος ἐτῶν λ' ἄρχων τῆς Αἰγύπτου καθίσταται, ἐν ᾗ γεννήσας υἱοὺς δύο τὸν Ἐφραΐμ καὶ τὸν Μανασσῆ ἀπέθανεν ἐτῶν ρι'.

Ἐπεὶ οὖν, ὅτε παρέστη Μωϋσῆς τῷ Φαραῷ, ἦν ἐτῶν π', ἔμεινε δὲ καὶ ἄλλα μ' ἔτη ἐν τῇ ἐρήμῳ, δῆλον ὅτι ἐν ὀλί-
10 γαις ἡμέραις μ' γεγόνασιν αἱ κατ' Αἴγυπτον πληγαί, ἃς ἡμέρας ἀριθμοῦμεν μετὰ τῶν μ' ἐτῶν τῆς ἐρήμου. ἀναγνοὺς γὰρ μετὰ ἀκριβείας ἐσημειωσάμην τὰς μ' ἡμέρας γενέσθαι ἀφ' ἧς ἡμέρας συνέτυχε τῷ Φαραῷ ἕως τῆς ἀναιρέσεως τῶν πρωτοτόκων, ὅτε καὶ ὁ ἀμνὸς ἐσφάγη καὶ ὁ λαὸς ἐξῆλθεν
15 ἐξ Αἰγύπτου. καὶ πρώτη μὲν ἡμέρα ἐν ᾗ συνέτυχε τῷ Φαραῷ, δευτέρᾳ δὲ τῇ ἐπιούσῃ διεσπάρη ὁ λαὸς ἄχυρα συλλέξαι, καὶ ἐμαστίχθησαν οἱ γραμματεῖς αὐτῶν μὴ ποιήσαντες τὸ τῆς ἡμέρας ἔργον. τρίτῃ δὲ τῇ ἑξῆς καταβοῶντες οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ διὰ τὸ ἀπαιτεῖσθαι ἄχυρον, εἰσῆλθε πρὸς Φα-
20 ραώ. τετάρτῃ δὲ εὐξάμενος εἶπεν ἐν λόγῳ κυρίου τῷ Ἰσραὴλ ὅτι· ἐξάξει ὑμᾶς ὁ θεὸς ἐξ Αἰγύπτου. καὶ οὐ προσέσχον ἐκ πολλῆς ὀλιγωρίας. πέμπτῃ δὲ εἰσῆλθε πρὸς Φαραὼ καὶ τὴν ῥάβδον ὄφιν ἐποίησεν. ἕκτῃ δὲ τὸ ὕδωρ εἰς αἷμα μετέβα-

---

21 Exod. 6, 9.

1 *ἐκ γῆς αἰγύπτου* P Exod. Suidae cod. A *ἐξ αἰγύπτου* FN *ἀπὸ τῆς αἰγύπτου* CRV. — 3 *ὁ κύριος* DF *κύριος ὁ θεός* GHM. — 5 *καὶ ante γενόμενος om.* AB Suid. *v.* Ἰωσήφ. — 7 *μανασσὴ* AM *μανασσῆν* V Suidae codd. plerique *μανασσὴν* R *μανασῆν* (-*σὴν* G) BG *μανασσῆ* FH. — 9 *καὶ om.* NR. — *ἔτη om.* ABCD GHR. — *ὅλαις* R *et* DP *manu correct.* — 13 *πρώτη ἀφ'* GR. — 13 *ἕως* — 16 *φαραῷ om.* CFLR. — 15 *συνέτυχε μωϋσῆς τῷ* AG. 18 *οἱ om.* RV. — 20 *εἶπεν εὐξ. ἐν λ. κ.* C *εὐξ. ἐν λ. κ. εἶπεν* R *εὐξ. μωϋσῆς εἶπεν ἐν λ. κ.* F. — 21 *ἐξ αἰγύπτου ὁ θεός* CFNR *ὁ θεὸς om.* LV (*sed habet* W).

7 *ἐφρὲμ* P. — *ἐτῶν ὑπάρχων ρι'* P. — 12 *γεγενῆσθαι* P.

λεν. εἶτα ἀνεβάλοντο μέχρι τῆς ιγ' ἡμέρας, καὶ ἀνέβη ὁ βάτραχος. ιδ' δὲ ἀπέθανον οἱ βάτραχοι. ιε' δὲ σκνῖπες γεγόνασιν. ις' δὲ συνέτυχε τῷ Φαραῷ ἀπειλῶν ὅτι· αὔριον μέλλει γίνεσθαι κυνόμυια. ιζ' δὲ ἦλθεν ἡ κυνόμυια. ιη' δὲ ἀπέστη ἡ κυνόμυια, ἐν ᾗ καὶ ἠπειλήθη τῶν κτηνῶν ὁ 5 θάνατος. ιθ' δὲ ἀπέθανον τὰ κτήνη. κ' δὲ φλυκτίδες 83 M. ἀναζέουσαι γεγόνασιν. κα' δὲ ἀπειλὴ τῆς ἐσομένης τῇ ἐπαύριον χαλάζης ἐξηνέχθη. κβ' δὲ ἦλθεν ἡ χάλαζα. κγ' δὲ ἡ ἀκρὶς ἐπῆλθεν, ἐν ᾗ καὶ διὰ προσευχῆς ἤρθη. κδ' δὲ μέχρις κς' τὸ τριήμερον ἐγένετο σκότος. λοιπὸν ὁ πρῶ- 10 τος μὴν ὁ παρ' Ἑβραίοις μὲν λεγόμενος Νισάν, παρ' ἡμῖν δὲ Μάρτιος, ὥς φησιν ὁ κύριος· ὁ μὴν οὗτος ἀρχὴ μηνῶν ὑμῖν. λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ λέγων· τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τούτου λαβέτωσαν ἕκαστος πρόβατον· ἥτις ἐστὶ λς' ἡμέρα. εἶτα μετὰ ἡμέρας τέσσαρας ἐσφάγη τὸ πρόβατον καὶ 15 πασχάσαντες ἐξῆλθον, ὡς εἶναι τῇ τεσσαρακοστῇ, καθ' ἣν ἐθανατώθησαν τὰ πρωτότοκα Αἰγύπτου περὶ τὸ μεσονύκτιον, ὅτε καὶ τὰ ἄζυμα βαστάσαντες ἐξῆλθον διὰ τῆς μεσιτείας καὶ ὁδηγίας τοῦδε τοῦ ἀοιδίμου καὶ τερατουργοῦ Μωσέως.

Οὗτος τοίνυν ἐκεῖνός ἐστιν ὁ μέγας θεοφάντωρ καὶ 20 θεοφιλέστατος Μωϋσῆς, πρὸς ὃν εἶπεν ὁ θεός· ἰδοὺ ἐγὼ δέδωκά σε θεὸν Φαραῷ, καὶ Ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου ἔσται προφήτης. σὺ δὲ λάλησον πάντα ὅσα ἐντέλλομαί σοι. οὗ- τος πατάξας τοὺς Αἰγυπτίους διὰ τῆς δεκαπλήγου καὶ διὰ τῆς θαλάσσης ὀλοθρεύσας ἐξήγαγε τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐκ τῆς 25 σιδηρᾶς καμίνου ἐν σημείοις καὶ τέρασι μεγάλοις καὶ ἐν

12 Ex. 12, 2 *sq.* — 21 Ex. 7, 1 *sq.*

2 σκνίπες ADR *et* P *m. 2 corr. ex* κνίπες. σκνίπαις F σκνῆπες BG σκνήπες CH σκῆπες M. — 11 μὲν *om.* BHM. — νισᾶν FLMV νισσάν R. — 15 τέσσαρεις (-ης M) CM τεσσαράκοντα L δ' AGR. — 18 ὅτε] ὥστε CLR. — βαστάζοντες FP. — 19 μωϋσέως (-ος G) ABFGHMR.

22 ἀδελφὸς σοῦ ἔσται σου προφ. P Ex. — 23 λαλήσεις P Ex.

19 *Μωσέως* de Boor: corr. *Μωϋσέως*, cf. Praechter, Byz. Zeitschr. 15, 318.

χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, καθώς φησι καὶ
84 M. Δαυίδ· τῷ καταδιελόντι τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν εἰς διαιρέσεις καὶ διαγαγόντι τὸν Ἰσραὴλ διὰ μέσου αὐτῆς καὶ ἐκτινάξαντι Φαραὼ καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ εἰς θάλασσαν ἐρυθράν.
5 οὐ γὰρ μία γέγονεν ὁδός, καθὼς Χρυσόστομος ὁ θεόσοφος λέγει, ἀλλὰ καθ' ἑκάστην φυλὴν τὸ ὕδωρ ἐτειχίζετο, ὡς πολλὰς γενέσθαι τὰς διαβάσεις τοῦ λαοῦ, ἵνα μὴ φύσεως ἔργον τοῦτο νομισθῇ, ἀλλὰ θεοῦ τοῦ πᾶσαν φύσιν δημιουργήσαντος καὶ κυριεύοντος, ὅθεν ἐν βραχείᾳ καιροῦ ῥοπῇ
10 τἀναντία εἰργάζετο. καὶ οὐ καθ' ἓν ἐτέμνετο μέρος τὸ ὕδωρ κορυφουμένων τῶν ὑδάτων, ἀλλὰ κατὰ ἀριθμὸν τῶν φυλῶν ἁπάντων. καθ' ἕκαστον γὰρ τῶν σημείων τοῦτο μάλιστα ἦν τῷ θεῷ περισπούδαστον, ἐπεὶ διὰ τῶν στοιχείων τὰ θαύματα ἐγίνοντο, ὅπως μὴ φυσικῆς τινος ἀκολουθίας ἢ συν-
15 τυχίας εἶναι τὰ γινόμενα νομισθείη, ἀλλὰ τῆς ἄνωθεν ῥοπῆς τὰ συμβαίνοντα παραδοξοποιούσης διὰ Μωσέως εἰς τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ. οὕσπερ καὶ ὁδηγήσας ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν στύλῳ πυρὸς καὶ νεφέλης καὶ ἄρτῳ διαθρέψας οὐρανίῳ τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν Ἀμαληκίτας χειρῶν ἐκτάσει κατετροπώσατο.
20 οὗτος ἤκουσε παρὰ κυρίου λέγοντος· ἰδοὺ ἐγὼ παραγίνομαι πρός σε ἐν στύλῳ πυρὸς καὶ νεφέλης, ἵνα ἀκούσῃ ὁ λαὸς λαλοῦντός μου πρός σε, καὶ πιστεύσωσί σοι εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, φησίν, ἐγίνοντο φωναὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ νεφέλη γνοφώδης ἐπ' ὄρους Σινᾶ, καὶ φωνὴ σάλπιγγος

2 Psalm. 135 (136), 13 *sqq.* — 5—17 Chrys. in Psalm. 135 cp. 2 Migne Tom. 55, 402. — 20 Ex. 19, 9. — 23 Ex. 19, 16 *sqq.*

1 φησὶ δᾶδ N φησὶν ὁ δᾶδ P. — 5 ὁ θεόσοφος χρυσόστομος FGV. — 6 λέγει] ἔφη NP (*cf. infra*). — τὸ *om.* N. — ἐσχίζετο R Chr. — 9 ὅθεν καὶ ἐν DH. — 16 παραδόξως ποιούσης B δοξοποιούσης (*om.* παρα) N. — μωϋσέως BF. — 19 ἐκστάσει CHM. — 23 ἐγένοντο FGN Ex. — 24 σινά ACHL.

1 ἐν *om.* P. — 4 εἰς τὴν θάλασσαν (*om.* ἐρυθράν) P. — 5 ὁδὸς ἔφη χρυσ. ὁ θεόσ. ἀλλὰ P. — 7 τοῦ λαοῦ *om.* P Chr.

ἤχει μέγα, καὶ ἐπτοήθη ὁ λαός, τὸ δὲ ὄρος ὅλον ἐκαπνίζετο διὰ τὸ καταβεβηκέναι τὸν θεὸν ἐπ' αὐτὸ ἐν πυρί, καὶ ἀνέβαινεν ὁ καπνὸς ὡσεὶ καπνὸς καμίνου, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐξέστη σφόδρα. ἐγίνοντο δὲ αἱ φωναὶ τῆς σάλπιγγος προβαίνουσαι ἰσχυραὶ σφόδρα, καὶ πᾶς ὁ λαὸς εἱστήκει μακρόθεν ἀκούων τὰς φωνὰς καὶ τὸ ὄρος ὅλον καπνιζόμενον ὁρῶντες καὶ πλησιάσαι μὴ τολμῶντες, ἀλλὰ προσκυνῆσαι μόνον πόρρωθεν κελευσθέντες. κἂν θηρίον, φησίν, θίγῃ, λιθοβοληθήσεται. καὶ φοβερὸν ἦν τὸ φανταζόμενον. φοβηθεὶς δὲ πᾶς ὁ λαὸς εἶπον πρὸς Μωϋσῆν· λάλησον ἡμῖν σύ, καὶ μὴ λαλείτω πρὸς ἡμᾶς ὁ θεός, μήποτε ἀποθάνωμεν. καὶ ἐκάλεσε κύριος τὸν Μωϋσῆν ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, καὶ ἀναβὰς ἐκάλυψεν ἡ νεφέλη τὸ ὄρος, καὶ κατέβη ἡ δόξα τοῦ θεοῦ ἐπὶ τὸ ὄρος, καὶ ἐκάλυψεν αὐτὸ ἡ νεφέλη ἡμέρας ς', τὸ δὲ εἶδος τῆς δόξης κυρίου ὡσεὶ πῦρ φλέγον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους ἐναντίον τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. καὶ εἰσελθὼν Μωϋσῆς εἰς τὸ μέσον τῆς νεφέλης ἐπὶ τοῦ ὄρους ἦν ἐκεῖ ἡμέρας μ' καὶ νύκτας μ' ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἑστηκώς. ἄρτον οὐκ ἔφαγε καὶ ὕδωρ οὐκ ἔπιεν. καὶ ἄλλοτε πάλιν· ἀνέβη Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν καὶ πρεσβύτεροι ο' καὶ εἶδον τὸν τόπον, οὗ εἱστήκει ὁ θεός, καὶ τὰ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡσεὶ ἔργον λίθου σαπφείρου καὶ ὡς εἶδος στερεώματος τοῦ οὐρανοῦ τῇ καθαρότητι. καὶ αὖθίς φησιν· καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωϋσῆν ἐνώπιος ἐνωπίῳ ὡς εἴ τις λαλήσαι πρὸς τὸν ἑαυτοῦ φίλον, καὶ οὕτως ἀπελύετο εἰς τὴν

5 Ex. 20, 18. — 8 Ex. 19, 13. — 10 Ex. 20, 19. — 13 Ex. 24, 15 *sqq.* — 19 Ex. 34, 28. — 20 Ex. 24, 9; 10. — 24—*p.* 120, 11 Ex. 33, 11 *sqq.*

2 ἐπ' αὐτῷ CNV ἐν αὐτῷ R. — 3 ὁ καπνὸς] ἡ ἀτμὶς R. — ὡσεὶ ἀτμὶς καμίνου BFG. — 4 ἐγένοντο N *et ut vid.* G. — 5 ἰσχυρῶς BRV. — 7 μὴ τολμῶντες πλησιάσαι LR. — 8 πόρρωθεν *om.* N. — 10 εἶπαν LP εἶπεν CFGRV. — 14 τοῦ *om.* CFV. — αὐτῶ ACH αὐτὸν R. — 15 φλέγων AFHP. — 21 τὰ *om.* GN. — 24 ἐνώπιος] ἐπωπίως ADF. — 25 λαλῆσαι CDFGH λάλησαι P λαλήσει BRV. — ἀπολύετο M ἀπολυέτω B.

παρεμβολήν. καὶ εἶπε Μωϋσῆς πρὸς κύριον· εἰ εὕρηκα
χάριν ἐνώπιόν σου, ἐμφάνισόν μοι σαυτόν· γνωστῶς ἴδω σε,
ὅπως ἂν ὦ εὑρηκὼς χάριν ἐνώπιόν σου καὶ ἐνδοξασθησό-
μεθα ἐγώ τε καὶ ὁ λαός σου. καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μω-
5 ϋσῆν· καὶ τοῦτόν σοι τὸν λόγον, ὃν εἴρηκας, ποιήσω· εὕ-
ρηκας γὰρ χάριν ἐνώπιόν μου, καὶ οἶδά σε παρὰ πάντας, καὶ
χάριν ἔχεις παρ' ἐμοί. ἀλλ' οὐ δυνήσῃ ἰδεῖν τὸ πρόσωπόν
μου· οὐ γὰρ μὴ ἴδῃ ἄνθρωπος τὸ πρόσωπόν μου καὶ ζή-
σεται. καὶ ἰδοὺ τόπος παρ' ἐμοί, καὶ στήσῃ ἐπὶ τῆς πέτρας,
10 καὶ σκεπάσω τῇ χειρί μου, καὶ τότε ὄψει τὰ ὀπίσω μου.
τὸ δὲ πρόσωπόν μου οὐκ ὀφθήσεταί σοι. εἶτα μέλλων
τὸ δευτερονόμιον δέχεσθαι πάλιν φησίν· καὶ ἀνέβη Μωϋ-
σῆς εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ, καθὰ συνέταξεν αὐτῷ κύριος. καὶ
κατέβη κύριος ἐν νεφέλῃ, καὶ παρέστη αὐτῷ ἐκεῖ ἡμέρας μ'
15 καὶ νύκτας μ'. ἄρτον οὐκ ἔφαγε καὶ ὕδωρ οὐκ ἔπιε καὶ
ἔγραψεν ἐπὶ τῶν πλακῶν τὰ ῥήματα τῆς διαθήκης, τοὺς
δέκα λόγους. καὶ λαβὼν τὰς πλάκας καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ
ὄρους δεδοξασμένος, εἶδεν Ἀαρὼν καὶ πάντες οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ
τὸ πρόσωπον Μωϋσέως, καὶ ἦν δεδοξασμένον, καὶ ἐφοβή-
20 θησαν αὐτῷ προσεγγίσαι. καὶ εἰκότως· νηστεύσας γὰρ ἡμέ-
ρας π' κυρίῳ παρεστηκὼς καὶ τὰς θεογράφους πλάκας δεξά-
μενος καὶ τὸ θεόσδοτον δευτερονόμιον εἰληφὼς τοσοῦτον
86 M. αὐτοῦ τὸ πρόσωπον ἐκ τῆς θεοπτίας ἐδοξάσθη, ὥστε μὴ
δύνασθαι τὸν λαὸν ἀτενίσαι πρὸς τὴν ἐκεῖθεν φερομένην
25 θείαν αἴγλην τε καὶ δόξαν. καὶ διὰ τοῦτο κάλυμμα ἐπετί-
θει, ἡνίκα πρὸς αὐτοὺς ὡμίλει. ἀκτῖνας γὰρ ἐκπέμπων
σελασφόρους καὶ ἀπαστράπτων σφόδρα τὰς ὄψεις ἀπέστρεφε

12 Ex. 34, 4; 5. — 14 Ex. 34, 28. — 18 Ex. 34, 30.

3 ἐνδοξασθησώμεθα A *et* P *corr. ex* -όμεθα. — 10 σκεπάσω σε AFGHR. — ὄψῃ ACNPV. — 13 σινά AC. — 23 ἐδοξάσθη ἐκ (ἀπὸ V) τῆς θεοπτίας LV. — 27 ἀστράπτων BG.

3 ἐναντίον σου P Ex. — 18 οἱ *om.* P. — 19 μωϋσῆς P.

τῶν ὁρώντων ὥσπερ τις ἡλιακὴ αὐγὴ τοῖς ὀφθαλμοῖς προσπίπτουσα. μετὰ γὰρ ἡμέρας μ' κατελθὼν καὶ διὰ τὴν μοσχοποιΐαν θυμωθεὶς εὐθέως τὰς πλάκας συντρίψας ἐπὶ τὸ ὄρος ἀνέδραμε καὶ τοσαύτας ἄλλας ἐνδιατρίψας ἐν τῷ ὄρει ἡμέρας προσφιλοσοφῶν τῷ θεῷ, πάσης ἀνθρωπίνης τροφῆς 5 *ὡς καὶ ἐν ταῖς προτέραις ἡμέραις γενόμενος ἄγευστος, οὕτω τὰς δευτέρας πλάκας λαβὼν πρὸς τὸν λαὸν κατῆλθεν. ποῖος οὖν λογισμὸς ἀνθρώπινος τὸ ὑπέρογκον τοῦδε τοῦ θαύματος παραστῆσαι δυνήσεται; πῶς ἡ ῥοώδης τοῦ σώματος φύσις τοσοῦτον κινουμένη διήρκεσεν οὐδενὸς ἀντιπληροῦντος τὸ* 10 *καθ' ἡμέραν διαπνέον καὶ ἐξωθούμενον τῆς δυνάμεως; λύει δὲ τὸ ἄπορον τοῦτο πρᾶγμα καὶ θαυμάσιον ὁ θεῖος λόγος, ὅταν λέγει· οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος θεοῦ. οὐκοῦν εὔδηλον πᾶσιν ἐντεῦθεν ὡς μηδὲν τὸν ἄγγελον τοῦτον βε-* 15 *βρωκέναι παντελῶς ἐν ᾗ κατῆλθεν ἡμέρᾳ σπεύδων ἐν λόγῳ κυρίου, καὶ τῇ ἐπαύριον ἐν τῷ ὄρει ἀνῆλθεν, ὅς γε δικαίως τῷ δικαίῳ θυμῷ χρησάμενος τὰς ἐν λίθῳ σαπφείρῳ δακτύλῳ θεοῦ γραφείσας θείας ῥήσεις μὴ φέρων τὴν ἐπάρατον ἐργασίαν τε καὶ θεοστυγῆ πρᾶξιν τῶν ἀνοσίων ἐκείνων καὶ* 20 *βεβήλων συνέτριψεν, τοῦτο μὲν ἀνάξιον πάμπαν εὖ μάλα*

2—14 Nilus de monast. exerc. *cp.* 14 Migne Tom. 79, 736. — 13 Deut. 8, 3.

4 *ἐν τῷ ὄρει ἐνδιατρίψας* (*διατρ.* B) *ἡμέρας* BHMR *ἐνδιατρ. ἡμ. ἐν τ. ὄρει* G *ἡμέρας ἐν τῷ ὄρει ἐποίησε* (*om. ἐνδιατρίψας*) C. — 6 *καὶ om.* ABR. — 8 *τούτου τοῦ θαύμ.* L (*τοῦ θ. τούτου* Nil.). — 10 *κενουμένη* L (*κεκενωμένη* Nil.). — *οὐδενὸς*] *οὐδαμὸς* C *οὐδαμῶς* FLV. — 13 *λέγη* BDGRV *et* L *corr. ex λέγει m. 1 ut vid.* — 17 *ὥς γε* CHM *ὥστε* R. — 21 *μὲν οὖν ἀνάξιον* BV. — *εὖ μάλα πάμπαν* G *πάμπαν om.* FL.

5 *ἡμέρας om.* P. — 6 *ἡμέραις* μ̄ *γενόμενος* P. — 17 *καὶ τῇ ἐπαύριον ἀνῆλθε μετὰ τὴν θεοστυγῆ τῶν ἀνοσίων ἐκείνων ἔντευξίν τε καὶ λυσσώδη πρᾶξιν, ὅς γε* P. — 20. 21 *ἐργασίαν τε καὶ ἀτοπίαν συνέτριψεν* (*rell. om.*) P.

κρίνας τοιαύτης θεουργίας καὶ εὐεργεσίας ἀπολαῦσαι τοὺς θεομισεῖς καὶ ἐμβροντήτους, τοῦτο δὲ μᾶλλον εἰδὼς τὴν κατ' αὐτῶν ἔνδικον ἀγανάκτησιν τοῦ θεοῦ καὶ διὰ τοῦτο παντί που δῆλον κελεύσας εἰ καὶ μὴ πάντας ἡβηδόν, ἀλλὰ τοὺς πα-
5 ρατυχόντας ἀναιρεθῆναι. πῶς οὖν ὁ τοιαύτης καὶ τοσαύτης ἐγκρατείας καὶ νηστείας ἐργάτης καὶ χάριτος θείας ἔμπλεος ἐκ διαμέτρου καὶ θείῳ ζήλῳ πυρπολούμενος ἅμα καὶ ἰλιγγιῶν καὶ ἀδημονῶν καὶ ἀθυμῶν σφόδρα καὶ λυπούμενος καθ' ὑπερβολὴν ἐπὶ τῇ φοβερᾷ τῶν ἀχαρίστων ἁμαρτίᾳ καὶ ἀστόργων καὶ
87 M. 10 ἀσπόνδων ἠνέσχετο βρώσεως καὶ πόσεως μετασχεῖν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, πικρίας καὶ θυμοῦ πεπληρωμένος καὶ στενοχωρίας ἐν λαῷ κακούργῳ καὶ μυσαρωτάτῳ, μὴ πρότερον ὑπὲρ αὐτῶν ἐξιλεωσάμενος δι' ἐπιτεταμένης ἔτι νηστείας καὶ κατανύξεως, ἧς οὐδὲν φίλον θεῷ πέφυκεν, εὖ εἰδὼς εἴ καί τις ἄλλος;
15 ὅτι γὰρ μία γέγονεν ἡμέρα μόνη μεταξὺ τῆς ἐξ ὄρους καταβάσεως αὐτοῦ καὶ ἀναβάσεως, ἐν ᾗ τάς τε πλάκας συντρίψας καὶ τὸν μόσχον ἐξαφανίσας καὶ τοὺς τρισχιλίους αἰσχίστους καὶ κακίστους ἄνδρας ὀλοθρεύσας, βουλόμενος ὡς οἷόν τε καταπαῦσαι τὴν ὀργὴν τοῦ θεοῦ μικρὸν καὶ τὸν ἄκρατον
20 θυμόν, αὐτίκα τῇ ἐπιούσῃ θᾶττον ἀνῆλθεν εἰς τὸ ὄρος πρὸς κύριον δυσωπήσων ὑπὲρ αὐτῶν, ἄκουσον τί φησιν ἡ γραφὴ διαρρήδην· καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν αὔριον, καὶ εἶπε Μωϋσῆς πρὸς τὸν λαόν· ὑμεῖς ἡμαρτήκατε ἁμαρτίαν μεγάλην, καὶ

22—*p*. 123, 13 Exod. 32, 30 *sqq*.

4 ἡβηδόν] ἀμοιβαδόν G *om*. LR. — 6 ἔμπλεως BCDRV. — 7 ἰλιγγιῶν *sed* ἰ *m. 2 in lit*. L ἰλιγγνῶν H εἰλιγγιῶν ADP ἠλιγγιῶν (-νῶν M) CFM ἰλιγκῶν G. — 10 βρώσεως ἢ (ἢ H) πόσεως DHR. — 12 ὑπὲρ ἑαυτῶν BV ὑπὲρ ἑαυτοῦ R *om*. A. — 15 μία μόνη γέγ. ἡμ. HM γέγ. ἡμ. μόνη μία G μόνη *om*. R. — αὐτοῦ καταβ. καὶ ἀναβ. B αὐτοῦ καταβ. καὶ αὖθις ἀναβ. L καταβάσ. καὶ αὖθις ἀναβάσ. αὐτοῦ P αὐτοῦ καὶ ἀναβάσ. *om*. C.

2 ἐμβροντήτους] βεβήλους P. — 4 τοὺς πάντας P *qui* μὴ *spr. vers. exhibet*. — 8 ἀδημονῶν τε καὶ P. — 11 πεπληρωμένης (*sic*) ἔτι καὶ P. — 17 ἐξαφανίσας ἤτοι συντρίψας καὶ σπείρας εἰς τὸ ὕδωρ καὶ ποτίσας τὸ σύντριμμα τὸν λαὸν καὶ τοὺς P.

νῦν ἀναβήσομαι πρὸς τὸν θεόν, ἵνα ἐξιλάσωμαι περὶ τῆς ἁμαρτίας ὑμῶν. εἶτα ἐπήγαγεν εὐθέως· ἐπέστρεψε δὲ Μωϋσῆς πρὸς κύριον καὶ εἶπεν· δέομαι, ἡμάρτηκεν ὁ λαὸς οὗτος ἁμαρτίαν μεγάλην καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς θεούς. καὶ νῦν εἰ μὲν ἀφεῖς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν, ἄφες, εἰ δὲ 5 μή, ἐξάλειψόν με ἐκ τῆς βίβλου ἧς ἔγραψας. καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωϋσῆν· εἴ τις ἥμαρτεν ἐνώπιόν μου, ἐξαλείψω αὐτὸν ἐκ τῆς βίβλου μου. νυνὶ δὲ βάδιζε καὶ ὁδήγησον τὸν λαὸν τοῦτον εἰς τὸν τόπον ὃν εἴρηκά σοι, καὶ ἰδοὺ ὁ ἄγγελός μου προπορεύσεται πρὸ προσώπου σου. ᾗ δ' ἂν 10 ἡμέρᾳ ἐπισκέπτωμαι, ἐπάξω ἐπ' αὐτοὺς τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν. καὶ ἐπάταξε κύριος τὸν λαὸν περὶ τῆς ποιήσεως τοῦ μόσχου, οὗ ἐποίησεν Ἀαρών. ἴδε τοίνυν χρηστότητα καὶ ἀποτομίαν θεοῦ κατὰ τὸν χριστοφόρον καὶ γνῶθι σαφῶς, ὅτι φοβερὸν ὄντως τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας θεοῦ ζῶντος καὶ ἀμήχανον 15 ἐκφυγεῖν τοὺς ἐπταικότας, ἀμετανόητα δήπουθεν, τὴν ἔνδικον καὶ ἀδέκαστον θείαν δίκην, εἰ καὶ [μὴ] παραχρῆμα ταύτην οὐκ ἐπάγει, καθὼς ἐναργέστατα διὰ βραχυλογίας ἀποδέδεικται. ὥστε λοιπὸν ἀναμφήριστόν ἐστιν, ὡς ὀγδοηκοντήμερον ἐφεξῆς ἀπόσιτος ἔφυ θεοφορούμενος ὁ θεσπέσιος 20 ἀνὴρ οὗτος καὶ ἐνισχυόμενος ἐν ἐκείνῃ τῇ πολλῇ προσ-

---

13 Rom. 11, 22. — 14 Hebr. 10, 31.

2 μωσῆς CF. — 5 ἀφεὶς AFGR ἀφῆς BCDLV ἀφῇς P. — αὐτῶν *om.* ABFLM. — 6 κἀμὲ NR. — 10 προπορεύεται CLP. — 11 ἐπισκέπτομαι (ἐπισκόπτ. F) ABFW ἐπισκέψομαι (-ωμαι LR) LMR. — 14 κατὰ τῶν χριστοφόρων B κατὰ τῶν χριστοφόνων FN *om.* GL. — 17 μὴ *uncis inclusi. om.* PR. — 13 οὐκ *om.* AFN. — ἐπάγῃ CL ἐπαγάγῃ B ἐπήγαγεν R. — καθὼς καὶ ἐναργ. N. — 19 ὀγδοηκονθήμερον BDFGM *et* P *m. 2* ὀγδοήκοντα θήμερον H π' ἡμέρας R. — 20 θεοφρουρούμενος NW *om.* F. — 21 προσεδρίᾳ BFNW προεδρίᾳ R.

4 οὗτος *om.* P. — 7 ἡμάρτηκεν P Ex. — 11 ἐν αὐτοῖς *corr. ex* ἐμαυτοὺς *m. 2 ut vid.* P. — αὐτῶν. εἶτα ἐπήγαγεν ὁ ἱερὸς λόγος λέγων· καὶ ἐπάτ. P. — 16 δήπου P. — 19 ἀναμφήριστον *m. 2 ut vid. ex* -ριτον P.

88 M. εδρείᾳ καὶ παραστάσει θεοῦ, θεὸς καὶ θεοφάντωρ ἤδη γενόμενος καὶ ὑπὲρ φύσιν ἀνθρωπίνην καρτερίαν καὶ εὐτονίαν ἐπιδειξάμενος, εἴτε ἐν σώματι πέλων εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος ὁ θεὸς μόνος οἶδεν ὁ τοῦτον οὕτως ἀποφή-
5 νας καὶ ὑπερφυῶς δοξάσας. εἶτα πάλιν φησίν· ἡνίκα δ' ἂν εἰσεπορεύετο Μωϋσῆς εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, εἱστήκει πᾶς ὁ λαὸς σκοπεύοντες. ὡς δ' ἂν εἰσῆλθε Μωϋσῆς εἰς τὴν σκηνήν, κατέβαινεν ὁ στῦλος τῆς νεφέλης καὶ ὁ θεὸς ἐπὶ τὴν σκηνήν, ὁ δὲ λαὸς ἑώρα τὸν στῦλον τῆς
10 νεφέλης καὶ προσεκύνουν ἕκαστος ἐκ τῆς σκηνῆς αὐτοῦ. καὶ οὕτως ἐλάλει κύριος μετὰ Μωϋσέως ἐνώπιον τοῦ λαοῦ. καὶ τὸν μὲν λαὸν ἐκ τῆς ὀργῆς κυρίου διαφόρως ἐπαγωνιζόμενος ἐξελέσθαι τοσοῦτον ὑπὲρ αὐτῶν ἠλόγησε τῆς οἰκείας σωτηρίας, ὡς καὶ ἐν τῇ θραύσει τοῦ θεοῦ κατὰ τὸν Δαυὶδ
15 στῆναι καὶ φάναι· εἰ μὲν ἀφεῖς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν, ἄφες, εἰ δὲ μή, ἐξάλειψον κἀμὲ ἐκ τῆς βίβλου ἧς ἔγραψας. εἶπε γάρ, φησίν, τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς, εἰ μὴ Μωϋσῆς ὁ ἐκλεκτὸς αὐτοῦ ἔστη ἐν τῇ θραύσει αὐτοῦ τοῦ μὴ ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς. ὅσοι δὲ κατεξανέστησαν αὐτῷ οἱ μὲν κατεπόθησαν
20 εἰς γῆν ζῶντες, οἱ δὲ θείου πυρὸς γεγόνασι παρανάλωμα. φησὶ γάρ· καὶ ἐγένοντο οἱ τεθνηκότες ἐν τῇ θραύσει χιλιάδες ιδ' καὶ ἑπτακόσιοι χωρὶς τῶν τεθνηκότων ἕνεκεν Κορέ.

Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ Μαρία ἡ προφῆτις καὶ ἀδελφὴ αὐτοῦ λαλήσασα κατ' αὐτοῦ δίκην ἔδωκεν. καὶ ἐλάλησεν,
25 φησίν, Μαρία καὶ Ἀαρὼν κατὰ Μωϋσέως ἕνεκεν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Αἰθιοπίσσης, ὅτι γυναῖκα Αἰθιόπισσαν ἔλαβεν,

3 II. Cor. 12, 2. — 5—11 Ex. 33, 8 *sqq.* — 14—19 Psalm. 105 (106), 23. Ex. 32, 32. — 21 Num. 16, 49. — 24—*p.* 125, 12 Num. 12, 1 *sqq.*

4 μόνος *om.* CR. — 6 τοῦ μαρτυρίου — 8 εἰς τὴν σκηνήν *om.* FR — 7 εἱστήκει — 8 εἰς τὴν σκηνήν *om.* G. — 8 στῦλος *et* 9 στῦλον B στύλος *et* στύλον rell. — 15 ἀφεὶς ABFGHR ἀφῇς CDV. — 18 ἐν τῇ θραύσει ἐνώπιον αὐτοῦ (ἐν. τοῦ θεοῦ G) AGRV ἐν τῇ θραύσει (*om.* αὐτοῦ) F. — 23 προφήτις DF προφήτης HMP.

3 ἐνδειξάμενος P. — 25 κατὰ μωϋσῆι P Ex.

καὶ εἶπαν· μὴ Μωϋσῇ μόνῳ λελάληκεν ὁ θεός. καὶ ἤκουσε κύριος· καὶ ὁ ἄνθρωπος Μωϋσῆς πραῢς σφόδρα παρὰ πάντας ἀνθρώπους τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ κατέβη κύριος ἐν στύλῳ νεφέλης ἐπὶ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου καὶ εἶπε πρὸς Ἀαρὼν καὶ Μαρίαν· ἐὰν γένηται προφήτης ὑμῶν 5 *κυρίῳ, ἐν ὁράματι αὐτῷ γνωσθήσομαι καὶ ἐν ὕπνῳ λαλήσω αὐτῷ· οὐχ οὕτως ὡς ὁ θεράπων μου Μωϋσῆς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ μου πιστός ἐστιν. στόμα κατὰ στόμα λαλήσω αὐτῷ ἐν εἴδει καὶ οὐ δι' αἰνιγμάτων, καὶ τὴν δόξαν μου εἶδεν. καὶ διὰ τί οὐκ ἐφοβήθητε καταλαλῆσαι κατὰ τοῦ θεράποντός* 10 *μου Μωϋσέως; καὶ ὀργὴ θυμοῦ κυρίου ἐπ' αὐτοῖς καὶ ἀπῆλθον. καὶ ἰδοὺ Μαρία λεπρῶσα ὡσεὶ χιών. ἀλλ' οὖν γε δυσωπήσας Μωϋσῆς περὶ αὐτῆς, καὶ ἀφορισθεῖσα ἐκ τοῦ* 89 M. *λαοῦ ἡμέρας ζ' ἰάθη κατὰ τὸν λόγον κυρίου. καὶ μετὰ ταῦτα Μαρία ἐτελεύτησεν. καὶ οὐκ ἦν ὕδωρ τῇ συναγωγῇ,* 15 *καὶ ἐλοιδορεῖτο ὁ λαὸς πρὸς Μωϋσῆν καὶ Ἀαρών, καὶ καταβοήσαντες, εἶπε κύριος πρὸς Μωϋσῆν· λάβε τὴν ῥάβδον ταύτην καὶ ἐκκλησίασον τὴν συναγωγὴν σὺ καὶ Ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου, καὶ λαλήσατε πρὸς τὴν πέτραν ἐναντίον αὐτῶν, καὶ δώσει τὰ ὕδατα αὐτῆς. καὶ ἔλαβε Μωϋσῆς τὴν* 20 *ἀπέναντι κυρίου ῥάβδον καὶ ἐξεκλησίασε Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν τὴν συναγωγὴν ἀπέναντι τῆς πέτρας καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· ἀκούσατέ μου, οἱ ἀπειθεῖς, μὴ ἐκ τῆς πέτρας ταύτης ἐξάξωμεν ὑμῖν ὕδωρ. καὶ ἐπάρας Μωϋσῆς τὴν χεῖρα αὐτοῦ*

14—*p.* 126, 5 Num. 20, 1 *sqq.*

1 *εἶπον* GL *εἶπεν* CFRV. — *μωϋσεῖ* BFV *μωσεῖ* R. — 7 *δὲ ὡς θερ.* G *ὡς om.* PR Ex. — 11 *ἐπ' αὐτοὺς* ABFGLV *om.* R. — 15 *ἐν τῇ συναγωγῇ* FPRV. — 16 *ἐλοιδόρει* CFLRV. — *ὁ λαὸς τὸν μωϋσῆν* CFR *ὁ λ. τῷ μωϋσῇ* (-*εῖ* V) LVW. — *καὶ καταβοήσαντες καὶ εἶπε* R *καὶ κατεβόουν καὶ εἶπε* F *καταβοήσαντες καὶ εἶπε* ABN *καταβοήσαντες εἶπε* G. — 21 *ἐξεκκλησίασε* ADFHL *ἐκκλησίασε* BR. — 22 *εἶπον* CLRV. — 23 *μου*] *ἡμῶν* L *ἡμῖν* R. — *ἐξάξομεν* BV (*sed* W -*ωμεν*) *ἐξάξωμε* C *ἐξάξω* DHR.

16 *καὶ ante ἐλοιδορεῖτο om.* P.

καὶ πατάξας τὴν πέτραν τῇ ῥάβδῳ δὶς ἐξῆλθεν ὕδωρ πολύ, καὶ ἔπιεν ἡ συναγωγὴ καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν. καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωϋσῆν καὶ Ἀαρών· ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπιστεύσατε ἁγιάσαι με ἐναντίον τοῦ λαοῦ, διὰ τοῦτο οὐκ εἰσάξετε ὑμεῖς
5 *τὴν συναγωγὴν ταύτην εἰς τὴν γῆν ἣν ἔδωκα αὐτοῖς. διὸ προστεθήτω Ἀαρὼν πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ καὶ ἀποθανέτω, ὅτι οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν ἐκείνην, διότι παρωξύνατέ με ἐπὶ τοῦ ὕδατος τῆς ἀντιλογίας καὶ λοιδορίας τοῦ λαοῦ. καὶ ἀνεβίβασε Μωϋσῆς τὸν Ἀαρὼν εἰς τὸ ὄρος, καθὰ συνέταξε*
10 *κύριος ἐναντίον πάσης συναγωγῆς, καὶ ἐξέδυσεν αὐτὸν τὰ ἱερατικὰ ἱμάτια καὶ ἐνέδυσεν αὐτὰ Ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανεν Ἀαρὼν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους ἐν τῷ μ' ἔτει τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ζήσας ἔτη ρκγ'. καὶ εἶδε πᾶσα ἡ συναγωγὴ ὅτι ἀπελύθη Ἀαρών, καὶ ἔκλαυσαν αὐτὸν*
15 *ἡμέρας λ'.*

Καὶ μετὰ ταῦτα εἶπε κύριος πρὸς Μωϋσῆν· ἀνάβηθι εἰς τὸ ὄρος τὸ Ναβαῦ καὶ ἴδε τὴν γῆν, ἣν δίδωμι τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ τελεύτα ἐκεῖ ὃν τρόπον ἀπέθανεν Ἀαρὼν
90 M. *ὁ ἀδελφός σου ἐν τῷ ὄρει, διότι ἠπειθήσατε τῷ ῥήματί μου*
20 *ἐπὶ τοῦ ὕδατος τῆς ἀντιλογίας Κάδης καὶ οὐχ ἡγιάσατέ με ἐν τῷ λαῷ, ὅτι ἀπέναντι ὄψει τὴν γῆν καὶ ἐκεῖ οὐκ εἰσελεύσῃ. τοῦ δὲ Μωϋσέως πολλὰ καὶ πολλάκις δεηθέντος τοῦ θεοῦ περὶ τούτου καὶ λέγοντος· διαβὰς οὖν, ὦ δέσποτα κύριε, τὸν Ἰορδάνην ὄψομαι τὴν ἀγαθὴν γῆν ἐκείνην καὶ*

5—15 Num. 20, 24 *sqq.* — 16—22 Deut. 32, 48 *sqq.* — 23—*p.* 127, 6 Deut. 3, 25; 26.

1 *δὶς τῇ ῥάβδῳ* N. — 2 *ἔπιεν ὁ λαὸς τῆς συναγωγῆς* RV. — 7 *παροξύνατε* AHMP *ἐπαροξύνατε* C. — 10 *πάσης τῆς συναγωγῆς* NV Num. — 17 *τὸ ναβαὺ* L *τὸν ἄβαῦ* A *τὸ παβαῦ* C *τὸ ναυα* G. — 18 *ἀαρὼν om.* BV. — 20 *κάδδης* BR *καδάκης* G. — 23 *ὦ*] *ὧδε* D *om.* GR. — *δέσποτα om.* CF. — 24 *κύριε om.* HM.

6 *ἀποθανείτω* P. — 7 *εἰσήλθητε* P. — 9 *συνέταξεν αὐτῷ κύριος* P. — 15 *ἡμέρας μ̄* P. — 18 *τελευτᾷ* P. — 19 *ἐνὼρ τῷ ὄρει* P Deut. — 21 *ὄψῃ* P. — 23 *τῷ θεῷ* P. — *εἰπόντος* P.

τὸ ἅγιον ὄρος καὶ τὸν Ἀντιλίβανον, εἶπε κύριος πρὸς αὐτόν· ἱκανούσθω σοι. ὅρα μὴ προσέλθῃς μοι ἔτι λαλῆσαι περὶ τούτου, ἀλλὰ ἀνάβηθι ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους καὶ ἴδε κατὰ θάλασσαν καὶ βορρᾶν καὶ λίβα καὶ ἀνατολὰς τὴν ἀγαθὴν γῆν, ὅτι τοῖς ὀφθαλμοῖς σου ὄψει αὐτὴν καὶ ἐκεῖ οὐκ 5 εἰσελεύσῃ. καὶ γράψας ἐκ προστάγματος κυρίου τὴν μεγάλην ᾠδὴν καὶ διαθήκην καὶ ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ Ἰησοῦν τοῦ Ναυὴ εἰς τὸ διαδέξασθαι αὐτὸν ἀνέβη λοιπὸν εἰς τὸ ὄρος τὸ Βαρήμ, ὅ ἐστι Ναβαῦ. καὶ ἔδειξεν αὐτῷ κύριος πᾶσαν τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· 10 αὕτη ἡ γῆ, ἣν ὤμοσα Ἁβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ λέγων· τῷ σπέρματί σου δώσω αὐτήν, ἔδειξα τοῖς ὀφθαλμοῖς σου, καὶ ἐκεῖ οὐκ εἰσελεύσῃ. καὶ ἐτελεύτησεν ἐκεῖ Μωϋσῆς διὰ ῥήματος κυρίου ζήσας ἔτη ρκʹ. καὶ θάψας αὐτὸν ὁ λαὸς καὶ κλαύσας ἡμέρας μʹ, οὐδεὶς οἶδε τὴν ταφὴν αὐτοῦ. καὶ 15 οὐκ ἀνέστη ἔτι προφήτης ἐν Ἰσραὴλ ὡς Μωϋσῆς, ὃν ἔγνω κύριος αὐτὸν πρόσωπον κατὰ πρόσωπον ἐν πᾶσι τέρασι καὶ σημείοις. μεθ' ὃν οὐδεὶς ὑπὲρ τὰ ρκʹ ἔτη ἔζησεν.

Καὶ τῷ μὲν μʹ ἔτει τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ τῇ νουμηνίᾳ, φησὶν Ἰώσηπος, τοῦ πρώτου μηνὸς Νισὰν ἐτε- 20 λεύτησε Μαρία καὶ ἐτάφη ἐν Ὢρ τῷ ὄρει, καὶ τῇ νουμηνίᾳ τοῦ πέμπτου μηνὸς Ἂβ τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐτελεύτησεν Ἀαρὼν καὶ ἐτάφη ἐν Ὢρ τῷ ὄρει, καὶ τῇ νουμηνίᾳ τοῦ δωδεκάτου μηνὸς Ἄδαρ τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐτελεύτησε Μωϋσῆς ἐν

8—18 Deut. 34, 1 *sqq.* — 19 Joseph. Arch. IV, 78; 84; 327.

1 τὸ *ἀντιλίβανον* PR. — *καὶ εἶπε* RV. — 3 *ἀλλ'* DGPR. — 8 *τοῦ*] *τὸν* AC *τὸν τοῦ* GR. — *ναυὴ* MW *ναυὶ* A *ναβῇ* G *ναυῇ* rell. — 9 *ὄρος τὸ βαρίμ* ACLV *ὄρος τὸ ἀβαρείμ* R *ὄρος βαρείμ* G *ὄρος βαραρίμ* B. — *ἐστι ναβαύ* C *ἐστιν ἀβαῦ* AHLM *ἐστὶν ἀ̓ν̄α* G. — 13 *μωϋσῆς ἐκεῖ* BHM. — 17 *κατὰ*] *πρὸς* FG. — 18 *ρνʹ* B *ἑκατὸν ὀκτῶ* F. — 20 *ἰώσηππος* GR *ἰώσιππος* AHM. — *νισᾶν* FLG *νισσὰν* R *νησὰν* DM *et sic fere deinceps.* — 21 *καὶ τῇ* —23 *ἐν ὧρ τῷ ὄρει om.* CF. — 22 *ἃβ τοῦ* AB *άβ* (*sine spir.*) *τοῦ* DM *αὐτοῦ* L *sed αὐ eras.*

1 *ὅρος ἐκείνωι* P.

ὄρει τῷ Βαρήμ, ἐν ᾧ καὶ ἐτάφη, καί τινα λοιπὸν φωτοειδῆ
91 M. νεφέλην γεγενῆσθαι κατὰ τὸν τόπον ἐκεῖνον ἀμαυροῦσαν καὶ
ἀποτειχίζουσαν τὰς ὄψεις τῶν δρώντων, ἵνα μὴ γινώσκοιεν
αὐτοῦ τὸν τάφον εἰς τὸν αἰῶνα. προσεκτέον οὖν ὅπως τὸν
5 Νισὰν πρῶτον μῆνα λέγει, ὅνπερ ἡμεῖς ὀνομάζομεν Μάρτιον
καὶ οὐχὶ Ἀπρίλλιον, ὥς τινες οἴονται. ὅτι γὰρ πρῶτος μήν
ἐστι παρ' Ἑβραίοις ὁ Νισάν, ὡς καὶ αὐτὴ δηλοῖ τοῦ ὀνό-
ματος ἡ ἑρμηνεία ἑβραϊστὶ λεγομένου Νισάν, ὅ ἐστι πρῶτος
μήν, ὁ παρ' ἡμῖν λεγόμενος Μάρτιος, μάρτυς μὲν καὶ οὗτος
10 ὁ σοφώτατος καὶ νομοδιδάσκαλος Ἰώσηπος τὸν Νισὰν πρῶ-
τον εἰπὼν μῆνα καὶ τὸν Ἄβ πέμπτον καὶ τὸν Ἄδαρ δωδέ-
κατον, μάρτυς δὲ μᾶλλον θεῖός τε καὶ ἀξιόχρεος ὁ προφή-
της Ζαχαρίας περὶ τοῦ ἐνάτου καὶ ἑνδεκάτου μηνὸς λέγων·
τῇ τετάρτῃ τοῦ ἐνάτου μηνός, ὅς ἐστι Χασλεῦ, καὶ πάλιν τῇ
15 τετάρτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ ἑνδεκάτου μηνός, ὅς ἐστι Σαβάτ. καὶ
γὰρ οὕτω καὶ παρ' ἡμῖν, εἰ πρῶτος ὁ Μάρτιος ἀριθμηθείη,
ὄγδοος ὁ Ὀκτώβριος εὑρίσκεται καὶ δέκατος ὁ Δεκέμβριος.
καὶ μέντοι καὶ τὸ ἔαρ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ πρωτοκτίστου μηνὸς
ἄρχεται Μαρτίου, καὶ ἡ γῆ βλαστάνει κατὰ τὴν θείαν πρόσ-
20 ταξιν βοτάνην χόρτου, καὶ οἱ τοῦ ἐνιαυτοῦ καιροὶ τέσσαρες
ἀνὰ τριῶν μηνῶν ἔχοντες ἀριθμοῦνται, καὶ λέγεται ὁ ψῆφος
αὐτῶν ἔαρ καὶ θέρος, φθινόπωρον καὶ χειμών.

Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ὁ πολυμαθὴς καὶ πολυίστωρ Εὐσέ-
βιος ἐν τοῖς χρονικοῖς κανόσι φησίν· οἱ οὖν Ἰουδαῖοι τὴν

13 Zach. 7, 1; 1, 7. — 19 Gen. 1, 11.

1 Βαρείμ BGPR Βαρίμ CFL. — 1. 2 νεφέλην φωτοειδῆ AG νεφέλην φω^{τν}(= φωτεινήν) B. — 2 γενέσθαι ABG. — 10 ἰώσηππος GR ἰώσιππος AHM. — 11. 12 εἰπὼν πρῶτον BG εἰπὼν om. F. — 12 ἀξιόχρεως BDGMR. — 13 ἐννάτου BFNPV θ' GR. — 14 ἐννάτου BDFHV θ' GR. — χασλεύ CF. — 15 σαβατά C σαβάβ A σαβάμ G σαφάτ N. — 16 καὶ om. N. — ἀριθμηθῇ V ἀριθμήθη W ἀριθμηθῆναι C ἀπαριθμήθη R om. G.

5 ὀνομάζωμεν P. — 6 οὐχ ἀπρίλλιον P. — 7 ὁ om. P. — 8 λεγουμένου P. — 21 καὶ λέγονται ἔαρ P.

τοῦ ἔτους νεομηνίαν τοῦ παρ' αὐτοῖς λεγομένου Νισὰν ἤτοι τῇ κε' τοῦ Μαρτίου μηνὸς ἔχει πάντοτε, ἥτις ἐστι πρωτόκτιστος ἡμέρα, ἐν ᾗ τόδε τὸ πᾶν ἐκ μὴ ὄντων εἰς τὸ εἶναι παραγαγὼν ὁ θεὸς κατ' αὐτὴν εὐδοκίᾳ τοῦ πατρὸς καὶ συνεργίᾳ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐνοικήσας ἐν τῇ ἁγίᾳ παρ- 5 θένῳ τῷ αὐτῷ ἔτει ἐνηνθρώπησεν, καὶ κατ' αὐτὴν ἐκ τάφου ἀνέστη, καὶ γέγονε τὸ λεγόμενον κυριακὸν πάσχα. αὕτη τοίνυν καὶ ἡμῖν κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ ἁγίαν ἐκκλησίαν ἀρχὴ ἔτους ἔστω πάντοτε, καθ' ὃν καὶ τὸ ἅγιον πάσχα εὑρίσκοντες εἰς κυριακὴν ἐμπίπτον μετὰ τὴν τεσσαρισκαιδεκάτην 10 τῆς σελήνης τοῦδε τοῦ μηνὸς Μαρτίου τοῦ καὶ Νισὰν προσαγορευομένου οὐκ ἰουδαϊκῶς ἀλλ' ἀποστολικῶς ἐκτελοῦμεν κατὰ φυσικὴν καὶ θεοπαράδοτον μέθοδον.

Οὕτως οὖν ὁ θαυμάσιος οὗτος ἀνὴρ διαπρέψας καὶ 92 M. τερατουργὸς ἀναδειχθεὶς τοὐναντίον πάλιν καὶ μετὰ πολλῆς 15 ὀδύνης καὶ θλίψεως διαπεραίνει τὸν βίον. καὶ γὰρ ἀποδυρόμενος τὴν στέρησιν τῆς ἐπηγγελμένης ἁγίας γῆς ἔλεγε πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας· κύριος ὁ θεὸς ἐθυμώθη μοι περὶ τῶν λεγομένων ἐφ' ὑμῶν καὶ ὤμοσεν, ἵνα μὴ διαβῶ τὸν Ἰορδάνην τοῦτον καὶ εἰσέλθω εἰς τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεός 20 σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ. ἐγὼ γὰρ ἀποθνήσκω ἐν τῇ γῇ ταύτῃ καὶ οὐ διαβαίνω τὸν Ἰορδάνην, ὑμεῖς δὲ διαβαίνετε

18 Deut. 4, 21 *sqq.*

2 ἔχουσι LR *et* D *corr. ex* ἔχει *incert. q. m.* — 4 παρήγαγεν ὁ θεὸς NR. — καὶ κατ' N. — κατὰ τὴν εὐδοκίαν BR κατὰ τῇ εὐδοκίᾳ W. — 5 συνεργείᾳ AFGNP συνερ^Γ' B. — 6 καὶ ἐκ CFLV. — 7 λεγόμενον *om.* N. — 8 καὶ *om.* NR. — 9 καθ' ἣν DF *sed in* D ἣν *m. 2 ex* ὃν *corr. vid.* — 10 τεσσαρεσκαιδεκάτην BFHMRV ιδ' ACG. — 12 ἀλλὰ CGV. — 14 οὕτως οὖν ὁ θαυμ. ἀνὴρ (μωϋσῆς R) οὕτως BR. — 15 καὶ *om.* CFLNRV. — 18 μοι *om.* FH. — 19 ὑφ' ὑμῶν FR Deut.

14 οὕτως οὖν θαυμασθεὶς ὁ θαυμ. οὗτος ἀνὴρ καὶ διαπρέψας ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἄγγελος ἐπίγειος καὶ οὐράνιος ἄνθρωπος, οὕτω καὶ μετὰ π. ὀδ. P. — 17 ἀποστέρησιν P.

καὶ κληρονομεῖτε τὴν ἀγαθὴν γῆν ταύτην. ποίαν τοίνυν ἄρα λιθίνην καρδίαν οὐ συνέτριψεν ἡ τοῦ δικαίου θλίψις τότε; ποίαν ψυχὴν ἀμείλικτον καὶ δυσπαράκλητον οὐ κατεμάλαξε καὶ εἰς οἶκτον ἤγαγε ταῦτα μετὰ δακρύων φθεγγό-
5 μενα; τίνα οὐκ ἂν ἐξέπληξε καὶ ἐφόβησε καὶ πρὸς δάκρυα καὶ θρῆνον ἀκατάσχετον ἐκίνησεν; ὄντως ἀληθῶς πολλαὶ αἱ θλίψεις τῶν δικαίων. ἰδοὺ γάρ, ὁ ἐκ βρέφους ἀστεῖος ὁρώμενος καὶ θείας χάριτος ἔμπλεος οὗτος ὁ ἀοίδιμος καὶ ἐξοχώτατος δίκαιος ἀπὸ τῆς πρώτης ἡλικίας ἀρξάμενος
10 θλίβεσθαι καὶ ὀδυνᾶσθαι καὶ ἀδημονεῖν μετὰ τῆς αὐτῆς ἀθυμίας τὸν βίον κατέλυσεν. ἵνα γὰρ τὰς ἐν Αἰγύπτῳ θλίψεις αὐτοῦ πολλὰς καὶ κακὰς παρῶμεν καὶ τὰς ἐν τῇ ἐρήμῳ διασκοπήσωμεν, ἔνθα μηκέτι φέρων τοῦ πολλάκις αὐτὸν λιθοβολῆσαι θελήσαντος λαοῦ τὴν ἀγνωμοσύνην καὶ
15 θρασύτητά τε καὶ ἀγριότητα καὶ παραιτούμενος τὴν προστασίαν ἐκ πολλῆς ἀθυμίας καὶ θάνατον αἰτούμενος, ἄκουσον καὶ γνῶθι τὸν πολὺν θόρυβον καὶ φοβερὸν ἴλιγγα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ δι' ὀλίγων ῥημάτων. φησὶ γάρ· καὶ ἐβαρυθύμησε Μωϋσῆς σφόδρα καὶ εἶπε πρὸς κύριον· ἵνα τί ἐκά-
20 κωσας τὸν θεράποντά σου, καὶ διὰ τί οὐχ εὕρηκα χάριν ἐναντίον σου ἐπιθεῖναί μοι τὴν ὁρμὴν τοῦ λαοῦ τούτου; μικρὸν καὶ λιθοβολήσουσί με. μὴ ἐγὼ ἐν γαστρὶ ἔλαβον πάντα τὸν λαὸν τοῦτον; ἢ ἐγὼ ἔτεκον αὐτούς; ὅτι λέγεις
93 M. μοι· ἆρον αὐτοὺς εἰς τὸν κόλπον σου, ὡσεί τις ἄραι τιθηνὸς

9—11 Chrysost. ad Stagir. III, 4 Migne T. 47, 478. — 19 Num. 11, 10 *sqq*.

1 ἀγαθὴν *om*. BN. — 3 καὶ δυσπαράκλητον *om*. N. — 4 φθεγγόμενος BF. — 5 οὐκ ἂν ἔπληξε FH οὐκενέπληξε M οὐκ ἔπληξε R. — 7 ὁ *om*. ABR οὐκ G. — 8 ἔμπλεως BDRV. — 17 εἴλιγγα ACLP (*in* L *lit. corr.*) ἤλιγγα BM ἴληγγα D ἤλιττα H ἴλιγκα G. — 21 ἐνώπιον CFLNR. — μοι *om*. N Num. — 22 καὶ *om*. PR. — λιθοβολοῦσι HV. — 24 ὡς εἴτις (ἥτις CH ἤτις M) codd. *praeter* D. — ἄραι BCDM ἄρα A ἄρῃ GV ἄρει R. — θηνὸς BD *sed in* D *m. 1 corr.*

1 κληρονομήσητε P. — 5 δάκρυον P. — 20 διὰ τί] ἵνα τί P.

τὸν θηλάζοντα, εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν αὐτῶν. πόθεν μοι κρέα δοῦναι παντὶ τῷ λαῷ τούτῳ, ὅτι κλαίουσιν ἐπ' ἐμὲ λέγοντες· δὸς ἡμῖν κρέα, ἵνα φάγωμεν. οὐ δυνήσομαι ἐγὼ μόνος φέρειν τὸν λαὸν τοῦτον, ὅτι βαρύτερόν μοί ἐστι τὸ ῥῆμα τοῦτο. εἰ δὲ οὕτω σὺ ποιεῖς, 5 *ἀπόκτεινόν με ἀναιρέσει, εἰ εὕρηκα χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου, ἵνα μὴ ἴδω τὴν κάκωσίν μου. τί οὖν λοιπὸν τῶν ῥημάτων τούτων γένοιτ' ἂν ὀδυνηρότερον καὶ τί τῆς ζωῆς ταύτης δυσαχθέστερον; καὶ αὐτὸς μὲν εὐεργετῶν αὐτοὺς διετέλει καὶ προκινδυνεύων αὐτῶν. ἐπεὶ γὰρ διαφόρως εἶπεν ὁ θεὸς* 10 *πρὸς αὐτὸν ἐξολοθρεῦσαι τούτους λέγων· ἔασόν με, καὶ θυμωθεὶς ἐξαναλώσω αὐτοὺς εἰς ἅπαξ καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα, ἣ τοῦτο πρεσβευόμενος ἔλεγεν· εἰ μὲν ἀφεῖς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν, ἄφες, εἰ δὲ μή, ἐξάλειψόν με ἐκ τῆς βίβλου ἧς ἔγραψας. ἐκεῖνοι δὲ συνεχῶς καὶ ἀκαθέκτως* 15 *ἐπανίσταντο κατ' αὐτοῦ, μέχρις ἂν καὶ εἰς ἔσχατον κίνδυνον αὐτὸν ἤγαγον καὶ τῆς ἐπαγγελίας ἀπεστέρησαν. καὶ τοῦτο δηλῶν πρὸς αὐτοὺς πάλιν καὶ τραγικώτερον τὴν ἑαυτοῦ συμφορὰν διηγούμενος ἔφη· καὶ ἐμοὶ κύριος ἐθυμώθη δι' ὑμᾶς καὶ ὑπερεῖδέ με ἕνεκεν ὑμῶν καὶ οὐκ ἤκουσέ μου* 20 *τῆς δεήσεως λέγων· οὐδὲ σὺ οὐ μὴ εἰσέλθῃς ἐκεῖ. διὸ δή φησιν ὁ Δαυίδ· καὶ παρώργισαν αὐτὸν ἐφ' ὕδατος ἀντιλογίας, καὶ ἐκακώθη Μωϋσῆς δι' αὐτούς, ὅτι παρεπίκραναν τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, καὶ διέστειλεν ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ.*

---

11 Deut. 9, 14. Num. 16, 21; 45. — 13 Ex. 32, 32. — 19 Deut. 3, 26. — 22 Psalm. 105 (106), 32.

3 *κρέας* DF. — 4 *φέρειν μόνος* B *μόνος om.* N. — 5 *μου* BCF. — 6 *χάριν ἐναντίον σου* A *χ. ἐνώπιόν σου* M. — 13 *ἣ*] *ἡ* C *καὶ* RV. — *ἣ τοῦτο πρεσβευόμενος*] *ἐκεῖνος δυσωπῶν ὑπὲρ αὐτῶν τὸν θεὸν* N. — *ἀφεὶς* ABFGHMR *ἀφῇς* CDV *ἀφῆς* P. — 14 *κἀμὲ ἐξάλειψον* N. — 16 *αὐτὸν κίνδυνον* RV *κίνδ. αὐτοὺς* B. — 19 *κύριος ὁ θεὸς* N. — 20 *εἰσήκουσε* GNP Deut. — 21 *δή om.* HMRV. — 22 *ἐπὶ ὕδατος* FN Psalm.

10 *προκινδύνευον* P. — 21 *τῆς δεήσεως om.* P Deut.

ἀθυμοῦντι γὰρ διὰ τὴν τῆς ἀδελφῆς τελευτὴν ἐπέκειντο δίψει πιεζόμενοι. δυσχεραίνων τοίνυν τὴν πολλὴν αὐτῶν ἀκρασίαν τε καὶ αὐθάδειαν ἀνθρώπινόν τι πέπονθε καὶ ὥσπερ ἐκείνοις ὀργιζόμενος ἀμφιβόλως τὸν λόγον προσήνεγκεν, καὶ ὅπερ διὰ
5 *θεῖον ζῆλον ἐπὶ τῆς μοσχοποιΐας αὐτῶν ἐξ ὑπερβολῆς ἀθυμίας ὁ πραότατος πέπονθε τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς ἀντιλογίας, ὃ δὴ καὶ ὁ πρᾶος Δαυὶδ πάσχων ἔλεγεν· ἀθυμία κατέσχε με ἀπὸ ἁμαρτωλῶν τῶν ἐγκαταλιμπανόντων τὸν νόμον σου, καί· εἶδον ἀσυνετοῦντας καὶ ἐξετηκόμην, ὅτι τὸ λόγιόν σου οὐκ ἐφυ-*
294 M. 10 *λάξαντο. οὐ γὰρ ἄν, εἰ μὴ σφόδρα αὐτὸν ἐσκότωσε καὶ ἐκ βάθρων αὐτοῦ τὴν ψυχὴν ἔστρεψεν ὁ τῆς ἀθυμίας ἐκεῖνος τάραχος, τὰς θεογράφους πλάκας ἔρριψεν ἀπὸ τῶν χειρῶν καὶ συνέτριψεν, ἐν αἷς ὑπῆρχον γεγραμμένα ταῦτα· α΄. ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεός σου, ὃς ἐξήγαγόν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου,*
15 *ἐξ οἴκου δουλείας. οὐκ ἔσονταί σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ. β΄. οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἴδωλον παντὸς ὁμοίωμα. ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ ὅσα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς οὐδ᾽ οὐ μὴ λατρεύσῃς αὐτοῖς. γ΄. οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα κυ-*
20 *ρίου τοῦ θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ. δ΄. μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων ἁγιάζειν αὐτήν. ε΄. τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἔσῃ μακρο-*

---

7 Psalm. 118 (119), 53. — 8 *ib. v.* 158. — 10—13 Chrysost. *l. l.* III, 3 Migne 475. — 13 Exod. 20, 2 *sqq.*

1 *δίψῃ* BHM. — 2 *ἀκρασίαν αὐτῶν* B *αὐτῶν om.* CFMRV. — 4 *προήνεγκε* GP. — *ὅπερ*] *ὥσπερ* ABCFL. — 9 *τὰ λόγια* BFHM Psalm. *τὸν νόμον* R. — 10 *ἂν om.* ABFG. — 12 *οὐκ ἂν τὰς θεογρ. πλ.* V *τὰς θεογρ. πλ. οὐκ ἂν* AG. — 13 *α΄*] *Numeros hosce om.* FLM *in mg. colloc.* BDH. — 14 *ὁ ἐξαγαγών σε* BFN. — 16 *ἑαυτῷ* CFL. — 19 *οὐδὲ μὴ* CGLV Ex. (*οὐδ᾽ οὐ μὴ — αὐτοῖς om.* R). — *λατρεύσεις* BFGV. — 22 *καὶ ἔσῃ — p.* 134, 7 *ἀμέμπτως om.* C *uno folio archetypi interciso.*

9 *ἐφυλάξαντο κύριε* P. — 11 *ἐκείνης* P. — 13 *ἐν αἷς — p.* 133, 7 *σού ἐστιν om.* P.

χρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς. ϛʹ. οὐ μοιχεύσεις. ζʹ. οὐ κλέψεις. ηʹ. οὐ φονεύσεις. θʹ. οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου ψευδομαρτυρίαν. ιʹ. οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου. οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον σου οὐδὲ τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ οὐδὲ τὸν παῖδα αὐτοῦ οὐδὲ τὴν 5 *παιδίσκην αὐτοῦ οὔτε τὸν βοῦν αὐτοῦ οὔτε τὸ ὑποζύγιον αὐτοῦ οὐθ' ὅσα τῷ πλησίον σού ἐστιν. ἐννόησον δέ γε πρὸς τούτοις οἷον πῦρ τὴν αὐτοῦ ψυχὴν ἀνῆψε καὶ ἀκατάπαυστον φλόγα ἤγειρεν ἡ τοῦ ἀδελφοῦ τελευτή, καὶ οἷον καυτῆρα διηνεκῆ τε καὶ ἀθεράπευτον ὁ ταύτης ἐνέθηκε τρόπος.* 10 *οἷον γὰρ εἰκὸς ἦν πάσχειν ὑπὸ τῆς φυσικῆς φιλοστοργίας πρῶτον μὲν εἰς τὸ ὄρος αὐτὸν ἀνάγων διὰ θείας ὀργῆς τελευτῆσαι, δεύτερον δὲ ἡνίκα τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν ἀπαμφιάζων καὶ βλέπων αὐτὸν κατώδυνον σφόδρα καὶ συγκεχυμένον καὶ παρειμένον δάκρυσί τε συνεχόμενον καὶ* 15 *ἀγωνιῶντα, τρίτον δὲ τὸν ἀπ' ἀλλήλων αἰφνίδιον χωρισμὸν καὶ τὴν ἑαυτοῦ ἐκ τῆς ἀδελφικῆς γλυκυτάτης ὁμιλίας τε καὶ συνουσίας ἐρημίαν καὶ μόνωσιν. εἰ γὰρ ὁ λαὸς ἐπένθησεν αὐτὸν ἡμέρας λʹ, πόσῳ μᾶλλον οὗτος οὐ διέλειπεν ἂν θρηνῶν ἀκατασχέτως μέχρι τέλους ζωῆς αὐτοῦ φλεγόμενος πάνυ* 20 *καὶ σφαδάζων ὑπὸ τῆς φυσικῆς τυραννίδος. καὶ τὸ δὴ πάντων θαυμαστότερον καὶ ἐλεεινότερον, ὅτι καὶ τὴν περιπόθητον γῆν, ὑπὲρ ἧς πολλούς τε καὶ φοβεροὺς ἀνέτλη πόνους, ἰδὼν μακρόθεν καὶ μειζόνως τρωθεὶς ἀπῆλθε μὴ τυχὼν ὁ θαυμάσιος καὶ πανάρετος ποιμὴν τοῦ σπουδαζομένου* 25 95 M. *διὰ τὴν ἀπείθειαν καὶ σκληροκαρδίαν καὶ δυστροπίαν τῶν ποιμαινομένων. ποῦ οὖν εἰσὶν οἱ ἐνάρετοι ποιμένες*

---

3 *ψευδομαρτυρία* ADL *μαρτυρίαν ψευδῆ* FGR Ex. — 6 *οὐδὲ τὸν βοῦν* BFGHRV. — 8 *τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ* F *τὴν ψυχὴν αὐτοῦ* BNR. — 10 *καυστῆρα* FHR. — *ἀνέθηκε* GP. — 11 *ἦν om.* RV. — 12 *ἀναγαγὼν* BHMR. — 19 *οὐ διέλιπεν* FLRV *οὐδὲ ἔλιπεν* B. — 23 *ὑπὲρ ἧς τε* (*τοὺς* G) *πολλοὺς καὶ* AGRV *τε om.* FL. — *ἀνέτλει* BFR *ἀνέστειλε* A.

9 *ἤγειρεν om.* P. — 26 *σκληροκαρδίαν τε καὶ* P.

ἴσως καὶ λαὸν ἀπειθῆ καὶ σκληροτράχηλον καὶ δυσάγωγον ἅμα καὶ ἀντίλογον ποιμαίνοντες καὶ μηδὲν ἐκ τῆς ἐκείνων φαυλότητος οἰόμενοι κινδυνῶδες πάσχειν ἐκ πολλῆς ἀπροσεξίας καὶ ἀβελτηρίας ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τῆς παγκά-
5 *κου λήθης; εἰ γὰρ εἰς ἔννοιαν εἶχον ἀεὶ τὸν ἀοίδιμον ἄνδρα τοῦτον, μεθ' ὃν καὶ τὸν δίκαιον ἀρχιερέα Ἠλεί, καὶ ὅπως ἑκάτερος αὐτῶν ὁσίως καὶ ἀμέμπτως βιοῦντες καὶ προστατεύοντες ἐκ τῆς τῶν προστατευομένων ἐκινδύνευσαν κακίας, οὐκ ἂν ἐπαύσαντο θρηνοῦντες καὶ φρίττοντες εἰκό-*
10 *τως καὶ τὴν ἑτέρων προστασίαν ἢ παραιτούμενοι ἢ μετὰ πολλοῦ φόβου καὶ τρόμου καθηγεῖσθαι καὶ διηνεκῶς πενθεῖν καὶ φροντίζειν περὶ τῆς ἐκείνων ἀπολογίας κατὰ τὴν περὶ τῶν ἀμφοτέρων ἀποστολικὴν παραίνεσιν τὴν λέγουσαν· πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπείκετε. αὐτοὶ γὰρ*
15 *ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ὡς λόγον ἀποδώσοντες.*

Εἰ τοίνυν οἱ τοιοῦτοι καὶ τηλικοῦτοι καθηγηταὶ διὰ τὴν τῶν καθηγουμένων καὶ ὑποχειρίων ἐκινδύνευσαν, ὡς προείρηται, μοχθηρίαν, τίς ὑπὲρ τούτους καυχήσηται φανταζόμενος ἢ ἀλαζονευόμενος καὶ ἀκινδύνως τὴν ἡγεμονίαν διασῶσαι με-
20 *γαλαυχήσει καὶ ματαιολογήσει φανερῶς ἀμνημονήσας, ὅτι πολλοὶ πολλοὺς ἀφελεστέρους καὶ δυσπειθεῖς διασῶσαι πειραθέντες ὑπὲρ τὴν ἰσχὺν αὐτῶν καὶ ἑαυτοὺς προσαπώλεσαν, οἴμοι τὸ ἐλεεινότερον, ἔσθ' ὅτε καὶ αἴσχιστον καὶ κάκιστον. ἄλλους μὲν*

---

14 Hebr. 13, 17.

3 *ἐκ πολλῆς* — 4 *εἰπεῖν om.* FLR. — 4 *τῆς*] *ἐκ* LRV *om.* F. — 6 *τοῦτον ἄνδρα* GV. — *ἠλεῖ* B *ἠλεί* P *ἠλεῖ* FM *ἠλί* A *ἠλί* H *ἠλεί m. 2 ex εἰλί* L. — 13 *περὶ om.* BRV *παρὰ* G. — 14 *ὑπήκετε* AF *ὑπήκεται* C *ὑπίκειται* M *ὑπείκητε* R *ὑπήκητε* P. — 15 *ἡμῶν* CFM. — 18 *καυχήσεται* ABGLRV. — 19 *μεγαλαυχήσῃ* CHM *μεγαλαυχῶν* R. — 20 *ματαιολογίσει* C *ματαιολογήσῃ* A. — 23 *καὶ αἴσχιστον om.* LN. — *ἄλλος* BMV *ἄλλως* GR *ἄλους* H.

1 *σκληροτράχηλόν ται καὶ* P. — 13 *τὴν λέγουσαν*] *ἤ φησιν* P. — 17 *ὡς εἴρηται προδήλως* P. — 18 *τούτους εἶναι καυχ.* P. — 23 *αἴσχιστόν τε καὶ* P.

γάρ, ἔφη τίς που τῶν ὁσίων ἀνδρῶν, οὐ πάντες ἀπαιτούμεθα σῶσαι, ἑαυτοὺς δὲ πάντες πάντως. ὅθεν οὖν λοιπὸν καὶ τῷ ἑαυτοῦ μαθητῇ ὁ χριστοφόρος τῷ τοιούτῳ δυνατῷ ἔργῳ καὶ λόγῳ παραγγέλλων καὶ ἀσφαλιζόμενος ἔφασκεν· μὴ κοινώνει ἁμαρτίαις ἀλλοτρίαις. ἑαυτὸν ἁγνὸν τήρει, διότι 5 *ἕκαστος ὑπὲρ ἑαυτοῦ λόγον δώσει τῷ θεῷ. καὶ μάλα γε εἰκότως ἔφη τοῦτο καὶ λίαν προσφόρως. ᾔδει γὰρ ὅτι καὶ ἡ γραφὴ τουτὶ προμεμαρτύρηκε σαφέστατα λέγουσα· σώζων σῶζε τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, ἕκαστος δήπουθεν, καὶ ἀλλοίως οὐκ ἔστιν. ἄξιον τοίνυν ὄντως ἀληθῶς ἄξιον σφόδρα θαυ-* 10 *μάσαι καὶ λίαν ἐκπλαγῆναι, μᾶλλον δὲ φρίξαι καὶ ἐκστῆναι, πῶς ὁ τοιοῦτος καὶ τηλικοῦτος προφήτης καὶ θεόπτης καὶ νομοθέτης καὶ οὐρανομύστης καὶ πολλῶν μεγίστων θείων* 96 M. *χαρισμάτων ἀξιωθεὶς καὶ διαφόρων τεραστίων ὑπηρετήσας καὶ μέντοι καὶ τῷ λαῷ τοῦ θεοῦ κατὰ τὸ εἰρημένον ἑλόμενος* 15 *συγκακουχεῖσθαι τοσαῦτα ἔτη ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν, εἶτα μετὰ τοὺς πολλοὺς ἐκείνους διαύλους καὶ πόνους καὶ κόπους καὶ ἀγῶνας καὶ ἱδρῶτας καὶ πειρασμούς τε καὶ θλίψεις διὰ σμικρὰν πλημμέλειαν διήμαρτεν ὁ πάσης ἀρετῆς ἐνθέου κεκοσμημένος καὶ λελαμπρυσμένος ἔργῳ καὶ* 20 *λόγῳ τῆς ἐπηγγελμένης ἐλπίδος καὶ διὰ τῆς τοσούτων χρόνων ἀποκαραδοκουμένης καὶ βλεπομένης ἐφέσεως ξένος καθέστηκεν.*

---

4 I. Tim. 5, 22. — 6 Rom. 14, 12. — 8 Gen. 19, 17. — 15 Hebr. 11, 25.

6 *ὑπὲρ ἑαυτῶ* C *ὑπὲρ αὐτὸν* P. — 8 *τοῦτο* BCFN. — 9 *σεαυτοῦ* PR. — 12 *καὶ νομοθέτης καὶ θεόπτης* RV. — 13 *καὶ μεγίστων* DFP *om.* R. — *καὶ θείων* HM. — 14 *διαφόροις τεραστίοις* BG. — *τεραστείων* AN *τεραστιῶν* CFR. — *ὑπηρέτης γενόμενος* R. — 19 *μικρὰν* RV. — *πάσῃ ἀρετῇ ἐνθέῳ* BV. — 20 *πεπλησμένος* C. — 21 *ἐπηγγιλμένης* A *ἐπηγγειλμένης* P. — 21 *καὶ διὰ* — *p.* 139, 2 *σου om.* G *καὶ om.* N. — *τῆς τῶν τοσούτων* BR. — *τοσοῦτω χρόνω* F *τοσοῦτον χρόνον* HM. — *καραδοκουμένης* N.

1 *ἀνδρῶν om.* P. — 21 *διὰ eras. in* P. — 22 *καὶ βλεπομένης om.* P. — *ξένος καθέστηκεν om.* P.

βαβαὶ τοῦ θαύματος καὶ τῆς τοῦ θεοῦ περὶ τὰς τῶν ἁγίων πράξεις τε καὶ ῥήσεις ἀκριβολογίας καὶ ἐξετάσεως. ἀληθῶς γὰρ ὅτι ὀλίγοι οἱ σωζόμενοι, καὶ βιαστή ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν καὶ βιασταὶ ἁρπάσουσιν αὐτήν.
5 *ἐπείπερ οὐδὲν ὄφελος τῆς προειργασμένης δικαιοσύνης καὶ τῆς προλαβούσης πρὸς θεὸν οἰκειώσεως τοῦ δικαίου καὶ παρρησίας, εἰ μὴ σύμφωνον τῆς ἀρχῆς καὶ κατάλληλον ἀπαντήσῃ τὸ τέλος, ὡς ὁ μέγας οὗτος καὶ ἀξιάγαστος θεράπων καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον δίκαιος ἐναργῶς ἀπέδειξεν. κἀν-*
10 *τεῦθεν, ὡς ἔοικεν, ὁ δίκαιος ἔφη κριτὴς εἰκότως διὰ τοῦ προφήτου· ἐν τῷ ἀποστρέψαι δίκαιον ἐκ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ καὶ ποιήσει ἀδικίαν πᾶσαι αἱ δικαιοσύναι αὐτοῦ ἃς ἐποίησεν οὐ μὴ μνησθῶσιν. ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται. καί· δικαιοσύνη δικαίου οὐ μὴ ἐξελεῖται αὐτὸν ἐν*
15 *ᾗ ἂν ἡμέρᾳ πλανηθῇ. ὅρα γὰρ ὅπως οὔτε τὰ ἐν τοσούτοις ἔτεσιν αὐτοῦ πλεῖστα καὶ διάφορα καὶ ὑπὲρ λόγον ἀριστεύματα καὶ αἱ συνεχεῖς μετὰ ταῦτα δεήσεις καὶ ἱκετηρίαι τὸν θεὸν ἐδυσώπησαν, οὔτε μὴν ἡ προλαβοῦσα τηλικαύτη καὶ τοσαύτη δόξα τε καὶ οἰκείωσις καὶ προσεδρεία εἰς οἶκτον*
20 *καὶ συγγνώμην τοῦ σφάλματος ἐπισπάσασθαι τὸν θεὸν τηνικαῦτα δεδύνηνται διὰ τὸ μέγεθος τοῦ ἀξιώματος εὔδηλον ὅτι κατὰ τὸν Σολομῶντα. φησὶ γάρ· κρίσις ἀπότομος ἐν τοῖς ὑπερέχουσι γίνεται. καί· τοῖς κραταιοῖς ἰσχυρὰ ἐφίσταται*

---

3 Matth. 22, 14? — Matth. 11, 12. — 11 Ez. 3, 20. — 14 Ez. 33, 12. — 22 Sap. 6, 6; 9.

2 *ἀκριβολογίας τε καὶ* BV. — 4 *ἁρπάσουσιν* AP *ἁρπάζουσιν* rell. Matth. — 5 *οὐδὲ* R *οὐ* (superscr. *δ'*) B. — *προειρημένης* N. — 7 *τῇ ἀρχῇ* BV *τῆς ἀρετῆς* R. — 8 *ἀπαντήσει* AFHR *ἀπαντήσοι* BCDLV *ἀπαντήσησοι* eras. *σοι* P. — 12 *ποιῆσαι* F *ποιήσαι* A. — 14 *ἐξέλειται* (*ἐξαίλ.* C) CHMP *ἐξέληται* D. — 15 *πλανηθῇ*] *καταδικασθήσεται* HM *om.* D *spatio totius fere versus vacuo relicto.* — *πῶς* N. — 19 *προσεδρία* BNV *συνεδρία* CF.

3 *ἐστιν om.* P. — 9 *ἐναργῶς om.* P. — 17 *δεήσεις τε καὶ* P. — 18 *ἐκδυσώπησαν* P.

ἔρευνα. διδάσκει δέ γε διὰ τούτων ἡμᾶς ὁ θεός, ὡς τοὺς ἐν ἀρετῇ τελείους τὴν ἀκρίβειαν ἀπαιτεῖ, καὶ τοῖς ἄλλοις 97 M. *ἀνθρώποις μεγάλα παρανομοῦσι μακροθυμῶν τοῖς ἁγίοις ταύτης οὐ μεταδίδωσι τῆς συγγνώμης. ὅθεν ὁ μὲν Σολομὼν αὖθίς φησιν· ὁ μὲν γὰρ ἐλάχιστος συγγνωστός ἐστιν ἐλέους,* 5 *δυνατοὶ δὲ δυνατῶς ἐτασθήσονται. ὁ δὲ κύριος· ᾧ μὲν γὰρ ὀλίγον ἐδόθη, φησίν, ὀλίγον καὶ ἀπαιτήσουσι παρ' αὐτοῦ, ᾧ δὲ πολὺ ἐδόθη, πολὺ καὶ ἀπαιτήσουσι παρ' αὐτοῦ. οὐκοῦν εὔκαιρον ὄντως εἰπεῖν ἐνταῦθα· ὢ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως θεοῦ. ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα* 10 *αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. καί· φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας θεοῦ ζῶντος. καί· φοβερὸν τὸ πρόσωπον κυρίου ἐπὶ ποιοῦντας κακά, διότι κατὰ τὸ πολὺ ἔλεος αὐτοῦ οὕτω καὶ πολὺς ὁ ἔλεγχος αὐτοῦ. ἔλεος γὰρ καὶ ὀργὴ παρ' αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ ἁμαρτωλοὺς καταπαύσει ὁ θυμὸς* 15 *αὐτοῦ. καί· διὰ τοῦτο πάντως οὐδὲ ἀγγέλων ἁμαρτησάντων ἐφείσατο, καθὼς γέγραπται.*

Τί οὖν ἂν λοιπὸν ἐροῦμεν ἡμεῖς οἱ μυρίων γέμοντες κακῶν καὶ τοσοῦτον ἀποδέοντες τῆς ἐκείνου ἀρετῆς ὅσον γῆ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὸν θεὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ 20 *ὥραν δι' ἔργων καὶ λόγων παροξύνοντες; μηδεὶς τοίνυν ἀρετάς τινας ἔχων ἢ δοκῶν ἔχειν καυχάσθω ἢ ἀμερίμνως*

1—8 Theodoret. in Deuter. Quaest. 43 Migne Tom. 80, 448 *ex* Anastas. Sin. Quaest. 37 Migne Tom. 89, 577 C. — 5 Sap. 6, 7. — 6 Luc. 12, 48. — 9 Rom. 11, 33. — 11 Hebr. 10, 31. — 12 I. Petr. 3, 12. — 13 Sir. 16, 12. — 14 Sir. 5, 6. — 16 II. Petr. 2, 4.

1 *δέ γε*] *δέ* L *γίδε* C *δέ γε καὶ* N. — 2 *ἄλλοις μὲν ἀνθρώποις* N. — 4 *ὅθεν et μὲν om.* N. — 5 *ἔστι σύγγνωστος* DH *ἐστὴ συγγνώμης* M *συγγνώμης ἐστὶ καὶ* R. — 8 *ᾧ δὲ — παρ' αὐτοῦ om.* FR *παρ' αὐτοῦ om.* N. — 15 *παρ' αὐτῷ* BFR. — 17 *ἐφείσατο ὁ θεός* N. — 18 *ἂν om.* DFH. — 21 *παροξύναντες* BW *παροργίζοντες* PR. — 22 *τινας om.* BD. — *ἔχειν om.* N.

7 *ὀλίγον ἔφη δοθήσεται* P (*δοθήσεται etiam* Theod.). — 8 *δοθήσεται* P Theod. — 15 *καταπαύει* P. — 19 *ἀποδέοντες ἐκείνου τῆς* P.

διακείσθω, ὡς ἤδη τοὺς τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ πόνους τὰς ἐπικαρπίας ἐν χερσὶν ἔχων ἢ πάντως καὶ ἀναντιρρήτως τοὺς στεφάνους ἀποληψόμενος, ἀλλὰ μᾶλλον ἀεὶ νηφέτω καὶ ταπεινούσθω μέχρι θανάτου καὶ ἑαυτὸν ὡς μηδεμίαν ἐντολὴν
5 *θεοῦ φυλάξαντα λογιζέσθω, κἂν πάσας τὰς ἀρετὰς κέκτηται συλλήβδην, κἂν εἰς αὐτὴν ἀναβέβηκε τῶν ἀγαθῶν τὴν κορωνίδα. εἰ γὰρ ὁ θεοφιλὴς καὶ ἱεροφάντης ἐκεῖνος καὶ τῆς οἰκουμένης ἀντίρροπος, μᾶλλον δὲ μείζων, οὗ οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος, κατὰ τὸ εἰρημένον, ᾧ ὁ θεὸς ἐνώπιος ἐνωπίῳ*
10 *ὡμίλει ὡς εἴ τις λαλήσει πρὸς τὸν ἑαυτοῦ φίλον, ᾧ εἶπεν· οἶδά σε παρὰ πάντας, ᾧ κατὰ πρόσωπον ὡμίλει καὶ οὐ διὰ δήλων ἢ ἐνυπνίων ἢ ἀγγέλων ἢ αἰνιγμάτων, μετὰ τοσούτων*
98 M. *κατορθωμάτων ὄγκον καὶ τοιαύτης φιλοσοφίας τε καὶ νήψεως μικρὸν ἀπονυστάξας οὐκ ἔτυχε συγγνώμης, πῶς ἡμεῖς οἱ*
15 *μηδὲ ἴχνος τοιαύτης ἀρετῆς ἔμφασιν κεκτημένοι μὴ διηνεκῶς γρηγορήσωμεν καὶ πενθήσωμεν καὶ κλαύσωμεν ἑαυτοὺς διὰ παντὸς καὶ δούλους ἀχρείους εἶναι λογισώμεθα; διὰ δὴ τοῦτο προασφαλιζόμενος ἡμᾶς ὁ κύριος ἔλεγεν· ὅταν πάντα τὰ διατεταγμένα ὑμῖν πράξητε, τότε εἴπατε ὅτι· ἀχρεῖοι δοῦλοί*
20 *ἐσμεν. ὃ ὠφείλαμεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν. καὶ τοῦτο εἰδὼς ὁ*

8 Hebr. 11, 38. — 9 Exod. 33, 11; 12. — 18 Luc. 17, 10.

1 *ἤδη τῶν ἀρετῶν* (*m. 1 ex καρπῶν*) *αὐτοῦ πόνων* F *ἤδη τῶν ἐν ἀρεταῖς αὐτοῦ πόνων* B. — *πόνους καὶ τὰς* R. — 2 *ἔχων ἐν χερσὶν* B *ἔχειν ἐν χερσὶν οἰόμενος* F. — 5 *θεοῦ om.* ABLV. — 8 *μεῖζον* ADHP. — 9 *ἐνώπιος*] *ἐνωπῖος* H *ἐνωπίως* ADF *et* P *m. 1 corr. ex ἐνωπίω. ἐνωπίω* C. — 11 *διὰ δήλων* FP *et* D *sed acc. in α in lit. διὰ δείλων* H *διαδήλων* C *διαδείλων* M *δι' ἀδήλων* ARV *δι' ἀλλήλων* B. — 12 *καὶ ἐνυπνίων* N. — *τοσοῦτων* H *τοσοῦτον* BCDFR. — 15 *ἢ ἔμφασιν* BV. — 19 *εἴπατε*] *εἶπε* C *λέγετε* ALN Luc. — 20 *καὶ ὃ* FV *ὅτι ὃ* A. — *ὠφείλομεν* (*ὀφ.* RV) ALRV.

1 *τὰς ἐπικαρπίας*] *τῶν καρπῶν* P. — 2 *τοὺς στεφάνους om.* P. — 5 *τὰς ἀρετὰς πάσας* P. — *κἂν*] *καὶ* P. — 16 *ἐγρηγορήσωμεν* P. — *πενθήσωμεν καὶ τὰς ἀγαθὰς ἡμῶν πράξεις καὶ μέν γε καὶ ἑαυτοὺς δούλους* P. — 19 *ὅτι om.* P.

θεῖος Ἡσαΐας πρὸς τὸν θεὸν ἔφασκεν· πᾶσα ἡ δικαιοσύνη ἡμῶν ὡς ῥάκος ἀποκαθημένης ἐνώπιόν σου. ὡσαύτως γε καὶ ὁ ἱεροψάλτης καὶ πανάρετος Δαυίδ· εἶπα τῷ κυρίῳ· κύριός μου εἶ σύ, ὅτι τῶν ἀγαθῶν μου οὐ χρείαν ἔχεις. ὅθεν καὶ παραινεῖ λέγων· δουλεύσατε τῷ κυρίῳ ἐν φόβῳ 5 καὶ ἀγαλλιᾶσθε αὐτῷ ἐν τρόμῳ, μήποτε ὀργισθῇ κύριος καὶ ἀπολεῖσθε ἐξ ὁδοῦ δικαίας, ὅταν ἐκκαυθῇ ἐν τάχει ὁ θυμὸς αὐτοῦ. τοιαῦτα γοῦν καὶ ὁ θεηγόρος Παῦλος παραγγέλλων φάσκει· μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν κατεργάζεσθε. καί· ὁ δοκῶν ἑστάναι βλεπέτω μὴ πέσῃ. 10

Τούτων δὲ ἕκαστος ᾐνίξατο δι' ὧν εἴρηκεν, ὡς μήτε πεποιθέναι τῇ οἰκείᾳ ὁσιότητι, κἂν πάνυ τῶν εὐδοκίμων ὑπάρχει, μήτε μὴν καθυφεῖναι πάμπαν τοῦ νήφειν καὶ ταπεινοῦσθαι καὶ δεδοικέναι λίαν ἄχρι σιωπῆς ὑστάτης, διότι καὶ μέχρι ψιλοῦ ῥήματος καὶ ἐνθυμήματος λόγον εἰσπραττόμεθα 15 καὶ ἐκ τῶν λόγων ἡμῶν δικαιούμεθά τε καὶ κατακρινόμεθα, καθὼς καὶ ἡ κατὰ τὸν Φαρισαῖον καὶ τὸν τελώνην παραβολὴ σαφῶς διαδείκνυσιν ἑκάτερον καθ' ἑαυτὸν διαλογιζόμενον καὶ ἐν καρδίᾳ φθεγγόμενον, καὶ τὸν μὲν καταδεδικασμένον ἀποφαίνουσα, τὸν δὲ μᾶλλον δεδικαιωμένον. ὅτι γὰρ τοὺς λογι- 20 σμοὺς καὶ τὰς πονηρὰς ἐνθυμήσεις κρινεῖ κύριος, ἄκουσον τί φησιν ὁ θεὸς διὰ Ἡσαΐου· κἀγὼ τὰ ἔργα καὶ τοὺς λογισμοὺς αὐτῶν ἔρχομαι συναγαγεῖν. καὶ δὴ καὶ Δαυὶδ ἔλεγεν· ἐνε-

1 Jes. 64, 6. — 3 Psalm. 15 (16), 2. — 5 Psalm. 2, 11. — 9 Phil. 2, 12. — 10 I. Cor. 10, 12. — 16 Matth. 12, 37. — 22 Jes. 66, 18. — 23 Psalm. 9, 34 (10, 13).

2 ῥάκκος AN. — γε] δὲ PR. — 11 εἰρήκαμεν AG. — 12 ὑπάρχῃ BRV. — 15 καὶ ἐνθυμήματος *om.* DM. — 17 τὸν *ante* τελώνην *om.* BFGHMR. — 18 δείκνυσιν GNR. — λογιζόμενον N *om.* R. — 21 κρίνει AD. — 22 ὁ θεὸς *om.* ABG. — διαλογισμοὺς BG.

3 κυρίῳ, φησίν, κύριος P. — 6 ὀργισθείη P. — 12 εὐδοκ. τις ὑπάρχει P. — 22 τῶν λογισμῶν P (τὸν λογισμὸν Jes.). — 23 συναγαγεῖν πάντα τὰ ἔθνη καὶ τὰς γλώσσας καὶ ἥξουσι καὶ ὄψομαι (ὄψονται Jes.) τὴν δόξαν μου P Jes.

κεν τίνος παρώργισεν ὁ ἀσεβὴς τὸν θεόν; εἶπε γὰρ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ· οὐκ ἐκζητήσει δήπουθεν τὰ πλημμελήματά
99 M. μου. ὅς γε πάντως ἐρεῖ πρὸς αὐτὸν εἰκότως· ἐλέγξω καὶ παραστήσω κατὰ πρόσωπόν σου τὰς ἁμαρτίας σου. καὶ γοῦν
5 πρὸ τούτων φησὶν ἡ γραφή· καὶ ἰδὼν κύριος ὁ θεὸς ὅτι ἐπληθύνθησαν αἱ κακίαι τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς καὶ πᾶς τις διανοεῖται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ πάσας τὰς ἡμέρας, εἶπεν· ἀπαλείψω τὸν ἄνθρωπον ὃν ἐποίησα ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, ὅτι ἐνεθυμήθην ποιή-
10 σας αὐτόν. εἶτα μετὰ τὸν κατακλυσμὸν σπλαγχνισθεὶς ὁ φιλάνθρωπος θεός, ἐπήγαγεν ἡ γραφὴ λέγουσα· καὶ εἶπε κύριος ὁ θεός· διανοηθεὶς οὐ προσθήσω ἔτι καταράσασθαι τὴν γῆν διὰ τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἔγκειται ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος. ὥσπερ
15 τοίνυν αἱ γυναῖκες ἀπὸ συνουσίας τίκτουσιν, κἂν μὲν ὑγιεινὰ τὰ σώματα ᾖ, τοιαῦτα καὶ τὰ τικτόμενα, εἰ δὲ διεφθαρμένα, μιμεῖται τῶν γονέων τὴν φύσιν, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν λογισμῶν· ἂν μὲν ἀγαθοῖς συγγένῃ, τοιαῦτα ἔσται καὶ τὰ ἔγγονα, ἂν δὲ πονηροῖς, καὶ μὴ προσέχῃς, πολλὴν ἐκεῖθεν λήψῃ τὴν
20 λύμην, ὦ οὗτος. ἄκουσον γοῦν τί φησιν ὁ προφήτης περὶ τῶν καλὰ διαλογιζομένων· ἀπὸ τοῦ φόβου σου, κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν καὶ ὠδινήσαμεν καὶ ἐτέκομεν πνεῦμα σωτηρίας. περὶ δὲ τῶν φαύλων· ὠὰ ἀσπίδων ἔρρηξαν καὶ ἱστὸν ἀράχνης ὑφαίνουσιν. ταῦτ' οὖν ἐννοοῦντες, ἀγαπητοί,
25 γνωσιμαχήσωμεν καὶ περὶ τοῦ τέλους ἡμῶν φροντίσωμεν ὅτι μάλιστα, καὶ μὴ πανσώμεθα τὰ περὶ τοῦ ἀοιδίμου ἐκείνου καὶ θεσπεσίου ἀνδρὸς νουνεχῶς ἀπομνημονεύοντες.

---

3 Psalm. 49 (50), 21. — 5 Gen. 6, 5 *sqq.* — 11 Gen. 8, 21. — 21 Jes. 26, 18. — 23 Jes. 59, 5.

3 ἐλέγξω σε AFGNR Psalm. — 4 καὶ γοῦν καὶ πρὸ N. — 5 πρὸς τοῦτον CFGRV. — 14 νεότητος αὐτοῦ NR. — 14 ὥσπερ — 15 τίκτουσιν *om.* AG. — 20 λοίμην ACD. — οὖν BV. — 24 ταῦτα οὖν BR ταύτης οὖν C. — 26 τὰ *om.* ANV.

2 δήπου P. — 18 ἔγκονα P. — 19 μὴ *om.* P. — 23 φαῦλα P.

Καὶ γὰρ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος τοῦτον μᾶλλον ὑπερεκπληττόμενος οὕτω φάσκει· ὅταν ἴδω Μωσέα τὸν τοῦ θεοῦ θεράποντα τὸν μέγαν ἐκεῖνον, τὸν τοσαύτης μὲν καὶ τηλικαύτης ἀξιωθέντα παρὰ θεοῦ τιμῆς, οὕτω δὲ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ μαρτυρηθέντα, ὡς ἀκοῦσαι· ἔγνων σε παρὰ πάντας, 5 καὶ εὕρηκας χάριν ἐνώπιόν μου· τοῦτον ὅταν ἴδω ἐπὶ τοῦ ὕδατος τῆς ἀντιλογίας οὐδενὸς ἕνεκεν, ἢ ἵνα μόνον εἴπῃ τῷ λαῷ γογγύζοντι δι' ἀπορίαν ὕδατος· μὴ ἐκ τῆς πέτρας ταύτης ἐξάξομεν ὑμῖν ὕδωρ; τούτου μόνου ἕνεκεν εὐθὺς ἀπειλὴν δεχόμενον εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας μὴ εἰσελεύ- 10 100 M. σεσθαι, ἥτις ἦν τότε τῶν πρὸς Ἰουδαίους ἐπαγγελιῶν τὸ κεφάλαιον· ὅταν οὖν ἴδω τοῦτον παρακαλοῦντα καὶ μὴ συγχωρούμενον, ὅταν ἴδω μηδεμιᾶς συγγνώμης διὰ τὰ τοσαῦτα κατορθώματα ἐπὶ τῷ βραχεῖ ἐκείνῳ ῥήματι καταξιούμενον, ὄντως μὲν ὁρῶ θεοῦ ἀποτομίαν κατὰ τὸν ἀπόστολον, 15 ὄντως δὲ ἐκεῖνο ἀληθὲς εἶναι πείθομαι τό· εἰ ὁ δίκαιος μόλις σώζεται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ἁμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται;

Περὶ οὗ μέντοι καὶ ὁ μέγας Ἰσίδωρος πρός τινά φησιν· εἰπὲ τῷ πρός σε διενεχθέντι Ἰουδαίῳ καὶ μηδὲν μὲν γενναῖον μηδὲ νεανικὸν φράσαντι, ἀγυρτικὰς δὲ λογοποιΐας ἐμέ- 20 σαντι καὶ φήσαντι περὶ τοῦ παιδὸς Ναυὴ εἰρῆσθαι τό· προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει ὁ θεὸς ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς ἐμέ, ὅτι· κατὰ πολλὰ πλημμελεῖς μὴ καλῶς νοῶν τὸ προηγούμενον μήτε μὴν τὸ ἐπαγόμενον· αὐτοῦ ἀκούσεσθε

1—17 Basil. de iudic. dei 5 Migne Tom. 31, 664 A *cf.* Anast. Sin. Quaest. 37 Migne Tom. 89, 577 D. — 5 Exod. 33, 12. — 8 Num. 20, 10. — 15 Rom. 11, 22. — 16 I. Petr. 4, 18. — 18—*p.* 142, 20 Isid. Pelus. Epp. III, 94 Migne Tom. 78, 797 C. — 22 Deuter. 18, 15. — 24 *ib. v. v.* 18; 19.

1 καὶ *ante* ὁ *om.* GNP. — 4 παρὰ τοῦ θεοῦ BM *om.* G. — 6 χάριν εὕρηκας AG. — 7 μόνον *om.* N. — 8 τῷ γογγ. BG. — 9 ἐξάξωμεν CFNP ἐξαγάγωμεν AG ἐξάξω R. — ὕδωρ ὑμῖν P ὑμῖν *om.* ABC. — 19 διαλεχθέντι N. — 21 ναυῇ codd. multi *hic et infra.* — 23 καλῶς *om.* AL.

18 μέντοι γε καὶ P.

κατὰ πάντα ὅσα ἂν ἐντελεῖται ὑμῖν. ἔσται δὲ πᾶσα ψυχή, ἥτις ἂν μὴ ἀκούσῃ τοῦ προφήτου ἐκείνου, ἐξολοθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. πρῶτον μὲν γὰρ μετὰ τὴν χειροτονίαν ἐκείνου ταῦτα Μωσῆς ἔνθους γενόμενος ἐθέσπισεν,
5 *δεύτερον δὲ ὅτι, εἰ μὲν ὁ τοῦ Ναυὴ παῖς ὑπερέβη τὸν Μωσέα, πιθανὸν μὲν τὸ λεγόμενον, οὐκ ἀληθὲς δέ· εἰ δὲ πολὺ αὐτοῦ καταδεέστερος ἦν, ἀδρανὴς αὕτη ἡ ἔννοια φαίνεται. τρίτον δὲ ὅτι οὐδὲ προσέθηκέ τι τῷ νόμῳ, ἀλλὰ τοῖς ἐκείνου ἐπολιτεύσατο θεσμοῖς. τέταρτον δὲ ἐχρῆν, εἴγε*
10 *περὶ αὐτοῦ ἦν ὁ λόγος, εἰπεῖν οὐκ· ἀναστήσει, ἀλλ'· ἀνέστησεν. πέμπτον δὲ ὅτι ἔδει φράσαι· ἔσται δὲ πᾶσα ψυχή, ἥτις ἂν μὴ ἀκούσῃ τοῦ προφήτου τούτου· τὸ δὲ εἰπεῖν· ἐκείνου, τοῦτον παρεγράψατο. ἕκτον δέ, πῶς πρὸς τὸν Ἰωάννην μετὰ πολλὰς γενεὰς τεχθέντα ἀπέστειλαν πευσό-*
15 *μενοι, εἰ αὐτὸς εἴη ὁ προφήτης. πρὸς οὓς ἔφη· οὔκ εἰμι. προφήτης μὲν γὰρ ἦν, ὁ προφήτης δὲ οὐκ ἦν. ἕβδομον δέ· πῶς τοῦ Χριστοῦ παραγενομένου οἱ τὰ θαύματα θεώμενοι*
101 M. *ἔλεγον· οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης. συνοράτω οὖν πόσα αὐτῷ ἐναντιοῦται, καὶ τὸν ἀληθῆ προγνώστην τε καὶ*
20 *βασιλέα καὶ δημιουργὸν προσκυνείτω.*

[*κζ'. Περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυή.*]

Μετὰ δὲ Μωσέα διεδέξατο τὴν ἀρχὴν Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυὴ καὶ περάσας τὸν Ἰορδάνην καὶ ποιήσας ἐν τῇ γῇ τῆς ἐπαγγελίας ἔτη λβ' πολεμῶν καὶ κατακληροδοτῶν αὐτὴν τοῖς

---

15 Joh. 1, 21. — 18 Joh. 6, 14.

1 *ἐντελῆται* (*ἐκτελῆτε* G) *ὑμῖν* BGP *ἐντέλλεται ὑμῖν* R *λαλήσει* (*-σῃ* D) *πρὸς ὑμᾶς* N (*ἐντείληται* Isid.). — 3 *πρῶτον*: *Incipit codicis* Vindob. Hist. Graec. 40 *pars vetusta.* — 4 *μωϋσῆς* ABGM. — 6 *μωϋσέα* N. — *πειθανὸν* AFN. — 8 *οὐδὲ*] *οὐ* N. — 13 *τοῦτο* BC. — 14 *π. τεχθέντα γενεὰς* N *γεν. π. τεχθέντα* R. — 15 *εἴη*] *εἰ* ABCG *ἢ* F *m. 1 in lit.* — 18 *συνορᾶτο* APR. — 22 *μωϋσέα* BGNR.

4 *ἔνθους lit. ex ἔνθεους* P. — 19 *πόσα*] *πῶς* P.

υἱοῖς Ἰσραὴλ ἀπέθανε ζήσας ἔτη ρι΄. καὶ ὁ μὲν Μωϋσῆς πατάξας τὸν Σηὼν βασιλέα τῶν Ἀμορραίων καὶ τὸν Ὢγ βασιλέα τῆς Βασάν, ὃς ὑπελείφθη ἐκ τῶν γιγάντων κατοικῶν ἐν τῷ Ῥαφαῒν ἐν Ἀσταρώθ, ὄντα τοῦ Ῥαφαῒν ἀπόγονον, οὗ καὶ ἡ κλίνη σιδηρᾶ τὸ μῆκος ἔχουσα πήχεις θ΄ καὶ τὸ 5 πλάτος δ΄, ἀφείλατο πᾶσαν τὴν γῆν αὐτῶν, ὁ δὲ Ἰησοῦς χειρωσάμενος τοὺς Χαναναίους καὶ Φερεζαίους καὶ Γεργεσαίους καὶ Χετταίους καὶ Ἰεβουσαίους καὶ Ἀμορραίους καὶ Εὐαίους καὶ πάντας αὐτῶν τοὺς βασιλεῖς ὄντας τῷ ἀριθμῷ λβ΄ πᾶσαν τὴν γῆν αὐτῶν δέδωκεν, ὡς εἴρηται, τοῖς υἱοῖς 10 Ἰσραήλ. ἐν γὰρ τῷ φεύγειν αὐτούς, φησίν, ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ καὶ κύριος ἐπέρριψεν αὐτοῖς λίθους χαλάζης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐγένοντο πλείους οἱ ἀποθανόντες διὰ τοὺς λίθους τῆς χαλάζης, ἢ οὓς ἀπέκτειναν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ μαχαίρᾳ ἐν τῷ πολέμῳ στρατηγοῦντος Ἰησοῦ. ὅς γε 15 μέγας καὶ τερατουργός τε καὶ θεοφιλὴς πάνυ καὶ οὗτος ἀναδειχθεὶς οὐκ ἄμοιρος λύπης καὶ πειρασμῶν διαφόρων ἐγένετο.

Περὶ οὗ καὶ ὁ θεορήμων Χρυσόστομος ἔφη· ἐννόησον ὅσον ἐστὶ δίκαιος ἄνθρωπος. εἶπεν Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυή· 20 στήτω ὁ ἥλιος κατὰ Γαβαὼν καὶ ἡ σελήνη κατὰ φάραγγα Ἐλώμ, καὶ ἐγένετο. φησὶ γάρ· καὶ ἔστη ὁ ἥλιος κατὰ μέσον τοῦ οὐρανοῦ εἰς τέλος ἡμέρας μιᾶς, καὶ οὐκ ἐγένετο ἡμέρα

1 Deuter. 3, 11. — 11 Jos. 10, 11. — 21 Jos. 10, 12 *sqq.*

2 σηὸν G σιὼν ABCHP σιῶν M. — 3 βασᾶν F βασσάν LR. — 4 ῥαφαῒν FG ῥαφαεὶν R ῥαφαὴν rell. — ῥαφαῒν G ῥαφαεὶν R ῥαφᾶ F ῥαφαὴν rell. — 7 γερσαίους GP. — 9 τὸν ἀριθμὸν BGR τῶν ἀριθμῶν H *om.* P. — 10 αὐτῶν ὡς εἴρηται δέδωκεν N. — 11 γὰρ] δὲ CF. — 12 ἀπέρριψεν NR. — αὐτοὺς P ἐπ' αὐτοὺς V. — 13 ἀποθνήσκοντες AG. — 14 διὰ τοὺς λίθους] ἐκ FL. — 15 ὥς γε H ὅ γε ACLV καί γε G. — 16 τε *om.* AFGHLMR. — καὶ *ante* θεοφ. *om.* C. — καὶ οὗτος πάνυ γενόμενος οὐκ ἄμ. N. — 21 γαβαῶν CLM γαβαὼθ A.

3 ἀπελείφθη P. — 8 ἱεβουσσαίους P. — 14 οἱ *om.* P. — 20 εἶπε γὰρ ἰησοῦς P.

τοιαύτη πρότερον καὶ ἔμπροσθεν, ὥστε ὑπακοῦσαι θεὸν ἀνθρώπου, ὅτι συνεπολέμει τῷ Ἰσραήλ. τοῦτο τοῦ Μωσέως
102 M. μεῖζον. τί δήποτε; οὐ γάρ ἐστιν ἴσον θαλάττῃ ἐπιτάξαι καὶ τοῖς κατ' οὐρανόν. μέγα μὲν οὖν κἀκεῖνο, καὶ σφόδρα
5 μέγιστον, πλὴν ἀλλ' οὐδὲν ἴσον. εἰ τοίνυν ἐνταῦθα τοιαῦτα ἐργάζονται οἱ ἅγιοι, τί ἄρα ἐκεῖ; πόσην ἔχουσι μᾶλλον τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν παρρησίαν; ἀλλά γε καὶ οὗτος δὴ οὖν ὁ θαυμαστὸς καὶ τερατουργὸς διαδεξάμενος τὸν Μωϋσῆν συναπήλαυσεν αὐτῷ πάντων ὡς ἔπος εἰπεῖν τῶν ἀνιαρῶν.
10 εἰ δέ τι διὰ τὸ νέον τῆς ἡλικίας ἐξέφυγεν, τοῦτο μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν ἀνεπλήρωσεν. οὐ γὰρ ὅτε μόνον ἔζη Μωϋσῆς τὰ ἱμάτια διέρρηξε καὶ σποδὸν κατεπάσατο, ἀλλὰ καὶ τελευτήσαντος πάλιν εἰς τὴν αὐτήν, μᾶλλον δὲ εἰς μείζονα κατέστη ταύτης ἀνάγκην, δι' ὅλης ἡμέρας πρηνὴς κείμενος
15 ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τὴν ἁμαρτίαν Ἄχαρ καὶ τὴν τοῦ λαοῦ ἧτταν μετὰ τὸ στῆσαι τὸν Ἰορδάνην καὶ τὸν λαὸν διαβιβάσαι καὶ τὴν πόλιν Ἱεριχὼ καταστρέψαι. καὶ ἄκουσον αὐτοῦ καὶ τῶν ῥημάτων καὶ τῶν ὀδυρμῶν. φησὶ γάρ· καὶ διέρρηξεν Ἰησοῦς τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν
20 γῆν ἐναντίον κυρίου ἕως ἑσπέρας αὐτὸς καὶ οἱ πρεσβύτεροι Ἰσραήλ, καὶ ἐπέβαλον χοῦν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν. καὶ εἶπεν Ἰησοῦς· δέομαι, κύριε, ἵνα τί διεβίβασεν ὁ παῖς σου τὸν λαὸν τοῦτον τὸν Ἰορδάνην παραδοῦναι αὐτὸν τῷ Ἀμορραίῳ ἀπολέσαι ἡμᾶς; καὶ τί ἐρῶ, ἐπεὶ μετέβαλεν Ἰσραὴλ αὐχένα

7—15 Chrys. ad Stagir. III, 5 Migne Tom. 47, 478 *med.* — 17—*p.* 145, 3 Chrysost. *l. l.* Jos. 7, 6 *sqq.*

2 *μωϋσέως* BFGNRV. — 3 *τί δήποτε om.* FN. — *ἴσον* BD FGHLR *ϊσον* P. — *θαλάσσῃ* AFGN *θαλ*ά B. — 5 *πλὴν om.* N. — *ἴσον* BFGLNR. — 7 *οὖν om.* FR. — 9 *συναπείλαυσεν* P *συναπέλαυσεν* BRV. — 11 *ἐξεπλήρωσεν* CFGLR. — *γὰρ ἔτι μόνον* P *γὰρ μόνον ὅτε* HMR. — 12 *κατεπάσσατο* B *κατεσπάσατο* P. — 13 *δὲ καὶ εἰς* N *καὶ δὲ εἰς* R. — 14 *ταύτης κατέστη* BG. — 17 *ἱεριχῶ* ABCFHMP. — 19 *ὁ ἰησοῦς* LR.

1 *ἐπακοῦσαι* P Jos. — 5 *μέγιστον*] *μέγα* P.

ἀπέναντι τοῦ ἐχθροῦ αὐτοῦ; καὶ ἀκούσας ὁ Χαναναῖος καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν περικυκλώσουσιν ἡμᾶς καὶ ἐκτρίψουσιν ἀπὸ τῆς γῆς. ὁρᾶς ὅπως καὶ οὗτος οὐχ ἧττον Μωσέως ἀδημονεῖ καὶ θορυβεῖται δεδοικὼς τὴν τοῦ λαοῦ πανωλεθρίαν. καί που τάχα καὶ αὐτὸς ὁμοίως τὴν ζωὴν ἐξ 5 *ἀπορίας ἀπελέγετο καὶ περιστάσεως. ἐῶ δὲ λέγειν τοὺς διαφόρους πολέμους καὶ μάχας καὶ φροντίδας καὶ τῶν Γαβαωνιτῶν τὴν ἀπάτην. καὶ μέντοι καὶ ἡ τῶν κλήρων διανομὴ πολὺν μὲν τὸν πόνον, πολλὰς δὲ παρεῖχεν αὐτῷ τὰς δυσκολίας καὶ θλίψεις. καὶ τοῦτο ἴσασιν οἳ καὶ τὴν τυχοῦσαν διανεῖμαι* 10 *προσετάχθησαν οὐσίαν ἀδελφοῖς τε καὶ κληρονόμοις καὶ τὸ* 103 M. *δυσπειθὲς ἑκατέρων καὶ δυσάρεστον. οὕτω τοίνυν πάντες, ὅσοι τῷ θεῷ μεγάλως εὐηρέστησαν, διὰ θλίψεων καὶ πειρασμῶν δοκιμασθέντες καὶ δόκιμοι ἀναφανέντες τῆς πρὸς θεὸν ἀγάπης καὶ παρρησίας ἐπέτυχον. καὶ ὅλως, εἰ βού-* 15 *λοιτό τις ἐξαριθμεῖν ἅπαντα, πολλὰ ἂν εὕροι τὰ κέρδη τῶν πειρασμῶν. καὶ οὐκ ἔστιν οὐδείς, ὧν πολὺς παρὰ τῷ θεῷ λόγος, θλίψεως ἐκτός, κἂν ἡμεῖς ἀγνοοῦμεν τοῦτο καὶ τὰ τοῦ θεοῦ περὶ αὐτῶν κρίματα.*

[*Βιβλίον Γ'.*] 20

[*α'. Περὶ Ἰούδα.*]

Μετὰ δὲ Ἰησοῦν διὰ τῶν κριτῶν ὁ θεὸς ἔσωζε τὸν λαὸν θλιβόμενον ὑπὸ τῶν περιλειφθέντων ἀλλοφύλων. ἐν οἷς

8—11 Chrysost. *ib.* 479 *init.*

3 *τῆς om.* AG. — *ὁρᾶς πῶς καὶ ὅπως* N. — 5 *πανολεθρίαν* codd. *praeter* ABGRV. — 8 *πολὺ* P *πολλοὶ* C. — 9 *πολλοῦ* ACN. — 10 *οἱ* BCDGLV *οἷοι* R (*ὅσοι* Chr.). — 12 *ἀμφοτέρων* N. — *ἅπαντες* CFLRV *παγέντες* G. — 13 *εὐηρέστησαν μεγάλως* R *μεγάλως om.* N. — 14 *καὶ δόκιμοι ἀναφανέντες om.* CR. — 16 *εὕρῃ* BG *εὕρει* HM. — 18 *ἀγνοῶμεν* GRV. — 22 *δὲ om.* CL. — *διὰ τῶν κριτῶν ἔσωζεν ὁ θεὸς* BFGR *ὁ θεὸς διὰ τ. κρ. ἔσωζεν* HM. — 23 *ὑπὸ* (*ἀπὸ* B) *τῶν περιοίκων καὶ τῶν περιλ.* (*καταλ.* B) BV. — *καταλειφθέντων* R.

23 *ἐν οἷς πρώτιστος μὲν ἄρξας Ἰοῦδας ἔκρινεν* P.

ὑπῆρχε πρώτιστος Ἰούδας καλούμενος, καὶ ἔκρινε τὸν λαὸν ἔτη ζ′ χειρωσάμενος καὶ τὸν Ἀδωνιβεζὲκ βασιλέα τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἀκρωτηριάσας αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας, εἶπεν Ἀδωνιβεζέκ· ἑβδομήκοντα βασιλεῖς τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν καὶ 5 τῶν ποδῶν αὐτῶν ἀποκεκομμένοι ἦσαν συλλέγοντες τὰ ὑποκάτω τῆς τραπέζης μου. καθὼς οὖν ἐποίησα, οὕτω καὶ ἀνταπέδωκέ μοι ὁ θεός.

[β′. Περὶ Γοθονιήλ.]

Μετὰ δὲ Ἰούδαν γέγονε κριτὴς Γοθονιὴλ ἔτη ν′ πατά- 10 ξας καὶ τὸν Χουσαραθὲμ βασιλέα Συρίας θλίψαντα τὸν λαὸν ἔτη η′.

[γ′. Περὶ Αὐώδ.]

Μετὰ δὲ Γοθονιὴλ γέγονε κριτὴς Αὐὼδ ὁ ἀμφοτεροδέξιος ἔτη π′ πατάξας καὶ τὸν Ἐγλὼμ βασιλέα Μωὰβ ἐν 104 M. 15 μαχαίρᾳ διστόμῳ δρακὸς ἐχούσης τὸ μῆκος θλίψαντα τὸν Ἰσραὴλ ἔτη ιη′.

[δ′. Περὶ Σαμεγάρ.]

Μετὰ δὲ Αὐὼδ γέγονε κριτὴς Σαμεγὰρ ἔτη ζ′ πατάξας καὶ ἐκ τῶν ἀλλοφύλων ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ ἐν τῷ ἀροτρόποδι τῶν 20 βοῶν ἄνδρας χ′.

---

4 Judd. 1, 7. — 9 Judd. 3, 8 *sqq*. — 12 Judd. 3, 12 *sqq*. — 18 Judd. 3, 31.

2 ἀδονιβεζὲκ FLR ἄδονι βεζὲκ V ἀδωνιβεδὲκ B. — 4 ἀδονιβεζέκ LR ἄδονι βεζέκ V. — χειρῶν αὐτῶν καὶ τῶν ποδῶν ἀποκ. AR αὐτῶν *utroque loco habet* H *om*. M. — 10 λαὸν] ἰσραὴλ N. — 13 ἀβὼδ FG ἀνὼδ HM ἀὼδ R *item v*. 18 αὐδὼδ Suid. *s. v*. — ὁ *om*. ABG. — 14 καὶ *om*. N. — αἰγλὼμ FHMR ἐγλὼτ P. — 19 καὶ *om*. N. — ἀροτροπόδι P *et ut vid. m. 1* L ἀροτροποδὶ FR ἀρότρῳ ποδὶ CV ἀροτροποδίῳ N. — 20 ἄνδρας *om*. P τῶν βοῶν ἄνδρας *om*. A.

6 καὶ *om*. P. — 15 διαστόμῳ *mut. ut. vid. in* διωστόμῳ P. — ἐχούσῃ P.

[ε΄. *Περὶ Βαράκ.*]

Μετὰ δὲ Σαμεγὰρ γέγονε κριτὴς Βαράκ, μεθ' οὗ καὶ Δεβώρα ἡ προφῆτις καὶ γυνὴ Ἀφιαδώκ, ἔτη μ΄ πολεμήσας καὶ τὸν Ἰαβὶν καὶ τὸν Σισάρα θλίψαντα τὸν Ἰσραὴλ ἔτη κ΄. ὅτε καὶ τὸν Σισάρα Ἰαὴλ ἀπέκτεινεν ἐν πασσάλῳ γυνὴ 5 *Χαβὲρ τοῦ Κιναίου. ἐφ' οὗ Προμηθεὺς καὶ Ὀρφεὺς ὁ Θρᾲξ οἱ σοφώτατοι παρ' Ἕλλησιν, καὶ Ἀσκληπιὸς ὁ ἰατρὸς καὶ Λυκοῦργος ὁ Σπαρτιάτης καὶ νομοθέτης τῶν Ἑλλήνων ἐγνωρίζοντο.*

[ϛ΄. *Περὶ Γεδεών.*] 10

Μετὰ δὲ Βαρὰκ γέγονε κριτὴς Γεδεὼν ὁ καὶ Ἱεροβαὰλ ἔτη μ΄ πατάξας καὶ τὸν Μαδιὰμ μετὰ τ΄ τῶν λαψάντων ἐν τῷ πίνειν καὶ τὸν Ὠρὴβ καὶ Ζὴβ καὶ Ζεβεὲ καὶ Σαλμανὰ τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν, τὸν δὲ πύργον Φανουὴλ κατέστρεψε καὶ τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν ἠλόησεν ἐν ταῖς ἀκάνθαις θλίψαν- 15 *τας τὸν Ἰσραὴλ ἔτη ζ΄.*

---

2 Judd. 4, 2 *sqq*. — 11 Judd. 6, 1 *sqq*.

3 *δεβόρα* CN *δεβώρρα* A *δεβόρρα* FGLP *δεββώρα* V. — *προφήτις* DG *προφήτης* CFHLMP. — 4 *τὸν om.* FR. — *ἰαβεῖν* C *ἀβεῖν* L *ἰάβειν* (*ν lit. e μ*) P *ἰαβεὶμ* (*ἰ.* HM) BGNRV. — *σισάραν* R *σισάρρα* F *σισάρραν* B. — *θλίψαντας* BG *θλίψαν*[τ] F. — 5 *σισάρρα* F *σισάραν* B. — *ἰαὴλ sed ι ex η m. 1 in* F, *m. 2 in* L *ἠαὴλ* HM *ἡ ἀὴλ* BCP *ἠϊαὴλ* A *ἡ ἰαὴλ* R. — *ἐν om.* HMR. — 6 *χαμὲρ* BH. — *κινναίου* BF *κυναίου* R *κινέου* H. — *καὶ προμηθεὺς* RV. — 8 *τῶν om.* RV. — 9 *ἐγνωρίζετο* NV. — 11 *καὶ om.* N. — *ἱεροβάαλ* FR *ἱεροβοὰλ* BL *ἱεροβὰλ* A *ἱεροψάλτης* N. — 12 *μετὰ τριακοσίους* CRV *μετὰ ἄνδρας τ΄* P *μετὰ τριακοσίων* L *μετὰ τριακοσίων ἀνδρῶν* F *τ΄ om.* G Suid. *v. Γεδεών*. — *τῶν λαμψάντων* CGHLMV *sed μ eras. in* LV *τοὺς λάψαντας* (*lit. corr. ex λαμψ. in* P) PR. — 13 *ὠρὶβ* G *ὠρὴβ* H *ὠρὶν* A *ὠρὴν* C *ὀρὴβ* M. — *σαλμανᾶ* P *σαλμωνὰ* C *σαλμανὰν* ANV *σαλμανᾶν* FG *σαλμωνᾶν* Suid. *τὸν σαλμαν*[ᾶ] B *καὶ σαλμ. om.* R. — 14 *τὸν* — 15 *αὐτῶν om.* BG. — 15 *ἠλώησεν* (*ἠλ.* DHR) ADFHP *ἠλώϊσεν* B *ἠλίωσεν* C *ἤλωσεν* M. — *θλίψαντα* CGP *θλίψαντ*[α] F.

3 *ἀφιδώκ* P. — 12 *λάψ. ἐν τῇ χειρὶ αὐτῶν πρὸς τὸ στόμα αὐτῶν ἐν τῷ π.* P Suid. 7, 6. — 14 *δὲ*] *τε* P. Suid. *v. Γεδεών.*

[ζ'. Περὶ Ἀβιμέλεχ.]

105 M. Μετὰ δὲ Γεδεὼν γέγονε κριτὴς Ἀβιμέλεχ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη γ' πατάξας καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν ἐλευθέρων ἄνδρας ο' ἐπὶ λίθον ἕνα, ἐξ ὧν οὐ κατελείφθη πλὴν Ἰωά-
5 θαμ τοῦ νεωτέρου διαδράσαντος. ὃς καὶ παραπορευομένου τοῦ Ἀβιμέλεχ μετὰ τοῦ λαοῦ ἀνῆλθεν ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους καὶ ἐπάρας τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἔφη πρὸς αὐτοὺς παραβολὴν τοιαύτην· ἀκούσατέ μου, ἄνδρες Σικίμων, καὶ ἀκούσει ὑμῶν ὁ θεός. πορευόμενα ἐπορεύθη τὰ ξύλα τοῦ χρῖσαι
10 βασιλέα ἐφ' ἑαυτῶν. καὶ εἶπαν τῇ ἐλαίᾳ· βασίλευσον ἐφ' ἡμῶν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ ἐλαία· μὴ ἀπολείψασα τὴν πιότητά μου, ἣν ἐδόξασεν ὁ θεὸς καὶ οἱ ἄνθρωποι, πορεύσομαι ἄρχειν τῶν ξύλων. καὶ εἶπαν τῇ συκῇ· βασίλευσον ἐφ' ἡμῶν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ συκῆ· μὴ παρεάσασα τὴν γλυκύ-
15 τητά μου πορεύσομαι ἄρχειν τῶν ξύλων. καὶ εἶπαν τῇ ἀμπέλῳ· βασίλευσον ἐφ' ἡμῶν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ ἄμπελος· μὴ καταλείψασα τὸν οἶνόν μου τὸν εὐφραίνοντα τοὺς ἀνθρώπους πορεύσομαι ἄρχειν τῶν ξύλων. καὶ εἶπαν τὰ ξύλα τῇ ῥάμνῳ· δεῦρό σο, βασίλευσον ἐφ' ἡμῶν. καὶ εἶπεν
20 ἡ ῥάμνος πρὸς τὰ ξύλα· εἰ ἐν ἀληθείᾳ χρίετέ με ὑμεῖς βασιλέα ἐφ' ὑμᾶς, δεῦτε, ὑποστῆτε ἐν τῇ σκιᾷ μου, καὶ εἰ μή, ἐξέλθοι πῦρ ἀπ' ἐμοῦ καὶ καταφάγοι τὰς κέδρους τοῦ

1 *sqq.* Judd. 9, 1 *sqq.*

2 ὁ υἱὸς AGR. — 4 οὐκ ἀπελείφθη ADGHPR Suid. *v.* Ἀβιμέλεχ *sed in* P π *m. 1 mut. in* τ. — ἰωάθαν (ἰ. HM) BNV ἰωνάθαν G. — 5 διαδράντος GR. — 7 ἔφη] εἶπε N. — 10 εἶπον GNR Suid. *item v.* 15. — ἐφ' ἡμᾶς NR. — 13 τῶν *om.* ABG *item v.* 15. — εἶπον GN Suid. *item v.* 18. — ἐφ' ἡμᾶς N *item v.* 16. — 14 καὶ εἶπεν—19 ἐφ' ἡμῶν *om.* G. — 15 τοῦ ἄρχειν ACV τοῦ *m. 1 spr. v. in* F. — 18 τῶν *om.* B. — 19 ἐφ' ἡμᾶς FN. — 20 ὑμεῖς χρίετέ με N ὑμεῖς *om.* B. — 21 ἐφ' ὑμῶν AG. — ὑπόστητε A καὶ στῆτε F. — 22 ἐξέλθῃ CHLMV Suid.

8 ἀκούσει] ἀκούσετε *lit. ex* ἀκούσατε P. — 13 καὶ εἶπαν τὰ ξύλα τῇ P Suid. Judd. *item v.* 15. — 17 τοὺς *om.* P Judd.

Λιβάνου. καὶ νῦν, εἰ ἐν ἀληθείᾳ ἐβασιλεύσατε τὸν Ἀβιμέλεχ υἱὸν τῆς παλλακῆς τοῦ πατρός μου, εἰ μή, ἐξέλθοι πῦρ ἀπὸ Ἀβιμέλεχ καὶ καταφάγοι τοὺς ἄνδρας Σικίμων, καὶ ἐξέλθοι πῦρ ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν Σικίμων καὶ καταφάγοι τὸν Ἀβιμέλεχ. καὶ ταῦτα εἰπὼν Ἰωάθαμ εὐθὺς ἀπέδρα. καὶ ἐξαπέστειλεν 5 *ὁ θεὸς πνεῦμα πονηρὸν ἀνὰ μέσον Ἀβιμέλεχ καὶ ἀνὰ μέσον ἀνδρῶν Σικίμων, καὶ ἠθέτησαν οἱ ἄνδρες Σικίμων ἐν τῷ οἴκῳ Ἀβιμέλεχ τοῦ ἐπαγαγεῖν τὴν ἀδικίαν καὶ τὸ αἷμα τῶν ο΄ υἱῶν Γεδεὼν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν Ἀβιμέλεχ. καὶ γὰρ ἀπελθὼν πολεμῆσαι πύργον καὶ προσεγγίσας τῇ θύρᾳ τοῦ πύρ-* 10 *γου ἐμπρῆσαι αὐτήν, ἔρριψε γυνὴ κλάσμα μύλου ἐπὶ τὴν* 106 M. *κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ συνέτριψε τὸ κρανίον αὐτοῦ. καὶ ἐπιβοήσας ταχὺ εἶπε πρὸς τὸν αἴροντα αὐτοῦ τὰ σκεύη· σπάσαι τὴν ῥομφαίαν σου καὶ θανάτωσόν με, μήποτε εἴπωσιν· γυνὴ αὐτὸν ἀπέκτεινεν. καὶ ἐκκεντῆσαν αὐτὸν τὸ παιδάριον* 15 *ἀνεῖλεν. καὶ ἐπέστρεψεν ὁ θεὸς τὴν πονηρίαν Ἀβιμέλεχ, ἣν ἐποίησε τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἀποκτείνας τοὺς ο΄ ἀδελφοὺς αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν τὴν πονηρίαν τῶν ἀνδρῶν Σικίμων ἐπέστρεψεν ὁ θεὸς εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτῶν κατὰ τὸν λόγον καὶ τὴν παραβολὴν Ἰωάθαμ υἱοῦ Ἱεροβαάλ.* 20

Ἰστέον οὖν, φησὶν ὁ ἀοίδιμος Χρυσόστομος, ὡς πολυσήμαντόν ἐστι τὸ ὄνομα τῆς παραβολῆς. ἔστι γὰρ παραβολὴ λάλημα καὶ ὑπόδειγμα καὶ ὀνειδισμός, ὡς ὅταν λέγει Δαυίδ· ἔθου ἡμᾶς εἰς παραβολὴν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, κίνησιν κεφαλῆς

21—*p.* 150, 16 Chrysost. in Psalm. 48 *cp.* 2 Migne Tom. 55, 225 *med.* — 24 Psalm. 43 (44), 15.

1 *ἐβασ. ἐν ἀληθείᾳ* F *ἐν ἀληθείᾳ om.* GR. — 4 *τῶν om.* PR. — *ἀνδρῶν om.* V *ἀνθρώπων* AG. — 5 *ἰωάθαν* BRV. — 7 *τῶν ἀνδρῶν* N. — 13 *τὰ σκεύη αὐτοῦ* LR Suid. *αὐτοῦ om.* D. — *σπᾶσον* BR *σπάσον* ACG Suid. — 19 *εἰς*] *ἐπὶ* HR. — 20 *ἰωάθαν* HMV *ἰωνάθαν* G. — *ἱεροβάαλ* (*ἱερωβ.* M) GNR *ἱεροβοάλ* V *ἱεροβοάμ* B. — 23 *λέγῃ* BDRV *λέ*^γ F.

2 *παλλακίδος* P. — 15 *ἐκκεντήσας* P. — 16 *ἀνεῖλεν*] *ἀπέθανεν* P Judd. — *ἀπέστρεψεν* P. — 18 *τῶν om.* P Suid. Judd. — 19 *τὴν om.* P.

ἐν τοῖς λαοῖς. ἔστι δὲ παραβολὴ αἰνιγματώδης λόγος, ὃ πολλοὶ λέγουσι ζήτημα, ἐμφαῖνον μέν τι, οὐκ αὐτόθεν δὲ πάντως δῆλον ὂν ἀπὸ τῶν ῥημάτων, ἀλλ' ἔχον ἐντὸς κεκρυμμένην διάνοιαν, ὡς ὅταν ὁ Σαμψὼν ἔλεγεν· ἐξῆλθεν
5 ἀπὸ στόματος ἰσχυροῦ γλυκύ. καὶ Σολομὼν ἔφη· τότε νοήσεις παραβολὴν καὶ σκοτεινὸν λόγον. λέγεται δὲ παραβολὴ καὶ ἡ ὁμοίωσις. ἄλλην γάρ, φησίν, παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων· ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπείροντι καλὸν σπέρμα. καὶ παραβολὴ λέγεται ἡ τροπολογία,
10 οἷόν ἐστι τό· υἱὲ ἀνθρώπου, εἶπον αὐτοῖς τὴν παραβολὴν ταύτην· ὁ ἀετὸς ὁ μεγαλοπτέρυγος, ἀετὸν λέγων τὸν βασιλέα. παραβολὴ λέγεται καὶ ὁ τύπος καὶ ἡ εἰκών, ὡς καὶ Παῦλος ἔφη· πίστει προσενήνοχεν Ἀβραὰμ τὸν Ἰσαὰκ πειραζόμενος καὶ τὸν μονογενῆ προσέφερεν ὁ τὰς ἐπαγγελίας
15 δεξάμενος, ὅθεν καὶ ἐν παραβολῇ αὐτὸν ἐκομίσατο, τοῦτ' ἔστιν ἐν τύπῳ καὶ εἰκόνι. καὶ παραβολή ἐστι λόγος παραβάλλων τὰ νοητὰ τοῖς αἰσθητοῖς καὶ παριστῶν ἐκ τῶν ἐγκοσμίων καὶ ὁρατῶν τὰ ὑπερκόσμια καὶ ἀόρατα. πρό-
107 M. βλημα δέ ἐστι λόγος συνεσκιασμένος καὶ αἰνιγματώδης κατὰ
20 τὸ εἰρημένον· κλινῶ εἰς παραβολὴν τὸ οὖς μου, ἀνοίξω ἐν ψαλτηρίῳ τὸ πρόβλημά μου. καί· φθέγξομαι προβλήματα ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. καὶ πρόβλημά ἐστι θεώρημα συντεῖνον πρὸς θεωρίαν καὶ γνῶσιν. παράδειγμα δέ ἐστι λόγος

4 Judd. 14, 14. — 5 Prov. 1, 6. — 7 Matth. 13, 24. — 10 Ezech. 17, 2 *sq.* — 13 Hebr. 11, 17; 19. — 16—18 Hippolyt. in Proverb. frg. 32 p. 169 *ed.* Bonwetsch-Achelis. — 18—21 Chrys. *l. l.* Migne 226 *post init.* — 20 Psalm. 48 (49), 5. — 21 Psalm. 77 (78), 2.

1 καὶ αἰνιγματώδης N Chr. — 2 πολὺ HMP. — μέντοι BHM μέν *om.* R. — 3 ἔχων AHPR ἔχοντος D. — διάνοιαν κεκρυμμένην AG. — 7 ἡ] εἰ P *om.* CFMR. — 10 ἐστι *om.* N. — 12 ὡς ὁ παῦλος DR ὡς π. P. — 13 φησί B λέγει M. — 15 τοῦτον CF. — 18 ἐγκομίων HM ἐγκωμίων BDGR. — ὑπερκείμενα N. — 21. 22 καὶ φθέγξομαι — κόσμου καὶ *om.* CFR καὶ φθέγξομαι — κόσμου *v.* 20 *post* οὖς μου *inserit* V. — 21 καὶ *om.* B. — 22 ἀπ' ἀρχῆς ἀπὸ καταβολῆς BV ἀπ' ἀρχῆς Suid. *v.* πρόβλημα.

ἀπὸ τοῦ καθ' ἕκαστα ἄγων ἐπὶ τὸ καθόλου, ἢ δεῖξις πιστουμένη τὸ μερικὸν διὰ μερικοῦ καὶ ὁμοίου. παροιμία δέ ἐστι λόγος ἀπόκρυφος δι' ἑτέρου προδήλου σημαινόμενος.

[η'. Περὶ Θωλά.]

Μετὰ δὲ Ἀβιμέλεχ γέγονε κριτὴς Θωλὰ ἔτη κγ'. 5

[θ'. Περὶ Ἰαήρ.]

Μετὰ δὲ Θωλὰ γέγονε κριτὴς Ἰαὴρ ἔτη κβ'.

[ι'. Περὶ Ἰεφθάε.]

Μετὰ δὲ Ἰαὴρ γέγονε κριτὴς Ἰεφθάε ἔτη ϛ' πατάξας καὶ τοὺς Ἀμμανίτας καὶ τοὺς Φυλιστιεὶμ θλίψαντας τὸν 10 Ἰσραὴλ ἔτη ιη'.

[ια'. Περὶ Ἀβεσσά.]

Μετὰ δὲ Ἰεφθάε γέγονε κριτὴς Ἀβεσσὰ ἔτη ζ'.

[ιβ'. Περὶ Ἐλώμ.]

Μετὰ δὲ Ἀβεσσὰ γέγονε κριτὴς Ἐλὼμ ἔτη ι'. 15

[ιγ'. Περὶ Λαβδών.]

Μετὰ δὲ Ἐλὼμ γέγονε κριτὴς Λαβδὼν ἔτη η'.

[ιδ'. Περὶ Σαμψών.]

Μετὰ δὲ Λαβδὼν γέγονε κριτὴς Σαμψὼν ἔτη κ' πατάξας καὶ τοὺς Φυλιστιεὶμ ἐν σιαγόνι ὄνου καὶ ἐν ῥάβδῳ καὶ 20

2—3 Origenes in Prov. *init.* Migne Tom. 17, 161 A. — 8—17 Judd. 10, 1 *sqq.* 12, 7 *sqq.*

1 ὑπὸ B ἐπὶ N *in* D *lit. corr.* — 2 καὶ *om.* Suid. *v.* παράδειγμα. — 5 θωλᾶ BN θολᾶ F θολὰ R. — 7 μετὰ τοῦτον R καὶ μετ' αὐτὸν F. — θωλᾶ BCGHM. — 10 φιλιστιεὶμ GNR φυλιστηὰμ C. — θλίψαντα CF. — 13 ἀβεσσᾶ CF ἀμεσσὰ B ἀμεσᾶ G. — 15 ἀβεσὰ G ἀβεσσᾶ F ἀμεσσᾶ B. — ἐλὼν G αἰγλὼμ F αἰγλὼν R. — 17 μετὰ δὲ αἰγλὼμ F μετὰ δὲ τοῦτον R. — 20 φιλιστιεὶμ GN φυλειστιὴμ C.

108 M. ἐν ἀλώπηξι καὶ ἐν συμπτώματι οἴκου θλίψαντας τὸν Ἰσραὴλ
ἔτη μʹ. οὗ τὴν ἰσχὺν καὶ ἀνδρείαν δεικνύουσι μὲν καὶ
ταῦτα, δηλοῦσι δὲ καὶ τὰ διάφορα καὶ ἰσχυρότατα δεσμὰ
διαλυόμενα ῥᾳδίως ὑπὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ καὶ πύλαι πόλεως
5 ἀνασπώμεναι. φησὶ γάρ· καὶ εἰσῆλθε Σαμψὼν εἰς Γάζαν
τὴν πόλιν πρός τινα πόρνην, καὶ γνόντες οἱ Γαζαῖοι ἐνή-
δρευσαν ἀφ' ἑσπέρας κλείσαντες τὴν πόλιν βουλόμενοι αὐτὸν
ἀνελεῖν τῇ ἐπαύριον. ὁ δὲ μεσούσης νυκτὸς ἀναστὰς καὶ
ἐπιλαβόμενος τὰς θύρας τῆς πόλεως σὺν τοῖς δυσὶ σταθμοῖς
10 καὶ ἀναβαστάσας αὐτὰς σὺν τοῖς μοχλοῖς καὶ ἐπιθεὶς ἐπὶ
τοὺς ὤμους αὐτοῦ ἐξῆλθεν, ἔθηκε δὲ αὐτὰς ἐπὶ τὴν κορυ-
φὴν τοῦ κατὰ πρόσωπον τῆς πόλεως ὄρους. ἐφ' οὗ καὶ
Ἡρακλῆς ὁ παρ' Ἕλλησι διαβόητος ἐγνωρίζετο.

Καλῶς τοίνυν ὁ προφήτης παραινεῖ λέγων· μὴ κατα-
15 πιστεύετε ἐν φίλοις, καὶ ἀπὸ τῆς συγκοίτου σου φύλαξαι
τοῦ ἀναθέσθαι τι αὐτῇ. παρενοχληθεὶς γὰρ ὁ δίκαιος οὗ-
τος ὑπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ γυναικὸς καὶ ἀναγγείλας αὐτῇ
τὸ πρόβλημα, γέγονεν αὐτῷ λύπης μεγίστης ὑπόθεσις. ὡσ-
αύτως δὲ καὶ ἡ δευτέρα Δαλιδὰ λόγοις ἀπατηλοῖς ἐξαπατή-
20 σασα τὸν ὅσιον ἐπίχαρμα τοῦτον ἐποίησε τοῖς ἐχθροῖς αὐτοῦ,
καὶ ὁ ἐξ ἐπαγγελίας συλληφθεὶς καὶ τὸν Ἰσραὴλ κρίνας ἔτη

---

5 Judd. 16, 1 *sqq.* — 14 Micha 7, 5.

1 θλίψαντα codd. *praeter* AP. — 2 καὶ τὴν ἀνδρείαν GP. — 3 καὶ *ante* ἰσχυρότατα *om.* CFLR. — 8 μεσούσης τῆς νυκτὸς CFR μέσον τῆς νυκτὸς L. — 10 καὶ ἀναβαστάσας — μοχλοῖς *om.* AG ἀναβαστάσας — σὺν τοῖς *om.* B. — 11 αὐτὰ BCDGLP *in* D *m. 2 corr.* — 13 περιβόητος N. — 14 καταπιστεύεται P κατα-πιστεύεσθε RV καταπίστευε N καταπιστεύῃ F. — 16 αὐτῇ τι C τι *om.* ABFR. — 17 γυναικὸς αὐτοῦ BP. — 18 αὐτοῦ CNV ἑαυτοῦ F. — ὑπόδειγμα N. — 21 συλληφθεὶς] τεχθεὶς ABG. — ἐπὶ ἔτη κʹ N.

3 δηλοῦσι δὲ *hic om.* P, *qui v.* 4 *exhibet*: χειρῶν αὐτοῦ, δηλοῦσι δὲ καὶ αἱ πύλαι τῆς πόλεως γάζεις. φησὶ γάρ. — 11 ἐξ-ῆλθεν *et* δὲ *om.* P. — 13 ἐν ἰσχύϊ διαβόητος P.

κ' καὶ ταῖς παλάμαις ἀνασχίσας τὸ στόμα τοῦ λέοντος καὶ
ἐν σιαγόνι ὄνου χιλίους ἀποκτείνας ἄνδρας καὶ ὕδωρ ἐκ
σιαγόνος πιὼν καὶ δι' ὑπερβολὴν ἰσχύος τὰς πύλας τῆς
πόλεως ἀνασπάσας, ὡς εἴρηται, καὶ ἁπλῶς ὁ ἐκ κοιλίας
μητρὸς ἁγιασθεὶς καὶ ναζηραῖος κληθεὶς καὶ πνεύματος 5
ἁγίου πλησθεὶς ὑπὸ γυναικὸς οἴμοι δελεασθεὶς οὐ μόνον
τὴν τοσαύτην θείαν χάριν καὶ τηλικαύτην ἰσχὺν ἀπώλεσεν,
ἀλλά γε καὶ τὰ ὄμματα ἐξορυχθεὶς παίγνιον τοῖς παιδαρίοις
τῶν ἀλλοφύλων γενόμενος σὺν αὐτοῖς καὶ τὸν βίον αἰσχίστῳ
μόρῳ κατέστρεψεν, ἑαυτὸν ἀποφήνας τοῖς μὲν ἐχθροῖς κω- 10
μῳδίαν, τοῖς δὲ φίλοις θρηνῳδίαν.

[ιε'. Περὶ ἀναρχίας.]

Μετὰ δὲ Σαμψὼν ἐγένετο ἀναρχία ἔτη μ', καὶ ἕκαστος
ἔπραττεν ὅπερ ἤθελε φαῦλον. ὅθεν ἡ γραφὴ τὴν αἰτίαν
ὑπεμφαίνουσα τῆς παρανομίας λέγει· ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεί- 15 109 M.
ναις οὐκ ἦν βασιλεὺς ἐν Ἰσραήλ, ἀλλ' ἕκαστος τὸ ἀρεστὸν
ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἐποίει. τοσαύτης πρόξενος βλάβης ἡ
ἀναρχία. καὶ γὰρ κατ' ἀλλήλων ἐπανιστάμενοι συνωλο-
θρεύοντο, μάλιστα δὲ ὁπόταν εἰς τὴν παλλακίδα τοῦ ὁδοι-
πόρου οἱ τῆς φυλῆς Βενιαμὶν ἐκπορνεύσαντες καὶ ταύτην 20
ἐξ ὑπερβολῆς ἀκολασίας ἀνελόντες, αἱ ἕνδεκα φυλαὶ τὴν
μίαν φυλὴν ἐπολέμησαν. ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ οὗτοι εἰς τὰ
εἴδωλα ἐξεπόρνευσαν, ὑπὸ τῆς μιᾶς φυλῆς αἱ ἕνδεκα φυλαὶ
ἐνικήθησαν καὶ ἅπαξ καὶ δίς. ἔπειτα κἀκεῖνοι ἐξωλοθρεύ-

15 Judd. 21, 25.

2 ἐκ τῆς σιαγόνος LP. — 4 ἀναπετάσας ABG ἀναβαστάσας P. — ὁ *om.* AG. — 5 ναζιραῖος FV. — 7 χάριν θείαν M θείαν *om.* BG. — 9 ἐγένετο (γέγονε R) καὶ σὺν αὐτοῖς τὸν FR. — κωμωδία P κωμωδί^α F κωμῶ^δ B. — 11 θρηνωδία P θρηνῶ^δ B. — 14 ἤθελε] ἐβούλετο P ἠβούλετο R. — 20 βενιαμὴν AFGHM. — 24 καὶ *ante* ἅπαξ *om.* AP.

4 καὶ ἁπλῶς ὁ ἐξ ἐπαγγελίας συλληφθεὶς καὶ ἐκ κοιλίας μ. P.

θησαν κατὰ τὸ εἰρημένον· ἐξωλόθρευσας πάντα τὸν πορνεύοντα ἀπό σου. δικαίῳ γάρτοι χρησάμενοι κατὰ τῶν ἐν Γαβαὼν παρανενομηκότων εἰς τὴν κόρην θυμῷ τὰς τετρακοσίας χιλιάδας ἐξώπλισαν. παιδεῦσαι δὲ αὐτοὺς ὁ θεὸς 5 *βουληθεὶς ὡς τὰ ὅμοια δρῶντας καὶ ἐν ἄλλοις μὲν τὸ κακὸν θεωροῦντας, ἐν ἑαυτοῖς δὲ τοῦτο ποιεῖν οὐκ ἐθέλοντας, καὶ ἅπαξ καὶ δὶς ἡττηθῆναι συνεχώρησε καὶ πολλὰς αὐτῶν χιλιάδας ἀναιρεθῆναι. ἐπειδὴ δὲ εἶδε καὶ τὴν παιδείαν δεξαμένους καὶ τῷ δικαίῳ θυμῷ ἐπιμένοντας ὀλοφυρο-* 10 *μένους τε καὶ πολλὰ προχέοντας δάκρυα, συνήργησε τῷ σκοπῷ αὐτῶν καὶ τὴν παράνομον φυλὴν ἄρδην ἀπώλεσε πλὴν ὀλίγων εὐαριθμήτων στρατηγοῦντος Φινεὲς υἱοῦ Ἐλεάζαρ. φησὶ γάρ· καὶ ἐπερώτησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐν κυρίῳ· καὶ ἐκεῖ ἡ κιβωτὸς διαθήκης κυρίου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεί-* 15 *ναις, καὶ Φινεὲς υἱὸς Ἐλεάζαρ υἱοῦ Ἀαρὼν παρεστηκὼς ἐνώπιον αὐτῆς λέγων· εἰ προσθῶ ἔτι ἐξελθεῖν εἰς πόλεμον κατὰ υἱῶν Βενιαμὶν τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν, ἢ κοπάσω; καὶ εἶπε κύριος· ἀνάβητε, ὅτι αὔριον παραδώσω αὐτοὺς ἐν τῇ χειρί σου. ὅπερ δὴ καὶ γέγονεν. πολεμήσαντες γὰρ ἀνεῖλον* 20 *ἐξ αὐτῶν χιλιάδας κε΄ καὶ πᾶσαν τὴν πόλιν αὐτῶν κατέσφαξαν ἐν στόματι ῥομφαίας. καὶ γὰρ τῶν ἀκολάστων χείρους οἱ ἐκείνων προκινδυνεύσαντες. ἐξαιτούντων γὰρ τῶν ὁμοφύλων τοὺς τὴν παρανομίαν τετολμηκότας οὐ μόνον οὐκ ἐξέδωκαν, ἀλλὰ καὶ προθύμως ὑπερήσπισαν. οὗ δὴ* 25 *χάριν κοινὸν ὑπέστησαν ὄλεθρον καὶ διὰ προφάσεως, καιροῦ*

---

1 Psalm. 72 (73), 27. — 2—12 Theodoret. in Judd. Quaest. 27 Migne Tom. 80, 516 C. — 13 Judd. 20, 27 *sqq.* — 21—25 Theod. *l. l.*

2 *γάρ* (*om.* *τοι*) FR Theod. — 3 *γαβαῶν* BCV *γαβαῶ* (-*ὼ* GR) FGLNR. — 13 *οἱ om.* LP. — 17 *κατὰ τῶν υἱῶν* CFG. — *κοπιάσω* ABG. — 21 *μαχαίρας* AB. — 22 *προκινδυνεύοντες* FRV. — 24 *οὐκ om.* GR.

9 *θυμῷ χρησαμένους καὶ ὀλοφυρομένους καὶ* P Theod. — 10 *τῷ σκοπῷ αὐτῶν*] *τῇ ῥαθυμίᾳ* P (*τῇ προθυμίᾳ* Theod.). — 20 *κατέσφαξαν*] *ἄρδην* P. — 25 *καὶ om.* P.

καλοῦντος, ὑπὸ τῆς θείας δίκης ἐνδίκως ἐπαιδεύθησαν, ἥ φησιν· ὅταν λάβω καιρόν, ἐγὼ εὐθύτητας κρινῶ. καιρὸν δὲ λέγει τὸν ἐκ τοῦ πλήθους τῶν ἁμαρτημάτων συναγόμενόν τε καὶ ἀριθμούμενον παρὰ θεοῦ καὶ προσκαλούμενον τὸν τῆς ἐκδικήσεως καὶ ἀνταποδόσεως χρόνον, καθὼς καὶ γέγραπται ἐν ᾠδῇ Μωϋσέως· οὐκ ἰδοὺ ταῦτα πάντα συνῆκται παρ' ἐμοὶ καὶ ἐσφράγισται ἐν τοῖς θησαυροῖς μου; ἐν ἡμέρᾳ ἐκδικήσεως ἀνταποδώσω, ἐν καιρῷ ὅταν σφαλῇ ὁ ποὺς αὐτῶν, ὅτι ἐγγὺς αἱ ἡμέραι ἀπωλείας αὐτῶν. οὕτω γε μὴν καὶ ὁπόταν ἔστη Μωσῆς ἐν τῇ θραύσει αὐτοῦ πρεσβευσόμενος τοῦ μὴ ἐξολοθρεῦσαι τὸν ἀγνώμονα καὶ φιλάμαρτον λαόν, παρακληθεὶς τέως ἔφη πρὸς αὐτόν· νῦν βάδιζε, τοῦτ' ἔστι πρὸς τὸ παρὸν διὰ τὴν παράκλησίν σου, καὶ ὁδήγησον τὸν λαόν. ᾗ δ' ἂν ἡμέρᾳ ἐπισκέπτωμαι, ἐπάξω ἐπ' αὐτοὺς τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν. καὶ ἐπάγει λέγουσα ἡ γραφή· καὶ ἐπάταξε κύριος τὸν λαὸν περὶ τῆς ποιήσεως τοῦ μόσχου. ὥστε οὖν ἀμήχανον ὄντως καὶ ἀνέφικτον διαδρᾶναι τὴν θεήλατον δίκην, εἰ καὶ παρὰ πόδας οὐκ ἐπάγει τοῖς ἁμαρτάνουσι ταύτην μακροθυμῶν ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος καὶ τὴν ἐπιστροφὴν ἐκδεχόμενος ἢ τὴν ἐπὶ τὰ χείρω πρόσβασίν τε καὶ δυστροπίαν, ὡς διὰ βραχέων σαφῶς ἀποδέδεικται.

Καὶ γοῦν ὁ μέγας ἔφη Κύριλλος· μετροῦνται δὲ τῶν

[margin: 110 M.; line numbers 5, 10, 15, 20]

---

2 Psalm. 74 (75), 3. — 6 Deuter. 32, 34 *sqq.* — 12 Exod. 32, 34. — 15 *ib. v.* 35. — 22—*p.* 156, 9 Cyrill. Alex. de adorat. III Migne Tom. 68, 296 C.

1 ᾗ BGRV ἥ AHM. — 5 *καὶ ante γέγραπται om.* CFMRV. — 6 *πάντα om.* HPR Deut. — 8 *σφάλη* CFPV. — 10 *μωϋσῆς* ABFGLN *om.* R. — *αὐτοῦ om.* F *ἐνώπιον αὐτοῦ* N. — *πρεσβευσάμενος* B *πρεσβευόμενος* GPR. — 12 *τοῦτ' ἔστι*] *ὅτι οὔτ'* (*οὔτε* M) *ἔστι* N. — 14 *ἐπισκέπτομαι* ABFL *ἐπισκέψωμαι* (-*ψομαι* H) N. — 21 *σαφῶς om.* AG. — 22 *καὶ γοῦν καὶ ὁ* N *καθὼς καὶ ὁ* F. — *κύριλλος ἔφη* N *κύριλλος om.* A.

5 *ἐκδικίας* P. — 5 *καθὼς* — 6 *μωϋσέως om.* P *qui pergit: καὶ ἰδοὺ γάρ φησι ταῦτα.* — 19 *καὶ φιλάνθρωπος τὴν ἐπιστροφὴν ἀναμένων ἢ* P.

ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν ἀνθρώπων τὰ κατὰ καιροὺς πλημμελήματα, [ἃ] καὶ μέχρι ποσότητός τινος ἐκδήλου τῆς ἁμαρτίας ἡμῶν ἠκούσης ἐπάγει δὴ τηνικαῦτα λοιπὸν τὰς δίκας λελυπημένος ὁ νομοθέτης καὶ κύριος. διακαρτερεῖ δὲ ἐξ ἐμφύ-
5 *του φιλανθρωπίας ἔσθ' ὅτε καὶ πλημμελούντων ἀνέχεται οὐκ εἰς ἅπαν ἀγανακτῶν. καὶ γὰρ ἔφη πρὸς τὸν Ἀβραάμ· οὔπω ἀναπεπλήρωνται αἱ ἁμαρτίαι τῶν Ἀμορραίων ἕως τοῦ νῦν. πρὸς δέ γε τοὺς Φαρισαίους ἀκαθέκτως ἐκλελυπηκότας φησίν· καὶ ὑμεῖς ἀναπληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν.*
10 *οὐκ οὖν εἰ βούλοιτό τις διαβιῶναι μὲν ὀρθῶς, εὐβουλοτάτας τε καὶ ἐπιεικεστάτας ἐν τῷδε τῷ βίῳ ποιεῖσθαι τὰς διατριβάς, ὀρθοποδήσῃ τε καὶ διανήξηται τὰ δεινὰ γνώμης ἐχόμενος ὀρθῆς καὶ ἀδιαστρόφου καρπὸν τὸ μὴ ἐναλῶναι κα-*
111 M. *κοῖς; καὶ ἀτρεκὴς ὁ λόγος. ἐφ' ἡμῖν γάρ ἐστι τὸ ἐπ'*
15 *ἄμφω βλέπειν, πρός τε τἀγαθόν φημι καὶ τοὐναντίον. καὶ οἱ μὲν ἐν λόγῳ πεποιημένοι τὸ θαυμάζεσθαι πεφυκὸς ἐν καλῷ γενήσονται τῆς ἀρετῆς, οἱ δ' ἀποκλίνοντες εἰς τοὐναντίον καὶ τῶν ἀμεινόνων προθέντες τὸ ἀδικοῦν τὴν οἰκείαν καταφθείραντες ζωὴν ἁλοῖεν ἂν αὐθένται καὶ ὀλετῆρες δεινοὶ*
20 *κατὰ τῆς σφῶν αὐτῶν κεφαλῆς ἐξεληλεγμένοι.*

---

6 Gen. 15, 16. — 9 Matth. 23, 32.

2 ἃ *uncis inclusi. om.* P ἅτε Muralt. — 3 λοιπὸν *om.* RV. — λελυπημένως ANV λελυμένος C λελυμένῳ R. — 8 λελυπηκότας AG. — 9 ἀνεπληρώσατε A πεπληρώκατε P. — 12 ὀρθοποδίσῃ (-ει B) τε (ταὶ C) ABCM ὀρθοποδίσηται D ὀρθοποδήσει τε (τε *om.* G) GP ὀρθοποδῆσαι τε R ὀρθοποδίσαι τε FV ὀρθοτομήσει τε H. — διανήξητε A διανοίξηται R διανήξεται P διανοίξεται G διανήξασθαι F. — 13 εὐδιαστρόφου G διαστρόφου (διὰ στρόφου P) BCMP. — καρπὸν *om.* R σκοπῶν G. — 15 τὸ ἀγαθόν AFGNV τὰ ἀγαθά R. — 16 πεφυκὼς ACHMR πεφυκότες G. — 18 προσθέντες ACPRV. — καταφθείροντες GP. — 19 ἀλοῖεν B ἀλλοῖεν V ἀλλοῖ ἐν P ἀλλ' οἶεν ADH ἀλλ' οἱεν M ἄλλ' οἱ ἐν C ἀλλ' εἶεν F ἄλλων G.

1 ἀνάπασαν P. — 9 καὶ ὑμεῖς φησιν P. — 11 τὰς ἐν τῷδε τ. β. ποιεῖσθαι διατρ. P. — 15—17 καὶ οἱ — τοὐναντίον *om.* P *ex homoeot.*

Ταύτῃ τοί φησι καὶ ὁ ἱερὸς Ἰσίδωρος· ἡ τῶν ἁμαρτημάτων ἐπίτασις ἀναγκάζει ὥσπερ τὴν θείαν καὶ ἀπαθῆ φύσιν ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἀγαθότητος εἰς τὴν παρὰ φύσιν χωρεῖν ὀργήν. ὅθεν καὶ Ἰουδαίοις ἔφη Χριστός· ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἠθελήσατε. ἰδοὺ ἀφίεται ὁ οἶκος 5 *ὑμῶν ἔρημος. ἐπειδὴ γάρ, φησίν, οὐ δέχεσθε τὴν φιλανθρωπίαν, ἐπιγνώσεσθε τὴν ἐξουσίαν τῆς τιμωρίας.*

Ὅταν γὰρ ἴδῃ ὁ θεὸς εἰς ἄκρον κακίας ἐκκλίναντα τὸν ἄνθρωπον, ἐπαίρει τὴν ἑαυτοῦ χάριν ἐξ αὐτοῦ. ἧς ὁ ἄνθρωπος στερούμενος ἐπὶ πλεῖον τραχύνεται ἐκ τοῦ διαβόλου 10 *ἐρεθιζόμενος, καὶ μὴ ἔχων τὸν θεὸν ἐν ἑαυτῷ συμβουλεύοντα ἀποσχέσθαι ἀπὸ κακοῦ, καταλαμβάνει αὐτὸν ἡ ὀργή. οὕτω τοίνυν προφανῶς ἡ ψῆφος τῆς ἀδεκάστου καὶ θείας κρίσεως διαδειχθεῖσα δι' ἐπιτομῆς, ὄψονται εὐθεῖς καὶ εὐφρανθήσονται, καὶ πᾶσα ἀνομία ἐμφράξει τὸ στόμα αὐτῆς. καὶ* 15 *μάλα εἰκότως· πρὸς γὰρ τοὺς σκολιοὺς σκολιὰς ὁδοὺς ἀποστέλλει κύριος. καί· οὐκ ἀδίκως ἐκτείνονται δίκτυα πτερωτοῖς. οἱ γὰρ πόδες αὐτῶν εἰς κακίαν τρέχουσι καὶ ταχινοί εἰσι τοῦ ἐκχέειν αἷμα. διό φησιν ὁ ἀπόστολος· ἢ ἀγνοεῖς ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει; κατὰ δὲ* 20 *τὴν σκληρότητά σου καὶ ἀμετανόητον καρδίαν θησαυρίζεις ἑαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ δικαιοκρισίας τοῦ θεοῦ.*

1—7 Isid. Pelus. Epp. I, 380 Migne Tom. 78, 397 A. — 4 Matth. 23, 37; 38. — 14 Psalm. 106 (107), 42. — 16 Prov. 21, 8. — 17 Prov. 1, 16; 17. — 19 Rom. 2, 4; 5.

7 *τὴν ἐξ αὐτοῦ τιμωρίαν* C *τὴν τιμωρίαν τῆς ἐξουσίας* H *τὴν αἰτίαν τῆς τιμωρίας* V. — 8 *εἰς ἄκραν κακίας* (*-αν* G) *ἐκκλίνοντα* GP. — 11 *συμβουλεύοντα ἐν ἑαυτῷ* (*αὐτῷ* A) AV. — 12 *ἀπέχεσθαι* BF. — 13 *ἡ ψῆφος προφανῶς* G *ἡ ψῆφος om.* F. — 16 *ἀποστελλεῖ* F *ἀποστελεῖ* GNR *ἐξαποστέλλει* P *ἐξαποστελεῖ* B. — 17 *ὁ κύριος* R *ὁ θεός* N. — 18 *ταχεινοί* ABGPR *τραχεινοί* HM. — 19 *ἐκχέαι* FGL. — 22 *σεαυτῷ* ABRV. — *τοῦ om.* MPR.

7 *διὰ τῆς τιμωρίας* P Isid. — 10 *ἐπιπλεῖστα* P. — *διερεθιζόμενος* P. — 15 *μάλα om* P. — 19 *Post αἷμα* P *add.*: *καὶ φόνου μετέχοντες θησαυρίζουσιν ἑαυτοῖς κακὰ ἡ καταστροφὴ αὐτῶν κακὴ λίαν ὡς γέγραπται* (Prov. 1, 18).

καὶ γὰρ πάντα, φησίν, τὰ ἔργα κυρίου μετὰ δικαιοσύνης, φυλάσσεται δὲ ὁ ἀσεβὴς εἰς ἡμέραν κακήν. οἱ τοίνυν παρανομοῦντες καὶ παραπικραίνοντες εὐοδούμενοι πολλάκις τῇ μακροθυμίᾳ τοῦ θεοῦ καὶ μηδὲν πάσχοντες δεινόν, ἀλλ' 5 *εὐθηνοῦντες καὶ πάσης εὐπραγίας καὶ εὐημερίας καὶ εὐρω-* 112 M. *στίας καὶ πολυζωΐας ἀπολαύοντες, οὕτω, φασὶν οἱ ἀνόσιοι καὶ ἀγνώμονες, εὐαρεστεῖται καὶ χαίρει ὁ θεός. καὶ διὰ τοῦτο ποιήσωμεν τὰ κακὰ μᾶλλον, ἵνα πλεῖον ἔλθῃ τὰ ἀγαθά. ὧν τὸ κρίμα ἔνδικόν ἐστιν. περὶ ὧν γοῦν ὁ Δαυὶδ* 10 *ἔλεγεν· ἐν κόποις ἀνθρώπων οὐκ εἰσὶ καὶ μετὰ ἀνθρώπων οὐ μαστιγοῦνται, καὶ διὰ τοῦτο ἐκράτησεν αὐτοὺς ἡ ὑπερηφανία εἰς τέλος, καὶ περιεβάλοντο ἀδικίαν καὶ ἀσέβειαν. καὶ διενοήθησαν καὶ ἐλάλησαν ἐν πονηρίᾳ, ἀδικίαν εἰς τὸ ὕψος ἐλάλησαν· ἔθεντο εἰς οὐρανὸν τὸ στόμα αὐτῶν, καὶ ἡ* 15 *γλῶσσα αὐτῶν διῆλθεν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ εἶπαν· πῶς ἔγνω ὁ θεός; καὶ εἰ ἔστι γνῶσις ἐν τῷ ὑψίστῳ; οὓς διὰ τὰς δολιότητας αὐτῶν ὁ θεὸς ἔθετο εἰς κακὰ καὶ κατέβαλεν αὐτοὺς ἐν τῷ ἐπαρθῆναι, καὶ ἐγένοντο εἰς ἐρήμωσιν· ἐξάπινα ἀπώλοντο διὰ τὰς ἀνομίας αὐτῶν. ὅθεν εἶπα τοῖς* 20 *παρανομοῦσιν· μὴ παρανομεῖτε, καὶ τοῖς ἁμαρτάνουσιν· μὴ ὑψοῦτε κέρας καὶ μὴ λαλεῖτε κατὰ τοῦ θεοῦ ἀδικίαν, ὅτι ὁ θεὸς κριτής ἐστιν. καί· μὴ παραζήλου ἐν τῷ κατ-*

---

1 Prov. 16, 4. — 7 Rom. 3, 8. — 10—19 Psalm. 72 (73), 5 *sqq.* — 19 Psalm. 74 (75), 5 *sqq.* — 22 Psalm. 36 (37), 7.

2 *καὶ φυλ. δὲ* R *φυλάσσεται* (*om. δὲ*) BC. — *ἐν ἡμέρᾳ κακῇ* BC. — 6 *οἱ ἀγνώμονες καὶ ἀνόσιοι* A *οἱ ἀγνώμονες* (*om. καὶ ἀνόσιοι*) R. — 7 *εὐαρεστῆται καὶ* PR *εὐαρεστεῖ* (*-στεί* H) *τε καὶ* ABH *εὐαρεστὶ καὶ* C. — *εὐαρ. ὁ θ. καὶ χαίρει* GR. — *ὁ om.* FP. — 8 *ποιήσομεν* CHV. — 9 *οὖν* B *om.* R. — *καὶ ὁ δᾶδ* RV *καὶ δᾶδ* F. — 11 *μαστιγωθήσονται* FGLR Psalm. — *καὶ om* FR Ps. — 12 *περιεβάλλοντο* AFGR. — 13 *καὶ ἐλάλησαν om.* AG. — 15 *εἶπον* GNR. — 18 *ἐξάπινα ἐξέλιπον* (*-λειπον* F), *ἀπώλοντο* FR Ps. — 19 *καὶ ἀπώλοντο* AGP. — *τὴν ἀνομίαν* R *τὰς ἁμαρτίας* CG. — 21 *ἀδικίαν κατὰ τοῦ θεοῦ* N.

5 *εὐημερίας τε καὶ* P. — 8 *ἵνα καὶ πλεῖον* P. — 22 *κριτής ἐστιν καὶ τοῦτον ταπεινοῖ καὶ τοῦτον ὑψοῖ* P *ex* Psalm. *l. l.*

ευοδουμένῳ ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ, ἐν ἀνθρώπῳ ποιοῦντι παρανομίαν, ὅτι ὡσεὶ χόρτος ταχὺ ἀποξηρανθήσεται καὶ ὡσεὶ λάχανα χλόης πεσεῖται καὶ ἐξολοθρευθήσεται. δίκαιος γὰρ ὁ κύριος καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησεν. δεῖ τοίνυν, εἴ γε πάντως εὐγνώμονες δοῦλοι τυγχάνομεν καὶ ἀνυπόκριτοι, μὴ 5 βασιλείας προσδοκίᾳ μηδ' ἄλλῃ τινὶ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἐλπίδι τὴν ἀρετὴν πράττειν, ἀλλὰ δι' αὐτὸν τὸν δεσπότην θεὸν πάντα ὑπομένειν. ἀλλ' εἰσὶν ἀναπεπτωκότες πολλοὶ καὶ νωθροί, ὅτι οὐδὲ μετὰ μισθοῦ τῆς ἀρετῆς ἐφίενται. καὶ ὁ μὲν θεὸς βασιλείαν ἐπαγγελλόμενος οὐκ ἀκούεται, ὁ 10 δὲ διάβολος γέενναν προξενῶν φιλεῖται. καὶ τί τῆς μανίας ταύτης χαλεπώτερον καὶ λυσσωδέστερον; καὶ τί λέγω γέενναν; καὶ πρὸ τῆς γεέννης ὀδύνην ἐνταῦθα καὶ αἰσχύνην καὶ γέλωτα προσεπάγων καὶ μυρίας κολάσεις καὶ θανάτους πολλοὺς ἔχει τοὺς πειθομένους καὶ προστρέχοντας. 15

[ις'. Περὶ Ἠλεί.]

Μετὰ δὲ τοὺς κριτὰς ἔκρινε τὸν λαὸν ὁ ἀρχιερεὺς Ἠλεὶ 113 M. ἔτη κ'. καὶ τῇ παροινίᾳ τε καὶ ἀταξίᾳ τῶν υἱῶν αὐτοῦ Ὀφνὶ καὶ Φινεὲς ἐπὶ τῶν θυσιῶν ἑκατέρους μετῆλθε πάλιν ἡ θεία δίκη. οἱ μὲν γὰρ ἐν τῷ πολέμῳ δεινῶς ἀνῃρέθη- 20

---

2 Psalm. 36 (37), 2. — 3 Psalm. 10 (11), 7. — 10—11 Similia Chrysost. in Act. App. VI Migne Tom. 60, 60 *med.*

2 ἀποξηρανθήσονται FNRV Psalm. — 3 ταχὺ ἀποπεσεῖται DGH ταχὺ ἀποπεσοῦνται ABMR Psalm. — καὶ ἐξολοθρευθήσονται AB *om.* GR Psalm. — 5 πάντες AH πάντα M. — 10 βασιλείας LR. — 12 δυσωδέστερον ABG. — 17 ἡλεὶ B ἡλεῖ CFM ἡλὶ DL *et sic fere deinceps.* — 19 ὀφνὴ CPV ὀφνὴ M ὀφνῇ BF ὀφνεὶ GR *et* Suid. *v.* Ἠλεί. ὠφνὶ A. — πάλιν μετ. ἡ θ. δίκη G ἡ θ. δ. πάλιν μετ. BM πάλιν *om.* L.

1 παρανομίαν καὶ πονηρίαν P. — 8 ὑπομένειν διὰ τῶν ὅπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν. ἀλλ' οὕτως εἰσὶν P. — 10 καὶ βασιλείαν P. — 14 καὶ θανάτους *om.* P. — 15 πειθομένους αὐτῷ καὶ P. — 17 μετὰ δὲ τούτους ἔκρινε P. — ἱερεὺς P.

σαν, ὁ δὲ τῆς θείας ἀκούσας φωνῆς λεγούσης· εἶπα· ὁ οἶκός σου διελεύσεται ἐνώπιόν μου ἕως αἰῶνος. καὶ νῦν οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἢ τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω, καὶ οἱ ἐξουθενοῦντές με ἀτιμασθήσονται, καὶ ἐξολοθρεύσω τὸ σπέρμα σου
5 ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου μου. καὶ πάλιν· ἰδοὺ ἐγώ, φησιν, ἐκδικῶ τὸν οἶκον Ἠλεὶ ἕως αἰῶνος ἐν ἀδικίαις υἱῶν αὐτοῦ, ὅτι κακολογοῦντες θεὸν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, οὐκ ἐνουθέτει αὐτούς. ταῦτα προακούσας καὶ τὴν ἀναίρεσιν τῶν υἱῶν αὐτοῦ, μεθ' ὧν καὶ τὴν παράληψιν τῆς κιβωτοῦ μετὰ ταῦτα διαγνοὺς
10 ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ δίφρου ὀπισθίως, καὶ συντριβεὶς ὁ νῶτος αὐτοῦ, ἀπέθανεν ἐτῶν θ'.

Περὶ οὗ φησιν ὁ Χρυσόστομος· ἱερεύς τις ἦν παρὰ Ἰουδαίοις μέτριος ἄνθρωπος καὶ ἐπιεικής, Ἠλεὶ τοὔνομα, ὃς γενόμενος δύο παίδων πατὴρ καὶ ὁρῶν αὐτοὺς ἐπὶ κακίᾳ
15 βαδίζοντας οὐ κατεῖχεν οὐδὲ διεκώλυεν, μᾶλλον δὲ κατεῖχε μὲν καὶ διεκώλυεν, οὐ μετὰ σπουδῆς δὲ καὶ σφοδρότητος. τὰ δὲ τῶν παιδίων ἐγκλήματα πορνεία τε ἦν καὶ γαστριμαργία. ἐκοιμῶντο γάρ, φησίν, μετὰ τῶν γυναικῶν τῶν παρεστηκότων παρὰ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου
20 καὶ ἤσθιον πρὸ τοῦ ἁγιασθῆναι τὰ κρέατα καὶ τὴν θυσίαν ἀνενεχθῆναι. ἅπερ ἀκούων ὁ πατὴρ τιμωρίαν μὲν οὐκ ἐπέθηκεν, λόγοις δὲ καὶ παραινέσεσιν ἐπειρᾶτο τῆς πονηρίας ταύτης ἀπαγαγεῖν αὐτοὺς λέγων· μή, τέκνα, μὴ ποιεῖτε οὔ-

---

1 I. Regg. 2, 30; 31. — 5 I. Regg. 3, 13. — 12—p. 163, 9 Chrysost. Adv. oppugn. vitae monast. III, 3 Migne Tom. 47, 352 *med.* — 18 I. Regg. 2, 22. — 23 I. Regg. 2, 24; 25.

1 φωνῆς ἀκούσας CFM. — 7 ὅτι — οἱ υἱοὶ αὐτοῦ *om.* C ὅτι — υἱῶν αὐτοῦ *om.* R. — 10 συντριβέντος τοῦ νώτου αὐτοῦ FG. — 11 ἐτῶν ὑπάρχων θ' BL. — 14 ἐπὶ κακίαν C Chr. — 15 μᾶλλον — διεκώλυεν *om.* LR. — μ. μὲν κατεῖχε καὶ FG. — 17 παίδων ABGNR Chr. — ἦν *om.* AG τε ἦν *om.* B. — 20 κρέα DR Chr. — 21 ἐνεχθῆναι MR ἀναιρεθῆναι G.

15 οὐδὲ] οὔτε P — 21 ἀπέθηκεν P.

τως, ὅτι οὐκ ἀγαθὴ ἡ ἀκοὴ ἣν ἐγὼ ἀκούω περὶ ὑμῶν τοῦ ποιεῖν τὸν λαὸν τοῦ μὴ λατρεύειν κυρίῳ. ἐὰν γὰρ ἁμαρτὼν ἄνθρωπος ἁμάρτῃ πρὸς ἄνδρα, καὶ προσεύξονται περὶ αὐτοῦ πρὸς κύριον, ἐὰν δὲ τῷ κυρίῳ ἁμάρτῃ, καὶ τίς προσεύξεται περὶ αὐτοῦ; ἐπεὶ οὖν μὴ πάνυ ὅσον ἐχρῆν ἐπε- 5 δείξατο τὴν ἀπειλήν, καὶ αὐτὸς μετ' ἐκείνων ἀπώλετο. καὶ γὰρ ἀπειλὰς ἔδει προσθεῖναι καὶ μάστιγας ἐπιθεῖναι καὶ τῆς 114 M. ὄψεως αὐτοῦ ἐξελάσαι καὶ μὴ παντελῶς φείσασθαι. ἀλλ' ἐπειδὴ φεισάμενος αὐτοῦ τῶν παίδων ἀκαίρως, μετὰ τῶν παίδων καὶ τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν ἀπώλεσεν. ἄκουσον γὰρ τί φησι 10 πρὸς αὐτὸν ὁ θεός, μᾶλλον δὲ οὐ πρὸς αὐτόν (οὐδὲ γὰρ ἀποκρίσεως αὐτὸν ἄξιον ἔκρινεν εἶναι λοιπὸν ὡς προσκεκρουκότα), ἀλλὰ δι' ἑτέρου ποιεῖ μαθεῖν τὰ καταληψόμενα αὐτὸν κακά. διό φησι διὰ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Σαμουήλ· ἔγνω, ὅτι κακολογοῦντες θεὸν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, οὐκ ἐνουθέτει αὐτούς. 15 καὶ μὴν ἐνουθέτησεν, ἀλλ' οὐδὲ νουθεσία ἐκείνη λελόγισται μὴ ἔχουσα τὸ σφοδρὸν καὶ ἐπιτεταμένον. εἰπὼν δὴ τὸ ἔγκλημα ἐπάγει καὶ τὴν κόλασιν μετὰ πολλῆς τῆς ὀργῆς φάσκων· ὤμοσα τῷ οἴκῳ Ἠλεί, εἰ ἐξιλάσεται ἁμαρτία τῷ οἴκῳ Ἠλεὶ ἢ ἐν θυμιάματι ἢ ἐν θυσίᾳ ἕως τοῦ αἰῶνος. 20 εἶδες ἀγανάκτησιν ἐπιτεταμένην καὶ ἀσύγγνωστον κόλασιν καὶ ἀσυγχώρητον εἰς ὅλον τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ τὸ γένος, καίτοι τοῦ μὲν ἰδίου βίου ἕνεκεν οὐδὲν ᾐτιάθη ποτέ, οὐδὲ κατεγκαλεῖν εἶχεν ὁ θεὸς ἕτερόν τι τῷ πρεσβύτῃ, ἀλλ' ἦν τἄλλα πάντα θαυμαστός. καὶ τὴν φιλοσοφίαν οὐκ ἐκ τῶν 25 ἄλλων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν παρὰ τὴν συμφορὰν συμβάντων ἔστιν ἰδεῖν. ἐπειδὴ γὰρ ταῦτα πάντα ἤκουσε

14 I. Regg. 3, 13. — 19 I. Regg. 3, 14.

2 τῷ κυρίῳ BFR Chr. — 3 καὶ *om.* AFR Chr. *eras. in* L. — 12 εἶναι ἔκρινε G ἔκρινε *om.* V. — προσκεκρουκότας CG προκεκρουκότα BMP. — 14 ἔγνων FNV. — 15 κακολ. οἱ (οἱ *om.* V) υἱοὶ αὐτοῦ τὸν θεόν ABGV. — 17 δὴ] δὲ D Chr. γὰρ L *om.* M. — 19 εἰ — ἠλεὶ *om.* GN.

3 ἁμάρτῃ ἄνθρωπος (ἀνήρ Chr.) P Chr. — 17 ἐπιτεταγμένον P.

καὶ πρὸς ἔσχατον τιμωρίας εἶδεν ἑαυτὸν ἐλθόντα, οὐκ ἀπεδυσπέτησεν, οὐκ ἐδυσχέρανεν, οὐκ εἶπέ τι οἷον εἰκὸς τοὺς πολλοὺς λέγειν· μὴ γὰρ ἐγὼ τῆς ἑτέρων γνώμης κύριός εἰμι, καί· τῶν ἐκείνων ἁμαρτημάτων ὀφείλω δίκας; αὐτοὶ ἡλι- 5 *κίαν ἔχουσι καὶ αὐτοὶ δίκαιόν ἐστι κολάζεσθαι μόνοι. ἀλλ' οὐδὲν τοιοῦτον εἶπεν οὐδὲ ἐνενόησεν, ἀλλ' ὥσπερ οἰκέτης εὐγνώμων ἀπεκρίθη λέγων· κύριος τὸ ἀρεστὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ποιείτω. εἰ τοίνυν τὸν ἀρχιερέα τὸν πρεσβύτην, τὸν ἔνδοξον, τὸν ἔτη κ΄ προστάντα καὶ ἀμέμπτως τῷ θεῷ* 10 *δουλεύσαντα, οὐδὲν ἴσχυσε τοῦτον ἐξελέσθαι τῆς ὀργῆς τοῦ* 115 M. *θεοῦ καὶ ἀπειλῆς, ἀλλὰ διὰ τὰς ἑτέρων ἁμαρτίας ἀπώλετο καὶ τὰ ἐν τοσούτοις ἔτεσιν αὐτοῦ κατορθώματα τὸν θεὸν οὐκ ἐδυσώπησαν, ποίαν ἡμεῖς ἕξομεν συγγνώμην οἱ τῆς ἀρετῆς ἐκείνου τοσοῦτον ἀποδέοντες καὶ ἑτέροις ἁμαρ-* 15 *τάνουσιν ἐφησυχάζοντες καὶ παραχωροῦντες, καίπερ δυνάμενοι κωλύειν αὐτοὺς καὶ ἀναστέλλειν τοὐναντίον μᾶλλον μετερχόμεθα ἀνεγκλήτους αὐτοὺς ἐῶντες καὶ ἀτιμωρήτους; καὶ μηδεὶς λεγέτω ὅτι πολλοὶ μειζόνως τοῦ Ἠλεὶ τῶν ἰδίων ἀμελήσαντες παίδων οὐδὲν ἔπαθον οἷον ἐκεῖνος. ἔπαθον οὖν* 20 *πολλοὶ πολλάκις καὶ χαλεπώτερα τούτων, κἂν ἡμεῖς ἀγνοοῦμεν ἐκ πολλῆς ἀναισθησίας τὰς αἰτίας τῶν τε ἡμετέρων συμφορῶν καὶ συμβάσεων καὶ τὰς τῶν πέλας. πόθεν γὰρ ἄωροι θάνατοι; πόθεν αἱ χαλεπαὶ καὶ συνεχεῖς νόσοι καὶ ἡμῖν καὶ τοῖς παισὶν αὐτοῖς; πόθεν ζημίαι καὶ περιστάσεις καὶ ἐπή-* 25 *ρειαι; πόθεν τὰ μυρία κακὰ καὶ ποικίλα; οὐκ ἐκ τοῦ μοχθη-*

7 I. Regg. 3, 18.

1 *αὐτὸν* BR. — *οὐκ ἀπεπήδησε* V *οὐ κατεπήδησεν οὐκ ἀπεδυσπέτησεν* B. — 2 *εἶπε οἷα* (*om. τι*) N. — 5 *καὶ αὐτοὺς — μόνους* FNV *καὶ αὐτοὶ — μόνον* R Chr. — 6 *εἶπεν οὔτε ἐνενόησεν* (*ἐνόησεν* G) BCDFG *οὐκ εἶπεν οὐκ ἐνεν.* V. — 9 *πρὸς πάντα* BG. — 13 *ἐδυσώπησεν* AG. — 20 *ἀγνοῶμεν* GRV. — 25 *καὶ ποικίλα κακά* G *καὶ ποικίλα om.* B Chr.

8 *ἱερέα* P Chr. — 13 *οἱ καὶ τῆς* P. — 15 *παραχωροῦμεν δυνάμενοι κωλ.* P. — 16—18 *καὶ ἀναστέλλειν καὶ νομίζομεν ἀνέγκλητον εἶναι τὸ τοιοῦτον καὶ ἀκίνδυνον. καὶ μηδεὶς* P.

ρούς ὄντας τοὺς παῖδας περιορᾶν; καὶ ὅτι τοῦτο ἀληθές ἐστιν, μάρτυς μὲν καὶ ὁ πρεσβύτης οὗτος, μάρτυς δὲ καὶ ὁ σοφὸς λέγων· μὴ εὐφραίνου ἐπὶ υἱοῖς ἀσεβέσιν, καὶ εἰ μὴ ἔστι μετ' αὐτῶν φόβος θεοῦ μὴ ἐμπιστεύσῃς τῇ ζωῇ αὐτῶν, καὶ στενάξεις πένθει ἀώρῳ καὶ ἐξάπινα τὴν αὐτῶν 5 συντέλειαν γνώσῃ. πολλοὶ μὲν οὖν, ὡς ἔφην, πολλὰ τοιαῦτα πεπόνθασιν, εἰ δέ τινες καὶ διέφυγον, ἀλλ' οὐκ εἰς τέλος ἐκφεύξονται, ἀλλ' ἐπὶ κακῷ τῆς ἑαυτῶν κεφαλῆς ἀπελθόντες ἐκεῖ πικροτέραν τίσουσι δίκην. ὅπερ εἰδὼς ὁ ἀπόστολος παραινεῖ φάσκων· οἱ πατέρες, ἐκτρέφετε τὰ τέκνα ἐν 10 παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ κυρίου.

Ναὶ μὴν ἐπισφαλὲς καὶ λίαν ἐπικίνδυνον ἐφησυχάζειν τοῖς ἁμαρτάνουσιν, καθὼς αἱ γραφαὶ διαγορεύουσιν. ἰδοὺ γάρ, ὁ μὲν Ἄχαρ ἡνίκα τὴν χρυσῆν γλῶτταν ἔκλεψε καὶ τὴν ψιλὴν ἐσθῆτα, ἐπὶ πάντα τὸν λαὸν γέγονεν ἡ ὀργὴ 15 κυρίου καίτοι γε μὴ εἰδότα καὶ τὸν ἡμαρτηκότα καὶ τὸ ἁμάρτημα, μέχρις οὗ ἐφανερώθη ὁ κλέπτης καὶ τὸν φοβερὸν ἐκεῖνον ἅμα πᾶσι τοῖς ἰδίοις ὑπέμεινεν ὄλεθρον. ὁ δὲ 116 M. Ἠλεί, καίπερ οὐκ ἐφησυχάσας τοῖς ἑαυτοῦ υἱοῖς καὶ λοιμοῖς, ὡς εἴρηται, ἀλλὰ καὶ λόγῳ πλείονι κατασκευάσας τῆς τε 20 ἁμαρτίας τὸ ἄτοπον καὶ τῆς κρίσεως τὸ ἄφυκτον, ὅτι μὴ ὅλως ἐμβριθέστερον ἐξεδίκησεν, τοσοῦτον παρώξυνε τὴν ὀργὴν τοῦ θεοῦ, ὡς καὶ τὸν λαὸν σὺν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ

---

3 Sir. 16, 1—3. — 10 Eph. 6, 4. — 12—p. 164, 14 Basilii Regulae brevius tract. Quaest. 47 Migne Tom. 31, 1113 B.

4 τῇ om. N. — 5 στενάξῃς CFGR στενάζεις P. — τὴν ἑαυτῶν συντέλειαν D τὴν ἐξ αὐτῶν συντ. R τὴν συντελ. αὐτῶν F τὴν αὐτῶν om. AG. — 13 διαγράφουσιν AG. — 14 χρ. ἔκλεψε γλ. AG. — γλῶσσαν BGP Basil. — 18 ἰουδαίοις ABG.

1 τοῦτό ἐστιν ἀληθές P. — 8 κεφαλῆς. πικροτέραν γὰρ ἀπελθ. ἐκεῖ τίσ. δίκην P Chr. — 12 ἐπισφαλὲς καιλείαν ἐπισφαλὲς καὶ ἐπικίνδυνον P. — 15 ἐσθῆτα om. P Bas. — 17 οὗ om. P. — 23—p. 164, 4 ὡς καὶ τὸν λαὸν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ συναναλωθῆναι καὶ τὴν κιβ. αὐτὴν ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων ληφθῆναι καὶ αὐτὸν ἐπὶ τούτοις οἰκτρῷ τέλει θανατωθῆναι P Bas.

μαχαίρᾳ πεσεῖν καὶ τὴν κιβωτὸν ἐκείνην τὴν φοβερὰν καὶ ὀλίγοις ληπτὴν ὑπὸ χειρῶν ἀλλοφύλων ἄγεσθαι, ὅπου ἂν βούλοιντο, καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον, τὸν μέγαν ἱερέα λέγω, οἰκτρῷ τέλει τὸν βίον καταλῦσαι. εἰ δὲ κατὰ τῶν μὴ συνεγνωκό-
5 των τῷ ἁμαρτήσαντι καὶ κατὰ τοῦ κωλύσαντος καὶ διαμαρτυρουμένου τοῖς ἁμαρτήσασι τοιαύτη ὀργὴ ἐξεκαύθη, τί ἂν τις εἴποι περὶ τῶν γινωσκόντων καὶ ἐφησυχαζόντων; οἵτινες, ἐὰν μὴ ἐπιδείξωνται τὸ ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου εἰρημένον· διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον ἐπενθήσατε, ἵνα ἐξαρθῇ ἐκ μέσου ὑμῶν ὁ
10 τὸ ἔργον τοῦτο πράξας; ἀνάγκη καὶ αὐτοῖς ἐκείνοις ἀπόλλυσθαι, ὥστε κινδυνεύουσι πάντως καὶ νῦν ὁμοῦ πάντες τὸν αὐτὸν ὄλεθρον ὑποστῆναι ἢ χείρονα. ἑπτάκις μὲν γὰρ ἐκδικεῖται ἐκ Κάϊν, ἐκ δὲ Λάμεχ τὸ ὅμοιον ἁμαρτόντος ἑβδομηκοντάκις ἑπτά.

15 Διὰ τί δὲ πάλιν οἱ μὲν τῶν ἀνθρώπων ἁμαρτάνοντες κολάζονται, οἱ δὲ οὐ κολάζονται; πῶς γὰρ τῶν Ἰουδαίων μοσχοποιησάντων ἁπάντων οἱ μὲν ἐκολάζοντο, οἱ δὲ οὐκ ἐκολάζοντο; ἢ πάντως οἱ μὲν εὔδηλον ὅτι μετενόησαν καὶ τὴν φύσιν αὐτὴν ἡγνόησαν διὰ τὴν εὐλάβειαν, οἱ δὲ τῇ κακίᾳ ἐνέμειναν, ὡς
20 τὸ μὲν ἁμάρτημα ἴσον, τὰ δὲ μετὰ ταῦτα οὐκ ἴσα. τίνος δὲ ἕνεκεν καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀδὰμ καὶ τῆς Εὔας οὐχ ἡ αὐτὴ τιμωρία, εἰ καὶ αὐτὴ ἡ ἁμαρτία; ὅτι οὐκ ἦν ἴσον τὸ ὑπὸ γυναικὸς

---

8 I. Cor. 5, 2. — 12 Gen. 4, 24. — 15—*p.* 165, 11 Chrysost. in Psalm. VI cp. 2 Migne Tom. 55, 73 *fin.*

4 μὴ κατὰ τ. μὴ A μὴ κ. τῶν G. — 5 διαμαρτυρομένου C DFRV διαμαρτυραμένου G Bas. — 6 ἁμαρτήμασι AN. — 8 ἐπιδείξονται (ἐνδ. F) ACFM δέξωνται R. — ὑπὸ] διὰ AG. — 10 αὐτοὺς ἐκείνους BRV αὐτοὺς σὺν ἐκείνοις F. — συναπόλλυσθαι GP. — 12 μὲν *om.* AGM. — 13 τὸ ὅμοιον ἁμαρτῶντος *post* ἑπτὰ *ins.* B Bas. — 18 εὔδηλον ὅτι *post* πάντως *ins.* L *om.* B. — 19 ἤγνησαν A ἥγνισαν G. — 20 ἴσον BFGLR *et* D *m. 2 corr.* — ἴσα BFGR *et* L *m. 2 corr.* — 22 ἴσον BFGR.

12 ἢ καὶ χείρονα P Bas. — γάρ φησι ἐκδικεῖται P. — 13 ἁμαρτῶντας P. — 19 ἐνέμεινον P (ἐνέμενον Chrys.). — 20 δ' ἕνεκεν P. — 22 ἡ *om.* P *sed* ἁ *in* ἁμαρτία *m. 1 in lit.* — ὅτι *om.* P.

ἀπατηθῆναι καὶ ὑπὸ ὄφεως. διόπερ οὐδὲ ἀπάτην ἐκεῖνο Παῦλος ἐκάλεσεν οὕτω λέγων· ὁ μὲν Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ἐξαπατηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγονεν. τίνος δὲ ἕνεκεν καὶ ὁ τὰ ξύλα συλλέξας οὐκ ἔτυχε φιλανθρωπίας; ὅτι πολλῆς παρανομίας ἦν τὸ γινόμενον ἀνάμεστον ἐκ προ- 5 οιμίων αὐτῶν παραβῆναι πρόσταγμα θεοῦ, καὶ ὅπως καὶ τοῖς ἄλλοις γένηται παίδευμα μὴ καταφρονεῖν ἐντολῆς. τοῦτο καὶ ἐπὶ Σαπφείρας καὶ Ἀνανίου γέγονεν. καὶ ἡμεῖς οὖν, ὅταν ἁμαρτάνωμεν, σκοπῶμεν, εἰ ἄξιοι ἐλέους ἐσμὲν 117 M. καὶ εἰ ἐποιήσαμέν τι ὥστε ἐλεηθῆναι, εἰ μετενοήσαμεν γνη- 10 σίως, εἰ βελτίους ἐγενόμεθα, εἰ ἀπέστημεν ἐκ τῶν πονηρῶν ἡμῶν ἔργων. ἔκκλινον, γάρ φησιν, ἀπὸ κακοῦ καὶ ποίησον ἀγαθόν.

[ιζʹ. Περὶ Σαμουήλ.]

Μετὰ δὲ Ἠλεὶ ἔκρινε τὸν λαὸν Σαμουὴλ ὁ ἱερεὺς καὶ 15 προφήτης ἔτη λʹ. καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ Ἰωὴλ καὶ Ἀβιὰ μὴ πορευόμενοι κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ καὶ ἀρετήν, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἀπεμπολοῦντες, καὶ συναθροίζεται πρὸς αὐτὸν ὁ λαὸς εἰς Ἀρμαθαὶμ αἰτούμενοι βασιλέα κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν ἐθνῶν. ὁ δὲ σφόδρα λυπηθείς, εἶπεν ὁ θεὸς πρὸς αὐτόν· 20 ἄκουσον τῆς φωνῆς τοῦ λαοῦ, ὅτι οὐ σὲ ἐξουδενώκασιν, ἀλλ' ἐμέ, τοῦ μὴ βασιλεύειν ἐπ' αὐτῶν. καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς

1 I. Tim. 2, 14. — 12 Psalm. 33 (34), 15. — 21 I. Regg. 8, 7.

3 ἐξαπατηθεῖσα AGPR ἀπατηθεῖσα rell. Paul. Chrys. — 6 αὐτὸν BG. — 8 ἀνανίου GPV Chr. ἀνανία rell. — 10 εἰ ἐμετενοήσαμεν CFGMV. — 12 ἡμῶν *om.* N. — φησιν *om.* BCFNV. — 16 ἀβιᾶ ABGM ἀβία CFLP. — 18 καὶ *om.* GPR. — ὁ λαὸς *om. et* 19 *post* ἀρμαθὲμ *ins.* πᾶς ὁ λαὸς (αὐτοῦ *add.* HM) N. — 19 ἀρμαθὲμ (ἀρμ. DV) ACFLNV. — 20 πρὸς αὐτὸν ὁ θεός ABG.

2 οὕτω *om.* P Chrys. — 3 δ' ἕνεκεν P. — 5 ἀνάμεστον *om.* P Chr. — 5—7 ἐκ προ. εὐθέως παραβῆναι τὸ πρόσταγμα καὶ ἔδει καὶ τοῖς ἄλλοις ἐντεθῆναι πολὺν φόβον P Chryst. — 11 ἐκ τῶν — ἔργων *om.* P Chr. — 16 οἱ *om.* P.

τὸν Σαοὺλ υἱὸν Κὶς ἐκ φυλῆς Βενιαμὶν χρίσας αὐτὸν εἰς βασιλέα, ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ εὐμεγέθη ὑπερωμίαν καὶ ἐπάνω ὑψηλότερον ὑπὲρ τὴν γῆν πᾶσαν. καὶ γέγονε λοιπὸν ἐξ ἐκείνου καὶ ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἀρχὴ βασιλέων.

5 ## [*Βιβλίον Δ'.*]

[*α'. Περὶ Σαούλ.*]

Μετὰ δὲ Σαμουὴλ ἐβασίλευσε Σαοὺλ ἔτη μ'. ὃς τολμήσας πρότερον μὲν θυμιάσαι τῷ θεῷ, ἔπειτα δὲ παραβὰς τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ ἐπὶ τοὺς Ἀμαληκίτας ζωογονήσας Ἄγαγ
10 *τὸν βασιλέα αὐτῶν, ἤκουσε παρὰ τοῦ προφήτου· μεματαίωταί σοι, ὅτι οὐκ ἐφύλαξας τὴν ἐντολήν μου, ἣν ἐνετείλατό σοι κύριος, καὶ ἡτοίμασε τὴν βασιλείαν σου ἕως αἰῶνος ἐπὶ Ἰσραήλ. καὶ νῦν οὐ στήσεται ἡ βασιλεία σου, ἀλλὰ ζητήσει κύριος ἄνθρωπον κατὰ τὴν καρδίαν αὐτοῦ εἰς ἄρχοντα*
15 *ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ. μετὰ δὲ ταῦτα χρίσας τὸν Δαυὶδ ὁ*
118 M. *Σαμουὴλ ἐν λόγῳ κυρίου, εἶτα γηράσας καὶ τελευτήσας, προσέθετο μᾶλλον ὁ Σαοὺλ παροργίζειν τὸν κύριον. ὅθεν καὶ πνεῦμα κυρίου ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἔπνιγεν αὐτὸν πνεῦμα πονηρόν. οὗ δὴ ἕνεκα Δαυὶδ ἄγεται πρὸς αὐτὸν*
20 *εἰς παρηγορίαν τοῦ πάθους. καὶ ἐγένετο, φησίν, ἐν τῷ εἶναι πνεῦμα πονηρὸν ἐπὶ Σαούλ, καὶ λαμβάνων Δαυὶδ τὴν κινύραν ἔψαλλεν, καὶ ἀφίστατο ἀπ' αὐτοῦ τὸ πονηρὸν*

---

10 I. Regg. 13, 13; 14. — 20 I. Regg. 16, 23.

1 *τὸν υἱὸν κὶς τὸν σαοὺλ* N. — 4 *καὶ ἐν τῷ ἰσραὴλ om.* N. — 9 *ἄγαγ** (*seq. litur. unius litt.*) V *ἀγὰγ* ABLR *et* C *lit. ex ἀγαγὼν. ἄγωγον* G. — 15 *μετὰ ταῦτα δὲ* AG. — 18 *τὸ πνεῦμα* AF. — 22 *κιννύραν* AB *κιννήραν* HM.

1 *εἰς om.* P. — 3 *τὸ λοιπὸν* P. — 7 *σαοὺλ ἐκ φυλῆς βενιαμὶν* P. — 9 *τοῦ θεοῦ*] *κυρίου* P. — 10 *αὐτῶν παρὰ γνώμην θεοῦ* P. — *προφήτου*] *σαμουήλ* P. — 19 *πονηρὸν παρὰ κυρίου* P. — *εἵνεκα* P. — *πρὸς αὐτὸν ἐκ βιθλεὲμ εἰς* B. — 20 *γάρ φησιν* P.

πνεῦμα. ἀλλ' οὖν γε πατάξας τὸν ἀλλόφυλον Γολιάθ, ὃς ἦν τῇ ἡλικίᾳ πηχῶν τεσσάρων τὸ ὕψος καὶ σπιθαμῆς, καὶ περικεφαλαία χαλκῆ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ ἀλυσιδωτὸν θώρακα περιεβέβλητο χιλιάδας ἔχοντα ε΄ σίκλων χαλκοῦ καὶ σιδήρου, καὶ κνημῖδες χαλκαῖ ἐπὶ τῶν σκελῶν αὐτοῦ, καὶ 5 *τὸ ξύλον τοῦ δόρατος αὐτοῦ ὡς ἀντίον ὑφαινόντων, καὶ ἡ ἐπ' αὐτῷ λόγχη ἑξακοσίων σίκλων σιδήρου, καὶ ἀσπὶς χαλκῆ ἀνὰ μέσον τῶν ὤμων αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἐπιγαμβρευθεὶς τῷ Σαοὺλ καὶ φθονηθεὶς προφάσει τῶν χορευτριῶν ἕνεκεν τῆς εὐφημίας, ἧς ἐπῆδον αὐτῷ, ἀποδιδράσκει ἀπ' αὐτοῦ, ὅτε* 10 *καὶ τοὺς ἄρτους ἔφαγε τῆς προθέσεως ἐκ χειρὸς Ἀχιμέλεχ τοῦ ἀρχιερέως. περὶ οὗ Σαοὺλ θυμωθεὶς καὶ ἀγανακτήσας ἀνεῖλε τὸν Ἀχιμέλεχ διὰ χειρὸς Δωὴκ τοῦ Σύρου καὶ πάντας τοὺς μετ' αὐτοῦ ἱερεῖς κυρίου ἄνδρας τν΄, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ πᾶσαν τὴν πόλιν τῶν ἱερέων Νομβὰν ἐπάταξεν* 15 *ἐν στόματι ῥομφαίας ἀπὸ ἀνδρὸς ἕως γυναικὸς καὶ νηπίου θηλάζοντος καὶ μόσχου καὶ ὄνου καὶ προβάτου, καὶ οὐ κατελείφθη ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἷς πλὴν Ἀβιάθαρ υἱὸς Ἀχιμέλεχ φυγὼν πρὸς τὸν Δαυίδ. αὕτη τοῦ Σαοὺλ ἡ μιαιφονία πασῶν τῶν ἄλλων ἁμαρτημάτων δυσσεβεστέρα. τοῦ μὲν γὰρ* 20 *θεοῦ προστεταχότος ἄρδην ἐξολοθρεῦσαι τὸν Ἀμαλήκ, οὐ μόνον τὸν Ἄγαγ διέσωσεν, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἦν αὐτοῦ ἀξιόκτητα, τοῦ δὲ θυμοῦ κεκινηκότος, οὐ μόνον τοὺς ἱερεῖς κατέκτεινεν, ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν αὔτανδρον διέφθειρεν. καταδιώ-*

---

1 I. Regg. 17, 4 *sqq.* — 19—24 Theodoret. in I. Regg. Quaest. 45 Migne Tom. 80, 577 A.

1 *γωλιάθ* A *γολιάδ* CLP. — *ἦν om.* B *post ἡλικίᾳ ins.* HM. — 4 *σικλῶν πέντε* N. — *σικλῶν* codd. *praeter* FRV *item v.* 7. — 6 *τοῦ δόρατος αὐτοῦ om.* AG. — 11 *ἀβιμέλεχ* FNR *et sic deinceps.* — 14 *τη΄* B *νν΄* R. — 15 *νομβᾶν* AFLM *νομβὰμ* P *νομρᾶν* B. — 16 *μαχαίρας* ABGM. — *νηπίου καὶ θηλάζ.* BD. — 22 *ἀγὰγ* BCHL. — *αὐτῷ* HL *ἀὖ* B.

9 *προφάσει τῆς τῶν χορ. εὐφημίας* P. — 10 *ἧς ἐπῆδον αὐτῷ om.* P. — 18 *οὐδὲ εἷς om.* P. — 19 *ἡ om.* P. — 20 *ἁμαρτιῶν* P. — 22 *αὐτοῦ om.* P Theod. — 24 *διέφθειρεν ὡς εἴρηται* P.

κων δὲ καὶ τὸν Δαυὶδ καὶ ἅπαξ καὶ δὶς ἐμπεσὼν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ μακαρίου, καὶ μηδὲν ἀνταποδοὺς αὐτῷ κακὸν
119 M. *ἀντὶ κακοῦ ἔφη Δαυὶδ ὁ πραότατος πρὸς Σαοὺλ τὸν ἀπανθρωπότατον· ἵνα τί καταδιώκεις, ὦ βασιλεῦ, λαβεῖν τὴν*
5 *ψυχήν μου; δικάσαι κύριος ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ καὶ ἐκδικήσαι με ἐκ χειρός σου. ἡ δὲ χείρ μου οὐκ ἔστιν ἐπί σε, καθὼς λέγεται ἐν τῇ ἀρχαίᾳ παραβολῇ, ὅτι ἐξ ἀνόμων ἐξελεύσεται πλημμέλεια. καὶ ὁ μὲν οἶκος Δαυὶδ ἐπορεύετο καὶ ἐκραταιοῦτο, ὁ δὲ οἶκος Σαοὺλ ἐπορεύετο καὶ ἠσθένει.*
10 *εἶτα τῶν ἀλλοφύλων κατὰ Σαοὺλ ἐστρατοπεδευκότων, τοῦ δὲ πρὸς τὴν ἐγγαστρίμυθον ἀπελθόντος καὶ τὴν ἀπόφασιν δεξαμένου, προθύμως εἰσῆλθεν εἰς τὸν πόλεμον καὶ τοξευθεὶς εἰς τὰ ὑποχόνδρια εἶπε πρὸς τὸν αἴροντα αὐτοῦ τὰ σκεύη· σπάσαι τὴν ῥομφαίαν σου καὶ ἀποκέντησόν με, μή-*
15 *ποτε παίξωσιν εἰς ἐμὲ οἱ ἀπερίτμητοι οὗτοι. τοῦ δὲ φοβηθέντος καὶ μὴ ὑπακούσαντος, ἔλαβε Σαοὺλ τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ καὶ ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτήν· ἐφ' ὃν καὶ ὁ σκευοφόρος ἐπιπεσὼν ἀναιρεῖται καὶ αὐτὸς διὰ τῆς αὐτῆς ῥομφαίας. καὶ οὕτως ἀπέθανε Σαοὺλ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ, αἷς*
20 *ἠνόμησε τῷ θεῷ, διότι οὐκ ἐφύλαξε τὸν λόγον κυρίου καὶ ὅτι ἐπηρώτησεν ἐν τῷ ἐγγαστριμύθῳ τοῦ ζητῆσαι, καὶ ἀπε-*

---

4 I. Regg. 24, 12 *sqq*. — 8 II. Regg. 3, 1. — 13 I. Regg. 31, 4 *sqq*.

1 *καὶ ante τὸν om*. CFR. — *εἰς τὰς χεῖρας* CNP *τὰς om*. rell. *Idem codd. dissensus apud* Suid. *v. Δαυίδ*. — 2 *ἀποδοὺς* BR. — 3 *ὁ πραότατος δᾱδ* N. — 5 *δικάσαι* — 6 *χειρός σου om*. AG. — 6 *ἐκδικήσει* CFLNV Suid. — 8 *ἀνομία καὶ πλημμέλεια* (*-λεῖα* A) AGV. — 10 *κατὰ σαοὺλ om*. CF. — *στρατοπεδευκότων* BRV. — 14 *σπάσον* V *σπᾶσον* BG *σπεῦσον* L. — *ἀπόκτεινον* AFG. — 15 *παίζωσιν* B *παίξουσιν* R. — 17 *ἔπεσεν* CGLV *ἔπαισεν* BR. — *ἐφ' ὧν* C *ἐφ' ἣν* R. — 18 *αὐτῆς om*. N *m. 1 spr. vers*. A *αὐτοῦ* FG. — 21 *ἐπερώτησεν* FG. — *ἐν τῇ* BG *τῇ sed ἐν m. 1 spr. vers*. F *τῇ* RV.

3 *ἀπανθρωπότατον καὶ ἀγνώμονα* P. — 4 *ὦ βασιλεῦ om*. P. 7 *λέγ. ἡ ἀρχαία παραβολή* P I. Regg. — 11 *ἀπόφασιν ποθὲν δεξ*. P. — 12 *προθύμως*] *οὕτως* P.

κρίθη αὐτῷ Σαμουὴλ ὁ προφήτης, καὶ οὐκ ἐζήτησε κύριον, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν, καὶ ἀφαιρεθεῖσα ἡ βασιλεία ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ μετηνέχθη εἰς τὸ γένος Δαυίδ. τί τοίνυν τὸν Σαοὺλ ὤνησε τὸ μέγεθος καὶ ὕψος τοῦ σώματος; ἢ τί τὸν Δαυὶδ ἔβλαψε τὸ σμικρὸν καὶ εὐτελὲς τῆς ἡλικίας; ὁ μὲν 5 *γὰρ ὥσπερ τις δρῦς ὑψίκομος καρπὸν κακίας ἔφερε καὶ τροφὴν χοίρων, ὁ δὲ οἷά περ ἄμπελος εὐκληματοῦσα καὶ καρποφόρος ταῖς παντοδαπαῖς ἀρεταῖς οἶνον εὐφραίνοντα καρδίας ἀνθρώπων ἐβλύστανεν.*

Ἀρετῆς γάρ, φησὶν ὁ μέγας Ἰσίδωρος, ἀπούσης, οὐδὲν 10 *ὄφελος τῆς τοῦ σώματος κατασκευῆς. ὅθεν φησὶν ὁ θεὸς πρὸς τὸν Σαμουήλ· μὴ βλέψῃς ἐπὶ τὴν ὄψιν τοῦ πρώτου υἱοῦ Ἰεσσαὶ μηδὲ τὴν ἕξιν τοῦ μεγέθους αὐτοῦ καταπλαγῇς, ὅτι ἐξουδένωκα αὐτόν, διότι οὐχ ὡς βλέψει ἄνθρωπος ὄψεται θεός. ὁ μὲν γὰρ ἄνθρωπος ὄψεται εἰς πρόσωπον, ὁ* 15 *δὲ θεὸς εἰς καρδίαν. οὐ δεῖ τοίνυν οὐδὲ ἐν τῷ τοῦ σώματος ὕψει φαντάζεσθαι καὶ μέγα φρονεῖν, ἀλλ' ἐν μόνῃ τῇ ἀρετῇ* 120 M. *καὶ ταῖς ἐντολαῖς τοῦ θεοῦ σεμνύνεσθαι. ἐπεὶ καὶ Νεβρὼδ ὁ γίγας πολλοῖς ὑπερίπτατο καὶ οἱ Ἀσταρώθιοι γίγαντες καὶ ὁ Ὢγ βασιλεὺς τῆς Βασάν, ὃς ὑπελείφθη ἐκ τῶν γιγάντων* 20 *κατοικῶν ἐν τῷ Ῥαφαῒν ἐν Ἀσταρὼθ ὄντα τοῦ Ῥαφαῒν ἀπόγονον, οὗ καὶ ἡ κλίνη σιδηρᾶ τὸ μῆκος ἔχουσα πήχεις θ'*

---

12 I. Regg. 16, 7. — 18—*p.* 170, 2 Isid. Pelus. Epp. I, 265 Migne Tom. 78, 341 A *insert. vv.* 20 — *p.* 170, 1 *e* Deuter. 3, 11.

2 *ἡ βασ. αὐτοῦ ἐκ* CF. — 3 *μετήχθη* N. — 4 *καὶ τὸ ὕψος* ABG *αὐτοῦ καὶ τὸ ὕψος* R. — 14 *ὅτι*] *διότι* AR. — *βλέψει*] *βλέψεται* RV *ἐμβλέψεται* P I. Regg. — *οὕτως ὄψεται θεός* N. — 16 *οὐδὲ om.* FL. — 19 *πολλοὺς* FR *πολὺς* G (*πολλῷ σε* Isid.). — 20 *ὁ om.* NR. — 21 *τῷ om.* ABG. — *ῥαφαῒν* FV *ῥομφαῖα* AG *ῥαφαὴν* rell. — *ῥαφαῒν* FGV *ῥαφαὴν* rell.

10—11 *οὐδὲν οὔτε τῆς τοῦ σ. κατασκ. ὤφελος* P. — 12 *σαμουὴλ περὶ τοῦ πρώτου υἱοῦ ἰεσσαί· μὴ βλ. ἐπὶ τὴν ὄψιν αὐτοῦ μηδὲ εἰς τὴν ἕξιν μεγέθους αὐτοῦ ὅτι* P I. Regg. — 16 *θεὸς ὄψεται εἰς* P I. Regg. — 18 *καὶ ταῖς ἐντολαῖς τοῦ θεοῦ om.* P.

καὶ τὸ πλάτος δ', καὶ Γολιὰθ ὁ ἀλλόφυλος, καὶ Σαοὺλ ὁ
παντὸς Ἰσραὴλ ὑπερωμίας. ἀλλ' οὐδὲν αὐτοὺς ὤνησε τὸ
μέγεθος τοῦ σώματος μετὰ τῆς πολλῆς ἐκείνης ἰσχύος ἀρετῆς
ἐρήμους ὑπάρχοντας καὶ τῆς θείας ἐπιεικείας φρονήσαντας
5 ὑψηλότερον.

Ὅτι δὲ οὐκ ἀνήγαγεν ἀληθῶς τὸν Σαμουὴλ ἡ ἐγγαστρί-
μυθος, ὡς οἴονταί τινες διὰ τὸ τὴν ἱστορίαν τὸ φανὲν
οὕτως ἀδιαφόρως ὀνομάσαι, πρῶτον μὲν δῆλον ἐκ τοῦ μὴ
φέρειν δαίμονα προσβολὴν ἁγίου. εἰ γὰρ ἔτι ἐν σαρκὶ πε-
10 ριόντας δεδοίκασιν, πῶς ἂν ἀσωμάτους ἰδεῖν καρτερήσειεν;
δεύτερον δέ, ὅτι οὐκ αὐτὸν ἀνήγαγεν, ἀλλὰ φάσματος ἰδέαν·
ὁ γὰρ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος ἡρμοσμένος οὗτός ἐστι Σα-
μουήλ, ὡς καὶ ὁλοσώματον εἶδεν αὐτὸν καὶ Σαούλ. τρίτον
δὲ καὶ ἡ πρόρρησις ψευδής ἐστι λέγουσα ὅτι· αὔριον σὺ καὶ
15 οἱ υἱοί σου πεσοῦνται. μετὰ γὰρ ἡμέρας δ' ἀπέθανε Σαούλ,
ὑποστρέψαντος τοῦ Δαυὶδ ἐκ τοῦ κατὰ τῶν Ἀμαληκιτῶν
πολέμου. φησὶ γάρ· καὶ ὤρθρισε Δαυὶδ τοῦ ἀπελθεῖν τὸ
πρωῒ καὶ φυλάσσειν τὴν γῆν τῶν ἀλλοφύλων, καὶ οἱ ἀλλό-
φυλοι ἀνέβησαν ἐπὶ Ἰσραὴλ πολεμεῖν. καὶ ἐλθόντος τοῦ
20 Δαυὶδ εἰς τὴν γῆν ἐκείνην τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ καὶ καταδιώξαντος

---

6 *sqq. Verba Eusebii teste cod.* P. *Locum non inveni.* — 12—13 Eustath. de engastrimyth. cp. 5 Migne Tom. 18, 621 B. — 14 I. Regg. 28, 19. — 17 I. Regg. 29, 11.

2 *αὐτοῖς* AB *αὐτὸν* GR. — 5 *ὑψηλότερα* AR Isid. — 8 *ἀδιαφόρως ἀναγαγεῖν ὀνομάσαι* codd. *praeter* NP. — *εὔδηλον* N. — 9 *εἰ μὲν γὰρ ἔτι* AB *εἰ μὲν ἔστι γὰρ* G. — *περιόντα* CFV *περιόντι* R. — 11 *εἰδέαν* CDP. — 13 *ὡς*] *ὃς* BR. — 16 *κατὰ om.* FR. — 17 *ὄρθρισε* ACHMR. — *τῷ πρωῒ* ACFR. — 19 *ἐπὶ ἱερουσαλὴμ* N.

1 *γολιὰδ* P. — 5 *Post ὑψηλότερον* P *in mg. add.*: *πολλοὶ τοιγαροῦν πολλάκις ὑπανοίας καὶ μαλαυχίας* (*sic*) *φερόμενοι καὶ εἴτε ἐπιπλούτῳ καὶ δυναστείᾳ εἴτε ἐπὶ ῥώμῃ σώματος εἴτε ἐπ' ἄλλῃ τινὶ βοηθείᾳ καὶ ἐν* (with τ written above) (*ἐντεῦθεν?*) *εἰς τὸ βιβλίον τὸ πατερικόν.* — 8 *ὀνομάσαι φησὶν εὐσέβιος* P. — 15 *καὶ υἱοί σου μετά σου πεσοῦνται* P.

τοὺς Ἀμαληκίτας καὶ μετὰ νίκης ὑποστρέψαντος τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ, ἐπάγει λέγουσα ἡ γραφή· καὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἐπολέμουν ἐν Ἰσραήλ, καὶ ἔφυγον ἄνδρες Ἰσραὴλ ἐκ προσώπου τῶν ἀλλοφύλων καὶ πίπτουσι τραυματίαι ἐν τῷ ὄρει Γελβουέ. καὶ βαρύνεται ὁ πόλεμος ἐπὶ Σαούλ, καὶ τοξεύεται 5 εἰς τὰ ὑποχόνδρια. εἰ δὲ καὶ ἠλήθευσεν, καθώς τινες νομίζουσιν, οὐ μέγα τοῦτο. ὁ γὰρ θεὸς καὶ τὸν δαίμονα ἐν σχήματι φανέντα τοῦ Σαμουὴλ εἰπεῖν ἄκοντα τὴν ἀλήθειαν κατηνάγκασεν, ὥσπερ καὶ τὸν Βαλαὰμ εὐλογῆσαι τὸν Ἰσραὴλ 121 M. ἄκοντα πεποίηκεν. ἔφη γάρ· κἂν ἀπέλθῃς πρὸς τὸν ψευ- 10 δοπροφήτην, ἐγὼ κύριος ἀποκριθήσομαί σοι. τοῦ δέ γε Σαοὺλ ἀναιρεθέντος καταλιπὼν Δαυὶδ τὸν Ἀγχοὺς βασιλέα τῶν ἀλλοφύλων καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πρὸς τὸν ὁμόφυλον Ἰσραὴλ βασιλεύει κατὰ θείαν εὐδοκίαν.

Πῶς οὖν, φησὶν ὁ μέγας Βασίλειος, ἐν μὲν τῇ ἐπιγραφῇ 15 τοῦ λγʹ ψαλμοῦ Ἀβιμέλεχ ὀνομάζεται (φησὶ γάρ· ψαλμὸς τῷ Δαυίδ, ὁπότε ἠλλοίωσε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐναντίον Ἀβιμέλεχ, καὶ ἀπέλυσεν αὐτόν), ἡ δὲ ἱστορία Ἀγχοὺς αὐτὸν προσηγόρευσεν; καὶ φαμέν, ὡς τοιοῦτόν τινα λόγον φθάσαντα εἰς ἡμᾶς ἐκ παραδόσεως, ὅτι οἱ βασιλεῖς τῶν ἀλλο- 20 φύλων κοινὸν μὲν εἶχον ὄνομα τὸ Ἀβιμέλεχ, ἴδιον δὲ ἕκαστος ὃ προσηγορεύετο. ὡς καὶ ἐπὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἔστιν ἰδεῖν βασιλείας Καίσαρας μὲν λεγομένους κοινῶς καὶ Αὐγούστους,

---

2 I. Regg. 31, 1; 3. — 15 — p. 172, 11 Basil. Hom. in Psalm. 33 Migne Tom. 29, 349 C.

2 ἡ γραφὴ λέγουσα AGV. — 3 καὶ ἔφ. ἄνδρες ἰσραὴλ *om.* ABG. — 7 καὶ *om.* N. — 12 τὸν ἀγχοὺς ὁ δᾶδ N. — ἀγχοῦς BC. — 18 καὶ ἀπέλυσεν αὐτόν *om.* N. — ἀγχοῦς BDV. — 19 ὡς *om.* FV. — 23 κοινῶς *om.* CF.

7 οὐ μέγα καὶ τοῦτο P. — 8 τοῦ *om.* P. — 11 *Post* σοι P *add.*: φησὶ δὲ καὶ θεοδώρητως τινες μὲν ἔφασαν ν̄ (ἐντεῦθεν?) εἰς τὸ μαῦρον βιβλίον. *et in mg.* ἐρ. — 19 τοιοῦτον λόγον τινὰ P Bas. — 20 ἐκ παραδόσ. ἔχομεν P Bas.

ἄλλα δὲ τὰ κύρια ἑαυτῶν κεκτημένους ὀνόματα. ὅπερ καὶ παρ' Αἰγυπτίοις τὸ Φαραώ ἐστιν. φαίνεται γὰρ Φαραὼ λεγόμενος καὶ ὁ ἐπὶ Ἰωσήφ, καὶ ὁ ἐπὶ Μωϋσέως Φαραὼ μετὰ γενεὰς δ' ἐγερθεὶς βασιλεὺς Αἰγύπτου, καὶ ὁ ἐπὶ Σολομῶντος Φαραώ,
5 *(ἔλαβε, γάρ φησιν, τὴν θυγατέρα Φαραώ), καὶ ὁ ἐπὶ Ἱερεμίου πάλιν βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου Φαραὼ προσηγορεύετο. οὕτω δὲ καὶ Ἀβιμέλεχ κατὰ τοὺς χρόνους ἦν Ἁβραάμ, καὶ ὁ ἐν ταῖς ἡμέραις Ἰσαάκ, καὶ ὁ νῦν λεγόμενος ἐπὶ τῶν καιρῶν Δαυὶδ Ἀβιμέλεχ εἴρηται ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τὸ κοινὸν*
10 *μὲν τῆς βασιλείας ὄνομα, Ἀγχοὺς δὲ ὑπὸ τῆς ἱστορίας λέλεκται, ὅπερ ἰδίως αὐτῷ ἦν ἐκ γεννητῆς ἐπικείμενον.*

[β'. Περὶ Δαυίδ.]

Μετὰ δὲ Σαοὺλ ἐβασίλευσε Δαυὶδ ἐκ φυλῆς Ἰούδα ἔτη μ'. ὃς καὶ ἐποίησε τὰ θελήματα τοῦ θεοῦ πάντα κατὰ τὸ
122 M. 15 *εἰρημένον· εὗρον Δαυὶδ τὸν τοῦ Ἰεσσαὶ ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου. καί· εὗρον Δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου καὶ ἐν ἐλαίῳ ἁγίῳ ἔχρισα αὐτόν. ἡ γὰρ χείρ μου συναντιλήψεται αὐτῷ, καὶ ὁ βραχίων μου κατισχύσει αὐτόν. οὐκ ὠφελήσει ἐχθρὸς ἐν αὐτῷ,*
20 *καὶ υἱὸς ἀνομίας οὐ προσθήσει τοῦ κακῶσαι αὐτόν, καὶ συγκόψω ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ καὶ τοὺς μισοῦντας αὐτὸν τροπώσομαι. καὶ ἡ ἀλήθειά μου καὶ τὸ ἔλεός μου μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ ὀνόματί μου ὑψωθήσεται*

---

5 III. Regg. 3, 1. — 15 Act. 13, 22. — 17 Psalm. 88 (89), 21 *sqq.*

1 *αὐτῶν* AR *αὐτὸν* G. — *ὥσπερ* LR. — *παρ'* *om.* N. — 2 *λεγόμενος ὁ καὶ ἐπὶ* ABG. — 5 *ἔλαβε — φαραώ* *om.* AL. — *γάρ φησιν* PR Bas. *φησιν* *om.* rell. — 6 *φαραὼ βασ. τῆς αἰγ.* AG. — 7 *δὲ*] *δὴ* LR. — *ἀβραὰμ ἦν* AG. — 9 *γραφῇ* N. — 10 *ἀγχοῦς* BG. — *δὲ* *om.* CFGNRV. — 11 *γενητῆς* FV *γενετῆς* BLR Bas. — 17 *καὶ ἐν* ABCPV *καὶ* *om.* FGNR Psalm. — *ἁγίῳ μου* AG LR. — 18 *συναντιλ. αὐτόν* CP.

8 *ὁ ante νῦν om.* P. — 13 *ἔτη μ' χρισθεὶς ὑπὸ τοῦ σαμουήλ.* P. — 19 *καὶ οὐκ ὠφελ.* P.

τὸ κέρας αὐτοῦ. διὸ δὴ τὸ θεῖον πνεῦμα περὶ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ φησιν· καὶ ἐξελέξατο Δαυὶδ τὸν δοῦλον αὐτοῦ καὶ ἀνέλαβεν αὐτὸν ἐκ τῶν ποιμνίων τῶν προβάτων ποιμαίνειν Ἰακὼβ τὸν δοῦλον αὐτοῦ καὶ Ἰσραὴλ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, ὃς καὶ μετ' ἐπιστήμης θείας καὶ εὐσεβείας ἐποίμανεν αὐτοὺς 5 καὶ ἐν τῇ ἀκακίᾳ τῆς καρδίας αὐτοῦ καὶ ἐν ταῖς συνέσεσι τῶν χειρῶν αὐτοῦ ὡδήγησεν αὐτούς. ὅθεν ἐπήγαγεν ἡ γραφὴ λέγουσα· καὶ ἐβασίλευσε Δαυὶδ ἐπὶ Ἰσραὴλ καὶ ἦν ποιῶν κρίμα καὶ δικαιοσύνην. οὗτος τοίνυν πατάξας τὸν Μολχὸμ βασιλέα τῶν Σύρων καὶ λαβὼν τὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ 10 στέφανον χρυσοῦν μέγαν ἔχοντα λίθους τιμίους καὶ φορέσας αὐτόν, ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ κόσμος εὐπρεπέστατος. ὅπερ δηλῶν πάλιν ἔφη· κύριε, ἐν τῇ δυνάμει σου εὐφρανθήσεται ὁ βασιλεὺς καὶ ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ σου ἀγαλλιάσεται σφόδρα. τὴν ἐπιθυμίαν τῆς καρδίας αὐτοῦ ἔδωκας αὐτῷ 15 καὶ τὴν θέλησιν τῶν χειλέων αὐτοῦ οὐκ ἐστέρησας αὐτόν, ὅτι προέφθασας αὐτὸν ἐν εὐλογίαις χρηστότητος, ἔθηκας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ στέφανον ἐκ λίθων τιμίων. μεγάλη ἡ δόξα αὐτοῦ ἐν τῷ σωτηρίῳ σου, δόξαν καὶ μεγαλοπρέπειαν ἐπέθηκας αὐτῷ. 20

Καὶ οὕτως ἐνισχύσας ὁ μακάριος καὶ κραταιωθεὶς τῇ συμμαχίᾳ τοῦ κρείττονος πεπλήρωκε καὶ τοῦ Ἰσαὰκ τὴν

---

2 Psalm. 77 (78), 70 *sqq.* — 8 II. Regg. 8, 15. — 9 *cf.* II. Regg. 12, 30. — 13 Psalm. 20 (21), 1 *sqq.* — 21—*p.* 174, 2 Theodoret in II. Regg. Quaest. 23 Migne Tom. 80, 621 A.

5 καὶ *ante* μετ' *om.* N. — 6 καὶ *ante* ἐν τῇ *om.* FN. — 9 μολχὸμ MP μολχὼμ CDHL μολχὰμ R μολχὸν AB μολχὼν V μολχὼλ F μολὸχ G. — 11 μέγα AGV μέγ B *om.* F. — 12 ἐπὶ τὴν κεφαλὴν BCDGH. — 13 πάλιν *om.* AG. — 20 ἐπιθήσεις (-θήσις HM -θείσης A) AGNR Psalm. — ἐπ' αὐτῷ ACF ἐπ' αὐτόν GR Psalm.

12 κόσμος εὐπρεπέστατος] κατὰ πᾶσαν εὐπρέπειαν P. — 18 καὶ μεγάλη P. — 22 πεπλήρωκέ φησι θεοδώρητος P *qui p.* 174, 1 ὥς φησι Θεοδ. *om.*

πρὸς Ἰακὼβ εὐλογίαν δοθεῖσαν, ὥς φησι Θεοδώρητος, ὅτι·
123 M. γίνου κύριος τοῦ ἀδελφοῦ σου Ἡσαῦ. πατάξας γὰρ τὴν
Ἰδουμαίαν, καὶ γενόμενοι πάντες οἱ ἐκ τοῦ Ἡσαῦ Ἰδουμαῖοι
δοῦλοι τῷ Δαυίδ, ἐπέθηκε τῇ προρρήσει τὸ τέλος ψάλλων·
5 ἐπὶ τὴν Ἰδουμαίαν ἐπιβαλῶ τὸ ὑπόδημά μου. ἐμοὶ ἀλλό-
φυλοι ὑπετάγησαν. οἱ γάρτοι Ἰδουμαῖοι πρόγονον ἔχοντες
τὸν Ἡσαῦ, ἐξ οὗ καὶ τὴν προσηγορίαν ἐσχήκασιν, (Ἐδὼμ
γὰρ ὠνομάσθη τῶν πρωτοτοκίων τὸν φακὸν προτιμήσας) οὐ
τῆς προσηγορίας μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς μνησικακίας τοῦ προ-
10 πάτορος ἐγένοντο κληρονόμοι. καὶ ὥσπερ ἐκεῖνος ἐπίμονον
ἔσχε κατὰ τοῦ Ἰακὼβ τὴν ὀργὴν ἐπὶ πλεῖστον, ὡς καὶ διαρ-
ρήδην εἰπεῖν· ἐγγισάτωσαν αἱ ἡμέραι τοῦ πατρός μου, ἵνα
ἀποκτείνω Ἰακὼβ τὸν ἀδελφόν μου, οὕτω καὶ οὗτοι τοῖς ἐξ
Ἰακὼβ διηνεκῶς φθονοῦντες ἐπιβουλαῖς κατ' αὐτῶν ἐχρῶντο
15 μυρίαις, καὶ ἡνίκα μὲν τῆς Αἰγυπτιακῆς ἀπαλλαγέντες δου-
λείας ἐλθεῖν εἰς τὴν ἐπηγγελμένην ἠβουλήθησαν γῆν, τοῦ
Μωϋσέως ἡγουμένου καὶ προστατεύοντος, οὐ μόνον οὐχ
ὑπεδέξαντο φιλοφρόνως, ἀλλ' οὐδὲ διελθεῖν διὰ τῆς ἰδίας
συνεχώρησαν χώρας, καὶ ταῦτα τοῦ θείου Μωϋσέως διὰ
20 πρεσβευτῶν παρακαλέσαντος καὶ ὑποσχομένου ὡς οὐκ ἐκκλί-
νουσι δεξιὰ ἢ ἀριστερά, ἀλλ' ὁδῷ βασιλικῇ βαδιοῦνται καὶ
αὐτοῦ τοῦ ὕδατος τὴν χρείαν ὠνούμενοι. καὶ μετὰ ταῦτα
δὲ συνεχῶς τὴν οἰκείαν δυσμένειαν ἐπεδείκνυντο, ποτὲ μὲν
μόνοι κατ' αὐτῶν στρατεύειν ἐπιχειροῦντες, ποτὲ δὲ τοῖς
25 πολεμοῦσιν αὐτοῖς ἐπαμύνοντες προθύμως. καὶ μέντοι καὶ
ἡνίκα πάλιν Ἀσσύριοι καὶ Βαβυλώνιοι ταῖς κατ' αὐτῶν
ἐχρήσαντο προσβολαῖς, μυρία ὅσα ἔδρασαν εἰς αὐτοὺς δεινὰ
οὐ συμπράττοντες μόνον τοῖς πολεμίοις, ἀλλὰ καὶ λόχους

2 Gen. 27, 29. — 5 Psalm. 107 (108), 10. — 12 Gen. 27, 41.

4 τοῦ δᾶδ BGH τῷ om. F. — 17 μωσέως BFHRV. — οὐ μόνον om. AG. — 20 ἐκκλινοῦσι GPR ἐκλίνουσι CF. — 21 δεξιᾶ AFGHMV. — ἀριστερᾶ AGHM.

28 συμπραττόμενοι P.

καθίζοντες καὶ τοὺς φεύγειν πειρωμένους θηρεύοντες καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν ἀναιροῦντες, τοὺς δὲ τοῖς ἐχθίστοις παραδιδόντες. ὅπερ δὴ καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ θεσπέσιος Δαυὶδ προθεωρῶν ἐναργῶς ὑπέφηνεν. εἰπὼν γὰρ προφητικῶς περὶ τῆς αἰχμαλωσίας ἐκ προσώπου τοῦ λαοῦ· ἐπὶ τῶν ποταμῶν 5 Βαβυλῶνος ἐκεῖ ἐκαθίσαμεν καὶ ἐκλαύσαμεν ἐν τῷ μνησθῆναι ἡμᾶς τὴν Σιών, φάσκει καὶ περὶ τῆς καταληψομένης τοὺς πολεμήσαντας τὸν λαὸν συμφορᾶς· μνήσθητι, κύριε, τῶν υἱῶν Ἐδὼμ τὴν ἡμέραν Ἱερουσαλὴμ τῶν λεγόντων· ἐκκενοῦτε, ἐκκενοῦτε ἕως τῶν θεμελίων αὐτῆς. περὶ ὧν καὶ 10 Ἡσαΐας εἰπών· ὅρασις ἣν εἶδεν Ἡσαΐας υἱὸς Ἀμὼς κατὰ Βαβυλῶνος, ἐπάγει τὰ ἐλεεινὰ πάθη τῶν ἐξανδραποδιζο- 124 M. μένων· καὶ οἵτινες συνηγμένοι εἰσίν, μαχαίρᾳ πεσοῦνται, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ῥάξουσιν ἐνώπιον αὐτῶν. τίνες δὲ ταῦτα δράσουσι πάλιν ὁ αὐτὸς λέγει· ἰδοὺ ἐγὼ ἐπεγείρω ὑμῖν τοὺς 15 Μήδους, καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν οὐ μὴ ἐλεήσωσιν, οὐδὲ ἐπὶ τοῖς τέκνοις σου φείσονται οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν, καὶ ἔσται Βαβυλὼν ἡ καλή τε καὶ ἔνδοξος ἀπὸ βασιλέως Χαλδαίων, ὃν τρόπον κατέστρεψεν ὁ θεὸς Σόδομα καὶ Γόμορρα, λέγει κύριος. ὡσαύτως δὲ καὶ Ἱερεμίας περὶ τῆς ἐρημώσεως τῆς 20 Βαβυλῶνος ἔφη σχετλιαστικῶς· πῶς συνεκλάσθη καὶ συνετρίβη Βαβυλὼν ἡ σφῦρα πάσης τῆς γῆς. ἡ μὲν οὖν προφητεία αὕτη οὐ πρὸ πολλῶν γενεῶν ἔστι τῆς τοῦ Ἰσραὴλ αἰχμαλωσίας, πάλιν δὲ μετὰ πολλοῖς ὕστερον ἔτεσι φαίνονται

5 Psalm. 136 (137), 1; 7. — 11 Jes. 13, 1; 15; 16. — 15 *ib.* v. 17 *sqq.* — 21 Jerem. 50 (27), 23.

1 καθήκοντες AG. — 2 παραδιδοῦντες N. — 4 ἐναργῶς ὑπέφ. προθ. AG. — 7 τῆς σιών CGNV. — 8 τοὺς πολεμήσαντας *om.* AG — 10 ἐκκενοῦτε *alterum om.* CG. — ἐκκενοῦται (ἐγκενοῦται H) AFGNP. — 12 ἀνδραποδιζομένων AG. — 15 ἐπεγείρω N ἐπεγειρῶ P ἐγείρω BCFGR ἐγερῶ AV. — 16 ἐλεήσουσιν ABGHR. — 17 σου οὐ μὴ φείσονται BV. — 18 ἡ καλεῖται (καὶ *add.* G) ἔνδοξος BG Jes. — 22 σφύρα codd. *praeter* V.

12 ἐξανδραποδ. λέγων P. — 23 ταύτη P. — 24 φαίνον ὁ μήδοι P.

οἱ Μῆδοι ἐπιστρατεύσαντες τοῖς Ἀσσυρίοις. παραμυθία οὖν τῶν αἰχμαλωτιζομένων ἡ προσδοκία τῆς ἐκδικήσεως τῆς μετὰ πολὺ καταληψομένης τὸν λαὸν τὸν κακώσαντα τὸν Ἰσραήλ. ταύτην γάρτοι προβλέπων τὴν ἡμέραν τῆς ἀντα-
5 *ποδόσεως ὁ Δαυίδ, καθ' ἣν οἱ ἀπὸ τοῦ Μαδαὴ Μῆδοι κρατήσαντες τῶν Βαβυλωνίων καὶ μηδὲ τοῖς νηπίοις αὐτῶν φεισάμενοι, εἰκότως ἔψαλλεν· μακάριος ὃς ἀνταποδώσει σοι τὸ ἀνταπόδομά σου, ὃ ἀνταπέδωκας ἡμῖν· μακάριος ὃς κρατήσει καὶ ἐδαφιεῖ τὰ νήπιά σου πρὸς τὴν πέτραν.*

10 *Εἶτα πάλιν φησίν· καὶ ἐπορεύετο Δαυὶδ πορευόμενος καὶ μεγαλυνόμενος, καὶ κύριος παντοκράτωρ μετ' αὐτοῦ. εἶχε δὲ καὶ δυνατοὺς ἄνδρας λζ' τοιούτους, ὥστε τὸν μικρὸν αὐτῶν ποιεῖν πρὸς ἑκατόν, τὸν δὲ μέγαν πρὸς χιλίους· ἐξ ὧν ἐστι τὰ ὀνόματα ταῦτα. Σεβοχά· οὗτος ἐπάταξε τὸν*
15 *Σὲφ τὸν τοῦ Ῥαφὰ ἀπόγονον τῶν γιγάντων. Ἐλεανάν· οὗτος ἀνεῖλεν ἄνδρα δυνατὸν Χετταῖον, οὗ ἦν τὸ ξύλον τοῦ δόρατος ὡς ἀντίον ὑφαινόντων. Ἰωνάθαν· οὗτος ἐφόνευσεν ἄνδρα δυνατὸν καὶ παμμεγέθη ἔχοντα ἐν ταῖς χερσὶ καὶ τοῖς ποσὶ δακτύλους ἀνὰ ἕξ, τοὺς πάντας κδ'. Ἀδίνων·*
20 *οὗτος ἐσπάσατο τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ ἐπὶ ὀκτακοσίους στρα-*
125 M. *τιώτας εἰς μίαν παρεμβολήν. Ἰεσεβαδά· οὗτος ἐσπάσατο τὴν μάχαιραν αὐτοῦ ἐν καιρῷ ἐνὶ ἐπὶ τραυματίας τ'. Μαρά· οὗτος τῶν ἀλλοφύλων ἐπελθόντων καὶ βουλομένων ἁρπάσαι*

---

7 Psalm. 136 (137), 8; 9. — 10 I. Chron. 11, 9. — 12 II. Regg. 21, 18 *sqq*. — 19 II. Regg. 23, 8. — 21 I. Chron. 11, 11. — 23 II. Regg. 23, 11?

1 *οὖν τῶν*] *ὄντων* A *ὄντες τῶν* G *τῶν* (*om. οὖν*) N. — 3 *μετὰ πολὺν* CN *μεταπολλῆς* AG *μετ' οὐ πολὺ* BF. — 5 *μαδαῆ* AGH *μαδᾶ ἤτοι* B. — 6 *τῶν νηπίων* GV. — 13 *μέγα* AGHLMP *μέ* (γ supra) B. — *ἐξ om*. BF. — 14 *σεβοχᾶ* ABG. — 15 *ῥαφᾶ* ABFP *ῥαφαὴ* R *ῥαφὰν* D. — *ἐλεανᾶν* AV *ἐλεενάν* M *ἐλεανά* G *αἰανάν* B. — 19 *ἀδινόν* AG (*Ἀδινὼν* II. Regg.). — 21 *ἰεσεβαδᾶ* B *ἰέσσεβαδᾶ* P *ἰεσσαβαδᾶ* A *ἰεσεδαβᾶ* G. — 22 *μαρᾶ* GH *βαρά* F (*Σαμαία* II. Regg.).

1 *ἀσυρίοις* P. — 14 *ταύτα καὶ ἡ πράξις* P. — 21 *εἰς μίαν παρ.*] *εἰς ἅπαξ* P.

τὴν μερίδα τοῦ ἀγροῦ πλήρης οὔσης φακῆς, καὶ τοῦ λαοῦ
φυγόντος, μόνος ἔστη καὶ τοὺς μὲν ἀλλοφύλους ἐδίωξεν,
τὴν δὲ μερίδα τοῦ ἀγροῦ ἐφύλαξεν. Ἐλεάζαρ· οὗτος μερί-
δος οὔσης κριθῶν, καὶ τῶν ἀλλοφύλων ἐπελθόντων, καὶ τοῦ
λαοῦ φυγόντος, μόνος ἐστηλώθη καὶ τοὺς μὲν ἀλλοφύλους 5
ἔτρεψεν, τὴν δὲ κριθὴν διέσωσεν. τοσοῦτον γὰρ ἐπάταξεν ἐν
τοῖς ἀλλοφύλοις, ἕως ἡ χεὶρ αὐτοῦ κοπιάσασα προσεκολλήθη
τῇ μαχαίρᾳ, καὶ ὁ λαὸς ἐπέστρεψεν ὀπίσω αὐτοῦ εἰς τὸ
σκυλεύειν. Βαναίας· οὗτος πολλὰ μὲν ἐποίησεν ἔργα, ἐπά-
ταξε δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς Ἀριὴλ τοῦ Μωάβ. καὶ καταβὰς ἐν 10
ἡμέρᾳ χιόνος εἰς λάκκον ἐφόνευσε λέοντα, ἀνεῖλε δὲ καὶ
ἄνδρα Αἰγύπτιον ἑπτάπηχυν ἔχοντα δόρυ ὡς ξύλον διαβά-
θρας. ἁρπάσας γὰρ ἀπ' αὐτοῦ τὸ δόρυ ἐν αὐτῷ ἀπέκτεινεν
αὐτόν. Ἀβεσὰ ὁ ἀδελφὸς Ἰωάβ· οὗτος ἐπάταξεν ἄνδρας χ'
καὶ τὸν Ἰεσβὰν θέλοντα φονεῦσαι τὸν Δαυίδ. ἦν δὲ ὁ 15
Ἰεσβὰς ἔγγονος τοῦ Ῥαφὰ δόρυ ἔχων σταθμοῦ σίκλων τ'.
ἡνίκα δὲ ἔτρεχεν ὁ Ἀβεσά, ἦν ὡς δορκὰς ἐν τοῖς ὄρεσιν.
τρεῖς δὲ ἀπὸ τῶν λοιπῶν δυνατοί, περικυκλωσάντων ποτὲ
τῶν ἀλλοφύλων τὴν Βηθλεέμ, καὶ τοῦ Δαυὶδ ἐπιθυμήσαντος
πιεῖν ἐκ τοῦ φρέατος Βηθλεέμ, διέβησαν οἱ τρεῖς καὶ διαρ- 20
ρήξαντες τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων ὑδρεύσαντο ἐκ τοῦ
φρέατος καὶ ἤνεγκαν ὕδωρ τῷ Δαυίδ. ὁ δὲ θαυμάσας αὐ-

3 I. Chron. 11, 12 II. Regg. 23, 10. — 9 II. Regg. 23, 20 I. Chron. 11, 22. — 14 *cf*. II. Regg. 23, 18 I. Chron. 11, 20. — 15 II. Regg. 21, 16 *sqq*. — 18 II. Regg. 23, 13 *sqq*. I. Chron. 11, 15 *sqq*.

1 *πλήρις* AH *πλήρη* BG. — *οὖσαν* BFGL. — 3 *μερίδα* CF HM. — 9 *βανέας* FG. — 11 *ἐν λάκκῳ* N. — 14 *ἀβεσσὰ* AGHMR. — 15 *ἰεσβᾶν* AG *ἰεσβ* (ᾶ supra) B *ἰεσβὰ* R. — *ὁ om*. N. — 16 *ἰεσβᾶς* AB DFM *ἰεσβὰ* R *ἰεσβὰν* G. — *ῥαφᾶ* ABFGL *ῥαφὰν* (-*ᾶν* D) N. — *ἔχον* P *ἔχοντα* CLRV. — *σικλῶν* ABCNP. — 17 *ὁ om*. DHR. — *ἀβεσσά* (-*ᾶ* F) AFGNR. — 22 *ὁ δὲ*] *καὶ* ABG.

7 *προσεκ. πρὸς τὴν μάχαιραν* P (II. Regg.). — 12 *πεντά-πηχυν* P (I. Chron.). — 13 *καὶ ἀπέκτεινεν* P. — 16 *ἔκνονος* P. — 18 *περὶ τῶν κυκλωσάντων* P.

τῶν τὴν δύναμιν καὶ τὴν τόλμαν ἔλαβε τὸ ὕδωρ καὶ ἔσπεισεν αὐτὸ κυρίῳ λέγων· ἵλεώς μοι, κύριε, εἰ αἷμα ἀνθρώπων τῶν πορευθέντων ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν πίομαι. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ λοιποὶ αὐτῶν ὑπῆρχον ἄνδρες δυνατώτατοι καὶ ἀκατα-
5 γώνιστοι καὶ πρὸς τοὺς ἐναντίους φοβερώτατοι, θυρεοὺς αἴροντες καὶ δόρατα μέγιστα καὶ κοῦφοι τοῖς ποσὶν ὡς δορκάδες ἐπὶ τῶν ὀρέων ὑπάρχοντες, καὶ ἡ κατασκευὴ αὐτῶν πάνυ ἔκπληκτος, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὡς πρόσωπα
126 M. λεόντων. τοὺς δέ γε πολεμιστὰς τοῦ κοινοῦ λαοῦ, οὓς εἶχε
10 πάλιν ὁ Δαυίδ, ἦν ὁ ἀριθμὸς μυριάδες σλδʹ, καθὼς ἠριθμήθησαν ὑπὸ Ἰωὰβ τοῦ ἀρχιστρατήγου.

Φησὶ γάρ· καὶ προσέθετο ὀργῇ κύριος ἐκκαῆναι ἐν Ἰσραὴλ καὶ ἐπέσεισε τὸν Δαυὶδ ἐν αὐτοῖς λέγων· πορεύθητι καὶ ἀρίθμησον τὸν Ἰσραὴλ καὶ τὸν Ἰούδα. καὶ εἶπεν ὁ
15 βασιλεὺς πρὸς Ἰωὰβ τὸν ἄρχοντα τῆς ἰσχύος τῶν μετ' αὐτοῦ· δίελθε δὴ τὰς φυλὰς πάσας Ἰσραὴλ καὶ ἴδε καὶ ἐπίσκεψαι τὸν λαόν, καὶ γνώσομαι τὸν ἀριθμὸν τοῦ λαοῦ. καὶ εἶπεν Ἰωάβ· προσθείη κύριος ὁ θεὸς πρὸς τὸν λαόν σου. καὶ ἵνα τί ὁ κύριός μου βούλεται ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ; καὶ
20 ὑπερίσχυσεν ὁ λόγος τοῦ βασιλέως πρὸς Ἰωὰβ καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας τῆς δυνάμεως, καὶ ἀπῆλθεν Ἰωὰβ ἐπισκέψασθαι τὸν λαόν. καὶ δὴ ἐπισκεψάμενος δέδωκε τὸν ἀριθμὸν τῆς

---

12 *sqq.* II. Regg. 24, 1 *sqq.* I. Chron. 21, 1 *sqq.*

1 ἔσπεισεν LV *et m. 2* D ἔσπισεν ADFGPR ἔπιεν BHM οὐκ ἔπιεν C. — 2 αὐτὸ κυρίῳ DLV αὐτῷ κυρίῳ ACGHMP αὐτὸ τῷ κυρίῳ FR αὐτὸ (*om.* κυρίῳ) B. — ἵλεός AFHM. — τῶν *om.* N. — 6 αἴροντες] ἔχοντες FGM. — 8 εὔπληκτος CF. — 10 ὁ δᾱδ πάλιν B πάλιν *om.* L πάλιν ὁ *om.* F. — τλβʹ Suid. *v.* Δαυίδ. — 12 ὀργὴ L *sine acc.* A ὀργὴν C. — 13 ἐπέστησε AG. — 14 ἰούδαν FNV. — 16 δὴ *om.* NR. — ἐπίσκεψε BFM ἐπίσκεψον C.

3 ὁμοίως] οὗτοι P. — 4 λοιποὶ αὐτῶν πάντες ἄνδρες δυνάμεως ὄντες καὶ θυραιοὺς αἴρ. P. — 6 τοῖς ποσὶν *om.* P. — 7 καὶ] ἦν P. — 8 πάνυ ἔκπληκτος] φοβερά P. — αὐτῶν *om.* P. — 9 τοῦ κοινοῦ λαοῦ *om.* P Suid. *v.* Δαυίδ. — 10 δᾱδ μυριάδες ἦσαν σλδʹ P. — 12 ἐν ἰσραὴλ καὶ ἔστη διάβολος ἐν τῷ ἰσραὴλ P (*ex* I. Chron. 21,1).

ἐπισκέψεως τοῦ λαοῦ τῷ Δαυίδ. καὶ ἦν πᾶς Ἰσραὴλ χίλιαι χιλιάδες καὶ ρ΄ χιλιάδες ἀνδρῶν ἐσπασμένων ῥομφαίαν, καὶ Ἰούδας χιλιάδες υπ΄ ἀνδρῶν ἐσπασμένων μάχαιραν. τὸν δὲ Λευῒ καὶ τὸν Βενιαμὶν οὐκ ἠρίθμησεν, ὅτι προσώχθισεν ὁ λόγος τοῦ βασιλέως τὸν Ἰωάβ. καὶ πονηρὸν ἐφάνη ἐναντίον 5 τοῦ θεοῦ τοῦτο. καὶ ἐπάταξε καρδία Δαυὶδ αὐτὸν ἐν τῷ ἀριθμῆσαι τὸν λαόν. καὶ ἀπέστειλε κύριος Γὰδ τὸν προφήτην πρὸς Δαυὶδ καὶ εἶπεν· τάδε λέγει κύριος· ἔκλεξαι σεαυτῷ γενέσθαι σοι, ἢ τρία ἔτη λιμὸν ἐν τῇ γῇ σου, ἢ μῆνας τρεῖς φεύγειν σε ἔμπροσθεν τῶν ἐχθρῶν σου, ἢ τρεῖς ἡμέ- 10 ρας θάνατον ἐν τῇ γῇ σου. καὶ εἶπε Δαυὶδ πρὸς Γάδ· στενά μοι πάντοθεν σφόδρα ἐστὶ καὶ τὰ τρία. πλὴν ἐμπεσοῦμαι δὴ εἰς χεῖρας κυρίου, ὅτι πολλοὶ οἱ οἰκτιρμοὶ αὐτοῦ, εἰς δὲ χεῖρας ἀνθρώπων οὐ μὴ ἐμπέσω. καὶ ἐξελέξατο Δαυὶδ τὸν θάνατον. καὶ ἡμέραι θέρους πυρῶν, καὶ ἔδωκε 15 κύριος θάνατον ἐν Ἰσραὴλ ἀπὸ πρωΐθεν ἕως ἀρίστου, καὶ ἀπέθανον ἐκ τοῦ λαοῦ χιλιάδες ο΄. καὶ ἐξέτεινεν ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἰς Ἱερουσαλὴμ τοῦ διαφθεῖραι ἐν αὐτῇ. καὶ εἶπε Δαυὶδ πρὸς τὸν θεὸν ἐν τῷ ἰδεῖν αὐτὸν τὸν ἄγγελον τύπτοντα ἐν τῷ λαῷ· ἰδοὺ ἐγὼ ἡμάρτηκα καὶ 20 ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ κακοποιήσας, καὶ οὗτοι τὰ πρόβατα τί 127 M. ἐποίησαν; γενέσθω δὴ ἡ χείρ σου ἐν ἐμοί, κύριε, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός μου. καὶ παρακληθεὶς ὁ κύριος εἶπε πρὸς τὸν ἄγγελον· ἄνες τὴν χεῖρά σου. καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον Δαυὶδ καὶ ἀνήγαγεν εὐθὺς ὁλοκαυτώσεις. 25 καὶ ἐπήκουσεν αὐτοῦ κύριος, καὶ συνεσχέθη ἐπάνωθεν Ἰσραὴλ ἡ θραῦσις.

---

1 καὶ ρ΄ χιλιάδες *m. 1 in mg. add.* B *om.* M. — υπ΄ *post* μάχαιραν *ins.* N. — 4 προσώχθησεν ACHMP. — 10 ἔμπροσθεν] ἐκ προσώπου PR. — 11 γὰδ τὸν προφήτην AG. — 16 κύριος ὁ θεὸς N. — ἕως ἑσπέρας AG. — 19 αὐτῷ C *om.* N. — 22 δὴ *om.* N.

1 ἰσραὴλ χιλιάδες ρ΄ /// ἀνδρῶν ἐσπ. (*rell. om. et lit. interpos.*) P. — 24 καὶ ὠκοδομήσας εὐθὺς ἐκεῖ — καὶ ἀναγαγὼν ὁλοκαυτ. ἐπήκουσε κύριος P.

Ταῦτα δέ, φησὶ πάλιν Θεοδώρητος, οὐκ ἀπεικὸς συμβέβηκεν, ἀλλ' οἰκείας παρανομίας ἔτισε δίκας ὁ λαὸς διὰ προφάσεως. καταλιπὼν γὰρ τὸν εὐσεβῆ καὶ θεῖον βασιλέα τυράννῳ καὶ πατραλοίᾳ παιδὶ συνεστράτευσεν. οὕτω δὲ καὶ
5 *διὰ τὴν τοῦ Σαοὺλ εἰς τοὺς Γαβαωνίτας ἀναίρεσιν ἐπαιδεύθησαν διὰ λιμοῦ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτήν. ὁ μὲν γὰρ λαὸς ἅπας καὶ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυὴ πεποίηκε τὰς πρὸς τοὺς Γαβαωνίτας συνθήκας, ἐκοινώνησε δὲ τῶν ὅρκων καὶ Ἐλεάζαρ ὁ ἀρχιερεύς. ἔδει τοίνυν τοὺς ἀπογόνους τῶν ὀμω-*
10 *μοκότων μὴ παραβῆναι τὸν ὅρκον καὶ τὰς σπονδάς, ἀλλὰ καὶ πεῖσαι μᾶλλον τὸν παρανομοῦντα βασιλέα τὰς πρὸς αὐτοὺς φυλάξαι συνθήκας. ἐφ' οὓς καὶ πεπλήρωται τὸ παρὰ τοῦ Νῶε πρὸς τὸν προπάτορα αὐτῶν Χαναὰν εἰρημένον· ἐπικατάρατος Χαναὰν παῖς, οἰκέτης ἔσται τοῖς ἀδελφοῖς*
15 *αὐτοῦ. διό φησι πρὸς αὐτοὺς Ἰησοῦς μετὰ τὴν φανέρωσιν τῆς πανουργίας αὐτῶν· καὶ νῦν ἐπικατάρατοί ἐστε. οὐ μὴ ἐκλείπῃ ἐξ ὑμῶν δοῦλος οὐδὲ ξυλοκόπος καὶ ὑδροφόρος ἐμοὶ καὶ τῷ θεῷ μου. καὶ κατέστησεν αὐτοὺς Ἰησοῦς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ξυλοκόπους καὶ ὑδροφόρους πάσῃ τῇ συνα-*
20 *γωγῇ καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ τοῦ θεοῦ. διὰ τοῦτο ἐγένοντο οἱ κατοικοῦντες Γαβαὼν ξυλοκόποι καὶ ὑδροφόροι τῷ θυσιαστηρίῳ τοῦ θεοῦ καὶ πάσῃ τῇ συναγωγῇ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης καὶ εἰς τὸν τόπον οὗ ἂν ἐκλέξηται κύριος. ἐπεὶ οὖν ταῦτα παρελογίσαντο, διὰ τοῦτο καὶ μετὰ τὴν ἐκείνου*
25 *τελευτὴν ὑπέστησαν τὴν διὰ τοῦ λιμοῦ παιδείαν. διδάσκει*

1—4 Theodoret. in II. Regg. Quaest. 45 Migne Tom. 80, 660 A. — 4—12 Theodoret. *ib.* Quaest. 42 Migne 652 B. — 14 Gen. 9, 25. — 17 Jos. 9, 23 (29); 27 (33). — 23—25 Theodoret. *l. l.* Migne 652 C. — 25—*p.* 181, 3 *ib.* 653 B.

1 *ἀπεικὼς* AP *ἀπεικῶς* CFLM. — 7 *ναυῆ* BCFGLNRV *ναυῒ* A. — 11 *καὶ τὰς* N. — 12 *ἐφ' οἷς* BGN. — 17 *ἐκλείπει* HLP *ἐκλίπει* F *ἐκλίπῃ* V *ἐκλίποι* BR *ἐκλείψει* AG. — 19 *ξυλοκόπους*] *ξυλοφόρους* N. — 21 *ἐν γαβαὼν* (-*ῶν* F) FG. — 23 *οὗ*] *ὃν* ABG Jos. — 24 *παρελογήσαντο* AHMP *περιελογήσαντο* C.

γοῦν ἡμᾶς ὁ λόγος μὴ παραβαίνειν τὰς ἐπὶ θεοῦ γινομένας μεθ' ὅρκων συνθήκας, κἂν εἰς ἄλλων ὠφέλειαν ἡ παράβασις γίνεται. ἀγνοῶν δὲ τὴν αἰτίαν ὁ Δαυὶδ τῆς θεηλάτου πληγῆς τοῦ λιμοῦ τὸν θεὸν ἠρώτησεν, καὶ μαθὼν ὡς ἕνεκεν τῆς τῶν Γαβαωνιτῶν ἀδίκου ἀναιρέσεως εὐθύνας εἰσπράττονται, αὐτοῖς ἐκείνοις ἐχρήσατο κριταῖς τοῖς ἠδικημένοις λέγων· τί ποιήσω ὑμῖν; καὶ ἐν τίνι ἐξιλάσομαι; καί φασιν· οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀργύριον οὐδὲ χρυσίον μετὰ Σαοὺλ καὶ μετὰ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν θανατῶσαι ἄνδρα ἐκ παντὸς Ἰσραήλ, ἀλλ' ὁ ἀνὴρ ὁ διώξας ἡμᾶς καὶ συντελέσας, καὶ ὥσπερ ἐλογίσατο ἡμᾶς ἐξολοθρεῦσαι, ἀφανίσωμεν αὐτὸν τοῦ μὴ ἀντικαθίστασθαι παντὶ ὁρίῳ Ἰσραήλ, καὶ δοθήτωσαν ἡμῖν ἄνδρες ζ' ἐκ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ ἐξιλασόμεθα ἐν αὐτοῖς κυρίῳ ἐν τῷ βουνῷ τοῦ Σαούλ. ἐν ἐκείνῳ τοίνυν τῷ χωρίῳ τοὺς ἐκδοθέντας αὐτοῖς ἀνεσκολόπισαν ἄνδρας, ἐν ᾧ τὰς παρανόμους ἐτόλμησεν ἐκεῖνος μιαιφονίας. οὗτοι δὲ ἦσαν τοῦ Σαοὺλ δύο μὲν υἱοὶ νόθοι, πέντε δὲ υἱῶν αὐτοῦ ὑστέρων. τῆς οὖν τιμωρίας γεγενημένης ἵλεως ὁ δεσπότης ἐγένετο, καὶ ἡ γῆ τὸν ἐξ ἔθους καρπὸν ἔδωκεν. ἡμεῖς δὲ μανθάνομεν διὰ τούτων, ὡς γένους ὁ θεὸς οὐκ οἶδε διαφοράν, ἀλλὰ τοῖς ἠδικημένοις, κἂν ἀλλογενεῖς ὦσιν, ἐπαμύνει δικαίως, εἰ καὶ παρὰ πόδας οὐκ ἀπαιτεῖ δίκας. ἀμέλει γὰρ καὶ τότε μακροθυμήσας ἔτη μ' οὕτω τὰς εὐθύνας εἰσπράττεται νῦν ἐπὶ τοῦ Δαυίδ. αὔξει δὲ αὐτῶν τὴν

128 M.

3—7 Theodoret. *l. l.* Migne 652 *fin.* — 7 II. Regg. 21, 3 *sqq.* — 7—22 Theodoret. *ib.* 653 C. — 22—24 *ib.* 652 C. — 24—*p.* 182, 13 Theodoret. *ib.* Quaest. 45 Migne 660 B.

1 *οὖν* CGR. — *γενομένας* GHMRV. — 2 *συνθήκας μεθ' ὅρκων* AG. — 3 *γίνηται* BV *γένηται* GN. — *ὁ δᾶδ v.* 4 *post λιμοῦ ins.* AG. — 7 *ἐξιλάσωμαι* AM Regg. — 11 *ἐλογήσατο* AC FHMP (*καὶ ὃς παρελογίσατο* Regg. Theod.). — 13 *ἐξιλασώμεθα* AFHLMPR. — 14 *ἐν ante αὐτοῖς om.* N. — *τοῦ om.* LN. — 15 *τοίνυν*] *οὖν* RV. — 16 *ἐκεῖνος ἐτόλμησεν* GN *ἐκείνας ἐτόλμησεν* R. — 18 *ἵλεος* ACFHMR. — 19 *δέδωκεν* FNR. — 20 *μανθάνωμεν* BM. — 21 *διαφθοράν* CFLM.

κατηγορίαν τὸ τὸν μὲν Σαοὺλ καταψηφισθέντα καὶ τῆς θείας χάριτος γυμνωθέντα μὴ καταλιπεῖν μέχρι τέλους ζωῆς αὐτοῦ, τὸν δὲ μυρίων αὐτοῖς ἀγαθῶν γενόμενον πρόξενον καὶ τὸ τῶν ἀλλοφύλων καταλύσαντα θράσος καὶ τὸν Ἀμα-
5 *λὴκ πανωλεθρίᾳ μὲν παραδώσαντα, Ἰδουμαίους δὲ καὶ Μωαβίτας καὶ Ἀμμανίτας καὶ Σύρους ἑκατέρους χειρωσάμενον καὶ δουλωσάμενον καὶ φόρους ἀναγκάσαντα φέρειν καὶ προφητικῆς χάριτος ἀπολαύσαντα οὐ μόνον κατέλιπεν, ἀλλὰ καὶ ἀντιπαρατάξασθαι καὶ δρᾶσαι τὰ πολεμίων καὶ συμπρᾶ-*
10 *ξαι μιαιφόνῳ καὶ παρανόμῳ τέκνῳ. ὅθεν ὁ δίκαιος κριτὴς αὐτοὺς δίκας εἰσεπράξατο διὰ τῆς ὑποθέσεως Δαυίδ. καὶ γὰρ αὐτὸν ἠδίκησαν, καθὼς δηλοῖ καὶ ἡ ἱστορία λέγουσα·*
129 M. *καὶ προσέθετο ὀργῇ κύριος ἐκκαῆναι ἐν Ἰσραήλ. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ αὐτὸς διὰ τῆς αὐτῆς ἐπαναστάσεως τοῦ υἱοῦ*
15 *δίκας ἐναργεῖς ἔτισε τοῦ τε φόνου καὶ τῆς μοιχείας κατὰ τὴν θείαν πρόρρησιν. φησὶ γάρ· τάδε λέγει κύριος· ἰδοὺ ἐγὼ ἐγείρω κακὰ ἐπὶ σὲ ἐκ τοῦ οἴκου σου, καὶ τὰ ἑξῆς.*

Ὅσον τοίνυν ὀνίνησι θλίψις καὶ συμφορὰ καὶ μέριμνα καὶ ἐκ ταύτης δὲ τῆς ἱστορίας μανθάνομεν. διωκόμενος
20 *γὰρ ὑπὸ τοῦ Σαοὺλ ὁ θεῖος οὗτος Δαυὶδ πᾶσαν κατώρθου φιλοσοφίαν, καὶ παραταττόμενος μὲν καὶ ταῖς φροντίσι τῶν πολέμων ἐνασχολῶν τὴν διάνοιαν κατὰ τοὺς ἱεροὺς ἐπολιτεύετο νόμους, ἀνακωχῆς δὲ τυχὼν ὀλίγης τὸν ὄλισθον ἐκεῖνον*

---

13 II. Regg. 24, 1. — 16 II. Regg. 12, 11. — 18—*p.* 183, 11 Theodoret. *ib.* Quaest. 24 Migne 624 A.

1 *τὸ* om. NR. — 3 *ἀγαθῶν αὐτοῖς* F *ἀγαθῶν om.* M. — 4 *ἀμ. μὲν πανολ. παραδ.* FL. — 5 *πανολεθρίᾳ* codd. *praeter* AGRV. — 6 *ἀμανίτας* CFG. — 8 *κατέλειπεν* DGMP *κατέλειπον* H *κατέλιπον* R (*καταλιπεῖν* Theod.). — 9 *τὰ τῶν πολ.* FG. — 11 *δίκας αὐτοὺς* AGL. — 13 *ὀργὴ κύριος* L *ὀργῇ κυρίου* M *κύριος ὀργῇ* BF. — 14 *αὐτῆς om.* RV. — 19 *δὲ*] *δὴ* B *om.* FRV. — 20 *οὗτος om.* ABGL. — *κατόρθου* ABCFHLM. — 21 *παρατ-τόμενος* P *ταραττόμενος* M. — 22 *πολεμίων* FLR.

4 *τὸν μὲν ἀμ. παραδόσαντα πανολ.* P. — 12 *ἠδίκησαν. ὅπερ δὴ καὶ ἡ ἱστ. δηλοῦσα φησίν* P.

ὑπέμεινεν. ἐγένετο, γάρ φησιν, ἐν τῷ καιρῷ τῆς δείλης, καὶ ἀνέστη Δαυὶδ ἀπὸ τῆς κοίτης αὐτοῦ καὶ περιεπάτει ἐπὶ τοῦ δώματος τοῦ οἴκου τῶν βασιλέων, καὶ εἶδε γυναῖκα λουομένην ἀπὸ τοῦ δώματος, καὶ ἡ γυνὴ καλὴ τῇ ὄψει σφόδρα. πολὺς ὁ πόλεμος καὶ σφοδρός, ἄνεσις καὶ τρυφὴ 5 καὶ βασιλεία καὶ ἐξουσία καὶ σώματος ὥρα καὶ μετὰ τροφῆς κόρον ἡ προσβολή, ὅτε καὶ τοῖς μὴ βουλομένοις ὁ σπινθὴρ ὑποτύφεται οἷον εἰς συμμαχίαν καὶ ἀνδρείαν τὴν τροφὴν δεχόμενος. δῆλος δέ ἐστιν, ὅτι σφοδρότερον κατὰ φύσιν εἶχε τῆς ἐπιθυμίας τὸ πάθος. οὐ γὰρ ἂν πλείοσιν ἐχρήσατο 10 γυναιξίν, εἰ μὴ τῆς φύσεως τοῦτο δρᾶσαι βιασαμένης.

Ὅθεν φησὶν ὁ μέγας Ἀναστάσιος Θεουπόλεως· ἰστέον ὅτι πολλὰ καὶ διάφορά εἰσι παρὰ τῷ δικαιοκρίτῃ θεῷ τὰ κρίματα καὶ αἱ ἀνταποδόσεις, ἃς μέλλει ποιεῖν ἐπὶ τῶν εἰς τὸ σῶμα ἁμαρτανόντων καὶ ἀκρατῶς τε καὶ ἀφειδῶς ἐξοι- 15 στρουμένων καὶ λαγνευόντων. εἰσὶ γὰρ καὶ χῶραι θερμαί τινες, αἳ πεφύκασιν ἐκ θερμότητος ἀέρων ἢ καὶ ὑδάτων καὶ τροφῶν τὰ σώματα διεγείρειν πρὸς ἀκρατεῖς μίξεις, καθάπερ Αἴγυπτος καὶ Αἰθιοπία καὶ Ἱεριχώ, Γομορρῖτις ἐνορία, καὶ ἡ Περσικὴ χώρα. εἰσὶ δὲ πάλιν καὶ γένη πρὸς ἀσέλγειαν 20 καὶ ἀκολασίαν εὐρίπιστα μᾶλλον, ἃ καὶ ἐκ συνηθείας ἢ καὶ ἐξ ἑτέρας αἰτίας ῥυπαρώτερα καὶ ἀκολαστότερα ὑπάρχουσιν,

---

1 II. Regg. 11, 2. — 12—15 Anastas. Sin. Quaest. 8 Migne Tom. 89, 392 C.

3 δόματος FR. — βασιλείων BFGL βασιλειῶν R. — 4 δόματος FLR ὕψους AG. — 6 τρυφῆς κόρον CGLV κόρον τρυφῆς R τρυφῆς καὶ κόρον F. — 8 ἀποτύφεται N ὑποτίθεται G. — τρυφὴν FLRV. — 9 δῆλον AG. — 13 δικαίῳ κριτῇ (κρίτῇ *sic* HM) CFHM Anast. δικαίῳ θεῷ *sed m. 1 spr. vers.* κριτῇ A. — 14 αἱ *om.* AHM *m. 1 spr. vers.* F. — 17 αἳ R αἷς CF. — 18 τρυφῶν N. — 19 γομορρίτις GRV γομορρήτις B γομορρίτης N γωμορρίτις A γομορρήτης F γομμορίτης C γομμορήτης P. — 20 πάλιν *om.* N. — πρὸς ἀκολασίαν καὶ ἀσέλγειαν AG.

17 καὶ *ante* ὑδάτων *om.* P. — 18 σώματα ἐκθερμαίνουσαι P. — 21 ἃ] ἢ P. — 22 ὑπάρχουσιν *om.* P.

130 M. ὡς τὰ τῶν Περσῶν καὶ Ἀσσυρίων. ἀλλ' εἰ καὶ οὕτως ὁ
κατὰ θεὸν ζῶν ἄνθρωπος ἐφέλκεται καὶ διὰ τοιαύτην αἰτίαν
πρὸς ἁμαρτίαν, ἀλλὰ δεῖ τὴν φύσιν ἐκβιάζεσθαι κατὰ πάντα
τρόπον. βιαστὴ γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν καὶ βια-
5 σταὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν. καί· χρὴ μέχρις αἵματος πρὸς τὴν
ἁμαρτίαν ἀνταγωνίζεσθαι. οὐδεὶς γάρ, φησιν, στεφανοῦται,
ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ. διακύψας τοίνυν ἁπλοϊκῶς, οὐ
περιέργως, καὶ ἰδὼν τὸ γύναιον λουόμενον, οὐκ ἔφυγε τὴν
θέαν ὡς ὀλεθρίαν, ἀλλὰ καταθελχθεὶς τῷ τῆς ὥρας δελέατι
10 τὸ τῆς ἁμαρτίας κατέπιεν ἄγκιστρον. ὅμως οὐκ ἐκ πονηρᾶς
γνώμης τε καὶ συνηθείας, ἀλλ' ἐκ περιστάσεως καὶ συναρ-
παγῆς τὴν ἄγραν τε καὶ πληγὴν ἐδέξατο. καὶ ἑτέρου πά-
θους χείρονος ἴαμα τάχα γέγονεν, ἐπάρσεως, ὅπερ δὴ καὶ
αὐτὸς ὑπεμφαίνων ἔλεγεν· ὑψωθεὶς δὲ ἐταπεινώθην καὶ
15 ἐξηπορήθην. καί· ἐγὼ δὲ εἶπα ἐν τῇ εὐθηνίᾳ μου· οὐ μὴ
σαλευθῶ εἰς τὸν αἰῶνα. ἀπέστρεψας δὲ τὸ πρόσωπόν σου,
καὶ ἐγενήθην τεταραγμένος. ἀλλ' ἀγαθόν μοι ὅτι ἐταπεί-
νωσάς με, ὅπως ἂν μάθω τὰ δικαιώματά σου. τὰ γάρτοι
σφάλματα καὶ ἐλαττώματα τῶν εὐλαβῶν γίνονται πολλάκις
20 κατ' οἰκονομίαν πρὸς τὸ συμφέρον, τοῦ θεοῦ συγχωροῦντος

4 Matth. 11, 12. — 5 Hebr. 12, 4. — 6 II. Tim. 2, 5. — 7—10 Theodoret. in II. Regg. Quaest. 24 Migne Tom. 80, 624 C. — 10—12 Theodoret. *ib.* 628 A. — 14 Psalm. 87 (88), 16. — 15 Psalm. 29 (30), 7. — 16 Psalm. 118 (119), 71. — 18—*p.* 185, 2 Basil. Regulae brev. tract. Quaest. 81 Migne Tom. 31, 1140 D *cf.* Anastas. Sin. Quaest. 9 Migne Tom. 89, 429 D.

1 καὶ ἀσυρίων GP *om.* N. — 2 ἐφέλκεται ζῶν (*om.* ἄνθρωπος) HM ἄνθρωπος *om. etiam* D. — 3 ἀλλὰ δεῖ — *pg.* 211, 28 πτῶ|μα *om.* A *decem foliis intercisis.* — 4 ἐστιν *om.* GP. — 6 φησιν *om.* N. — 9 θεωρίαν BG. — δελεάματι P δελεάσματι FG. — 11 τε *om.* FG. — 15 δὲ] δὴ G *om.* BHM. — 20 κατ' οἰκον. τοῦ θεοῦ πρὸς τὸ συμφέρον συγχωροῦντος N.

1 τῶν *om.* P. — 3 πρὸς τὴν ἁμαρτίαν P. — 5 ἀρπάσουσιν P. — χρὴ *om.* P. — 9 καταφλεχθεὶς P. — 18 με, κύριε, ὅπως P. — σου. καί· ἔγνων, κύριε, ὅτι δικαιοσύνη τὰ κρίματά σου καὶ ἀλη-θείᾳ ἐταπείνωσάς με [Psalm. 118 (119), 75]. καί· ἐπάρας κατέρ-ραξάς με [Psalm. 101 (102), 11] P.

ἐνίοτε ὀλισθῆσαι εἰς θεραπείαν ἐπάρσεως προλαβούσης, οἷόν ἐστι τὸ ὑπὸ Πέτρου εἰρημένον καὶ ἐπ᾽ αὐτοῦ γεγενημένον. καὶ ἁπλῶς ῥαθυμίας ἦν, οὐ κακοηθείας ἡ ἁμαρτία, ἥτις αὐτὸν καὶ συγγνώμης μεταλαχεῖν παρεσκεύασεν. οἱ μὲν γὰρ τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ κακίστης ἕξεως καὶ συνηθείας ἁμαρτά- 5 νουσιν, οἱ δὲ κατὰ συναρπαγὴν καὶ παρὰ προαίρεσιν, ὥς φησιν ὁ σοφός· ἔστιν ὀλισθαίνων καὶ οὐκ ἀπὸ ψυχῆς. καὶ τίς οὐχ ἥμαρτεν; διὸ τὰς χαλεπὰς ἀπειλεῖ τιμωρίας ὁ τῶν ψυχῶν ἰατρὸς καὶ ἐπάγει αὐτάς, αἵτινες λαμπρότερον ἔδειξαν τοῦ θαυμαστοῦ βασιλέως τὸ κλέος. αἱ γὰρ θεήλατοι πληγαὶ 10 τὴν νόσον ἐκείνην ἐξήλασαν καὶ τὴν προτέραν ὑγείαν ἀπέδωκαν. καὶ γὰρ παντοδαπαῖς αὐτὸν οἷα δὴ πάνσοφος ἰατρὸς παιδείαις ὑπέβαλε μετὰ τὴν ὁμολογίαν τῆς ἁμαρτίας. εἰρηκὼς γὰρ ὁ προφήτης· οὐ μὴ ἀποθάνῃς, ἐπήγαγεν· πλὴν παροργίζων παρώργισας ἐν τοῖς ὑπεναντίοις τὸν κύριον. 15 131 M. καὶ πρῶτον μέντοι τὸ μοιχαλίδιον παιδίον ἐπάταξεν ὁ θεός, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν τοῦ υἱοῦ κατ᾽ αὐτοῦ ἐπανάστασιν παραδηλῶν φησιν· καὶ νῦν οὐκ ἐξαρθήσεται ῥομφαία ἐκ τοῦ οἴκου σου. εἰκότως οὖν ἔλεγεν· παιδεύων ἐπαίδευσέ με ὁ κύριος, τῷ δὲ θανάτῳ οὐ παρέδωκέ με. ὅταν τοίνυν ἴδῃς 20 ἁμαρτωλόν τινα πλουτοῦντα, εὐημεροῦντα, ὑγιαίνοντα καὶ μηδὲν κακὸν πάσχοντα, στέναξον, δάκρυσον, πένθησον αὐτόν, ὡς προσθήκην εἰς κόλασιν αὐτῷ ταῦτα συμβαίνοντα. ὥσπερ γὰρ οἱ πολλὰ ἁμαρτάνοντες καὶ μὴ μετανοοῦντες θησαυρίζουσιν ἑαυτοῖς ὀργῆς θησαυρόν, οὕτως οἱ μετὰ τοῦ 25

3—4 Theod. *l. l.* 628 A. — 7 Sir. 19, 16. — 8—16 Theod. *l. l.* 629 A. B. — 14 II. Regg. 12, 14. — 18 *ib.* 12, 10. — 19 Psalm. 117 (118), 18.

2 ὑπὸ τοῦ π. FG. — ὑπ᾽ αὐτοῦ FGM ἀπ᾽ αὐτοῦ R ἐπ᾽ αὐτῷ L. — 3 ἡ *om.* N. — 4 μετασχεῖν LR. — 7 καὶ *ante* οὐκ *om.* N. — 13 ὑπέλαβε D ἀπέλαβε R. — 17 υἱοῦ αὐτοῦ κατ᾽ αὐτοῦ BN. — προδηλῶν BG. — 23 αὐτῷ ταῦτα BP ταῦτα αὐτῷ rell. — 25 οἱ μὴ μετὰ N *in* D μὴ *eras.*

9 ταύτας P. — 22 πένθησον *om.* P.

μηδὲν κολάζεσθαι καὶ εὐπραγίας ἀπολαύοντες μείζονα τὴν τιμωρίαν ὑποστήσονται. καὶ δῆλον οὐκ ἀπὸ τῶν μελλόντων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος βίου τὸ ὑπόδειγμα. ὁ γάρτοι Δαυὶδ οὗτος μετὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐκείνην ἐνεκα-
5 *λεῖτο σφοδρότερον ὡς πολλῆς ἀπολαύσας ἀδείας καὶ τοιοῦτος γενόμενος. φησὶ γὰρ ὀνειδίζων αὐτὸν ὁ θεὸς διὰ Νάθαν πάλιν οὕτως· ἐγὼ ἔχρισά σε εἰς βασιλέα ἐπὶ Ἰσραὴλ καὶ ἐρρυσάμην σε ἐκ χειρὸς Σαοὺλ καὶ ἔδωκά σοι τὸν οἶκον τοῦ κυρίου σου καὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδα, καὶ εἰ*
10 *μικρόν ἐστιν, καὶ προσθήσω σοι κατὰ ταῦτα. καὶ τί ὅτι οὐκ ἐφύλαξας τὴν ἐντολήν μου. τότε ἀκούσονται οἱ εὐημεροῦντες νῦν καὶ τὰς ἐντολὰς κυρίου μὴ φυλάξαντες· ἀμήν, λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. πορεύεσθε εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως.*

15 *Ὁ οὖν μακάριος Δαυὶδ πρὸ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ καλέσας τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σολομῶντα εἶπεν αὐτῷ· Σολομών, τέκνον μου, ἐμοὶ ἐγένετο ἐπὶ ψυχὴν τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ, καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου ἐπ' ἐμὲ λέγων· αἷμα εἰς πλῆθος ἐξέχεας καὶ πολέμους ἐποίησας*
20 *μεγάλους, οὐκ οἰκοδομήσεις οἶκον τῷ ὀνόματί μου. ἰδοὺ υἱὸς τίκτεταί σοι, καὶ ἀναπαύσω αὐτὸν ἀπὸ πάντων τῶν*
132 M. *ἐχθρῶν αὐτοῦ τῶν ὄντων κυκλόθεν, ὅτι Σολομὼν ὄνομα αὐτῷ, καὶ οὗτος οἰκοδομήσει οἶκον τῷ ὀνόματί μου. καὶ νῦν ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ κατὰ τὴν πτωχείαν*

7—11 II. Regg. 12, 7. — 12 Luc. 13, 27; Matth. 25, 41. — 15—*p.* 187, 4 I. Chron. 22, 7 *sqq.*

5 *ἀδίας* PR *ἀειδίας* C *ἀδικίας* M. — 7 *εἰς om.* CFHLMRV. — 8 *ἐρυσάμην* BFHMP *et* D *corr. incert. qua m.* — 10 *καὶ ante προσθήσω om.* FR. — *κατὰ πάντα* F *κατὰ πάντα ταῦτα* R. — *τί om.* B *ὅτι om.* G. — 12 *νῦν — φυλάξαντες om.* CF. — 15 *οὖν*] *δὲ* FR. — 18 *ἐπ' ἐμοὶ* CLNV.

5 *ἀδίας τοιοῦτος γέγονε* P. — 6 *ὁ θεὸς ὀνειδίζων αὐτὸν* P. — 11 *τοῦτο καὶ τότε* P. — 12 *νῦν om.* P. — 12 *ἀμήν* — 14 *οὕτως om.* P. — 21 *ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν κυρίου πάντων κυκλῶθεν* P.

μου ἡτοίμασα εἰς οἶκον κυρίου χρυσίου τάλαντα χιλιάδας ρ' καὶ ἀργυρίου τάλαντα χιλίας χιλιάδας καὶ χαλκὸν καὶ σίδηρον οὗ οὐκ ἔστιν ἀριθμός. καὶ πρὸς ταῦτα πρόσθες εἰς οἰκοδομὴν ναοῦ κυρίου. τὸ δὲ τάλαντον ἔχει λίτρας ρκε'. καὶ Δαυὶδ πρεσβύτης καὶ πλήρης ἡμερῶν. καὶ βασιλεύσας τὸν υἱὸν 5 αὐτοῦ Σολομῶντα πάλιν εἶπε πρὸς αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ λαοῦ· ἰδοὺ ἡτοίμασα εἰς οἶκον θεοῦ μου χρυσίον, ἀργύριον, χαλκόν, σίδηρον καὶ λίθους πολυτελεῖς καὶ ποικίλους καὶ πάντα λίθον τίμιον, καὶ πρὸς τούτοις δέδωκα ἐκτὸς ὧν ἡτοίμασα εἰς τὸν οἶκον τῶν ἁγίων τάλαντα τρισχίλια χρυσίου τοῦ ἐκ 10 Σουφὴρ καὶ ἑπτακισχίλια τάλαντα ἀργυρίου δοκίμου ἐξαλειφθῆναι ἐν αὐτοῖς τοὺς τοίχους τοῦ ἱεροῦ. οἱ δὲ ἄρχοντες τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἔδωκαν εἰς τὰ ἔργα οἴκου κυρίου τοῦ θεοῦ χρυσίου τάλαντα ἑπτακισχίλια καὶ ἀργύριον καὶ λίθους τιμίους καὶ χαλκὸν ἄπειρον. καὶ εὐλογήσας τὸν λαὸν ὁ 15 Δαυὶδ καὶ ἀποστείλας εἶπεν αὖθις τῷ υἱῷ αὐτοῦ· καὶ νῦν, Σολομών, γνῶθι τὸν θεὸν τῶν πατέρων σου καὶ δούλευε αὐτῷ ἐν καρδίᾳ τελείᾳ καὶ ψυχῇ θελούσῃ, ὅτι καρδίας πάσας ἐτάζει κύριος καὶ πᾶν ἐνθύμημα γινώσκει. καὶ ἐὰν ζητήσῃς αὐτόν, εὑρεθήσεταί σοι, καὶ ἐὰν κατα- 20 λείψῃς αὐτόν, καταλείψει σε εἰς τέλος. καὶ ἔδωκε Δαυὶδ Σολομὼν τῷ υἱῷ αὐτοῦ τὸ παράδειγμα τοῦ ναοῦ παντὸς καὶ τῶν χερουβὶμ τῶν διαπεπετασμένων ταῖς πτέρυξι καὶ σκιαζόντων ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ διαθήκης κυρίου, πάντα ἐν

---

4 I. Chron. 23, 1. — 6—15 I. Chron. 29, 3 *sqq.* — 16—21 I. Chron. 28, 9 *sqq* — 21—*p.* 188, 2 I. Chron. 28, 11; 18 *sqq.*

5 *πρεσβύτερος* FL. — 7 *τοῦ θεοῦ μου* R *κυρίου θεοῦ μου* N *κυρίου τοῦ θεοῦ μου* B *κυρίου* (rell. *om.*) G. — *καὶ ἀργύριον* N. — 8 *καὶ πάντα λίθον τίμιον καὶ λίθους πολυτελεῖς καὶ ποικίλους* CF. — 10 *τὸν ἅγιον* CFGLV *τοῦ ἁγίου* R. — 11 *σοῦφηρ* F *σουφεὶρ* BGR. — 13 *τοῦ οἴκου* PR. — 18 *αὐτὸν* GLV. — 23 *διαπετασμένων* CPR. — 24 *τῆς διαθήκης* CN.

1 *χρυσίου ταλάντων* P. — 2 *ἀργ. τάλαντα χιλιάδας ρκε'* P. — 13 *κυρίου in* P *m. 1 spr. vers.*

γραφῇ χειρὸς κυρίου δέδωκε Δαυὶδ Σολομὼν τῷ υἱῷ αὐτοῦ λέγων· ἴσχυε καὶ ἀνδρίζου, ὅτι κύριος ὁ θεός μου μετά σου. καὶ μετὰ ταῦτα ἐτελεύτησε Δαυὶδ ἐν γήρει καλῷ καὶ πλήρης ἡμερῶν, πλούτῳ καὶ δόξῃ καὶ εὐσεβείᾳ, ἐτῶν ο'. φησὶ γάρ·
5 *καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν Σαούλ, καὶ ἔρχονται ἄνδρες τῆς Ἰουδαίας ἐν Χεβρὼν καὶ χρίουσι τὸν Δαυὶδ ἐκεῖ τοῦ βασιλεύειν ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα. καὶ πάλιν· ἔρχονται πάντες οἱ πρεσβύτεροι Ἰσραὴλ πρὸς τὸν Δαυὶδ εἰς Χεβρὼν καὶ χρίουσιν αὐτὸν εἰς βασιλέα ἐπὶ πάντα Ἰσραήλ. υἱὸς*
10 *τριάκοντα ἐτῶν Δαυὶδ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ ἐβασί-*
133 M. *λευσεν ἔτη μ'. ἀλλὰ τῆς μὲν βασιλικῆς χρίσεως διὰ Σαμουὴλ ἠξιώθη, τὰς δὲ τοῦ λαοῦ ἀναγορεύσεις ἡ ἱστορία χρίσεις ἀδιαφόρως ὠνόμασεν. τελευτήσας τοίνυν ἐτάφη ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλὴμ εἰς τὸ μέγιστον μνῆμα, ὃ κατεσκεύασεν*
15 *ὁ σοφώτατος υἱὸς αὐτοῦ Σολομὼν παρὰ τὸν Σιλωὰμ ἀντρῶδες ἔχον τὸ σχῆμα διὰ βάθους μεμηχανευμένον πρὸς τὸ μὴ φαίνεσθαι καὶ τὴν Σολομώντειον δηλοῦν σοφίαν τε καὶ πολυτέλειαν, ἐν ᾧ δὴ καὶ συγκατώρυξε τῷ πατρὶ πολλὰς μυριάδας ταλάντων χρυσίου, καθώς φησιν Ἰώσηπος.*
20 *καὶ δῆλον ἐκ τῶν ὕστερον γενομένων. ὁ γάρτοι ἀρχιερεὺς Ὑρκανὸς πολιορκουμένης τῆς πόλεως ὑπ' Ἀντιόχου τοῦ Δημητρίου παιδὸς ἀνοίξας τὸ μνῆμα τάλαντα τρισχίλια ἐκεῖθεν ἐξεφόρησεν. μεθ' ὃν Ἡρώδης γνοὺς ὡς Ὑρκανὸς τοῦτο πεποίηκεν, ἤνοιξε καὶ αὐτὸς τὸν τάφον, καὶ χρήματα μὲν*

---

3 I. Chron. 29, 28. — 5 II. Regg. 2, 4; 5, 3. — 11—13 Theod. in II. Regg. Quaest. 15 Migne Tom. 80, 608. — 13—*p.* 189, 4 Joseph. Ant. VII, 392 *sqq.* *cf.* Syncell. I *pg.* 548, 17 Leo Gr. *pg.* 53, 11.

2 μου] σου N *om.* FR. — 3 καὶ *ante* πλήρης *om.* N. — 6 χεβρῶν CFHMP. — 6 καὶ χρίουσι — 8 χεβρὼν *om.* CFGLR *sed in* G *v.* 9 *post* Ἰσραὴλ *add.*: καὶ πάλιν — ἐν χεβρών, καὶ χρίουσι — ἰούδα. — 8 εἰς χεβρὼν (χεβρῶν N) NP ἐν χεβρὼν BGV. — 9 εἰς *om.* BF GH. — υἱὸς] καὶ ἦν L *om.* CF. — 10 ὁ δᾶδ C δαυὶδ *om.* V. — 16 ἔχων GLMPV. — 20 εἰς ὕστερον BLMRV ἐσύστερον G.

4 καὶ *ante* εὐσεβείᾳ *om.* P.

οὐχ εὗρεν, κόσμον δὲ χρύσεον καὶ κειμήλια πάμπολλα ἀνείλατο. πειραθέντος δὲ αὐτοῦ ἐνδοτέρω χωρεῖν, οὗ τὰ σώματα Δαυίδ τε καὶ Σολομῶντος ἐτέθησαν, πῦρ ἐξελθὸν δύο τῶν δορυφόρων αὐτοῦ διέφθειρεν.

[γ΄. Περὶ Σολομῶντος.] 5

Μετὰ δὲ τὸν Δαυὶδ ἐβασίλευσε Σολομὼν υἱὸς αὐτοῦ ἔτη μ΄. ὃς τὴν πανθαύμαστον καὶ θεόσδοτόν τε καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον σοφίαν ὁ θαυμάσιος ὄντως δεξάμενος, καὶ ἐν τῷ υ΄ καὶ μ΄ ἔτει τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ Νισάν, ὑπάρ- 10 χων ἐτῶν λγ΄ συνήγαγεν ἐργάτας χιλιάδας π΄ καὶ λατόμους χιλιάδας ο΄ ἐν τῷ Λιβάνῳ ὄρει καὶ ἐπιστάτας ͵γχ΄ προστησάμενος ἀπήρξατο τῆς οἰκοδομῆς ἐν ὄρει, οὗ ὤφθη κύριος Δαυὶδ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, ἐν ἅλωνι Ὀρνὰ τοῦ Ἰεβουσαίου, ἐν ᾧ καὶ πρότερον Ἀβραὰμ θυσιαστήριον ᾠκοδόμησεν. 15 καὶ δὴ λίθους ἀκροτόμους καὶ ἀπελεκήτους ἤτοι ἀδαμαν- 134 M. τίους καὶ παμμεγέθεις λίαν εἰς τὰ θεμέλια θέμενος ἔχοντα πήχεις ι΄ τὸ σύμπαχον καὶ πάσης ὁμοῦ τῆς δομήσεως τοῦ τοίχου τοῦ ναοῦ ᾠκοδόμησε τήν τε πόλιν Ἱερουσαλὴμ καὶ

8 III. Regg. 6, 1. II. Chron. 3, 2. — 11 II. Chron. 2, 2. — 13 *sqq*. III. Regg. 6, 2 *sqq*. II. Chron. 3, 1 *sqq*.

1 ἀνείλετο BG. — 3 ἐξελθὼν BFNPR. — 6 τὸν *om*. FRV. — σολ. υἱὸς αὐτοῦ MPR ὁ υἱὸς αὐτοῦ σολ. BG σολ. ὁ υἱὸς αὐτοῦ rell. — 7 τε καὶ θεόσδοτον καὶ V. — καὶ *ante* θεόσδοτον *om*. FG. — τε καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον *om*. B *et* R, *qui* τὴν ὑπὲρ ἄνθρωπον *post* σοφίαν *ins*. — ὑπεράνθρωπον MV. — 8 ὁ θαυμ. οὗτος G ὁ πανθαύμαστος ὄντως N *om*. F. — 10 νισᾶν GP νησάν CNV νισσάν R νισσᾶν F. — 12 ͵τχ΄ G ͵αχ΄ B χιλίους χ΄ R. — 14 ὀρνᾶ BFGLNV ὀρνὰ C ὀρνᾶ P. — 16 ἀδαμαντείους B *et* D *sed m. correctoris ut vid*. ἀδαμαντίνους GRV ἀδαμαντιαίους L. — 17 ἔχοντας NV. — 18. 19 τοῦ ναοῦ τοῦ τοίχου BCLN. — ἀρξάμενος *post* ναοῦ *add*. Muralt. *Mihi vitium in verbo inaudito* σύμπαχον *latere videtur*. — τε *om*. BR. — ἱερουσαλὴμ *om*. CFLNR.

1 οὐκηῦρεν P. — 7. σαράκοντα P. — 18 ι΄] δώδεκα P.

τὸν ναὸν κυρίου ἐν ἔτεσιν ζ', μῆκος πηχῶν ξ' καὶ εὖρος πηχῶν κ' καὶ ὕψος πηχῶν ρκ'. διώροφος γὰρ ἦν, ὥς φησιν Ἰώσηπος, ὅπερ οὖν καὶ ἡ τῶν παραλειπομένων βίβλος δεδήλωκεν. μηδεὶς δὲ νομιζέτω τήνδε τὴν βίβλον
5 *πρὸς τὰς βασιλείας διαφωνεῖν, ἐπειδὴ τοῦ ναοῦ τὸ μῆκος ἐνταῦθα μὲν εὑρίσκομεν πηχῶν ξ', ἐκεῖ δὲ μ'. εὑρήσει γὰρ πρὸς τοῖς μ' ἄλλας κ' τοῦ καλουμένου Δαβήρ, τοῦτ' ἔστι τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων. οὕτω πάλιν ἐκεῖ μὲν τὸ ὕψος πηχῶν κε', ἐνταῦθα δὲ ρκ'. ἀμέλει γέ τοι καὶ ἐν τῷ παραδείγματι*
10 *προϋπέφηνεν ὁ θεῖος Δαυὶδ πρὸς τὸν υἱὸν λέγων· καὶ τὰ ὑπερῷα ποιήσεις. καὶ γὰρ καὶ ἡ ἱστορία διδάσκει τῶν βασιλειῶν, ὅτι οὐ μόνον διώροφα ἀλλὰ καὶ τριώροφα εἶχεν ὁ οἶκος ὑπερῷα. ἑλικτή, γάρ φησιν, ἡ ἀνάβασις ἦν εἰς τὴν μέσην καὶ ἐκ τῆς μέσης ἐπὶ τὰ τριώροφα. εὐρότατος γὰρ*
15 *ὑπάρχων ὁ τοῖχος κοχλιοειδῆ τὴν ἀνάβασιν εἶχεν. καὶ κατεχρύσωσε τὸ ὑπερῷον ὅλον καὶ πᾶν τὸ ἔδαφος καὶ τοὺς τοίχους ποιήσας πλίνθους χρυσᾶς πενταπήχεις, καὶ ἥλοις ἀργυρέοις μαστοειδέσι ταλαντιαίοις ἐφ' ἑκάστης πλίνθου καθήλωσε τέσσαρας, καὶ χερουβὶμ ἐπὶ τὸν τοῖχον ὅλον*
20 *ἔγλυψεν. κατακοσμήσας οὖν λίθοις τιμίοις καὶ χρυσίῳ τῷ ἐκ Σουφὴρ καταχρυσώσας τόν τε οἶκον, ὡς εἴρηται, καὶ*

2—4 Theodoret. in III. Regg. Quaest. 23 *fin.* Migne Tom. 80, 685 B. *cf.* Joseph. Ant. VIII, 64. — 4—13 Theodoret. in II. Parall. Migne Tom. 80, 820 B. — 10 I. Chron. 28, 20. — 13—15 Theod. in III. Regg. Quaest. 24 Migne Tom. 80, 685 C. — 13 III. Regg. 6, 8 (12). — 15—19 *cf.* Euseb. Praep. ev. IX, 34, 5. — 19 *sqq. cf.* III. Regg. 6, 16 *sqq.* II. Chron. 3, 7 *sqq.* Euseb. *l. l.* 34, 6.

1 *καὶ om.* codd. *praeter* BGP. — 2 *διόροφος* FGM *διώρροφος* B. — 11 *καὶ ἡ ἱστορία δὲ* (*om. καὶ γὰρ*) F Theod. — 12 *διόροφα* (-*ωφα* M) CFGM. — *τριόροφα* (-*ωφα* M) CFGM *τριώρροφα* B. — 13 *φησιν om.* BG. — 14 *τριόροφα* FGM *τριώρροφα* B. — *εὐρότατος* DGP *εὐρώτατος* (*εὐρ.* CFL) CFLM *εὐρύτατος* BV. — 15 *κοχλοειδῆ* FV *et* B *m. 2 corr. ex χλοειδῆ. χλιοδῆ* M. — 16 *τοῖς τοίχοις* RV *τοῦ τείχους* G. — 21 *σουφεὶρ* BGR.

1 ξ'] μ' P. — 2 ρκ'] κε' P. — γὰρ] δὲ P. — 4 καὶ μηδεὶς νομιζέτω P. — 9 κε'] κβ' P. — 13 οἶκος καὶ ὑπερῷα P.

τοὺς τοίχους καὶ τὰ ὀροφώματα καὶ τοὺς πυλῶνας καὶ τὰ θυρώματα κεραμίσι χαλκαῖς κεχυμέναις τοῦτον ἐσκέπασεν, καὶ διαχωρίσας ἔνδοθεν μέσον τοῦ ναοῦ τόπον δοῦναι τὴν κιβωτὸν ἐκεῖ διαθήκης κυρίου πήχεις κ' τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος πήχεις κ' καὶ τὸ ὕψος αὐτοῦ πήχεις κ' περιέσχεν 5 αὐτὸν καὶ τὴν θύραν αὐτοῦ χρυσίῳ συγκεκλεισμένῳ, ὃ καὶ ἅγιον ἁγίων καὶ Δαβὴρ προσηγορεύετο. καὶ δύο χερουβὶμ κατασκευάσας ἐκ ξύλων ἀσήπτων ἀνὰ πηχῶν ι' τὸ μέγεθος καὶ ἀνὰ πηχῶν ε' τὰ πτερύγια ἔχοντα, πτέρυξ πτέρυγος ἥπτετο, καὶ ἀμφοτέρων αἱ λοιπαὶ δύο πτέρυγες τοῦ τοίχου 10 135 M. τοῦ οἴκου, καὶ αἱ πτέρυγες αὐτῶν διαπεπετασμέναι πηχῶν κ'. ἃ καὶ περιχρυσώσας ἔστησεν ἑκατέρωθεν μέσον τοῦδε τοῦ ἐσωτάτου οἴκου πρὸς τὸ τὴν κιβωτὸν συγκαλύπτειν. οὗ καὶ κατὰ πρόσωπον ἐποίησε θυσιαστήριον χρυσοῦν ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος, ἐν ᾧ τῆς προθέσεως οἱ ἄρτοι ἔκειντο. 15 τὸ δὲ καταπέτασμα ποιήσας ἐξ ὑακίνθου καὶ κοκκίνου καὶ βύσσου καὶ πορφύρας ἐξύφανεν αὐτῷ χερουβίμ. τῷ δὲ ναῷ συνῳκοδόμησε πλευρὰ κυκλόθεν ἔξω ἀπὸ πηχῶν ἕξ, ἃ καὶ μέλαθρα κέκληκεν, ὥστε τὴν οἰκοδομίαν συνέχειν καὶ μηδένα τῶν Λευιτῶν προσψαύειν τοῖς τοῦ ναοῦ τοίχοις, ὅτι διάστημα, 20 φησίν, δέδωκε τῷ οἴκῳ, ὅπως μὴ ἐπιλαμβάνωνται τῶν τοίχων τοῦ οἴκου. μόνοις μὲν γὰρ ἱερεῦσιν εἰσιτητὸς ἦν ὁ πρῶτος ναὸς ὁ καλούμενος ἅγια, εἰς δὲ τὰ ἅγια τῶν ἁγίων οὐδὲ τούτοις ἐπιβαίνειν ἐξῆν, ἀλλὰ μόνος ὁ ἀρχιερεὺς ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ.

17—24 Theodoret. in III. Regg. Quaest. 23 Migne Tom. 80, 684 C. — 20 III. Regg. 6, 6 (10).

3 τοῦ ναοῦ μέσον RV. — δοῦναι] θεῖναι R θῆναι B. — 4 τὸ μῆκος καὶ τὸ πλ. πήχ. κ' om. CF. — 11 διαπετασμέναι DP. — 12 τοῦδε BP τοῦ δὲ G δὲ (om. τοῦ) rell. — 13 τὸ om. FR. — 15 τῆς προθέσεως οἱ ἄρτοι FP οἱ τῆς προθ. ἄρτοι B οἱ om. CGLNRV. — 17 αὐτὸ DGPRV ἐν αὐτῷ F. — 19 οἰκοδομὴν BG Theod. — 22 μόνος CR.

19 ὥστε καὶ τὴν P Theod.

πάντα μέντοι χρυσὸς συνεκάλυπτε καὶ τὰ ὀροφώματα καὶ τὸ ἔδαφος καὶ τὰ χερουβὶμ καὶ τοὺς τοίχους καὶ τὰς θύρας, ὥστε μηδεμίαν σχεδὸν ἑτέραν ὕλην ἔνδον ὁρᾶσθαι. ὅτι δὲ καὶ μαρμάροις καλλίστοις ὁ ναὸς ἐπεποίκιλτο, δηλοῖ πάλιν ἡ
5 ἱστορία λέγουσα· ὄνυχος καὶ λίθους πληρώσεως, πολυτελεῖς λίθους καὶ ποικίλους καὶ πάντα λίθον τίμιον εἰς πλῆθος. δύο δὲ στύλους ποιήσας χαλκοῦς ἀνὰ πηχῶν λε´ τὸ ὕψος καὶ τὰς κεφαλὰς ἔχοντας ἀνὰ πηχῶν ε´ καὶ σπαρτίον δεκάπηχυ περικυκλῶν ἑκάστῳ στύλῳ τὸ πάχος καὶ χρυσοπετάλοις ἐκ δακτύ-
10 λου τὸ πάχος περικαλύψας ἔστησεν αὐτοὺς κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ, ἕνα ἐκ δεξιῶν καὶ ἕνα ἐξ εὐωνύμων, καλέσας τὸ ὄνομα τοῦ μὲν Κατόρθωσις, τοῦ δὲ Ἰσχύς. ἐπὶ δὲ τῶν κεφαλῶν ἐποίησεν ἔργον κρεμαστὸν δεδικτυωμένον ἐκ χρυσοῦ καὶ κώδωνας χρυσοῦς υ´ εἰς τὰ δύο δίκτυα καὶ δύο γένη ῥοΐσκων
15 ἐν τοῖς δικτύοις ἅ ἐστιν ἐπάνω τῶν στύλων. καὶ ποιήσας χαλκοῦν δίκτυον ἐκ δακτυλίων καὶ κώδωνας ω´ χαλκοῦς ταλαντιαίους ἐπ᾽ αὐτοῦ ἐξαρτήσας ἐπέθηκεν αὐτὸ ἐπὶ μηχανημάτων ὑψηλῶν ἐξεχόντων τοῦ ναοῦ τὸ ὕψος πήχεις κ´, ὅπως
136 M. ἐπισκιάζοι τὸ ἱερὸν καὶ ἀποσοβοῖ τὰ ὄρνεα ἐφιζάνοντα καὶ
20 ἐκκρίσει μολύνειν μέλλοντα τῷ κτύπῳ τῶν κωδώνων ἀεὶ κινουμένων καὶ ἀναρριπιζομένων. καὶ ἐποίησε θυσιαστήριον χαλκοῦν πηχῶν κ´ τὸ μῆκος καὶ πηχῶν κ´ τὸ πλάτος καὶ πηχῶν ι´ τὸ ὕψος, ὡσαύτως δὲ καὶ θάλασσαν ποιήσας χυτὴν στρογγύλην καὶ τὰ ὑποστηρίγματα αὐτῆς ἔχουσαν τὸ μὲν ὕψος

1—3 Theodoret. *ib.* Quaest. 24 Migne 688 B. — 3—6 Theod. in I. Parall. Migne 817 B. — 5 I. Chron. 29, 2. — 6 II. Chron. 3, 15 *sqq. cf.* III. Regg. 7, 3 (15). — 12 II. Chron. 4, 12 *sqq. cf.* III. Regg. 7, 6 (18). — 21 II. Chron. 4, 1 *sqq. cf.* III. Regg. 7, (11) 24.

3 ἔνδοθεν codd. *praeter* BGP. — 5 ὄνυχας V ὄνυχον F. — 8 σπάρτιον CLN. — περικυκλοῦν BFGV. — 9 ἑκάστου στύλου FG. — 17 αὐτῷ MR αὐτῶν L. — 19 ἐπισκιάζει F ἐπισκιάζῃ GMR. — ἱερὸν] ἔργον CFLNR. — ἀποσοβῇ GMR. — καὶ *ante* ἐκκρίσει *om.* N. — 20 κινούμενον καὶ ἀναρριπιζόμενον CLNV κινούμενα — μενα (-ον G) GR. — 23 ποιήσας χαλκῆν χυτὴν CFLRV.

14 υ´] Γ´ P. — 17 παλατιαίους P. — 19 συσκιάζοι P.

πήχεις ε', τὸ δὲ κύκλωμα πήχεις λγ' καὶ τὸ πάχος παλαιστῆς χωροῦσαν τρισχιλίους μετρητὰς ἔστησεν ὑποκάτω αὐτῆς μόσχους ιβ' χυτοὺς μεγάλους πρὸς τὸ νίπτεσθαι τοὺς ἱερεῖς ἐν αὐτῇ. καὶ ποιήσας βάσιν χαλκῆν πηχῶν ε' τὸ μῆκος καὶ πηχῶν ε' τὸ πλάτος καὶ πηχῶν ε' τὸ ὕψος αὐτῆς ἔθη- 5 κεν αὐτὴν ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς τοῦ ἱεροῦ. καὶ ἐποίησε τραπέζας χαλκᾶς ι' καὶ λουτῆρας ι' καὶ λυχνίας χρυσᾶς μεγάλας ι' καὶ ἔθηκεν ἀνὰ ε' ἐκ δεξιῶν τοῦ ναοῦ καὶ ἀνὰ ε' ἐξ ἀριστερῶν. ἐποίησε δὲ καὶ φιάλας χρυσᾶς ρ' καὶ θυΐσκας καὶ πυρεῖα καὶ σκεύη εἰς πλῆθος, ὅτι οὐκ ἐξέ- 10 λιπεν ἡ ὁλκὴ τοῦ χρυσίου. ἐπεὶ οὖν συνετελέσθη πᾶν ἔργον, εἰσήγαγον οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ὑποκάτω τῶν πτερύγων τῶν χερουβίμ, καὶ ἀρξαμένων ἐξομολογεῖσθαι τῷ κυρίῳ ἐν σάλπιγξι καὶ κυμβάλοις καὶ ἐν ὀργάνοις ἐπλήσθη νεφέλης ὁ 15 οἶκος κυρίου καὶ δόξης πολλῆς. καὶ οὐκ ἠδύναντο οἱ ἱερεῖς στῆναι καὶ λειτουργεῖν ἀπὸ προσώπου τῆς νεφέλης. ὁ δὲ βασιλεὺς Σολομὼν ἀναβὰς ἐπὶ τὴν χαλκῆν βάσιν καὶ τῷ θεῷ προσκυνήσας διεπέτασε τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν λέγων· κύριε ὁ θεὸς Ἰσραήλ, οὐκ ἔστιν ὅμοιός σοι θεὸς ἐν 20 οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ ὡς συνετέλεσε προσευχόμενος, κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέφαγε τὰ ὁλοκαυτώματα καὶ τὰς θυσίας, καὶ δόξα κυρίου ἐπλήρωσε τὸν οἶκον. καὶ πάντες οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐθεώρουν τὸ πῦρ,

---

4 II. Chron. 6, 13. — 10 II. Chron. 4, 18. — 11 II. Chron. 5, 1; 13; 14. *cf.* III. Regg. 8, 1; 10; 11. — 17 II. Chron. 6, 12 *sqq.* *cf.* III. Regg. 8, 22 *sqq.* — 21 II. Chron. 7, 1 *sqq.* *cf.* III. Regg. 8, 54 *sqq.*

2 χιλίους N. — 7 χρυσᾶς ι' μεγάλας RV. — 10 πυρεῖα V πυρία BDFGLPR πύρια C πυρια *sine acc.* M. — 12 τῆς διαθήκης BR. — 15 ἐν *om.* MV. — 20 σου BDFG.

11 ἐπιοῦν P. — 14 σάλπιγξ P. — 15 ὁ οἶκος δόξης κυρίου (*om.* καὶ πολλῆς) P II. Chron. — 18 βασιλεὺς *om.* P. — σωλομὼν P. — 21 ἐπὶ τῆς γῆς P. — 24 ἐθεώρουν] ἑόρων P (II. Chron.).

137 M. *καὶ ἡ δόξα κυρίου ἐπὶ τὸν οἶκον, καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον εἰς τὴν γῆν ἐπὶ τὸ λιθόστρωτον προσκυνοῦντες καὶ αἰνοῦντες κυρίῳ, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. καὶ τότε Σολομὼν ἐνεκαίνισε τὸν οἶκον θύσας μόσχους χι-*
5 *λιάδας κβ' καὶ πρόβατα χιλιάδας ρκ' καὶ ποιήσας ἑορτὴν μεγάλην, καὶ πᾶς Ἰσραὴλ μετ' αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ ἐσθίων καὶ πίνων καὶ εὐφραινόμενος ἐνώπιον κυρίου ἡμέρας ζ'. τῇ δὲ η' ἡμέρᾳ εὐλογήσας τὸν λαὸν ἐξαπέστειλεν. καὶ μετὰ τὸ προσεύξασθαι αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ ναοῦ ὤφθη*
10 *αὐτῷ κύριος λέγων· ἤκουσα τῆς φωνῆς τῆς προσευχῆς σου καὶ ἡγίακα τὸν οἶκον τοῦτον, ὃν ᾠκοδόμησας, τοῦ θέσθαι τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἔσονται οἱ ὀφθαλμοί μου ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία μου πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ σὺ ἐὰν πορευθῇς ἐνώπιόν μου, καθὼς ἐπορεύθη Δαυὶδ ὁ πα-*
15 *τήρ σου ἐν ὁσιότητι καρδίας καὶ εὐθύτητι τοῦ ποιεῖν κατὰ πάντα ἃ ἐνετειλάμην αὐτῷ, καὶ τὰ προστάγματά μου καὶ τὰς ἐντολάς μου φυλάξῃς, καὶ ἀναστήσω τὸν θρόνον τῆς βασιλείας σου ἐπὶ Ἰσραὴλ εἰς τὸν αἰῶνα, καθὼς ἐλάλησα τῷ πατρί σου λέγων· οὐκ ἐξαρθήσεται ἀνὴρ ἡγούμενος ἐν Ἰσ-*
20 *ραήλ. ἐὰν δὲ ἀποστραφέντες ἀποστραφῆτε ὑμεῖς καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν ἀπ' ἐμοῦ καὶ μὴ φυλάξητε τὰς ἐντολάς μου καὶ πορευθῆτε καὶ δουλεύσητε θεοῖς ἑτέροις καὶ προσκυνήσητε αὐτοῖς, καὶ ἐξαρῶ τὸν Ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς γῆς, ἧς ἔδωκα αὐτῷ, καὶ τὸν οἶκον τοῦτον, ὃν ἡγίασα τῷ ὀνόματί μου,*
25 *ἀπορρίψω ἐκ προσώπου μου. καὶ ἔσται Ἰσραὴλ εἰς ἀφανισμὸν καὶ εἰς λάλημα εἰς τὰ ἔθνη πάντα, καὶ ὁ οἶκος οὗτος ὁ ὑψηλὸς καὶ μέγας ἔσται πᾶς ὁ διαπορευόμενος δι'*

8—*p.* 195, 3 III. Regg. 9, 1 *sqq*. *cf.* II. Chron. 7, 11 *sqq*.

3 *τῷ κυρίῳ* M *τὸν κύριον* FG. — 5 *ἐποίησε* GV. — 7 *ἐνώπιον κυρίου om.* BM. — 8 *δὲ om.* FNP. — 9 *τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ λαοῦ* MR. — 11 *ἡγίασα* BC. — 17 *καὶ om.* FRV. — 23 *καὶ om.* codd. *praeter* BGP. — 25 *ἐκ*] *ἀπὸ* LR.

4 *ὁ σολομὼν* P. — 15 *καὶ ἐν εὐθύτητι* P III. Regg. — 22 *δουλεύσεται — προσκυνήσεται* P.

αὐτοῦ ἐκστήσεται καὶ συριεῖ, καὶ ἐροῦσιν· ἀνθ' ὧν ἐγκατέλιπον κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν καὶ ἀντελάβοντο θεῶν ἀλλοτρίων, διὰ τοῦτο ἐπήγαγε κύριος τὴν κακίαν ταύτην.

Τὸν μέντοι ναὸν ὁ Σολομὼν μέσον τῆς πόλεως δειμάμενος κατὰ νότον τετραμμένον τὰ ὀπίσθια πρὸς βορρᾶν 5 *ἔχοντα λιθίνῳ περιβόλῳ τοῦτον συνέκλεισεν. τὴν δὲ πόλιν μεγίστην καὶ περικαλλῆ καταρτίσας καὶ ἐκ λίθων λευκῶν πᾶσαν καταστρώσας καὶ τὸ περίμετρον αὐτῆς ποιήσας ἀπὸ* 138 M. *τεῖχος εἰς τεῖχος μεταξὺ τὸ διάστημα ἔχουσαν στάδια μ' γινόμενα μίλια ἓξ ἥμισυ δυσάλωτον πάντοθεν ταύτην κατ-* 10 *εσκεύασεν. περικλείσας γὰρ αὐτὴν τρισὶ τείχεσι καὶ φάραγξιν ἀπερρωγυΐαις κατάρρυτον ὕδασιν ὅλην ἐποίησεν, ὥστε ἐκ τῆς ἀπορροίας τοὺς κήπους αὐτῶν ἀρδεύεσθαι. ἔκειτο γὰρ ἡ πόλις ἐπὶ μετεώρου καὶ τραχέος τόπου, ἐν ᾗ καὶ ὑπῆρχε πηγή τις πολύρρυτος ἀεννάως ἐπιρρέουσα, πολλὰ δὲ καὶ* 15 *ἄλλα ὕδατα ἔβρυον ἐν αὐτῇ πότιμα καὶ ἀδιάλειπτα. ὁ δέ γε λαμπρὸς καὶ περιώνυμος ναὸς ἐκεῖνος ἀξιάγαστος ἦν ὄντως ἀληθῶς καὶ περίδοξος πάνυ καὶ τῆς Σολομῶντος σοφίας ἐναργέστατος κῆρυξ, μᾶλλον δὲ τῆς τοῦ προστεταχότος γενεσιουργοῦ πάντων θεοῦ καὶ συνεργήσαντος. οὐ γὰρ* 20 *γέγονε τοιοῦτος πώποτε ναὸς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅθεν καὶ Ἰουδαῖοι ἐπὶ τῇ μεγαλουργίᾳ τούτου καὶ πολυολβίᾳ σεμνυνό-*

7 *καταρτήσας* BCFGNP. — *καὶ ἐκ λίθων — καταστρώσας* *om.* CF. — 8 *πᾶσαν*] *ὅλην* RV. — 10 *αὐτὴν* GV *om.* M. — 11 *φάραξιν* CFGN. — 13 *ἀπορρύας* CFM *ἀπορρυίας* DP *ἀπορίας* G. — 14 *τραχέως* CFLNP. — 17 *ἐκεῖνος ναὸς* CF. — 19 *ἐναργέστατος*] *ἐνάρετος* CLNRV *ἐξαίρετος* F. — 21 *ναὸς πώποτε* BM *πού ποτε ν.* G *ποτὲ ν.* F.

1 *Post ἐροῦσιν* P *add. ex* III. Regg.: *ἕνεκεν τίνος ἐποίησε κύριος οὕτω τῇ γῇ ταύτῃ καὶ τῷ οἴκῳ τούτῳ. καὶ ἐροῦσιν* — 8 *καὶ τὸ περίμ. αὐτῆς σταδίων ποιήσας μ' γινόμενα μήλια ς' ἥμισυ ἀπὸ τεῖχος εἰς τ. ἔχουσαν μεταξὺ τὸ διάστ. καὶ ἀπὸ ξυστῶν λίθων καὶ μεγίστων σφόδρα ταύτην οἰκοδομήσας δυσάλ. πάντ. κατεσκεύασεν* P. — 15 *πολύρρ. φυσικῶς ἀεννάως ἐπιρρ.* (*cf.* Aristeae cp. 89), *καὶ μέν γε καὶ ἄλλη παράδοξος ἐτύγχανε πάλιν τῷ μὲν χειμῶνι φρυττομένη τὸ δὲ θέρει πλημμυροῦσα* P. — 16 *ἔβρυον*] *εὔροιον* P. — *πότημά τε καὶ* P. — 18 *τῆς σολομοντείου σοφίας* P.

μενοι καὶ μέγα φρονοῦντες καὶ ἐναβρυνόμενοι ἔλεγον· ναὸς κυρίου, ναὸς κυρίου, ναὸς κυρίου. καὶ γὰρ ὁ διαταξάμενος θεὸς ἐκέλευσεν αὐτὸν μετὰ φιλοτιμίας γενέσθαι πολλῆς, ἐπειδὴ κἀκεῖνοι τοῖς σωματικοῖς μᾶλλον ἐφείλκοντο καὶ ἐπε- 5 *σπῶντο. καὶ οὐκ ἐν τούτῳ μόνον σεμνὸς ἦν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ εἷς εἶναι καὶ μόνος ἐν τῷ κόσμῳ. οἱ γὰρ ἀπὸ τῶν περάτων τῆς γῆς ἐκεῖσε ἤρχοντο καὶ μάλιστα μετὰ τοὺς μετέπειτα χρόνους. καὶ τοῦτο δηλῶν ὁ Λουκᾶς ἐν ταῖς πράξεσιν ἔλεγεν· ἦσαν ἐκεῖ Πάρθοι καὶ Μῆδοι καὶ Ἐλαμῖ-* 10 *ται καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν Μεσοποταμίαν Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν Πόντον καὶ τὴν Ἀσίαν Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην. οἱ οὖν πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ἐκεῖ συνήγοντο καὶ πολυθρύλλητον ἄγαν καὶ διαβόητον ἐτύγχανε τοῦ ναοῦ τὸ* 15 *ὄνομα, κἂν διαφόρως κατελύθη καὶ πάλιν ᾠκοδομήθη μέχρι τῆς ἐσχάτης αὐτοῦ καταπτώσεως. καὶ ἁπλῶς ὅσα ἡ Σολομῶντος κατεσκεύασε σοφία τῷ θεσπεσίῳ Ἰεζεκιὴλ ὦπται σαφῶς μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς πόλεως καὶ τοῦ ναοῦ καὶ τὴν εἰς Βαβυλῶνα τοῦ λαοῦ αἰχμαλωσίαν.*

20 *Ὁ τοίνυν Σολομὼν ποιήσας ἐλεφάντινον θρόνον ἐκ μεγάλων ὀδόντων ἔχοντα βαθμοὺς ϛʹ καὶ προτομὰς μόσχων* 139 M. *ἐκ τῶν ὀπίσω αὐτοῦ ἔνθεν καὶ ἔνθεν καὶ λέοντας ιβʹ ἑστηκότας παρὰ τὰς χεῖρας καὶ ἄλλους ιβʹ λέοντας ἑστῶτας ἐπὶ τῶν ἓξ ἀναβαθμῶν ἑκατέρωθεν περιεχρύσωσεν αὐτὸν χρυσίῳ* 25 *δοκίμῳ, ὅπερ οὐ γέγονεν οὕτω πάσῃ βασιλείᾳ πώποτε. ἐφ' ᾧ καθεζόμενος μετὰ λαμπρᾶς καὶ πολυτελοῦς ἐσθῆτος ὁ*

---

9 Act. Ap. 2, 9. — 20 III. Regg. 10, 18.

1 *καὶ μέγα — ἐναβρυνόμενοι* om. CFLR. — *καὶ* ante *ἐναβρυνόμενοι* om. GV. — 3 *θεὸς* om. CFLR. — 4 *ἐπεσπόντο* M *ἐπέπωντο* C *ἐφέποντο* R *ἐτέρποντο* V. — 5 *μόνον* m. 1 corr. ex *μόνων* P *μόνῳ* BFLMV. — 6 *τῷ εἰσεῖναι* G *εἷς* om. CFLNR. — 15 *οἰκοδομήθη* PR. — 24 *καὶ περιεχρύσωσεν* CF.

1 *φρον. ἐναβρύνοντο σφόδρα λέγοντες* P.

θαυμάσιος καὶ πάνσοφος ἀνὴρ ἐκεῖνος τὰς τοῦ θείου πνεύματος χάριτας διηγόρευεν. διό φησιν ὁ κύριος· οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων, ὑπεμφαίνων ὡς ὑπέρτερος ἦν καὶ περιφανέστερος τῶν βασιλέων πάντων ἐπί τε πλούτῳ καὶ δόξῃ. καὶ σὺν τούτοις 5 *ἐποίησε θυρεοὺς χρυσοῦς ἐλατοὺς ω΄ μεγάλους καὶ δόρατα τ΄ καὶ ἕτερα ὅπλα χρυσᾶ πλεῖστα, καὶ μέντοι καὶ τὰ σκεύη τοῦ οἴκου αὐτοῦ καὶ οἱ λουτῆρες χρυσᾶ πάντα ὑπῆρχον, καὶ οὐκ ἦν ἀργύριον λογιζόμενον ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ, ὅτι ναῦς αὐτῷ ἐπορεύετο εἰς Θαρσεῖς καὶ διὰ χρόνων τριῶν ἤρχετο* 10 *φέρουσα χρυσίον πολὺ καὶ ἀργύριον καὶ λίθους τορευτοὺς καὶ ὀδόντας ἐλεφάντων καὶ πιθήκους. καὶ ἔδωκε Σολομὼν τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον ἐν Ἱερουσαλὴμ ὡς λίθους καὶ τὰς κέδρους ὡς συκαμίνους εἰς πλῆθος. τὰς γάρτοι κέδρους ἐκείνας ἀσήπτους ἔφη Θεοδώρητος εἶναι, καθάπερ δὴ καὶ* 15 *τὰς κυπαρίσσους καὶ τὰς πεύκας δυσφθάρτους καὶ λευκοτάτας καὶ ταῖς παρ' ἡμῖν ἀνομοίας ὑπαρχούσας.*

Τὸ δέ γε ἄριστον αὐτοῦ ἦν καθ' ἡμέραν κόροι σεμιδάλεως λ΄ καὶ κόροι ἀλεύρου κεκοπανισμένου ξ΄ καὶ μόσχοι ἐκλεκτοὶ ι΄ καὶ βόες νομάδες κ΄ καὶ πρόβατα ρ΄ ἐκτὸς ἐλά- 20 *φων καὶ δορκάδων καὶ ὀρνίθων ἐκλεκτῶν καὶ σιτευτῶν. καὶ ὁ μὲν κόρος ἐποίει μόδια λ΄, ὁμοῦ γινόμενα μόδια ͵βψ΄, οἱ δὲ χορηγοῦντες αὐτὰ ἐξ Αἰγύπτου καθ' ἕκαστον μῆνα ἄρχοντες ἦσαν ιβ΄.*

---

2 Matth. 6, 29. — 5 III. Regg. 10, 16. — 7 *ib.* *v.* 21. — 12 *ib.* *v.* 27. — 15 ? Theodoret. in I. Regg. Quaest. 35 Migne Tom. 80, 700 B? — 18 III. Regg. 4, 22. — 23 *ib.* *v.* 7.

3 *περιεβάλλετο* BGR. — 7 *ὅπλα πλεῖστα χρυσᾶ* B *πλεῖστα χρυσᾶ ὅπλα* L *χρυσᾶ* *om.* R. — 11 *τορνευτοὺς* codd. *praeter* BP. — 14 *καμίνους* PR. — 17 *τὰς* BG. — *ἀνομοίαις* CDLPR *et* V *litt. corr.* *ἀνομίαις* M *ἀνομίους* G. — 20 *ἐκτὸς*] *χωρὶς* BG. — 22 *μόδια* *post* *γινόμενα* *om.* N.

11 *φέρουσα ἐξαίρετον χρυσίον πολὺ* P. — 22 *ὁμοῦ γινόμενα*] *ὅπερ ἐγίνοντο* P. — 23 *αὐτὰ* *et* *καθ'* *om.* P. — *μῆν* P. — 24 *Post* *ιβ΄* P

140 M. Περὶ δέ γε τῆς πολλῆς φρονήσεως αὐτοῦ καὶ σοφίας, ἧς εἴληφε παρὰ θεοῦ, ἄκουσον τί πάλιν ὁ θεός φησι πρὸς αὐτόν· ἰδοὺ δέδωκά σοι καρδίαν φρονίμην καὶ σοφήν, ὡς σὺ οὐ γέγονεν ἔμπροσθέν σου καὶ μετά σε οὐκ ἀναστήσεται
5 ὅμοιός σοι, καὶ πλοῦτον καὶ χρήματα καὶ δόξαν δώσω σοι. ὡς σὺ οὐκ ἐγενήθη ὅμοιός σοι ἐν τοῖς βασιλεῦσιν, καὶ μετά σε οὐκ ἀναστήσεται. καὶ τοῦτο δηλοῦσα ἡ γραφὴ ἐπάγει λέγουσα· καὶ ἔδωκε κύριος φρόνησιν τῷ Σολομῶν καὶ σοφίαν πολλὴν σφόδρα καὶ χύμα καρδίας ὡς ἡ ἄμμος ἡ παρὰ τὴν
10 θάλασσαν, καὶ ἐπληθύνθη ἡ φρόνησις αὐτοῦ ὑπὲρ πᾶσαν φρόνησιν πάντων ἀρχαίων ἀνθρώπων καὶ ὑπὲρ πάντας φρονίμους Αἰγύπτου. δεῖξαι γοῦν βουλομένη τὴν σοφίαν αὐτοῦ εἰκότως ἐκ παραλλήλου καὶ τῶν πάλαι γεγενημένων ἀρίστων σοφῶν ἐμνήσθη καὶ τοὺς Αἰγυπτίους προστέθεικεν
15 ὡς δοκοῦντας παρὰ πᾶσιν εἶναι σοφωτέρους τε καὶ φρονίμους. καὶ γάρ, ὡς Ἕλληνες ἱστοροῦσιν, καὶ Φερεκύδης ὁ Σύριος καὶ Πυθαγόρας ὁ Σάμιος καὶ Ἀναξαγόρας ὁ Κλαζομένιος καὶ Πλάτων ὁ Ἀθηναῖος πρὸς τούτους ἐξεδήμησαν θεολογίαν καὶ φυσιολογίαν ἀκριβεστέραν μαθήσεσθαι παρ'
20 αὐτῶν ἐλπίσαντες. καὶ δὴ καὶ περὶ τοῦ Μωϋσέως διεξιὼν

---

3 III. Regg. 3, 12. — 8 III. Regg. 4, 25 (29). — 12—p. 199, 3 Theodoret. in III. Regg. Quaest. 10 Migne Tom. 80, 676.

2 παρὰ τοῦ θεοῦ codd. *praeter* BCGP. — τί πάλιν φησὶν ὁ θεὸς πρὸς αὐτόν F πάλιν ὁ θ. τί φησιν πρ. αὐτόν B πάλιν τί φ. πρ. αὐτὸν ὁ θεός R. — 6 ἐγεννήθη LMP. — 8 τῷ σολομῶντι (σαλομῶν L) φρόνησιν καὶ σοφίαν LRV τῶ σολομῶν σοφίαν καὶ φρόνησιν B. — 9 ὡσεὶ ἄμμος BMV. — 11 ἀνθρώπων ἀρχαίων G ἀνθρώπων *om.* R. — 12 βουλόμενος NR. — 14 σοφῶν ἀρίστων M ἀρίστων *om.* B. — προστέθηκεν DFPV προσέθηκεν BCR. — 17 σύρος BDR Theod. — κλαζομύνιος F κληζομένιος B κλυζομένιος G κλεζομένος C. — 18 πρὸς τούτοις BP *et* V *m. 2 ut vid. corr. ex* πρὸς τούτους.

in mg. add.: καὶ σῖτον μὲν διόλου τοῦ χρόνου ἤσθιεν καθαρώτατον χιλιάδας τπε' καὶ μδ φ', βόας δὲ χιλιάδας ι' καὶ τν', πρόβατα δὲ χιλιάδας λϛ' καὶ φ'. — 15 σοφοὺς P Theod.

ὁ θεῖος λόγος ἔφη ὅτι· ἐπαιδεύθη ἐν πάσῃ σοφίᾳ Αἰγυπτίων. τούτους, φησίν, ἅπαντας ὁ Σολομὼν ἀπέκρυψεν ἅτε θεόθεν τῆς σοφίας τὸ δῶρον δεξάμενος. ὅθεν ἐπήγαγεν· καὶ ἐσοφίσατο ὑπὲρ πάντας ἀνθρώπους καὶ ἐλάλησε τρισχιλίας παραβολάς, καὶ ἦσαν ᾠδαὶ αὐτοῦ πεντακισχίλιαι, καὶ ἐλάλησε 5 περὶ τῶν ξύλων ἀπὸ τῆς κέδρου τῆς ἐν τῷ Λιβάνῳ καὶ ἕως τῆς ὑσσώπου τῆς ἐκπορευομένης διὰ τοῦ τοίχου, καὶ ἐλάλησε περὶ τῶν κτηνῶν καὶ περὶ τῶν ἑρπετῶν καὶ περὶ τῶν πετεινῶν καὶ περὶ τῶν ἰχθύων. τὴν δὲ τούτων ἀπώλειαν ὁ πολυΐστωρ Εὐσέβιος οὕτως ἔφη· τὰς γάρτοι βίβλους 10 τοῦ Σολομῶντος τὰς περὶ τῶν παραβολῶν καὶ ᾠδῶν, ἐν αἷς 141 M. περὶ φυτῶν καὶ παντοίων ζώων φυσιολογίας χερσαίων πετεινῶν τε καὶ νηκτῶν καὶ ἰαμάτων πάθους παντὸς γραφείσας αὐτῷ, ἀφ' ὧν οἱ τῶν Ἑλλήνων ἰατροσοφισταὶ σφετερισάμενοι καὶ τὰς ἀφορμὰς εἰληφότες, ἀφανεῖς ἐποίησεν 15 Ἐζεκίας ὁ βασιλεύς, ἐπειδὴ τὰς θεραπείας τῶν νοσημάτων ἔνθεν κομιζόμενος ὁ λαὸς περιώρα τὰς ἰάσεις αἰτεῖν παρὰ θεῷ. καὶ μέντοι καὶ Ἰώσηπος τούτου πολλῶν μέμνηται πονημάτων ἐγγράφως πεποιημένων, ὡς ὅτι καὶ ἐπῳδὰς κατὰ δαιμόνων καὶ ἐξορκισμοὺς ἐπενόησεν, αἷς, φησίν, οἶδα χρώ- 20 μενον Ἐλεάζαρ τὸν Ἰουδαῖον ἐπὶ Οὐεσπασιανοῦ καὶ Τίτου δακτύλιον τιθέντα ἐν τῇ ῥινὶ τοῦ πάσχοντος ἐν σφραγῖδι ῥίζαν ἔχοντα, ἐξ ὧν ὁ Σολομὼν ὑπέδειξεν, καὶ ὀσφραινό-

---

1 Act. Ap. 7, 22. — 3 III. Regg. 4, 27 (31) *sqq.* — 9—18 *cf.* Anastas. Sin. Quaest. 41 Migne Tom. 89, 592 D. Catena Lips. II, 674 D (*coll.* Hippolytus ed. Bonwetsch et Achelis *p.* 343). — 18—*p.* 200, 3 Joseph. Arch. VIII, 46 *sqq.* *cf.* Leo Gramm. *p.* 32, 7.

5 αἱ ᾠδαὶ codd. *praeter* BGP. — 7 ὑσσώπου BCL. — 12 περὶ τῶν φυτῶν CFLMRV. — φυσιολογήσας B Anast. — 13 νηκτῶν] κτηνῶν GMR κτινῶν C. — 17 περιόρα BDL περὶ ὅρα (ὥρα M) CM ὑπερώρα V. — 20 οἷς R αἳ P. — 21 ἐλεάζαρον BR. — 23 ὁ *om.* codd. *praeter* BGLP.

9 περὶ *om.* P. — 10 εὐσέβειος P. — 21 ἰουδαίον *lit. corr. ex* ἰουδαίων P. — ἐπὶ υἱοῦ ἐσπασιανοῦ P.

μενον τὸ δαιμόνιον εὐθὺς ἐξέλκεσθαι, σημείου ὑπὸ τοῦ Ἐλεαζάρου τιθεμένου ποτηρίου μεστοῦ ὕδατος ἢ ποδονιπτῆρος, ὃ καὶ συνέτριβε τὸ δαιμόνιον φεῦγον.

Καὶ ἐμεγαλύνθη Σολομὼν ὑπὲρ πάντας τοὺς βασιλεῖς τῆς 5 *γῆς πλούτῳ καὶ φρονήσει, καὶ πάντες οἱ βασιλεῖς ἐζήτουν ἰδεῖν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καὶ παρεγένοντο φέροντες ἕκαστος κατ' ἐνιαυτὸν τὰ δῶρα αὐτῶν, σκεύη χρυσᾶ καὶ ἱματισμὸν καὶ ἡδύσματα καὶ ἵππους καὶ ἡμιόνους. καὶ ἦσαν αὐτῷ χίλια τετρακόσια ἅρματα καὶ ἵπ-* 10 *ποι θήλειαι τοκάδες χιλιάδες μ' καὶ ἵπποι εἰς ἅρματα χιλιάδες ιβ'. καὶ ἦν ἡγούμενος τῶν βασιλέων πάντων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Εὐφράτου ἕως γῆς ἀλλοφύλων καὶ ἕως ὁρίων Αἰγύπτου. καὶ βασίλισσα Σαβά, ἥτις ἐλέγετο Σίβυλλα παρ' Ἕλλησιν, ἀκούσασα τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἦλθεν εἰς Ἱερουσαλὴμ* 15 *πειράσαι αὐτὸν ἐν αἰνίγμασιν, καὶ κάμηλοι αἴρουσαι ἡδύσματα πολλά τε καὶ ἐξαίρετα καὶ χρυσὸν πολὺν καὶ λίθους* 142 M. *τιμίους καὶ ἐν δυνάμει βαρείᾳ σφόδρα. καὶ εἰσελθοῦσα πρὸς αὐτὸν καὶ λαλήσασα αὐτῷ πάντα ὅσα ἦν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς, καὶ πάντα διαλύσας αὐτῇ ἐν συντάξει λόγων καὶ* 20 *ἑρμηνείᾳ γλυκυτάτῃ, προσέθετο πειράσαι αὐτὸν καὶ τοῦτο· εὐόπτους γὰρ παῖδας ἄρρενάς τε καὶ θηλείας ὁμοτρόπῳ στολῇ καὶ κουρᾷ τῇ αὐτῇ περικαλλωπίσασα παρέστησεν αὐτῷ ζη-*

4—13 III. Regg. 10, 23 *sqq.* — 13—20 III. Regg. 10, 1 *sqq.*

1 τοῦ *om.* N. — 2 ἐλεάζαρ GP. — 3 ὃ *om.* N. — συνετρίβετο τὸ δ. C συνέτριβε *om.* B. — 7 αὐτῶν] αὐτόν P αὐτοῦ C αὐτοῖς G. — 9 χίλια καὶ τετρακόσια GP ͵αυ' B ͵ατ' R. — 11 πάντων τῶν ἀπὸ *et* 12 ἕως τῶν ὁρίων codd. *praeter* BGP. — 13 σαβᾶ GMV σαββᾶ B *om.* L. — σιβύλλα BDFGLR σιβίλλα M σιβύλα C. — 16 πολὺ CP *et* V *m. 2 corr.* — 17 καὶ *ante* ἐν *om.* G. — 20 εἰς τοῦτο F ἐν τούτῳ R.

7 παρεγίνοντο P. — 17 ἐν δυνάμει βαρεῖα σφόδρα *post* αἰνίγμασιν *v.* 15 *inserit et* καὶ ἐν—σφόδρα *hic om.* P. — 19 διαλύσας] ἀναγγείλας P. — 19 ἐν συντ.—20 γλυκυτάτῃ *om.* P. — 20 *Post* τοῦτο P *add.*: σοφωτάτη γε οὖσα πάνυ καὶ ἐπαγχινοίᾳ τε καὶ πολυπειρίᾳ διαβόητος *quare p.* 201, 1 ἦν γὰρ — 3 διαβόητος *desunt.*

τοῦσα ἑκατέρου γένους αὐτῶν διάκρισιν ποιήσασθαι. ἦν γὰρ καὶ αὐτὴ Σίβυλλα πάνυ ἐπ' ἀγχινοίᾳ τε καὶ σοφίᾳ καὶ πολυπειρίᾳ διαβόητος. ὁ δὲ βασιλεὺς νίψασθαι τούτοις προστάξας τὸ πρόσωπον τὴν φύσιν ἑκατέρων διέγνωκεν, τῶν μὲν ἀρρένων εὐτόνως καὶ ἀνδρικῶς τὰς ὄψεις καταψωχόν- 5 των, τῶν δὲ θηλειῶν ἁπαλῶς καὶ παρειμένως, ὡς τὴν βασίλισσαν καταπλαγεῖσαν πάνυ καὶ μέντοι καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τήν τε φρόνησιν καὶ τὸν οἶκον, ὃν ᾠκοδόμησεν, ἰδοῦσα καὶ τὴν καθέδραν καὶ τὴν στολὴν αὐτοῦ τε καὶ τῶν λειτουργῶν αὐτοῦ καὶ τὸν ἱματισμὸν καὶ τὰ βρώματα καὶ 10 πᾶσαν τὴν κατάστασιν τοῦ οἴκου αὐτοῦ καὶ ἐξ ἑαυτῆς γενομένη εἶπεν· ἀληθινὸς ὁ λόγος, ὃν ἤκουσα ἐν τῇ γῇ μου περὶ τούτων πάντων, καὶ οὐκ ἐπίστευον. καὶ ἰδοὺ οὐκ ἔστι τὸ ἥμισυ καθὼς ἀπηγγέλη μοι, ὅτι πλείονα ἑώρακα ὑπὲρ ὧν ἤκουσα. μακάριαι οὖν αἱ γυναῖκες καὶ οἱ παῖδές 15 σου οἱ παρεστηκότες οὗτοι ἐνώπιόν σου καὶ ἀκούοντες τοὺς λόγους τῆς φρονήσεώς σου. καὶ δοῦσα αὐτῷ χρυσίου τάλαντα ρκ' καὶ ἡδύσματα πολλὰ σφόδρα καὶ λίθους τιμίους καὶ δὴ καὶ τὴν τοῦ ὀποβαλσάμου ῥίζαν, ἀφ' οὗ ἡ Παλαιστίνη τοῦτο γεώργιον ἔσχεν, ὥς φησιν Ἰώσηπος, ὑπέστρεψεν 20 εἰς τὴν γῆν αὐτῆς ὑπερεκπληττομένη λίαν. περὶ ἧς καὶ ὁ κύριος ἔφη· βασίλισσα νότου ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς, ἵνα ἴδῃ τὴν σοφίαν Σολομῶντος.

Πρὸς ὃν μέντοι γε καὶ Σιρὰχ τραγικώτερον ἔλεγεν· Σο-

6—18 III. Regg. 10, 4 *sqq.* — 20 Joseph. Ant. VIII, 174. — 22 Matth. 12, 42. — 24 Sir. 47, 14 *sqq.*

2 αὐτὴ ἡ σιβ. GRV. — σιβύλλα BFGLNR σιβύλα C. — 3 τούτους BRV. — 5 καταψωχόντων GV καταψυχόντων F καταψοχόντων rell. — 6 θηλείων CLNPR. — ἀπειρημένως codd. *praeter* BGP. — 7 καταπλαγῆναι Muralt. — 10 ἱματ. αὐτοῦ CG. 13 περὶ πάντων τούτων BV. — 14 πλείον P πλεῖον G. — 15 ὑπὲρ *om.* BGRV. — 16 σου] οὗτοι B. — οὗτοι *om.* BV. — 19 τὴν τοῦ *om.* BG. — ἀποβαλσάμου (ἀπὸ β. B) BG.

1 αὐτὸν P. — 3 βασιλεὺς *om.* P. — 5 μὲν γὰρ ἀρρ. P. — 11 τοῦ *om.* P.

λομών, ἐσοφίσθης ἐν νεότητί σου καὶ ἐνεπλήσθης ὡς ποτα-μὸς συνέσεως. γῆν ἐπεκάλυψεν ἡ σοφία σου, καὶ ἐνέπλη-
143 M. *σας ἐν παραβολαῖς αἰνιγμάτων. εἰς νήσους πόρρω καὶ μακρὰς χώρας ἀφίκετό σου τὸ μνημόσυνον, καὶ ἠγαπήθης ἐν τῇ*
5 *εἰρήνῃ σου, ᾗ κατέπαυσεν ὁ θεὸς κυκλόθεν. ἐν ᾠδαῖς καὶ παροιμίαις καὶ παραβολαῖς καὶ ἑρμηνείαις ἐθαυμαστώθης, καὶ συνήγαγες ὡς κασσίτηρον τὸ χρυσίον καὶ ὡς μόλιβδον ἐπλήθυνας ἀργύριον. ἀλλὰ παρενέκλινας τὰς λαγόνας σου γυναιξὶ καὶ ἐνεξουσιάσθης ἐν τῷ σώματί σου. ἔδωκας μῶ-*
10 *μον ἐν τῇ δόξῃ σου καὶ ἐβεβήλωσας τὸ σπέρμα σου ἐπα-γαγεῖν ὀργὴν ἐπὶ τὰ τέκνα σου. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ σαφέστατα περὶ τῆς ἰδίας σοφίας καὶ τοῦ πλού-του φησίν· ἐμοὶ δὲ δῴη ὁ θεὸς κατὰ γνώμην εἰπεῖν καὶ ἐνθυμηθῆναι ἀξίως τῶν λεγομένων, ὅτι αὐτὸς ὁ κύριος καὶ*
15 *τῆς σοφίας ὁδηγός ἐστι καὶ τῶν σοφῶν διορθωτής. ἐν γὰρ χειρὶ αὐτοῦ καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ λόγοι ἡμῶν. αὐτὸς γάρ μοι δέδωκε τῶν ὄντων τὴν γνῶσιν ἀψευδῆ εἰδέναι σύστασιν κόσμου καὶ ἐνεργείας στοιχείων, ἀρχὴν καὶ τέλος καὶ μεσό-τητα χρόνων, τροπῶν ἀλλαγὰς καὶ μεταβολὰς χρόνων, ἐνιαυ-*
20 *τῶν κύκλους καὶ ἀστέρων θέσεις, φύσεις ζώων καὶ θυμοὺς θηρίων, πνευμάτων βίας καὶ διαλογισμοὺς ἀνθρώπων, δια-φορὰς φυτῶν καὶ δυνάμεις ῥιζῶν, ὅσα τέ ἐστι κρυπτὰ καὶ ἐμφανῆ ἔγνων. ὁ γὰρ πάντων τεχνίτης ἐδίδαξέ με σοφίαν. καί· ἐγὼ ἐκκλησιαστὴς ἐγενόμην βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἐν Ἱερου-*

13 Sap. 7, 15 *sqq.* — 24 Eccles. 1, 12; 13.

3 *χώρας μακρὰς* F *χώρας om.* G. — 5 *ᾗ*] *ἣ* CLM. — *κύ-κλωθεν* CDFG *κυκλώθεν* P *κυκλῶθεν* M. — 7 *κασσήτηρον* P *κασίτηρον* CFG *κασσίτερον* R. — *μόλυβδον* GLNR. — 8 *ἄργυρον* codd. *praeter* BP. — *παρενέκλινας* G *et m. 1 ut vid. corr. ex παρανέκλ.* B *παρανέκλινας* P *παρέκλινας* rell. — 9 *ἐξουσιάσθης* MR. — *καὶ ἔδωκας* codd. *praeter* BGP. — 19 *τροπῶν — χρόνων om.* CFL; *in* R *post κύκλους insertum.* — 23 *ἡ — τεχνήτις — σοφία* L *ex* Sap. — 24 *ἐν om.* BF.

6 *παραβολαῖς τε καὶ* P.

σαλήμ, καὶ ἔδωκα τὴν καρδίαν μου τοῦ ἐκζητῆσαι καὶ τοῦ κατασκέψασθαι ἐν τῇ σοφίᾳ περὶ τῶν γινομένων πάντων ὑπὸ τὸν οὐρανόν. καί· ἰδοὺ ἐγὼ ἐμεγαλύνθην καὶ προσέθηκα σοφίαν ἐπὶ πᾶσιν, οἳ ἐγένοντο ἔμπροσθέν μου ἐν Ἱερουσαλήμ. καὶ καρδία μου εἶδε πολλά, σοφίαν καὶ γνῶσιν, καὶ ἔδωκα τὴν καρδίαν μου τοῦ γνῶναι σοφίαν καὶ γνῶσιν, καὶ ἔγνων παραβολὰς καὶ ἐπιστήμην. καί· ἐμεγάλυνα ποιήματά μου, ᾠκοδόμησά μοι οἴκους καὶ ἐφύτευσά μοι ἀμπελῶνας. ἐποίησά μοι κήπους καὶ παραδείσους καὶ ἐφύτευσα ἐν αὐτοῖς ξύλον πάγκαρπον. ἐποίησά μοι κολυμβήθρας ὑδάτων τοῦ ποτίσαι ἀπ' αὐτῶν δρυμὸν βλαστῶντα ξύλα. ἐκτησάμην δούλους καὶ παιδίσκας, καὶ οἰκογενεῖς ἐγένοντό μοι, καί γε κτῆσις βουκολίου καὶ ποιμνίου ἐγένετό μοι πολλὴ ὑπὲρ πάντας τοὺς γενομένους ἔμπροσθέν μου ἐν Ἱερουσαλήμ. καὶ συνήγαγον καί γε ἀργύριον καί γε χρυσίον καί γε περιουσιασμοὺς βασιλέων καὶ τῶν χωρῶν. ἐποίησά μοι ᾄδοντας καὶ ᾀδούσας καὶ ἐντρυφήματα υἱῶν τοῦ ἀνθρώπου, οἰνοχόους καὶ οἰνοχόας. καὶ ἐμεγαλύνθην καὶ προσέθηκα ὑπὲρ πάντας τοὺς γενομένους ἔμπροσθέν μου ἐν Ἱερουσαλήμ. καί γε σοφία μου ἐστάθη μοι, καὶ πᾶν ὃ ἂν ᾔτησαν οἱ ὀφθαλμοί μου οὐκ ἀφεῖλον ἀπ' αὐτῶν, καὶ οὐκ ἀπεκώλυσα τὴν καρδίαν μου ἀπὸ πάσης εὐφροσύνης.

Καὶ γὰρ πολλῆς εἰρήνης καὶ πολυολβίας ἀδείας τε καὶ

3 Eccles. 1, 16; 17. — 7—22 *ib.* 2, 4 *sqq.*

2 γενομένων CFGLP. — 4 πᾶσιν οἷς (πᾶσινοις L) CLR πᾶσιν οἷα V. — 5 καὶ ἡ καρδία BGRV. — εἶδε (οἶδε GR) πολλὴν σοφίαν BCGMR. — 6 καὶ ἔδωκα — 7 γνῶσιν *om.* FLM. — 8 τὰ ποιήματα CFLR. — καὶ *om.* PR. — 9 καὶ ἐποίησα codd. *praeter* BGP. — 11 δρυμὸν *scr. ex* Eccl. δρυμῶνα B δρυμῶν rell. — βλαστῶν τὰ (τὰ *om.* L) ξύλα codd. — 13 ἐγένετο] ἐγένοντο CMR. *In* G ἐγένετο *m. 1 inter scrib. ex* ἐγένοντο. — 15 καὶ συνήγαγον — 20 Ἱερουσαλὴμ *om.* CF. — 17 υἱὸν τοῦ ἀνθρ. BV υἱῶν τῶν ἀνθρώπων R *om.* L.

13 πολλὴ ἐγένετό μοι P Eccl. — 15 καὶ *ante* συνήγαγον *om.* P Eccl. — συνήγ. μοι P Eccl.

τρυφῆς ἀπήλαυσεν. ἀλλ' ὕστερον εἰς πικρίαν ἡ σπατάλη καὶ ἡ ἡδονὴ γέγονεν αὐτῷ καὶ ἀκολασίας ὑπόθεσις. ὅθεν φησίν· ἐμίσησα σύμπασαν τὴν ζωὴν καὶ πάντα τὸν μόχθον μου, ὅτι πάντα ματαιότης. ἐξ ἧς προφάσεως καὶ παρατροπῆς ὁ γεν-
5 νάδας οἴμοι πρὸς τὴν ἀσέβειαν ἐξώκειλεν. ὅπερ οὖν καὶ αὐτὸς δηλῶν αὖθις διὰ τοῦ πρὸς γυναῖκας ὀλίσθου ἐπήγαγε φάσκων· εὗρον πικρότερον ὑπὲρ τὸν θάνατον σὺν τὴν γυναῖκα, ἥτις ἐστὶ θήρευμα καὶ σαγήνη καρδίας. ταύτῃ τοί φησιν· καὶ ὁ βασιλεὺς Σολομὼν ἦν φιλογύναιος, καὶ ἦσαν
10 αὐτῷ ἄρχουσαι ψ' καὶ παλλακαὶ τ'. καὶ ἔλαβε γυναῖκας Μωαβίτιδας, Ἀμμανίτιδας, Σύρας καὶ Ἰδουμαίας, Χετταίας καὶ Ἀμορραίας ἐκ τῶν ἐθνῶν, ὧν ἀπεῖπε κύριος τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο ἐν καιρῷ γήρως αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ἡ καρδία αὐτοῦ μετὰ κυρίου θεοῦ αὐτοῦ καθὼς ἡ καρδία
15 Δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐξέκλιναν αἱ ἀλλότριαι γυναῖκες τὴν καρδίαν αὐτοῦ ὀπίσω θεῶν αὐτῶν. καὶ τότε ᾠκοδόμησε Σολομὼν ναὸν τῷ Χαμὼς εἰδώλῳ Μωὰβ καὶ τῇ Ἀστάρτῃ βδελύγματι Σιδωνίων, καὶ οὕτως ἐποίησε ταῖς ἀλλοτρίαις αὐτοῦ γυναιξὶ πάσαις, αἵτινες ἐθυμίων καὶ ἔθυον
20 τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν. καὶ ἐποίησε Σολομὼν τὸ πονηρὸν
145 M. ἐνώπιον κυρίου καὶ οὐκ ἐπορεύθη ὀπίσω κυρίου ὡς Δαυὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ ὠργίσθη κύριος ἐπὶ Σολομών, ὅτι ἐξέκλινε καρδίαν αὐτοῦ ἀπὸ κυρίου θεοῦ Ἰσραὴλ τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ δὶς καὶ ἐντειλαμένου αὐτῷ μὴ πορεύεσθαι
25 ὀπίσω θεῶν ἑτέρων τὸ παράπαν. καὶ εἶπε κύριος πρὸς αὐτόν· ἀνθ' ὧν οὐκ ἐφύλαξάς μου τὰς ἐντολὰς καὶ τὰ

---

3 Eccles. 2, 17. — 7 *ib.* 7, 26 (27). — 9—*p.* 205, 7 III. Regg. 11, 1 *sqq.*

3 ζωήν μου BCF. — 7 σὺν] σύνοι B ἐμοὶ F *om.* RV. — 13 γήρους BC. — 14 τοῦ θεοῦ BCGRV. — 17 χαμῶς CFLMP. — 18 σιδονίων BCDFLR. — 19 γυναιξὶν αὐτοῦ BR. — 20 σαλομῶν DFPR. — 22 ὀργίσθη PR. — σαλομών DLPRV. — 26 μου *om.* BGR *sed* B *p.* 205, 1 *post* προστάγματα *addit.*

11 γετταίας P.

προστάγματα ἃ ἐνετειλάμην σοι, διαρρήσσων διαρρήξω τὴν βασιλείαν ἐκ χειρός σου καὶ δώσω αὐτὴν τῷ δούλῳ σου. πλὴν ἐν ταῖς ἡμέραις σου τοῦτο οὐ ποιήσω διὰ Δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου καὶ πατέρα σου καὶ διὰ Ἱερουσαλὴμ τὴν πόλιν μου, ἣν ἐξελεξάμην. καὶ ἤγειρε κύριος τῷ Σολομὼν σατὰν 5 Ἄδερ τὸν Ἰδουμαῖον καὶ τὸν Ἀδρααζὰρ βασιλέα Σουβά, καὶ ἦσαν τῷ Ἰσραὴλ σατὰν πάσας τὰς ἡμέρας Σολομῶντος. καὶ ἀπέθανε Σολομὼν ἐτῶν ογʹ καὶ ἐτάφη μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. ἐφ' οὗ ἦν Ὅμηρος καὶ Ἡσίοδος οἱ σοφοὶ παρ' Ἕλλησιν.

Ἐντεῦθεν τοίνυν, Θεοδώρητός φησιν, ἐδιδάχθημεν ὅσον 10 ὀνίνησιν ἡ τῶν προγόνων εὐσέβεια. ἀνέχεται γὰρ καὶ πονηρῶν ὁ φιλάνθρωπος κύριος τῆς τῶν κατοιχομένων ἀρετῆς μεμνημένος. πλὴν οὖν ἐδρέψατο μερικῶς καὶ τοὺς τῆς ἀσεβείας καρποὺς ἐνδίκως παρὰ τῆς θείας δίκης. ἕως μὲν γὰρ τῆς ἄνωθεν ἀπήλαυε προμηθείας, ἐν εἰρήνῃ καὶ γαλήνῃ 15 διῆγε πάντας ἔχων ὑποκειμένους καὶ δασμὸν κομίζοντας ὅτι μάλιστα. ἐπειδὴ δὲ ταύτης ἐγυμνώθη, τοῖς δυσμενέσιν εὐεπιχείρητος γέγονεν. ἀληθῶς ὄντως φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας θεοῦ ζῶντος. ὥσπερ γὰρ ὁ ἔλεος ἄρρητος, οὕτω ἡ κόλασις ἀνυπόστατος. ὅτι δὲ τοῖς εἰδώλοις ἐλάτρευσε 20 καταλείψας τὸν ὄντως ὄντα θεὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Δαυίδ, εὔδηλον ἐξ ὧν καὶ Ἀχίας ὁ προφήτης ἔφη πρὸς τὸν Ἱερο-

---

9 *cf.* Leo Gramm. *p.* 32, 13. — 10—14 Theodoret. in II. Parall. Migne Tom. 80, 840 A. — 14—18 Theodoret. in III. Regg. Quaest. 36 *fin.* Migne *ib.* 701 C. — 18 Hebr. 10, 31. — 20—*p.* 206, 6 Theodoret. *ib.* Quaest. 37 Migne 704 A. *cf.* III. Regg. 11, 31.

2 βασιλείαν σου BF. — ἐκ τῶν χειρῶν σου RV. — 5 σαλομῶν (-ὼν P) DFLP σαλομῶντι V σαλαμῶντι R. — σατᾶν ἄδερ BFLRV σατανάδερ C σατὰν *om.* G. — 6 ἀδραζὰρ FR *et* L *lit. ex* ἀνδρααζάρ. — σουβᾶ BCFGLN σοβά R. — 7 σατᾶν BCF LRV. — 12 κατοιχουμένων FG κατηχουμένων CM. — 19 οὕτω καὶ ἡ codd. *praeter* BGP. — 22 ἀχιὰς (-ᾶς R) GR ἀχαίας V.

6 ἰουδουμαῖον P. — 10 φησὶ θεοδώρητος P. — 12 καὶ τῆς P.

βοὰμ οὕτως· τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ ῥήσσω τὴν βασιλείαν ἐκ χειρὸς Σολομῶντος καὶ δώσω σοι τὰ δέκα σκῆπτρα, καὶ δύο σκῆπτρα δώσω αὐτῷ διὰ Δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου
146 M. καὶ Ἱερουσαλὴμ τὴν πόλιν μου, ἣν ἐξελεξάμην ἐμαυτῷ ἐκ
5 πασῶν φυλῶν Ἰσραήλ, ἀνθ᾽ ὧν ἐγκατέλιπέ με καὶ ἐδούλευσε τῇ Ἀστάρτῃ βδελύγματι Σιδωνίων καὶ τῷ Χαμὼς εἰδώλῳ Μωὰβ καὶ τῷ Μελχὸμ προσοχθίσματι υἱῶν Ἀμμών. ἡ μὲν οὖν Ἀστάρτη ἐστὶν ἡ παρ᾽ Ἕλλησιν Ἀφροδίτη λεγομένη, ἐκ τοῦ ἄστρου τὴν ἐπωνυμίαν πεποιηκότες· αὐτῆς γὰρ εἶναι
10 τὸν ἑωσφόρον μυθολογοῦσιν. ὁ δὲ Χαμὼς θεὸς ἦν Τυρίων. τὸ δέ· Μελχὸμ προσοχθίσματι, εἴδωλον ἦν καὶ τοῦτο. προσοχθίσματα γὰρ καὶ βδελύγματα τὰ εἴδωλα προσαγορεύειν εἴωθεν ἡ γραφή, ὅπερ δηλοῖ τὸ μῖσος καὶ τὸ ἀπόβλητον.

Θαυμάσειε δ᾽ ἄν τις μάλα εἰκότως, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ
15 θειοτάτου Μωϋσέως, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦδε τοῦ σοφωτάτου Σολομῶντος, πῶς ἑκάτερος αὐτῶν τοσαύτης πάλαι θείας δόξης καὶ προμηθείας ἀξιωθεὶς ὕστερον ὁ μὲν εἰς ἀγανάκτησιν καὶ λύπην τὸν θεὸν κινήσας τῆς ἐπαγγελίας ἐξέπεσεν, ὁ δὲ εἰς ὀργὴν καὶ θυμὸν αὐτὸν διεγείρας τούς τε
20 προειργασμένους ἀρίστους πόνους ἄρδην ἐξημίωται καὶ τὴν ψυχὴν προσαπώλεσεν. ποῦ γὰρ ἡ τοιαύτη πρὸς θεὸν οἰκείωσις καὶ παρρησία καὶ οἱ τοσοῦτοι καὶ τηλικοῦτοι πόνοι καὶ κόποι καὶ ἀγῶνες τοῦ θεσπεσίου Μωϋσέως; οἵτινες διὰ τὴν ἐπὶ τοῦ ὕδατος τῆς ἀντιλογίας ἁμαρτίαν παροραθέντες,

---

7—10 Theodoret. in I. Regg. Quaest. 11 Migne 545 C. — 11—13 Theodoret. in IV. Regg. Quaest. 3 Migne 745 B.

4 ἐμαυτῷ *om.* codd. *praeter* BPV. — 5 ἐγκατέλειπε CN. — 6 σιδονίων BLR. — χαμῶς CFLMPR. — 7 μελχὼμ CGLNRV μελχὼλ F *item v.* 11. — ἀμμῶν BCLMV ἀμῶν FR ἀμώς G. — 10 χαμῶς CFLMP. — 11 τῷ δέ BGLMR. — προσόχθισμά τι V προσώχθισμα F. — 13 ἡ θεία γραφή BLM Theod. — μῦσος V μύσος CDF μήσος M. — τὸ *ante* ἀπόβλητον *om.* BV Suid. *v.* Μελχόμ. — 22 πόνοι καὶ *om.* GP. — καὶ κόποι καὶ ἀγῶνες *om.* B.

12 τὰ εἴδωλα καὶ βδελύγματα P.

τὴν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας εἴσοδον ἀθρόως ὁ δίκαιος καὶ ἀσυγχωρήτως ἀπεστέρηται, καθὼς καὶ πρόσθεν εἴρηται. ποῦ δὲ καὶ ἡ πρὸς τὸν Σολομῶντα θεία φιλοστοργία καὶ ἡ τοσαύτη χάρις τε καὶ σοφία; καὶ τίς ἡ ὠφέλεια τῆς πολλῆς ἐκείνης φρονήσεως καὶ συνέσεως καὶ ἡ προλαβοῦσα τοιαύτη 5 *νηφαλεωτάτη ἔννοια καὶ θεολογία καὶ φυσιολογία ἔσχατον ἐκ γυναικομανίας εἰς εἰδωλομανίαν ἐκπεπτωκότος, ὡς σαφῶς δεδήλωται; τῷ ὄντι γὰρ οὐδὲν ὄφελος ἐναρξάμενον πνεύματι καὶ σαρκὶ ἐπιτελέσαι. διὸ προασφαλιζόμενος ἡμᾶς Ἰωάννης φησίν· βλέπετε ἑαυτούς, ἵνα μὴ ἀπολέσητε ἃ εἰργάσασθε, ἀλλὰ* 10 *μισθὸν πλήρη ἀπολάβητε. οὐ γὰρ ὁ καλῶς ἀρχόμενος καὶ κακῶς μετερχόμενος οὗτος μακάριος καὶ τέλειος, ἀλλ' ὁ καλῶς ἀποθέμενος τὸν βίον καὶ θεαρέστως διαπεράνας. ἐπείπερ ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται. κἀντεῦθεν, ὡς ἔοικεν, εἰκότως διδασκόμεθα μὴ μακαρίζειν κυρίως ἄν-* 15 147 M *θρωπον πρὸ τελευτῆς αὐτοῦ διὰ τὸ ἄδηλον τῆς ἐκβάσεως καὶ συμπληρώσεως. τοὺς γὰρ ἐκκλίνοντας εἰς τὰς στραγγαλιὰς ἀπάξει κύριος μετὰ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν. πολλοὶ γὰρ εὐδρομοῦντες ἐνάρετοι καὶ ἐπὶ μεγίστοις κατορθώμασι θαυμαζόμενοι προσκόψαντες ἐξάπινα πεπτώκασι πτῶ-* 20 *μα δεινὸν καὶ ἐξαίσιον.*

---

8 Gal. 3, 3. — 10 II. Joh. 8. — 14 Matth. 10, 22. — 17 Psalm. 124 (125), 5.

2 *ἀσυγχώρητος* FP. — 6 *νηφαλαιοτάτη* NPV *in* V *m. 1 corr. in -εωτάτη, m. 2 in -ιωτάτη. νηφαλιωτάτη* L *νηφαλεοτάτη* GR *ἠφαλαιοτάτη* C. — *ἐκ γυναικὸς μανίας* (*μανία* C) BCP *lit. corr. in* P. — 11 *πλήρης* P *πλήρεις* C. — 12 *κακῶς*] *καλῶς* BCGLNV *sed in* D *λ in litura incert. qua manu.* — *τέλειος καὶ μακάριος* V *μακάριος καὶ om.* R *καὶ τέλειος om.* L. — 15 *ἄνθρωπον κυρίως* B *κυρίως om.* FL. — 16. 17 *τῆς συμπληρώσεως καὶ ἐκβάσεως* GR *καὶ συμπληρώσεως om.* L. — 21 *ἐξαίσιον καὶ δεινόν* B *δεινὸν καὶ om.* L.

6 *ἔννοιά τε καὶ* P. — 7 *ὡς δέδεικται* (*om. σαφῶς*) P. — 13 *ἀποθέμενος καὶ τὸν* P. — 21 *δεινόν τε καὶ* P.

Ἀφ' ὧν ἐστι καὶ ὁ μοναχὸς ἐκεῖνος, πρὸς ὃν ὁ μέγας Βασίλειος ἔγραψε λέγων· οἴμοι τί γράψω ἢ τί λογίσομαι ἐν τριόδῳ ἀπειλημμένος; ἐὰν γὰρ ἔλθω εἰς μνήμην τῆς προτέρας σου ματαίας ἀναστροφῆς, ὅτε σε περιέρρει ὁ πλοῦτος 5 καὶ τὸ χαμερπὲς δοξάριον, φρίττω· ἡνίκα εἵπετό σοι κολάκων πλῆθος καὶ τρυφῆς ἀπόλαυσις πρόσκαιρος. ἡνίκα ἐγυμνάζου πρὸς μεταβολὴν σεμνοῦ τρόπου σκυβαλίζων μὲν σου τὴν περιουσίαν οἴκου τε θεραπείαν καὶ συνοίκου ὁμιλίαν ἀπαρνούμενος, ὅλος δὲ μετάρσιος ὥσπερ ξένος καὶ 10 ἀλήτης ἀγροὺς καὶ πόλεις ἀμείβων κατέδραμες ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, ἔνθα σοι καὶ αὐτὸς συνδιατρίβων ἐμακάριζον τῶν ἀθλητικῶν πόνων, ὅτε ἑβδοματικοῖς κύκλοις νῆστις διατελῶν θεῷ προσεφιλοσόφεις ὁμοῦ καὶ τὰς τῶν ἀνθρώπων ἀποφεύγων συντυχίας, ἡσυχίαν δὲ καὶ μονοτροπίαν ἐφαρμόσας 15 ἑαυτῷ τοὺς πολιτικοὺς θορύβους ἐξέκλινας, σάκκῳ δὲ τραχεῖ τὸ σῶμά σου διανύττων καὶ ζώνῃ σκληρᾷ τὴν ὀσφῦν περισφίγγων καρτερικῶς τὰ ὀστᾶ σου διέθλιβες λαγόνας τε ταῖς ἐνδείαις κοιλαίνων μέχρι τῶν νωτιαίων μερῶν ὑπεχαύνωσας, καὶ φασκίας μὲν ἁπαλῆς τὴν χρῆσιν ἀπηρνήσω, ἔνδοθεν 20 δὲ τὰς λαπάρας σικύας δίκην ὑφελκύσας τοῖς νεφριτικοῖς χωρίοις ἐβιάζου προσκολλᾶσθαι, ὅλην δὲ τὴν τῆς σαρκὸς πιμελὴν ἐκκενώσας τοὺς τῶν ὑπογαστρίων ὀχετοὺς γενναίως ἐξήρανας γαστέρα τε αὐτὴν ταῖς ἀσιτίαις συμπτύξας τὰ πλευριτικὰ μέρη ὥσπερ τινὰ στέγης ἐξοχὴν τοῖς τοῦ ὀμφα- 25 λοῦ μέρεσιν ἐπεσκίαζες καὶ συνεσταλμένῳ ὅλῳ τῷ σώματι

1—*p.* 209, 18 Basil. Ep. 45 Migne Tom. 32, 365.

2 *λογήσομαι* P *ἀπολογήσομαι* MV. — 11 *τὸν ἀθλητικὸν πόνον* MRV. — 12 *νήστης* BNP *νῆστης* C *νήστεις* F *om.* M. — 13 *προσεφιλοσόφοις* MF. — 15 *τραχὺ* CFNV. — 16 *ὀσφὺν* D *ὀσφὴν* R. — 18 *νοτιαίων* BCMRV.

2 *ἢ* *eras. in* P. — 10 *ἐξαμείβων* P Bas. — 13 *ὑποφεύγων* P Bas. — 15 *δὲ ἑαυτῷ τραχεῖ* P. — 20 *δίκην σικύας* P. — 25 *σώματι*] *ὀργάνῳ κατὰ* P Bas.

τὰς νυκτερινὰς ὥρας ἀνθομολογούμενος τῷ θεῷ τοῖς τῶν δακρύων ὀχετοῖς ἔμβροχον τὴν γενειάδα καθωμάλιζες. καὶ 148 M. τί με δεῖ καταλέγειν ἕκαστα; μνήσθητι ὅσα ἁγίων στόματα φιλήματι κατησπάσω, ὅσα ἱερὰ σώματα περιεπτύξω, ὅσοι σου τὰς χεῖρας ὡς ἀχράντους περιέθαλπον, ὅσοι δοῦλοι 5 θεοῦ τοῖς γόνασί σου περιεπλέκοντο. καὶ τί τούτων τὸ τέλος; μοιχικῆς φήμης διαβολὴ βέλους ὀξύτερον διϊπταμένη τιτρώσκει ἡμῶν τὰς ἀκοὰς καὶ τὴν καρδίαν. ποῦ μοι τὰ διηγήματα τῶν σῶν πόνων; οἴχεται. κατήσχυνας τὸ τῆς ἁγνείας καύχημα, ἐμωμήσω τῆς σωφροσύνης τὸ ἐπάγγελμα. 10 ἐγενόμεθα ἐχθρῶν μὲν τραγῳδία, φίλων δὲ θρηνῳδία. διέτεμες φρόνημα μοναχῶν, τοὺς ἀκριβεστέρους εἰς φόβον καὶ δειλίαν ἤγαγες θαυμάζοντας ἔτι τοῦ διαβόλου τὴν δύναμιν, τοὺς ἀδιαφόρους εἰς ἀκολασίας ζῆλον μετέθηκας. ἔλυσας ὅσον ἐπὶ σοὶ τὸ τοῦ Χριστοῦ καύχημα, θαρσεῖτε, λέγοντος, 15 ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον καὶ τὸν τούτου ἄρχοντα. ἐκέρασας τῇ πατρίδι κρατῆρα δυσθυμίας. ὄντως εἰς ἔργον ἤγαγες τὴν παροιμίαν· ὡς ἔλαφος τοξευθεὶς εἰς τὸ ἧπαρ.

Ὅθεν ἀλλαχοῦ κοινὴν παραίνεσιν ποιούμενος πάλιν φησίν· δεῖ οὖν ἡμᾶς πολὺν καὶ ποικίλον τὸν οὐράνιον 20 πλοῦτον συναγαγεῖν, εἰ μὴ μέλλοιμεν καταισχύνεσθαι ἐν τῇ ἐπιδείξει τῶν ἔργων οἱ λαβόντες τὸ τάλαντον μηδὲ ἀκούειν· δοῦλε πονηρὲ καὶ ὀκνηρέ, ἐνθεμένους δὲ τὰ ἀγώγιμα ἀσφαλῶς πειρᾶσθαι τὴν ζωὴν ταύτην διαπερᾶν. πολλοὶ γὰρ πολλὰ συναθροίσαντες ἐκ νεότητος περὶ τὰ μέσα τοῦ βίου 25 γενόμενοι ἐπαναστάντων αὐτοῖς πειρασμῶν ἐκ τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας οὐκ ἤνεγκαν τοῦ χειμῶνος τὸ βάρος διὰ

---

15 Joh. 16, 33. — 18 Prov. 7, 23. — 19—*p.* 210, 18 Basil. In princ. Proverb. 16. Migne T. 31, 420 C. — 23 Matth. 25, 26.

1 *ἐξομολογούμενος* R *ἐξανθομολογούμενος* M. — 13 *ἤγαγες*] *ἐνέβαλες* V. — 21 *πλοῦτον*] *ἄρτον* CF. — 26 *αὐτῶν* NB.

15 *τοῦ om.* P. — *λέγων* P. — 17 *δυσφημίας* P Bas.

τὸ τὴν πανουργίαν καὶ τὴν κυβέρνησιν αὐτοῖς μὴ παρεῖναι. διὸ καὶ πάντων ἐκείνων τὴν ζημίαν ὑπήνεγκαν. ὅθεν οἱ μὲν περὶ τὴν πίστιν ἐναυάγησαν, ἄλλοι δὲ σωφροσύνην, ἣν
149 M. συνήγαγον ἐκ νεότητος, ὥσπερ καταιγίδος τινὸς τῆς πονη-
5 ρᾶς ἡδονῆς ἐπιδραμούσης ἀπώλεσαν. ἐλεεινότατον θέαμα. μετὰ νηστείαν, μετὰ σκληραγωγίαν, μετὰ προσευχὴν ἐκτενῆ, μετὰ δάκρυον δαψιλές, μετὰ ἐγκράτειαν ἐτῶν κ΄ που ἢ λ΄ δι᾿ ἀπροσεξίαν ψυχῆς καὶ ἀμέλειαν γυμνὸν ἁπάντων ἀποδειχθῆναι καὶ παραπλήσιον γενέσθαι τὸν τῇ ἐργασίᾳ τῶν
10 ἐντολῶν εὐθηνούμενον ἐμπόρῳ τινὶ μεγαλοπλούτῳ, ὃς τῷ πλήθει τῶν ἀγωγίμων ἐπαγαλλόμενος, ἐξ οὐρίας αὐτῷ τῆς νηὸς φερομένης, τὰ φοβερὰ πελάγη διαδραμὼν πρὸς τοῖς λιμέσιν αὐτοῖς διαρραγέντος τοῦ πλοίου πάντων ἀθρόως ἔρημος ἀνεδείχθη. ἐὰν γὰρ καὶ οὗτος τὰ μυρίοις πόνοις καὶ
15 ἱδρῶσι κτηθέντα μιᾷ προσβολῇ δαίμονος ἀπολέσῃ καθάπερ τινὶ ἀγρίᾳ λαίλαπι τῇ ἁμαρτίᾳ βυθισθείς, πρέπουσα φωνὴ τῷ πᾶσαν ὁμοῦ τὴν ἀρετὴν ναυαγήσαντι· ἦλθον εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης, καὶ καταιγὶς κατεπόντισέ με.

Ὡσαύτως καὶ ὁ Χρυσόστομός φησιν· καὶ γὰρ ὅταν ὁ
20 διάβολος ἴδῃ πολλὰ συνειληχότας κατορθώματα οἷον νηστείαν, εὐχήν, ἐλεημοσύνην, παρθενίαν, τὴν ἄλλην ἅπασαν ἀρετήν, ὅταν ἴδῃ γέμον τὸ πλοῖον ἡμῶν τῶν πολυτελῶν τῆς εὐσεβείας ἀριστευμάτων, τότε προσβάλλει πάντοθεν διορύττων καὶ ἐπιβουλεύων τὸν θησαυρόν, ὥστε παρ᾿ αὐτὰ τοῦ λιμένος
25 τὰ στόματα καταδῦσαι τὸ σκάφος, καὶ γυμνοὺς καὶ ἐρήμους

---

3 I. Tim. 1, 19. — 17 Psalm. 68 (69), 3. — 19—*p.* 211, 12 Chrysost. Or. in illud Vidi dominum III, 2 Migne Tom. 56, 114 *fin.*

6 μετὰ προσευχὴν ἐκτενῆ *om.* BCFN. — 8 διὰ ἀπροσεξίαν CP. — 9 τὸν — εὐθηνούμενον R τῷ — εὐθηνουμένῳ B τῶν — εὐθηνουμένων (εὐθυν. M) rell. *In* D *m. 2 corr.* — 15 κτησθέντα CP κτισθέντα M ἐκταθέντα R. — 19 ὡσαύτως δὲ καὶ codd. *praeter* BP. — 22 ἡμῶν NP Chr. ἡμῖν rell.

25 ἐρήμους καὶ κεκινδυνευμένους (καί κε *m. 2 in lit. unius litterae*) ἀποφ. καὶ μηδὲ P.

ἀποφῆναι μηδὲ ῥαδίως ἀναστῆναι δυναμένους. καὶ γὰρ μετὰ τοιαύτην πτῶσιν δυσανάκλητος ἡ ἀνάστασις γίνεται· καταφρονῶν λοιπὸν ὡς εἰς κακῶν ἐλθὼν βάθος. καὶ τῷ μὲν ἐν ἀρχῇ πεσόντι συγγινώσκομεν ἅπαντες διὰ τὴν ἀπειρίαν, τὸν δὲ μετὰ πολλοὺς διαύλους ὑποσκελισθέντα οὐκ 5 ἄν τις ῥαδίως ἀξιώσειε συγγνώμης, ὡς ἐξ ἀμελείας τε καὶ ῥᾳθυμίας καταβληθέντα. καὶ οὐ τοῦτο μόνον ἐστὶ τὸ δεινόν, ἀλλ' ὅτι καὶ πολλῶν σκανδαλισθέντων καὶ ῥᾳθυμοτέρων πολλάκις γενομένων, αὐτὸς ὑπεύθυνος γίνεται καὶ 150 M. ἀναπολόγητος. ταῦτ' οὖν εἰδότες εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθεί- 10 ρωμεν, ὡς παραγγέλλει Δαυὶδ φάσκων· εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρῃς.

Ἐν γὰρ τῷ ἀποστρέψαι, φησίν, δίκαιον ἐκ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ καὶ ποιῆσαι ἀδικίαν πᾶσαι αἱ δικαιοσύναι αὐτοῦ ἃς ἐποίησεν οὐ μὴ μνησθῶσιν· ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ αὐτοῦ 15 ἀποθανεῖται. καί· δικαιοσύνη δικαίου οὐ μὴ ἐξέληται αὐτὸν ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ πλανηθῇ. ὅπερ οὖν εἰδὼς ὁ ἀπόστολος ἔλεγεν· καὶ ἐὰν ἀθλῇ τις, οὐ στεφανοῦται, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ. διὸ τὴν ἀρχομένην σπουδήν τε καὶ προθυμίαν ἐν φόβῳ θεοῦ καὶ πίστει μέχρι θανάτου δεῖ καθάπερ 20 καὶ τὴν ὑπομονὴν ἐπιδείκνυσθαι, ἵνα μὴ τὸ πᾶν εἰς τὸ τέλος ἀπολέσωμεν. μηδεὶς οὖν ἐνάρετος νυσταζέτω διὰ τὸ ἄδηλον τῆς μεταβολῆς. τί γὰρ τοῦ Δαυὶδ ὑψηλότερον; ἀλλὰ μικρὸν ἀπονυστάξας ἔπεσεν. τί δὲ τοῦ Σολομῶντος μακαριώτερον; ἀλλ' ἐν τῷ γήρει καὶ τῷ τέλει πεσὼν ἀπώ- 25 λετο. τί τοῦ Ἰούδα περιφανέστερον; ἀλλὰ προδότης γενόμενος ἀπήγξατο. τί τοῦ Πέτρου ζηλωτότερον; ἀλλ' ἐξάπινα πέπτωκε πτῶμα ἐξαίσιον. πόσας τοιαύτας μεταβολὰς ἔστιν

3 Prov. 18, 3. — 11 Psalm. 74 (75), 1. — 13 Ezech. 18, 24. — 16 Ezech. 33, 12. — 18 II. Tim. 2, 5.

9 *γινομένων* RV. — 10 *ταῦτα οὖν* BL. — 14 *ποιήσει* CNP *ποιήσεις* R. — 16 *ἐξέλειται* CM *ἐξελεῖται* BFL Ez. — 17 *οὖν om.* BF. — 19 *ἀθλήσει* CFP. — 21 *εἰς τέλος* (*om.* *τὸ*) BN. — 28 *-μα ἐξαίσιον: in ordinem redit cod.* A.

ἰδεῖν πάλαι γεγενημένας καὶ νῦν γινομένας καθ' ἑκάστην ἡμέραν. καὶ διὰ τοῦτο, φησίν, ἄνω καὶ κάτω προδιαμαρτύρεται καὶ προασφαλίζει καὶ διεγείρει πρὸς νῆψιν καὶ ἐγρήγορσιν ἡ θεία γραφὴ λέγουσα· ὁ δοκῶν ἑστάναι βλεπέ-
5 *τω μὴ πέσῃ.*

[δ'. *Περὶ Ῥοβοάμ.*]

Μετὰ δὲ Σολομῶντα ἐβασίλευσε Ῥοβοὰμ ὁ ἐκ τοσούτων γυναικῶν υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ιζ', ἐφ' οὗ καὶ διηρέθη ἡ βασιλεία εἰς δύο. καταλείψας γὰρ τὴν βουλὴν τῶν πρεσβυτέρων
10 *καὶ κατὰ τὴν συμβουλὴν τῶν συνεκτραφέντων καὶ παρεστηκότων αὐτῷ παιδαρίων λαλήσας τῷ λαῷ σκληρά, ἀπέστη ὁ Ἰσραὴλ ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἀπῆλθεν. καὶ αἱ μὲν δύο φυλαὶ Ἰούδα καὶ Βενιαμὶν ἔμειναν μετ' αὐτοῦ ἐν Ἱερουσαλήμ, αἱ*
151 M. *δὲ ἄλλαι δέκα ἀπῆλθον ἐν Σαμαρείᾳ καὶ ἐβασίλευσαν ἐπ'*
15 *αὐτῶν Ἱεροβοὰμ τὸν δοῦλον Σολομῶντος. κἀντεῦθεν αἱ μὲν δύο φυλαὶ προσηγορεύθησαν Ἰούδα διὰ τὴν μεγάλην καὶ βασιλικὴν φυλὴν Ἰούδα, αἱ δὲ λοιπαὶ δέκα Ἰσραὴλ καὶ Ἐφραῒμ διά τε τὸ πλῆθος καὶ διὰ τὸ τὸν Ἱεροβοὰμ ἐκ τῆς φυλῆς Ἐφραῒμ τυγχάνειν υἱοῦ Ἰωσήφ. καὶ ἐποίησε Ῥοβοὰμ*
20 *υἱὸς Σολομῶντος τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου ὡς ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἀπέθανεν ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ. ἐφ' οὗ Σουσακὶμ ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς τὴν Ἱερουσαλὴμ ἑλὼν ἀφείλατο τὰ ἐν τῷ ναῷ καὶ ἐν τοῖς βασιλείοις χρήματα καὶ τὰ χρυσᾶ δόρατα καὶ τοὺς χρυσοῦς θυρεούς, ἀνθ' ὧν ἐγένοντο χαλκοῖ.*

---

4 I. Cor. 10, 12. — 7 *cf.* Leo Gramm. *p.* 32, 6. — 15—19 *cf. ib. p.* 32, 21 *sqq.*

2 *φησίν om.* FL. — 3 *ἀσφαλίζει* (-*ζῃ* M) N *προδιασφαλίζει* R. — 4 *γρήγορσιν* AM *ἐγγρήγορσιν* F *ἐγρηγόρησιν* B. — 7 *ὁ om.* CFLNR. — 8 *καὶ om.* codd. *praeter* AP. — 10 *συμβουλὴν*] *βουλὴν* ACFMR. — 16 *διὰ* — 17 *ἰούδα om.* FL. — 22 *σουσακεὶμ* AL *σουσακὴμ* M *σακὴμ* BV *σακὶμ* F. — *ἀφείλετο* RV.

2 *ἄνω* — 4 *λέγουσα om.* P.

[ε'. Περὶ Ἀβιά.]

Μετὰ δὲ Ῥοβοὰμ ἐβασίλευσεν Ἀβιὰ υἱὸς αὐτοῦ καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου καὶ ἀπέθανε βασιλεύσας ἔτη ς'. ὃς πολεμήσας Ἱεροβοὰμ καὶ τὰς δέκα φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ ἀνεῖλεν ἐξ αὐτῶν ἄνδρας δυνατοὺς ἐν ἡμέρᾳ 5 μιᾷ κατὰ θείαν ὀργὴν χιλιάδας φ'.

[ς'. Περὶ Ἀσσά.]

Μετὰ δὲ Ἀβιὰ ἐβασίλευσεν Ἀσσὰ υἱὸς αὐτοῦ καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου πρότερον, εἶτα μικρὸν ἀπὸ τῆς εὐσεβείας ῥᾳθυμήσας ἠρρώστησε τοὺς πόδας καὶ τοῖς ἰατροῖς 10 χρησάμενος τῷ θεῷ μὴ προσέχων οὕτως ἀπέθανε βασιλεύσας ἔτη ις'.

[ζ'. Περὶ Ἰωσαφάτ.]

Μετὰ δὲ Ἀσσὰν ἐβασίλευσεν Ἰωσαφὰτ υἱὸς αὐτοῦ καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου καὶ ἐτελεύτησε βασιλεύσας 15 ἔτη κε'. ὃς διὰ τὴν πρὸς τὸν Ἀχαὰβ φιλοστοργίαν τε καὶ ἀγχιστείαν ἔφη πρὸς αὐτὸν ὁ προφήτης Ἰηοῦ ὁ τοῦ Ἀνανή· 152 M. βασιλεῦ Ἰωσαφάτ, εἰ ἁμαρτωλῷ σὺ βοηθεῖς ἢ μισουμένῳ ὑπὸ κυρίου φιλιάζεις; διὰ τοῦτο ἐγένετο ἐπί σε ὀργὴ κυρίου, εἰ μὴ λόγοι ἀγαθοὶ εὑρέθησαν ἔν σοι· καὶ ὅτι ἐξῆρας τὰ 20 ἄλση ἀπὸ τῆς γῆς Ἰούδα καὶ κατηύθυνας τὴν καρδίαν σου

---

18 II. Chron. 19, 2.

2 ἀβιᾶ P ἀβιᾶς AR ἀβίας BCFLN. — ὁ υἱὸς BMR. — 3 ἐναντίον ABGLV. — 8 ἀβιᾶ AGP ἀβιὰν V ἀβίαν BCFLN. — ἀσσᾶ BP ἀσὰ AV ἀσᾶ F ἀσσὰς M ἀσὰφ R. — ὁ υἱὸς MRV. — 11 καὶ τῷ θεῷ FV. — 14 ἀσὰν V ἀσᾶν F ἀσσὰ L ἀσᾶ A ἀσὰφ R. — ὁ υἱὸς M *et* recc. quidam. — 16 ὃς] ᾧ B *qui postea om.* πρὸς αὐτὸν. πρὸς αὐτὸν *om. etiam* F. — 17 ἀνανῆ BCFLN Suid. *v.* Ἰωσαφάτ. νανῆ V. — 18 βοηθῆς BP βοηθεὶς FMV. — ἢ] εἰ BFLN ἡ P *om.* V. — 20 ἐξήρανας AC *et* recc. quidam. — 21 κατεύθυνας BCFNR.

17 ἀν. λέγων· βασιλεῦ P.

ἐκζητῆσαι τὸν κύριον, καὶ εὑρέθη ἡ καρδία σου τελεία πρὸς κύριον, διὰ τοῦτο ἐφείσατό σου κύριος, πλὴν ὅτι διεκόπη τὰ ἔργα σου καὶ συνετρίβησαν τὰ πλοῖά σου. κἀντεῦθεν οὖν διδασκόμεθα, ὡς ἐλαττοῖ τὰς ἐπὶ τοῖς ἁμαρτή-
5 *μασι τιμωρίας τὰ προγεγενημένα κατορθώματα. ὁ γὰρ δίκαιος κριτὴς ταῦτα ἐκείνοις ἀντιμετρῶν οὕτως ἐκφέρει τὴν ψῆφον. προσήκει τοίνυν ταῦτα μεμαθηκότας φεύγειν τῶν θεοστυγῶν καὶ τὴν φιλίαν καὶ τὴν συγγένειαν. οὐδεμία γὰρ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος οὔτε μὴν ἀρετῇ καὶ κακίᾳ,*
10 *καὶ οὔτε κλέπτῃ δεῖ συντρέχειν οὔτε μετὰ μοιχοῦ τὴν μερίδα τίθεσθαι. διό φησιν· οὐχὶ τοὺς μισοῦντάς σε, κύριε, ἐμίσησα καὶ ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου ἐξετηκόμην; τέλειον μῖσος ἐμίσουν αὐτούς, εἰς ἐχθροὺς ἐγένοντό μοι. καί· παρανόμους ἐμίσησα, καὶ οὐκ ἐκολλήθη μοι καρδία σκαμβή. καὶ*
15 *μέντοι γε καὶ ὅτι πταίοντες ὡς ἄνθρωποι οἱ τοῦ θεοῦ δοῦλοι φιλανθρωπίας ἀξιοῦνται πολλάκις διὰ τὰς προειργασμένας ἀρετάς, εἰς δὲ τὰ κτήματα καὶ ὑπάρχοντα αὐτῶν ἡ θεία δίκη ἀνταποδίδωσιν ὑπὲρ τῶν πταισμάτων αὐτῶν λεληθότως, οὐ μην δὲ ἀλλὰ καὶ ἑτέρων ἁμαρτωλῶν συνόντων*
20 *δικαίοις τοῦτο διὰ τὴν τοῦ δικαίου δικαιοσύνην ὁ φιλάγαθος κύριος ποιεῖν εἴωθεν, ὅπερ ἤδη ἐπὶ Ἰωσαφὰτ καὶ Παύλου σαφῶς ἐδήλωσε διὰ τῆς τῶν πλοίων συντριβῆς τε*

---

2 II. Chron. 20, 37. — 3—8 Theodoret. in II. Paral. Migne Tom. 80, 832 C. — 8 II. Cor. 6, 14. — 10—13 Const. Apost. VI, 18 *cf.* Anastas. Sin. Quaest. 52 Migne Tom. 89, 613 C. — 11 Psalm. 138 (139), 21. — 13 Psalm. 100 (101), 3.

8 *συμπάθειαν* BV. — 15 *δοῦλοι*] *φίλοι* N. — 17 *καὶ τὰ ὑπάρχοντα* PR. — *αὐτοῖς* BR. — 20 *φιλάνθρωπος* DV. — 21 *κύριος*] *θεὸς* BR. — *ἤδη καὶ ἐπὶ* codd. *praeter* AP.

11 *οὐχὶ om.* P Anast. — 13 *παρανόμους ἐμίσησα καὶ οὐ προετιθέμην πρὸ ὀφθαλμῶν μου πρᾶγμα παράνομον, οὐδὲ ἐκολλήθη* P *cum* Psalm. — 16 *πολλάκις μὲν αὐτοὶ διὰ* P. — 17 *ἡ θεία δίκη τὴν ἀνταπόδωσιν τῶν πταισμάτων λεληθότως ὑπεμφαίνει. οὐ μὴν* P.

καὶ ἀπωλείας. ὅθεν οὖν πρὸς τοὺς ἐν τῷ πλοίῳ χειμαζομένους μετ' αὐτοῦ Παῦλός φησιν· ἔδει μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες, πειθαρχήσαντάς μοι μὴ ἀνάγεσθαι ἀπὸ τῆς Κρήτης κερδῆσαί τε τὴν ὕβριν ταύτην καὶ τὴν ζημίαν. καὶ τὰ νῦν παραινῶ ὑμῖν εὐθυμεῖν· ἀποβολὴ γὰρ ψυχῆς οὐδεμία ἔσται 5 ἐξ ὑμῶν πλὴν τοῦ πλοίου.

[η'. Περὶ Ἰωράμ.]

Μετὰ δὲ Ἰωσαφὰτ ἐβασίλευσεν Ἰωρὰμ υἱὸς αὐτοῦ καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, πρὸς δὲ καὶ τοὺς ἐξ ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἀποκτείνας ἀπέθανε δυσεντερικῶς βασιλεύ- 10 153 M. σας ἔτη η'.

[θ'. Περὶ Ὀχοζίου.]

Μετὰ δὲ Ἰωρὰμ ἐβασίλευσεν Ὀχοζίας υἱὸς αὐτοῦ καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἀνεῖλεν αὐτὸν Ἰηοῦ βασιλεύσαντα ἔτος α'. 15

[ι'. Περὶ Γοθολίας.]

Μετὰ δὲ Ὀχοζίαν ἐβασίλευσε Γοθολία μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἀποκτείνασα πάντας τοὺς υἱοὺς Ὀχοζίου παρεκτὸς ἑνὸς νηπίου διασωθέντος παραδόξως ὑπὸ τῆς γυναικὸς Ἰωδαὲ τοῦ ἱερέως, αἰφνίδιον τὸ κεκρυμμένον παιδίον Ἰωὰς ἀναγορεύεται 20 βασιλεὺς ὑπὸ Ἰωδαὲ τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ λαοῦ παντὸς ὑπάρχων ἐτῶν ζ'. καὶ ὁ μὲν λαὸς ἅπας εὐφράνθη καὶ ἡ πόλις

---

2 Act. Ap. 27, 21; 22.

9 *τοὺς ἐξαδέλφους* BCR *ἐξ om.* M. — 10 *δυσεντερικὼς* A *δυσεντερικὸς* BCFHLM. — 13 *ὀχοζίας* ACFGHLMP. — 17 *ὀχοζίαν* ACFHMP *similiterque in sqq.* — *γοθολία ἡ μήτηρ* R Exc. de insid. *γολιὰθ καὶ ἡ μήτηρ* C. — 18 *ἑνὸς νηπίου* AP *νηπίου ἑνὸς* rell. *et* Exc. — 20 *ἰωᾶς* FP *ἰωᾶς* HM. — 22 *ηὐφράνθη* AR.

17 *αὐτοῦ ἢ καὶ* P. — 20 *ἱερέως καὶ ἀποκρυβέντος ἐκ τῶν ἀναιρεθέντων βασιλικῶν παιδίων αἰφνίδιον* P. — 22 *εὐφράνθη*] *ἐχάρη* P.

ἡσύχασεν, τὴν δὲ Γοθολίαν ἀπέκτειναν ἐν οἴκῳ τοῦ βασιλέως βασιλεύσασαν ἔτη ς'.

[*ια'. Περὶ Ἰωάς.*]

Μετὰ δὲ Γοθολίαν ἐβασίλευσεν Ἰωὰς υἱὸς Ὀχοζίου ἑπ- 5 *ταέτης καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου πρότερον. εἶτα παρατραπεὶς ἐσφάγη ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ βασιλεύσας ἔτη μ'. ἕως μὲν γὰρ ἦν φωτιζόμενος ὑπὸ Ἰωδαὲ τοῦ ἱερέως τοῦ καὶ βιώσαντος διὰ τὴν πολλὴν εὐσέβειαν αὐτοῦ ἔτη ρλ' καλῶς ἐπολιτεύετο. μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν τοῦ θείου ἱερέως* 10 *πρὸς ἀσέβειαν ἀποκλίνας ἀπέκτεινε Ζαχαρίαν τὸν προφήτην καὶ υἱὸν τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ. φησὶ γάρ· καὶ πνεῦμα κυρίου ἐνέδυσε Ζαχαρίαν τὸν τοῦ Ἰωδαὲ τοῦ ἱερέως καὶ ἀνέστη κατὰ πρόσωπον τοῦ λαοῦ καὶ εἶπεν· τάδε λέγει κύριος· ἵνα τί παραπορεύεσθε τὰς ἐντολὰς κυρίου; καὶ οὐκ* 154 M. 15 *εὐοδωθήσεσθε, ὅτι ἐγκατελείπατε τὸν κύριον, καὶ ἐγκαταλείψει ὑμᾶς. καὶ ἐπέθεντο αὐτῷ καὶ ἐλιθοβόλησαν αὐτὸν δι' ἐντολῆς Ἰωὰς τοῦ βασιλέως ἐν αὐλῇ οἴκου κυρίου. καὶ οὐκ ἐμνήσθη Ἰωὰς τοῦ ἐλέους οὗ ἐποίησεν Ἰωδαὲ ὁ πατὴρ μετ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἐθανάτωσε τὸν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ ὡς ἀπέ-* 20 *θνησκεν εἶπεν· ἴδοι κύριος καὶ κρινάτω. καὶ μετὰ ταῦτα ἐπέθεντο αὐτῷ οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐν αἵμασιν υἱοῦ Ἰωδαὲ τοῦ ἱερέως καὶ ἐθανάτωσαν αὐτὸν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. ἐφ' οὗ Σίβυλλα ἡ Κυμαία ἐγνωρίζετο.*

Καὶ ἄνθρωπός τις ἐν τῷ Ἰσραὴλ πλούσιός τε καὶ ἀνε-

13—22 II. Chron. 24, 20 *sqq.* — 22 *cf.* Leo Gramm. *p.* 34, 21.

4 *ἰωᾶς* F *ἰωᾶς* H. — *ἑπταετὴς* (-*τῆς* AF) AFR. — 8 *πολλὴν αὐτοῦ εὐσέβειαν* N. — 15 *ἐγκατελίπατε* BFLRV *ἐγκαταλείπατε* H (*ἐγκατελίπετε* II. Chron.). — 17 *ἰωᾶς* FR *ἰωᾶς* HM *item v.* 18. — 18 *ὁ πατὴρ αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ* FLNRV II. Chron. *ὁ πατὴρ αὐτοῦ* (*om. μετ' αὐτοῦ*) B. — 20 *εἴδοι* D *ἴδει* C *ἴδη* M *ἰδοῦ* F. — 23 *σίβυλλα* P *σιβύλλα* rell. — 24 *τις ἦν ἐν* RV. — *τε om.* BL.

9 *τοῦ ἱερέως καὶ βαραχίου τοῦ βιώσαντος* P. — 13 *λαοῦ*] *θεοῦ* P. — 17 *κυρίου μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου* P.

λεήμων ἐλθὼν πρός τινα τῶν διδασκάλων καὶ ἀναπτύξας τὴν σοφίαν Σολομῶντος εὗρεν εὐθύς· ὁ ἐλεῶν πτωχὸν θεῷ δανείζει. καὶ εἰς ἑαυτὸν γενόμενος καὶ κατανυγεὶς ἀπελθὼν πέπρακε πάντα καὶ διένειμε πτωχοῖς μηδὲν ἑαυτῷ καταλείψας πλὴν νομισμάτων δύο. καὶ πτωχεύσας πάνυ καὶ ὑπὸ μηδε- 5 νὸς ἐκ θείας δοκιμασίας ἐλεούμενος ὕστερον ἐν ἑαυτῷ λέγει μικροψυχήσας· ἀπελεύσομαι εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ διακρινοῦμαι τῷ θεῷ μου, ὅτι ἐπλάνησέ με διασκορπίσαι τὰ ὑπάρχοντά μου. πορευομένου δὲ αὐτοῦ εἶδεν ἄνδρας δύο μαχομένους πρὸς ἀλλήλους εὑρόντας λίθον τίμιον, καί φησι πρὸς 10 αὐτούς· ἵνα τί, ἀδελφοί, μάχεσθε; δότε μοι αὐτὸν καὶ λάβετε νομίσματα δύο. τῶν δὲ μετὰ χαρᾶς τοῦτον παρασχόντων (οὐ γὰρ ᾔδεσαν τοῦ λίθου τὸ ὑπέρτιμον), ἀπῆλθεν εἰς Ἱερουσαλὴμ τὸν λίθον ἐπιφερόμενος, καὶ δείξας αὐτὸν χρυσοχόῳ παραχρῆμα τὸν λίθον ἐκεῖνος ἰδὼν ἀναστὰς προσεκύ- 15 νησε καὶ ἔκθαμβος γενόμενος ἐπυνθάνετο· ποῦ τὸν πολύτιμον καὶ θεῖον λίθον τοῦτον εὗρες; ἰδοὺ γὰρ ἔτη τρία 155 M. σήμερον Ἱερουσαλὴμ δονεῖται καὶ ἀκαταστατεῖ διὰ τὸν περιβόητον λίθον τοῦτον. ἀλλ' ἀπελθὼν δὸς αὐτὸν τῷ ἀρχιερεῖ καὶ σφόδρα πλουτήσεις. τοῦ δὲ ἀπερχομένου, ἄγγελος κυ- 20 ρίου εἶπε πρὸς τὸν ἀρχιερέα· νῦν ἐλεύσεται ἄνθρωπος πρός σε τὸν ἀπολεσθέντα πολυθρύλλητον λίθον ἐκ τῆς διπλοΐδος Ἀαρὼν τοῦ ἀρχιερέως ἔχων. λαβὼν αὐτὸν δὸς τῷ ἐνέγκαντι αὐτὸν χρυσίον πολὺ καὶ ἀργύριον, ἅμα δὲ καὶ ῥαπίσας αὐτὸν μετρίως εἰπέ· μὴ δίσταζε ἐν τῇ καρδίᾳ σου μηδὲ ἀπίστει 25

---

2 Prov. 19, 17.

1 *οὗτος ἐλθὼν* V. — 2. 3 *δανείζει θεῷ* ABFHLR. — 4 *ἑαυτῷ* F *αὐτῷ* BCV. — 5 *νομίσματα* B *compendio scr. in* FL. — 9 *μου*] *μοι* HLM. — 24 *πολὺν* AR.

2 *εὗρε κατὰ συγκυρίαν εὐθύς* P. — *θεῷ m. 2 corr. ex θεὸν* P. — 8 *διασκορπίσας praecedente litura* (*καὶ*?) P. — 10 *πρὸς αὐτούς et* 11 *ἀδελφοί om.* P. — 15 *ἰδὼν om.* P. — *προσεκύνησε λέγων* P. — 16 *ἐπυνθάνετο om.* P. — *πολυζήτητον* P. — 19 *ἀλλὰ* P. — 23 *ἔχων, καὶ δὸς αὐτῷ χρυσίον πολὺ* (rell. *om.*) P. — 24 *ἅμα δὲ om.* P.

τῷ θεῷ διὰ τῆς γραφῆς λέγοντι· ὁ ἐλεῶν πτωχὸν θεῷ δανείζει. ἰδοὺ γὰρ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι ἐξεπλήρωσά σοι πολυπλασίονα ὑπὲρ ὧν ἐδάνεισάς μοι. καὶ εἰ πιστεύεις λήψῃ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι πλοῦτον ἀνυπέρβλητον. καὶ ὁ μὲν ἀρ-
5 *χιερεὺς τὰ διατεταγμένα πάντα πεποίηκε πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ λελάληκεν, ὁ δὲ ἀκούσας καὶ ἔντρομος γενόμενος πάντα ἐάσας ἐν τῷ ναῷ ἐξῆλθεν εὐχαριστῶν καὶ πιστεύων· κυρίῳ καὶ τὰ ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ πάντα διηγορευμένα.*

[*ιβ'. Περὶ Ἀμεσίου.*]

10 *Μετὰ δὲ Ἰωὰς ἐβασίλευσεν Ἀμεσίας υἱὸς αὐτοῦ καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου καὶ ἐπάταξε μὲν τοὺς φονεύσαντας τὸν πατέρα αὐτοῦ, τοὺς δὲ υἱοὺς αὐτῶν οὐκ ἐθανάτωσε διὰ τὸ γεγράφθαι· οὐκ ἀποθανοῦνται πατέρες ὑπὲρ υἱῶν οὔτε υἱοὶ ὑπὲρ πατέρων, ἀλλ' ἕκαστος ἐν ταῖς*
15 *ἁμαρτίαις αὐτοῦ ἀποθανεῖται. καὶ ἐσφάγη ἐν τῷ πολέμῳ βασιλεύσας ἔτη κθ'.*

Διὸ δή φησιν ὁ θεῖος λόγος ἐν ταῖς ἀποστολικαῖς διατάξεσιν· ἕκαστος περὶ ἑαυτοῦ ἀπολογήσεται, καὶ οὐ μὴ συναπολέσῃ ὁ θεὸς τὸν δίκαιον μετὰ ἀδίκου, ἐπεὶ γὰρ παρ'
20 *αὐτῷ τὸ ἀναμάρτητον ἀτιμώρητον. οὔτε γὰρ τὸν Νῶε κατέκλυσεν, οὔτε τὸν Λὼτ κατέφλεξεν, οὔτε μὴν τὴν Ῥαὰβ συν-*

13 Deut. 24, 18 (16) *cf.* Anastas. Sin, Quaest. 35 Migne Tom. 89, 576 A. — 17—*p.* 219, 20 Const. Apost. II, 14, 5 *ex* Anast. Sin. *l. l.* 576 B.

1 *δανείζει θεῷ* ABFLR. — 2 *πολυπλασίωνα* A *πολυπλάσιον ἃ* C *πολυπλασίως* B *πολλαπλασίονα* FLR. — 5 *πάντα τὰ διατεταγμένα* BLRV. — 7 *τῷ κυρίῳ* DH *τῷ θεῷ* M. — 10 *ἰωάς* FPR *ἰωᾶς* HM. — 11 *μὲν om.* CFL Exc. de insid. — 17 *δή om.* CNRV *m. 1 spr. v. in* F. — 18 *περὶ αὐτοῦ* HMV *ὑπὲρ ἑαυτοῦ* A. — 19 *συναπολέσει* (*συναπωλ.* AB) ABDFRV *ἀπολέσῃ* M. — *μετὰ τοῦ ἀδίκου* NR. — *ἐπὶ γὰρ* AB *ἐπείπερ* Const.

6 *καὶ πάντα* P. — 20 *συγκατέκλυσε* — 21 *συγκατέφλεξε* P. — 21 *λῶτ* P.

απώλεσεν. εἰ δὲ βούλεσθε γνῶναι καὶ τὰ ἐφ' ἡμῶν γενόμενα οὐκ ἀποκρύψομεν. Ἰούδας σὺν ἡμῖν ὢν ἔλαβε τὸν κλῆρον τῆς διακονίας, ὃν καὶ ἡμεῖς ἐλάβομεν, καὶ Σίμων ὁ μάγος τὴν ἐν Χριστῷ σφραγῖδα. ἀλλ' ἑκάτερος αὐτῶν 156 M. ἀναδειχθεὶς φαῦλος, ὁ μὲν ἀπήγξατο, ὁ δὲ παρὰ φύσιν 5 ἱπτάμενος συνετρίβη. καὶ ἐν τῇ κιβωτῷ Νῶε καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ὑπῆρχον, ἀλλὰ πονηρὸς ὁ Χὰμ εὑρεθεὶς μόνος τὴν τιμωρίαν ἐδέξατο. εἰ δὲ καὶ πατέρες ὑπὲρ παίδων οὐ τιμωροῦνται, οὔτε υἱοὶ ὑπὲρ πατέρων, δῆλον ὡς οὔτε γυναῖκες ὑπὲρ ἀνδρῶν, οὔτε οἰκέται ὑπὲρ δεσποτῶν, οὔτε συγγενεῖς 10 ὑπὲρ συγγενῶν, οὔτε φίλοι ὑπὲρ φίλων, οὔτε δίκαιοι ὑπὲρ ἀδίκων, ἀλλ' ἕκαστος ὑπὲρ τοῦ ἰδίου ἔργου τὸν λόγον ἀπαιτηθήσεται. οὔτε γὰρ Νῶε ὑπὲρ τοῦ κόσμου καὶ σὺν τῷ κόσμῳ κατεκλύσθη, οὔτε Λὼτ ὑπὲρ Σοδόμων ἐπυρπολήθη, οὔτε Ῥαὰβ ὑπὲρ Ἱεριχουντίων ἐσφάγη, οὔτε ὁ Ἰσραὴλ ὑπὲρ 15 Αἰγυπτίων κατεποντίσθη· οὐ γὰρ ἡ συνοίκησις καταδικάζει, ἀλλ' ἡ τῆς γνώμης ὁμόνοια. οὐ τοίνυν ἕτερος ὑπὲρ ἑτέρου ἀποθανεῖται, ἀλλὰ σειραῖς τῶν ἑαυτοῦ ἁμαρτιῶν ἕκαστος σφίγγεται. καί· ἰδοὺ ἄνθρωπος καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ πρὸ προσώπου αὐτοῦ. καί· δικαιοσύνη δικαίου ἐπ' αὐτὸν ἔσται 20 καὶ ἀνομία ἀνόμου ἐπ' αὐτὸν ἔσται. καί· ἕκαστον κατὰ τὴν ὁδὸν ὑμῶν κρινῶ ὑμᾶς, οἶκος Ἰσραήλ, λέγει κύριος. καί· τί ὑμεῖς λέγετε τὴν παραβολὴν ταύτην· οἱ πατέρες ἔφαγον ὄμφακας καὶ οἱ ὀδόντες τῶν τέκνων ἐμωδίασαν;

---

19 Prov. 5, 22. — 20 Jes. 62, 11. — 20 — *p.* 220, 4 Anast. Sin. *l. l.* 576 A. — 20 Ezech. 18, 20. — 21 Ezech. 18, 30. — 23 Ezech. 18, 2—4 *cf.* Jerem. 38 (31), 29.

2 ἀποκρύψωμεν ACDFGM. — 12 ἕκαστος ὑπὸ τοῦ ACDG. — 15 ὁ *om.* BHM. — 17 ἀλλὰ τῆς γνώμης ἡ ὁμόνοια BCV. ἀλλὰ *etiam* F. — 22 κύριος ὁ θεός codd. *praeter* AP. — 24 ἐμοδίασαν BCLMP ὡμοδίασαν (ὡμ. G) FG ἠμωδίασαν Jer. ἐγομφίασαν Ezech.

2 οὐκ ἀποκρύψομεν *om.* P Const. — 3 ἐλάβομεν *om.* P Const. — 4 ἐκ κυρίῳ P Const. — 6 οἱ *om.* P. — 7 μόνος εἰς τὸν υἱὸν ἐδέξατο τὴν τιμωρίαν P Const.

ζῶ ἐγώ, λέγει Ἀδωναῒ κύριος, εἰ ἔστιν ἐν ὑμῖν ἔτι λεγομένη ἡ παραβολὴ αὕτη ἐν Ἰσραήλ, ὅτι πᾶσαι αἱ ψυχαὶ ἐμαί εἰσιν. ὃν τρόπον ἡ ψυχὴ τοῦ πατρός, οὕτως ἡ ψυχὴ τοῦ υἱοῦ ἐμή ἐστιν. ἡ ψυχὴ ἡ ἁμαρτάνουσα αὐτὴ καὶ ἀποθανεῖται.

5 [ιγ'. Περὶ Ὀζίου.]

Μετὰ δὲ Ἀμεσίαν ἐβασίλευσεν Ὀζίας ὁ καὶ Ἀζαρίας υἱὸς αὐτοῦ καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου. καὶ εὐοδούμενος ἐπήρθη καὶ ἠθέλησε θυμιᾶσαι τῷ θεῷ αὐτὸς 157 M. δι' ἑαυτοῦ, ὅπερ μόνοις ἔξεστι τοῖς ἱερεῦσιν· καὶ δὴ θυ- 10 μιάσας ἐν τῷ ναῷ εὐθὺς ἐλεπρώθη καὶ οὕτως ἐτελεύτησε βασιλεύσας ἔτη νβ'.

Περὶ οὗ καὶ ὁ Χρυσόστομός φησιν· ὁ οὖν Ὀζίας, ἡνίκα ἴσχυσεν, οὐκ ἤνεγκε τῆς δυναστείας τὸ μέγεθος, ἀλλ' ὥσπερ ἐξ ἀδηφαγίας μὲν γίνεται φλεγμονή, ἐκ δὲ φλεγμονῆς τίκτε- 15 ται πυρετός, εἶτα θάνατος ἐκεῖθεν πολλάκις, οὕτω κἀνταῦθα ἀπὸ τῆς τῶν πραγμάτων ὑπερβολῆς ἀπόνοια γέγονεν. ὅπερ γὰρ ἐπὶ τῶν σωμάτων φλεγμονή, τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς ἀπόνοια. εἶτα ἐξ ἀπονοίας ἐπιθυμία τῶν οὐ προσηκόντων ἐπακολουθεῖν εἴωθεν. οὕτως οὖν λοιπὸν ὑψώθη ἡ καρδία 20 αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔμεινεν ἔνδον ἡ ἀπόνοια οὐδὲ ἀπεσβέσθη, ἀλλ' ἐξώκειλε καὶ πρὸς ἔργον ἐλθοῦσα πονηρὸν πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν διέφθειρεν. φησὶ γάρ· καὶ ὡς κατίσχυσεν, ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ τοῦ καταφθεῖραι, καὶ ἠδίκησεν ἐν

12—19 Chrys. Or. in illud: Vidi dominum III. 4 *fin.* Migne Tom. 56, 118 *med.* — 19—22 Chrys. *ib.* III, 5 Migne 118 *fin.* — 22—*p.* 221, 14 II. Chron. 26, 16 *sqq.*

2 ἐν ἱερουσαλὴμ BL. — 4 αὐτῇ HM αὕτη ABLV. — 6 ὀζίας HLMP. — 12 ὀζίας AFHLMPV *et* recc. quidam. *item p.* 221, 4. — 16 ὥσπερ CR. — 20 ἀπέσβεσθε C ἀπέσβη B ἐσβέσθη A. — 23 τοῦ *om.* BR.

12 ὁ θεῖος χρυσόστομος P. — 18 τῶν] αὐτῶν P.

κυρίῳ θεῷ αὐτοῦ, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν κυρίου θυμιᾶσαι ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος, εἰσῆλθεν ὀπίσω αὐτοῦ Ζαχαρίας ὁ ἀρχιερεὺς καὶ μετ' αὐτοῦ ἱερεῖς κυρίου π' λέγοντες· οὐ σοί ἐστιν, Ὀζία, θυμιᾶσαι τῷ θεῷ, ἀλλὰ τοῖς ἱερεῦσιν, τοῖς υἱοῖς Ἀαρὼν τοῖς ἡγιασμένοις θυμιᾶσαι. 5 *ἔξελθε οὖν ἀπὸ τοῦ ἁγιάσματος, ὅτι ἀπέστης ἀπὸ κυρίου, καὶ οὐκ ἔσται σοι τοῦτο εἰς δόξαν παρὰ κυρίου θεοῦ Ἰσραήλ. καὶ ἐν τῷ θυμωθῆναι αὐτὸν πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ τὸ θυμιατήριον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, ἐξανέτειλεν ἡ λέπρα ἐν τῷ μετώπῳ αὐτοῦ ἐναντίον τῶν ἱερέων ἐν οἴκῳ κυρίου.* 10 *καὶ κατέσπασαν αὐτὸν ἐκεῖθεν. καὶ γὰρ αὐτὸς ἔσπευσεν ἐξελθεῖν, ὅτι ἤλεγξεν αὐτὸν ὁ κύριος. καὶ ἦν λεπρὸς καθήμενος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ μέχρι τελευτῆς αὐτοῦ, ὅτι ἀπεσχίσθη ἀπὸ οἴκου κυρίου. ἐφ' οὗ σεισμὸς γενόμενος μέγας ἐκεῖσε, καὶ διαρραγέντος ὄρους μεγίστου, κατεκυλίσθη πρὸς τὴν* 15 *πεδιάδα σταδίους μ'.*

[ιδ'. Περὶ Ἰωάθαν.] 158 M.

Μετὰ δὲ Ὀζίαν ἐβασίλευσεν Ἰωάθαν υἱὸς αὐτοῦ καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου καὶ ἐτελεύτησε βασιλεύσας ἔτη ις'. 20

[ιε'. Περὶ Ἄχαζ.]

Μετὰ δὲ Ἰωάθαν ἐβασίλευσεν Ἄχαζ υἱὸς αὐτοῦ καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου καὶ ἀπέθανε βασιλεύσας ἔτη ις'. ὃν καὶ πολεμήσας Φακεὲ βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἀνεῖλεν ἄνδρας μὲν αὐτοῦ δυνατοὺς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ χιλιάδας ρ', γυ- 25 *ναῖκας δὲ καὶ παιδία ᾐχμαλώτευσε χιλιάδας τ'.*

---

5 *θυμιᾶσαι om.* FLRV. — 9 *καὶ ἐξανέτειλεν* codd. *praeter* AMP. — 11 *κατέσπασεν* L *κατέπαυσεν* R. — 14 *γενόμενος*] *ἐγένετο* FR. — 18 *ὀζίαν* AFHLP. — *ἰωάθαμ* CFR *ἰωαθὰμ* H. — *ὁ υἱὸς* HR. — 22 *ἰωάθαμ* CFPR. — 25 *αὐτοῦ om.* FM.

3 *ἀζαρίας* P Chron. — 9 *θυσιαστήριον* P.

[ιϛ'. *Περὶ Ἐζεκίου.*]

Μετὰ δὲ Ἄχαζ ἐβασίλευσεν Ἐζεκίας υἱὸς αὐτοῦ καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου καὶ ἐτελεύτησε βασιλεύσας ἔτη κθ'. ἐφ' οὗ ἦν ὁ Μωσαϊκὸς χαλκοῦς ὄφις, ἔτι γὰρ
5 *αὐτὸν Ἰουδαῖοι μετὰ τῶν ἄλλων βδελυγμάτων ἐθυμίων, καὶ ἠφάνισεν αὐτὸν Ἐζεκίας, ὥσπερ δὴ καὶ τὰς βίβλους τοῦ Σολομῶντος τὰς περὶ τῶν παραβολῶν καὶ ᾠδῶν, ἐν αἷς περὶ φυτῶν καὶ παντοίων ζώων φυσιολογίας, ὡς εἴρηται. ἐφ' ὧν χρόνων καὶ Ῥῶμος καὶ Ῥῆμος ἐβασίλευον ἐν Ῥώμῃ,*
10 *καὶ Σίβυλλα ἡ Ἐρυθραία ἐγνωρίζετο. καὶ Σαλμανασὰρ ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς παραλαβὼν τὴν ἐν Σαμαρείᾳ βασιλείαν Ἰσραὴλ τὰς ὑπ' αὐτὴν δέκα φυλὰς ᾐχμαλώτευσεν. κατὰ δὲ Ἐζεκίου ἀνέβη Σεναχειρὶμ ὁ διάδοχος Σαλμανασὰρ καὶ πλεῖστα μεγαλορημονήσας κατὰ τοῦ κυρίου καὶ κατὰ τοῦ*
159 M. 15 *λαοῦ αὐτοῦ, παρεκλήθη ὁ διασκεδάζων βουλὰς ἐθνῶν καὶ ἀθετῶν λογισμοὺς λαῶν καὶ βουλὰς ἀρχόντων καὶ φρονίμους ἀποστρέφων εἰς τὰ ὀπίσω καὶ τὴν βουλὴν αὐτῶν μωραίνων, καὶ ἀποστείλας ἄγγελον ἀνεῖλεν ἐκ τῆς παρεμβολῆς τῶν Ἀσσυρίων χιλιάδας ρπε'. καὶ οὕτω μετ' αἰσχύνης*
20 *καὶ λύπης ὁ Σεναχειρὶμ ἀναζεύξας εἰς Νινευὴ δεινῶς ἀνῄρει τοὺς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ Σαλμανασὰρ ἀπὸ Σαμαρείας τοῦ Ἰσραήλ. ὃν αὐτίκα θεία δίκη μετελθοῦσα, καὶ ὑπὸ*

---

4 *cf.* Leo Gramm. *p.* 36, 4. — 9 *cf.* Leo Gramm. *p.* 35, 12. — 10 *cf.* Leo Gramm. *p.* 36, 8. — 15 Psalm. 32 (33), 10. — 16 Jes. 44, 25.

2 *ὁ υἱὸς* D *et* recc. quidam. — 5 *οἱ ἰουδαῖοι* CFRV. — *βδελυγμίων* (*βδελλ.* A) AC. — 7 *παραβολῶν* — 8 *περὶ om.* CF. — 8 *καὶ περὶ* B *καὶ* (*om. περὶ*) R. — 9 *ἐφ' ὧν χρόνων* P *sed χρόνων corr. ex χρόνον. ἐφ' ὃν χρόνον* BC. — *καὶ ante* Ῥῶμος *om.* BRV. — 10 *σιβύλλα* codd. *praeter* PV. — *σαλμανάσαρ* V *σαλαμανασὰρ* (*-άσαρ* C) ABCL. — 11 *σαμαρίᾳ* AHLP. — 13 *σεναχηρεὶμ* BR *σενναχειρὶμ* HM *σενναχηρεὶμ* V. *item v.* 20. — *σαλμανάσαρ* V *σαλαμανασὰρ* ABCL. — 19 *μετὰ* BM. — 20 *νινευῆ* CL *νινευὶ* ABFR *νηνευὴ* (*-ῆ* M) HM. — 21 *σαλαμανασὰρ* (*-άσαρ* V) ABC LPV. — 22 *ἡ θεία* FLR.

τῶν ἰδίων τέκνων ἀναιρεθέντος, ἐπαύθη τῆς αἰχμαλωσίας ἡ ἄδικος σφαγὴ διὰ τῆς ἐνδίκου ἀναιρέσεως.

Ἐξ ἧς αἰχμαλωσίας ὑπῆρχέ τις ἐλεήμων ἄνθρωπος καὶ θεοσεβὴς τοὔνομα Τωβὶτ καὶ πολλὴν ἔχων σπουδὴν εἰς τὸ θάπτειν τοὺς ἀποθνήσκοντας τῶν Ἰουδαίων. περὶ ὧν δια- 5 βληθεὶς τῷ βασιλεῖ καὶ φυγὼν ἐκοιμήθη ἔξω τοῦ τείχους. καὶ ὡς εἴωθε πολλάκις γίνεσθαι, κοιμώμενος καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνεῳγμένους ἔχων, καὶ στρουθίων ἀφοδευσάντων εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, λευκώματα πεποίηκεν. ἦν δὲ καὶ ἐν Ἐκβατάνοις κόρη, συγγενὶς αὐτοῦ, ἥτις ἄνδρας ἑπτὰ 10 λαβοῦσα, καὶ πάντων αὐτῶν ὑπὸ δαίμονος ἀναιρουμένων πρὸ τοῦ γνῶναι ταύτην, ηὔξατο, καὶ ἀπέστειλεν αὐτῇ βοηθὸν ὁ θεὸς τὸν ἄγγελον Ῥαφαήλ. ὁ οὖν Τωβὶτ παραγγείλας τῷ υἱῷ αὐτοῦ Τωβίᾳ μὴ λαβεῖν ἀλλαχόθεν γυναῖκα, εἰ μὴ ἐκ τῆς φυλῆς καὶ τοῦ γένους αὐτοῦ κατὰ τὸν νόμον, δίδωσιν 15 αὐτῷ χειρόγραφον περὶ ταλάντων ι΄ χρυσίου, ἃ καὶ παρέθετο ἐν τῇ Μηδείᾳ, πρὸς τὸ ἀπελθεῖν καὶ λαβεῖν αὐτὰ διὰ τάχους. τοῦ δὲ παιδὸς ζητοῦντος συνοδοιπόρον ὡς τὴν ὁδὸν ἀγνοοῦντος, εὑρίσκει θεοῦ προνοίᾳ τὸν ἄγγελον Ῥαφαὴλ ὡς ἄνθρωπον ἑστῶτα. ὃν μισθωσάμενος εἰδέναι τὴν 20 ὁδὸν λέγοντα καὶ Ἀζαρίαν ὀνομαζόμενον συνοδεύει τούτῳ. καὶ δὴ ἐλθόντων αὐτῶν εἰς τὸν ποταμὸν Τίγριν, καὶ τοῦ παιδὸς εἰσελθόντος λούσασθαι, καὶ ἰχθύος αὐτῷ μεγάλου 160 M. ἐπιπηδήσαντος, εἶπεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος ἐπιλαβέσθαι τοῦ

3 καὶ θεοσεβὴς *om.* codd. *praeter* APV καὶ *om. etiam* A. — 4 τωβὴτ BRV τοβὶτ M τοβὴτ L *et sic fere in sqq.* — καὶ *om.* LRV. — ὃς πολλὴν ἔχων L ὃς πολλὴν ἔσχεν V. — 8 καὶ *om.* BFRV. — στρουθίον ἀφοδεῦσαν AR στρουθίου ἀφοδεύσαντος L. — 10 συγγενὴς (-ῆς F) ACFLMV *et* recc. quidam συγγενεὶς P συνγενεῖς H. — ἑπτὰ ἄνδρας codd. *praeter* AP. — 12 ηὔξατο τῷ θεῷ N. — 12. 13 ὁ θεὸς βοηθὸν αὐτῇ B αὐτῇ ὁ θεὸς βοηθὸν HM. — 15 φυλῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ γένους αὐτοῦ (αὐτοῦ *om.* L) BL. — 17 μηδίᾳ BCDV.

6 φυγὼν θάψας τῶν ἀναιρεθέντων ἐκοιμήθη P. — 8 στρουθείων ἀφοδ. ἄνωθεν P.

ἰχθύος καὶ τεμεῖν αὐτοῦ τὴν γαστέρα καὶ λαβεῖν τό τε ἧπαρ καὶ τὴν καρδίαν καὶ τὴν χολὴν καὶ φυλάττειν. τοῦ δὲ πυνθανομένου τὸ χρήσιμον αὐτῶν, τὸ μὲν ἧπαρ, φησίν, καὶ ἡ καρδία θυμιώμενα διώκει δαίμονας, ἡ δὲ χολὴ καθαρίζει
5 λευκώματα. εἶτα ὁ μὲν παῖς λαμβάνει τὴν ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ προλεχθεῖσαν κόρην εἰς γυναῖκα, τῇ συμβουλίᾳ καὶ συνεργίᾳ τοῦ ἀγγέλου διωχθέντος τοῦ δαίμονος ἐν τῷ θυμιάματι τούτῳ, ὁ δὲ ἄγγελος ὁ καὶ Ἀζαρίας ἀπελθὼν εἰς τὴν Μηδείαν καὶ τὰ ι′ τάλαντα λαβὼν ὑποστρέφει μετὰ τοῦ
10 παιδὸς καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα Τωβίτ, οὗ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ παῖς ἐγχρίσας τῇ χολῇ τοῦ ἰχθύος, καὶ παρευθὺ Τωβὶτ ἀναβλέψας, ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν ὁ ἄγγελος, ὅτι οὐκ ἄνθρωπός ἐστιν, ἀλλὰ παρὰ θεοῦ ἄγγελος ἀπεστάλη πρὸς βοήθειαν αὐτοῖς τε καὶ τῇ κόρῃ Σάρρᾳ διὰ τὴν αὐ-
15 τῶν εὐσέβειαν, λέγων πρὸς αὐτούς· μυστήριον βασιλέως κρύπτειν καλόν, τὰ δὲ ἔργα κυρίου ἀνυμνεῖν ἐνδόξως ἀγαθόν.

Ὅθεν φησὶν ὁ Χρυσόστομος· οὐκοῦν ἀγγέλους ἐγκωμιάζειν χρή. καὶ γὰρ αὐτοὶ τὸν δημιουργὸν ἀσιγήτως ὑμνοῦν-
20 τες ἵλεων αὐτὸν καὶ εὐμενῆ τοῖς ἀνθρώποις παρασκευάζουσιν. ἀγγέλους δέ φημι τοὺς ἡμετέρους συμμάχους, τοὺς κατὰ τῶν ἀντικειμένων δυνάμεων ἐκστρατεύοντας, ὧν ἐστιν ὁ ἀρχάγγελος Μιχαὴλ πρὸς μὲν τὸν διάβολον ὑπὲρ τοῦ Μωσέως σώματος ἀντιτασσόμενος, πρὸς δὲ τὸν ἄρχοντα

---

15 Tob. 12, 11. — 18—*p*. 225, 1 Chrys. Or. spuria in Synaxin archang. Migne Tom. 59, 755.

7 *τοῦ πονηροῦ δαίμονος* BCFLR. — 9 *μήδειαν* MRV *μηδίαν* ABD. — *τοῦ παιδὸς καὶ om.* N. — 10 *τωβήτ* BLRV. — 11 *τῇ χολῇ τοῦ ἰχθύος ἐπιχρίσας* (*sic*) codd. *praeter* AP. — 12 *τωβὴτ* BRV *τὸ βὴτ* L. — 16 *ἀνακηρύττειν* BH *ἀνυμνεῖν καὶ ἀνακηρύττειν* R. — 20 *ἵλεον* ACFHMR. — 24 *μωϋσέως* AFH.

14 *σάρρα ex σάρα corr. in* P. — 15 *πρὸς αὐτούς om. et μυστήριον m. 1 spr. vers. exhibet* P.

Περσῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ λαοῦ ἀνθιστάμενος. προστάγματι γὰρ θεοῦ τὴν πᾶσαν κτίσιν διαλαχόντες καὶ τῶν ἐθνῶν τοῖς κρατίστοις ἐπιστατοῦντες τὸν μέν τινα τοὺς Πέρσας ἐφορᾶν ἐδικαίωσεν, τὸν δὲ Μιχαὴλ τὸν ἐκ περιτομῆς λαὸν φρουρεῖν ἐκέλευσεν, συστῆναι δὲ τοῖς ἐφόροις 5 *ἄμφω διαπληκτισμὸν οὐ κατὰ πάθος ὀργῆς, ἀλλὰ κατὰ θεῖόν τινα καὶ ἀπόρρητον λόγον, τοῦ μὲν δουλεύειν Ἰουδαίους Πέρσαις ἀναγκάζοντος, τοῦ δὲ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἀνθέλκοντος καὶ συνεχῶς τὰς ἱκεσίας τῷ θεῷ προσάγοντος καὶ λέγοντος· κύριε παντοκράτωρ, ἕως τίνος οὐ μὴ ἐλεήσῃς* 10 *τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὰς πόλεις Ἰούδα, ἃς ὑπερεῖδες τοῦτο ἑβδομηκοστὸν ἔτος; ὃν εἶδεν ἐν τῇ ὁράσει καὶ Δανιὴλ πετό-* 161 M. *μενον καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὅρασις ἀστραπῆς, φησίν, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡσεὶ λαμπάδες πυρός, καὶ οἱ βραχίονες αὐτοῦ καὶ τὰ σκέλη ὡς ὅρασις χαλκοῦ στίλβοντος,* 15 *καὶ ἡ φωνὴ τῶν λόγων αὐτοῦ ὡς φωνὴ ὄχλου. ὧν ἐστιν ὁ τὴν ὄνον ἀποστρέφων καὶ Βαλαὰμ τῆς ἀτόπου μαντείας εἴργων. ὧν ἐστιν ὁ τὴν μάχαιραν σπασάμενος καὶ τὸν Ἰησοῦν τοῦ Ναυὴ συμπλέκεσθαι τοῖς πολεμίοις διὰ τοῦ σχήματος προτρεπόμενος. ὧν ἐστιν ὁ τὰς ρπε´ χιλιάδας* 20 *τῶν Ἀσσυρίων ἐν μιᾷ νυκτὶ πατάξας καὶ τῷ ὕπνῳ τῶν βαρβάρων συνάψας τὸν θάνατον. ὧν ἐστιν ὁ τὸν προφήτην Ἀμβακοὺμ ἀερίῳ μετακομίσας πηδήματι, ἵνα τὸν προφήτην Δανιὴλ ἐν μέσῳ τῶν λεόντων διαθρέψῃ. οὗτοι μὲν οὖν καὶ οἱ τοιοῦτοι κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἀριστεύουσιν. ὁποῖος* 25 *ἦν ὁ θεσπέσιος Ῥαφαὴλ δι' ἑνὸς ἰχθύος ἀνατομῆς δαιμονιῶσαν κόρην ἰασάμενος καὶ τυφλῷ γέροντι τὸν ἥλιον βλέ-*

---

10 Zach. 1, 12. — 12 Dan. 10, 6. — 16—*p.* 226, 1 Chrys. *l. l.*

3 *τὸν μέν*] *τῶν μέν* CDHV. — 9 *τῷ om.* AF. — 10 *παντοκράτορ* DFPRV. — *ἐλεήσεις* BCFGV. — 12 *καὶ om.* CFR. — *πετώμενον* ABDG *et* recc. quidam. — 19 *ναυῆ* BCFHMR *ναυὶ* A. — 24 *διαθρέψει* AHP Coisl. 28 *θρέψῃ* B.

27 *βλέπειν τὸν ἥλιον* P.

*πειν τεχνασάμενος. ἆρ' οὖν οὐ μεγίστης ἄξιοι τιμῆς οἱ τὴν ἡμετέραν ζωὴν διαφυλάττοντες; οὐ γὰρ μόνον ἐθνῶν φρουροὶ ἐτάχθησαν ἄγγελοι κατὰ τὸ εἰρημένον· ὅτε διεμέριζεν ὁ ὕψιστος ἔθνη, ὡς διέσπειρεν υἱοὺς Ἀδάμ, ἔστησεν
5 ὅρια ἐθνῶν κατὰ ἀριθμὸν ἀγγέλων θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν εὐσεβῶν ἀνθρώπων ἕκαστον ἔλαχεν ἄγγελος. τῆς γὰρ παιδίσκης Ῥόδης ἀπαγγελούσης τοῖς ἀποστόλοις πρὸ τῶν θυρῶν ἑστάναι τὸν Πέτρον τὸ Ἡρώδου δεσμωτήριον διαδράντα, ἔλεγον ἀπιστοῦντες· ὁ ἄγγελος αὐτοῦ ἐστιν. ἐπιμαρτυρεῖ δὲ
10 τούτοις καὶ ὁ κύριος φάσκων· ὁρᾶτε, μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς τῶν μικρῶν τούτων. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. καὶ μέντοι καὶ καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν φύλακας ἀγγέλους ἐπέστησεν ὁ Χριστός, καθὼς ἀποκαλύπτων Ἰωάν-
162 M. 15 νης φησίν· εἰπὲ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐκκλησίας Σμύρνης· οἶδά σου τὴν πενίαν καὶ τὴν θλῖψιν. ἀλλὰ πλούσιος εἶ. καλὸν οὖν ἡμᾶς θησαυρίζειν τὰ ἐπουράνια πτωχοὺς τρέφοντας καὶ ξένους ξενίζοντας καὶ τῆς καλλίστης εὐχῆς μὴ ἀμελεῖν πώποτε. ἅπερ θεωροῦντες ἄγγελοι ἐπὶ τὸν δίκαιον κριτὴν καὶ
20 μισθαποδότην ἀναφέρουσιν, ὃς καὶ προστάττει λέγειν αὐτοὺς τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν· αἱ προσευχαί σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ.*

1—16 Chrys. *l. l. paullo post.* — 3 Deut. 32, 8. — 9 Act. Ap. 12, 15. — 10 Matth. 18, 10. — 15 Apocal. 2, 8. — 16—22 Chryst. *ib.* Migne 756 *fin.* — 21 Act. Ap. 10, 4.

1 *τεχνευσάμενος* CF. — *ἆρα* HP *ἄρ'* DLM. — 2. 3 *φρουροὶ ἐθνῶν ἐτ. ἄγγελοι* V *φροῦροι ἐτάχθησαν ἐθνῶν ἀγγ.* R. — 4 *ἔθνη —ἔστησεν om.* C. — *ὡς διέσπειρεν υἱοὺς Ἀδάμ om.* F. — *ὡς*] *οὓς* ABV. — 5 *ἄγγελον* CDL. — 6 *ἑκάστῳ* N. — *ἕκαστος ἔλαχεν ἄγγελον* V *sed ν in lit. m. 2 ut vid.* — 7 *ῥώδης* ACFNPR Coisl. 28. — *ἀπαγγελλούσης* ALNRV. — 8 *τὸ Ἡρ. δεσμ. διαδράντα om.* B Coisl. 28. — 12 *ἐν τοῖς οὐρανοῖς* A Coisl. 28 *et* recc. quidam. — 19 *οἱ ἄγγελοι* codd. *praeter* CPR Coisl. 28. — 21 *καὶ ἐλεημοσύναι* (*om. αἱ*) CP Coisl. 28 *καὶ αἰλεημ.* H. — 22 *ἐνώπιον* BM Coisl. 28.

3 *φρουρεῖν* P Chr. — 11 *τῶν μικρῶν om.* P.

Εἰκότως οὖν τοὺς ἀγαπῶντας ἡμᾶς ἀγγέλους γεραίρομεν ὡς ὑπὲρ ἡμῶν τῷ δεσπότῃ πρεσβεύοντας. καὶ γὰρ λειτουργικὰ πνεύματά εἰσι κατὰ τὸν ἀπόστολον εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν, οὓς καὶ ὑπερμαχοῦσι καὶ συμμαχοῦσιν, καθὼς καὶ ἀρτίως ἤκουσας τοῦ Δανιήλ, πῶς εἰσφέρει τὸν ἀρχάγγελον Μιχαὴλ τῷ Περσῶν ἐφόρῳ διαπληκτιζόμενον ὑπὲρ τῆς ἡμῶν ἐλευθερίας. ὁ μὲν γὰρ τὸν λαὸν δουλεύειν τοῖς Πέρσαις ἠνάγκαζεν, ὡς εἴρηται, ὁ δὲ λῦσαι τῆς αἰχμαλωσίας ἐσπούδαζεν. καὶ νικᾷ Μιχαὴλ τὸν ἀντίπαλον, καὶ τὸν Εὐφράτην Ἰουδαῖοι περάσαντες τὴν πατρῴαν πάλιν ἑστίαν ἀπέλαβον καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησαν.

Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ μέγας Ἐπιφάνιος ἔφη· ἑκάστῳ ἔθνει ἄγγελον ἐφεστάναι φησὶν ἡ γραφή. ὁ γὰρ τῷ Δανιὴλ προσδιαλεγόμενος ἄγγελος καὶ ἄρχοντα Περσῶν εἴρηκε καὶ ἄρχοντα Ἑλλήνων καὶ τὸν Μιχαὴλ ἄρχοντα τῶν Ἰουδαίων. λέγει δὲ καὶ Μωϋσῆς· ἔστησεν ὅρια ἐθνῶν κατὰ ἀριθμὸν ἀγγέλων θεοῦ. διὸ καὶ Ἰωάννης ἐν τῇ ἀποκαλύψει φάσκει· λῦσον τοὺς δ΄ ἀγγέλους τοὺς ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου, ἐφισταμένους δηλονότι καὶ ἐπεχομένους ἐπιτρέπειν ἔθνεσιν εἰς πόλεμον ἕως καιροῦ μακροθυμίας κυρίου, καὶ προστάξει δι' αὐτῶν ἐκδικίαν γίνεσθαι τῶν ἁγίων αὐτοῦ. κρατοῦνται γὰρ οἱ ἐπιτεταγμένοι ἄγγελοι ὑπὸ τοῦ πνεύματος μὴ ἔχοντες καιρὸν ἐπιδρομῆς

2 Hebr. 1, 14. — 13—*p.* 228, 5 Epiphan. Panar. II, 34 Migne Tom. 41, 952 A. *ex* Anast. Sin. Quaest. 57 Migne Tom. 89, 621 D. *sed v.* 13—17 *admixta ex* Theodoret. in Gen. Quaest. 3 Migne Tom. 80, 81 B. — 17 Deut. 32, 8. — 18 Apocal. 9, 14.

1 *γεραίρωμεν* CNV Coisl. 28. — 4 *οἷς* CFLNRV. — 5 *καὶ συμμαχοῦσι om.* CFR. — 6. 7 *τῷ τῶν περσῶν* AR *τῶν περσῶν* M. — 9 *ἔσπευδεν* CF. — 11 *ἑστίαν πάλιν* N. — 16 *τῶν ἑλλήνων* N. — 16 *καὶ ante μωϋσῆς om.* CH Anast. — *μωσῆς* HR. — 23 *ὑπὸ τοῦ θείου πνεύματος* codd. *praeter* AP (Epiph. Anast.).

4 *σωτηρίαν*] *βασιλείαν* P *m. 2 ut vid. in lit.* — 18 *τέσσαρεις* P.

163 M. διὰ τὸ μηδέπω λύειν αὐτοῖς τὴν δίκην τοῦ τὰ λοιπὰ ἔθνη λύεσθαι τῆς εἰς τοὺς ἁγίους ὕβρεως εἵνεκα. λύονται γὰρ οἱ τοιοῦτοι καὶ ἐπέρχονται τῇ γῇ, καθώς φησιν Ἰωάννης καὶ οἱ προφῆται, καὶ κινούμενοι κινοῦσιν εἰς ὁρμὴν ἐκδι-
5 κίας τὰ ἔθνη.

Καὶ μέντοι γε καὶ ὁ θεσπέσιος Νικηφόρος Κωνσταντινουπόλεως εἶπεν· ἴσμεν δὲ καὶ πιστεύομεν τὰς πρὸς θεὸν δοξολογίας ἡμῶν διὰ τῶν ἁγίων ἀγγέλων προσάγεσθαι, εἴπερ ἐστὶν ἀληθὲς τό· οἱ ἄγγελοι αὐτῶν διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ
10 πρόσωπον τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. τί πράττοντες ἢ τί λέγοντες, ἢ πάντως γε τὰς αἰτήσεις ἡμῶν εἰς τὰ ὦτα κυρίου Σαβαὼθ εἰσάγοντες ἵλεων ἡμῖν αὐτὸν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις παρασκευάζουσιν;

Ὅθεν δὴ λοιπὸν εἰκότως εἰς τιμὴν αὐτῶν καὶ ναοὺς
15 ἐγείρομεν καὶ πνευματικῶς ἑορτάζοντες δοξολογοῦμεν θεὸν τὸν δοξάσαντα αὐτούς τε καὶ τοὺς ἁγίους πάντας, ὧν τὴν τάξιν γέ τοι καὶ στάσιν ἅμα καὶ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ θείου φωτισμοῦ καὶ ὅπως οἱ ὑπερέχοντες τοῖς ὑποβεβηκόσι μεταδιδόασι τοῦ τε φωτισμοῦ καὶ τῆς γνώσεως παρὰ τοῦ χριστο-
20 φόρου μυηθεὶς ὁ μέγας καὶ ἀποστολικὸς Διονύσιος οὕτως ἔφη· πάσας ἡ θεολογία τὰς οὐρανίους δυνάμεις ἐννέα κέκληκεν ἐκφαντορικαῖς ἐπωνυμίαις καὶ εἰς τρεῖς ἀφορίζει τριαδικὰς διακοσμήσεις. καὶ πρώτην μὲν εἶναί φησι τὴν

6—13 Niceph. Antirrh. II, 11 Migne Tom. 100, 353 B *ex* Anast. *l. l.* 624 D. — 9 Matth. 18, 10. — 21—*p.* 229, 13 Dionys. Areop. de coel. hier. 6, 2 Migne Tom. 3, 200 D.

7 ἔφησεν A ἔφη R. — 10 τοῖς *om.* BLRV Nic. Anast. — 11 γε] με P σε R. — 12 ἵλεον ACFHM Coisl. 28 ἵλεω L. — 14 δὴ] δεῖ AP *om.* R. — 15 ἐγείρωμεν ACDFHV Coisl. 28. — 18 καὶ ὅπως — 19 φωτισμοῦ *om.* FH. — 18 τοῖς ὑποβεβηκόσι *om.* CDMR. — 19 τοῦ θείου φωτισμοῦ C τοῦ τε τοῦ θείου φωτ. recc. quidam. — 23 φασι A *om.* N.

7 πρὸς τὸν θεὸν P. — 21 πᾶσα P.

περὶ θεοῦ οὐσίαν ἀεὶ καὶ προσεχῶς αὐτῇ καὶ πρὸ τῶν ἄλλων ἀμέσως ἡνῶσθαι παραδεδομένην. τούς τε γὰρ ἁγιωτάτους θρόνους καὶ τὰ πολυόμματα καὶ πολύπτερα Χερουβὶμ Ἑβραίων φωνῇ καὶ Σεραφὶμ ὠνομασμένα κατὰ τὴν πάντων ὑπερκειμένην ἐγγύτητα περὶ θεὸν ἀμέσως ἱδρύεσθαί 5 φησι παραδιδόναι τὴν τῶν ἱερῶν λογίων ἐκφαντορίαν. τὸν τριαδικὸν οὖν τοῦτον διάκοσμον ὡς ἕνα καὶ ὁμοταγῆ καὶ ὄντως πρώτην ἱεραρχίαν ὁ κλεινὸς ἡμῶν ἔφη καθηγεμών, ἧς οὐκ ἔστιν ἑτέρα θεοειδεστέρα καὶ πρωτουργοῖς τῆς θεαρχίας ἐλλάμψεσιν ἀμέσως προσεχεστέρα, δευτέραν δὲ εἶναι 10 τὴν τῶν ἐξουσιῶν καὶ κυριοτήτων καὶ δυνάμεων συμπληρουμένην καὶ τρίτην ἐπ' ἐσχάτῳ τῶν οὐρανίων ἱεραρχιῶν τὴν τῶν ἀρχῶν καὶ ἀρχαγγέλων καὶ ἀγγέλων διακόσμησιν. 164 M.

Ἰστέον τοίνυν ὡς οὐκ ἄλλου τινὸς ἀγγέλου προσηγορίαν ἐδήλωσεν ἡ γραφὴ παντελῶς ἢ μόνον τῶν τριῶν τούτων, 15 Γαβριὴλ καὶ Μιχαὴλ τε καὶ Ῥαφαήλ. οὐκοῦν ἐματαιώθησαν ἐκ διαμέτρου καὶ πεπλάνηνται λίαν οἱ πλαστολογοῦντες καὶ παρεισφέροντες ἑτέρας ὀνομασίας ἀγγέλων ἐπ' ὀλέθρῳ τῆς ἑαυτῶν ἀνοσίας καὶ παναθλίας ψυχῆς καὶ ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκουόντων καὶ πειθομένων τῇ θεοστυγεῖ πλάνῃ τῶν 20 δυσωνύμων καὶ πλαστωνύμων. ἀμέλει γέ τοι εἰ καὶ τοιοῦτοί εἰσι καὶ τηλικαύτης δόξης ἐκ τῆς θείας προσεδρείας ἠξιώθησαν, ἀλλ' οὐδὲν τῶν μελλόντων ἴσασιν, πρὶν ἂν τύχωσι θείας ἀποκαλύψεως παρὰ τοῦ πάντα προγινώσκοντος φύσει καὶ προλέγοντος θεοῦ καὶ διαρρήδην εὖ μάλα φά- 25

1 περὶ θεὸν BD Dion. — 4 ὀνομασμένα ABMP Coisl. 28. — 12 ἐπεσχάτω ADFPV ἐπ' ἐσχάτων rell. — 14 τοίνυν] οὖν RV. — 15 ἢ μόνων F εἰ μὴ μόνων L. — 16 μιχαὴλ γαβριήλ τε (τε *om.* R Coisl. 28) καὶ ῥαφαήλ ALR Coisl. 28 μ. τε καὶ γ. καὶ ῥ. CF. — τε *om.* V. — 18 πλαστουργοῦντες AD *et* recc. quidam. — 21 εἰ *om.* CFLNR. — 22 προσεδρίας CDFHLP. — 24 γινώσκοντος BCF.

1 καὶ πρωτῶν ἄλλων P. — 7 διὰ κοσμὸν P. — 9 θεαρχείας P. — 23 ἰάσασι P.

σκοντος· οὐκ ἔστιν ὁ ἀναγγέλλων τὰ ἐπερχόμενα πλὴν ἐμοῦ. καὶ τοῦτο δηλῶν ὁ ἀρχάγγελος ἔφη· κύριε παντοκράτωρ, ἕως τίνος οὐ μὴ ἐλεήσῃς τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὰς πόλεις Ἰούδα, ἃς ὑπερεῖδες; ὡς ἀγνοῶν δήπουθεν τῆς ἐλευθερίας 5 *τὸν χρόνον ἔφασκε ταῦτα. καὶ ἀλλοίως οὐκ ἔστιν. καὶ δὴ καὶ περὶ τῆς ἐσχάτης ἡμέρας καὶ συντελείας ἐναργῶς ὑπεμφαίνων ὁ κύριος τὴν τούτων ἄγνοιαν ἔλεγεν· οὐδὲ οἱ ἄγγελοι γινώσκουσιν. κἀντεῦθεν λοιπὸν οὐδὲ τὸ μυστήριον τῆς ἐνσάρκου θείας οἰκονομίας ᾔδεσαν τὸ ἀποκεκρυμμένον ἐν* 10 *τῷ θεῷ μόνῳ, ἐν ᾧ οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι. τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου, φησίν, ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο; μετὰ δέ γε τῆς σωτηριώδους ἐνανθρωπήσεως ἐγνωρίσθη κατὰ τὸν αὐτὸν ἀπόστολον ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξουσίαις διὰ τῆς ἐκκλησίας ἡ πολυποίκιλος* 15 *τοῦ θεοῦ σοφία. μόνος γάρ ἐστι φύσει σοφὸς καὶ προφήτης καὶ προγνώστης ἅμα καὶ τὸν νοῦν τῶν ἀνθρώπων ἀκριβῶς ἐπιστάμενος ὡς καρδιογνώστης. τὰ δὲ αὐτοῦ οὐδεὶς ἔγνω, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ. διό φησιν ὁ Δαυίδ· σὺ συνῆκας τοὺς διαλογισμούς μου ἀπὸ μακρόθεν. παρα-* 20 *κύψας γοῦν ὥσπερ ὁ τὸν Χριστὸν ἔχων ἐν ἑαυτῷ λαλοῦντα Παῦλος εἰς τὸ ἀκατάληπτόν τε καὶ ἀχανὲς πέλαγος τῶν*

---

1 Jes. 44, 6; 7. — 2 Zach. 1, 12. — 7 Matth. 24, 36. — 8 Eph. 3, 9. — 10 Col. 2, 3. — 11 Rom. 11, 34. — 13 Eph. 3, 10. — 17 I. Cor. 2, 11. — 18 Psalm. 138 (139), 2.

1 *ἀναγγέλων* FPRV. — 2 *παντοκράτορ* DFGLV *compendio scr. in* BR. — 3 *ἐλεήσεις* BCFGLPV. — 6 *καὶ ante περὶ om.* AR *καὶ περὶ om.* C. — 9 *θείας ἐνσάρκου* L *θείας om.* B. — 11 *νοῦν φησι κυρίου* C *φησι v.* 12 *post ἐγένετό ins.* N *om.* F. — 12 *γε om.* BFR Coisl. 28. *In* C *δέ γ in lit. m. 2 ut vid.* — 15 *καὶ προφήτης καὶ προγνώστης* HMP *καὶ προγνώστης καὶ προφήτης* ACDRV *καὶ προγνώστης om.* B Coisl. 28 *καὶ προφήτης om.* F. — 20 *οὖν* HR. — 21 *ἀκατάλειπτον* AP.

7 *τούτων περὶ τῶν ἐσομένων ἄγνοιαν* P. — 14 *διὰ ταῖς ἐκκλησίαις* P. — 19 *Post μακρόθεν* P *add.: καὶ σὺ ἔγνως πάντα τὰ ἔσχατα καὶ τὰ ἀρχαῖα* (Psalm. 138 [139], 4). — 20 *ἐν αὐτῷ* P.

ἀδήλων τοῦ θεοῦ καὶ ἀπορρήτων κριμάτων καὶ μυστηρίων καὶ ὑπερεκπλαγεὶς σφόδρα καὶ λίαν ἰλιγγιάσας ἐξεβόησε τὴν ἀοίδιμον ἐκείνην φωνὴν λέγων· ὢ βάθος πλούτου καὶ 165 M. σοφίας καὶ γνώσεως θεοῦ. ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. καὶ μάλα εἰκότως· 5 ἀνέκφραστα γάρ εἰσι πάντα καὶ ἀδιάγνωστα πάσῃ κτίσει τὰ τοῦ θεοῦ καὶ αὐτῷ μόνῳ ἐγνωσμένα. καὶ τί λέγω τὰ τοῦ θεοῦ; οὐδὲ γὰρ τὰ τοῦ ἀνθρώπου τις οἶδεν, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου. εἰ γὰρ μόνος ὁ θεὸς καρδιογνώστης καὶ διϊκνούμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ πνεύματος, ἁρ- 10 μῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν, εὔδηλον ὡς οὐδὲ νοῦν ἀνθρώπου καὶ βούλημα καὶ ἐνθύμιον κεκρυμμένον ἄγγελος οἶδεν, μήτι γε θεοῦ μυστήριον ἀπόκρυφον καὶ μὴ σαφῶς ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐξ αὐτοῦ δεδηλωμένον οἰκονομικῶς πρὸς τὸ συμφέρον. ὅθεν τοίνυν ἄδηλον 15 ἐποίησε τὴν ἔνσαρκον οἰκονομίαν καὶ τοὺς πολλοὺς κρύπτων διὰ τῆς ἀσαφείας καὶ λανθάνων μέχρι πολλοῦ. καὶ τί λέγω τοὺς πολλούς; ὅπου γε οὐδ' αὐτὴ ἡ κυοφοροῦσα παρθένος

---

3 Rom. 11, 33. — 8 I. Cor. 2, 11. — 10 Hebr. 4, 12. — 16 — p. 232, 5 *Similia* Chrysost. in Psalm. 49, 1; 2 Migne Tom. 55, 242 *fin.*

2 *εἰλιγγιάσας* PV *ἠλιγγιάσας* (*ἠλ.* AHM) AFHM Coisl. 28 *ἰλιγγνάσας* R. — 3 *φωνὴν ἐκείνην* R *ἐκείνην om.* B Coisl. 28. — 6 *γάρ om.* HR. — *πάντα* (*πάνυ* H) *εἰσὶ* HMR *πάντα om.* BF Coisl. 28. — *καὶ ἀδιήγητα* (*ἀνεκδιήγητα* B) *πάσῃ τῇ κτίσει τὰ τοῦ θεοῦ κρίματα* BV Coisl. 28 *πάσῃ τῇ κτίσει etiam* HLM *πάσι κτίσει* A *πᾶσι* (*om. κτίσει*) R. — 10 *ψυχῆς σαρκὸς καὶ πνεύματος* B Coisl. 28 *ψυχῆς καὶ σώματος* RV. — 14 *ἀπόκρυφον*] *κεκρυμμένον* B Coisl. 28. — 17 *ἀσαφίας* CDF Coisl. 28.

5 *Post αὐτοῦ* P *add.*: *τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο* (Rom. 11, 34). — 9 *Post ἀνθρώπου* P *add.*: *ὥσπερ οὐδὲ τὰ τοῦ θεοῦ εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ φησιν.* — 11 *ἐνθυμήσεως* P. — *Post ἐννοιῶν* P *add.*: *καὶ οὐκέστι κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ μόνου φύσει.* — 12 *βούλημά τε καὶ* P. — 16. 17 *κρύπτων καὶ μέχρι πολλοῦ διὰ τῆς ἀσαφείας λανθάνων* P Chrys.

ᾔδει τοῦ μυστηρίου τὸ ἀπόρρητον, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν διάβολον ἐλάνθανεν. εἰ γὰρ καὶ τὰς προφητείας τὰς περὶ τούτου ἤκουεν, ἀλλὰ τὸν τρόπον ἠγνόει. οὐδὲ γὰρ ἄν, εἴπερ ᾔδει, ἠρώτα αὐτὸν μετὰ τοσοῦτον χρόνον λέγων·
5 *εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, καὶ ἅπαξ καὶ δὶς καὶ τρίτον τοῦτο.*

Ὁ δέ γε Μαροδὰχ ὁ καὶ διάδοχος Σεναχειρὶμ θεασάμενος τὴν ὑποστροφὴν τοῦ ἡλίου ἐπὶ τῇ ῥώσει Ἐζεκίου· πάσῃ γὰρ τῇ οἰκουμένῃ γέγονεν ἡ ἀναστροφὴ τοῦ ἡλίου γνώριμος· οὗ δὴ χάριν καὶ οὗτος ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασι-
10 *λεὺς καὶ τὸν ὄλεθρον τοῦ πρὸ αὐτοῦ βασιλέως ἐγνωκὼς καὶ τὰ κατὰ τὸν ἥλιον παραδόξως γεγενημένα μεμαθηκὼς διὰ τὴν τοῦ Ἐζεκίου εὐσέβειαν πρέσβεις εἰρήνης αὐτῷ καὶ δῶρα ἀπέστειλεν. ὅτι γὰρ διὰ τὸ ἀναστρέψαι τὸν ἥλιον ἀναβαθμοὺς ιε΄ πρὸς αὐτὸν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Βαβυ-*
15 *λῶνος, φησὶ πάλιν ἡ ἱστορία· καὶ εὐοδώθη Ἐζεκίας ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ οὕτως ἐν τοῖς πρεσβευταῖς Βαβυλῶνος τοῖς ἀποσταλεῖσι πρὸς αὐτὸν πυθέσθαι παρ' αὐτοῦ τὸ τέρας, ὃ γέγονεν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐγκατέλιπεν αὐτὸν κύριος τοῦ πειράσαι αὐτὸν εἰδέναι τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.*
166 M. 20 *δείξας γὰρ τοῖς πρεσβευταῖς ὅλον τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ τοὺς θησαυρούς, εἶπεν Ἠσαΐας πρὸς αὐτὸν ἐν λόγῳ κυρίου· ἀνθ'*

---

5 Matth. 4, 3; 6. — 15 II. Chr. 32, 30. — 20—*p*. 233, 4 IV. Regg. 20, 13 *sqq*.

5 *τοῦτο εἰπών* R *τοῦτο om*. AV. — 6 *γε om*. FNR. — *σεναχηρὶμ* (-*εἰμ* B) AB *σενναχειρὶμ* LM *σενναχηρεὶμ* V *σεραχηρεὶμ* R. — 12 *πρ. αὐτῷ εἰρήνης καὶ δ.* RV *πρ. εἰρ. καὶ δ. αὐτῷ* MP. — 15 *εὐωδώθη* ABM Coisl. 28 *εὐωδόθη* FH. — 17 *πύθεσθαι* AFHPR *πείθεσθαι* M. — 18 *πέρας* FNV Coisl. 28 *et* recc. nonnulli *πέρσας* C. — *ἐγκατέλειπεν* CGN Coisl. 28. — 19 *τὰ ἐγκάρδια αὐτοῦ* N.

1 *τὸ μυστήριον* P. — 2 *εἰ* (*om. γὰρ*) *καὶ τὰς περὶ τούτου προφητείας ἤκουεν* P. — 3 *ἠγνόει καθ' ἅπερ δὴ καὶ οἱ θεῖοι ἄγγελοι καὶ τὸ βάθος τῶν ῥήσεων καὶ τῶν αἰνιγμάτων τὸ ἀτέκμαρτον* P. — 14 *ιε΄*] *δέκα* P IV. Regg. 20, 11. — 21 *πρὸς αὐτὸν*] *πρὸς τούς*.

ὧν ἔδειξας αὐτοῖς πάντα, ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, καὶ ληφθήσονται τὰ ἐν τῷ οἴκῳ σου πάντα, καὶ ὅσα ἐθησαύρισαν οἱ πατέρες σου ἀπενεχθήσονται εἰς Βαβυλῶνα, καὶ ἐκ τῶν υἱῶν σου λήψονται καὶ ἔσονται σπάδοντες τοῦ βασιλέως Βαβυλῶνος. δεῖ τοίνυν καὶ χαρᾶς καὶ λύπης ὑψηλότερον εἶναι καὶ 5 *μετρίως καὶ ἐπιστημόνως τῆς ἑκατέρας φέρειν τὴν ἔφοδον. καὶ γὰρ αὐτὸς Ἐζεκίας, ἡνίκα εἶδε τρόπαιον κατὰ Περσῶν ἐγειρόμενον καὶ θαύματος κρεῖττον καὶ πάσης ἀνθρωπίνης ῥώμης καὶ ἐλπίδος ὑπέρτερον, καὶ λίαν ὑπὸ τῆς χαρᾶς φυσηθεὶς καὶ μεῖζον ἢ κατὰ ἄνθρωπον φρονήσας, τότε δὴ τότε* 10 *νόσῳ βάλλεται, ἵνα τὰ σκιρτήματα τῆς ψυχῆς χαλινοῦ ἀξιωθέντα μὴ ἔξω τοῦ δέοντος αὐτὸν ἀναγκάσωσι παριππεῦσαι καὶ τὴν τῆς νίκης ὑπόθεσιν ἀλαζονείας διαδέξεται πόλεμος. ὅπερ καὶ πέπονθε μικρὸν ὕστερον. περιχαρὴς γὰρ μάλα γενόμενος ἐπὶ τῇ παρὰ προσδοκίαν εὐρωστίᾳ καὶ ἐπὶ τῇ* 15 *τῶν πρεσβευτῶν παρουσίᾳ τοσοῦτον, ὡς καὶ τοὺς θησαυροὺς κυρίου ἐκ πολλῆς μεγαλοφροσύνης θριαμβεῦσαι, δέχεται τὸ ῥηθὲν εἰκότως ἐπιτίμιον. ὅθεν φησίν· καὶ οὐ κατὰ τὸ ἀνταπόδομα, ὃ ἀνταπέδωκεν αὐτῷ κύριος, ἀνταπέδωκεν Ἐζεκίας, ἀλλ' ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ (ἐπιλαθόμενος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ* 20 *Δαυὶδ φάσκοντος· κύριε, οὐχ ὑψώθη ἡ καρδία μου, δηλαδὴ πρότερον· ἀλλ' ὕστερον ὑψωθεὶς ἐταπεινώθην καὶ ἐξηπορήθην. ἀλλ' ἀγαθόν μοι ὅτι ἐταπείνωσάς με, ὅπως ἂν μάθω τὰ δικαιώματά σου) καὶ ἐγένετο ἐπ' αὐτὸν ὀργὴ καὶ ἐπὶ Ἰούδαν καὶ ἐπὶ Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐταπεινώθη Ἐζεκίας ἀπὸ τοῦ* 25

---

18 II. Chron. 32, 25; 26. — 21 Psalm. 130 (131), 1. — 22 Psalm. 87 (88), 16. — 23 Psalm. 118 (119), 71.

4 *ἐπάδοντες* F Coisl. 28. — 7 *καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς* CFLNV *καὶ γὰρ αὐτὸς οὗτος* P. — 9 *καὶ ante λίαν om.* AC *eras. in* V. — 12 *περιππεῦσαι* C *περιπέσαι* R. — 15 *εὐρωστεῖα* P *εὐρρωστεία* L. — 18 *ἐπιτίμιον εἰκότως* L *εἰκότως om.* A. — 25 *καὶ ἐταπεινώθη — p.* 234, 1 *ἱερουσαλήμ om.* CFR. *καὶ ἐταπεινώθη — p.* 234, 5 *ἱερουσαλὴμ om.* M.

14 *καὶ om.* P. — 20 *αὐτοῦ σαφῶς ἐπιλαθόμενος* P. — 21 *κύριε om.* P. — 23 *με, κύριε* P.

ὕψους τῆς καρδίας αὐτοῦ καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἱερουσαλήμ. ἀμέλει γέ τοι καὶ Σεναχειρίμ, ἐπειδὴ μείζονα δυνάμεως ἀνθρωπίνης ἠπείλησε τῷ Ἐζεκίᾳ, τούτου χάριν ἔγνω τῆς οἰκείας ἀσθενείας τὴν οὐθενότητα. ὁ γὰρ ἐξ ἐπιδρομῆς καὶ αὐτο-
5 βοῆς προσδοκήσας ἑλεῖν τὴν Ἱερουσαλὴμ πᾶσαν τὴν στρατείαν σχεδὸν ἄνευ πολέμου καὶ μάχης ἀποβαλὼν ἀγαθὸν ἡγήσατο
167 M. διασωθῆναι μόνος καὶ διαφυγὼν οἴκαδε ὑπὸ τῶν οἰκείων ἀνῃρέθη, ὅπως καὶ τὴν οἰκείαν ἀσθένειαν γνοίη καὶ μὴ διαδράσῃ τὴν δίκην. οὕτω γε μὴν καὶ Ναβουχοδονόσωρ,
10 ὁπόταν ἐπέκεινα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ φρονήσας καὶ πράξας ἐφωράθη, τότε τῆς τῶν ἀνθρώπων μὲν ἐξηλάθη συνουσίας τε καὶ τιμῆς, τοῖς δὲ θηρίοις συνέστιος καὶ σύνοικος γέγονεν· ἡνίκα δὲ τὴν προσήκουσαν ἔσχε περὶ θεοῦ δόξαν, τότε καὶ τὴν οἰκείαν δόξαν ἀπέλαβε καὶ τῆς ἀνθρω-
15 πίνης φύσεως τὰ μέτρα διέγνωκεν. τῆς γὰρ συμφορᾶς ἦν ὅρος ἡ τοῦ κρείττονος ἐπίγνωσις. ὅτι δὲ ἀπὸ χαρᾶς αἴρονται πάντως αἱ ψυχαί, ἔδειξαν Ἰουδαῖοι. ὅτε γὰρ ἀπηλλάγησαν τῶν Αἰγυπτίων καὶ εἶδον τὸν βυθὸν τάφον αὐτῶν γεγενημένον, τότε εἰς εἰδωλολατρείαν ἐτράπησαν καὶ τὴν
20 θάλασσαν διαβάντες ἀκινδύνως εἰς τὴν γῆν ἐναυάγησαν. ὅθεν ὁ Θηβαίων στρατηγὸς Ἐπαμινώνδας ἄριστα συνιδὼν

2—9 Isidor. Pelus. Epp. IV, 230 Migne Tom. 78, 1324 C. — 9—15 Isidor. III, 332 Migne 989 B. — 15—*p.* 235, 5 Isidor. II, 74 Migne 517 A.

2 σεναχηρείμ BR σενναχειρίμ (-ήμ H) AH σενναχηρείμ V. — 4 αὐτὸ βοῆς C αὐτῷ βοῆς Coisl. 28 αὐτοβοεὶ V Isid. — 5 στρατίαν CDFM Coisl. 28 στρατειὰν A στρατιὰν BV. — 7 οἰκείων RV Isid. ἰδίων οἰκείων P ἰδίων (*lit. ex* ἰουδαίων A) rell. — 8 ἰδίαν FR. — 9 διαδράσει AFHP. — 11 ἐφοράθη ACDFHP. — ἐξιλάθη B ἐξελάθη A ἐξελάσθη P. — 14 τότε καὶ τὴν AP Isid. καὶ *om.* rell. — 16 ὅρος] ὅλος BH. — 17 οἱ ἰουδαῖοι FHLRV Isid. — 19 εἰδωλολατρίαν HMRV *compendio scr.* B. — 21 ἐπαμινόνδας CDFL ἐπαμίνονδας P *sed acc. m. 2 add. vid.* ἐπαμηνόνδας R ἐπαμεινώνδας BHM ἐπαμεινόνδας A.

1 *Post* ἱερουσαλήμ P *add.*: καὶ οὐκ ἀπῆλθεν ἐπ' αὐτοῖς ὀργὴ κυρίου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐζεκίου *ex* II. Chron.

Λακεδαιμονίους νικήσας τῇ ἑξῆς ὤφθη τοῖς φίλοις κατηφὴς καὶ στυγνός. τῶν δὲ ἐρωτησάντων, μή τι λυπηρὸν συνέβη, ἀπεκρίνατο· οὐχί, φησίν, ἀλλὰ χθὲς ᾐσθόμην ἐμαυτὸν μεῖζον ἢ καλῶς ἔχειν φρονήσαντα. διὸ σήμερον κολάζω τὴν ἀμετρίαν τῆς χαρᾶς καὶ νίκης ἑκουσίως, μήπως ἐκ 5 *ταύτης εἰς λύπην καὶ ἧτταν ἀκούσιον καταντήσω. καὶ γὰρ πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.*

[*ιζ'. Περὶ Μανασσῆ.*]

Μετὰ δὲ Ἐζεκίαν ἐβασίλευσε Μανασσῆς υἱὸς αὐτοῦ καὶ 10 *ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου καὶ ἀπέθανε βασιλεύσας ἔτη νε'. ὃς παρανομώτατος ὑπὲρ πάντας τοὺς ἔμπροσθεν αὐτοῦ γενόμενος ἐπὶ εἰδωλομανίᾳ τε καὶ αἱματεκχυσίᾳ καὶ τὸν μέγαν Ἡσαΐαν πρίσας καὶ τὴν Ἱερουσαλὴμ αἱμάτων ἀθῴων πληρώσας οὐχ ἧττον εἰδωλολάτρησε τῶν Ἀμορραίων.* 15 *καὶ μέντοι καὶ τὸν οἶκον κυρίου καταμολύνας καὶ τετραπρόσωπον εἴδωλον τοῦ Διὸς ἐν αὐτῷ στήσας οὐ διέλειπεν οἰωνιζόμενος καὶ φαρμακεύων καὶ αἰσχρουργῶν καὶ πᾶν* 168 M. *εἶδος κακίας μεθ' ὑπερβολῆς διαπραττόμενος. διὸ καὶ κατὰ θείαν ὀργὴν συλληφθεὶς ὑπὸ Μαροδὰχ βασιλέως Ἀσσυρίων* 20 *δέσμιος εἰς Νινευὴ τὴν πόλιν αἰχμάλωτος ἀπήχθη. περὶ οὗ φησι καὶ Ἰώσηπος, ὅτι συλληφθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἀσσυρίων, καὶ χαλκοῖς δεσμοῖς αὐτὸν ὑποβαλὼν αἰχμάλωτον*

6 Luc. 14, 11. — 10—21 *cf.* Syncell. *p.* 403. — 21 Joseph. Ant. X, 41 *sqq.*

— 5 *μήποτε* N. — 10 *μαννασσῆς* FHV (*in* V *lit. corr.*) *μαννασῆς* L. — *ὁ υἱὸς* FMR. — 12 *τοὺς ἔμπρ.* (*ἔμπρ. om.* B) *βασιλεῖς ὑπάρχων ἐπὶ εἰδ.* codd. *praeter* AP. — 14 *καὶ τὴν* — 15 *πληρώσας om.* N. — 15 *ἀμωρραίων* P *ἀμμοραίων* B. — 17 *διέλιπεν* ABFL RV. — 21 *νινευὶ* ABCFLPR *νηνευὶ* M *νηνευῆ* H. — 23 *χαλκοῖς δ. καθυποβληθεὶς* (*παρ' αὐτοῦ ὑποβληθεὶς* R) *αἰχμάλωτος ἀπήχθη* FR.

3 *ἀπεκρίνατο om.* P Isid. — 3 *ἐμαυτοῦ* — 4 *φρονήσαντος* P Isid. — 21 *δέσμιος* — 23 *Ἀσσυρίων om.* P *ex homoeotel.*

ἀπήγαγεν. καὶ συνιεὶς ἐπὶ τοῖς πλημμελήμασιν ἀξίαν εἰληφέναι τὴν τιμωρίαν καὶ δι' εἰλικρινοῦς μετανοίας δεηθεὶς τοῦ θεοῦ, παραχρῆμα τὸν βασιλέα ὁ θεὸς ἠγάθυνε καὶ εἰς Ἱερουσαλὴμ αὐτὸν ἐξέπεμψεν. ὁ δὲ ἐπανελθὼν πᾶσαν μὲν 5 *εἰδωλικὴν κατέστρεψε σκηνήν, τὸ δὲ ἱερὸν τοῦ θεοῦ ἥγνισε καὶ τὸν νόμον ἐφύλαξε καὶ εὐσεβῶς ἐβίωσεν.*

Ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν ταῖς τῶν ἀποστόλων διατάξεσιν οὕτω γέγραπται· Μανασσῆς οὖν υἱὸς Ἐζεκίου ποιήσας τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου ὑπὲρ πάντας τοὺς ἔμπροσθεν αὐ- 10 *τοῦ, καθώς φησιν ἡ γραφή, ἐπήγαγε κύριος ἐπ' αὐτὸν τοὺς ἄρχοντας τῆς δυνάμεως τοῦ βασιλέως Ἀσσούρ, καὶ δήσαντες αὐτὸν ἐν πέδαις χαλκαῖς ἀπήγαγον εἰς Βαβυλῶνα, καὶ ἦν δεδεμένος καὶ σεσιδηρωμένος ὅλος ἐν οἴκῳ φυλακῆς, καὶ ἐδίδετο αὐτῷ ἐκ πιτύρων ἄρτος βραχὺς καὶ ὕδωρ* 15 *ὀλίγον σὺν ὄξει ἐν μέτρῳ πρὸς τὸ ζῆν αὐτὸν καὶ μόνον. συνεχόμενος δὲ σφόδρα καὶ ὀδυνώμενος ἐζήτησε τὸ πρόσωπον κυρίου τοῦ θεοῦ καὶ προσηύξατο λέγων· κύριε παντοκράτωρ, ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν τοῦ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ ἐπακούσας ὁ θεὸς τῆς φωνῆς* 20 *αὐτοῦ καὶ διαλύσας τὰ δεσμὰ αὐτοῦ ἐπέστρεψεν αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐπὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ. καὶ λατρεύσας κυρίῳ τῷ θεῷ μόνῳ ἐξ ὅλης καρδίας ἐλογίσθη δίκαιος. ὢ φιλαν-* 169 M. *θρωπίας θεοῦ. ὅτι μείζων εἰδωλολατρείας οὐκ ἔστιν ἁμαρ-*

7—*p.* 237, 2 Const. Apost. II, 22, 8—23, 1. — 8 II. Chron. 33, 11 *sqq.*

3 *ὁ θεὸς τὸν βασιλέα* H *ὁ θεὸς om.* F *et* recc. quidam, *sed in* F *antecedit: ὃς καὶ παραχρ. τὸν βασ.* — 8 *μανασσὴς* D *μανασὴς* B *μανναασσῆς* H. — *οὖν om.* RV. — 10 *ἐπ' αὐτὸν κύριος* DH *κύριος v.* 11 *post ἄρχοντας ins.* B *om.* M. — 11 *ἀσσούρ* P Const. *ἀσσυρίων* FN *om.* rell. — 14 *ἐδίδοτο* GV Const. *ἐδίδωτο* BF. — 17 *παντοκράτορ* DFRV. — 20 *εἰς ἱερουσαλὴμ om.* N. — 22 *ὅλης τῆς καρδίας* AHM. — 23 *μεῖζον* codd. *praeter* BHM. — *εἰδωλολατρίας* BPRV.

7 *πράξεσιν textus* P *sed in mg. m. 1 γρ. διατάξεσιν.* — 15 *αὐτὸ* P.

τία, εἰς θεὸν γάρ ἐστιν ἡ δυσσέβεια· ἀλλ' ὅμως καὶ αὐτὴ διὰ γνησίας καὶ ὁλοψύχου μετανοίας συγκεχώρηται.

Καὶ γὰρ ὄντως ἄξιον θαυμάσαι τὴν τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίαν, πῶς τὸν τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα πεπλημμεληκότα χρόνοις τοσούτοις ἐν μιᾷ καιροῦ ῥοπῇ συγγνώμης ἠξίωσεν. 5 *ὅτι γὰρ πᾶν εἶδος ἐπῆλθε κακίας, ἄκουσον, τί φησιν ἡ θεία γραφή· καὶ ᾠκοδόμησε Μανασσῆς τὰ ὑψηλά, ἃ κατέστρεψεν Ἐζεκίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἀνέστησε θυσιαστήριον τῇ Βάαλ καὶ ἐποίησεν ἄλση, καθὼς ἐποίησεν Ἀχαὰβ ὁ βασιλεὺς Ἰσραήλ, καὶ προσεκύνησε πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ καὶ* 10 *ἐδούλευσεν αὐτοῖς, καὶ ἐποίησεν ἐγγαστριμύθους καὶ γνώστας ἐπλήθυνε καὶ ἐκληδονίζετο καὶ οἰωνίζετο. στρατιὰν μὲν οὐρανοῦ λέγει τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας, κληδονισμὸν δὲ τὰς διὰ τῶν λόγων παρατηρήσεις, οἰωνισμὸν δὲ τὰς διὰ τῶν πτηνῶν περιεργίας, γνώστας δὲ τοὺς δι'* 15 *ἥπατος ἢ ἄλλως πως μαντευομένους καὶ προφητεύοντας δαιμονίως. περὶ ὧν εἶπεν ὁ θεὸς πρὸς Ἱερεμίαν· ὁράσεις ψευδεῖς καὶ μαντείας οἰωνίσματα καὶ προαιρέσεις καρδίας αὐτῶν αὐτοὶ προφητεύουσιν.*

Τῶν γὰρ προφητειῶν, ὥς φησιν ὁ μέγας Χρυσόστομος, 20 *ἡ μέν ἐστι πνευματική, ἡ δὲ διαβολική (λέγονται γὰρ καὶ*

7—12 IV. Regg. 21, 3 *sqq.* — 12—16 Theodoret. in IV. Regg. Quaest. 53 Migne Tom. 80, 792 C. — 17 Jerem. 14, 14. — 20 — *p.* 239, 15 Chrysost. in Jeremiam *init.* Migne Tom. 64, 741 A.

1 *αὕτη* LRV. — 3 *τῆς — φιλανθρωπίας τὴν ἀγαθότητα* A *τῆς — φιλανθρωπίας τὸ πέλαγος* P. — 6 *θεία om.* codd. *praeter* APV. — 7 *μανασσὴς* D *μανναςσῆς* AFH. — 9 *βαὰλ* CP. — 10 *στρατειᾷ* A *στρατία* C. — 12 *ἐκληδωνίζετο* (*ἐκλυδ.* GP *ἐκλειδ.* H *ἐκλιδ.* A) AHPR *ἐκλυδονίζετο* C. — *στρατειὰν* A *στρατίαν* CD *στρατείαν* HM. — 14 *κληδωνισμὸν* (*κλειδ.* H *κλιδ.* A *κλυδ.* G) AHR *κλυδονισμὸν* CM. — 15 *περιεργείας* ABDMPR *περιεργασίας* F. — *διὰ ἥπατος* codd. *praeter* AP. — 21 *καὶ om.* BCFNR.

2 *καὶ ὁλοψύχου om.* P Const. — 9 *ἀχαὰμ* P. — 11 *ἐνγαστριμύθους* P. — 12 *καὶ οἰωνίζετο om.* P.

παρ' ἐκείνοις ὁμωνύμως προφητεῖαι), ἡ δὲ μέση τούτων φυσική τις ἢ τεχνική, ἡ δὲ κοινὴ καὶ δημώδης. τῆς μὲν οὖν πνευματικῆς προηγουμένως μὲν τοῖς ἁγίοις μέτεστιν, δι' οἰκονομίαν δὲ καὶ τοῖς μὴ τοιούτοις ὡς τῷ Φαραῷ καὶ 5 Βαλαὰμ καὶ Ναβουχοδονόσωρ καὶ Καϊάφᾳ. τῆς δὲ διαβολικῆς τοῖς τούτου μόνον θεραπευταῖς· αὐτοῦ γὰρ οἱ ἀλευρομάντεις καὶ κριθομάντεις καὶ ἡ διὰ τῶν μορίων μαντευομένη Πυθία καὶ ἡ διὰ δρυός, ἡ Δωδωνὶς ἱέρεια, καὶ μέντοι καὶ ἡ διὰ σπλάγχνων καὶ πτήσεως ὀρνέων καὶ κλαγγῶν συμβόλων τε καὶ 10 πταρμῶν καὶ κληδόνων καὶ βροντῆς μυῶν τε καὶ γαλῆς καὶ τρισμῶν ξύλων καὶ ὤτων ἤχου καὶ παλμῶν σώματος καὶ δι' ὀνομάτων νεκρῶν τε καὶ ἄστρων καὶ ὑδάτων καὶ μυρίων τοι- 170 M. ούτων. ἡ γὰρ δι' ὀνείρων καὶ παρ' ἡμῖν διὰ κατοχῆς μὲν καὶ αὕτη, ἡ δὲ πρόγνωσις αὐτοῖς οὐ δι' ἀρετῆς ὡς ἡμῖν, ἀλλὰ 15 διά τινος κακοτεχνίας. καὶ ὁ μὲν θεὸς προλέγων καὶ τὴν λύσιν ὑποτίθεται, καὶ τὸ πέρας μετὰ πάσης ἀκριβείας γίνεται, ἐκεῖνοι δὲ κατὰ συμβεβηκὸς ἔν τισιν ἀληθεύσαντες ἐν τοῖς πλείστοις διήμαρτον. καὶ τοιαύτη μὲν ἥ τε θεία καὶ ἡ διαβολικὴ προφητεία. φυσικὴ δὲ ἡ τῶν ἀλόγων. χελι- 20 δόνες γὰρ καὶ γέρανοι καὶ μύρμηκες ἐπιόντος χειμῶνος αἰσθάνονται ἐχῖνοί τε καὶ ἀλκυόνες φύσει τοῦτο κτησά-

---

3 μετέστι CPR μετέστη (*acc. eras. in* A) AHM. — 4 καὶ *ante* τοῖς *om.* CN. — καὶ τῷ βαλαὰμ (βαὰλ D) CN Suid. *v.* προφητεία. — 7 ἡ *om.* HP. — μαντευομένη πυθία F Chr. πυθία μαντευομένη AV πυθία μαντευομένη πυθία rell. — 8 ἡ δωδωνῆς P ἡ (ἢ BDF *om.* recc. plerique, alii καὶ) δωδώνης (δωδὼ M) BFNRV Suid. ἡδωδὸν A ἡδονῆς C. — ἱερεία FHMP ἱερεῖα ACD. — καὶ οἱ διὰ ACDR καὶ διὰ P. — 9 πτήσεων C Suid. — κλανγῶν A γλαγγῶν CG γλαγκῶν R κλαγῶν P. — 10 κλιδόνων A κλυδόνων C κλειδόνων M κλυδώνων D κλειδώνων H. — γάλης ACFP *acc. eras. in* A. — 11 ἤχοι CP ἦχοι H ἠχοι A DMV ἤχων G Suid. καὶ ἤχων recc. alii, alii ὠνύχων — 12 ὑδάτων καὶ ἄστρων N. — τοιούτων AFP τούτων rell. — 19 ἡ *ante* διαβολικὴ *om.* AH Chrys. — 20 γερανοὶ ACHM. — 21 ἐχίνοι FR ἔχινοί CNP ἐχινοί A. — ἀλκύονες CDFMPR ἀλκύωνες AH.

12 μυρίων ὅσον τοιούτων P (Chrys.).

μενοι. ἡ δὲ τεχνικὴ προφητεία παρὰ ἰατροῖς καὶ συμβούλοις καὶ κυβερνήταις· οἱ μὲν γὰρ ἀρρωστίας καὶ τὰς λύσεις τούτων προλέγουσιν, οἱ δὲ πνευμάτων μεταβολάς, οἱ δὲ τοῦ μέλλοντος συνέσει καταστοχαζόμενοι. ἡ δὲ κοινὴ καὶ δημώδης τοῦ μέλλοντος γνῶσις, οἷον ὅτι μετὰ μῆνας τρεῖς ὁ 5 χειμὼν γίνεται· πάντες γὰρ ἔχουσι τὰς ἐκ περιόδων προρρήσεις. οὐδὲν οὖν μέγα καὶ δαίμονας πρόγνωσιν ἔχειν, ὅπου γε καὶ μύρμηκες ἔχουσιν, καὶ δεινοὶ ἄνθρωποι τοῦ μέλλοντος καταστοχασταί εἰσιν, ἀλλ' οὐχ ὡς πάντως ἢ πάντα εἰδέναι, ἐπεὶ καὶ ὁ διάβολος προεφήτευσεν· τοῦ γινώσκειν 10 καλὸν καὶ πονηρόν, καὶ ἐγένετο. καὶ πάλιν ὁ Βαλαὰμ προεῖπεν ὅτι· πόρνας στῆσον, καὶ προδοθήσεται δι' αὐτὰς ὁ Ἰσραήλ, καὶ ἐγένετο οὕτως. ὅπερ στοχασμός ἐστι μᾶλλον ἢ πρόρρησις, μηδὲν παράδοξον αἱ τοιαῦται προφητεῖαι ἔχουσαι. 15

[ιη'. Περὶ Ἀμώς.]

Μετὰ δὲ Μανασσῆν ἐβασίλευσεν Ἀμὼς υἱὸς αὐτοῦ καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου καὶ ἐσφάγη ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ βασιλεύσας ἔτη β'.

Ἄξιον τοίνυν ἐπαπορῆσαι τί δήποτε τὸν μὲν Ναβουχο- 20 171 M. δονόσωρ καὶ τὸν Μανασσῆν ὁ θεὸς παιδεύσας εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοὺς ἐπανήγαγε πάλιν, τὸν δὲ Βαλτάσαρ καὶ τὸν Ἀμὼς αὐτίκα τῆς βασιλείας καὶ τῆς ζωῆς αἰσχίστως καὶ

---

10 Gen. 3, 5. — 12 Num. 24, 14. — 20—*p.* 240, 14 *Eadem* Theodoret. in Dan. 5, 28 Migne Tom. 81, 1392 B *de solis Nabuchodonosore et Baltasare.*

1 συμβόλοις codd. *praeter* A *et* Suidae codd. praestantiores. *In* P *υ eras. m. 1 ut vid.* — 9 πολλάκις καταστοχάζονται L καταστοχάζονται P (στοχασταί Chrys.). — 15 ἔχουσιν F *et* recc. quidam ἔχουσαν P. — 17 μανασσὴν ABCDFGM μαννασσὴν H. — ἀμῶς ACFHLM ἀμμὼς BR *et sic fere deinceps.* — 21 μανασσὴν ACDGM μαννασσὴν FH μανασσῆ B.

13 γέγονεν P *et* Suidae codd. meliores Chrys. — 22 αὐτῶν P.

ἀσυγγνώστως ἀπεστέρησεν. ἀλλ' εὔδηλον. τὴν μὲν πατρικὴν ἀσέβειαν καὶ κακουργίαν ἐπειδὴ ἐμιμήσαντο μηδὲν ἐκ τῆς ἐκείνων παιδείας καὶ τιμωρίας πάμπαν σωφρονισθέντες, τὴν δὲ μετάνοιαν αὐτῶν καὶ ἐπιστροφὴν οὐκ ἐζήλωσαν, εἰ-
5 κότως ὁ δίκαιος κριτὴς ἐπ' ἐκείνους μὲν ῥητῷ χρόνῳ τὴν τιμωρίαν περιώρισεν, τούτους δὲ οὐδεμιᾶς ἠξίωσε συγγνώμης, ἄλλως τε δὲ καὶ πάντα προορῶν ὁ θεὸς τὰ ἐσόμενα καὶ γινώσκων ἑκάστου καὶ τὸν τρόπον καὶ τὴν γνώμην καὶ ἐτάζων καρδίας καὶ νεφροὺς καὶ συνιῶν εἰς πάντα τὰ ἔργα
10 ἡμῶν, διὰ τοῦτο πάντως ἐκείνων μὲν προειδὼς τὴν μεταμέλειαν οὕτω τὰ κατ' αὐτοὺς ᾠκονόμησεν, τούτων δὲ προβλέπων τὴν μέχρι τέλους ἀσέβειαν τῷ θανάτῳ καταλύει τῆς κακουργίας καὶ σκληροκαρδίας τε καὶ δυστροπίας τὴν αὔξησιν.

15 Ὅπερ οὖν καὶ ἐν ταῖς ἀποστολικαῖς διατάξεσιν ὑπεμφαίνων ὁ θεῖος λόγος οὕτω φησίν· ἐὰν δέ τις ἐκ παρατάξεως ἁμαρτάνῃ πειράζων τὸν θεὸν ὡς μὴ ἐπεξιόντα τοῖς πονηροῖς, ὁ τοιοῦτος ἄφεσιν οὐχ ἕξει, κἂν λέγει παρ' ἑαυτῷ· ὅσιά μοι γένοιτο ὅτι πορεύσομαι ἐν τῇ ἀναστροφῇ τῆς πο-
20 νηρᾶς μου καρδίας, καὶ τότε μετανοήσω. τοιοῦτος γὰρ ἐγένετο καὶ Ἀμὼς ὁ τοῦ Μανασσῆ υἱός. φησὶ γάρ· καὶ παρελογίσατο Ἀμὼς λογισμὸν πονηρὸν καὶ εἶπεν· ὁ πατήρ

9 Psalm. 7, 10; 32 (33), 15. — 15—*p*. 241, 4 Const. Apost. II, 23, 1. — 19 Deut. 29, 19.

1 εὔδηλον ὅτι LN εὔδηλον διὰ τὸ R, *qui* ἐπειδὴ *v*. 2 *om*. εὔδηλον ἐπειδὴ ἐμιμήσαντο τὴν πατρ. — κακ. μηδὲν F εὔδ. ἐπειδὴ τὴν — κακ. ἐμιμήσαντο μηδὲν P. — 2 ἐκ τῆς *om*. C ἐκ *om*. R. — 4 μετάν. καὶ ἐπιστροφὴν αὐτῶν L καὶ ἐπιστροφὴν *om*. F αὐτῶν καὶ ἐπιστρ. *om*. P. — 5 ἐπ' ἐκείνοις C ἐπ' ἐκείνων B. — 9 συνιὼν ACDFLMP *et* recc. nonnulli συνιεὶς V. — 17 ἁμαρτάνει ACDFM. — 18 κἂν] καὶ N. — λέγῃ BRV. *In* L λέγῃ *ex* λέγει *corr. vid.* — 21 μανασσὴ AMR μαννασσῆ H. — 22 ὁ τοῦ μανασσῆ υἱὸς *ante* λογισμὸν *repetunt* CFLRV.

10 *Post* ἡμῶν P *add.*: καὶ οὐκ ἔστιν κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ (Hebr. 4, 13).

μου πολλὰ ἐκ νεότητος παρηνόμησε καὶ ἐν γήρει μετενόησεν. καὶ νῦν ἐγὼ πορεύσομαι καθὼς ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχή μου, καὶ ὕστερον ἐπιστρέψω πρὸς κύριον. καὶ ποιήσας τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, ἐξωλόθρευσεν αὐτὸν ἐν τάχει. 172 M.

Διὸ δὴ λοιπὸν ὄντως ἀληθῶς εἰπεῖν· φοβερὸν τὸ ἐμπε- σεῖν εἰς χεῖρας θεοῦ ζῶντος. τίς, γάρ φησιν ὁ προφήτης, σκληρὸς γενόμενος ἐναντίον κυρίου ὑπέμεινεν; ὅθεν ἐκβοᾷ Δαυὶδ σαφέστατα λέγων· σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ παρα- πικρασμῷ. ὅπερ δὴ καλῶς ἑρμηνεύων ὁ ἀπόστολός φησιν· βλέπετε, ἀδελφοί, μήποτε ἔσται ἔν τινι ὑμῶν καρδία πο- νηρὰ ἀπιστίας ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ θεοῦ ζῶντος, ἀλλὰ παρακαλεῖτε ἑαυτοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν, μέχρις ἂν τὸ σήμερον καλεῖται, ἵνα μὴ σκληρυνθῇ τις ἐξ ὑμῶν ἀπάτῃ τῆς ἁμαρτίας. 5 10 15

[ιθ'. Περὶ Ἰωσίου.]

Μετὰ δὲ Ἀμὼς ἐβασίλευσεν Ἰωσίας υἱὸς αὐτοῦ ἐτῶν ὑπάρχων ὀκτὼ καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου καὶ ἐτελεύτησε τοξευθεὶς ἐν πολέμῳ βασιλεύσας ἔτη λα'. ὁ γὰρ Νεχαὼ βασιλεὺς Αἰγύπτου κατὰ τῶν Ἀσσυρίων στρατεύσας, ἐπικουρῆσαι τοῖς Ἀσσυρίοις οὗτος ἐσπούδασεν. ὅθεν φησὶν Ἔσδρας· καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου πρὸς Ἰωσίαν· τί 20

5—15 Theodoret. *l. l.* Migne 1392 C. — 5 Hebr. 10, 31. — 6 Hiob 9, 4. — 8 Psalm. 94 (95), 8; 9. — 11 Hebr. 3, 12; 13. — 22—*p.* 242, 12 I. Esd. 1, 24 *sqq.*

4 *ἐξολόθρευσεν* CHLMP. — 14 *καλεῖτε* AB. — 17 *ἀμῶς* CFHLMP. — 19 *ἐν τῷ πολέμῳ* codd. *praeter* AP. — *ἔτος* ALN. — *τριακοστὸν πρῶτον* A. — 20 *νεχαῶ* ACHM *νεχαὼβ* B *ἐχαὼ* D *ἀχαὼ* R. — 22 *ὁ om.* BD.

6 *Post ζῶντος* P Theod. *add.: κατὰ τὸν ἀπόστολον, καὶ φο- βερὸν τὸ καταφρονεῖν τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνοχῆς καὶ μακροθυμίας, ἀλλὰ μὴ προσκυνεῖν καὶ θεραπεύειν εὐγνωμόνος εἰς δύναμιν* (Rom. 2, 4). — 10 *ἑρμηνεύων ὁ χρηστο- φόρος καὶ παραγγέλλων ἄριστα πάλιν ἔφη* P. — 13 *αὐτοὺς* P. — 13. 14 *μεχρισοῦτο σήμερον* P. — 20 *τῶν om.* P.

ἐμοὶ καὶ σοί, βασιλεῦ τῆς Ἰουδαίας; οὐχὶ πρὸς σὲ ἐξαπέσταλμαι ὑπὸ κυρίου τοῦ θεοῦ ποιῆσαι πόλεμον, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου. καὶ νῦν κύριος μετ' ἐμοῦ ἐστιν. ἀπόστηθι καὶ μὴ ἐναντιοῦ τῷ κυρίῳ. καὶ οὐκ ἀπέστρεψεν ἀπ' αὐτοῦ
5 Ἰωσίας, ἀλλὰ πολεμεῖν αὐτὸν ἐπεχείρησεν οὐ προσέχων ῥήμασιν Ἱερεμίου τοῦ προφήτου λαλοῦντος ἐκ στόματος κυρίου, καὶ συνεστήσατο πρὸς αὐτὸν πόλεμον ἐν τῷ πεδίῳ παρὰ γνώμην θεοῦ καὶ τοξευθεὶς ὑπὸ τῶν πολεμίων εἶπε τοῖς παισὶν αὐτοῦ· ἐξαγάγετέ με, ὅτι ἐπόνεσα σφόδρα. καὶ
10 εὐθέως ὑποστρέψαντος αὐτοῦ εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ τὸν βίον
173 M. μεταλλάξαντος, ἐγένετο πένθος μέγα κατὰ πᾶσαν τὴν Ἰουδαίαν, καὶ μᾶλλον Ἱερεμίας ἐθρήνησεν ὑπὲρ Ἰωσίου. ὃς δικαιότατος ὑπὲρ τοὺς ἔμπροσθεν αὐτοῦ βασιλεῖς γενόμενος καὶ τὸν νόμον κυρίου ἀναγινωσκόμενον ἀκριβῶς ἀκούσας
15 καὶ λίαν ἀθυμήσας, εἰδὼς τοῦτον ἐν τοσούτοις ἔτεσι καταπατούμενον, τὰ ἱμάτια διαρρήξας καὶ ἔμφοβος γενόμενος ἀπέστειλε πρὸς Ὀλδὰν τὴν προφῆτιν πυνθανόμενος τί βούλεται κύριος περὶ αὐτοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ. ἡ δέ φησιν· τάδε λέγει κύριος· ἀνθ' ὧν ἡπαλύνθη σου ἡ καρδία καὶ
20 ἐνετράπης ἀπὸ προσώπου μου, ὡς ἤκουσας ὅτι ἐλάλησα ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἐπὶ τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτὸν τοῦ εἶναι εἰς ἀφανισμὸν καὶ εἰς κατάραν, καὶ διέρρηξας τὰ ἱμάτιά σου καὶ ἔκλαυσας ἐνώπιόν μου, ἰδοὺ προστίθημί σε πρὸς τοὺς πατέρας σου ἐν εἰρήνῃ, καὶ οὐκ ὄψει πᾶσι τοῖς κα-

---

19—*p.* 243, 1 IV. Regg. 22, 18 *sqq.*

1 βασιλεῦς P βασιλεὺς CF. — ἀπέσταλμαι N. — 12 οὗτος γὰρ δικαιότατος F ὃς (ὃς *om.* G) καὶ δικ. rell. *praeter* AP. — 14 ἀναγιν. ἀκούσας ἀκριβῶς DH ἀκ. ἀναγιν. ἀκρ. M. — 16 καὶ τὰ ἱμάτια BP. — 17 ὀλδᾶν ARV *et* Suidae codd. nonnulli *v.* Ἰωσίας. οὐλδὰν L. — τὴν προφήτιν L τὴν προφήτην ACDFP τὸν προφήτην HMR *et* Suid. codd. quidam. — 18 ἡ] ὁ BHM *et* Suidae codd. nonnulli. — 21 ἐνοικ. ἐπ' αὐτὸν BF.

9 αὐτοῦ *om.* P. — 13 αὐτοῦ *om.* P. — 16 ἔνφοβος P.

κοῖς, οἷς ἐπάξω ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον. ὅθεν ζήλῳ θείῳ κινούμενος οὐ μόνον τὰ πανταχοῦ εἴδωλά τε καὶ σεβάσματα κατέστρεψεν ἐκ βάθρων, ἀλλὰ καὶ τοὺς εἰδωλολάτρας τοὺς μὲν ἔτι ζῶντας ὠλόθρευσεν, τοὺς δὲ ἤδη τεθνηκότας ἐν τοῖς τάφοις κατέκαυσεν. καὶ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ 5 τὸν τάφον τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ εἶπεν· τί τὸ σκόπελον ἐκεῖνο ὃ ἐγὼ βλέπω; καί φησιν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως· ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ἐστιν ὁ προφητεύσας τοὺς λόγους τούτους ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον Βεθήλ. καὶ εἶπεν· ἄφετε αὐτόν. μηδεὶς κινήσῃ τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ. καὶ μέντοι καὶ τοὺς ἐγγα- 10 στριμύθους καὶ τοὺς ψευδοπροφήτας καὶ πᾶν βδέλυγμα καὶ προσόχθισμα ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐξῆρεν, καὶ ἐπέστρεψε πρὸς κύριον ἐν ὅλῃ καρδίᾳ καὶ ἰσχύϊ καὶ ἐν ὅλῃ ψυχῇ αὐτοῦ κατὰ τὸν νόμον Μωϋσέως. διὸ δὴ καὶ τὸ πάσχα τοιοῦτον ἐποίησεν, οἷον οὐ γέγονεν ἀπὸ χρόνων Ἰησοῦ τοῦ Ναυὴ καὶ 15 Σαμουήλ. ἐν ᾧ βόας μὲν ἔθυσε χιλιάδας ιβ', πρόβατα δὲ χιλιάδας λη'. καὶ κατωρθώθη, φησίν, τὰ ἔργα Ἰωσίου ἐνώπιον κυρίου ἐν καρδίᾳ πλήρει εὐσεβείας. καὶ γὰρ ὅμοιος αὐτῷ οὐκ ἐγενήθη ἔμπροσθεν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀνέστη ὅμοιος 174 M. αὐτῷ, πλὴν οὐκ ἀπεστράφη κύριος ἀπὸ θυμοῦ τῆς ὀργῆς 20 αὐτοῦ, οὗ ἐθυμώθη ἐν τῷ Ἰούδᾳ ἐπὶ τοὺς παροργισμούς, οὓς παρώργισεν αὐτὸν Μανασσῆς. ἐφ' ὧν χρόνων καὶ

4 IV. Regg. 23, 16 *sqq.* — 14 IV. Regg. 23, 22 II. Chron. 35, 18 I. Esdr. 1, 18. — 16 I. Esdr. 1, 21 IV. Regg. 23, 25 II. Chron. 35, 19. — 22 *cf.* Leo Gramm. *p.* 37, 9.

5 ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ D Suid. — 7 φασιν BFLRV Suid. — 9 βαιθήλ BR *et* Suidae cod. A. — 10 κινήσει ABCFHLM Coisl. 28. — 15 ναυῒ A ναυῆ rell. *praeter* DPR. — 17 κατορθώθη codd. *praeter* BDGPV. — 18 πλήρει Suid. πλήρη B πλήρις AP Coisl. πλήρης rell. — 22 παρόργισεν HP παρόργησεν CF Coisl. *sed in* F ω *m. 1 corr.* — μανασσής D μανnασσῆς HP μανασῆς Coisl. — ἐφ' ὧν χρόνων καὶ τὸ βυζάντιον — ἐκτίσθη καὶ σίβ. — ἐγνωρίζετο codd. *praeter* AP (Leo).

10 τὰς ἐγγαστριμύθους P. — 15 ἀπὸ τῶν χρόνων P.

Σίβυλλα ἡ Σαμωναία ἐγνωρίζετο, καὶ τὸ Βυζάντιον ὑπὸ Βύζου βασιλέως τῆς Θρᾴκης ἐκτίσθη.

[κ΄. Περὶ Ἰωάχαζ.]

Μετὰ δὲ Ἰωσίαν ἐβασίλευσεν Ἰωάχαζ υἱὸς αὐτοῦ καὶ
5 *ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου καὶ ληφθεὶς ὑπὸ Νεχαὼ βασιλέως Αἰγύπτου ἀπήχθη εἰς Αἴγυπτον, ἐν ᾗ καὶ ἀπέθανε βασιλεύσας μῆνας γ΄. ἐφ᾽ οὗ οἱ Ἰσραηλῖται, καθὼς φησιν Ἰώσηπος, ἐκ τοῦ περικρατῆσαι τὴν τοῦ Ἰούδα φυλὴν καὶ κατοικῆσαι τὴν πόλιν Ἱερουσαλὴμ οὗτοι μὲν ἐκλήθησαν*
10 *Ἰουδαῖοι, ἡ δὲ πόλις, ἡ καὶ Σιών, Ἰουδαία, ἥτις πάλαι μὲν Ἰεβοὺς ἐλέγετο διὰ τὸ τὸν Ἰεβουσαῖον κατοικῆσαι τὸν τόπον ἐκεῖνον, Δαυὶδ δὲ Ἱερουσαλὴμ προσηγόρευσεν ἐκ τοῦ συμβεβηκότος τὸ ὄνομα τεχνασάμενος. ἐν ὄρει γάρ ἐστιν ὑψηλοτάτῳ κατῳκοδομημένη, ἐν ᾧ κύριος ὤφθη τῷ Δαυὶδ ἐν*
15 *ἅλωνι Ὀρνᾶ τοῦ Ἰεβουσαίου ἐν τῇ θραύσει τοῦ λαοῦ διὰ τὴν ἄλογον ἀπαρίθμησιν. καὶ τὸ μὲν ὄρος τῇ Ἑβραΐδι φωνῇ λέγεται ἄρ, ἡ δὲ πόλις Σαλήμ. ὁ οὖν Δαυὶδ νέον τόπον εἰς βασίλειον κατασκευάζων Ἀρσαλὴμ ὠνόμασεν, ὅ ἐστιν ὄρος εἰρήνης, Ἱερουσαλὴμ δὲ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν παρε-*
20 *νηνεγμένη κέκληται διὰ τὴν καλλιφωνίαν.*

[κα΄. Περὶ Ἰωακείμ.]

Μετὰ δὲ Ἰωάχαζ ἐβασίλευσεν Ἰωακεὶμ ὁ καὶ Ἐλιακὶμ

---

8 ? Jos. Ant. XI, 173 ?.

1 *σιβύλλα* codd. *praeter* V. — *σαμωναῖα* DGHP *σαμοναῖα* A *σαμοναία* BLR Coisl. *ναμωναῖα* V *σαλμωνέα* F. — 2 *τοῦ βασ.* AR. — *ἐκτίσθη τῆς θρᾴκης* BL Coisl. — 4 *ὁ υἱὸς* HMR. — 5 *νεχαῶ* ACFHM Coisl. — 11 *ἰεβοὺς* N *ἰεβοῦς* BCLRV *ἱεβοῦς* P. — *ἱεβουσαῖον* N Coisl. — 13 *τεχνευσάμενος* R *τεχνησάμενος* P. — 14 *κατωκοδομουμένη* (*κατοικ.* R) CR. — 15 *ἰεβουσαίου* N. — 17 *ἄρ* CH *ἀρ* A. — 18 *ὀνόμασεν* AHMP Coisl. — 22 *ἰωακὶμ* (*ἰ.* P) P Coisl. *ἰωακὴμ* H *et sic fere in sqq.* — *ὁ καὶ*] *καὶ ὁ* HM *καὶ om.* D. — *ὁ καὶ ἐλ. ἀδελφὸς αὐτοῦ om.* R. — *ἐλιακείμ* (-*κὴμ* H) BFNV.

13 *τοὔνομα* P. — 14 *ἐν ἄλω* P. — 16 *ἐφραΐδι* P.

ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου,
καὶ ἐλθὼν Ναβουχοδονόσωρ ὁ διάδοχος Μαροδὰχ καὶ πο- 175 M.
λιορκήσας τὴν Ἰουδαίαν ὑπόφορον αὐτὴν ἐποίησεν. ἀθετή-
σαντος δὲ τὴν φορολογίαν Ἰωακείμ, ἦλθε πάλιν εἰς Ἱερου-
σαλὴμ Ναβουχοδονόσωρ. καὶ τοῦτον χειρωσάμενός τε καὶ 5
ἀνελὼν καὶ ἀπὸ τοῦ τείχους ῥιφῆναι κελεύσας ἄταφον ἐπὶ
πολὺν κατέλιπε χρόνον βασιλεύσαντα ἔτη ια΄. περὶ οὗ φη-
σιν Ἱερεμίας· τάδε λέγει κύριος ἐπὶ Ἰωακεὶμ υἱὸν Ἰωσίου
βασιλέως Ἰούδα· οὐαὶ ἐπὶ τὸν ἄνδρα τοῦτον. οὐ μὴ
κόψονται αὐτόν, ὦ ἀδελφέ, οὐδὲ μὴ κλαύσονται αὐτόν, 10
οἴμοι κύριε, καὶ οἴμοι ἀδελφέ, ἀλλὰ ταφὴν ὄνου ταφήσεται
καὶ συμψηφισθεὶς ῥιφήσεται ἐπέκεινα τῆς πύλης Ἱερουσα-
λήμ. τότε δὲ καὶ Δανιὴλ ἀπήχθη καὶ οἱ τρεῖς παῖδες καὶ
ἄλλοι τοῦ λαοῦ πλεῖστοι καὶ μέρος τῶν σκευῶν κυρίου εἰς
Βαβυλῶνα. 15

[κβ΄. Περὶ Ἰεχονίου.]

Μετὰ δὲ Ἰωακεὶμ ἐβασίλευσεν Ἰεχονίας υἱὸς αὐτοῦ, ὁ
καὶ Ἰωακείμ, διὰ προστάγματος Ναβουχοδονόσωρ καὶ ἐποί-
ησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου. καὶ περὶ τοὺς φόρους
ἀγνωμονήσαντος αὐτοῦ, ἦλθεν αὖθις Ναβουχοδονόσωρ εἰς 20
Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐπολιόρκει ταύτην· πρὸς ὃν Ἰεχονίας ἐξελ-
θὼν σὺν μητρὶ καὶ τέκνοις καὶ τοῖς ἄρχουσιν αὐτοῦ, εἰσῆλ-
θον οἱ μεγιστάνες Ναβουχοδονόσωρ εἰς τὴν πόλιν καὶ ἐξή-
νεγκαν τοὺς θησαυροὺς κυρίου καὶ τοῦ βασιλέως καὶ τὰ
χρυσᾶ σκεύη πάντα, ἃ ἐποίησε Σολομὼν ἐν ναῷ κυρίου. 25
τὸν δὲ Σεδεκίαν ἀντὶ Ἰεχονίου καταστήσας ἀπῴκισεν Ἰεχο-

---

8 Jer. 22, 18; 19.

7 πολὺ ACFHMPV Coisl. — κατέλειπε ON Coisl. — 8 ἰωσία R ὁσίου Coisl. ἄχαζ V. — 10 κόψωνται DP. — οὐδ' οὐ μὴ (οὐδου-μη A) AF οὐ μὴ HM. — 11 καὶ *om.* AD. — 13 δὲ *om.* ABCR. — 17 ἰεχωνίας (ἰεχ. HM ἰέχ. P ἴεχ. A) AHMPV *et sic fere deinceps.* — 20. 21 εἰς τὴν πόλιν ἱερουσαλὴμ CRV.

20 ὁμοίως ἀγνωμον. P.

νίαν εἰς Βαβυλῶνα καὶ τὴν μητέρα καὶ τοὺς ἄρχοντας αὐτοῦ βασιλεύσαντα μῆνας τρεῖς. περὶ οὗ πάλιν Ἱερεμίας ἔλεγεν· ἠτιμώθη Ἰεχονίας ὡς σκεῦος οὗ οὐκ ἔστι χρεία αὐτοῦ, ὅτι ἀπερρίφη καὶ ἐξεβλήθη εἰς γῆν, ἣν οὐκ ᾔδει,
5 *λέγει κύριος. γῆ, γῆ, ἄκουσον λόγον κυρίου. γράψον τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐκκήρυκτον ἄνθρωπον, ὅτι οὐ μὴ αὐξηθῇ ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ ἀνὴρ καθήμενος ἐπὶ θρόνου Δαυὶδ ἄρχων ἔτι ἐν τῷ Ἰούδα.*

176 M. [*κγ'. Περὶ Σεδεκίου.*]

10 *Μετὰ δὲ Ἰεχονίαν ἐβασίλευσε Σεδεκίας πατράδελφος αὐτοῦ καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ περὶ τὴν φορολογίαν ὡσαύτως παρασπονδήσαντος αὐτοῦ, ἦλθε πάλιν Ναβουχοδονόσωρ εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐπολιόρκει αὐτὴν ἔτη β'. καὶ προφητεύσας Ἱερεμίας τὴν ἅλωσιν τῆς πόλεως*
15 *δέσμιος ἐβλήθη ὑπὸ Σεδεκίου ἐν λάκκῳ. μετὰ δὲ τὸ λυθῆναι αὐτὸν τοῦ δεσμοῦ λαβὼν τὴν κιβωτὸν καὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ τὴν τράπεζαν καὶ τὴν λυχνίαν ἐκ τοῦ ναοῦ ἐν λόγῳ κυρίου, μέλλουσαν τὴν πόλιν ἤδη παραλαμβάνεσθαι, κατέκρυψεν ἐν ἀδήλῳ τόπῳ, καὶ οὐχ εὑρέθησαν ἔτι. φησὶ*
20 *δὲ καὶ ἡ τῶν Μακκαβαίων βίβλος· ἐξῆλθεν Ἱερεμίας, χρηματισμοῦ γενηθέντος αὐτῷ, εἰς τὸ ὄρος, οὗ Μωϋσῆς ἀναβὰς ἐθεάσατο τὴν τοῦ θεοῦ κληρονομίαν, καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν τόπον καὶ εὑρὼν οἶκον ἀντρώδη εἰσήνεγκε τὴν κιβωτὸν καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος καὶ τὴν θύραν ἔφραξεν.*
25 *καὶ προσελθόντες τινὲς τῶν συνακολουθούντων ὥστε τὴν ὁδὸν ἐπισημήνασθαι οὐκ ἠδυνήθησαν εὑρεῖν. ὡς δὲ Ἱερεμίας ἔγνω, μεμψάμενος αὐτοὺς εἶπεν· ἄγνωστος ὁ τόπος ἔσται, ἕως ἂν συναγάγῃ ὁ θεὸς ἐπισυναγωγὴν τοῦ λαοῦ, καὶ*

---

3 Jer. 22, 28 *sqq*. — 20—*p*. 247, 3 II. Macc. 2, 4 *sqq*.

24 *ἀνέφραξεν* codd. *praeter* AP (*ἐνέφραξεν* Macc.).

14 *ἐπὶ ἔτη β'* P. — 28 *ἐπισυναγάγῃ* P.

ἔλεος γένηται. καὶ τότε κύριος ἀναδείξει ταῦτα, καὶ ὀφθήσεται ἡ δόξα κυρίου καὶ ἡ νεφέλη, καθὼς καὶ ἐπὶ Μωϋσέως ἐδηλοῦτο. ὁ δέ γε Ναβουχοδονόσωρ παραλαβὼν τὴν πόλιν ἐνέπρησεν αὐτὴν πᾶσαν, τὸν δὲ Σεδεκίαν χειρωσάμενος τὴν μὲν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ κατ' ὀφθαλ- 5 μοὺς αὐτοῦ ἀνεῖλεν, αὐτὸν δὲ ἐκτυφλώσας καὶ δεσμοῖς καθείρξας εἰς Βαβυλῶνα αἰχμάλωτον ἀπήγαγε βασιλεύσαντα ἔτη γ'. περὶ οὗ Ἱερεμίας αὖθις ἔφη· οὕτως εἶπε κύριος ἐπὶ Σεδεκίαν· ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι αὐτὸν εἰς χεῖρας βασιλέως Βαβυλῶνος, καὶ πατάξει αὐτόν. καὶ λήψονται ἐπ' αὐτὸν 10 κατάραν λέγοντες· ποιήσαι σε κύριος ὡς Σεδεκίαν ἐποίησε καὶ ὡς Ἀχιάβ, οὓς ἀπετηγάνισε βασιλεὺς Βαβυλῶνος ἐν πυρί, δι' ἣν ἐποίησαν ἀνομίαν ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐμοιχῶντο τὰς γυναῖκας τῶν πολιτῶν αὐτῶν καὶ λόγον ἐχρημάτισαν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ὃν οὐ προσέταξα αὐτοῖς, φησὶ κύριος. 15

Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ ἔτει τῆς αἰχμαλωσίας ἀπέστειλε Ναβου- 177 M. χοδονόσωρ τὸν Ναβουζαρδὰν ἀρχιμάγειρον αὐτοῦ εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ τὸν μὲν οἶκον κυρίου καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως καὶ τοὺς περιλειφθέντας πάντας οἴκους ἐν τῇ πόλει ἐνέπρησεν, διαρκέσαντα δὴ τὸν θεῖον οἶκον ἀπὸ τῆς πρώ- 20 της οἰκοδομῆς ἔτεσι υμβ'. τοὺς δὲ χαλκοῦς δύο μεγάλους στύλους καὶ τὴν χαλκῆν θάλασσαν καὶ τοὺς ὑποκάτω αὐτῆς

8—15 Jerem. 29 (36), 21 *sqq.*

1 ἴλεος H ἵλεος FM. — ὁ κύριος (*cum* Macc.) codd. *praeter* AP. — ἀναδείξῃ ACFN Coisl. — 3 γε *om.* AR. — 4 ἐνέπρισεν BFHMP. — 9 ἐγὼ *om.* FR. — 11 ποιῆσαι BDFLPRV ποιήσε H Coisl. ποιῆσε M. — σε] σοι C *om.* BV. — πεποίηκε codd. *praeter* AP. — 12 χιάβ A ἀχαάβ N *et* recc. quidam. — ἀπετηγάνησε (ἀπετιγ. C) CLV Coisl. ἐπετηγάνισε F ἀπεκχάνησε A. — 17 ναβουζαρδᾶν BFV. — τὸν ἀρχιμάγειρον PV. — 20 ἐνέπρισεν FHM ἐνέπρησαν A. — δὴ *om.* FR. — 21 μεγάλους δύο στύλους R δύο στ. τοὺς μεγάλους F δύο στύλους (*om.* μεγάλους) B Coisl.

4 χειρωσάμενος ἀποδιδράσκοντα νυκτὸς ἐκ τῆς πόλεως τὴν μὲν P. — 9 αὐτῶι P.

ιβ΄ μόσχους καὶ τὰ ὑποστηρίγματα καὶ πάντα τὸν ἐν ναῷ κυρίου χαλκὸν συντρίψας ἀπήγαγεν εἰς Βαβυλῶνα καὶ μέντοι καὶ τοὺς λέβητας καὶ τὰς θυΐσκας καὶ τὰ πυρεῖα καὶ τὰς χρυσᾶς φιάλας καὶ τὰς ἀργυρᾶς καὶ τὰς χαλκᾶς. καὶ
5 *οὐκ ἦν σταθμὸς τοῦ χαλκοῦ τῶν σκευῶν πάντων, ὧν ἔλαβεν ὁ ἀρχιμάγειρος. τῶν δὲ ἐπιλοίπων Ἰουδαίων τοὺς ἐπισήμους ἀπαγαγὼν πρὸς Ναβουχοδονόσωρ τοὺς μὲν ἐθανάτωσεν, τοὺς δὲ δούλους παρέδωκε τοῖς ἄρχουσιν αὐτοῦ, τὸν δὲ Σεδεκίαν ἐπὶ σκότους κατακλείσας μυλωθρεῖν κατεδίκασεν.*
10 *ἐφ' οὗ γέγονεν ἡ παντελὴς καὶ πρώτη ἅλωσις τῆς Ἱερουσαλὴμ οὐκέτι βασιλευθείσης ὑπὸ Ἰουδαίων, ἀλλ' ὑπὸ τῶν Χαλδαίων κρατηθείσης. τοιγαροῦν τρίτον Ναβουχοδονόσωρ ἐπόρθησε τὴν Ἱερουσαλήμ, ὡς εἴρηται, πρῶτον μὲν ἐπὶ Ἰωακείμ, δεύτερον δὲ πάλιν ἐλθὼν ἐπὶ Ἰεχονίου, τρίτον δὲ*
15 *παραγενόμενος πάλιν ἐπὶ Σεδεκίου τὸν μὲν ναὸν ἐνέπρησεν, τὸν δὲ Σεδεκίαν ἐξετύφλωσε καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ σὺν ἑτέροις πολλοῖς κατέσφαξε καὶ τὸ λοιπὸν ᾐχμαλώτευσε πλῆθος.*
178 M. *Περὶ ὧν καὶ ὁ μέγας Γρηγόριος μνημονεύσας τάδε φησίν· καὶ ἵνα παρῶ δήμους καὶ πόλεις καὶ βασιλείας ἔτι*
20 *δὲ καὶ χοροὺς καὶ στρατοὺς καὶ οἴκους καὶ νηῶν πληρώματα καὶ συζυγίας καὶ ἑταιρείας ὑπὸ μὲν εἰρήνης συνεχο-*

12—17 *cf.* Leo Gramm. *p.* 45, 1. — 18—*p.* 250, 18 Gregor. Naz. Or. de pace I, 16 Migne Tom. 35, 741 C.

3 *πυρῖα* B *πυρία* FLNP Coisl. *πύρια* C *πόρια* A. — 9 *μυλοθρεῖν* CLNPR. — 15 *παραγενάμενος* AHM *et* recc. plerique. — *ἐνέπρισεν* FHM. — 20 *χωροὺς* Coisl. *χώρους* HRV. — 21 *ἑταιρίας* ABDMPR *ἑτερίας* H *ἑτερείας* F.

8 *τοὺς δὲ — ἄρχουσιν αὐτοῦ om.* P. — 9 *κατακλεῖν* P. — 13—15 *Sic in* P: *πρῶτον μὲν ἐπὶ ἰωακὶμ ἦλθε καὶ συνέλαβε τόν τε ἰωακὶμ καὶ τὸν δανιὴλ σὺν τοῖς τρισὶν παισὶν ἔτος ἄγων τῆς βασιλείας πρῶτον, δεύτερον δὲ πάλιν ἐλθὼν ἐπὶ ἰεχονίου ἔλαβεν αὐτόν τε τὸν ἰεχονίαν καὶ τὴν τούτου μητέρα καὶ σὺν τῷ ἄλλῳ πλήθει τὸν προφήτην ἰεζεκιήλ. τρίτον δὲ παραγ. αὖθις ἐπὶ κ. τ. λ.* — 17 *πολλοῖς om.* P. — 18. 19 *ὁ μέγας φησὶ γρηγόριος· καὶ ἵνα* P.

μένας, ὑπὸ δὲ στάσεως καταλυομένας, ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ εἶμι
τῷ λόγῳ καὶ τῶν ἐκείνου παθῶν ὑπομνήσας ὑμᾶς ἐρήσομαι,
τί τῶν συμφορῶν τούτων αἴτιον, ἵνα παιδευθῶμεν τοῖς
ἄλλων κακοῖς τὴν ὁμόνοιαν. οὐχ ἕως μὲν εἰρήνην εἶχον
καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς θεὸν Αἰγύπτῳ τῇ σιδηρᾷ 5
καμίνῳ πιεζόμενοι καὶ ὑπὸ τῆς κοινῆς θλίψεως συναγόμενοι
(ἔστι γὰρ ὅτε καὶ τοῦτο φάρμακον ἀγαθὸν εἰς σωτηρίαν ἡ
θλίψις) λαός τε περιούσιος ἤκουον καὶ μερὶς κυρίου καὶ
βασίλειον ἱεράτευμα καὶ ἔθνος ἅγιον; καὶ οὐ τοῖς μὲν ὀνό-
μασιν οὕτως, τοῖς δὲ ἔργοις ἑτέρως, ἀλλὰ καὶ στρατηγοῖς 10
ἤγοντο ἀγομένοις ὑπὸ θεοῦ καὶ στύλῳ πυρὸς καὶ νεφέλης
ὡδηγοῦντο νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καὶ θάλασσα μὲν αὐτοῖς
διΐστατο φεύγουσιν, πεινῶσι δὲ οὐρανὸς ἐχορήγει τροφήν,
πολεμοῦσι δὲ χειρῶν ἔκτασις ἀντὶ μυριάδων ἦν δι' εὐχῆς
ἐγείρουσα τρόπαια καὶ ὁδοποιοῦσα τὰ ἔμπροσθεν, ποταμοὶ 15
δὲ ὑπεχώρουν τὴν συγγενῆ μιμούμενοι θάλασσαν, καὶ στοι-
χεῖα ἵστατο, καὶ τείχη σάλπιγξι κατεσείετο. καὶ τί δεῖ λέγειν
Αἰγυπτίων πληγὰς τούτοις χαριζομένας, καὶ θεοῦ φωνὰς ἐξ
ὄρους ἀκουομένας, καὶ νομοθεσίαν διπλῆν, τὴν μὲν ἐν
γράμματι, τὴν δὲ ἐν πνεύματι, καὶ τἄλλα οἷς ἐτιμῶντο πά- 20
λαι παρὰ τὴν ἑαυτῶν ἀξίαν. ἐπεὶ δὲ νοσεῖν ἤρξαντο καὶ
κατὰ θεοῦ καὶ κατ' ἀλλήλων ἐμάνησαν καὶ διέστησαν εἰς
μέρη πολλά, τί γίνεται καὶ τί πεπόνθασιν; θρηνεῖ μὲν τού-
τους Ἱερεμίας εἰκότως ἐπὶ τοῖς ἀνηκέστοις πάθεσι καὶ τὴν
ἐπὶ Βαβυλῶνα αἰχμαλωσίαν ὀδύρεται· καὶ γὰρ ἦν ὄντως 25

---

8 Exod. 19, 5; 6.

1 εἶμι P εἴμι Coisl. εἰμὶ AC ἴημι V *et* recc. quidam ἵημι H *et* recc. alii εἴημι DF ἴημοι M οἴμοι B. — 2 ἡμᾶς CDR *om.* A. — 5 καὶ *ante* πρὸς ἀλλ. *om.* AV. — πρὸς τὸν θεὸν codd. *praeter* AP (Greg.). — 8 τε *om.* codd. *praeter* AP (Greg.). τε *post* περιούσιος *repetit* A. — 12 ὁδηγοῦντο ACPV. — 13 φεύγουσα CF. — 14 ἔκτασεις C ἐκτάσεις BV ἐκτάσει R ἔκστασις HMP ἐκστάσεις Coisl. — 17 ἵσταντο BF Coisl. — 20 τὰ ἄλλα HM Coisl. — 22 κατὰ τοῦ θεοῦ codd. *praeter* BFPR. — βαβυλῶνος RV.

23 μὲν *om.* P

θρήνων καὶ ὀδυρμῶν ἄξια. πῶς δὲ οὐ τῶν μεγίστων; τείχη κατεσκαμμένα, πόλις ἠδαφισμένη, ἁγίασμα καθῃρημένον, ἀναθήματα σεσυλημένα, πόδες βέβηλοι καὶ χεῖρες οἱ μὲν τοῖς ἀβάτοις ἐμβατεύοντες, αἱ δὲ καὶ τῶν ἀψαύστων 5 *κατατρυφῶσαι, προφῆται σιγῶντες, ἱερεῖς ἀγόμενοι, πρεσβῦται μὴ ἐλεούμενοι, παρθένοι καθυβριζόμεναι, νεότης πί-* 179 M. *πτουσα, πῦρ ἀλλότριον καὶ πολέμιον, αἵματος ποταμοὶ ἀντὶ τοῦ ὁσίου πυρὸς καὶ αἵματος, Ναζηραῖοι κατασυρόμενοι, καὶ ἵνα ἐξ αὐτῶν εἴπω τι τῶν τοῦ Ἱερεμίου θρήνων· οἱ υἱοὶ* 10 *Σιὼν οἱ τίμιοι καὶ ἀντιτιθέμενοι χρυσίῳ, οἱ τρυφεροὶ καὶ κακῶν ἀπαθεῖς ξένην ὁδὸν ὁδεύοντες. καί· ὁδοὶ Σιὼν πενθοῦσαι παρὰ τὸ μὴ εἶναι τοὺς ἑορτάζοντας. καὶ μικρῷ πρὸ τούτων· χεῖρες γυναικῶν οἰκτιρμόνων οὐ τροφὴν ὀρέγουσαι τέκνοις, τῆς πολιορκίας ἐπικρατούσης, ἀλλ' ἐπὶ τρο-* 15 *φὴν ταῦτα σπαράττουσαι καὶ λιμοῦ φάρμακον τὰ ἑαυτῶν ποιούμεναι φίλτατα. πῶς οὐ δεινὰ ταῦτα καὶ πέρα δεινῶν οὐ τοῖς πάσχουσι τότε μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς νῦν ἀκούουσιν; καὶ ταῦτα μὲν ὡδί.*

Γίνονται οὖν ὁμοῦ τῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ βασιλευσάντων 20 *ἀπὸ Δαυὶδ ἕως Σεδεκίου τὰ ἔτη υϑη', οἱ δὲ βασιλεῖς ὑπῆρχον τὸν ἀριθμὸν κβ', πάντες δὲ ἐξ ἑνὸς ἐγένοντο γένους τοῦ Δαυίδ. ἐφ' ὧν ἦσαν καὶ προφῆται οἵδε· ἐπὶ μὲν Σαοὺλ Δαυὶδ καὶ Σαμουήλ, ἐπὶ δὲ Δαυὶδ Γάδ, Νάθαν, Ἀσάφ, ἐπὶ δὲ Σολομῶντος καὶ τῶν μετ' αὐτὸν Ἀχίας ὁ*

---

9 Thren. 4, 2. — 11 Thren. 1, 4. — 13 Thren. 4, 10.

1 *καὶ ὀδυρμῶν om.* codd. *praeter* APV (Greg.). — 4 *καὶ om.* FN. — 8 *ναζιραῖοι* FRV *et* Coisl. *lit. ex ναζηρ.* — 9 *τοῦ om.* DHP Greg. — 10 *ἀντιθέμενοι* BCHMR. — 16 *φίλτατα* APV Greg. *προσφιλέστατα* rell. — 18 *καὶ ταῦτα μὲν ὡδί om.* FP. — 23 *δὲ om.* codd. *praeter* ABP *ἐπὶ δαυίδ τε* A. — 24 *ἀσάφ* FNPR *et* Coisl. *lit. ex ἀσαφάτ. ἀσαφάτ* rell. — *δὲ om.* codd. *praeter* PR.

12 *μικρὸν* P Greg. — 16 *πέρα δεινὸν* P. — 19—21 *βασιλευσάντων κβ' ἀπὸ δαυὶδ — τὰ ἔτη υϑη'. οἱ δὲ πάντες ἐξ ἑνὸς* P.

Σιλωνίτης, Σαμαίας ὁ Ἀδδώ, ἐπὶ δὲ Ἰωσαφὰτ καὶ τῶν μετ' αὐτὸν Μιχαίας, Ἡλίας, Ἐλισσαῖος, Ἀβδίας, Ἰηοῦ, Ὀζιήλ, Ἐλεάζαρ, Ἀζαρίας, ἐπὶ δὲ Ἐξεκίου καὶ τῶν μετ' αὐτὸν Ὡσηέ, Ἀμώς, Ἡσαΐας, Ἰωνᾶς, ἐπὶ δὲ Ἰωσίου καὶ τῶν μετ' αὐτὸν Ἱερεμίας, Σοφονίας, Ὀλδά, Βαρούχ, ἐπὶ δὲ Σεδεκίου 5 *πάλιν Ἱερεμίας καὶ Ἀμβακούμ. μετὰ δὲ τὴν αἰχμαλωσίαν ἐπὶ Ἰησοῦ τοῦ ἱερέως Ἰωσεδὲκ προφητεύουσιν Ἀγγαῖος καὶ Ζαχαρίας τελευταῖοι προφῆται γενόμενοι. Δανιὴλ γὰρ καὶ Ἰεζεκιὴλ ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ προεφήτευσαν ἐν Βαβυλῶνι.*

[*Βιβλίον Ε'.*] 10 181 M.

[*α'. Περὶ Ἱεροβοάμ.*]

Μετὰ δὲ τὴν διαίρεσιν τῶν δέκα σκήπτρων ἐβασίλευσεν Ἱεροβοὰμ υἱὸς Ναβὰτ ἐκ φυλῆς Ἐφραΐμ, ὁ δοῦλος Σολομῶντος καὶ ἀποστάτης τοῦ ἀποστατήσαντος Ἰσραὴλ ἐν Σαμαρείᾳ καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἐπά- 15 *ταξεν αὐτὸν ὁ θεός, καὶ ἀπέθανεν ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ βασιλεύσας ἔτη μβ'. ποιήσας γὰρ δαμάλεις χρυσᾶς δύο καὶ τὴν μὲν στήσας ἐν Βεθήλ, τὴν δὲ ἐν Δάν, ἔφη πρὸς τὸν λαόν· ἱκανούσθω ὑμῖν ἀναβαίνειν ἐν Ἱερουσαλήμ. ἰδοὺ οἱ θεοί σου, Ἰσραήλ, οἱ ἀναγαγόντες σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου. καὶ* 20 *ἔξωσε τὸν Ἰσραὴλ ἐξόπισθεν κυρίου καὶ ἐξήμαρτεν αὐτοὺς*

---

19 III. Regg. 12, 28.

1 *ἀδδῶ* (*ἀ.* F) ACFHLM. — 2 *ἠλίας* BCRV *ηλίας* A. — *ἀβδιάς* P *αὐδίας* R *ἀβδιοῦ* FV. — *ἰηού* P *ἰνοῦ* (*ἰ.* HM) HMR. — *ὀζιήλ* CFHL *ὀζηήλ* M. — 4 *ὡσηέ — μετ' αὐτὸν om.* N. — *ὠσηέ* F *ὠσιέ* C Coisl. *ὀσιέ* A — *ἀμῶς* CF Coisl. *ἀμῶς* L *ἀμμώς* AB *et* recc. quidam. — 5 *σοφονίας* — 6 *ἱερεμίας om.* R. — 5 *σοφωνίας* ABH *σωφονίας* L *σωφωνίας* M. — *ὀλδά* P *ὀλδᾶ* ABCDH *ὀλδᾶ* F. — 8 *γενόμενοι* P *γενάμενοι* A *om.* rell. — 14 *ἀποστήσαντος* CM *et* recc. quidam. — 18 *βαιθήλ* BR *βηθλεέμ* D. — *δᾶν* AL Coisl. — 21 *ἐξῶσε* RV *ἐξῶσαι* B. — *ἐξόπιθεν* DV.

3 *ἐξεκίου*] *ἰωσίου* P. — 13 *τοῦ σολομῶντος* P. — 17 *μα'* P. — 19 *εἰς ἱερουσαλήμ* P III. Regg.

ἁμαρτίαν μεγάλην, καὶ ἐπορεύθησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐν πάσῃ ἁμαρτίᾳ Ἱεροβοὰμ καὶ ἐλάτρευσαν καὶ προσεκύνησαν τοῖς ματαίοις, ἕως οὗ μετέστησεν αὐτοὺς κύριος ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ εἰς Ἀσσυρίους.

5 *[β΄. Περὶ Ναβάτ.]*

Μετὰ δὲ Ἱεροβοὰμ ἐβασίλευσε Ναβὰτ υἱὸς αὐτοῦ καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου καὶ ἐσφάγη ὑπὸ Βαασὰ βασιλεύσας ἔτη β΄.

[γ΄. Περὶ Βαασά.]

10 *Μετὰ δὲ Ναβὰτ ἐβασίλευσε Βαασὰ καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου καὶ ἐσφάγη ἐν τῷ πολέμῳ βασιλεύσας ἔτη κδ΄.*

182 M. *[δ΄. Περὶ Ἡλά.]*

Μετὰ δὲ Βαασὰ ἐβασίλευσεν Ἡλὰ υἱὸς αὐτοῦ καὶ ἐποί- 15 *ησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου καὶ ἐσφάγη ὑπὸ Ζαμβρὶ βασιλεύσας ἔτη β΄.*

[ε΄. Περὶ Ζαμβρί.]

Μετὰ δὲ Ἡλὰ ἐβασίλευσε Ζαμβρὶ καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου καὶ ἐκαύθη ἐν οἴκῳ προσφυγὼν ὑπὸ 20 *τῶν πολεμίων βασιλεύσας ἔτη ιβ΄.*

[ϛ΄. Περὶ Ἀχαάβ.]

Μετὰ δὲ Ζαμβρὶ ἐβασίλευσεν Ἀχαὰβ υἱὸς αὐτοῦ καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου καὶ ἐσφάγη καὶ ἀπέ-

---

3 *ὁ κύριος* BCLNR Coisl. — 6 *ἐβασίλευσεν ἀβὰτ* HMP. — 7 *βαασᾶ* FH *βαασσὰ* B *βασᾶ* V *σαβαασὰ* D. — 10 *βαασᾶ* FHM *βαασσὰ* L *βαασσᾶ* B *βασὰ* Coisl. *σαβαασὰ* D. — 14 *βαασᾶ* FHM *βαασὰν* DV *βαασσὰ* B *βασὰ* Coisl. — *ἡλᾶ* HP *et ut vid.* F *ἰλᾶ* M *ἡλὰ* R *ἠλᾶ* BV. — 15 *ζαμβρὴ* HMR Coisl. *ζαμβρῆ* BP. — 18 *ἡλᾶ* FH *ἰλᾶ* M *ἡλὰ* RV *ἠλᾶ* B. — *ζαμβρὴ* MR Coisl. *ζαμβρῆ* P *ζαμβρὴς* H *ζαμβρῆς* B. — 22 *ζαμβρὴ* R Coisl. *ζαμβρῆ* BM *ζανβρὴ* H.

3 *ἕως σοῦ* P.

θανεν ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ βασιλεύσας ἔτη κβ'. τῆς
γὰρ γυναικὸς αὐτοῦ Ἰεζάβελ ἀποκτεινάσης τὸν Ναβουθέ,
καὶ οὗτος αὐτοῦ τὸν ἀμπελῶνα λαβών, εἶπεν Ἡλίας ὁ προ-
φήτης πρὸς αὐτόν· τάδε λέγει κύριος· ἀνθ' ὧν ἐφόνευσας
καὶ ἐκληρονόμησας, ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἔλειξαν οἱ κύνες τὸ αἷμα 5
Ναβουθέ, ἐκεῖ λείξουσιν οἱ κύνες τὸ αἷμά σου, καὶ τὴν
Ἰεζάβελ καταφάγονται οἱ κύνες ἐν τῷ προτειχίσματι, καὶ
ἐξολοθρεύσω τοῦ Ἀχαὰβ οὐροῦντα πρὸς τοῖχον καὶ συν-
εχόμενον, ἅπερ εἰσὶ κύων καὶ κάττης ὁ τὸν μῦν θηρεύων.
ὁ τοίνυν Ἀχαὰβ κτίσας πόλεις μεγάλας καὶ ὀχυρὰς καὶ 10 183 M.
οἶκον ἐλεφάντινον ἐν Σαμαρείᾳ θαυμάσιον σφόδρα καὶ
μετὰ ταῦτα ποιήσας πόλεμον πρὸς τοὺς Σύρους, ἀφ' ὧν
πατάξας ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ μυριάδας ιβ' ἤτοι χιλιάδας ρκ' καὶ
τὸν βασιλέα τούτων υἱὸν Ἄδερ συλλαβών, ὃν καὶ περι-
ποιησάμενος καὶ ἀποστείλας παρὰ γνώμην θεοῦ, ἐλέγχεται 15
σαφῶς ὑπὸ Μιχαίου τοῦ προφήτου λέγοντος· τάδε λέγει
κύριος· ἐξαπέστειλας ἄνδρα ὀλέθριον ἐκ χειρός σου. ἡ ψυχή
σου ἀντὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ ὁ λαός σου ἀντὶ τοῦ λαοῦ
αὐτοῦ. καὶ ταῦτα ἀκούσας ἀπῆλθε συγκεχυμένος καὶ ἐκ-
λελυμένος πάνυ. καὶ ἐν τῷ τρίτῳ ἐνιαυτῷ πάλιν ἐξελθὼν 20
εἰς πόλεμον κατὰ τοῦ ἀγνωμονήσαντος καὶ παρασπονδήσαν-
τος βασιλέως Συρίας, καὶ τοῦ Μιχαίου διακωλύοντος αὐτόν,
εἶπε μετ' ὀργῆς πρὸς τοὺς περὶ αὐτόν· συλλαβόντες ἀπό-
θεσθε τοῦτον εἰς οἶκον φυλακῆς, καὶ ἐσθιέτω ἄρτον ὀδύνης
καὶ πινέτω ὕδωρ θλίψεως, ἕως ἂν ἐπιστρέψω μετ' εἰρήνης. 25

4 III. Regg. 20 (21), 19 *sqq.* — 16 III. Regg. 21 (20), 42; 43.
— 23 III. Regg. 22, 27 *sqq.*

2 ἰεζάβελ HMP. — 3 οὕτως codd. *praeter* CDP Coisl. —
ἡλίας BCR. — 5 ἔλιξαν ACDFM ἔληξαν BHP Coisl. — 6 λίξου-
σιν ACFN λήξουσιν BP. — 8 τοῦ] τὸν BR. — καὶ *om.* CF. —
9 κάττις A κάττης *m. 1 corr. ex* κάτης Coisl. κάτης BHLM γάτ-
της F. — 19 καὶ λελυπημένος PR καὶ ἐκλελυπημένος Vat. 153
om. B. — 22 βασιλείας συρίας B βασιλεῖας συρίων ἅς (*sic*) M
βασιλεὶ ἀσσυρίας H. — 23 ἀπόθεσθαι CN ἀποθέσθαι Coisl. —
25 ἂν *om.* codd. *praeter* AP.

καί φησι Μιχαίας· ἐὰν ἐπιστρέψῃς μετ' εἰρήνης, οὐκ ἐλάλησε κύριος ἐν ἐμοί. καὶ εἰσελθὼν ἐν τῷ πολέμῳ καὶ τοξευθεὶς ἀνὰ μέσον τοῦ θώρακος καὶ τοῦ πνεύμονος καὶ ὑποστρέψας διὰ τοῦ ἅρματος καὶ θανών, ἔλειξαν οἱ κύνες ἐκεῖ
5 *εἰς τὸν τόπον τὸ αἷμα αὐτοῦ κατὰ τὸ ῥῆμα, ὃ ἐλάλησε κύριος ἐν χειρὶ Ἡλιοῦ τοῦ προφήτου.*

Περὶ οὗ Θεοδώρητός φησιν· ἄξιον ὄντως διαπορῆσαι, τίνος ἕνεκεν ὁ τοιοῦτος θεῖος προφήτης καὶ ζηλωτὴς διάπυρος καὶ τηλικοῦτος τερατουργὸς τὸν μὲν Ἀχαὰβ παρρη-
10 *σιαστικῶς καὶ ἀνενδοιάστως κατὰ πρόσωπον διήλεγχεν, τῆς δὲ γυναικὸς αὐτοῦ Ἰεζάβελ οὐδὲ ψιλὴν ἀπειλὴν ἐνεγκὼν ὁδὸν ἀπέδρα τεσσαρακοντήμερον. ἀλλὰ δῆλον ὅτι, εἰ καὶ τοιοῦτος ἦν ὁ παναοίδιμος ἐν ταῖς ὑπὲρ ἄνθρωπον θαυματουργίαις, ἀλλ' ἄνθρωπος ὑπῆρχεν οὐκ ἄμοιρος τῆς φυ-*
15 *σικῆς ἀσθενείας, ἄλλως τε καὶ τῆς θείας ἦν οἰκονομίας τὸ δέος. ἵνα γὰρ μὴ τῆς θαυματουργίας τὸ μέγεθος ἐπάρῃ τὸ*
184 M. *φρόνημα, ἐνδέδωκεν ἡ χάρις τῇ φύσει τὴν δειλίαν εἰσδέξασθαι πρὸς ἐπίγνωσιν τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας. τούτου χάριν αὐτῷ καὶ μεμήνυκεν ὁ δεσπότης, ὅτι χιλιάδες ζ' διέμειναν τῆς ἀσε-*
20 *βείας ἐλεύθεραι. πρὸς δὲ τούτοις ἐδίδαξεν αὐτὸν ὡς ἡμερότητι καὶ μακροθυμίᾳ πρυτανεύειν ἐδοκίμασε τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος, καὶ ὅτι ῥᾴδιον ἦν αὐτῷ καὶ κεραυνοὺς καὶ σκηπτοὺς ἐπιπέμψαι τοῖς δυσσεβέσι καὶ κλονῆσαι τὴν γῆν καὶ τάφον αὐτοῖς αὐτοσχέδιον ἐπαφῆναι καὶ βιαίοις ἀνέμοις ἄρδην*

---

3 *ἀναμέσον* AFNPR Coisl. — 4 *ἔλιξαν* ADF Coisl. *ἔληξαν* BCMP *ἐλήξαντο* H. — 6 *ἡλιοῦ* BCRV. — 8 *τοιοῦτος om.* RV. — 10 *ἀνενδιάστως* HM *ἀνενδυάστως* rell. — 12 *τεσσαρακονθήμερον* BFNR, *in* V *θ m. 2 ex τ corr. vid.* — *καὶ εἰ* P *εἰ om.* C. — 13 *ὑπὲρ ἀνθρώπων* CP. — 15. 16 *ἦν τὸ δέος οἰκονομίας* V *οἰκον. ἦν τὸ δέος* FR *ἦν om.* B Coisl., *in* P *m. 1 spr. vers. add.* — 18. 19 *χάριν καὶ μεμήνυκεν αὐτῷ* BV Coisl. *χ. αὐτῷ καὶ ἐμήνυσεν* F. — 21 *τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος* RV.

2 *ἐν ἐμοί. ἀκούσατε λαοὶ πάντες* P. — 5 *εἰς τὸν τόπον om.* P. — *κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου ὃ ἐλάλησεν ἐν χ.* P. — 7 *φησὶ θεοδώρητος* P. — 15 *ἀλλ' ὥστε* P.

πάντα διολέσαι. διό φησιν· καὶ πνεῦμα μέγα καὶ κραταιὸν διαλῦον ὄρη καὶ συντρῖβον πέτρας ἐνώπιον κυρίου. οὐκ ἐν τῷ πνεύματι κύριος. καὶ μετὰ τὸ πνεῦμα συσσεισμός. οὐκ ἐν τῷ συσσεισμῷ κύριος. καὶ μετὰ τὸν συσσεισμὸν πῦρ. οὐκ ἐν τῷ πυρὶ κύριος. καὶ μετὰ τὸ πῦρ φωνὴ αὔρας λεπτῆς, καὶ 5 ἐκεῖ κύριος. διὰ γὰρ τούτων ἔδειξεν, ὅτι μακροθυμία καὶ φιλανθρωπία μόνη φίλη θεῷ, ἕκαστον δὲ τῶν ἄλλων ἡ πονηρία τὴν δικαίαν ὀργὴν ἐφέλκεται. τίνος δὲ χάριν πάλιν καὶ διὰ κόρακος τρέφεται ἄκουσον. ἐπειδὴ γὰρ ὁ θεὸς τὴν δικαίαν τοῦ δικαίου καὶ ζηλωτοῦ κατὰ τῶν παρανόμων 10 Ἰουδαίων ἀγανάκτησιν ἐκμαλάξαι βουλόμενος παρεσκεύασεν αὐτὸν διὰ μισοτέκνου ὀρνέου τρέφεσθαι καὶ τίκτοντος μέν, οὐ τρέφοντος δέ. ὅθεν καὶ Δαυίδ, καίτοι πάσης τῆς κτίσεως φυσικῷ λόγῳ πρὸς τὸν δημιουργὸν ἀποβλεπούσης (οἱ ὀφθαλμοί, γάρ φησιν, πάντων εἰς σὲ ἐλπίζουσιν, καὶ σὺ 15 δίδως τὴν τροφὴν αὐτῶν ἐν εὐκαιρίᾳ) κοράκων ἐμνημόνευσε κατ' ἐξοχὴν λέγων· τῷ διδόντι τοῖς κτήνεσι τροφὴν αὐτῶν καὶ τοῖς νεοσσοῖς τῶν κοράκων τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτόν. μάλιστα μὲν γὰρ πάντα ἡ θεία πρόνοια, φησίν, τρέφει, διαφερόντως δὲ τοὺς νεοσσοὺς τῶν κοράκων τοὺς παρὰ τῶν 20 τεκόντων ἀμελουμένους. ζωύφια γὰρ μικρὰ ταῖς καλιαῖς περιϊπτάμενα τροφὴ γίνεται τούτοις. μονονουχὶ τοίνυν συνεβού-

---

1 III. Regg. 19, 11; 12. — 8—p. 256, 6 Isidor. Pelus. Epp. IV, 43 Migne Tom. 78, 1093 C. — 15 Psalm. 144 (145), 15. — 17 Psalm. 146 (147), 9.

1 καὶ κραταιὸν *om.* B Coisl. καὶ *om.* CFNR III. Regg. — 2 διαλύον F διαλύων ABCN Coisl. — συντρίβον F Coisl. συντρίβων BCN. — 3 συσεισμός NPR Coisl. συσισμός A *et sic in sqq.* — 8 πάλιν χάριν HM *et* recc. quidam χάριν *om.* A. — 9 καὶ *om.* codd. *praeter* APV. — 13 τῆς *om.* FHM. — 15 πάντων φησὶ R Js. φησιν *om.* ABHM Coisl. γάρ φησιν *om.* D. — 17 διδοῦντι ACFN. — 22 τροφὴ γίνεται. μονονουχὶ τούτοις συνεβ. BCNR Coisl. τροφὴ τούτοις γίνεται. δι' αὐτῶν οὖν συνεβ. F.

1 ἅπαντα P.

λευσεν ὁ θεὸς τῷ Ἡλίᾳ ἐπὶ τῆς δικαίας ἐνδείας τοῦ λαοῦ μὴ σφοδροτάτῃ ἀγανακτήσει χρήσασθαι μηδὲ τῆς τοῦ μισοτέκνου πτηνοῦ φιλανθρωπίας τε καὶ ὑπηρεσίας ἀπάνθρωπον ὀφθῆναι καὶ ἀμείλικτον. τὸ μὲν γὰρ διὰ τὴν ἐμήν σε
185 M. 5 πρόσταξιν τρέφει, σὺ δὲ τῆς ἀγανακτήσεως ὅλος γενόμενος πειθήνιος τὰ τῆς φιλανθρωπίας ὑπερεῖδες δίκαια.

[ζ'. Περὶ Ὀχοζίου.]

Μετὰ δὲ Ἀχαὰβ ἐβασίλευσεν Ὀχοζίας υἱὸς αὐτοῦ καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου καὶ πεσὼν ἐκ τοῦ ὑπε-
10 ρῴου τοῦ οἴκου αὐτοῦ καὶ ἀρρωστήσας ἀπέθανε βασιλεύσας ἔτη β'.

[η'. Περὶ Ἰωράμ.]

Μετὰ δὲ Ὀχοζίαν ἐβασίλευσεν Ἰωρὰμ ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου καὶ ἐσφάγη ὑπὸ
15 Ἰοὺ βασιλεύσας ἔτη ιβ'. ὃς ὑποτάξας τὸν Μασὰ βασιλέα Μωὰβ ἦν λαμβάνων ἐξ αὐτοῦ φόρον κατ' ἐνιαυτὸν ἀρνοὺς χιλιάδας ρ' καὶ κριοὺς χιλιάδας ρ'. ἐφ' οὗ ἀνελήφθη ὁ μέγας Ἡλίας, καὶ ἦλθεν Ἄδερ βασιλεὺς Συρίας καὶ περικαθίσας ἐπὶ Σαμάρειαν, γέγονε λιμὸς μέγας, ὥστε πραθῆναι
20 κεφαλὴν ὄνου ἀργυρίων λ'. καὶ ἦν Ἰωρὰμ διαπορευόμενος ἐπὶ τοῦ τείχους, καὶ γυνή τις ἐβόησε πρὸς αὐτόν· σῶσον, κύριε βασιλεῦ. καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν· μὴ σώσαι σε κύριος,

17 *sqq.* IV. Regg. 6, 24 *sqq.*

1 ἠλία BCRV. — 5 ὅλως AFN Coisl. — 6 πειθηνιος *corr. ex* πηθ. P πιθήνιος V πηθήνιος AB πηθίνιος C. — ὑπερεῖδε A Coisl. *sed in* A *m. 1 corr.* — 8 ὀχοζίας FHLMP ὀζοχίας A ὀζίας C. — 13 ὀχοζίαν FHL ὀχωζίαν M ὀζοχίαν A. — 15 ἰοῦ BCFL ἰοῦ P ιοῦ *sine spir.* A ἰηοῦ D ἰνοῦ HM ἠιοῦ V τοῦ ἠοῦ R. — μασᾶ BCFH μαασὰ R βασᾶ LM. — 16 κατ' ἐνιαυτὸν φόρον L φόρον *om.* C. — 18 ἠλίας BCFRV *sine spir.* A. — 22 μὴ σῶσαί σε BDFLP μὴ σῶσαι (*om.* σε) MV ἡμεῖ σώσῃ (*om.* σε) H.

2 σφόδρα τῇ ἀγανακτήσει P. — 5 φησὶ τρέφει P. — 15 ὃς καὶ ὑποτάξας P. — 22 ἀποκριθεὶς *om.* P IV. Regg.

πόθεν σώσω σε; μὴ ἀπὸ τῆς ἅλωνος ἢ ἀπὸ τῆς ληνοῦ; καί φησιν ἡ γυνή· οὐχί, βασιλεῦ, ἀλλ' ἡ γυνὴ αὕτη εἶπέ μοι· δὸς τὸν υἱόν σου, καὶ φαγόμεθα αὐτὸν σήμερον καὶ τὸν υἱόν μου αὔριον. καὶ ἑψήσαντες αὐτὸν χθὲς ἐφάγομεν, καὶ σήμερον τὸν υἱὸν αὐτῆς ἔκρυψεν. ὅπερ ἀκούσας ὁ 5 βασιλεὺς διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ εἶδεν ὁ λαὸς τὸν σάκκον ἐπὶ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ ἔσωθεν. καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν· τάδε ποιήσαι μοι ὁ θεὸς καὶ τάδε προσθείη, εἰ στήσεται ἡ κεφαλὴ Ἐλισσαίου σήμερον ἐπ' αὐτῷ. καὶ ἀποστείλας τὸν τριστάτην, ἐφ' ὃν ἐπανεπαύετο, εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ 10 προφήτης· τάδε λέγει κύριος· αὔριον ὡς ἡ ὥρα αὕτη μέτρον 186 M. σεμιδάλεως σίκλου καὶ δίμετρον κριθῶν σίκλου ἐν ταῖς πύλαις Σαμαρείας. καὶ εἶπεν ὁ τριστάτης· εἰ καταράκτας ποιήσει κύριος, οὐ μὴ ἔσται τοῦτο. ὁ δὲ Ἐλισσαῖός φησιν· ἰδοὺ ὄψει τοῖς ὀφθαλμοῖς σου καὶ ἐκεῖθεν οὐ μὴ φάγῃ. 15 καὶ ἄνδρες λεπροὶ δ' παρὰ τὴν πύλην τῆς πόλεως καθήμενοι καὶ τὸν λιμὸν μὴ φέροντες ἐβουλεύσαντο πρὸς τοὺς ἐναντίους αὐτομολῆσαι, καὶ δὴ ἀναστάντες ἐν τῷ σκότει εἰσῆλθον εἰς τὴν παρεμβολὴν Συρίας, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν ἀνὴρ ἐκεῖ, ὅτι κύριος ἀκουστὴν ἐποίησε τῇ παρεμβολῇ Συ- 20 ρίας φωνὴν ἁρμάτων καὶ ἵππων καὶ δυνάμεως μεγάλης, καὶ ἀπέδρασαν ἐν τῷ σκότει πάντες καταλείψαντες ἅπαντα. καὶ τῶν λεπρῶν τοῦτο διασαφησάντων ἐν τῇ πόλει, ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς γνῶναι, εἰ ἀληθὴς ὁ λόγος. καὶ πορευθέντες ὀπίσω τοῦ βασιλέως Συρίας ἕως τοῦ Ἰορδάνου, καὶ ἰδοὺ 25

1 σώσω σε] σῶσαι σε B σῶσαι FM σῶσε H. — 3 καὶ *ante* φαγόμεθα *om.* codd. *praeter* APV. — φαγώμεθα LPV. — 8 ποιῆσαί DFLMPRV ποιήσει H. — 11 ὡσεὶ ὥρα BLRV ὡσεὶ ἡ ὥρα M. — 13 καταρράκτας NR. — 15 φάγει AHM φαγῇ V φάγης B *et* recc. nonnulli, alii compendio scr. φαγ. φάγεσαι P. — 18 ὑπεναντίους B *et* A *m. 1 corr. ex* ἐναντίους. — 20 τὴν παρεμβολὴν ABC. — 23 τοῦτο] τούτων R *om.* C. — 25 καὶ *om.* CLNR ἴδων καὶ ἰδοὺ F.

10 πρὸς αὐτὸν εἶπεν ἐλισσαῖος τάδε P. — 14 ἐλισσαῖος] προφήτης P. — 15 μὴ *om.* P.

πᾶσα ἡ ὁδὸς πλήρης ἱματίων καὶ σκευῶν, ὧν ἔρριψε Συρία ἐν τῷ θαμβεῖσθαι αὐτούς. καὶ ὑποστρεψάντων τῶν ἀπεσταλμένων ἐξῆλθεν ὁ λαὸς τῆς πόλεως καὶ διήρπασαν τὴν παρεμβολὴν Συρίας, καὶ ἐγένετο μέτρον σεμιδάλεως σίκλου καὶ δίμετρον
5 κριθῶν σίκλου κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου. τοῦ δὲ βασιλέως καταστήσαντος τὸν τριστάτην ἐπὶ τῆς πύλης, συνεπάτησεν αὐτὸν ὁ λαός, καὶ ἀπέθανε μὴ φαγὼν ἐκ τοῦ σίτου κατὰ τὸν λόγον τοῦ προφήτου. καὶ μέντοι καὶ τὸ Ἱεριχούντιον ὕδωρ δι' εὐχῆς ἰάσατο. πικρὸν γὰρ ἦν φύσει καὶ δύσποτον καὶ πρὸς τεκνο-
10 γονίαν ἐμπόδιόν τε καὶ θανατηφόρον ἔσθ' ὅτε καὶ πρὸς ἀρδείαν ἀνεπιτήδειον. ὅπερ εἰς εὐχρηστίαν ἀνθρώποις καὶ κτήνεσι μεταβαλὼν [εἰς] εὐκαρπίας μάλιστα πολλῆς καὶ σωτηρίας ὑπῆρξε τῇ χώρᾳ πρόξενος. ἄχρι γὰρ δεῦρο πλημμυρῶν μεγίστην πιαίνει πεδιάδα καὶ τρέφει παραδείσους καὶ
15 φοινίκων γένη διάφορα μελιτοφόρα, ὧν οἱ πλεῖστοι πατούμενοι καὶ ἀποθλιβόμενοι μέλι πολὺ ἐκχέουσιν. ἔστι γὰρ μελιτοφόρος καὶ ἀρωματοφόρος ἡ χώρα πάνυ φέρουσα κύπρον καὶ μυροβάλανον καὶ ὀποβάλσαμον ὅτι πλεῖστον, ἥτις δι' ὀλίγων καρπῶν καὶ ἀνθρώποις ἐπιθυμητῶν εὖ μάλα τῷ
20 παραδείσῳ ποσῶς παρεικάζεται.

Περὶ οὗ φησι καὶ ὁ μέγας Ἀναστάσιος Θεουπόλεως·

8—20 *cf.* Joseph. Bell. Jud. IV, 459 *sqq.* — 21—*p.* 259, 18 Anast. Sin. Quaest. 127 Migne Tom. 89, 780 B.

3 διήρπασε BR. — 6 ὁ λαὸς αὐτόν L αὐτὸν *om.* C. — 7 τὸν λόγον] τὸ ῥῆμα codd. *praeter* AP. — 8 ἱεριχούντειον BDRV. — 11 ἐπιτήδειον CFHMV *m. 2 corr. in* CV *m. 1 ut vid. in* F. — 12 εὐκαρπίας—πολλῆς BFR εἰς εὐκαρπίας—πολλῆς CLNV εἰς *eras. in* LV εἰς εὐκαρπίαν—πολλὴν A εἰς εὐκαρπίαν—πολλοῖς P. — 13 πρόξενον BCHMRV *et* L *sed -ον m. 2 ex -ος corr. vid.* — πλημμυροῦν B. — 18 ὀποβάλσαμον CFLNP ὀπὸν βαλσάμων B. — 19 ἐπιθυμητὸν BRV. — 20 ποσῶς *om.* N.

5 κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου *ante* καὶ δίμετρον *ins.* P. — 12 καὶ σωτηρίας *om.* P. — 14 τρέφει ἐν αὐτῷ παραδείσους P. — 15 διάφορα καὶ μελ. P. — 16 πολὺν P. — 19 καὶ *om.* P. — 21 καὶ *om.* P.

φασὶν οἱ ἀκριβεῖς τῆς οἰκουμένης κοσμογράφοι, ὅτι περ 187 M.
ἀνατολικώτερος πάσης τῆς οἰκουμένης καὶ ὥσπερ θυσιαστή-
ριον αὐτῆς ὑπάρχει ὁ παράδεισος, οὗ αἱ χῶραι τῶν ἐσωτά-
των Ἰνδῶν πλησιάζουσαι, πάντες σχεδὸν οἱ καρποὶ εὐωδέ-
στατοί εἰσι καὶ ἀρωματώδεις. διὰ γὰρ αὔρας τῶν ἀνέμων 5
κατακομιζομένης καὶ μεταδιδομένης αὐτοῖς τῆς εὐωδίας ἐκ
τῶν τοῦ παραδείσου φυτῶν συλλαμβάνουσιν ὥσπερ τὰ τῶν
ἀλλήλοις πλησιαζόντων φοινίκων καὶ μεταδιδόντων διὰ τῶν
ἀνέμων ἀλλήλοις ἐκ τῶν ἀρρένων τὸ σπερμογόνον ἄνθος.
πᾶσα τοίνυν εὐωδία καὶ μάλιστα ἡ διὰ τῶν Ἰνδικῶν ἀρω- 10
μάτων χωρίς τινος ὑγρᾶς ἐλαίου ἢ ἄλλων τοιούτων σκευα-
ζομένη ὑγιοποιὸς καὶ συγκρατικὴ τοῦ ἀνθρωπείου σώματός
ἐστιν, ὥσπερ καὶ τὸ ἔμπαλιν φθοροποιὸς καὶ λοιμώδης ἡ
δυσωδία. ὅθεν δὴ καί τις τῶν ἰατροσοφιστῶν ἀκριβὴς
ἄγαν ἔφασκεν, ὅτι, εἰ καταλάβοι τὸν τελευτῶντα πρὸ τοῦ 15
παρατραπῆναι τὸν νοῦν δύνασθαι διά τινος αὐτὸν κατα-
σκευῆς ἀρωμάτων ἐπὶ ὥραν ποιῆσαι νηφάλιον τὸν λογισμὸν
αὐτοῦ ἔχειν καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν ἐκλαλῆσαι καὶ διαθέσθαι.
ὅπερ οὖν καὶ ἡμεῖς πείρᾳ τοῦτο παρειλήφαμεν καὶ αὐτόπται
γεγόναμεν, μαρτυροῦσι δὲ καὶ ἄλλοι πλεῖστοι μέχρι τῆς δεῦρο 20
τοῦτο γινόμενον βλέποντες ὑπὸ τῶν ἀκριβῶς καὶ περιεσκεμ-
μένως τὴν ἐπιστήμην ἐξησκημένων.

1 φασὶ καὶ οἱ R φησὶν οἱ C φασὶν *hic om. et* φησίν (*m. 1 ex* φασι *litt. corr.*) *post* κοσμογράφοι *ins.* A. — 6 αὐτῆς CR. — 9 σπερμόγονον APV *et* recc. plerique. — 11 κατασκευαζομένη HMV. — 12 ὑγιοποιὸς FPR Anast. ὑγιοποιὴς rell. — ἀνθρωπίου CFLN *in* DL *corr.* ἀνθρωπίνου AR. — 13. 14 ἡ δυσωδία φθοροποιὸς (πάντων *add.* P) καὶ λοιμώδης FP (Anast.). — 16 αὐτῶν ALR. — 17 νηφάλαιον (νιφ. A) APR.

1 ὅθεν φασὶν οἱ P (Anast.). — 2 καὶ *om.* P Anast. — 3 ὁ παράδεισος ὑπάρχει. ἐφύτευσε γάρ φησιν ὁ θεὸς παράδεισον ἐνεδὲμ κατὰ ἀνατολὰς ὥτινι ἐχώραι τῶν ἐσωτ. P (Anast.). — 4 οἱ καρποὶ σχεδὸν P. — 6 ἐκ τῆς τῶν P. — 7 παραδ. εὐωδεστάτων φυτῶν P Anast. — 8 διὰ μετὰ διδόντων P. — 8. 9 ἀλλήλοις διὰ τῶν ἀνέμων P Anast. — 15 ὅτι *om.* P Anast. — ἀποθνήσκοντα P Anast. — 18 ἔχειν *om.* P. — 20 γεγόναμεν, ὡς καὶ ἄλλοι πλ. θεόμενοι μαρτυροῦσι μέχρι δεῦρο τοῦτο γινόμενον ὑπὸ P.

12 ὑγιοποιός de Boor: ὑγιοποιής, ut praebet consensus meliorum codicum, recte defend. Praechter, Byz. Zeitschr. 15, 319.

[θ'. Περὶ Ἰηοῦ.]

Μετὰ δὲ Ἰωρὰμ ἐβασίλευσεν Ἰηοῦ υἱὸς Ναμεσίου, καὶ εἰσερχόμενος ἐν τῇ πόλει Σαμαρείας παρέκυψεν Ἰεζάβελ διὰ τῆς θυρίδος περικεκαλλωπισμένη. ὁ δὲ βασιλεὺς προστάξας
5 *τοῖς εὐνούχοις αὐτῆς κατακρημνίσαι αὐτήν, κατεπατήθη ὑπὸ τῶν ἵππων καὶ κατεβρώθη ὑπὸ τῶν κυνῶν. πατάξας δὲ καὶ τοὺς ο' υἱοὺς Ἀχαὰβ καὶ τοὺς περιλειφθέντας αὐτοῦ πάντας ἐν Σαμαρείᾳ κατὰ τὸ ῥῆμα Ἡλιοῦ, καὶ συναθροίσας ἅπαν τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ ἔφη πρὸς αὐτοὺς μετὰ πανουρ-*
10 *γίας· Ἀχαὰβ μὲν ἐδούλευσε τῷ Βάαλ ὀλίγα, Ἰηοῦ δὲ πολλὰ*
188 M. *δουλεύσει αὐτῷ. καὶ νῦν πάντας καλέσατε πρός με τοὺς προφήτας καὶ ἱερεῖς τοῦ Βάαλ, ὅτι μεγάλη μοι θυσία τῷ Βάαλ. πᾶς γὰρ ὃς ἂν ἀπολείψῃ οὐ ζήσεται. συναθροισθέντες οὖν ἅπαντες, καὶ τοῦ εἰδωλείου πλησθέντος στόμα*
15 *πρὸς στόμα, φησὶν ὁ βασιλεὺς τοῖς δούλοις τοῦ Βάαλ· ἐρευνήσατε ἀκριβῶς, εἰ ἔστι μεθ' ὑμῶν τῶν δούλων κυρίου τις. καὶ μηδενὸς εὑρεθέντος, ἐκέλευσε τοῖς ὑπουργοῖς αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξαν πάντας ἐν στόματι ῥομφαίας, καὶ τὸν Βάαλ καὶ τὰ αὐτοῦ πάντα ἐνέπρησεν. πλὴν οὐκ ἐφύλαξεν εἰς τέλος*
20 *πορεύεσθαι ἐν νόμῳ κυρίου καὶ ἐσφάγη ἐν τῷ πολέμῳ βασιλεύσας ἔτη κη'.*

---

6 IV. Regg. 10, 17 *sqq.*

2 *ἰνοῦ* HM *ἠοῦ s. ἠοὺ* R. — *ἀμεσίου* MR. — 3 *εἰσερχομένου* CNRV *εἰσερχομένου αὐτοῦ* F *εἰσερχομν compendio scr.* B. — 5 *τοὺς εὐνούχους* CF. — *καὶ* (*bis scr. in* C) *καταπατήθη* (*sic*) CR. — 7 *καὶ ante τοὺς om.* codd. *praeter* AP. — *ο' om.* AHM. — 8 *ἠλιοῦ* BCPRV. — *συναθροίσας δὲ ἅπαν* ABCNV *συναθρ. ἅπαν* R. — 10 *μὲν om.* N. — *ἰνοῦ* HM. — 13 *ἀπολείψεται* (*-ψηται* M) AN. — 14 *εἰδωλίου* ACDFHLV codd. Suidae *v. Ἰηοῦ. m. 2 corr. in* L.

4 *βασιλεὺς om.* P. — 5 *αὐτῆς καὶ κατακρημνήσαντες αὐτὴν κατεπ.* P. — 9 *τοῦ λαοῦ om.* P. — 12 *θυσία μοι* P. — 15 *ὁ βασιλεὺς*] *ἰηοῦ* P. — 16 *τις om.* P. — 17. 18 *κελεύσας ἐπάταξε* (*om. τοῖς ὑπ. αὐτοῦ καὶ*) P.

[ι'. Περὶ Ἰωάχας.]

Μετὰ δὲ Ἰηοῦ ἐβασίλευσεν Ἰωάχας υἱὸς αὐτοῦ καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου καὶ ἀπέθανε βασιλεύσας ἔτη ιζ'.

[ια'. Περὶ Ἰωάς.] 5

Μετὰ δὲ Ἰωάχας ἐβασίλευσεν Ἰωὰς υἱὸς αὐτοῦ καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου καὶ ἀπέθανε βασιλεύσας ἔτη ιδ'. ἐφ' οὗ Ἐλισσαῖος ἐτελεύτησε προφητεύσας τῷ Ἰωὰς τὴν προτέραν διὰ συμβόλων κατὰ Σύρων νίκην ἐπιτρέψας αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν τοξεῦσαι πεντάκις. καὶ τὸ μὲν τρίτον εὐστόχως 10 ἔρριψεν, τὸ δὲ τέταρτον ἠστόχησεν. καὶ προφητεύει αὐτῷ ἕως τρίτης συμβολῆς νικῆσαι τοὺς Σύρους, τὰς δὲ ἑτέρας ἡττηθῆναι. εἰ γὰρ ἄχρι τῶν πέντε τὰ βέλη ἐπὶ τῆς γῆς εὐστόχως ἐβεβλήκει, πεντάκις ἂν παραταξάμενος τὴν Σύρων ἀρχὴν κατέλυσεν. ὅστις ἀξιάγαστος προφήτης τελευτήσας 15 καὶ ταφεὶς ἔν τῳ μνήματι, ἐν αὐτῷ τῷ μνήματι μονόζωνοι Μωαβιτῶν νεκρὸν θάψαντες, καὶ τοῖς ὀστέοις τοῦ μακαρίου προφήτου πλησιάσας ἀνέστη.

[ιβ'. Περὶ Ἱεροβοάμ.] 189 M.

Μετὰ δὲ Ἰωὰς ἐβασίλευσεν Ἱεροβοὰμ υἱὸς αὐτοῦ καὶ 20 ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου καὶ ἀπέθανε βασιλεύσας ἔτη λδ'.

[ιγ'. Περὶ Ἀζαρίου.]

Μετὰ δὲ Ἱεροβοὰμ ἐβασίλευσεν Ἀζαρίας υἱὸς αὐτοῦ καὶ

---

2 ἰοῦ L ἠοῦ et ἠοὺ recc. quidam ἰνοῦ HM. — ἰωάχας HM ἰωάχαζ R. — 4 κζ' ABCFLV ζ' R. — 6 ἰωάχας HM ἰωάχαν P ἰωάχαζ R. — ἰωᾶς BF ἰωᾶς HM. — 8 ἰωᾶς CF ἰωᾶς HM. — 12 συμβουλῆς AHLM *lit. corr. in* L. — 14 ἂν *om.* N. — 16 ἐν τῷ BCLNRV τῳ *om.* F. — 20 ἰωᾶς F ἰωὰς P ἰωᾶς HM ἰωᾶν R.

9 συμβόλου P. — 11 προφητεύειν P. — 14 παραταξάμενον P. — 15—18 ὅς γε θανὼν μακαρίως καὶ ταφεὶς τῷ ἑξηκοστῷ ἔτει τῆς τελευτῆς αὐτοῦ μονόζ. μωαβητῶν ἐν τῷ τάφῳ αὐτοῦ θάψ. τινα καὶ τ. ὀστ. τοῦ προφήτου πλ. ὁ νεκρὸς ἀνέστη P.

ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου καὶ ἐσφάγη ὑπὸ Σελοὺμ βασιλεύσας μῆνας ϛʹ.

[*ιδʹ. Περὶ Σελούμ.*]

Μετὰ δὲ Ἀζαρίαν ἐβασίλευσεν ὁ Σελοὺμ καὶ ἐποίησε τὸ 5 *πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου καὶ ἐσφάγη ὑπὸ Μαναῒμ βασιλεύσας μῆνα αʹ.*

[*ιεʹ. Περὶ Μαναΐμ.*]

Μετὰ δὲ Σελοὺμ ἐβασίλευσε Μαναῒμ καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου καὶ ἐσφάγη ὑπὸ Φακεσία βασιλεύ- 10 *σας ἔτη ιʹ.*

[*ιϛʹ. Περὶ Φακεσία.*]

Μετὰ δὲ Μαναῒμ ἐβασίλευσε Φακεσίας υἱὸς αὐτοῦ καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου καὶ ἐσφάγη ὑπὸ Φακεὲ βασιλεύσας ἔτη βʹ.

15 [*ιζʹ. Περὶ Φακεέ.*]

Μετὰ δὲ Φακεσίαν ἐβασίλευσε Φακεὲ καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου καὶ ἐσφάγη ὑπὸ Ὠσηὲ βασιλεύσας 190 M. *ἔτη κʹ. ἐντεῦθεν διδασκόμεθα ὡς τοὺς πονηρίᾳ συζῶντας δι' ἀλλήλων ὁ θεὸς κολάζειν εἴωθεν καὶ τῷ πονηροτέρῳ* 20 *τὸν πονηρὸν παραδίδωσιν οἷόν τισι δημίοις αὐτοῖς κεχρημένος.*

[*ιηʹ. Περὶ Ὠσηέ.*]

Μετὰ δὲ Φακεὲ ἐβασίλευσεν Ὠσηὲ ἔτη θʹ καὶ ποιήσας τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, ἦλθε Σαλμανασὰρ βασιλεὺς

18—21 Theodoret. in III. Regg. Quaest. 48 Migne Tom. 80, 721 B.

4 *ὁ om.* BFR. — 5 *μαναὴμ* AH *μαναεὶμ* M *ναῒμ* B. — 6 *μῆναν* BCHR. — 8 *μαναὴμ* AHM. — 9 *φακεσίου* N. — 12 *μαναὴμ* A. — 17 *ὡσηὲ* C *ὡσιὲ* F *ὁσιὲ* AHM. — 23 *ὡσηὲ* CP *ὡσιὲ* F *ὁσιὲ* AHM. — *ἐποίησε — καὶ* (*καὶ om.* BR) *ἦλθε* BFR. — 24 *σαλαμανασὰρ* ABCL *σαλαμανάσαρ* N *σαλανάσαρ* V.

Ἀσσυρίων ἐπὶ Σαμάρειαν καὶ ἀπῴκισεν αὐτὴν διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν τὰς μεγάλας. καὶ γὰρ ἐποίησαν δύο χρυσᾶς δαμάλεις καὶ προσεκύνησαν καὶ ἐλάτρευσαν αὐταῖς καὶ τῷ Βάαλ καὶ διῆγον τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν ἐν πυρὶ καὶ ἐμαντεύοντο καὶ οἰωνίζοντο καὶ ἐφαρμακεύοντο. 5 *καὶ ἀπώσατο αὐτοὺς κύριος ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ οὐχ ὑπελείφθη πλὴν φυλὴ Ἰούδα μονωτάτη, καί γε Ἰούδας οὐκ ἐφύλαξε τὰς ἐντολὰς κυρίου, ἀλλ' ἐπορεύθησαν ἐν ταῖς ἁμαρτίαις Ἰσραήλ. καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς κύριος εἰς χεῖρας ἁρπαζόντων αὐτούς, καὶ ἀπῳκίσθησαν εἰς Ἀσσυρίους. καὶ* 10 *ἀπέστειλε βασιλεὺς Ἀσσυρίων ἔθνη δ΄, τοὺς Κουδιαίους καὶ Κουθιαίους καὶ Σεφαρουαίους καὶ Ἀναγαναίους, καὶ κατῳκίσθησαν ἐν ταῖς πόλεσι Σαμαρείας, καὶ πέμψας κύριος ἐπ' αὐτοὺς λέοντας, ἀνήλισκον αὐτούς. καὶ ἀνήγγειλαν τῷ βασιλεῖ Ἀσσυρίων ὅτι· τὰ ἔθνη ἃ ἐκάθισας ἐν πόλεσι Σα-* 15 *μαρείας οὐκ ἔγνωσαν τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ τῆς γῆς ἐκείνης, καὶ ἀπέστειλεν εἰς αὐτοὺς λέοντας, καὶ ὀλοθρεύονται. καί φησιν ὁ βασιλεύς· ἀπαγάγετε ἐκεῖ τινας, καὶ φωτιοῦσιν αὐτοὺς τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ. καὶ ἀποστείλας ἕνα τῶν ἱερέων, ὧν ἀπῴκισαν ἀπὸ Σαμαρείας, ἦν φωτίζων αὐτοὺς ὁ ἱερεὺς* 20 *φοβεῖσθαι τὸν κύριον, καὶ ἐφοβοῦντο τὸν κύριον καὶ τοῖς θεοῖς αὐτῶν ἐλάτρευον καὶ κατῴκησαν ἐκεῖ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. ἐπανελθόντες οὖν οἱ Ἰουδαῖοι ζηλοτύπως εἶχον* 191 M *πρὸς αὐτοὺς ἅτε ἀλλοφύλους καὶ οὐ συνεχρῶντο αὐτοῖς,*

---

2 *sqq.* IV. Regg. 17, 16 *sqq.* — 23—*p.* 264, 6 *cf.* Leo Gramm. *p.* 43, 2 *cf.* Theodoret. in III. Regg. Quaest. 48 Migne Tom. 80, 721 B. — 24 Joh. 4, 9.

1 *ἀπῴκησεν* DHP *ἀπόκεισεν* C *ἀπέκλεισεν* A *ἀπέκλησεν* L. — 10 *ἀποικίσθησαν* AP. — 13. 14 *ἐπ' αὐτοὺς κύριος* N. — 20 *ὃν ἀποίκησεν* A *τῶν ἀπωκησάντων* (*ἀποκ.* HM) N.

9 *τοῦ ἰσραὴλ* P. — 14 *ἐν αὐτοῖς* P. — *ἀνήγγειλαν*] *εἶπαν* P. — 15 *ὅτι om.* P. — 16 *ἐκείνης om.* P. — 18 *ἀπάγεται* P. — 19 *τοῦ θεοῦ τῆς γῆς* P.

ἀλλ' ἀπὸ τοῦ Σόμωρ τοῦ ὄρους ἐκάλουν αὐτοὺς Σαμαρείτας. οἵ γε τὰ Μωϋσέως μόνα δεχόμενοι βιβλία τῶν λοιπῶν γραφῶν οὐ πολὺν ἐποιοῦντο λόγον, κἀντεῦθεν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους φιλονείκως διακείμενοι πατέρα τὸν Ἀβραὰμ ἐπε-
5 γράφοντο ἅτε ἀπὸ τῆς Χαλδαίας ὁρμώμενον, ἀφ' ἧς καὶ αὐτοὶ γεγόνασιν. διὸ δὴ καὶ ἡ Σαμαρεῖτις πρὸς τὸν κύριον ἔλεγεν· οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσεκύνησαν, τοὺς περὶ τὸν Ἀβραὰμ ὑπεμφαίνουσα, ἔνθα τὸν υἱὸν ἐκεῖνος εἰς ὁλοκάρπωσιν ἀνήνεγκεν.

10 Οἱ δὲ ἐν Σαμαρείᾳ βασιλεύσαντες ὑπῆρχον τὸν ἀριθμὸν ιη' ἀπὸ Ἱεροβοὰμ ἕως τοῦ εἰρημένου Ὡσηέ, ἐφ' οὗ πέπαυται καὶ ἀπώλετο Σαμάρεια, καὶ Ἀσσύριοι κατῴκησαν ἐκεῖ, ὡς εἴρηται, ἐξ ὧν οἱ αἱρετικοὶ Σαμαρεῖται καὶ Σαδδουκαῖοι πεφήνασιν. γίνονται οὖν ὁμοῦ τὰ πάντα ἔτη σνγ'. καὶ ἐκ
15 διαφόρων μὲν ἐγένοντο γενῶν, ἅπαντες δὲ τὸ πονηρὸν ἐποίησαν ἐνώπιον κυρίου κατὰ τὴν ἁμαρτίαν Ἱεροβοάμ.

[Βιβλίον ϛ'.]

[α'. Περὶ Ναβουχοδονόσωρ.]

Μετὰ δὲ τοὺς προειρημένους Ἀσσυρίων βασιλεῖς ἐβασί-
20 λευσεν, ὡς εἴρηται, Ναβουχοδονόσωρ ἔτη κδ', ὃς καὶ τὴν Ἱερουσαλὴμ ἐκράτησεν ἔτη ζ', καὶ πόλιν μεγίστην εἰς Βαβυλῶνα κτίσας ἐξ ὀπτῆς πλίνθου καὶ λίθων λελαξευμένων

---

7 Joh. 4, 20.

1 σόμωρ CDL σομὼρ P σόμορ BV σομὸρ R σομορ *sine acc.* A σώμορ HM. — τὸ ὄρους A τὸ ὄρος CLNRV. — 4 φιλονίκως ACHMP. — ἀπεγράφοντο BCDMV ὑπεγράφοντο H — 8 καὶ τοὺς AB. — 11 ὡσηέ CDL *et* recc. plerique ὁσιέ AHM — 12 σαμαρεία CDH σαμαρία A. — 14 ὁμοῦ *om.* BCNLR. — 20 μδ' R κζ' L. — καὶ *om.* N.

6. 7 ἔλεγε πρὸς τὸν κύριον P. — 8 τὸν *om.* P. — 10 τῶν δὲ ἐν σ. βασιλευσάντων ιη' ἀπὸ ἱερ. P *qui v.* 14 οὖν *om.*

ἐχόντων ἀνὰ πηχῶν γ΄ τὸ πλάτος καὶ τὸ μῆκος ἀνὰ πηχῶν ς΄, τὸ μὲν περίμετρον αὐτῆς ἐποίησε σταδίων μ΄ γινόμενα μίλια ς΄ ἥμισυ, τὸ δὲ ὕψος τοῦ τείχους πηχῶν π΄ καὶ τὸ πλάτος πηχῶν λ΄, καὶ τοὺς πύργους ἔστησεν ἐπὶ ταῖς πύλαις αὐτῆς ἀνὰ πηχῶν ρ΄ τὸ ὕψος καὶ τὸ πλάτος ἀνὰ πηχῶν ξ΄, καὶ 5 ἐποίησε τὰς πύλας αὐτῆς χαλκᾶς καὶ διεγειρομένας εἰς ὕψος 192 M. ἀνὰ πηχῶν ν΄ καὶ τὸ πλάτος πηχῶν κ΄ εἰς ἐξόδους καὶ εἰσόδους λαοῦ αὐτοῦ. πλησίον δὲ τῆς πόλεως ὤρυξε κινστέρναν καὶ ᾠκοδόμησε καὶ περιετείχισεν αὐτὴν ἀξιολόγως τὸ περίμετρον αὐτῆς ἔχουσαν στάδια μ΄, τὸ δὲ βάθος ὀργυίας μ΄. 10 ὡσαύτως κατεσκεύασε καὶ ἄλλο ἔργον ἀξιάγαστον. ἐγείρας γὰρ ἀναλήμματα λίθινα ὑψηλότατα σφόδρα καὶ παντοδαπὰ καταφυτεύσας ὕπερθεν δένδρα καρποφόρα ὡς ὅμοια δασυτάτοις ὄρεσι κρεμαστὸν παράδεισον αὐτὸν ἐπωνόμασεν, εἰς ὃν ἡ γυνὴ αὐτοῦ περιπολοῦσα καὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἐκείνην 15 ἐποπτεύουσα κατετέρπετο ὑπ' οὐδενὸς ὁρωμένη. αὕτη ἐστὶν ἡ πόλις, περὶ ἧς διαπορευόμενος ἔφη μετ' ἐπάρσεως πολλῆς καὶ ἀλαζονείας· οὐχ αὕτη ἐστὶ Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, ἣν ἐγὼ εἰς οἶκον βασιλείας ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος μου εἰς τιμὴν

11—16 Berosus ap. Joseph. ctr. Ap. I, 141. — 18 *sqq.* Dan. 4, 27 *sqq.*

1 ἀνατριῶν πηχῶν πλάτος A ἀνὰ πηχ. τρεῖς τὸ πλ. B. — 2 καὶ τὸ μὲν περίμ. AFV *et* recc. nonnulli. — σταδίους HL *et* recc. quidam σταδ. *comp. scr.* recc. rell. — γενόμενα A γινομένων BF. — μήλια AP μηλίων F. — 4 πύργους αὐτῆς B πύργους αὐτοῦ P. — 6 καὶ *om.* AFV. — 8 κηστέρναν P γηστέρναν AC. — 10 ὀργυίας P *et* recc. quidam ὀργυῖας A *et* recc. alii ὀργύας CDLV *et* recc. nonnulli ὀργίας M ὀργυὰς B ὀρύγας F. — 12 ἀναλήματα FLMPV ἀναλίματα ACDHR ἀναλύματα B *sed* ματα *m. 2 ut vid. in lacuna.* — ὑψηλὰ F Jos. — 16 ὑποπτεύσασα BMR κατοπτεύσασα F. — ὑπὸ μηδενὸς BL.

1 ἐχόντων *post* πλάτος *ins.* P. — ἀνὰ πηχῶν ς΄ τὸ μῆκος P. 5 τὸ *ante* ὕψος *om.* P. — 8. 9 ὀρύξας — οἰκοδομήσας — περιτειχίσας P *qui v.* 11 ὡσαύτως *om.* — 10 αὐτῆς *om.* P. — καὶ τὸ βάθος P. — 16 αὕτη δέ ἐστιν ἡ πόλις ἐκείνη P. — 17 πολλῆς *om.* P.

*τῆς δόξης μου ᾠκοδόμησα; καὶ ἔτι τοῦ λόγου ἐν τῷ στό-
ματι αὐτοῦ ὄντος, φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐγένετο· σοὶ λέγε-
ται, Ναβουχοδονόσωρ, ἡ βασιλεία σου παρῆλθεν ἀπό σου,
καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐκδιώξουσί σε, καὶ μετὰ θηρίων ἡ
5 κατοίκησίς σου, καὶ χόρτον ὡς βοῦν ψωμιοῦσί σε, καὶ ἑπτὰ
καιροὶ ἀλλαγήσονται ἐπί σε, ἕως οὗ γνῷς ὅτι κυριεύει ὁ
ὕψιστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων καὶ ᾧ ἐὰν δόξῃ
δώσει αὐτήν. καὶ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὁ λόγος συνετελέσθη ἐπὶ
Ναβουχοδονόσωρ καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐξεδιώχθη καὶ
10 χόρτον ὡς βοῦς ἤσθιεν, καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ
τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐβάφη, ἕως οὗ αἱ τρίχες αὐτοῦ ὡς λέοντος
ἐμεγαλύνθησαν καὶ οἱ ὄνυχες ὡς ὀρνέου. μετὰ δὲ ταῦτα
πάλιν φησὶν ὁ αὐτὸς περὶ τῆς ἑαυτοῦ ἀποκαταστάσεως· ἐν
τῷ καιρῷ ἐκείνῳ αἱ φρένες μου ἐπεστράφησαν ἐπ' ἐμὲ καὶ
15 εἰς τιμὴν τῆς βασιλείας μου ἦλθον, καὶ ἡ μορφή μου ἐπέ-
στρεψεν ἐπ' ἐμέ, καὶ οἱ τύραννοί μου καὶ οἱ μεγιστάνες μου
ἐζήτουν με, καὶ ἐπὶ τὴν βασιλείαν μου ἐκραταιώθην, καὶ
μεγαλωσύνη περισσοτέρα προσετέθη μοι. νῦν οὖν ἐγὼ Να-
193 M. βουχοδονόσωρ αἰνῶ καὶ ὑπερυψῶ καὶ δοξάζω τὸν βασιλέα
20 τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἀληθινὰ καὶ αἱ
τρίβοι αὐτοῦ κρίσεις, καὶ πάντας τοὺς πορευομένους ἐν
ὑπερηφανίᾳ δύναται ταπεινῶσαι.*

*Τὴν τοίνυν ἐκ θεοῦ δοθεῖσαν αὐτῷ πολυολβίαν καὶ
ῥώμην τε καὶ περιφάνειαν ὁ θεῖος λόγος ὑπεμφαίνων διὰ
25 Ἱερεμίου φάσκει· τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ δέδωκα πᾶσαν
τὴν γῆν τῷ Ναβουχοδονόσωρ βασιλεῖ Βαβυλῶνος δουλεύειν*

---

13 *sqq.* Dan. 4, 33 *sqq.* — 25 Jer. 34 (27), 5; 6.

6 οὗ *om.* B Dan. — 12 ὄνυχες αὐτοῦ FRV Dan. — 21 κρίσις CLV. — 23. 24 πολ. τε καὶ ῥώμην καὶ N. — 24 ὑπεριφάνειαν FHM. — 25 φάσκει] φησίν BR.

1 μου] σου P. — 5 κατοικία P Dan. — 24 διὰ μὲν ἱερεμίου P.

αὐτῷ καὶ τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ ἐργάζεσθαι αὐτῷ, καὶ τὸ ἔθνος καὶ ἡ βασιλεία, ὅσοι ἂν μὴ ἐμβάλωσι τὸν τράχηλον αὐτῶν ὑπὸ τὸν ζυγὸν αὐτοῦ, ἐν μαχαίρᾳ καὶ ἐν λιμῷ ἐπισκέψομαι αὐτούς, ἕως ἂν ἐκλείπωσιν ἐν χειρὶ αὐτοῦ. καί· ἰταμός ἐστι καὶ οὐκ ἐλεήσει. φωνὴ αὐτοῦ ὡς θάλασσα κυμαίνουσα. 5 *ἐφ' ἵπποις πολλοῖς καὶ ἅρμασι παρατάξεται ὡς πῦρ εἰς πόλεμον ἐπί σε, θύγατερ Σιών. καί· ἀπὸ φωνῆς ὁρμῆς αὐτοῦ καὶ ἀπὸ τῶν ὅπλων τῶν ποδῶν αὐτοῦ καὶ ἀπὸ σεισμοῦ τῶν ἁρμάτων καὶ ἤχου τροχῶν αὐτοῦ. οὐκ ἐπιστραφήσονται πατέρες ἐπὶ υἱοὺς αὐτῶν ἀπὸ ἐκλύσεως χειρῶν αὐτῶν. καί·* 10 *ἐκ Δὰν ἀκουσθήσεται φωνὴ ὀξύτητος ἵππων αὐτοῦ καὶ ἀπὸ φωνῆς χρεμετισμοῦ ἱππασίας αὐτοῦ σεισθήσεται πᾶσα ἡ γῆ ἐκείνη. καὶ ἥξει καὶ φάγεται τὴν γῆν καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, πόλεις καὶ τοὺς ἐν αὐταῖς κατοικοῦντας. ὡσαύτως δὲ καὶ διὰ Ἰεζεκιὴλ οὕτω λέγει· ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ Σὼρ* 15 *τὸν Ναβουχοδονόσωρ βασιλέα Βαβυλῶνος, ὅς ἐστι βασιλεὺς βασιλέων, μεθ' ἵππων καὶ ἁρμάτων καὶ συναγωγῆς ἐθνῶν πολλῶν σφόδρα, καὶ περιβαλεῖ σοι τάφρον καὶ οἰκοδομήσει σε κύκλῳ χάρακα καὶ περίστασιν ὅπλων, καὶ τὰς λόγχας αὐτοῦ ἀπέναντί σου δώσει. τὰ τείχη σου καὶ τοὺς πύργους* 20 *σου καθελεῖ ἐν τοῖς ὅπλοις αὐτοῦ, ἀπὸ δὲ τοῦ πλήθους τῶν ἵππων αὐτοῦ καλύψει σε ὁ κονιορτὸς αὐτῶν. καὶ*

---

4 Jer. 6, 23. — 7 Jer. 29 (47), 3. — 11 Jer. 8, 16. — 15 Ezech. 26, 7 *sqq*.

4 *ἐκλίπωσιν* FHRV Jer. — 8 *ὁπλῶν* Jerem. — 15 *δὲ om.* LR. — *ἐγὼ om.* codd. *praeter* ALP. — *σώρ*] *σὸρ* C *σὲ* B *σὺ* H (*σὲ Σὸρ* Ez.). — 19 *σε*] *ἐπί σε* P Ez. *σοι* F *σου* B *om.* R. — 22 *ὁ om.* codd. *praeter* AP.

11 *φωνῆς* P. — 13 *καταφάγεται* P Jer. — *τὴν γῆν ἐκείνην* P. — 14. 15 *κατοικ. διὰ δὲ ἰέζεκιὴλ φησιν· τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος* P. — 17 *ἁρμάτων καὶ ἱππέων καὶ συν.* P Ez. — 22 *κατακαλύψει* P Ez. — *Post αὐτῶν* P *add. ex* Ezech.: *καὶ ἀπὸ τῆς φωνῆς τῶν ἱππέων αὐτοῦ καὶ τῶν τροχῶν τῶν ἁρμάτων αὐτοῦ σεισθήσεται τὰ τείχη σου. εἰσπορευομένου δὲ αὐτοῦ ἐν ταῖς ὁπλαῖς*

πάλιν· τάδε λέγει Ἀδωναῒ κύριος· ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι τῷ Ναβουχοδονόσωρ τὴν γῆν Αἰγύπτου, καὶ λήψεται τὸ πλῆθος αὐτῆς καὶ σκυλεύσει τὰ σκῦλα αὐτῆς καὶ προνομεύσει τὴν προνομὴν αὐτῆς. ἀντὶ τῆς λειτουργίας, ἧς ἐδούλευσεν ἐπὶ
194 M. 5 Τύρον, δέδωκα αὐτῷ τὴν γῆν Αἰγύπτου. καί· ἀπολῶ τὸ πλῆθος Αἰγυπτίων διὰ χειρὸς Ναβουχοδονόσωρ. καί· ἐν μαχαίραις γιγάντων αὐτοῦ καταβαλῶ τὴν ἰσχὺν αὐτῶν. καὶ μετὰ ταῦτα· ἐξελεύσονται οἱ κατοικοῦντες τὰς πόλεις καὶ ἐκκαύσουσι καὶ ἀνάψουσιν ἐν τοῖς ὅπλοις καὶ θυρεοῖς καὶ πέλταις
10 καὶ δόρασι καὶ τόξοις καὶ βέλεσι καὶ βακτηρίαις χειρῶν καὶ λόγχαις, καὶ καύσουσιν ἐν αὐταῖς πῦρ ἔτεσιν ἑπτά. καὶ οὐ μὴ λήψονται ξύλα ἐκ τοῦ ἀγροῦ οὐδὲ μὴ κόψουσιν ἐκ τῶν δρυμῶν, ἀλλ' ἢ τὰ ὅπλα καύσουσιν. εἰκότως οὖν ἔλεγε πρὸς αὐτὸν Δανιήλ· σύ, βασιλεῦ, βασιλεὺς βασιλέων, ᾧ ὁ
15 θεὸς τοῦ οὐρανοῦ βασιλείαν ἰσχυρὰν τε καὶ κραταιὰν καὶ ἔντιμον ἔδωκεν ἐν παντὶ τόπῳ, ὅπου κατοικοῦσιν οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων, θηρία τε τοῦ ἀγροῦ καὶ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν ἐν τῇ χειρί σου καὶ κατέστησέ σε κύριον πάντων, καὶ σὺ εἶ ἡ χρυσῆ κεφαλὴ τῆς εἰκόνος. καί· τὸ δένδρον, ὃ
20 εἶδες, τὸ μεγαλυνθέν, οὗ τὸ ὕψος ἔφθασεν εἰς τὸν οὐρανὸν

---

1 Ezech. 29, 19; 20. — 5 Ezech. 30, 10. — 6 Ezech. 32, 12. — 8 Ezech. 39, 9; 10. — 14 Dan. 2, 37 *sqq*. — 19 Dan. 4, 17 *sqq*.

6 τῶν αἰγυπτίων BR. — 10 χειρῶν αὐτῶν B *om*. A. — 11 ἐν αὐτοῖς AB Ez. — 12 οὐδ' οὐ μὴ AF. — 14 βασιλεῦ *om*. HM. — βασιλεὺς *om*. D. — 16 δέδωκεν HM ἐχαρίσατο F. — οἱ *om*. BPV.

τῶν ἵππων αὐτοῦ καταπατήσει τὰς πλατείας καὶ τὸν λαόν σου ἀνελεῖ μαχαίρα καὶ προνομεύσει τὴν δύναμιν καὶ τὰ ὑπάρχοντα σου πάντα. (Ez. 27, 32 *sqq*.:) καὶ λήψονται θρῆνον ἐπὶ σὲ σὼρ λέγοντες· τίς ὥσπερ τύρος κατασιγασθεῖσα ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης. ἐνέπλησεν ἔθνη ἀπὸ τοῦ πλήθους αὐτῆς καὶ ἐπλούτησε πάντας βασιλεῖς τῆς γῆς. νῦν δὲ συνετρίβη καὶ ἀπώλετο. — 1 πάλιν — κύριος *om*. P. — 2 αἰγύπτου ἀνθ' ὧν ὅσα εἰργάσατό μοι P. — 9 καὶ *ante* θυρεοῖς *om*. P. — 19 ἡ κεφαλὴ ἡ χρυσῆ P Dan. — 19. 20 τὸ δένδρον δὲ ὃ ἴδες μεγαλ. καὶ ἰσχυρὸν P (ἰσχυκὸς Dan.).

καὶ τὸ κύτος αὐτοῦ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν καὶ τὰ φύλλα αὐτοῦ εὐθαλῆ καὶ ὁ καρπὸς αὐτοῦ πολύς, καὶ τροφὴ πᾶσιν ἐν αὐτῷ, καὶ ὑποκάτω αὐτοῦ κατῴκουν τὰ θηρία καὶ ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ κατεσκήνουν, σὺ εἶ, βασιλεῦ, ὅτι ἐμεγαλύνθης καὶ ὑπερίσχυσας, καὶ ἡ μεγαλωσύνη σου ἔφθασεν εἰς τὸν 5 οὐρανὸν καὶ ἡ κυρεία σου εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς.

[β'. Περὶ Οὐλεμαροδάχ.]

Μετὰ δὲ Ναβουχοδονόσωρ ἐβασίλευσεν Οὐλεμαροδάχ, ὁ καὶ Εὐιλάδ, υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ε'. ὃς τὸν Ἰεχονίαν λύσας τῶν δεσμῶν ἐποίησε συνεστιάτορα αὐτοῦ. περὶ οὗ καὶ ἡ 10 τῶν βασιλειῶν ἱστορία καὶ ὁ θεῖος Ἱερεμίας ἔφη· καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τριακοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει ἀποικισθέντος τοῦ Ἰωακεὶμ βασιλέως Ἰούδα ἐν τῷ δεκάτῳ μηνὶ ἐν τῇ τετάρτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνός, ἔλαβεν Εὐιλὰδ Οὐλεμαροδὰχ βασιλεὺς Βαβυλῶνος ἐν τῷ ἐνιαυτῷ, ᾧ ἐβασίλευσεν, τὴν κεφαλὴν 15 Ἰωακεὶμ βασιλέως Ἰούδα καὶ ἐξήγαγεν αὐτὸν ἐξ οἴκου, οὗ 195 M. ἐφυλάττετο, καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ χρηστὰ καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὸν δίφρον ἐπάνω τῶν θρόνων τῶν βασιλέων τῶν μετ' αὐτοῦ ἐν Βαβυλῶνι καὶ ἤλλαξε τὴν στολὴν τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, καὶ ἤσθιε διὰ παντὸς ἄρτον κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ πάσας 20 τὰς ἡμέρας, ἃς ἔζησεν. Ἰωακεὶμ δὲ οὗτός ἐστιν ὁ καὶ Ἰεχονίας. Ἰωακεὶμ γὰρ τὸν τούτου πατέρα, ἐφ' οὗ καὶ

9 *cf.* Syncell. I *p.* 437, 11. — 10—*p.* 270, 2 Theodoret. in Dan. 5, 1 Migne Tom. 81, 1376 C. — 11 IV. Regg. 25, 27 *sqq.* Jerem. 52, 31 *sqq.*

1 κῦτος CRV κύδος B. — 6 κυρία codd. *praeter* LR. — 8 ὁ καὶ εὐιλάδ *om.* codd. *praeter* ABPV. — 9 εὐηλάδ BPV ἐσιλάδ A. — ἰεχωνίαν AHMPV. — 12 καὶ *om.* BD. — 14 εὐηλὰδ ABCDFL ἰουλὰδ M. — 15 ᾧ] ὃ AHM οὗ CRV. — 22 ἰεχωνίας AHMV.

2 ὁ *om.* P. — 3 τὰ] ἄγρια P Dan. — 5 σου ἐμεγαλύνθη καὶ ἔφθασεν P Dan. — 13 ἰωακὶμ P *item v.* 16. — 21 ἰωακὶν P. — 22 ἰεχ. ὡς καὶ πρόσθεν εἴρηται P. — ἰωακὶμ P.

Δανιὴλ ἠχμαλωτίσθη, Ναβουχοδονόσωρ ἀνελὼν ἐν Ἱερουσαλὴμ ἔρριψεν ἔξω τοῦ τείχους.

[γʹ. *Περὶ Βαλτάσαρ.*]

Μετὰ δὲ Οὐλεμαροδὰχ ἐβασίλευσε Βαλτάσαρ ἀδελφὸς
5 *αὐτοῦ ἔτη γʹ. ὃς μιάνας τὰ ἱερὰ σκεύη τοῦ θεοῦ ἐν τῷ συμποσίῳ, ἅπερ ἤγαγεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ναβουχοδονόσωρ ἐξ Ἱερουσαλήμ, ἀνῃρέθη κατὰ θείαν ὀργήν. φησὶ γὰρ τηνικαῦτα πρὸς αὐτὸν Δανιήλ· ὁ θεὸς ὁ ὕψιστος τὴν βασιλείαν καὶ τὴν μεγαλωσύνην καὶ τὴν δόξαν ἔδωκε Ναβουχοδονόσωρ*
10 *τῷ πατρί σου, καὶ ἀπὸ τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ πάντες οἱ λαοὶ φυλαὶ γλῶσσαι ἦσαν τρέμοντες καὶ φοβούμενοι ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ οὓς ἐβούλετο ἀνῄρει, καὶ οὓς ἤθελεν ἔσωζεν. καὶ ὅτε ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐκραταιώθη τοῦ ὑπερηφανεύεσθαι, κατηνέχθη ἀπὸ*
15 *τοῦ θρόνου τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ ἡ τιμὴ αὐτοῦ ἀφῃρέθη ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐξεδιώχθη καὶ μετὰ τῶν θηρίων ἐδόθη, καὶ μετὰ ὀνάγρων ἡ κατοίκησις αὐτοῦ, καὶ χόρτον ὡς βοῦν ἐψώμιζον αὐτόν, καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐβάφη, ἕως οὗ ἔγνω, ὅτι κυριεύει ὁ*
20 *ὕψιστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων καὶ ᾧ ἐὰν δόξῃ δώσει αὐτήν. καὶ σὺ οὖν, ὁ υἱὸς αὐτοῦ Βαλτάσαρ, οὐκ ἐταπείνωσας τὴν καρδίαν σου, καὶ οἱ μεγιστάνες καὶ οἱ παράκοιτοι καὶ αἱ παλλακαί σου οἶνον ἐπίνετε ἐν τοῖς ἁγίοις σκεύεσιν. διὰ τοῦτο ἀπεστάλη ἀστράγαλος χειρὸς ἐκ προσώπου αὐτοῦ, καὶ*

---

8 Dan. 5, 18 *sqq.*

4 *ὁ ἀδελφὸς* FL. — 7 *τηνικαῦτα om.* N. — 8 *δανιὴλ πρὸς* (*κατ'* B) *αὐτόν* BRV. — 14 *κατηνέχθη* APV *κατήχθη* (*καὶ κατήχθη* nonnulli) R *κατῃσχύνθη* rell. — 17 *μετὰ τῶν ὀνάγρων* codd. *praeter* AFP. — 19 *οὗ*] *σοῦ* CP *corr. in* P *ἂν* A *om.* recc. quidam. — 22 *μεγιστάνες σου* N.

5 **ὃς καὶ μιάνας** P. — **τοῦ θεοῦ**] **κυρίου** P. — 8 **δανιὴλ ὁ προφήτης** P. — 10 **οἱ** *om.* P. — 20 **κυρ. ὁ θεὸς ὁ ὕψιστος** P.

τὴν γραφὴν ταύτην ἐνέταξεν οὕτως· μανή, θεκέλ, φαρές, τοῦτ' ἔστιν· μανή· ἐμέτρησεν ὁ θεὸς τὴν βασιλείαν σου καὶ ἐπλήρωσεν αὐτήν. θεκέλ· ἐστάθη ἐν ζυγῷ καὶ εὑρέθη ὑστεροῦσα. φαρές· διῄρηται ἡ βασιλεία σου καὶ ἐδόθη Μήδοις 196 M. καὶ Πέρσαις. καὶ ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ ἀνῃρέθη Βαλτάσαρ ὁ 5 Χαλδαῖος, καὶ Δαρεῖος παρέλαβε τὴν βασιλείαν.

Μὴ νομίσῃς, φησίν, οἰκείᾳ ῥώμῃ χρησάμενος ὁ πατήρ σου πᾶσαν ὑπέταξε τὴν οἰκουμένην. ὁ γὰρ θεὸς ἐπιφέρων ἀνθρώποις ἁμαρτωλοῖς τιμωρίαν ὥσπερ τισὶν ὀργάνοις κέχρηται προδήλως ἐπιτηδείοις καὶ πονηροῖς εἰς ὑπηρεσίαν τῆς 10 κατ' αὐτῶν θείας ὀργῆς. ὅθεν φησὶ διὰ Ἡσαΐου· μὴ δοξασθήσεται ἀξίνη ἄνευ τοῦ κόπτοντος ἐν αὐτῇ; ἢ ὑψωθήσεται πρίων ἄνευ τοῦ ἕλκοντος αὐτόν; οὕτως ἐάν τις ἄρῃ ῥάβδον ἢ ξύλον. ὥσπερ γάρ, φησίν, ἀδύνατον ἀξίνην αὐτομάτως ἢ πρίονα ἢ ῥάβδον κινηθῆναι, τότε γὰρ τούτων ἕκαστον 15 ἐνεργεῖ, ἡνίκα ἄν τις τῇ χειρὶ χρησάμενος κινῆσαι θελήσειεν, οὕτω δὴ κἀγὼ τοῖς πονηροῖς κατὰ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων κέχρημαι. ταύτῃ τοι καὶ Ἱερεμίας φησίν· οὕτως εἶπε κύριος ὁ θεὸς Ἰσραήλ· ἐγὼ ἐποίησα τὴν γῆν τῇ μεγάλῃ ἰσχύϊ μου καὶ τῷ βραχίονί μου τῷ ὑψηλῷ, καὶ δώσω αὐτὴν ᾧ ἐὰν 20 δόξῃ ἐν ὀφθαλμοῖς μου. καὶ ἰδοὺ δέδωκα πᾶσαν τὴν γῆν Ναβουχοδονόσωρ βασιλεῖ Βαβυλῶνος τῷ δούλῳ μου δουλεύειν αὐτῷ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ τὰ ἑξῆς. ὃς ἐντεῦθεν ὑπὲρ ἄνθρωπον φρονήσας καὶ τῶν θείων κριμάτων καὶ τῆς ἀρρήτου δικαιοκρισίας καὶ μακροθυμίας καταφρονήσας ἐπειράθη 25 λοιπὸν ἐνδίκως τῆς θείας ὀργῆς τὸ ἀδέκαστόν τε καὶ ἀναπόδραστον.

[δ'. Περὶ Δαρείου.]

Μετὰ δὲ Βαλτάσαρ ἐβασίλευσε Δαρεῖος ὁ Μῆδος, ὁ καὶ

7—8 Theodoret. in Dan. 5, 18 Migne 1385 D. — 11—16 Theod. in Dan. 3, 98 Migne 1349 C. — 11 Jes. 10, 15. — 18 Jerem. 34, 3 (27, 4).

1 ταύτην *om.* CV. — ἐνέγραψεν P ἐνέδειξεν R. — μανῆ CLM. — 2 μανῆ ACL. — 15 κινεῖσθαι BN. — 26 τε *om.* N.

Ἀστυάγης καὶ Ἀρταξέρξης, ἔτη ιζ', ὃς ἔσχε γυναῖκα τὴν τοῦ Μαρδοχαίου Ἐσθὴρ ἐπιλεχθεῖσαν διὰ κάλλος ἐκ τῶν Ἑβραϊκῶν νεανίδων· ἥτις καὶ τὸν ἴδιον λαὸν Ἰουδαϊκὸν ἀναιρεῖσθαι μέλλοντα ἐξ ἐπιβουλῆς Ἀμὰν τοῦ ἀρχιστρατήγου
5 λυτρωσαμένη παρεσκεύασεν ἐκεῖνον ἀνασκολοπισθῆναι εἰς ὅπερ ξύλον ἐβουλεύσατο Μαρδοχαῖον τὸν ἑαυτῆς ἀναρτῆσαι θεῖον μὴ τιμῶντα αὐτὸν καὶ προσκυνοῦντα. ἐν οἷς εἰκότως καὶ πεπλήρωται ἡ γραφὴ λέγουσα· ὃς δ' ἂν ἐκκαύσῃ κακίαν,
197 M. ἀπολεῖται ὑπ' αὐτῆς. καί· ὃς παρασκευάζεται δίκτυον ἐπὶ
10 πρόσωπον τοῦ πλησίον, περιβαλεῖ αὐτὸ τοῖς ἑαυτοῦ ποσίν. καί· ὁ ποιῶν πονηρὸν εἰς αὐτὸ ἐγκυλισθήσεται καὶ οὐ μὴ ἐπιγνῷ, πόθεν ἥκει αὐτῷ. καί· ὁ ὀρύσσων βόθρον τῷ πλησίον εἰς αὐτὸν ἐμπεσεῖται. καί· δι' ὧν τις ἁμαρτάνει, διὰ τούτων κολάζεται. φησὶ γάρ τις τῶν μεγιστάνων· ἰδοὺ καὶ
15 ξύλον ἔστησεν Ἀμὰν τῷ Μαρδοχαίῳ πηχῶν ν'. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς· σταυρωθήτω Ἀμὰν ἐκεῖ. καὶ ἐγένετο οὕτως κατὰ τὴν κέλευσιν τοῦ βασιλέως Ἀρταξέρξου. ἐφ' οὗ καὶ τῷ Δανιὴλ ὡράθησαν αἱ διὰ τοῦ ἀγγέλου Γαβριὴλ ὀπτασίαι,

---

8 Prov. 19, 9. — 9 Prov. 29, 5. — 11 Sir. 27, 27. — 12 Eccl. 10, 8. Sir. 27, 26. — 13 Sap. 11, 17. — 14 Esther 7, 9.

1 ἀστυέγης B ἀστύσγης A. — ἀστ. ὁ ἀρταξέρξης CLNV ἀστ. ἀρταξέρξης A. — 3 ἑβραΐδων FL. — τὸν ἰουδαϊκὸν λαὸν (*om.* ἴδιον) F τὸν ἴδ. λαὸν ἰουδαϊκῶς (-κῶς A) AB. — 4 ἀμᾶν (ἀμ. M) FLM *sine acc. et spir.* C. — 5 εἰς ὅπερ — 7 θεῖον *om.* M. — 6 ἀναρτῆσαι θεῖον P θεῖον ἀναρτῆσαι A ἀνασκολοπίσαι θεῖον BCFLV *et* recc. quidam θεῖον ἀνασκολοπίσαι (-πισθῆναι H) DH ἀνασκολοπίσαι (*om.* θεῖον) recc. alii. — 8 ἡ λέγουσα FLR. — 9 παρασκευάζει FR. — 10 περιβάλει N περιβάλλει A παρεμβαλεῖ B. — 14 καὶ *om.* BCFLNR. — 15 ἀμᾶν FL ἀμὰν M. — ν'] η' RV. — 16 ἀμᾶν AFL ἀμὰν M. — 17 ἀρχαγγέλου PV.

3 ἰουδαϊκὸν ἀναιρούμενον ἐξ P. — 13 *Post* ἐμπεσεῖται P *add.*: καὶ ὁ ἱστῶν παγίδα ἐν αὐτῇ ἁλώσεται (Sir. 27, 26). — 14 *Post* κολάζεται P *add.*: καὶ ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτοῦ συνελήφθη ὁ ἁμαρτωλός (Ps. 9, 16). — 16 σταυρωθήτω ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἐκρεμάσθη ἀμὰν ἐκεῖ κατὰ τὸν λόγον τοῦ βασ. ἀρτ. P (Esther).

καὶ ὁ χρόνος ἐδηλώθη τῆς Χριστοῦ παρουσίας. ὅστις καὶ φθονηθεὶς ὑπὸ τῶν μεγιστάνων διὰ τὸ μεγάλως τιμᾶσθαι ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐβλήθη ἐν τῷ λάκκῳ τῶν λεόντων.

[*ε΄. Περὶ Κύρου.*]

Μετὰ δὲ Δαρεῖον ἐβασίλευσε Κῦρος ὁ Πέρσης ἔτη λβ΄. 5 *ὃς ἀνελὼν Δαρεῖον πάσης ἐκράτησε τῆς γῆς, τήν τε τῶν Χαλδαίων καὶ Ἀσσυρίων καὶ Περσῶν Παλαιστίνην τε καὶ πᾶσαν τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Λυδῶν βασιλείαν ὑπέταξεν, ἀνελὼν Κροῖσον, ὡς προείρηται. ἐφ' οὗ Δανιὴλ ἐπιφανέστερος ὑπάρχων ἔτι καὶ τὸν Βὴλ συντρίψας καὶ τὸν δράκοντα* 10 *φονεύσας τὰ σεβάσματα Περσῶν ἐβλήθη πάλιν ἐν τῷ λάκκῳ τῶν λεόντων, καὶ ἦν ἐκεῖ ἡμέρας ϛ΄, ἐν ᾧ λέοντες ἦσαν ζ΄, καὶ ἐδίδετο αὐτοῖς τὸ καθ' ἡμέραν σώματα β΄ καὶ πρόβατα β΄, τότε δὲ οὐκ ἐδόθη αὐτοῖς οὐδέν, ἵνα τὸν Δανιὴλ καταφάγωσιν. καὶ ἦν Ἀμβακοὺμ ὁ προφήτης ἐν τῇ Ἰου-* 15 *δαίᾳ καὶ ἥψησεν ἕψημα καὶ ἐνέθρυψεν ἄρτους εἰς σκάφην καὶ ἐπορεύετο εἰς τὸ πεδίον ἀπενέγκαι τοῖς θερισταῖς. καὶ εἶπεν ἄγγελος κυρίου πρὸς αὐτόν· ἀπένεγκε τὸ ἄριστον τοῦτο εἰς Βαβυλῶνα τῷ Δανιὴλ ἐν τῷ λάκκῳ τῶν λεόντων. ὁ δέ φησιν· κύριε, Βαβυλῶνα οὐχ ἑώρακα καὶ τὸν λάκκον οὐ* 20 *γινώσκω ποῦ ἐστιν. καὶ ἐπιλαβόμενος ὁ ἄγγελος τῆς κο-* 198 M. *ρυφῆς αὐτοῦ καὶ βαστάσας ἔθηκεν αὐτὸν εἰς Βαβυλῶνα ἐπάνω τοῦ λάκκου ἐν τῷ ῥοίζῳ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ. καὶ ἐβόησεν Ἀμβακοὺμ λέγων· Δανιήλ, Δανιήλ, λάβε τὸ ἄριστον,*

---

10 Bel et Draco *v.* 31 *sqq.*

5 *κύρος* ABCLNR. — 6 *ἀνελὼν κροῖσον* (*κρύσον* C) CR. — *τήν τε om.* R *τήν τε τῶν om.* F. — 11 *καὶ πάντα τὰ σεβ. τῶν π. καθελὼν ἐβλήθη* F *καὶ τὰ σεβ. π. καταλύσας ἐβλήθη* R. — *τῶν περσῶν* CF. — 13 *ἐδίδοτο* (*-ωτο* DM *-ουντο* H) FLNRV. — 16 *ἕψησεν* (*ἕψ.* FN *sine spir.* A) AFNR. — *ἕψιμα* C *ἕψεμα* FP *ἕψαιμα* H. — 18 *ὁ ἄγγελος* RV. — *τὸν ἄριστον τοῦτον* AB. — 24 *τὸν ἄριστον, ὃν* B.

14 *οὐδέν om.* P Bel.

ὃ ἀπέστειλέ σοι κύριος. καὶ εἶπε Δανιήλ· ἐμνήσθης γάρ μου, ὁ θεός, καὶ οὐκ ἐγκατέλιπες τοὺς ἀγαπῶντάς σε, κύριε. καὶ ἀναστὰς Δανιὴλ ἔφαγεν, καὶ πάλιν εὐθὺς ὁ ἄγγελος ἀπεκατέστησε τὸν Ἀμβακοὺμ ἐπὶ τὸν τόπον αὐτοῦ. ὁ δὲ 5 *βασιλεὺς τῇ ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ ἐλθὼν ἐπὶ τὸν λάκκον καὶ εὑρὼν αὐτὸν μηδὲν ὑπὸ τῶν λεόντων ἀδικηθέντα καὶ τὸν σεσωκότα θεὸν δοξάσας τὸν μὲν Δανιὴλ εὐθὺς ἀνήγαγεν ἐκ τοῦ λάκκου, τοὺς δὲ αἰτίους τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ κατήγαγεν εἰς τὸν λάκκον, καὶ παραχρῆμα κατεβρώθησαν ὑπὸ τῶν λεόντων* 10 *ἐνώπιον αὐτοῦ. ὑφ' οὗ τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς βασιλείας ἀνεκλήθησαν οἱ Ἰουδαῖοι. ἄφεσιν γὰρ αὐτοῖς προσφωνήσαντος αὐτοῦ καὶ τὴν πρὸς Ἱερουσαλὴμ ἐπάνοδον ἐπιτρέψαντος, ἐπληρώθη ὁ ἑβδομηκονταετὴς χρόνος τῆς αἰχμαλωσίας αὐτῶν κατὰ τὸν θεῖον ὅρον. τοῦ δὲ υἱοῦ Ζοροβάβελ Σαλαθιὴλ* 15 *καὶ Ἰησοῦ τοῦ Ἰωσεδὲκ ἐλθόντων εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομεῖν ἐξ ἐπιτροπῆς Κύρου καὶ φιλοτιμίας ἀρξαμένων, ἐκωλύθησαν ὑπὸ τῶν περιοίκων διαβεβληκότων αὐτοὺς πρὸς τὸν βασιλέα.*

[ϛ'. *Περὶ Καμβύσου.*]

20 *Μετὰ δὲ Κῦρον ἐβασίλευσε Καμβύσης υἱὸς αὐτοῦ ὁ καὶ Ναβουχοδονόσωρ κληθεὶς ἔτη ιη'. ὃς πόλεμον ἔχων πρὸς Ἀρφαξὰδ βασιλέα Μήδων καὶ συμμαχίαν αἰτήσας παρὰ τῶν ἐθνῶν πάντων ἕως Αἰγύπτου, καὶ μὴ δεδωκότων αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ ἀντειρηκότων, πόλεμον ἔθετο μετὰ τὸ νικῆσαι καὶ*

---

1 *ἐμνήσθη* N *et* L *lit. ex* *ἐμνήσθης*. — 2 *ἐγκατέλειπας* CN *ἐγκατέλιπας* ABFL. — *ἀγαπῶντας* BCP Bel *ἐκζητοῦντας* AFLN RV. — 4 *ἐπὶ*] *εἰς* ACFV Bel. — 10 *ἐφ' οὗ* AM *om.* F. — *βασιλείας αὐτοῦ* FP. — 11 *προφωνήσαντος* BV. — 13 *ἑβδομηκονταέτης* ACR. — 15 *ἰησοῦ υἱοῦ ἰωσ.* F *υἱοῦ τοῦ ἰωσ.* (*om.* *ἰησοῦ*) BV *et* recc. quidam. — *ἐλθόντες* C *ἐλθόντος* DLMR. — 20 *κύρον* ABCHLM *et* recc. quidam; *sine acc.* D. — 24 *ἀντειρικότων* A *ἀντηρικότων* HM *ἀντιρηκότων* LPV *ἀντιρρηκότων* BCF.

2 *κύριε* *om.* P Bel. — 7 *εὐθὺς* *et* *ἐκ τοῦ λάκκου* *om.* P Bel. — 23 *αὐτῶν* P.

περιγενέσθαι τοῦ Ἀρφαξὰδ κατὰ τῶν μὴ δεδωκότων, καὶ δὴ ὑποστρέψας μετὰ νίκης ἀπέστειλε τὸν ἀρχιστράτηγον αὐτοῦ Ὁλοφέρνην μετὰ δυνάμεως πολλῆς κατ' αὐτῶν. καὶ παντὸς ἔθνους κυριεύσας ὁ Ὁλοφέρνης καὶ τὰ εἴδωλα τούτων συν- 199 M.
τρίψας πρὸς Βετυλούαν τὴν τῶν Ἰουδαίων πόλιν ἦλθεν ἐν 5
χιλιάσιν ὁπλιτῶν ρκ'. καὶ ὁ μὲν Ὁλοφέρνης εἰς πόλεμον παρετάσσετο, κατησφαλισμένων ἐν τῇ πόλει τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, ὁ δὲ στρατηγὸς αὐτοῦ Ἀχιὼρ συνεβούλευσεν αὐτῷ μὴ πολεμεῖν τὸ ἔθνος τῶν Ἑβραίων διὰ τὸ ὑπερασπίζειν αὐτῶν τὸν θεόν. καὶ ὀργισθεὶς ὁ Ὁλοφέρνης ἀπέστειλεν αὐτὸν 10
εἰς τὴν πόλιν ἀπειλήσας ἀναιρήσειν αὐτόν, εἰ ταύτης περιγένοιτο. καὶ ὁ μὲν Ἀχιὼρ ἦν ἐν τῇ πόλει Βετυλούᾳ, ὁ δὲ Ὁλοφέρνης ἐπολιόρκει τὴν πόλιν προκαταλαβὼν τὰ ὕδατα. τοῦ δὲ λαοῦ ἐκλυθέντος διὰ τὸ δίψος, καὶ μελλόντων ἐκδοῦναι τὴν πόλιν, ἡ Ἰουδὶθ ἀποβαλοῦσα τὰ τῆς χηρεύσεως 15
ἱμάτια (ἐπένθει γὰρ τὸν ἄνδρα καὶ δι' ὅλου ἔμενε νηστεύουσα) ἐκόσμησεν ἑαυτὴν ὡς νύμφην καὶ πολλὰ τοὺς ἄρχοντας ὡς ὀλιγοψύχους ἐλέγξασα καὶ νουθετήσασα καὶ παραγγείλασα μὴ ἐκδοῦναι τὴν πόλιν ἄχρις ἡμερῶν ε' ὑπεξῆλθε πρὸς τὸν Ὁλοφέρνην, καὶ τῇ τοῦ θεοῦ βοηθείᾳ καὶ τῇ 20
ἑαυτῆς σοφίᾳ τοῦτον ἀπατήσασα καὶ ἀποκεφαλίσασα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ καὶ πρὸς τὴν πόλιν ὑποστρέψασα νυκτὸς τὴν κεφαλὴν ἔδειξεν Ὁλοφέρνου. καὶ οἱ μὲν Ἰουδαῖοι σφόδρα θαυμάσαντες καὶ τῷ συνεργήσαντι καὶ σοφίσαντι θεῷ τὴν δόξαν ἀναπέμψαντες προθυμίαν πολλὴν ἔλαβον, ὁ δὲ στρατηγὸς 25
Ἀχιὼρ μᾶλλον ὑπερεκπλαγεὶς τὴν μεγάλην καὶ ἰσχυρὰν καὶ

---

3 *ὁλοφέρνην* ACDRV *et sic fere in sqq. item* B *haud raro.* — 4 *ὁ om.* PR. — 5 *βετυλούαν* (*-λοῦαν* A) AP *βετιλούαν* (*-λοῦαν* CHLM) BCFLNV *βαιτουλίαν* R. — *τὴν πόλιν τῶν ἰουδαίων* codd. *praeter* AP. — 10 *ὁ om.* PR. — 12 *βετυλοῦα* CHP *βετιλούα* BFLMV *βαιτυλούα* R. — 15 *ἡ om.* AHM. — *ἰουδὴθ* (*ἰ.* HM) AFNRV. — 19 *ἐξῆλθε* FN.

6 *καὶ om.* P. — 24 *καὶ ante τῷ om.* P. — 24. 25 *θεῷ πάντες ηὐχαρίστησαν μιᾷ φωνῇ. ὁ δὲ στρατ.* P. — 26 *τὴν — p.* 276, 1 *θεοῦ om.* P.

κραταιὰν βοήθειαν τοῦ θεοῦ αὐτίκα περιτμηθεὶς ἐπίστευσε κυρίῳ τῷ θεῷ Ἰσραήλ. καὶ οὕτω λοιπὸν οἱ μὲν Ἀσσύριοι πρωΐας γενομένης ἑωρακότες τὴν κεφαλὴν Ὁλοφέρνου κοντευθεῖσαν δεινῶς καὶ κατῃσχυμμένως ἔφυγον, οἱ δὲ υἱοὶ 5 Ἰσραὴλ πανταχόθεν συνδραμόντες καὶ τοὺς πολεμίους συγκόψαντες καὶ λαφυραγωγήσαντες δέδωκαν τῇ Ἰουδὶθ τὰ τοῦ Ὁλοφέρνου πάντα. ἡ δὲ ἀπελθοῦσα εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ πάντα κυρίῳ ἀναθεμένη ὑπέστρεψεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς καὶ τὴν αὐτὴν ἀρετήν τε καὶ ἄσκησιν ἔχουσα ἐτελεύτησε χήρα 10 ἐτῶν ρε΄. ταύτην οὖν τὴν ἱστορίαν ᾠήθησάν τινες ἐπὶ τοῦ πρώτου Ναβουχοδονόσωρ συμβῆναι, πεπλάνηνται δὲ διὰ τὴν ὁμωνυμίαν ἀγνοοῦντες ὡς μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦτο γέγονεν. ὁ γὰρ πρῶτος Ναβουχοδονόσωρ ἐν τῷ τῆς αἰχμαλωσίας χρόνῳ προτετελευτήκει.

200 M. 15 [ζ΄. Περὶ Σπερδίου.]

Μετὰ δὲ Καμβύσην ἐβασίλευσε Σπέρδιος ὁ μάγος μῆνας ζ΄.

[η΄. Περὶ Δαρείου Ὑστάσπου.]

Μετὰ δὲ Σπέρδιον ἐβασίλευσε Δαρεῖος Ὑστάσπου ἔτη κ΄. 20 ἐφ᾽ οὗ πάλιν Ζοροβάβελ καὶ Ἰησοῦς ἐπιτραπέντες ἐτελείωσαν τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ πρότερον ἀμεληθεῖσαν ἔτη μ΄. ὅθεν Ἰουδαῖοι κατὰ τοῦτο πρὸς τὸν κύριον ἔλεγον· τεσσαράκοντα καὶ ἓξ ἔτεσιν ὁ ναὸς ᾠκοδομήθη, καὶ σὺ ἐν τρισὶν

---

3 *cf.* Malalas *p.* 160, 5. — 10—14 *cf.* Joh. Antiocheni Exc. Salmas. ap. Cramer Anecd. Paris. II *p.* 386, 9 (Frg. 1, 28 Müller). — 22 Joh. 2, 20.

3 γεναμένης ACLNR. — 4 δεινῶς καὶ κατισχυμμένως ἔφυγον A (δεινῶς ἔφυγον P) δεινῶς κατῃσχύνθησαν φυγόντες rell. — 6 ἰουδὴθ (ἰ. HM) AFHMPRV. — 9 αὐτήν τε ἀρετὴν καὶ ἄσκ. CF αὐτὴν ἄσκ. τε καὶ ἀρετὴν N. — 19 ὑσπάσπου R ὁ ὑστάσπου B ὁ ὑστάπου V. — 22 οἱ ἰουδαῖοι FLR.

1 καὶ αὐτίκα P. — 22 κατὰ τοῦτο *om.* P.

ἡμέραις ἐγερεῖς αὐτόν; Κῦρος μὲν γὰρ τοῖς Ἰουδαίοις ἐλευθερίαν ἔδωκε καὶ συγχώρησιν τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ καὶ τῆς πόλεως, ὡς εἴρηται, ὑπὸ δὲ τῶν Σαμαρειτῶν κωλυθέντες ἔτη λʹ καὶ μετὰ τούτων ἄλλα θʹ εἰς τὸ ϛʹ ἔτος τῆς βασιλείας Δαρείου περαιοῦσιν. οὐκοῦν ἡ ἐπάνοδος τῶν 5 *υἱῶν Ἰσραὴλ ἐκ Περσίδος εἰς Ἱερουσαλὴμ γέγονεν ἐκ προστάγματος μὲν Κύρου πρότερον, ἔπειτα δὲ καὶ Δαρείου κελεύσαντος ἐν χειρὶ Ἰησοῦ τοῦ Ἰωσεδὲκ καὶ Ζοροβάβελ καὶ Νεμεσίου εὐνούχου Ἰουδαίου. ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπανόδου οὕτω γέγονεν. στρατιῶται τρεῖς τὸν βασιλέα φυλάσσοντες,* 10 *ἐν οἷς ἦν καὶ Ζοροβάβελ, ἤρισαν ἐν προβλήμασιν, τεθείσης ἐπαγγελίας αἰτῆσαι τὸν νικῶντα ὅπερ ἂν θελήσῃ παρὰ τοῦ βασιλέως. τοῦ οὖν ἑνὸς εἰπόντος νικᾶν τὸν οἶνον, καὶ τοῦ ἑτέρου φήσαντος νικᾶν τὸν βασιλέα, ὁ Ζοροβάβελ ἔφη νικᾶν τὰς γυναῖκας καὶ ὑπὲρ πάντα τὴν ἀλήθειαν. καὶ ἐπειδὴ* 15 *ταῦτα εἰρηκὼς ἐνίκησε καὶ ἐπετράπη αἰτήσασθαι ὃ βούλεται, ἠξίωσεν ἀφεθῆναι τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ οἰκοδομηθῆναι τὴν* 201 M. *Ἱερουσαλήμ. ὅπερ καὶ γέγονεν. καὶ τότε πεπλήρωται εἰς τέλος τὰ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ ὀργῆς ἔτη οʹ. ὁ δέ γε ἀρχιερεὺς καὶ γραμματεὺς Ἔσδρας ἦν διδάσκων τὸν λαὸν τὸν* 20 *νόμον καὶ διερμηνεύων ὡς εὐφυέστατος πάντων, ὃς καὶ τὰς ἱερὰς βίβλους ἀπεκατέστησε διαφθαρείσας ὑπὸ τῶν πολεμίων. οἱ γάρτοι Χαλδαῖοι μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐμπρήσαντες πάσας, ἐνέπνευσεν ὁ θεὸς τούτῳ ὥστε αὐτὰς ἐκθέσθαι.* 25

---

9 *sqq.* *cf.* Joseph. Ant. XI, 33 *sqq.*

1 *κύρος* codd. *praeter* PV. — 2 *δέδωκε* BHM. — 4 *ἀναένέα* A *ἀλλὰ θϛ* C. — 7 *μὲν* *om.* BCFLNR. — 9 *νεμίου* F *νεεμίου* P. — 10 *γέγονεν οὕτως* FL. — *φυλάττοντες* CLR. — 11 *ἤρησαν* BPV *εἴρισαν* DH *εἴρησαν* ACFLM *et* recc. quidam, reliqui *εἴρεσαν*. — *προβλήματι* codd. *praeter* AP. — 12 *θελήσει* AFHMP. — 20. 21 *τὸν νόμον τὸν λαὸν* BP. — 24 *ἐμπρίσαντες* CHMP.

9 *εὐνούχου καὶ ἰουδαίου* P.

Γίνονται οὖν ἀπὸ τῆς πρώτης οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ ἕως τῆς δευτέρας ἔτη φια΄. τὸ τοίνυν σχῆμα καὶ εἶδος τῆς δευτέρας οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ καὶ τῆς πόλεως Ἱερουσαλὴμ ἦν οὕτως· ἡ μὲν οὖν πόλις τρισὶ τείχεσιν ὠχυρωμένη καὶ
5 *δυσάλωτος ὑπῆρχεν, τοῦ δὲ τείχους οἱ πύργοι τετράγωνοι ὄντες εἶχον τὸ πλάτος καὶ τὸ ὕψος ἀνὰ πηχῶν ν΄, καὶ ἕκαστος λίθος τῆς δομήσεως ἦν εἰκοσάπηχυς. ἐφ᾽ ὧν ἦσαν οἶκοι πολυτελεῖς καὶ ὑπερῷα καὶ δεξαμεναὶ πρὸς ὑποδοχὴν ὀμβριμαίων ὑδάτων. εἶχε δὲ καὶ μεταπύργια ὀκτάγωνα καὶ*
10 *παμμεγέθη ἀνὰ πηχῶν σ΄ τὸ ὕψος ἔχοντα, ὡς καὶ τὴν Ἀραβίαν ἐκεῖθεν τοῦ ἡλίου ἀνίσχοντος ὁρᾶσθαι. καὶ τὸ μὲν μέτρον τῆς πόλεως καὶ περίμετρον ἀπ᾽ ἄκρον εἰς ἄκρον εἶχε στάδια ν΄ καὶ τὸ ὕψος πήχεις μ΄, οἱ δὲ λίθοι τῆς οἰκοδομῆς εἶχον ἀνὰ πηχῶν κ΄ τὸ μῆκος, τὸ δὲ πλάτος ἀνὰ*
15 *ι΄ ποδῶν, ὡσαύτως καὶ τὸ πάχος. καὶ οὕτως ἐν τῇ δομήσει οἱ λίθοι ἀλλήλοις ἥνωντο ὡς δοκεῖν μίαν εἶναι πέτραν μηδαμοῦ τῆς συναφείας καὶ τῆς ἁρμονίας διαφαινομένης. τὸ δὲ ἱερὸν ἐπὶ λόφου καρτερῶς δεδομημένον καὶ τέτρασι περιβόλοις κυκλούμενον, εἶχε λίθους ἡ οἰκοδομὴ αὐτοῦ λευ-*
20 *κούς τε καὶ ξυστοὺς ἀνὰ ποδῶν μ΄ τὸ μέγεθος ἑκάστου*

2 *sqq. cf.* Joseph. Bell. J. V, 136 *sqq.*

4 *ὀχυρωμένη* codd. *praeter* BHV. — *καὶ om.* BF. — 7 *δωμήσεως* AHM *οἰκοδομῆς* R. — *εἰκοσαπήχυς* CLN *εἰκοσάπηχος* A. — 9 *ὀμβρινῶν* A *ὀμβρίων* P. — 10 *καὶ om.* codd. *praeter* AP. — 12 *ἀπ᾽ ἄκρων* codd. *praeter* BFP. — 13 *πήχεις*] *πηχῶν* CRV. — 15 *δωμήσει* AHM. — 16 *εἶναι μίαν πέτραν* V *μίαν π. εἶναι* HM. — 18 *καὶ τέτρασι π. κυκλούμενον om.* CF. — 20 *τε om.* RV.

2 *ἡ δευτέρα οἰκοδομὴ τοῦ ναοῦ καὶ τῆς πόλεως ὥς φησι ἰώσηπος mg.* P. — 3 *ἱερουσαλὴμ καὶ ἡ τούτων περικάλλια οὕτως ἦν* P. — 5 *ὑπῆρχεν*] *καθέστηκεν* P. — 6 *Post ν΄* P *add.*: *ἡ δὲ ἁρμονία τῆς οἰκοδομῆς ἀπεδίνατο* (*sic*) (*οὐδὲν ἀπέδει ναοῦ* Jos.). — 11 *Post ὁρᾶσθαι* P *add.*: *καὶ μέχρι θαλάσσης τὰ τῆς ἑβραίων κληρουχίας* P Jos. — 11—13 *καὶ τὸ μὲν περίμετρον ἀπάκρον εἰς ἄκρον τῆς πόλεως εἶχε* P. — 14. 15 *τὸ μῆκος καὶ ἀναδέκα ποδῶν τὸ πλᾶτος καὶ τὸ πάχος. καὶ οὕτως* P. — 18 *δέ γε* P.

λίθου. μέσον δὲ τῆς πόλεως ὢν ὁ ναὸς δώδεκα βαθμοῖς ἀναβατὸς ὑπῆρχεν, καὶ τὸ μὲν κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ ὕψος ἦν πηχῶν ρ', τὸ δὲ κατόπιν μ'. κατάρροπον γὰρ ἐτύγχανε τὸ ἓν μέρος τῆς πόλεως, τὸ δὲ ἕτερον ὑπόλοφον κατὰ τὸ ὄρος. ἡ δὲ πρώτη πύλη τοῦ ναοῦ τὸ μὲν ὕψος εἶχε πή- 5 χεις ο', τὸ δὲ εὖρος κϛ', Κορινθίῳ χαλκῷ κεκαλυμμένη, ὡς ὑπεράγειν τῇ καλλονῇ τὰς διαχρύσους καὶ περιαργύρους πύλας. ἔνδοθεν γὰρ εἶχε πύλας ἀνὰ πηχῶν μ' τὸ μέγεθος, ἐπὶ πάχος πολὺ τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου κεκοσμημένας, 202 M. ὥστε καταστράπτεσθαι τὰ πάντα, καὶ τῷ ὁρῶντι νομίζεσθαι 10 κεχρυσῶσθαι τὰ πάντα. ὁ οὖν πρῶτος οἶκος εἶχεν ἐντὸς ὑπερῷα τὸ μὲν ὕψος ἔχοντα πήχεις ϙ', τὸ δὲ μῆκος ν'. ἡ δὲ πύλη τοῦ οἴκου κεχρυσωμένη οὖσα καὶ χρυσᾶς ὑπὲρ αὐτὴν ἀμπέλους ἔχουσα, κατεκρέμαντο βότρυες ἀνδρομήκεις. μετὰ δὲ τὸ εἰσελθεῖν τὸ ἐπίπεδον τοῦ ναοῦ ἄλλος ἦν οἶκος 15 τοῦ ἐνδοτάτου, οὗπερ τὸ μὲν ὕψος ἦν πηχῶν ξ', τὸ δὲ πλάτος κ', ἐν ᾧ λυχνία καὶ τράπεζα καὶ θυμιατήριον ἔκειντο, τὸ δὲ ἐνδότατον μέρος τοῦδε τοῦ οἴκου πηχῶν μὲν ὑπῆρχεν κ', διείργετο δὲ καταπετάσματι πρὸς τὸ ἔξωθεν, ἐν ᾧ οὐδὲν ἔκειτο, ἀλλ' ἦν ἄβατόν τε καὶ ἄχραντον, ὅθεν ἁγίου ἅγιον 20 ἐλέγετο. τὸ δὲ ἄνω καὶ ἔξωθεν τοῦ ἀχράντου ναοῦ τούτου μεγίστην παρεῖχε τοῖς ὁρῶσιν ἔκπληξιν. πλαξὶ γὰρ χρυσαῖς στιβαρωτάταις κεκαλλωπισμένος ὑπὸ τὰς πρώτας ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου πυρωδεστάτην αὐγὴν ἀπέπεμπεν καὶ τὰς ὄψεις τῶν ὁρώντων ἀπέστρεφεν ὥσπερ τις ἡλιακὴ αὐγὴ τοῖς 25 ὀφθαλμοῖς προσπίπτουσα. διὸ τοῖς ἀφικνουμένοις ξένοις πόρρωθεν ὁ ναὸς ὁρώμενος ὅμοιος χιόνι ἐπ' ὄρους ὑψηλοῦ

---

1 βαθμοὺς CFR. — 3 ἐτύγχανε] ὑπῆρχε N. — 10 τὰ *om.* BL. — 17 ἐν ᾧ — 19 ὑπῆρχεν κ' *om.* N. — 17 ἔκειτο B. — 18 τὸ δὲ ἐνδότατον — ὑπῆρχεν κ' *om.* BR *item* CFL *sed in* CDFL *v.* 20 *post* ἔκειτο *sequitur* τὸ δὲ ἐνδότατον — ἔκειτο, *ita ut* διείργετο — ἔκειτο *bis in his codd. scriptum sit.* — 27 ὁμοίως CL. — χίονι ABFLM.

1 ὁ ναὸς *om.* P. — 5 πήχοις P. — 9 ἐπίπαχος P. — 11.12 ἐντὸς ὑπερῷα εἶχεν P. — 20 ὅθεν καὶ ἁγ. P. — 27 πόρρωθεν λαοῖς ὁ P.

κείμενος ἐξεφαίνετο διὰ τὸ ἐκ λευκοτάτης μαρμάρου συνεστηκέναι καὶ ἐπὶ λόφου δεδομῆσθαι. ἐπὶ δὲ τῆς κορυφῆς εἶχεν ἑστῶτας χρυσοῦς καὶ τεθηγμένους ὀβελοὺς ἀνὰ πηχῶν μ΄ τὸ ὕψος καὶ ἀνὰ ἓξ τὸ πλάτος πρὸς τὸ κωλύειν ἐφιζά-
5 *νειν τὰ πετεινὰ καὶ ἐκκρίσει τὸν ναὸν μολύνειν. τῶν δὲ κυκλούντων περιβόλων τεσσάρων τὸ ἱερὸν ἰδίας ἕκαστος παρατηρήσεως κατὰ τὸν νόμον ἠξίωτο. εἰς μὲν γὰρ τὸν πρῶτον καὶ ἐξώτατον πᾶσιν ἐγχωρίοις τε καὶ ἀλλοφύλοις εἰσελθεῖν ἐπετέτραπτο, εἰς δὲ τὸν δεύτερον Ἰουδαίοις ἠφίετο*
10 *εἰσιέναι, εἰς δὲ τὸν τρίτον μόνοις τοῖς ἄρρεσι τῶν ἱερέων καθαροῖς καὶ ἁγνοῖς ὑπάρχουσιν, εἰς δὲ τὸν τέταρτον ἱερεῦσι μόνοις ἁγνεύουσιν, εἰς δὲ αὐτὸν τὸν ναὸν τοῖς ἀμώμοις ἱερεῦσι στολὰς ἱερατικὰς ἠμφιεσμένοις, εἰς δὲ τὰ ἄδυτα, ἔνθα ἦν ὁ βωμὸς καὶ ἡ τράπεζα καὶ τὸ θυμιατήριον καὶ ἡ*
15 *ἄσβεστος λυχνία, μόνῳ τῷ ἀρχιερεῖ συγκεχώρητο ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ. εἰκότως οὖν ἔλεγεν ὁ προφήτης· καὶ ἔσται ἡ δόξα τοῦ οἴκου τούτου ἡ ἐσχάτη ὑπὲρ τὴν πρώτην, λέγει κύριος. καὶ γὰρ ἡ δευτέρα οἰκοδομὴ αὕτη τοῦ ναοῦ λαμπροτέρα γέγονε τῆς πρώτης εἴς τε κάλλος καὶ μέγεθος καὶ*
20 *τὰ λοιπὰ πάντα.*

203 M. *Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. μετὰ δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς Δα-*

---

16 Aggai 2, 9.

1 *κειμένῳ* F *κειμένου* L. — 2 *δεδομεῖσθαι* (*δεδωμ.* A) ABC HMPR. — 4 *ἀνὰ πηχῶν ἓξ* BF. — 5 *ἐκρίσειν* B *ἐν κρίσεσι* R *ταῖς ἐκρίσεσι* A. — 9 *ἐφίετο* M *ἐφεῖτο* BL. — 12 *εἰς δὲ τὸν αὐτὸν ναὸν* F *εἰς δὲ ταὐτὸν τὸν ναὸν* C. — 14 *θυσιαστήριον* ABH *in* A *m. 1 in θυμιατήριον mut.* — 18 *δευτέρα αὕτη οἰκοδομὴ* A *αὕτη om.* L. — 21 *καὶ ταῦτα μὲν οὕτως om.* FP.

9 *Post ἐπετέτραπτο* P *add. e* Jos.: *γυναιξὶ μόναις ἐν μηνίοις ἀποκλειόμενος.* — 10 *εἰσιέναι καὶ ταῖς τούτων γυναιξὶ καθαραῖς παντὸς μιάσματος* P *e* Jos. — *ἱερέων*] *ἰουδαίων* P *cum* Jos. — 13 *τὸ ἄδυτον* P Jos. — 18—20 *καὶ γὰρ ἡ δευτέρα αὕτη* (*m. 1 ex ταύτῃ*) *τε καὶ ἐσχάτη λαμπροτέρα γέγ. τῆς πρ. οἰκοδομίας καὶ κάλλους ἕνεκεν καὶ μεγέθους καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων* P. *Sequuntur alia, quae in tertio volumine edentur.* — 21 *μετὰ δὲ ταῦτα τοίνυν ὁ* P.

ρεῖος ἐπιστρατεύσας μετὰ διαφόρων ἐθνῶν Συρίαν μὲν καὶ Φοινίκην καὶ τὴν παραλίαν πᾶσαν ἐσκύλευσεν, τῇ δὲ Ἱερουσαλὴμ ἐπελθὼν κατεβλήθη καὶ διόλωλε παμπληθεί, τοῦ θεοῦ θεηλάτοις αὐτὸν πληγαῖς καὶ σκηπτοῖς πατάξαντος καὶ τὰς σὺν αὐτῷ μυριάδας. κἀντεῦθεν νίκην μὲν παράδοξον ἔδωκεν 5 ὁ θεὸς τότε τοῖς ἐν Ἱερουσαλὴμ ὅπλων καὶ μάχης ἐκτός, πλούτου δὲ καὶ λαφύρων ἀπείρων ἐνέπλησεν, ἄρχοντος τοῦ Ζοροβάβελ, μεθ' ὃν οὐκέτι ἕτερος ἐκ τοῦ Ἰούδα ἦρξεν, ἀλλ' οἱ ἀρχιερεῖς ἡγεμόνευον. μετὰ γὰρ τὴν ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον οὐκέτι βασιλεῖς ἀλλ' ἀρχιερεῖς αὐτῶν ἦρχον. 10

Διό φησιν ὁ μέγας Βασίλειος· καθαιρεθείσης γὰρ τῆς Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ τοῦ Ναβουχοδονόσωρ λέλυντο μὲν τὰ βασίλεια, οὐκέτι δὲ πατρικαὶ διαδοχαὶ τῶν ἡγεμονιῶν ἦσαν ὥσπερ καὶ πρότερον, ἀλλὰ τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς ἐπὶ τῆς αἰχμαλωσίας διῆγον οἱ ἀπόγονοι τοῦ Δαυίδ, ἐπανελθόντες δὲ οἱ 15 περὶ τὸν Ζοροβάβελ καὶ Σαλαθιὴλ δημοτικώτερον καθηγοῦντο τοῦ λαοῦ, τῆς ἀρχῆς λοιπὸν ἐπὶ τῆς ἱερωσύνης μεταπεσούσης διὰ τὸ ἀναμιγῆναι τὴν ἱερατικὴν καὶ βασιλικὴν φυλήν· ὅθεν ὁ κύριος καὶ βασιλεύς ἐστι καὶ ἀρχιερεὺς εἰς τὰ πρὸς τὸν θεόν. καὶ οὐκ ἐξέλιπε μὲν ἡ βασιλικὴ φυλὴ 20 μέχρι τῆς Χριστοῦ παρουσίας, οὐ μὴν δὲ κεκάθικεν ἔτι ἐπὶ τοῦ θρόνου Δαυὶδ τὸ σπέρμα Ἰεχονίου. θρόνος γὰρ δηλονότι τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα λέγεται. πάντως δὲ τῆς ἱστορίας μέμνησαι, ὅτι ὑπόφορος μὲν ἦν τῷ Δαυὶδ πᾶσα Ἰουδαία

11—*p.* 283, 6 Basil. Ep. 236 Migne Tom. 32, 880 D.

7 ἀπείρων *om.* ABLR *post* ἐνέπλησεν *collocat* P. — ἔπλησεν BCDFLR ἐπλήρωσεν HM. — 17 ἐπὶ τὴν ἱερωσύνην B Bas. — 20 ἐξέλειπε N. — μὲν *om.* codd. *praeter* ABP (Bas.). — 21 κεκάθηκεν codd. *praeter* AF. — ἐπὶ τοῦ θρόνου P Bas. ἐπὶ τὸν θρόνον A ἐπὶ θρόνου rell. Suid. *v.* θρόνος. — 22 ἱεχονίου HM ἱεχωνίου AV. — 24 μέμνηται BR μέμνησο V. — πᾶσα ἡ ἰουδαία AHLM *et* recc. quidam (Bas.).

16 καὶ δημοτικώτερον P.

καὶ Ἰδουμαία χώρα καὶ ἡ Μωαβῖτις καὶ τῆς Συρίας ὅσα τε πρόσχωρα καὶ τὰ πορρωτέρω μέχρι τῆς Μέσης τῶν ποταμῶν καὶ καθ' ἕτερον μέρος ἕως ποταμοῦ Αἰγύπτου. εἰ οὖν οὐδεὶς ἐφάνη ἐπὶ τοσοῦτον ἀξιώματος τῶν μετ' αὐτοῦ,
5 *πῶς οὐκ ἀληθὴς ὁ τοῦ προφήτου Ἱερεμίου λόγος ὅτι· ἠτιμώθη Ἰεχονίας ὡς σκεῦος, οὗ οὐκ ἔστι χρεία, καὶ ὅτι ἀπερρίφη αὐτὸς καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ καὶ οὐ μὴ ἀναστῇ ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ καθήμενος ἐπὶ θρόνου Δαυὶδ ἄρχων*
204 M. *ἐν τῷ Ἰούδᾳ. οὐδεὶς γὰρ φαίνεται τῆς ἀξίας ταύτης καὶ*
10 *δυναστείας ἐπειλημμένος τῶν ἐξ αὐτοῦ. οὐ μέντοι ἐξέλιπεν ἡ Ἰούδα φυλή, ἕως οὗ ἦλθεν ᾧ ἀπέκειτο, ὃς οὐδ' αὐτὸς ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ σωματικοῦ θρόνου, μεταπεσούσης δὲ τῆς Ἰουδαϊκῆς βασιλείας ἐπὶ τὸν τοῦ Ἀσκαλωνίτου Ἀντιπάτρου Ἡρώδην καὶ τοὺς ἐκείνου παῖδας, οἳ εἰς ἀρχὰς δ' κατενεί-*
15 *μαντο τὴν Ἰουδαίαν, ἡγεμονεύοντος μὲν Πιλάτου, τὸ δὲ σύμπαν τῆς Ῥωμαϊκῆς κράτος ἔχοντος Τιβερίου Καίσαρος. ἀλλὰ θρόνον λέγει Δαυίδ, ἐφ' ὃν ὁ κύριος ἐκάθισεν, τὴν ἀκαθαίρετον καὶ αἰώνιον βασιλείαν· αὐτὸς γάρ ἐστι προσδοκία ἐθνῶν, οὐχὶ τοῦ ἐλαχίστου μέρους τῆς οἰκουμένης.*
20 *ἔσται, γάρ φησιν, ἡ ῥίζα τοῦ Ἰεσσαὶ καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν. ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπιοῦσιν. καί· τέθεικά σε εἰς διαθήκην γένους, εἰς φῶς ἐθνῶν. καί· θήσομαι εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος τὸ σπέρμα αὐτοῦ καὶ τὸν θρόνον*

---

5 Jerem. 22, 28 *sqq.* — 11 Gen. 49, 10. — 18 Gen. *ib.* — 20 Jes. 11, 10. — 21 Jes. 42, 6. — 22 Psalm. 88 (89), 30.

1 *μωαβίτις* ADLV *μωαβίτης* CFHMPR. — 4 *ἐπὶ τοσούτου ἀξιώματος* AB Bas. *ἐπὶ τοσούτων* (*τοσοῦτον* alii) *ἀξιωμάτων* R. — 6 *ἱεχωνίας* (*ἱεχ.* HM) AHMV. — 10 *ἐπιλημμένος* BCFHMP *et* recc. quidam *ἐπηλημμένος* L *ἀπειλημμένος* D. — *ἐξέλειπεν* CHM. — 11 *ἡ om.* BPR. — *ᾧ*] *ὃ* ACLR *ὁ* B. — 13 *ἀντίπατρον* BCDLMV *ἀντίπατρος* recc. plerique. — 16 *ῥωμ. ἀρχῆς κράτος* BF Bas. — *κράτος om.* A.

4 *μετὰ ταῦτα* P Bas. — 12 *δὲ*] *λοιπὸν* P Bas. — 14 *οἳ καὶ εἰς* P.

αὐτοῦ ὡς τὰς ἡμέρας τοῦ οὐρανοῦ. οὕτως οὖν καὶ βασιλεὺς διέμεινεν, εἰ καὶ μὴ τὰ σκῆπτρα τῆς Ἰουδαίας παρέλαβεν, καὶ βασιλεὺς πάσης τῆς γῆς ἐστιν, ὡς θεός, καὶ ἡ εὐλογία τοῦ Ἰακὼβ ἐβεβαιώθη, καὶ ἐνευλογήθησαν ἐν τῷ σπέρματι αὐτοῦ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς, καὶ πάντα τὰ 5 ἔθνη μακαριοῦσι τὸν Χριστόν.

Ἵνα δὲ σαφέστερον γένηται, πῶς ἡ ἱερατικὴ ἐμίγη τῇ βασιλικῇ, λέξωμεν οὕτως· ὁ μὲν οὖν Ἰούδας ἐγέννησε τὸν Φαρές, ὁ δὲ Φαρὲς τὸν Ἐσρώμ, ὁ δὲ Ἐσρὼμ τὸν Ἀράμ, ὁ δὲ Ἀρὰμ τὸν Ἀμιναδάμ, ὁ δὲ Ἀμιναδὰμ τὸν Ναασσών, ὁ 10 δὲ Ναασσὼν τὸν Σαλμών, ὁ δὲ Σαλμὼν τὸν Βοόζ, ὁ δὲ Βοὸζ τὸν Ὠβήδ, ὁ δὲ Ὠβὴδ τὸν Ἰεσσαί, ὁ δὲ Ἰεσσαὶ Δαυὶδ τὸν βασιλέα. ἐπεὶ οὖν ὁ Ναασσὼν υἱὸς ἦν τοῦ Ἀμιναδάμ, τούτου τὴν ἀδελφὴν Ἐλισάβετ ἠγάγετο γυναῖκα ὁ μέγας ἀρχιερεὺς Ἀαρὼν ἀδελφὸς Μωϋσέως ἐκ φυλῆς ὑπάρχων τοῦ Λευΐ. καὶ 15 μέντοι καὶ ὁ θεσπέσιος ἱεράρχης Ἰωδαὲ φυλῆς ὢν τῆς Λευιτικῆς ἠγάγετο γυναῖκα τὴν ἀδελφὴν Ὀχοζίου φυλῆς οὖσαν 205 M. τοῦ Ἰούδα. κἀντεῦθεν λοιπὸν ἡ βασιλικὴ τῇ Λευιτικῇ φυλῇ συμμιγεῖσα, μάλα γε εἰκότως ὁ κύριος ἐκ Μαρίας τῆς παρθένου καὶ κατὰ σάρκα μητρὸς αὐτοῦ γενεαλογούμενος 20 οὕτω βασιλεὺς καὶ ἱερεὺς εἰς τὰ πρὸς τὸν θεόν, ὡς ἔφην, ἀνθρώποις ἀναδέδεικται καὶ προδήλως κηρύττεται βασιλεὺς

4 Gen. 22, 18. — 8 *cf.* Luc. 3, 32; 33.

1 ὡς] ἕως BR. — οὗτος BNRV. — 2 καὶ τὰ μὴ σκῆπτ. B μὴ *om.* R. — 3 γῆς ὡς θεός ἐστιν N. — 4 εὐλογία PR ἐλευθερία rell. — 8 οὖν *om.* codd. *praeter* AP. — 10 ἀμιναδάβ (ἀμιδάβ H) AN ἀμηναδάμ P. — ναασσόν C ἀασσών L ναασσῶν *altero loco, altero* ἀασσῶν P. — 11 βοώζ N. — ὠβήδ HM ὀβήδ A ὠβήμ B. — 12 τὸν δᾱδ τὸν βασιλέα AL. — 13 ναασσῶν M ναασσόν C νασσῶν H *et* recc. quidam νασσὼν P. — ἀμηναδάμ V ἀμιναδάβ ADH ἀμηναδάβ M. — 17 ὀχοζίου AFHL. — 18 ἡ βασιλ. φυλὴ συμμιγεῖσα τῇ λευϊτικῇ codd. *praeter* AP.

7 ἡ ἱερ. φυλὴ P. — 8 οὕτως] καὶ ἡμεῖς P. — 14 ἐλισάβετ ἐκ φυλῆς ἰοῦδα πέλουσαν P. — 21 ἔφην] εἴρηται P. — 22 ἄνθρωπος P. — προδ. προκηρύττεται καὶ εὑρίσκεται βασιλεὺς P

αἰώνιος καὶ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. ἡ βασιλεία γὰρ αὐτοῦ βασιλεία αἰώνιος καὶ ἀδιάφθορος, καὶ τὴν γενεὰν αὐτοῦ, δηλαδὴ τὴν ἀκατάληπτον καὶ ὑπερούσιόν τε καὶ ἄναρχον τῆς θεότητος, τίς διηγήσεται;

5 [*θ'. Περὶ Ἀρταβάνου.*]

Μετὰ δὲ Δαρεῖον ἐβασίλευσεν Ἀρταβάνης μῆνας ζ'.

[*ι'. Περὶ Ἀρταξέρξου τοῦ Μακρόχειρος.*]

Μετὰ δὲ Ἀρταβάνην ἐβασίλευσεν Ἀρταξέρξης ὁ Μακρόχειρ ἔτη μα'. ἐφ' οὗ Σοφοκλῆς καὶ Ἡράκλειτος καὶ Ἀνα- 10 *ξαγόρας καὶ Πυθαγόρας καὶ Θουκυδίδης καὶ Εὐριπίδης καὶ Ἡρόδοτος καὶ Ἐμπεδοκλῆς καὶ Διογένης καὶ Ζήνων καὶ Φερεκύδης καὶ Ἀρίσταρχος καὶ Ἱπποκράτης καὶ Παρμενίδης καὶ Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης καὶ Δημοσθένης ἐγνωρίζοντο, καὶ Σωκράτης ὡς φαυλίσας τοὺς νόμους τῶν Ἑλλήνων* 15 *θανατοῦται κώνειον πιὼν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ.*

[*ια'. Περὶ Ἀλεξάνδρου.*]

Μετὰ δὲ Ἀρταξέρξην ἐβασίλευσεν Ἀρταξέρξης ἄλλος καὶ οἱ καθεξῆς ἕως Δαρείου Ἀρσάμου, ὃν Ἀλέξανδρος ἀνελὼν καὶ τὴν Περσῶν βασιλείαν καταλύσας καὶ πάσης τῆς 20 *γῆς κρατήσας, ἐν Βαβυλῶνι τελευτήσας, διαιροῦνται τὴν βασιλείαν οἱ παῖδες αὐτοῦ, ὡς καὶ πρόσθεν εἴρηται. οἱ τοίνυν Περσῶν βασιλεῖς ἀπὸ Ναβουχοδονόσωρ καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ εἰσιν οἵδε· Δαρεῖος ὁ Ἀστυάγης ὁ καὶ Ἀρταξέρξης*

---

3 Jes. 53, 8. — 6—21 *cf.* Eudociae Violarium cp. 846.

3 *τὴν ἀκατάληπτον δηλαδὴ* F *δηλαδὴ om.* L. — 9 *ἔτος* AB LNV Eudoc. — *σαρακοστὸν πρῶτον* A (*cf.* Eud.). — *ἡράκλητος* (*ἡρ.* V *εἱρ.* H) codd. *praeter* CR. — 15 *κώνιον* ABDFP *κωνιὸν* C *κόνιον* L. — 18 *ἀλσάμου* A Eud. — 20 *ἐν βαβυλῶνι τελευτήσας om.* BR. — *καὶ ἐν β.* FP *ἐν βαβ. δὲ* L.

4 *post διηγήσεται et* 15 *post δεσμωτηρίῳ alia addit* P *in tertio volumine edenda.* — 23 *δαρεῖος ὁ καὶ ἀστυάγης καὶ ἀρτ.* P.

ἐβασίλευσεν ἔτη ιζ', Κῦρος λβ', Καμβύσης ιη', Σπέρδιος ὁ 206 M.
μάγος μῆνας ζ', Δαρεῖος Ὑστάσπου ἔτη κ', Ξέρξης υἱὸς
αὐτοῦ ἔτη κε', Ἀρταβάνης μῆνας ς', Ἀρταξέρξης ὁ Μακρό-
χειρ ἔτη μα', Ἀρταξέρξης ὁ δεύτερος μῆνας β', Σογδοάνης
μῆνας ζ', Δαρεῖος ὁ Νόθος ἔτη ιθ', Ἀρταξέρξης υἱὸς αὐτοῦ 5
μ', Ἀρταξέρξης ὁ καὶ Χόος κζ', Ἄρσης ὁ καὶ Χοῦ δ', Δα-
ρεῖος Ἀρσάμου ς'. ὃν Ἀλέξανδρος ἀνελών, ὡς ἔφην, καθ-
εῖλε τὴν βασιλείαν Περσῶν διαρκέσασαν ἔτεσι σμ'.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον· τῆς δὲ προτέρας ἀκολου-
θίας ὡς ὑπεσχόμεθα πάλιν ἐφαψώμεθα. οἱ οὖν παῖδες καὶ 10
μεγιστάνες Ἀλεξάνδρου τὴν βασιλείαν αὐτοῦ διελόμενοι, τῆς
μὲν Αἰγύπτου Πτολεμαῖος ἐβασίλευσεν ὁ Λαγοῦ καὶ οἱ καθε-
ξῆς Πτολεμαῖοι ιγ' ἕως Κλεοπάτρας θυγατρὸς Διονυσίου,
τῆς δὲ Ἀσίας πάσης Ἀντίγονος ἐκράτησεν, τῆς δὲ Συρίας
καὶ Βαβυλωνίας καὶ Παλαιστίνης Σέλευκος ἐβασίλευσεν ὁ 15
Νικάνωρ, ὃς καὶ πόλεις δύο κτίσας εἰς τὰ μέρη Κιλικίας
καὶ ἄλλην ἐν Συρίᾳ τὴν μὲν Σελεύκειαν ἐκάλεσεν, τὴν δὲ
Ἀντιόχειαν, τὴν δὲ Λαοδίκειαν εἰς τὸ ἑαυτοῦ ὄνομα καὶ
τοῦ υἱοῦ καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Λαοδικείας. ἐφ' οὗ
Ῥόδιοι θαλασσοκρατήσαντες ἀνέστησαν ἐν τῇ νήσῳ χαλκοῦν 20
ἀνδριάντα τοῦ Ἡλίου, ὃν διὰ τὸ μέγεθος ἐκάλεσαν Κολοσ-
σόν, ἀφ' οὗ καὶ αὐτοὶ Κολασσαεῖς ὠνομάσθησαν.

9—19 *cf.* Eudociae Violar. *l. l.* — 19—22 *ib.* cp. 994 Johannes Antioch. Exc. Salm. *p.* 391, 25 Cram. Frg. 30 Müller.

1 κύρος ABCFHMR. — 2 ὁ ὑστάσπου BV. — ἔτη *ubique in sqq. om.* A. — ὁ υἱὸς LR. — 3 ἔτη *om.* N. — μῆνας ζ' BN. — 4 ἔτος μα' B ἔτη *om.* CHLMV. — σαρακοστὸν πρῶτον A. — 6 ἔτη μ' BCFLRV *et sic deinceps.* — καὶ *om.* N. — χόος DP ὦχος R χοὸς rell. — 8 ἔτη BNR. — 10 ἐφαψόμεθα BM ἀψόμεθα R. — 12 λάγου B λαγωοῦ FV. — 17 ὀνόμασεν A (Eud.). — 22 κολασαεῖς B κολοσσαεῖς V *et* C *lit. ex* κολασσ. *item* Suidae cod. A *v.* κολοσσαεῖς.

2 ξέρξης ἐβασίλευσεν ἔτη κε' *textus* P, *sed in mg. m. 1* υἱὸς αὐτοῦ. — 4 ξέρξης P (*cf.* Euseb. Chron. I *p.* 127 Schoene). — 6 δ'] τέσσαρις P.

[Βιβλίον Ζ'.]

[α'. Περὶ Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς.]

Μετὰ δὲ Σέλευκον ἐβασίλευσεν Ἀντίοχος υἱὸς αὐτοῦ
καὶ ἄλλοι πέντε. εἶτα ἐβασίλευσεν Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανὴς
5 υἱὸς Σελεύκου τοῦ Φιλοπάτορος, ὑφ' οὗ γέγονεν ἡ δευτέρα
ἅλωσις τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τὰ κατὰ Μακκαβαίων ἐπράχθη
207 M. καὶ τὸ ἱερὸν ἐμολύνθη κατὰ τὴν τοῦ Δανιὴλ πρόρρησιν.
φησὶ γὰρ ὁ προσδιαλεγόμενος αὐτῷ ἀρχάγγελος περὶ τῶν
τριῶν ἥμισυ ἐνιαυτῶν τῆς αἰχμαλωσίας ταύτης· καὶ ἀπὸ
10 καιροῦ παραλλάξεως τοῦ ἐνδελεχισμοῦ καὶ τοῦ δοθῆναι τὸ
βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως ἡμέραι χίλιαι διακόσιαι ἐνενήκοντα.
εἶτα τὴν λύσιν τῶν κακῶν εὐαγγελιζόμενος ἐπάγει λέγων·
μακάριος ὁ ὑπομείνας καὶ φθάσας εἰς ἡμέρας χιλίας τλε'.
περὶ ἧς ἁλώσεως οὕτω πάλιν γέγραπται· καὶ ἐγένετο μετὰ
15 τὸ πατάξαι Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου Δαρεῖον τὸν βασιλέα
Περσῶν καὶ Μήδων καὶ βασιλεῦσαι ἀντ' αὐτοῦ καὶ πολλοὺς
ποιῆσαι πολέμους καὶ κρατῆσαι ὀχυρωμάτων μεγάλων καὶ
σφάξαι βασιλεῖς πολλοὺς τοπάρχας τε καὶ στρατηγοὺς καὶ
σατράπας καὶ τυράννους καὶ φθάσαι ἕως ἄκρων τῆς γῆς
20 καὶ πλοῦτον ἄπειρον συλλέξαι μηδενὸς ἀνθεστηκότος, ὑψώθη
ἡ καρδία αὐτοῦ σφόδρα καὶ ἦρξε χωρῶν ἐθνῶν καὶ τυράν-
νων, καὶ ἐγένοντο αὐτῷ εἰς φόρον. καὶ μετὰ ταῦτα πεσὼν
ἐπὶ τὴν κλίνην αὐτοῦ καὶ γνοὺς ὅτι ἀποθνήσκει προσεκαλέ-
σατο τοὺς ἐνδόξους καὶ συνεκτρόφους αὐτοῦ, καὶ διελὼν
25 αὐτοῖς τὴν βασιλείαν ἀπέθανε βασιλεύσας ἔτη ιβ'. καὶ

---

9 Dan. 12, 11. — 13 Dan. 12, 12. — 14 — p. 287, 3 I. Macc. 1, 1 sqq.

3 ὁ υἱὸς ABFMR. — 8 ἄγγελος FLM. — 9 ἡμίσου F ἡμίσων R om. A. — 19 τῆς om. AF. — 24 ἐνδόξους αὐτοῦ καὶ συνεκτρόφους καὶ AV.

5 ἡ δευτέρα τῆς ἱερουσαλὴμ ἅλωσις P. — 12 εὐαγγελιζόμενος τῶν κακῶν P.

περιθέμενοι οἱ παῖδες αὐτοῦ ἕκαστος διαδήματα καὶ βασιλεύσαντες, ἐπλήθυναν ἐν τῇ γῇ τὰ κακά. ἀφ' ὧν ἐξῆλθε ῥίζα ἁμαρτωλός, Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανής, υἱὸς Σελεύκου τοῦ Φιλοπάτορος, ὃς ὑπάρχων δεινὸς ἀνὴρ καὶ πλεονέκτης καὶ πολλὰς ἁρπαγὰς καὶ λεηλασίας ποιήσας συνήγαγεν ἀργύριον 5 καὶ χρυσίον, πλῆθος ἀμύθητον, καὶ πρὸς τούτοις ἐκ πολλῆς ἀκολασίας καὶ οἰστρηλασίας εἰς τοὺς μίμους ἑαυτὸν καθεὶς ἐν ὄψει πάντων ἀναιδῶς ταῖς γυναιξὶν ἐπεμαίνετο. ᾧ καὶ κατὰ πρόσωπον τῆς βασιλείας χωρούσης, κρατῆσαι τῆς Αἰγύπτου προσώρμησεν, ὅπως μίαν βασιλείαν ποιήσῃ τήν τε 10 Ἀντιόχειαν καὶ τὴν Αἴγυπτον. καὶ δὴ καταλαβὼν τὴν Αἴγυπτον ἐν ὄχλῳ βαρεῖ καὶ ἐν ἅρμασι καὶ ἐλέφασι καὶ στόλῳ μεγάλῳ συνάπτει μάχην πρὸς Πτολεμαῖον βασιλέα Αἰγύπτου καὶ τρέψας αὐτὸν εἰς φυγὴν κατεκράτησε τὰς ἐν Αἰγύπτῳ πόλεις καὶ πάσας ἐσκύλευσεν. τῆς δὲ ἁγίας πόλεως κατοι- 15 208 M. κουμένης μετὰ πάσης εἰρήνης διὰ τὴν τοῦ ἀρχιερέως Ὀνίου μισοπονηρίαν τε καὶ εὐσέβειαν, συνέβη καθ' ὅλην τὴν πόλιν σχεδὸν ἐφ' ἡμέρας μ' φαίνεσθαι διὰ τοῦ ἀέρος ἱππεῖς τρέχοντας ἐνόπλους καὶ διαχρύσους στολὰς ἔχοντας καὶ προσβολὰς ἑκατέρων γινομένων καὶ ὅπλων κινήσεις καὶ χρυσέων 20 κόσμων ἐκλάμψεις, παντοίοις εἴδεσιν ἀμφιάσεων τεθωρακισμένους. διὸ πάντες ἠξίουν ἐπ' ἀγαθῷ γενέσθαι τὴν ἐπιφάνειαν. ἥτις καὶ προεδήλου τὴν πονηρὰν ἔφοδον Ἀντιόχου. ἀναζεύξας γὰρ μετὰ νίκης πολλῆς καὶ τεθηριωμένος τὴν ψυχὴν ἐξ ἄκρας ἀπονοίας τε καὶ ἀλαζονείας παρέλαβε τὴν 25

---

8 *sqq. cf.* I. Macc. 1, 16 *sqq.* — 15 *sqq. cf.* II. Macc. 5, 2 *sqq.* — 24 *cf.* II. Macc. 5, 11 *sqq.*

1 διάδημα N. — 7 οἰστρηλασίας καὶ ἀκολασίας P καὶ οἰστρηλασίας *om.* F. — 9 κατὰ πρόσω (*om.* που) FHMR. — 10 ποιήσει codd. *praeter* DLV. — 13 μάχην] πόλεμον N Macc. — 17 τε *om.* AB. — 20 γινομένας BF Macc. — 21 ἐλλάμψεις B *et m. 1 corr. ex* ἐλάμψεις F.

7 καθεὶς ἀεὶ ἐν P. — 20 χρύσεων P. — 21 εἴδεσιν ἀμφιάσεων *om.* P (ἐκλ. καὶ παντοίους θωρακισμοὺς Macc.).

πόλιν δοριάλωτον, εἶτα προστάξας τοὺς στρατιώτας ἀφειδῶς κόπτειν τοὺς παρατυγχάνοντας, ἀνῃρέθησαν μυριάδες ιη'. κατατολμήσας οὖν καὶ εἰς τὸ ἁγίασμα εἰσελθὼν ἐν ὑπερηφανίᾳ πολλῇ καὶ στήσας βωμὸν καὶ εἴδωλον, βδέλυγμα ἐρη-
5 *μώσεως, καὶ τὸν ναὸν μιάνας δι' ἀκαθάρτων θυσιῶν ἱερὸν Διὸς Ὀλυμπίου προσηγόρευσεν, καὶ οὕτως ἐφ' ὑψηλοῦ τόπου καθίσας, καὶ τῶν στρατευμάτων αὐτῷ παρεστηκότων κυκλόθεν ἐνόπλων, ἐκέλευσε τοῖς δορυφόροις ἕνα ἕκαστον Ἑβραῖον ἐπισπᾶσθαι καὶ κρεῶν χοιρείων καὶ εἰδωλοθύτων ἀναγκάζειν*
10 *ἀπογεύεσθαι. εἰ δέ τινες μὴ θέλοιεν μιαροφαγῆσαι, τούτους τριχισθέντας ἀναιρεῖσθαι. πολλῶν δὲ συναρπασθέντων, ἐξ ὧν Ἐλεάζαρ τις τῶν πρωτευόντων γραμματέων, ἀνὴρ ἤδη προβεβηκὼς τὴν ἡλικίαν ἠναγκάζετο μιαροφαγῆσαι. ὁ δὲ*
209 M. *τὸν μετ' εὐκλείας θάνατον μᾶλλον ἢ τὸν κατὰ μύσους βίον*
15 *ἀναδεξάμενος αὐθαιρέτως ἐπὶ τὸ τύμπανον προσήγετο, καὶ οὕτω μετὰ πολλῶν πρότερον αἰκισμῶν καὶ μαστίγων ὑπαλλάξας τὸν βίον οὐ μόνον τοῖς νέοις ἀλλὰ καὶ τοῖς προβεβηκόσι τὸν ἑαυτοῦ θάνατον ὑπόδειγμα γενναιότητος καὶ μνημόσυνον ἀρετῆς κατέλιπεν. μεθ' ὃν καὶ ἄλλοι τινὲς ἑπτὰ*
20 *ἀδελφοὶ μετὰ μητρὸς διαφόρως βασανισθέντες τὸν τοῦ μαρτυρίου στέφανον ὡσαύτως ἀνεδήσαντο.*

Περὶ ὧν ὁ μέγας Γρηγόριός φησιν· οὕτως ἀπήλαυσε τῆς ἱερωσύνης ὁ θεῖος Ἐλεάζαρ μυηθεὶς καὶ μυήσας τὰ ἐπουράνια, καὶ οὐ τοῖς ἔξωθεν ῥαντισμοῖς τὸν Ἰσραὴλ ἁγιά-

---

6—11 Joseph. in Macc. *cp.* 5, 51; 52. — 12 *sqq.* II. Macc. 6, 18 *sqq.* — 22—*p.* 289, 7 Gregor. Naz. Or. 15 (22) cp. 10 Migne Tom. 35, 929 B.

1 *δορυάλωτον* (*δωρ.* HM) ABFHLMR. — *τοῖς στρατιώταις* BL Macc. — 5 *διὰ ἀκαθάρτων* BDHLV. — 7. 8 *ἐνόπλων κυκλ.* AB. — 7 *κύκλοθεν* C *κύκλωθεν* AN. — 9 *χοιρίων* CHMP *χοιρέων* AR. — 11 *τροχισθέντας* F Jos. — 19 *κατέλειπεν* CHM *καταλέλοιπεν* L. — *μεθ' ὧν* (*μεθῶν* AM) AHLMPRV.

3 *τὸ ἅγιον ἁγίασμα* P. — 14 *κατὰ*] *μετὰ* P Macc. — 20 *μετὰ μητρὸς ἀδελφοὶ* P. — 22 *περὶ ὧν καὶ ὁ* P.

σας, ἀλλ' οἰκείοις αἵμασιν, καὶ ποιήσας τὴν τελευτὴν τελευταῖον μυστήριον. οὕτω καὶ οἱ νέοι παῖδες οὐχ ἡδοναῖς δουλεύσαντες, ἀλλὰ τῶν παθῶν κυριεύσαντες καὶ τὸ σῶμα καθαγνίσαντες πρὸς τὴν ἀπαθῆ ζωὴν μετέστησαν. οὕτως ἀπήλαυσε τῆς πολυτεκνίας ἡ μήτηρ, οὕτω καὶ ζῶσιν ἐκαλ- 5 λωπίσατο καὶ ἀπελθοῦσι συνανεπαύσατο καὶ οὓς ἐγέννησε κόσμῳ θεῷ παραστήσασα. ἡγάσθη δὲ καὶ Ἀντίοχος οὕτω μεταβαλὼν εἰς θαῦμα τὴν ἀπειλήν. ἴσασι γὰρ θαυμάζειν ἀνδρὸς ἀρετὴν καὶ πολέμιοι, ὅταν τοῦ θυμοῦ λήξαντος ἐφ' ἑαυτῆς ἡ πρᾶξις δοκιμάζηται, ὥστε καὶ ἀπῆλθεν ἄπρακτος 10 καὶ ἀπληροφόρητος.

Ὑφ' ὧν τοίνυν ὁ τύραννος καταισχυνθεὶς καὶ μᾶλλον ἐκμανεὶς καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη πάντα λαβὼν χρυσόν τε καὶ ἄργυρον ἄπειρον καὶ πᾶσαν τὴν πόλιν λαφυραγωγήσας καὶ τὰ κτήνη κρεουργήσας καὶ πολλὴν φονοκτονίαν ποιήσας καὶ 15 μεγαλορημονήσας ἀνεχώρησεν εἰς Ἀντιόχειαν μέγα πένθος καταλείψας τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ. καὶ μετὰ δύο ἔτη κατὰ Περσῶν ἐπιστρατεύσας ἀπέστειλεν ἄρχοντα φορολογῆσαι τὰς πόλεις Ἱερουσαλήμ. ὃς παραγενόμενος μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ λαλήσας εἰρηνικοὺς λόγους μετὰ δόλου πρὸς τὴν 20 πόλιν Ἱερουσαλὴμ καὶ εἰσελθὼν ἐπάταξεν αὐτὴν πληγῇ μεγάλῃ, καὶ καθελὼν τὰ τείχη πᾶσαν αὐτὴν ἐνέπρησε καὶ 210 M. κατέστρεψεν. καὶ τὸ μὲν ἱερὸν ἀσωτίαις καὶ μιαραῖς θυσίαις ἐπλήρωσεν, τοὺς δὲ μὴ προαιρουμένους τῶν Ἰουδαίων μεταβαίνειν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ καὶ τῶν ἀθεμίτων ἀπογεύεσθαι 25 ἀφειδῶς κατέκτενεν. πολλοὺς οὖν ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας καὶ παιδία μετὰ πολλῶν καὶ χαλεπῶν κολάσεων ἀνελὼν καὶ

7—10 Greg. *ib. cp.* 11. — 12 *sqq. cf.* I. Macc. 1, 21 *sqq.*

10 δοκιμάζεται ABCFR. — 13 πάντα σκεύη CF. — 14 καὶ τὰ κτήνη κρεουργήσας *om.* LM *post* ποιήσας *v.* 15 *ins.* R. — 15 καὶ μεγαλορημονήσας *om.* ACL. — 16 μεγαλορρημονήσας R. — 22 ἐνέπρισε ACFHM. — 26 κατέκταινεν PV κατέκταινον B κατέκτεννεν L ἀπέκτενεν A. — 27 παῖδας A παιδ *compendio scr.* B

ἄλλους αἰχμαλωτεύσας ἀπῆλθεν ἄρχοντα καταλιπὼν εἰς τὸ βασανίζειν τοὺς Ἰουδαίους. Ματθίας δέ τις ἱερεὺς ἔχων υἱοὺς πέντε, ἀφ' ὧν Ἰούδας ὁ καὶ Μακκαβαῖος ἐτύγχανεν, ζήλου πλησθεὶς καὶ ὁρμήσας κατὰ τοῦ ἄρχοντος ἀνεῖλεν
5 *αὐτόν, καὶ συναγαγὼν ἅπαντας τοὺς περὶ αὐτὸν ἐπέρχεται καὶ κατασκάπτει τοὺς ἀκαθάρτους βωμοὺς τῶν Ἑλλήνων καὶ τοὺς ἀποστάντας τοῦ νόμου ἀναιρεῖ. ὁ δέ γε Ἀντίοχος ἀκόσμως τε καὶ ἡττημένος ἐκ τῶν κατὰ Περσίδα τόπων τὴν ἀνάζευξιν ποιούμενος καὶ ἐκ πολλῆς ἀθυμίας ἀρρωστήσας*
10 *ἔφη πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ μεγιστάνας· ἀφίσταται ὁ ὕπνος ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου, καὶ συμπέπτωκα ἀπὸ τῆς μερίμνης. νῦν οὖν μιμνήσκομαι τῶν κακῶν, ὧν ἐποίησα ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ ἔγνων ὅτι χάριν τούτων εὗρόν με τὰ κακὰ ταῦτα, καὶ ἰδοὺ ἀπόλλυμαι ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ. καὶ συνέταξε τὸν*
15 *ἁρματηλάτην ἀνενδότως ἐλαύνοντα κατανεύειν τὴν πορείαν ἐπαισθόμενος ἐναργῶς τῆς ἄνωθεν κρίσεως τὴν τιμωρίαν. συνέσχε γὰρ αὐτὸν ἀνήκεστος ἀλγηδὼν τῶν σπλάγχνων καὶ πικραὶ τῶν ἔνδον βάσανοι, συνέβη δὲ καὶ πεσεῖν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἅρματος ῥοίζῳ φερόμενον, καὶ δυσχερεῖ πτώματι περι-*
20 *πεσόντα πάντα τοῦ σώματος ἀποστρεβλοῦσθαι τὰ μέλη. ἡ δὲ νόσος τοσοῦτον ἐπέτεινεν, ὥστε καὶ σκώληκας ἐκβράσαι καὶ ἐν ὀδύναις μεγίσταις καταπίπτειν αὐτοῦ τὰς σάρκας*

---

9 *sqq.* I. Macc. 6, 8 *sqq.* — 14 *sqq.* II. Macc. 9, 4 *sqq.*

2 *ματατθεῖας* C *ματθαδίας* F *ματθαθίας* L. — *ὁ om.* A. — *καὶ om.* codd. *praeter* APV. — 7 *γε om.* BM. — 8 *τε καὶ ἡττ. om.* B. — *ἡττημένως* FNV. — *περσίδος* A *περσίδ compendio scr.* B. — 10 *μεγιστάνους* FM. — 12 *μνήσκομαι* BCLN *μέμνημαι* V. — 13 *καὶ om.* codd. *praeter* ALP. — *με om.* codd. *praeter* AP. — 15 *ἁρματηλάτην αὐτοῦ* codd. *praeter* AP. — 16 *ἐπαισθόμενος — τιμωρίαν om.* A *et e mg. intrusum ins.: οὐαί σοι ἀντίοχε ὁποίῳ μόρῳ καταλύεις τὸν βίον.* — *ἐπαισθανόμενος* codd. *praeter* PR. — 19 *φερομένου* F Macc. — 22 *αὐτοῦ*] *τούτου* F *om.* A.

6 *κατασκάμπτει* P. — 7 *ἀναιρεῖ τοῦ νόμου* P. — 16 *τὴν τιμωρίαν om.* P.

16 *ἐπαισθόμενος* de Boor : *ἐπαισθανόμενος*, ut praebet consensus meliorum codicum, recte defend. Praechter, Byz. Zeitschr. 15, 319.

καὶ μέντοι καὶ ὑπὸ τῆς δυσωδίας τοῦ ἀθλίου αὐτοῦ καὶ δυστήνου σώματος πᾶν τὸ στράτευμα βαρύνεσθαι μεγάλως. 211 M. καὶ ὁ πολλὰ μεγαλαυχήσας καὶ πάνδεινα πράξας οὕτως αἰσχίστῳ μόρῳ τὸν βίον ἐπὶ ξένης κατέστρεψεν, καὶ ἐνταῦθα μὲν ἐνδίκως ὁ ἄδικος τετιμώρηται, θανὼν δὲ οἰκτρῶς ἐκεῖ- 5 θεν μᾶλλον αἰωνίως κολάζεται.

[β'. *Περὶ Ἀντιόχου τοῦ Εὐπάτορος.*]

Μετὰ δὲ Ἀντίοχον ἐβασίλευσεν Ἀντίοχος ὁ καὶ Εὐπάτωρ υἱὸς αὐτοῦ. Ἐφ' οὗ Ἰούδας ὁ καὶ Μακκαβαῖος τοὺς φρουράρχους Ἀντιόχου τροπωσάμενος, ἐπέρχεται αὐτῷ Ἀντί- 10 οχος μετὰ χιλιάδας ἱππέων κ' καὶ πεζῶν χιλιάδας ρ' καὶ ἅρματα τ' καὶ ἐλέφαντας νε' γεγυμνασμένους πρὸς πόλεμον. καὶ διελὼν τοὺς ἐλέφαντας εἰς τὰς φάλαγγας παρέστησεν ἑκάστῳ ἐλέφαντι χιλίους ἄνδρας τεθωρακισμένους ἐν ἀλυσιδωτοῖς, καὶ περικεφαλαῖαι χαλκαῖ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, 15 καὶ ἱππεῖς ἐκλεκτοὶ φ' διατεταγμένοι ἑκάστῳ θηρίῳ, καὶ πύργοι ξύλινοι ἐφ' ἑκάστῳ θηρίῳ διὰ μηχανῆς, καὶ ἐφ' ἑκάστῳ ἄνδρες δυνάμεως ἔνοπλοι λβ'. ὡς δὲ κατέλαμπεν ὁ ἥλιος ἐπὶ τὰς χρυσᾶς ἀσπίδας καὶ τὰ ἅρματα, ἔστιλβε τὰ ὄρη ἀπ' αὐτῶν καὶ κατηύγαζον ὡς λαμπάδες πυρός. κἂν- 20

10—*p.* 292, 15 *cf.* I. Macc. 6, 30 *sqq.* Joseph. Ant. XII, 366 *sqq.*

4 ξένοις AHM. — 6 αἰωνίως *om.* N (*cf. infra* P). — 8 καὶ *om.* codd. *praeter* APV. — 9 ὁ *om.* A. — καὶ *om.* codd. *praeter* AP. — 10 φρουράρχας CFM. — 11. 12 χιλιάδων — χιλιάδων — ἁρμάτων — ἐλεφάντων — γεγυμνασμένων BR. — 14 ἀλυσιδωτοῖς (ἀλυσειδ. B *et* recc. quidam ἀλυσιδοτ. F) BFRV αλυσιδωτοῖς *sine spir.* HM ἀλυσιδώτοις (*sine spir.* AC) ACD ἀλυσιδότοις P. — 16. 17 καὶ πύργοι — θηρίῳ *om.* BCR *sed in* B *m. 1 in mg. add.*

1. 2 ὑπὸ τῆς ὀσμῆς πᾶν τὸ στρατόπεδον βαρύν. τῇ σαπρίᾳ (*om.* τοῦ ἀθλίου — σώματος *et* μεγάλως) P II. Macc. — 5 θανὼν δὲ κἀκεῖ μᾶλλον κολάζεται P. — 12 ἐλέφ. πε' εἰδότας πόλεμον P (I. Macc.). — 17 ἐφ' ἑκάστου θηρίου P I. Macc. — 18 λβ' πολεμοῦντες ἐπ' αὐτοῖς P I. Macc.

τεῦθεν ἐσαλεύοντο πάντες οἱ ὁρῶντες καὶ ἀκούοντες τὴν φωνὴν τοῦ πλήθους καὶ τὸν συγκρουσμὸν τῶν ἁρμάτων. ἦν γὰρ ἡ παρεμβολὴ μεγάλη καὶ ἰσχυρὰ λίαν καὶ λαὸς ἐπίμικτος ἄπειρος καὶ ἔνοπλος. καὶ ὡς ἐπέτεινεν ἡ μάχη, 5 *θεασάμενος Ἐλεάζαρ ὁ ἀδελφὸς Ἰούδα πεπυρωμένους τοὺς ἐλέφαντας καὶ τοξότας ἐπ' αὐτῶν φερομένους, ἕνα δὲ ἰδὼν ὑψηλότερον τῶν ἄλλων καὶ βασιλικοῖς θώραξι καθωπλισμένον καὶ νομίσας ἐπ' αὐτοῦ φέρεσθαι τὸν βασιλέα, ἐκπηδήσας τῆς παρατάξεως ἐμπλέκεται τῷ τῶν πολεμίων ἀθροίσματι καὶ* 10 *πολλοὺς ἀποκτείνας τῶν περὶ τὸν ἐλέφαντα ὑποκάτωθεν αὐτοῦ ὑπέδυ, καὶ πατάξας εἰς τὴν γαστέρα τὸν ἐλέφαντα, πέπτωκε τὸ θηρίον εὐθὺς ἐπάνω αὐτοῦ καὶ τοῦτον συνέτριψεν. ὅπερ Ἰούδας θεασάμενος καὶ κραταιότερον τὸν* 212 M. *πόλεμον αἰσθόμενος εἰς Ἱερουσαλὴμ ἔφυγεν. καὶ ἐπιδιώξας* 15 *Ἀντίοχος ἐπολιόρκει ταύτην, εἶτα λόγους εἰρηνικοὺς μεθ' ὅρκων ποιησαμένου, δέχεται αὐτὸν Ἰούδας ἔνδον τῆς πόλεως. ὁ δὲ εἰσελθὼν καὶ τὸν ὅρκον παρασπονδήσας καὶ τὸ τεῖχος τέλεον καταστρέψας καὶ τοὺς οἰκήτορας σκυλεύσας εἰς Ἀντιόχειαν ὑπέστρεψεν. μετὰ δὲ ταῦτα Ἰούδας τρισὶν ἔτεσι* 20 *τὴν θρησκείαν ὀλιγωρηθεῖσαν τὴν πάτριον ἀνεκτήσατο καὶ πολλοὺς ἐπιδειξάμενος πολέμους καὶ τρόπαια μεγάλα στησάμενος καὶ τῆς χώρας ἅπαντας ἀπελάσας τοῦ Ἀντιόχου καὶ τὸν ναὸν ἐκκαθάρας, αὐτῷ πᾶς ὁ τῶν Ἰουδαίων λαὸς τὴν ἀρχιερωσύνην παρέδωκεν. ἐφ' οὗ καὶ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Σιρὰχ* 25 *ὁ σοφὸς καὶ πολυμαθὴς καὶ τὴν πανάρετον σοφίαν συντάξας Ἑβραίοις ἐγνωρίζετο.*

15—19 *cf.* I. Macc. 6, 60 *sqq.*

3 ὁ λαὸς codd. *praeter* APR. — 6 ἐπ' αὐτῷ A ἐπ' αὐτὸν C ἐπ' αὐτοὺς R. *In* P ἐπ' αὐτῶν *m. 1 ex* ἐπ' αὐτοὺς *corr. vid.* — 7 καθοπλισμένον ADFL. — 8 ἐπ' αὐτὸν F ὑπ' αὐτοῦ R. — 12 εὐθὺς τὸ θηρίον R εὐθὺς *om.* A. — 23 ὁ λαὸς τῶν (ὁ τῶν M) ἰουδαίων BM. — 24 παρέδωκαν N ἔδωκεν L. — καὶ *om.* codd. *praeter* AP.

2 ἁρμάτων καὶ ἐξεπλήττοντο σφόδρα P.

Τὰ δὲ Ῥωμαίων πράγματα διοικεῖτο πρώην ὑπὸ ὑπάτων ἐπὶ ἔτη τξδ΄ ἕως Ἰουλίου Καίσαρος τοῦ μὴ γεννηθέντος. τῆς γὰρ μητρὸς αὐτοῦ θανούσης ἐν τῷ θ΄ μηνί, καὶ ταύτην ἀνασχίσαντες ἐξέβαλον αὐτόν, ὅθεν καὶ λέγεται Καῖσαρ. ἀφ' οὗ Καίσαρες οἱ Ῥωμαίων βασιλεῖς προσηγορεύθησαν, ὅ ἐστιν 5 *ἀνατομὴ κατὰ τὴν τῶν Ῥωμαίων γλῶσσαν.*

[*Βιβλίον Η΄.*] 213 M.

[*α΄. Περὶ Ἰουλίου Καίσαρος.*]

Μετὰ δὲ ταῦτα βασιλεύσας Ἰούλιος Καῖσαρ πρῶτος καὶ μόνος ἐκράτησε τῶν Ῥωμαϊκῶν σκήπτρων μετὰ πολλῆς ὑπερη- 10 *φανίας καὶ ἀλαζονείας· ὅθεν καὶ δικτάτωρ ἐκαλεῖτο, ὅ ἐστι* 214 M. *μονάρχης. πάντων δὲ κρατήσας ἐν ἰταμότητι καὶ τυραννίδι ἐπὶ ἔτη ιη΄ ἀνηρέθη ἐπὶ συγκλήτου. ὃς καὶ νόμους Ῥωμαίων ἔδωκε καὶ τὰς ἰνδίκτους καὶ τὸ βίσεκστον ἐφεῦρε καὶ τὸν μῆνα Ἰούλιον ὠνόμασε πρότερον Κυιντίλιον καλούμενον.* 15 *ἐφ' οὗ ἦν καὶ Ἰούδας ὁ Γαλιλαῖος ὁ ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀποστόλων μνημονευόμενος, καὶ Ἀντίπατρος ὁ Ἡρώδου πατὴρ βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας κατέστη.*

[*β΄. Περὶ Αὐγούστου Καίσαρος.*]

Μετὰ δὲ Ἰούλιον Καίσαρα ἐβασίλευσεν Αὔγουστος Καῖ- 20 *σαρ ἀνεψιὸς αὐτοῦ, Ὀκταβίου υἱός, ὁ καὶ Σεβαστὸς ἔτη νς΄.*

1—6 *cf.* Malalas *p.* 214, 1 Leo Gramm. *p.* 54, 1. — 9—15 *cf.* Malalas *p.* 215, 21 Leo Gramm. *p.* 54, 3. — 20—*p.* 293, 3 *cf.* Chron. Pasch. *p.* 360, 3; 14 Leo Gramm. *p.* 54, 20.

1 *ἐδιοικεῖτο* LR *ἐδιωκεῖτο* V. — 3 *καὶ om.* BF. — 4 *καίσαρ* codd. *praeter* V *et sic fere deinceps.* — 10 *ὑπερηφανείας* FHLP. — 13 *ῥωμαίοις* BLR *ῥωμαίους* P. — 14 *βίσεκτον* HMP *βίσεξτον* FRV *βίσεξστον* B *βίσεξκτον* CL. — *ἐξεῦρε* BR. — 15 *ὀνόμασε* AC HMP *μετωνόμασε* L *ἐκάλεσε* B. — *κυιντήλιον* NR *κυντίλιον* F.

4 *αὐτὸν βρέφος* P Mal. — 6 *γλῶτταν* P. — 9 *ἰούλιος οὗτος καίσαρ* P. — 10 *σκήπτωρ* P. — *ὑπεριφανείας τε καὶ* P. — 13 *ἔτη ὀκτὼ* P. — 20 *αὔγ. καὶ καίσαρ* P.

ἀφ' οὗ Σεβαστοὶ καὶ Αὔγουστοι προσηγορεύθησαν οἱ Ῥωμαίων βασιλεῖς, καὶ ὁ μὴν Αὔγουστος ἐκλήθη πρότερον Ἐκστίλιος ὀνομαζόμενος. οὗτος οὖν ὁ Αὔγουστος Κλεοπάτραν τῷ τετάρτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ χειρωσάμενος καὶ
5 *πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον ὑποτάξας καθελὼν τὴν βασιλείαν τῶν Πτολεμαίων διαρκέσασαν ἔτεσι σϛ', καὶ πάσης τῆς γῆς κυριεύσας καὶ τὰς τοπαρχίας καταλύσας ἀνεῖλε τοὺς φονεύσαντας αὐτοῦ τὸν θεῖον Ἰούλιον. κτίσας δὲ καὶ πόλεις δύο,*
215 M. *μίαν ἐν τῷ Πόντῳ καὶ ἄλλην ἐν τῇ Ἀραβίᾳ, καὶ ἑτέραν ἐν*
10 *Συρίᾳ καταπεσοῦσαν ὑπὸ θεομηνίας ὀνόματι Σαλαμίνην ἀνεγείρας, ἐκάλεσε τὴν μὲν Ἄγκυραν διὰ τὸ μέσην αὐτὴν εἶναι τῶν β' θαλασσῶν τῆς τε Ποντικῆς καὶ τῆς Ἀσιανῆς, τὴν δὲ Βόστραν εἰς ὄνομα τοῦ κτίσαντος αὐτὴν στρατηγοῦ Βόστρου, τὴν δὲ μετωνόμασε Διόσπολιν.*

15 *Ἐντεῦθεν τοίνυν ἄρχεται ἡ τετάρτη βασιλεία, ἣν ὁ Δανιὴλ ἐν τῇ τῶν δ' θηρίων ὀπτασίᾳ τέταρτον θηρίον διαφέρον τῶν ἄλλων τροπικῶς ὀνομάζει. ἐφ' οὗ καὶ ὁ τῶν πρώτων δ' στοιχείων δημιουργὸς καὶ τὸν τετραπέρατον κόσμον συνδήσας ἐν τούτοις Ἰησοῦς Χριστὸς ἐσαρκώθη διὰ*
20 *τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν. ὅθεν εἰκότως μέγας βασιλεὺς καὶ ἐπίσημος ὑπὲρ πάντας ὁ Αὔγουστος καὶ δυνατὸς γενόμενος ὑπέταξε τὰς μερικὰς βασιλείας πάσας διὰ τὸν ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ βασιλέα τοῦ παντὸς καὶ κύριον τεχθέντα κατὰ*

8—14 *cf.* Malalas *p.* 221, 19; 223, 11; 229, 13. — 14—20 *cf.* Leo Gramm. *p.* 55, 13.

2 *ἐκλήθη ὅ ἐστι σεβαστὸς* HM *ἐκλ. ὅ ἐστιν αὔξων* R. — 3 *ἐκστήλιος* ANP *ἐκστόλιος* B *σεξτίλιος* F *et* recc. quidam, alii *σεξστίλιος*. — 8 *τὸν θεῖον αὐτοῦ* ADFV *τὸν αὐτοῦ θεῖον* L *θεῖον αὐτοῦ om.* B. — 10 *σαλαμήνην* FM *σαλαμὴν* C *σαλαμάνην* R *σαλυμῖνα* R. — 11 *ἀγκύραν* ADF. — 14 *μετονόμασε* ACM *ὠνόμασε* R.

3 *ὁ om.* P. — 7 *ἀνεῖλε καὶ τοὺς* P. — 16 *ὀπτασίᾳ* — 17 *τροπικῶς om.* P. — 17 *ὀνομάζει* (ὁ superscr.) P. — 18 *δ' om.* P. — 20 *Post σωτηρίαν alia multa add.* P.

τὴν Ἡσαΐου προφητείαν. φησὶ γάρ· καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις ἐμφανὲς τὸ ὄρος κυρίου, καὶ ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ ἐπ' ἄκρων τῶν ὀρέων καὶ ὑψωθήσεται ὑπεράνω τῶν βουνῶν, καὶ ἥξουσιν ἐπ' αὐτὸν πάντα τὰ ἔθνη, καὶ πορεύσονται λαοὶ πολλοὶ καὶ ἐροῦσιν· δεῦτε, ἀναβῶμεν εἰς τὸ 5 ὄρος κυρίου καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ Ἰακώβ, καὶ ἀναγγελεῖ ἡμῖν τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ πορευσόμεθα ἐν αὐτῇ. ἐκ γὰρ Σιὼν ἐξελεύσεται νόμος καὶ λόγος κυρίου ἐξ Ἱερουσαλήμ, καὶ κρινεῖ ἀνὰ μέσον ἐθνῶν πολλῶν καὶ ἐλέγξει λαὸν πολύν. καὶ συγκόψουσι τὰς μαχαίρας αὐτῶν εἰς ἄροτρα 10 καὶ τὰς ζιβύνας αὐτῶν εἰς δρέπανα, καὶ οὐ λήψεται ἔθνος ἐπ' ἔθνος μάχαιραν, καὶ οὐ μὴ μάθωσιν ἔτι πολεμεῖν.

Ἰουδαῖοι δέ, φησὶ Θεοδώρητος, πλανώμενοι περὶ τῆς ἐκ Βαβυλῶνος ἐπανόδου φασὶν εἰρῆσθαι τοῦτο. καὶ οὐ θαῦμα· ὡς γὰρ ἐν ταῖς λοιπαῖς διασφάλλονται προφητείαις, 15 οὕτω κἀνταῦθα. ποῖα γὰρ ἔθνη πελάζοντα καὶ πόρρωθεν ἀπῳκισμένα μετὰ τὴν ἐπάνοδον συνέδραμον εἰς τὸν Ἰουδαίων ναὸν τὸν ἐκείνων ἀσπασάμενα νόμον καὶ τὸν ἐκεῖθεν ἐκπορευόμενον ἀγαπήσαντα λόγον, καὶ οὐχὶ μᾶλλον αὐτοῖς 216 M. ἐναντιοῦντο; μετὰ γὰρ τὴν ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον καὶ 20 Γὼγ καὶ Μαγὼγ μετὰ πλείστων ἐθνῶν ἐπεστράτευσαν Ἰου-

---

1—12 Jes. 2, 2 *sqq.* *cf.* Theodoret. Graec. aff. cur. X Migne Tom. 83, 1076. — 13—16 *Similia* Theodoretus in Michaeam 4, 1—3 Migne Tom. 81, 1760 D. — 16—*p.* 296, 6 Theodoret. *ib.* 1761 A.

7 πορευσώμεθα ACHLMV *et* recc. quidam. — 9 ἀναμέσον codd. *praeter* BCV. — πολλῶν ἐθνῶν A πολλῶν *om.* B. — 11 αὐτῶν *om.* FP. — 14 φησὶν (καί φησιν C) εἰρῆσθαι τοῦτο AC εἰρ. τοῦτο λέγουσιν B. — 16 πελάζονται CRV. — 17 ἀποκισμένα CL *et* A *lit. ex* ἀποικ. ῳκισμένα R. — τὸν τῶν ἰουδαίων BV τῶν ἰουδ. (*om.* τὸν) A. — 18 τὸν ἐκεῖνον F τῶν ἐκείνων AP. — ἀσπασόμενα (-σώμενα F) FP ἀσπασάμενοι C ἀσπαζόμενοι R. — 20 ἠναντιοῦντο F ἐναντιοῦνται P *et* L *ut vid. lit. corr.*

19 ἀγαπήσοντα P.

δαίοις, καὶ οἱ περίοικοι δὲ πάντες αὐτοὺς πολεμοῦντες διετέλεσαν, ἔνθεν μὲν Ἰδουμαῖοι καὶ Ἀμμανῖται καὶ Μωαβῖται, ἐκεῖθεν δὲ ἀλλόφυλοι καὶ Σαμαρεῖται, καὶ ὀλίγου δὲ χρόνου διελθόντος τὰ Μακεδονικὰ αὐτοῖς ἐπέστη κακά, ἃ τῶν Μακ-
5 *καβαίων αἱ συγγραφαὶ περιέχουσιν. ἐνταῦθα δὲ ὁ προφητικὸς λόγος εἰρήνην ὑπισχνεῖται βαθεῖαν. ὅτι δὲ τὸν μετὰ τὴν τοῦ κυρίου παρουσίαν προσημαίνει ταῦτα καιρόν, πάλιν τὰ πράγματα σαφῶς μαρτυροῦσιν. πρὸ μὲν γὰρ τῆς Ῥωμαίων βασιλείας συχναὶ τῶν ἐθνῶν κατ' ἀλλήλων ἐπα-*
10 *ναστάσεις ἐγίνοντο, ἅτε δὴ καθ' ἕκαστον ἔθνος τῆς βασιλείας μεμερισμένης, πάσης δὲ ἡγεμονίας εἰς Ῥωμαίους μετατεθείσης, καὶ τῆς καθ' ἕκαστον ἔθνος βασιλείας ἐπὶ τῆς Χριστοῦ παρουσίας καταλυθείσης, εἰρήνη βαθεῖα κατέσχε τὴν οἰκουμένην, ὡς μηκέτι ἔθνος κατὰ ἔθνους ἐπιστρατεύειν*
15 *καὶ μερικὰς βασιλείας καθαρπάζειν, ἀλλὰ τῇ γεωργίᾳ προσέχειν. οὐκοῦν μάλα δείκνυται σαφῶς τὸ τῆς προρρήσεως τέλος. ἢ οὐχ ὁρᾶτε τῆς ἐκκλησίας τὸ ὕψος καὶ πάντας ὑποκύπτοντας καὶ ταύτῃ τὸ σέβας προσφέροντας, καὶ τοὺς μὲν πλείστους ἑκόντας καὶ εὐγνωμόνως, τοὺς δὲ παρὰ γνώμην*
20 *δουλεύοντας καὶ μάτην ἀντιλέγοντας; οὐχ ὁρᾶτε τῶν ὀρέων τὰς κορυφάς, ὦ Ἰουδαῖοι καὶ Ἕλληνες, τοῦ ὑμετέρου μύσους ἀπηλλαγμένας καὶ ταῖς τῶν ἀσκητῶν καταγωγαῖς κοσμουμένας, καὶ πάντας συρρέοντας καὶ τὸν ἐν τῇ Σιὼν ἐπιφανέντα λόγον θεολογοῦντας καὶ τὸν ἐκεῖθεν προελθόντα*
25 *νόμον ἀσπαζομένους, καὶ τοὺς μὲν πολέμους πεπαυμένους,*

6—15 Theodoret. *ib.* 1761 C. — 17 — *p.* 297, 12 Theodoret. Graec. aff. cur. X Migne Tom. 83, 1076 D.

1 *αὐτοῖς* BP. — 2 *ἰουδαῖοι* ACNR. — 5 *αἱ om.* CPV. — 11 *ἡγουμενίας* (*-νείας* F) AF. — 14 *κατ' ἔθνους* P *κατὰ ἔθνος* CR *et* V *sed m. 1 corr. κατὰ τοῦ ἔθνους* F *ἐπέθνους* A *ἐπὶ ἔθνος* B. — 15 *καταρπάζειν* BCN. — 21 *μίσους* ACR. — 23 *τῇ om.* DM. — 25 *νόμον*] *λόγον* AB.

4 *ἐπανέστη* P. — 25 *καὶ τοὺς μὲν* — *p.* 297, 1 *μεταχειριζομένους om.* P.

τὰ δὲ τῆς γεωργίας ὄργανα μεταχειριζομένους ἀντὶ τῶν πολεμικῶν ὅπλων; ἢ οὐκ ἴστε ὡς, ὁπηνίκα ταῦτα ὁ προφήτης ἐθέσπιζεν, ἄλλος μὲν τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐβασίλευεν, ἄλλος δὲ τῆς Σαμαρείας καὶ ἄλλος Ἰδουμαίων καὶ ἕτερος Μωαβιτῶν καὶ αὖ πάλιν ἄλλος Ἀμμανιτῶν καὶ ἄλλος Ἀράβων; 5
καὶ Μαδιναῖοι μὲν καὶ Ἀμαληκῖται ὑπ' ἄλλοις ἡγεμόσιν ἐτέλουν, Γάζα δὲ καὶ Ἀσκάλων καὶ Ἄζωτος καὶ μέντοι καὶ Σιδὼν καὶ Τύρος καὶ Δαμασκὸς ὑπὸ διαφόρων ἀρχόντων ἰθύνοντο; τοῦ δὲ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ σάρκα τεχθέντος 217 M.
εὐθὺς Αὔγουστος Καῖσαρ ἐκράτησε πάντων καὶ τὰς ἐθναρ- 10
χίας πάσας καὶ μερικὰς βασιλείας καταλύσας, ὡς ἔφην, τοῖς Ῥωμαίων οἴαξι πάντας ὑπέταξεν.

Ὅπερ καὶ Δαυὶδ προθεωρῶν καὶ προαναφωνῶν ἔψαλλεν· δεῦτε καὶ ἴδετε τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ, ἃ ἔθετο τέρατα ἐπὶ τῆς γῆς ἀνταναιρῶν πολέμους μέχρι τῶν περάτων τῆς γῆς. 15
τόξον συντρίψει καὶ συνθλάσει ὅπλα καὶ θυρεοὺς κατακαύσει ἐν πυρί. ναὶ μὴν αἱ τοπαρχίαι καὶ αἱ μερικαὶ βασιλεῖαι κατελύθησαν, δι' ἃς οὐδὲ βραχείας εἰρήνης ἀπήλαυον οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ πᾶσα πόλις καὶ χώρα ἔνοπλος ἦν τὰς ἐξαπιναίως γινομένας ἐφόδους δειμαίνουσα. ἐπὶ δὲ τοῦ κυρίου 20
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ Δαυὶδ πάλιν λέγει· ἀνατελεῖ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ δικαιοσύνη καὶ πλῆθος εἰρήνης. ἡ Ῥωμαίων βασιλεία τὰς μερικὰς βασιλείας, ὡς πολλάκις ἔφην, καταλύ-

---

13 Psalm. 45 (46), 9; 10. — 17—*p*. 298, 7 Theodoret. in Psalm. 46, 12 Migne Tom. 80, 1205 B. — 21 Psalm. 71 (72), 7 *a Georgio Theodoreti textui additus.*

1 τῆς] εἰς CV. — 3 ἐθέσπισεν FR ἐθεσπίσισεν B. — ἐβασίλευσεν ABHR. — 5 ἀμανιτῶν CP. — 6 μαδηναῖοι AV μαδινιαῖοι F. — 7 σκάλων P ἀσκαλὼν (-ῶν A) ABCN. — 10 ἁπάντων B Theod. — ἐθναρχείας A ἐθναρχικὰς B. — 13 ὅπερ] ὥσπερ CR καθὰ B. — 16 ὅπλον ACFR Psalm. — 21 πάλιν δαδ PR. — 22 ἡ γὰρ ῥωμ. B ἡ ῥωμ. γὰρ F τοιγαροῦν ἡ ῥωμ. R. — 23 ὡς πολλάκις ἔφην *om*. B Theod.

7 ἄζοτος P. — 13 ὅπερ οὖν καὶ P. — 21 Ἰησοῦ Χριστοῦ] περὶ οὗ P. — λέγει] φησίν P.

σασα καὶ μάχας, εἰρήνη βαθεῖα πανταχοῦ γέγονε καὶ τὰς τῶν ἀνθρώπων ἀκοὰς εὐτρεπίσασα τοῖς κηρύττουσι τὸν τῆς εἰρήνης πρύτανιν, ἀδεῶς λοιπὸν ὡς ἐν μιᾷ βασιλείᾳ διέδραμον καὶ τὴν σωτήριον διδασκαλίαν τοῖς ἀνθρώποις προσήνεγκαν.
5 κατὰ μὲν οὖν τὴν ἱστορίαν οὕτως ἐκβέβηκε τό· ἀνταναιρῶν πολέμους καὶ τὰ ἑξῆς, τροπικώτερον δὲ εἴ τις ἐθέλοι νοῆσαι, ὄψεται τοῦ κατὰ τῆς ἐκκλησίας πολέμου τὴν παῦλαν. φησὶ γάρ· ἐταράχθησαν ἔθνη, ἔκλιναν βασιλεῖαι. ἔδωκε φωνὴν αὐτοῦ ὁ ὕψιστος, ἐσαλεύθη ἡ γῆ. τῆς θείας γὰρ βοηθείας
10 ἐπιφανείσης νῶτα δέδωκαν οἱ πολέμιοι, καὶ αἱ πάλαι τάναν-
218 M. τία φρονοῦσαι βασιλεῖαι ὑπέκλιναν τὸν αὐχένα καὶ τὸν σωτήριον ζυγὸν ὑπεδέξαντο. τῇ γὰρ ἀληθείᾳ καὶ τῇ τῶν πραγμάτων μαρτυρίᾳ καὶ ταῖς παντοδαπαῖς θαυματουργίαις οἱόν τινι φωνῇ χρησάμενος ὁ θεὸς τὸ οἰκεῖον ὕψος ὑπέ-
15 δειξε καὶ δέους αὐτῶν τὰς ψυχὰς ἐπλήρωσεν. προειδὼς τοίνυν ὁ προφητικὸς λόγος τὴν Ἰουδαίων περὶ τὰς θείας γραφὰς παρερμηνείαν ἀπόνοιάν τε καὶ ἀθέτησιν ἔφη ὡς ἐκ προσώπου τοῦ προφητευομένου ὥσπερ προασφαλιζόμενος αὐτοὺς καὶ λέγων· σχολάσατε καὶ γνῶτε ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ θεός,
20 ὁ δηλαδὴ ταῦτα κατορθῶν καὶ ὑφ' ὑμῶν ἀθετηθείς, ὑψωθήσομαι ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὑψωθήσομαι ἐν τῇ γῇ. ἡμῖν δὲ παραδηλῶν, τίς οὗτός ἐστιν, καὶ ὥσπερ συνευφραινόμενος ἐπάγει· κύριος τῶν δυνάμεων μεθ' ἡμῶν, ἀντιλήπτωρ ἡμῶν ὁ θεὸς Ἰακώβ. τοῦ δὲ Ἰακὼβ τὴν μνήμην οὐχ ἁπλῶς
25 ἐποιήσατο, ἀλλ' ἐπειδὴ πρῶτος ἐκεῖνος τὴν τῶν ἐθνῶν

7—15 Theodoret. in Psalm. 46, 7 Migne 1204 B. — 19 Psalm. 45 (46), 11. — 23 Psalm. 45 (46), 12. — 24—p. 299, 5 Theodoret. in Psalm. 45, 8 Migne 1204 C.

5 οὖν *om.* AB. — συμβέβηκεν N. — 6 ἐθέλοι *m. 1 corr. ex* θέλοι F θέλει BM. — 9 τῆς γὰρ θείας AF γὰρ *om.* B. — 15 προιδὼς C προιδῶν A. — 16 ἰουδαίαν RV τῶν ἰουδαίων B. — 20 ὁ δηλαδὴ — ἀθετηθείς *om.* BCFR. — ὑφ' ἡμῶν DHV.

5 ἀνταναίρων P. — 21 ὑψωθήσομαι ἐν τῇ γῇ *om.* P.

προεθέσπισε κλῆσιν. οὐκ ἐκλείψει, γάρ φησιν, ἄρχων ἐξ Ἰούδα, ἕως ἂν ἔλθῃ ᾧ ἀπόκειται, καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν, τὴν μεταβολὴν κἀνταῦθα τῶν ἐθνῶν προθεσπίζων εἰκότως τὸν τοῦ Ἰακὼβ θεὸν τοῦ ταῦτα προειρηκότος ἔφη ταῦτα κατωρθωκέναι. 5

Ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ Χρυσόστομός φησιν· οὐδὲν οὖν τῆς ἀνθρωπίνης θηριωδίας χεῖρον ἦν πρὸ τῆς Χριστοῦ παρουσίας. ὥσπερ γὰρ ἐχθροὶ καὶ πολέμιοι πάντες πρὸς ἀλλήλους διακείμενοι τοὺς ἑαυτῶν παῖδας ἔσφαζον, πατέρες καὶ μητέρες παισὶν ἐπεμαίνοντο, οὐδὲν ἦν ἑστηκός, οὐ φυσικὸς οὐ 10 *γραπτὸς νόμος, ἀλλ' ἀνατέτραπτο πάντα. μοιχεῖαι γὰρ διηνεκεῖς καὶ φόνοι καὶ κλοπαὶ καὶ πᾶν εἶδος κακίας διεπράττετο καὶ εἰς ἀρετὴν ἐλογίζετο, πόλεμοι δὲ συνεχεῖς καὶ ἐπάλληλοι κατὰ πόλιν καὶ χώραν καὶ κώμην καὶ οἰκίαν ἐγίνοντο καὶ εἰς ἀνδρείαν καὶ κλέος ἀνεκηρύττοντο, καὶ* 15 *μέντοι καὶ τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν τοῖς δαιμονίοις θύοντες καὶ μαντευόμενοι καὶ φαρμακεύοντες καὶ εἰδωλολατροῦντες θεοσεβεῖν ἐνόμιζον. τοῦ δὲ κυρίου ἡμῶν ἐληλυθότος ἀπηλέγχθησαν ταῦτα πάντα ὡς θεοστυγῆ σαφέστατα, καὶ εἰρήνη βαθεῖα καὶ ἀρετὴ πλατεῖα ἐν τῷ κόσμῳ* 20 *ἐμπολιτεύεται.*

Τοιγαροῦν ἐν τῷ μα' ἔτει τῆς Αὐγούστου βασιλείας, ἐν 219 M.

---

1 Gen. 49, 10. — 15 Psalm. 105 (106), 37.

2 ὃ ABFMR. — 3 *τὴν μετ. τῶν ἐθνῶν κἀνταῦθα* F *τὴν μετ. τῶν ἐθνῶν om.* C. — 5 *κατορθωκέναι* ABCMPR. — 6 *οὐδὲν scr. cum* P *οὐδεὶς* (*οὐδ' εἷς* A) rell. — 7 *χείρων* BFHR. — 11 *ἀνετέτραπτο* AC. — 12 *ἐπράττετο* BM. — 16 *υἱοὺς αὐτῶν* codd. *praeter* ADHP. — 18 *εἴδωλα λατρεύοντες* BC *εἰδωλολατρεύοντες* R. — *ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ* FM. — 19 *ἀπηλέχθησαν* (*ἀπηλλ.* MR) ACHMPR. — *πάντα om.* BF. — 20 *ἐν τῷ κόσμῳ om.* FP. — 22 *τῆς βασιλείας αὐγούστου* AB.

6 *ὁ θεῖος χρυσόστομος* P. — 10 *πᾶσι* P. — *καὶ οὐδὲν* P. — 15 *καὶ ante κλέος om.* P. — 16 *τοῖς om.* P. — 17 *καὶ ante εἰδωλολ. om.* P.

τῷ ‚εφ´ ἔτει ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἤρχθη ὁ κατὰ Ἀντιόχειαν τῶν ἐτῶν ἀριθμός, καὶ Ἡρώδης μὲν ἐξ ἐθνῶν ἤδη βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας ἀνηγορευμένος, καὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ σάρκα γεννηθέντος, καὶ τοῦ Ἡρώδου
5 κακῶς τὸν βίον μεταλλάξαντος, πεπλήρωται τό· οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰούδα, ἕως ἂν ἔλθῃ ᾧ ἀπόκειται, ὅς ἐστι Χριστός, ἐπειδὴ γὰρ αὐτὸς Ἡρώδης ἀλλόφυλος ὢν περιτμηθεὶς ἦρξε τῶν Ἰουδαίων καὶ ἀρχιερέα κατέστησεν ἀλλογενῆ τὸν Ἀνάνιλον, ἐφ' οἷς ἐπαύθη κατὰ τὴν θείαν πρόρρησιν ἡ ἐξ
10 Ἰούδα ἀρχὴ μέχρι τότε κρατήσασα. οἱ γὰρ ἱερεῖς προεστήκεσαν τῶν πραγμάτων, ἄχρις οὗ Πόμπιος Ῥωμαίων στρατηγὸς ἐπιστὰς τὴν μὲν Ἱερουσαλὴμ κατὰ κράτος πολιορκεῖ, μιαίνει δὲ τὰ ἅγια μέχρι τῶν ἀδύτων εἰσελθὼν τοῦ ἱεροῦ, τὸν δὲ ἐκ τῆς προγόνων διαδοχῆς μέχρις ἐκείνου
15 τοῦ καιροῦ διαρκέσαντα βασιλέα τε ὁμοῦ καὶ ἀρχιερέα Ἀρι-
220 M. στόβουλον δέσμιον ἐπὶ Ῥώμην ἐκπέμψας τὸ πᾶν Ἰουδαίων ἔθνος Ῥωμαίοις ὑπόφορον κατέστησεν. καὶ οὕτω πρῶτος ἀλλόφυλος Ἡρώδης, ὡς ἔφην, τὸ Ἰουδαίων ἔθνος ἐγχειρίζεται, καθ' ὃν ἐναργῶς τῆς Χριστοῦ παρουσίας ἐνστάσης
20 ἐξέλιπον εἰκότως οἱ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερεῖς τε καὶ ἡγούμενοι κατὰ τὴν ἱερὰν χρησμολογίαν. καὶ γὰρ οἱ ἀρχιερεῖς ἐξ Ἰούδα ἦσαν κατὰ μητέρα, ἐπείπερ ὁ μέγας Ἀαρὼν
221 M. τὴν τοῦ Ἀμιναδὰβ θυγατέρα ἠγάγετο γυναῖκα, καὶ κατὰ τοῦτο συγγενεῖς ὑπῆρχον οἱ ἐξ Ἰούδα καὶ Λευΐ, ὅθεν

---

5 Gen. 49, 10. — 10—21 Euseb. Hist. eccl. I, 6. — 21—*p.* 301, 2 *cf.* Syncell. *p.* 599, 11.

6 ᾧ] ὃ BCFLMR. — 8 ἀνάνηλον R ἀνανεῖλον BV ἀνάλληλον A ἄνιλον H. — 10 ἀρχιερεῖς F Eus. — προεστήκασι BC FLR προεστηκεσίαν H. — 11 πομπήιος BFR πομπηΐος V. — 18 ἡρώδης ἀλλόφυλος N. — τὸ] τῶν V τὸ τῶν R. — 20 ἐξέλειπον CN. — 23 ἀμηναδὰβ CDM ἀμιναδὰμ BFRV.

1 ἤρθη P. — 2 μὲν *om.* P. — 6 ἰοῦδα καὶ λευΐ P. — 9 ἡ *om.* P. — 14 δὲ] τε P Eus. — 15 ἀριστόβολον P.

ἡ ἐκ τοῦ Ἀαρὼν Ἐλισάβετ συγγενὶς εἴρηται τῆς θεοτόκου Μαρίας.

Ἐκλειπόντων οὖν τῶν παρὰ Ἰουδαίοις ἀρχιερέων Ἡρώδης ἀλλόφυλος τυγχάνων βασιλεύς, ὡς εἴρηται, τῶν Ἰουδαίων καθίσταται, καθ' ὄν, τῆς Χριστοῦ γεννήσεως πλησιαζούσης, ἡ ἐκ προγόνων τῆς ἀρχιερωσύνης κατελύθη διαδοχή, καὶ ὁ προφητευόμενος παρὰ τῷ Δανιὴλ ἡγούμενος λαμβάνει τέλος. χριστοὶ γὰρ ἡγούμενοι ἤτοι ἀρχιερεῖς ἦσαν μέχρις Ἡρώδου, ἀρξάμενοι μὲν ἀπὸ τῆς κατὰ Δαρεῖον ἀνανεώσεως τοῦ ἱεροῦ, λήξαντες δὲ ἐπὶ Ὑρκανὸν ἔτεσι υπγ', ὁπόσα καὶ ὁ Δανιὴλ θεσπίζει λέγων· καὶ γνώσῃ καὶ συνήσῃ ἀπὸ ἐξόδου λόγων τοῦ ἀποκριθῆναι καὶ τοῦ οἰκοδομῆσαι Ἱερουσαλὴμ ἕως Χριστοῦ ἡγουμένου ἑβδομάδες ζ' καὶ ἑβδομάδες ξβ'. αἱ γὰρ ξβ' ἑβδομάδες συμπληροῦσιν ἔτη υπγ', ὅσα τὰ τῆς ἀρχῆς ὑπάρχει τῶν χριστῶν ἡγουμένων. ὧν τελευταίου Ὑρκανοῦ ὑπὸ Πάρθων αἰχμαλωτισθέντος, Ἡρώδης ὑπ' Αὐγούστου παραλαμβάνει τὴν βασιλείαν, μεθ' ὃν οἱ τούτου παῖδες μέχρι τῆς ὑστάτης Ἱεροσολύμων πολιορκίας. οὐκέτι γὰρ ἐκ διαδοχῆς τοῦ ἀρχιερατικοῦ γένους τῶν Ἰουδαίων καὶ Ἀσαμωναίων ἤτοι Μακκαβαίων, ὥς φησιν Ἰώσηπος, ἱερῶντο τῷ θεῷ, οὐδ' αὖ πάλιν οἱ διὰ βίου κατὰ τὸν Μωσέως νόμον ἐπίσημοι, ἀλλ' ἄσημοί τινες ἄλλοτε ἄλλος, καὶ οἱ μὲν

3—p. 302, 4 Euseb. Chron. II p. 138 Schöne. cf. Chron. Pasch. p. 358, 13 Syncell. p. 586, 16; 585, 11. — 11 Dan. 9, 25. — 20 Joseph. Ant. XX, 247.

1 συγγενεὶς AH συγγενὴς (-ῆς F) CFLMV. — 3 ἐκλιπόντων BFRV. — 10 ἐπὶ ὑρκανοῦ BN. — ἔτεσι om. A ἤγουν ἔτεσι N. — 11 ὁ om. BLR. — συνήσει AV συνέσῃ M. — 12 λόγον B λόγου R. — 14 τὰ om. BFR. — 16 ἀπ' αὐγούστου AC. — 19 ἱερατικοῦ B Eus. — 20 ἀσαμωνέων V et m. 2 D ἀσαμωνιαίων P ἀσαμοναίων B et recc. quidam ἀσσαμοναίων F. — ἱερῶν τῷ θεῷ AHM ἱερῶντο θεῷ R. — 21 μωϋσέως HL.

8. 9 μέχρι γὰρ ἡρώδου χρηστοὶ ἡγ. ἤτοι ἀρχ. ἦσαν οἱ προεστηκότες τοῦ ἰουδαίων ἔθνους ἀρξάμενοι μὲν P Eus. — 10 ἔτεσι] ἐπιέτει P.

ἐνιαύσιοι, οἱ δὲ ἐπ' ὀλίγῳ παρὰ τῶν Ῥωμαίων τὴν ἱερωσύνην ὠνούμενοι. διὸ καὶ Δανιὴλ προφητεύει λέγων· καὶ μετὰ τὰς ζ' καὶ ξβ' ἑβδομάδας ἐξολοθρευθήσεται χρίσμα καὶ κρίμα οὐκ ἔσται, καὶ τὰ ἑξῆς.

5 *Διελεῖς δὲ τὰς ο' ἑβδομάδας οὕτως· τὰς μὲν ζ' μετὰ τὴν ἐπάνοδον τῆς αἰχμαλωσίας ἕως τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ,* 222 M. *τὰς δὲ ξβ' συναπτομένας ταῖς ζ' εἰς τὸν χρόνον, ὃν κατέσχον οἱ χριστοὶ ἡγούμενοι. τὴν δὲ μίαν ἑβδομάδα, καθ' ἣν ὁ κύριος ἐκήρυξε τὴν καινὴν διαθήκην· ἧς ἑβδομάδος* 10 *ἐν τῷ ἥμισυ ἦλθεν ἐπὶ τὸ σωτήριον πάθος, καὶ ἤρθη ἐκ μέσου ἡ διὰ Μωσέως παραδεδομένη διαθήκη. καὶ ταῦτα μὲν Εὐσέβιος.*

Ὁ δὲ Θεοδώρητος αὖθις ἔφη· καὶ δυναμώσει διαθήκην, φησίν, πολλοῖς ἑβδομὰς μία. καὶ ἐν τῷ ἥμισυ τῆς ἑβδο- 15 *μάδος ἀρθήσεται θυσία καὶ σπονδὴ καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν βδέλυγμα ἐρημώσεως. συντέλεια δοθήσεται ἐπὶ τὴν ἐρήμωσιν. ἐν γὰρ ταύτῃ διαθήκη δέδοται καινὴ τοῖς πιστεύουσι καὶ δυνάμεως ἁπάσης αὐτοὺς ἐπλήρωσεν, ἐπείπερ μεσούσης τῆς ἑβδομάδος ταύτης ἡ κατὰ νόμον ἤρθη θυσία, τῆς ἀλη-* 20 *θινῆς προσφερομένης θυσίας. καὶ οὐ μόνον ἡ θυσία ἐκείνη παυθήσεται, ἀλλὰ καὶ βδέλυγμα ἐρημώσεως ἐπὶ τὸ ἱερὸν δοθήσεται. σημεῖον δὲ τῆς ἐρημίας ὑπέφηνε γενέσθαι εἰ-*

---

2 Dan. 9, 26. — 5—12 Euseb. ex deperdito commentario in Danielem? — 13—20 Theodoret. in Dan. 9, 27 Migne Tom. 81, 1481 B. — 20—*p.* 303, 7 *ib.* 1484 C.

1 *ἀρχιερωσύνην* FL Eus. — 5 *διέλεις* AF. — 7 *συναπτομέναις* CDV *συναπτομένως* L *συναπτομένων* H. — 9 *ἐκήρυξεν ὁ κύριος* B *ὁ κύριος om.* F. — 10 *ἡμίσει* R. — 14 *ἥμισοι* CL *ἡμίσει* R. — 16 *συντελεία* (-*λεῖα* CDH) CN. — 17 *ταύτῃ τῇ διαθήκῃ* CLMV. — 20 *καὶ οὐ μόνον* — 22 *δοθήσεται om.* L. — 21 *ἀλλὰ* — 22 *δοθήσεται om.* codd. *praeter* APV. — 22 *ἐρημώσεως* AV.

3 *ἐξολοθρευθήσεται* — 5 *ἑβδομάδας om.* P *ex homoeotel.* — 12 *εὐσέβειος* P. — 13 *δὲ om.* P. — *πολλοῖς φησι* P (*φησι om.* Theod.). — 20 *ἐκείνη φησὶ παυθήσεται* P Theod.

κόνες τινὲς ἀπηγορευμέναι τῷ νόμῳ εἰς τοῦτον εἰσκομιζόμεναι. καὶ γὰρ τοῦτο πεποίηκε Πιλάτος νύκτωρ εἰς τὸν ναὸν τὰς βασιλικὰς εἰσκομίσας εἰκόνας παρὰ τὸν νόμον. ὅπερ δὴ καὶ ὁ κύριος εἶπεν· ὅταν ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου Δανιήλ, γινώσκετε 5 *ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς. ταῦτα δὲ λέγων ἐσήμαινε τὸ τάχος τῆς καταληψομένης αὐτοὺς πανωλεθρίας. καὶ ἵνα μὴ νομίσωσιν Ἰουδαῖοι πάλιν ἀπολήψεσθαι τὸν ναὸν καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν προτέραν εὐπρέπειαν, ἐπήγαγεν· καὶ ἕως συντελείας καιροῦ συντέλεια δοθήσεται ἐπὶ τὴν ἐρήμωσιν.* 10 *ἕως γάρ, φησίν, τῆς τοῦ κόσμου συντελείας ἡ τῆς ἐρημώσεως συντέλεια μένει μεταβολὴν οὐ δεχομένη. τοῦτο καὶ Δαυὶδ ἔφη· ἐν ὀργῇ συντελείας, καὶ οὐ μὴ ὑπάρξουσιν, καὶ γνώσονται ὅτι ὁ θεὸς δεσπόζει τοῦ Ἰακὼβ καὶ τῶν περάτων τῆς γῆς. οἵ γε μᾶλλον γνώσονται, ὅταν ἴδωσι τὸ* 15 *σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ. τότε γὰρ ὄψονται κατὰ φυλὰς φυλὰς τοῦτο καὶ εἰς ὃν ἐξεκέντησαν.* 223 M.

Ἰστέον δὲ ὡς Ἑβραῖοι κατὰ τὸν τῆς σελήνης δρόμον ἀριθμοῦντες τὸν ἐνιαυτὸν ἡμέρας ια´ περισσοτέρας ἀποφαίνουσιν, ἃς καὶ ἡμεῖς ἐμβολίμους καλοῦμεν. ὁ γὰρ τῆς 20 *σελήνης δρόμος ἐν ἡμέραις κθ´ καὶ ὥραις ς´ συμπληροῦται.*

---

4 Matth. 24, 15 Marc. 13, 14 Luc. 21, 20. — 7—17 Theod. *l. l.* 1485 A. — 13 Psalm. 58 (59), 14. — 15 Matth. 24, 30 Joh. 19, 37 Zach. 12, 10. — 18—*p.* 304, 21 Theodoret. in Dan. 9, 25 Migne 1477 B.

1 *εἰς τοῦτο* A *εἰς τούτω* V. — 2 *πιλᾶτος* L. — 3 *εἰσκομίζων* B *om.* A. — 5 *διὰ δανιὴλ τοῦ προφήτου* BM. — 7 *τάχος*] *τέλος* RV. — *πανολεθρίας* CLN. — 8 *νομίσουσι* CP. — *οἱ ἰουδαῖοι* BCFLRV. — 10 *συντελεία* (-*εῖα* DH) ACNPR. — 12 *μένῃ* ACDM *μενεῖ* FL Theod. — *καὶ om.* BM. — 13 *ὑπάρξωσιν* AC FHMRV. — 17 *φυλὰς alterum om.* FV Theod. *eras. in* L *expunctum in* P *incert. q. m.*

12 *μένει* — 13 *ἔφη om.* P. — 13 *ὀργῇ*] *ἡμέρᾳ* P. — 14 *τῷ ἰακὼβ* P. — 16 *τοῦ ἀνθρώπου om.* P.

οὕτω δὲ καὶ ἀριθμοῦντες ἡμερῶν τνδ′ ποιοῦσι τὸν ἐνιαυτόν. ἐπεὶ οὖν ὁ ἀρχάγγελος τῷ Δανιὴλ προσδιαλεγόμενος, ἀνδρὶ Ἑβραίῳ, καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐτῶν διδάσκων τὸν συνήθη πάντως ἀριθμὸν ἔλεγεν, ἀναγκαίως δεῖ προσ-
5 θεῖναι τὰ ἀπὸ τῶν ἐμβολίμων ἔτη συναγόμενα. τούτων γὰρ προστιθεμένων τὰ υπγ′ ἔτη εὑρεθήσονται κατὰ τὸν Ἰουδαϊκὸν ἀριθμόν, ἅπερ συνάγουσι καὶ αἱ ζ′ καὶ ξβ′ ἑβδομάδες. διεῖλε δὲ αὐτὰς οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ πραγμάτων τινῶν προσημαίνων μεταβολάς. οὐκοῦν ἀπὸ μὲν τῆς οἰκοδομῆς Ἱερου-
10 σαλήμ, ἥτις ἐγένετο ἐπὶ Νεεμίου καὶ Ἔσδρα, μέχρις Ὑρκανοῦ τελευταίου ἀρχιερέως ἐκ τῶν Ἀσαμωναίων εἴτ' οὖν Μακκαβαίων, ὃν Ἡρώδης ἀνεῖλεν, ὁ τῶν ξβ′ ἀριθμὸς συμπληροῦται, ἀπὸ δὲ τῆς ἐκείνου σφαγῆς μέχρι τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἐπιφανείας καὶ τῆς πρὸς τὸν Ἰορδάνην ἀφίξεως αἱ
15 λοιπαὶ ζ′ ἑβδομάδες τέλος λαμβάνουσιν. ἐν ᾧ χρόνῳ μετὰ τὴν ἀναίρεσιν Ὑρκανοῦ μέχρι τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας παρανόμως λοιπὸν οἱ ἀρχιερεῖς ἐγίνοντο. καὶ τοῦτο δηλῶν Ἰώσηπος ἔφη· τὴν δὲ βασιλείαν Ἡρώδης παρὰ Ῥωμαίων ἐγχειρισθεὶς οὐκέτι τοὺς ἐκ τοῦ Ἀσαμωναίου γένους, ἀλλά
20 τισιν ἀσήμοις καὶ μόνον Ἑβραίοις οὖσι τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπένειμεν. καὶ μετὰ τὰς ξβ′ ἑβδομάδας, φησίν, ἐξολοθρευθήσεται χρίσμα καὶ κρίμα. ὡς εἶναι δῆλον ὅτι τὰς ξβ′
224 M. ἑβδομάδας ⟨προτέταχε⟩ καὶ μετὰ ταύτας τὰς ζ′, ἐν αἷς

---

18 Joseph. Ant. XX, 247. — 21—*p.* 305, 8 Theodoret. in Dan. 9, 26 Migne 1480 B.

1 *καὶ οἱ ἀριθμοῦντες* RV. — 3 *διδάσκων*] *συνάγων* N. — 4 *δεῖ*] *δὴ* CV *δὴ δεῖ* L *δ' οὖν* F *οὖν δεῖ* R. — 7 *καὶ ante αἱ om.* BFR *αἱ om.* CH. — 10 *νεμίου* BCFL. — 11 *ἀσαμωνέων* V *ἀσαμοναίων* B *ἀσσαμωναίων* (*-ωνέων* DM *-οναίων* F *-ονέων* H) ACFLNP. — *εἴτουν* AFR *ἤτουν* (*ἦτ.* C) CN *ἤτοῦν* P *ἦτ' οὖν* L. — 12 *ξβ′ ἐτῶν* CFV *ξβ′ ἑβδομάδων* BR Theod. — *πληροῦται* CDFV. — 16 *τοῦ om.* ABLNR. — 19 *τοῖς* BF. — *ἀσαμωνέου* V *ἀσαμοναίων* B *ἀσσαμωναίου* (*-ωνέου* D *-οναίου* AF) ACFNP. — 21 *μετὰ om.* AC. — 23 *προτέταχε add. ex* P *om.* rell. (*προτέρας τέταχε* Theod.) — *μετὰ ταῦτα* BCDM.

ἔφησεν ἐξολοθρευθήσεσθαι χρίσμα, τοῦτ' ἔστι τὴν ἐπανθοῦσαν χάριν τοῖς ἀρχιερεῦσιν. εἰ γὰρ καὶ ἐχρίοντο, ἀλλὰ παρανόμως καὶ παρ' ἀξίαν. ἕως, γάρ φησιν, χριστοῦ ἡγουμένου ἑβδομάδες ζ' καὶ ἑβδομάδες ξβ'. τῷ γὰρ ἡγουμένῳ Χριστῷ καὶ σωτῆρι τὰς ἑπταπλασιαζούσας ἑβδομάδας τέθεικεν, ἵνα γνῶμεν ὡς ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐπὶ τὰ ἄνω ἀριθμεῖν βουλόμενοι τὰς ζ' πρότερον ἑβδομάδας εὑρήσομεν καὶ τότε τὰς ξβ'. εἶτα λέγει καὶ τὴν μέλλουσαν ἐρημίαν τῆς πόλεως καὶ τῆς παρανόμου ἀρχιερωσύνης φάσκων· καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ ἅγιον διαφθερεῖ σὺν τῷ ἡγουμένῳ τῷ ἐρχομένῳ. ἡγούμενον γὰρ τὴν ἀλλόφυλον ἔφη βασιλείαν καὶ τὴν παράνομον ἀρχιερωσύνην.

Οὕτω γε μὴν καὶ ὁ θεῖος Κύριλλος Ἱεροσολύμων ἔφη· οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰούδα, φησίν, οὐδὲ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ ᾧ ἀπόκειται. σημεῖον οὖν ἔδωκε τῆς Χριστοῦ παρουσίας τὸ παύσασθαι τὴν ἀρχὴν τῶν Ἰουδαίων. εἰ γὰρ μὴ νῦν ὑπὸ Ῥωμαίους εἰσίν, οὔπω ἦλθεν ὁ Χριστός. εἰ ἔχουσι τὸν ἐκ γένους Ἰούδα καὶ Δαυὶδ εἰς ἄρχοντας, οὔπω ἦλθεν ὁ προσδοκώμενος, ὁ δεσμεύων πρὸς ἄμπελον τὸν πῶλον αὐτοῦ κατὰ τὸν προφήτην Ζαχαρίαν. ἐκλειπόντων τοίνυν τῶν ἐξ Ἰούδα ὁ ἀλλόφυλος Ἡρώδης βασιλεύει. λέγει γὰρ καὶ ὁ προσδιαλεγόμενος ἄγγελος τῷ Δανιήλ· καὶ γνώσῃ καὶ συνήσῃ, ἀπὸ ἐξόδου λόγων τοῦ

8—12 Theodoret. *ib.* Migne 1481 A. — 13—20 Cyrill. Hierosol. Catech. XII, 17 Migne Tom. 33, 745 A. — 14 Gen. 49, 10. — 19 Gen. 49, 11. — 20 Zach. 9, 9. — 21—*p.* 206, 13 Cyrill. XII, 19 Migne 748 B. — 23 Dan. 9, 25.

1 ἐξολοθρευθήσεται (ἐξωλ. B) BHM Theod. — τὴν *om.* CL. — 5 τὰς ζ' πλασιαζούσας C τὰς ἑπτὰ (ζ' H) πλησιαζούσας BFN (ἑπτὰ πολλαπλασιαζούσας Theod.). — 6 ἀπὸ] ἐπὶ BR. — 7 πρῶτον CF. — εὑρήσωμεν ACLN. — 10 ἅγιον διαφθείρει A ἅγιον διαφθαρεῖ FHM ἁγίασμα φθερεῖ D. — 15 ὃ BCFLR. — 19 ἄρχοντα BHMR (εἰς ἄρχ. *om.* Cyr.). — 21 ἐκλιπόντων BFV ἐκλοιπόντων M. — 23 συνήσει ACMPV συνοίσῃ H συνήσ. *compendio scr.* R. — λόγον BV λόγου R.

ἀποκριθῆναι καὶ τοῦ οἰκοδομῆσαι Ἱερουσαλὴμ ἕως χριστοῦ ἡγουμένου ἑβδομάδες ζ' καὶ ἑβδομάδες ξβ'. ἑξήκοντα δὲ καὶ δύο ἑβδομάδες ἐτῶν συνάγουσιν ἔτη υπγ'. ἐπεὶ οὖν μετὰ τὸ οἰκοδομῆσαι Ἱερουσαλὴμ υπγ' ἔτη διῆλθον, καὶ τῶν ἀρχόντων
5 ἐκλειπόντων ἔρχεταί τις ἀλλόφυλος βασιλεύς, ἐφ' οὗ γεννᾶται
225 M. ὁ Χριστός. Δαρεῖος γοῦν ὁ Μῆδος ἐκέλευσε τὴν Ἱερουσαλὴμ οἰκοδομηθῆναι τῷ ἕκτῳ μηνὶ τῆς ἑαυτοῦ βασιλείας, πρώτῳ δὲ ἔτει τῆς καθ' Ἕλληνας ξς' ὀλυμπιάδος. ὀλυμπιὰς δὲ παρ' Ἕλλησι καλεῖται ὁ κατὰ δ' ἔτη συντελούμενος ἀγὼν
10 διὰ τὴν κατὰ τετραετίαν τῶν τοῦ ἡλίου δρόμων ἐκ τῶν κατ' ἔτος ὡρῶν γ' συντελουμένην ἡμέραν. Ἡρώδης δὲ βασιλεύει τῇ ρπς' ὀλυμπιάδι, τετάρτῳ ἔτει ταύτης. ἀπὸ οὖν τῆς ξς' εἰς τὴν ρπς' γίνονται μεταξὺ ρκ' ὀλυμπιάδων ἔτη υπγ'. αἱ τοίνυν ο' ἑβδομάδες εἰς τὸν ἐπὶ Χριστοῦ συντελοῦνται
15 χρόνον κατὰ τοὺς Ἰουδαίων ἀριθμούς. ἐκεῖνοι γὰρ κατὰ τὸν σεληνιακὸν δρόμον τοὺς ἐνιαυτοὺς ἀριθμοῦσιν, ὡς ἔστι πρόχειρον εἰπεῖν τὸν μῆνα ἡμερῶν εἶναι παρ' αὐτοῖς κθ' ἥμισυ, ὡς τοῦ μὲν ἡλιακοῦ κύκλου ὑπάρχοντος τξε', τοῦ δὲ σεληνιακοῦ τνδ', ὡς τὸν ἡλιακὸν παραλλάσσειν ἐνιαυτὸν
20 ἡμέρας ια' τὸν σεληνιακὸν ἐνιαυτόν. ὅθεν Ἕλληνες καὶ Ἰουδαῖοι μῆνας γ' ἐμβολιμαίους ἔτεσιν ὀκτὼ παρεμβάλλουσιν. εἰ τοίνυν ζητεῖς τὸ αἴτιον τῆς Χριστοῦ παρουσίας, ἄκουσον. μετὰ γὰρ τὴν ἐκ παραδείσου ἀπόπτωσιν ἔγνω Ἀδὰμ Εὔαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ δεύτεροι γεγόνασι διάδοχοι τῆς ἀν-

---

22—*p*. 308, 3 Excerpta e Cyrill. XII, 5—8 Migne 729 C *sqq*.

5 ἐκλιπόντων BFV λειπόντων HM. — 7 μηνὶ] ἔτει L *m. 1 in mg*. ἐνιαυτῷ F (μὲν ἔτει Cyr.). — αὐτοῦ BCFLV. — 10 τὸν —δρόμον codd. *praeter* B *et* Suid. *v*. ὀλυμπιάς. — 17 εἶναι παρ' αὐτοῖς ἡμερῶν codd. *praeter* AP *et* Suid. *v*. ἐνιαυτός. — 18 ἥμισυ *om*. A *et* Suidae codd. plerique. — 19 ἐνιαυτὸν παραλλάσσειν N. — 20 ἡμέρας — ἐνιαυτόν *om*. C. — τὸν σεληνιακὸν ἐνιαυτόν *om*. FN. — τὸν δὲ σεληνιακὸν ἐνιαυτόν V τοῦ σεληνιακοῦ ἐνιαυτοῦ Suid. — 21 παραβάλλουσιν BCHLMRV παραλαμβάνουσιν D. — 22 τὸν αἴτιον BCHLMV. — 23 εὔαν DP *om*. M *et* recc. quidam, alii *m. 1 in mg. add*.

θρώπων γενεᾶς Κάϊν καὶ Ἄβελ. καὶ Κάϊν ἀνθρωποκτόνος πρῶτος. καὶ κατακλυσμὸς ὕστερον ἐπεχύθη διὰ τὴν τῶν 226 M. ἀνθρώπων πολλὴν πονηρίαν, πῦρ ἄνωθεν κατῆλθεν ἐπὶ Σόδομα διὰ τὴν αἰσχρουργίαν. ἐξελέξατο μετὰ χρόνους ὁ θεὸς τὸν Ἰσραήλ, ἀλλὰ καὶ οὗτος διεστράφη καὶ ἐτραυ- 5 ματίσθη. ἀπεστάλησαν προφῆται μετὰ Μωσέα θεραπεῦσαι τοῦτον, ἀλλ' ἰατρεύσαντες ἀπεθρήνουν μὴ περιγενόμενοι τοῦ πάθους, ὥστε λέγειν αὐτούς· ἀπόλωλεν εὐλαβὴς ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ὁ κατορθῶν ἐν ἀνθρώποις οὐχ ὑπάρχει. καί· πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρειώθησαν. οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστό- 10 τητα, οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός. καί· ἀρὰ καὶ κλοπὴ καὶ μοιχεία καὶ φόνος κέχυται ἐπὶ τῆς γῆς. τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας ἔθυσαν δαιμονίοις, οἰωνίζοντο καὶ ἐφαρμακεύοντο. καὶ ἁπλῶς μέγιστον ἦν τὸ τραῦμα τῆς ἀνθρωπότητος ἀπὸ ποδῶν ἕως κεφαλῆς, οὐκ ἦν μάλαγμα ἐπιθεῖναι οὔτε 15 ἔλαιον οὔτε καταδέσμους. εἶτα οἱ προφῆται δεινῶς ἀποκλαιόμενοι καὶ ἀποροῦντες ἔλεγον· τίς δώσει ἐκ Σιὼν τὸ σωτήριον τοῦ Ἰσραήλ; καί· κύριε, κλῖνον οὐρανοὺς καὶ κατάβηθι, ὑπερβαίνει γὰρ τὴν ἡμετέραν ἰατρείαν τὰ τῆς ἀνθρωπότητος τραύματα. τοὺς προφήτας σου ἀπέκτειναν 20 καὶ τὰ θυσιαστήριά σου κατέσκαψαν, καὶ ἀδιόρθωτον ἡμῖν

---

8 Micha 7, 2. — 9 Psalm. 13 (14), 3. — 11 Hosea 4, 2. — 12 Psalm. 105 (106), 37. — 13 II. Chron. 33, 6. — 17 Psalm. 13 (14), 7. — 18 Psalm. 143 (144), 5.

2 ὑπεχύθη MP. — 2. 3. τὴν πολλὴν τῶν ἀνθρώπων πον. codd. *praeter* AP (Cyr.). — 3 κατῆλθεν *om.* codd. *praeter* AP (Cyr.). *In* B *post* σόδομα *add.* κατέβη. — 4 καὶ ἐξελέξατο PV. — 5 οὕτως L οὕτως P. — 6 μωϋσέα CFNRV μωϋσέως B. — 9 ὑπάρχει] ἔστιν NRV. — 12 ἐκκέχυται CFLNRV ἐκκέχυτο B. — 18 κλῖνον κύριε F κύριε *om.* D. — οὐρανούς σου BP Psalm.

7 περιγεϊνόμενοι P (περιγινόμενοι Cyr.). — 8 ὡς λέγειν P Cyr. — αὐτούς *om.* P. — 11 ἄρα P. — 15 οὐκ ἦν αὐτῷ ὁλοκληρία οὐκ ἦν μάλ. ἐπιθ. P Cyr. — 18 *Post* Ἰσραήλ P *add. cum* Cyr.: καὶ γενηθήτω ἡ χείρ σου κύριε ἐπάνδρα δεξιᾶς (δεξιά P) σου καὶ ἐπὶ υἱὸν ἀνθρώπου ὃν ἐκραταίωσας σεαυτῷ, καὶ οὐ μὴ ἀποστῶμεν ἀπὸ σοῦ [Psalm. 79 (80), 18; 19].

τὸ κακόν. σοῦ λοιπὸν δεῖται τοῦ διορθωτοῦ καὶ σωτῆρος. ἐπακούσας οὖν τῆς δεήσεως τῶν προφητῶν ὁ κύριος κατῆλθε φάσκων· ἰδοὺ ἔρχομαι καὶ κατασκηνώσω ἐν μέσῳ ὑμῶν. καί· ἔσομαι πάντων θεός, καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι λαός. καὶ οὐ 5 μὴ διδάξωσιν ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. γνῶθι τὸν κύριον, ὅτι πάντες εἰδήσουσί με ἀπὸ μικροῦ αὐτῶν καὶ ἕως μεγάλου, ὅτι ἵλεως ἔσομαι ταῖς ἁμαρτίαις καὶ ἀδικίαις αὐτῶν.

227 M. Ὁ δέ γε Ἡρώδης ἔσχεν υἱοὺς ὁμωνύμους αὐτοῦ καὶ 10 διωνύμους τρεῖς· Ἡρώδην Ἀντίπαν τὸν καὶ τὸν πρόδρομον ἀποτεμόντα, ἐφ' οὗ καὶ ὁ κύριος ἐσταυρώθη· καὶ Ἡρώδην Φίλιππον, ᾧ πρῶτον Ἡρωδιὰς συναφθεῖσα θυγατέρα Σαλώμην ἔσχε τὴν καὶ ὀρχησαμένην· καὶ Ἡρώδην Ἀγρίππαν τὸν καὶ Ἰάκωβον ἀνελόντα τοῦ Ζεβεδαίου. πρὸς ὃν τοῦ 15 δήμου ἐπιφωνοῦντος τότε· φωνὴ θεοῦ καὶ οὐκ ἀνθρώπου, δίκην ἔδωκεν αὐτίκα. στολὴν γὰρ ἐξ ἀργύρου πεποιημένην περιθέμενος καὶ εἰς τὸ θέατρον ἐλθὼν καὶ ἐφ' ὑψηλοῦ βήματος καθίσας ἐδημηγόρει. τῆς δὲ ἡλιακῆς ἀκτῖνος προσπεσούσης τῷ ἐνδύματι, καὶ λαμπηδὼν τῇ αὐγῇ τῆς ἐσθῆτος 20 ἀνακραθεῖσα τὰς ὄψεις τῶν περιεστώτων κατήστραπτεν. καὶ ἀωρηθέντες ἐπὶ τούτῳ καὶ ὡς θεὸν αὐτὸν εὐφημήσαντες,

3 Zach. 2, 10. — 4 Jer. 38 (31), 33 *sqq.* — 9—14 *cf.* Leo Gramm. *p.* 58, 4. — 14—*p.* 300, 3 Act. Ap. 12, 21 *sqq.* *cf.* Joseph. Ant. XIX, 344 Euseb. H. eccl. II, 10 Syncell. *p.* 629, 13.

7 καὶ *om.* codd. (Jer.) *praeter* AP. — ἵλεος AFM. — 10 ἀντίπα A ἀντίπατρον B. — τὸν *ante* πρόδρομον *om.* HMV. — 12 ἡρωδιᾶς ACF. — 14 ἀνελόντα τὸν τοῦ BF. — 15 φωνῇ CDF *compendio scr. in* B. — 16 πεποιημένην *om.* N. — 19 καὶ *om.* F Suid. *v.* Ἡρώδης. — 21 ἀωριθέντες (ἀορ. *lit. ex* ἀωρ. P) CDHP ἀωρισθέντες A αἰωρηθέντες (ἑωρ. R) RV ἀεωρηθέντες L αἰωρηθέντων Suid. ὡρισθέντες B. — ἐπὶ τοῦτο ACLMP. — εὐφημίσαντες AL εὐφημείσαντες P.

1 τοῦ *om.* P. Cyr. — 2 καὶ ἐπακούσας οὖν P. — 6 αὐτοῦ λέγων· γνῶθι P Jer. — ὅτι] καὶ P. — 8 καὶ ταῖς ἀδικίαις P. — 10 ἡρώδην τὸν ἀντίπατρον τὸν καὶ τὸν πρ. P *sed* τὸν *et* τρον τὸν καὶ τὸν *m. 2 in lit.* — 16 ἔδωσεν P. — 18 προπεσούσης P.

ἐπαίρεται πλέον ὁ δείλαιος. ὃν εὐθὺς ἄγγελος κυρίου ἐπάταξεν ἀθρόως, καὶ ἀνεπήδησε τῆς καθέδρας ἐκ τοῦ σπαράττεσθαι δεινῶς τὴν γαστέρα αὐτοῦ.

Τὸν δὲ θεῖον Ἰάκωβον ἰδὼν ἀπαγόμενον [τὴν ὁδὸν] τὴν ἐπὶ θάνατον ὁ κατήγορος αὐτοῦ καὶ μεταμεληθεὶς προσέπεσε 5 *τοῖς ποσὶ τοῦ ἀποστόλου λέγων· συγχώρησόν μοι, ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ, ὅτι μεταμεμέλημαι ἐφ' οἷς ἐλάλησα κατά σου.* 228 M. *ὁ δὲ μακάριος παραυτίκα τοῦτον καταφιλήσας εἶπεν αὐτῷ· εἰρήνη σοι, τέκνον, εἰρήνη σοι καὶ συγχώρησις τοῦ πταίσματος. ὁ δὲ μετὰ φωνῆς μεγάλης εὐθέως Χριστιανὸν ἑαυ-* 10 *τὸν ἐπὶ πάντων ἀνηγόρευσε καὶ οὕτω συγκαταριθμηθεὶς τῷ ὑπ' αὐτοῦ κατηγορηθέντι σὺν αὐτῷ καὶ τὸ βραβεῖον τοῦ μαρτυρίου ἀπηνέγκατο.*

Ὁ δὲ ἄθλιος Ἡρώδης ἐπὶ ἡμέρας φθειρόμενος καὶ σκώληκας ἐκβράζων ἐλεεινῶς τὸν βίον κατέλυσεν ὥσπερ καὶ ὁ 15 *δυσσεβέστερος αὐτοῦ πατήρ. καὶ γὰρ κἀκεῖνος τὰ ἐπίχειρα τῆς κατὰ Χριστοῦ καὶ τῶν ὁμηλίκων αὐτοῦ τόλμης ἔτι περιὼν τῷ βίῳ κομισάμενος αἰσχίστῳ μόρῳ τὸν βίον κατέστρεψεν. ὅνπερ ἐνδίκως ὡς ἄδικον ἡ δίκη μετελθοῦσα τὰ*

4—13 *cf.* Euseb. H. eccl. II, 9. — 16—*p.* 311, 13 *cf.* Euseb. H. eccl. I, 8, 3 *sqq. ordine mutato.*

4. 5 *τὴν ἐπὶ θάνατον ὁδὸν* FLN *τὴν ὁδὸν om.* P Suid. — 7 *τοῦ θεοῦ om.* BP. — *μεταμέλημαι* (*μεταμέλλ.* L) CFLHMR *m. 1 corr. in* F. — *ἐπλημμέλησα* AV. — 9 *εἰρήνη σοι post τέκνον bis scr. in* NRV. — 14 *ἡρώδης θλιβόμενος τὴν γαστέρα καὶ φθειρόμενος* B *θλιβόμενος pro φθειρόμενος* F. — 16 *δυσσεβέστατος* AL Suid. — 19 *ὅπερ* CV.

3 *αὐτοῦ τὴν γαστέρα* P. — 4 *δέ γε θεῖον* P. — 5 *κατηγορήσας* P. — 6 *εἰς τοὺς πόδας τοῦ δικαίου λέγων* P. — 7 *κατὰ σοῦ. καὶ ὁ μὲν ἐπισχὼν μικρὸν* (*ὀλίγον σκεψάμενος* Eus.) *καὶ παραυτίκα τοῦτον κατεφίλησε λέγων* P. — 9 *εἰρήνη σοι καὶ συγχ. τοῦ πταίσματος om.* P Eus. — 11 *ἀνηγόρευσε ἐπὶ πάντων* P. — 12 *τοῦ μαρτυρίου καὶ τῆς ἄνωκλήσεως ἔτυχεν* P. — 14 *συνεχῶς οὖν ὑπὸ τοῦ ἀλγηδόνος ἡρώδης ἐπὶ ἡμέρας* P. — 15 *ἐκβράσας ἐλεεινῶς τὴν ζωὴν ὥσπερ — πατὴρ κατέλυσεν* P.

μετὰ τὴν ἐνθένδε ἀπαλλαγὴν διαδεξόμενα τὸν ταλαίπωρον κολαστήρια διεδείκνυ φανερῶς προοίμια. εὐθὺς γὰρ καταλαβοῦσα τοῦτον θεήλατος καὶ ὀλέθριος μάστιξ εἰς θάνατον ἀργαλέον συνήλασεν. ἔνθεν γάρ, φησὶν Ἰώσηπος, αὐτοῦ τὸ
5 σῶμα ἡ νόσος διαλαβοῦσα ποικίλοις πάθεσιν ἐμέριζεν. πυρετὸς μὲν γὰρ λάβρος ἦν, κνισμὸς δὲ ἀφόρητος τῆς ἐπιφανείας ὅλης καὶ κόλου συνεχεῖς ἀλγηδόνες καὶ περὶ τοὺς πόδας οἰδήματά τινα δυσώδη τοῦ τε ἤτρου φλεγμονὴ καὶ αἰδοίου σηπεδὼν σκώληκας γεννῶσα, καὶ πρὸς τούτοις ὀρ-
10 θόπνοια καὶ δύσπνοια καὶ σπασμοὶ τῶν μελῶν ἁπάντων αὐτῷ καθεστήκασιν, ἀηδὴς δὲ ἀποφορὰ ἐκ τοῦ συνεχοῦς ἄσθματος ἐξεπορεύετο, ὡς τοὺς ἐπιθειάζοντας ποινὴν θεήλατον εἶναι λέγειν. τούτοις δὴ οὖν καὶ τοῖς τοιούτοις πάθεσιν ἐπὶ πλείονα χρόνον περιαντλούμενος τοσοῦτον εἶχε
15 τὸν πόνον ἀνύποιστον, ὡς καὶ αὐτόχειρα ἑαυτοῦ γενέσθαι κατατολμήσαντα. αἰτήσας γὰρ μῆλον ὁμοῦ καὶ μάχαιραν, ὡς δῆθεν ἐπιθυμῶν αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ ἀπογεύσασθαι, καὶ λαβὼν ἀνέτεινε τὴν χεῖρα κατὰ τοῦ λαιμοῦ πλῆξαι βουλόμενος, καὶ ἔπληξεν ἄν, εἰ μή τις τῶν θεραπόντων θεασά-
20 μενος ταχέως τὴν μάχαιραν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ μόλις ἀπέσπασεν. ἐπὶ πλεῖον οὖν ταῖς ὀδύναις βασανιζόμενος καὶ τὴν ἀδελφὴν Σαλώμην καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς Ἀλέξανδρον
229 M. προσκαλεσάμενος ὑπέθετο αὐτοῖς, ὥστε τοὺς τῶν Ἰουδαίων ἐξάρχους καθεῖρξαι εἰς τὸν ἱππόδρομον, καὶ τελευτήσαντος
25 αὐτοῦ παραχρῆμα τούτους ὑπὸ τοῦ στρατοῦ δεινῶς ἀναιρε-

---

4 Joseph. Bell. Jud. I, 656 *sqq.* (*cf.* Ant. XVII, 168 *sqq.*).

3 μάστιγξ BDMR. — 4 ἀργάλεον A ἀργαλαῖον FN ἀργάλαιον CLP ἀργαλέως RV. — 6 λαύρος C λαῦρος BFRV λάῦρος L. — κνησμὸς BRV. — 7 κώλου BHV κώλων R ἀφεδρῶνος L. — 8 ἴτρου codd. *praeter* RV. — 11 ἀηδεὶς P ἀειδὴς ACDMV. — 18 χεῖρα] μάχαιραν codd. *praeter* AP (δεξιὰν Jos.). — 25 τοῦ *om.* BD.

1 ταλαίπωρον] ἄθλιον P.

θῆναι, ἵνα μὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἡ ἡμέρα χαρᾶς τοῖς Ἰουδαίοις ἀλλὰ πένθους πρόξενος γένηται. καὶ ταῦτα διαταξάμενος καὶ λίαν ὑδεριάσας καὶ μετὰ πολλῶν ἀλγηδόνων τὴν ψυχὴν ἀπορρήξας, εὐθὺς ἡ Σαλώμη πάντα διαπραξαμένη τοῖς Ἰουδαίοις εἰς μέγα πένθος καὶ θρῆνος αὐτοὺς 5 ἐνέβαλεν. ὅσαις μὲν οὖν πρὸς ταῖς λοιπαῖς αὐτοῦ κακουργίαις τὰς κατὰ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ νομισθείσας εὐπραγίας ταῖς κατὰ τὸν οἶκον ἐπαλλήλοις ἠμαύρωσε συμφοραῖς γυναικὸς καὶ τέκνων καὶ τῶν λοιπῶν τῶν μάλιστα πρὸς γένους ἀναγκαιοτάτων τε καὶ φιλτάτων μιαιφονίαις οὐδὲ οἷόν τε 10 νῦν καταλέγειν, τραγικὴν ἅπασαν δραματουργίαν ἐπισκιαζούσης τῆς περὶ τούτων ὑποθέσεως, ἣν εἰς πλάτος ἐν ταῖς κατ᾽ αὐτὸν ἱστορίαις Ἰώσηπος διελήλυθεν.

[γ'. Περὶ Τιβερίου.]

Μετὰ δὲ Αὔγουστον ἐβασίλευσε Τιβέριος υἱὸς αὐτοῦ 15 ἔτη κγ'. ὃς κτίσας πόλιν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ χώρᾳ παρὰ τὴν λίμνην ἐκάλεσεν αὐτὴν εἰς τὸ ἑαυτοῦ ὄνομα Τιβεριάδα. ἐφ᾽ οὗ μέγας σεισμὸς γενόμενος κατήνεγκε πόλεις ἕως ἐδάφους ιγ', Ἔφεσον, Μαγνησίαν, Σάρδην, Μοστίνην, Λιγάϊν, Ἱεροκαισάρειαν, Φιλαδέλφειαν, Τίμολον, Κύμην, Μυρίναν, Ἀπολ- 20 λωνίαν, Δίαν, Ὑρκανίαν. καὶ ἐν μὲν τῷ ιε' ἔτει τῆς αὐτοῦ

16—17 Malalas *p.* 235, 9. — 17—21 Euseb. Chron. II *p* 146 Schöne (*cf.* Syncell. *p.* 603, 16). — 21 Luc. 3, 1.

1 εἰ *ante* τοῦ θανάτου *m. 1 spr. vers. add.* B. — χαρὰς F χαρᾶ M χαρὰ ABCRV. — 5 τοὺς ἰουδαίους BFR. — θρῆνον RV. — αὐτοὺς *om.* BCFR. — 8 ἐπ᾽ ἀλλήλοις B ἀλλεπαλλήλοις F. — 13 κατ᾽ αὐτῶν CFV *et* L *m. 1 corr. ex* κατ᾽ αὐτόν. — 16 ἰουδαίων BFNRV. — 19 σάρδεις B Eus. — μοστήνην AF. — λιγάην BV λιγάκην R αἰγάην F (Αἰγαί Eus.). — ἱεροκεσάρειαν AP ἱερωκεσσάρειαν C. — 20 φιλαδέλφιαν ACFLM φιλαδελφίαν P. — μύριναν BV μύρηναν R μυρρήνην F μαρίναν M. — ἀπολλώνιαν LV ἀπολλονίαν BF ἀπολλωνίαν M.

1 ἡ *om.* P. — 13 κατ᾽ αὐτὸν *m. 2 corr. ex* καὐτὸν P.

βασιλείας ὁ κύριος ἡμῶν βαπτισθεὶς τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος ἀπήρξατο, ἐν δὲ τῷ ιη' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ σταυρωθεὶς ὁ κύριος ἀνίσταται τῇ κθ' τοῦ Φαμενὼθ μηνὸς ἤτοι
230 M. *Μαρτίου τοῦ πρωτοκτίστου μηνὸς Νισὰν παρ' Ἑβραίοις*
5 *λεγομένου κε', ἐπιφωσκούσης κυριακῆς μιᾶς σαββάτων τῆς πρώτης καὶ ἀρχῆς καὶ τιμιωτάτης τῶν ἡμερῶν ἡμέρας, περὶ ἧς ἔφη Μωϋσῆς· ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. καί· αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως οὐρανοῦ καὶ γῆς, ᾗ ἡμέρᾳ ἐποίησεν ὁ θεός. διό φησιν ὁ Δαυίδ· αὕτη*
10 *ἡ ἡμέρα, ἣν ἐποίησεν ὁ κύριος· ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ. ἥτις ἐστὶ τὸ κυριακὸν πάσχα Μαρτίου κε', ὡς εἴρηται.*

Περὶ ἧς γέ τοι καὶ ὁ μέγας ἔφη Χρυσόστομος· εἰ οὖν ἐν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀνέστη Χριστός, ὡς αὐτὸς ἔλεγεν· δεῖ
15 *τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι, διὰ τί ἡ ὀγδόη ἀνάστασις λέγεται τοῦ κυρίου; καὶ τρίτη μὲν εἴρηται ὡς ἀπὸ τοῦ πάθους καὶ τοῦ σταυροῦ, ὀγδόη δὲ ὡς ἀπὸ τῆς δημιουργίας καὶ τῆς ἀναστάσεως. ἐπεὶ οὖν τῇ κυριακῇ*
20 *ἀνέστη Χριστός, ἐν ᾗ ἀρχὴ τοῦ φαινομένου κόσμου γέγονεν, ἥτις ὑπάρχει τὸ φῶς ἀπὸ τοῦ κόσμου λάμψαν ἐν αὐτῇ, καὶ τὸ νοητὸν φῶς τὸ ἀληθινόν, ὁ Χριστός, ἐκ τάφου ἀνέτειλεν, δι' ὃν καὶ ὡς ἀπὸ τάφου καὶ θανάτου ὁ κόσμος ἐγήγερται. ἀπὸ κυριακῆς οὖν εἰς κυριακὴν ἡ ὀγδόη ἀπαντᾷ, καὶ ἔστι*

2—12 *cf.* Syncell. *p.* 607, 6. — 7 Gen. 1, 1. — 8 Gen. 2, 4. — 10 Psalm. 117 (118), 24. — 14 Luc. 9, 22.

2 *τῆς αὐτοῦ βασιλείας* AV. — 3 *κε'* BLN *εἰκοστῇ πέμπτῃ* F *κ*ε'* C *sed ε corr. ex θ et inter κ et ε litura interposita.* — 4 *νισᾶν* F *νησὰν* DV *ἰσὰν* M. — 5 *κε' om.* FL *κθ'* R *κύριε* P. — 10 *ἡ om.* ACM. — 14 *ὁ χριστός* FRVSuid. *v. αὕτη.* — 19 *τῇ*] *ἐν* N. — 20 *ὁ χριστός* CFMR. — *ἐν ἡ ἀρχῇ* AF *ἐνῇ ἀρχὴ* P *ἐνὶ ἀρχὴ* C *ἐν η ἡ ἀρχὴ* R. — 23 *ἀπὸ τοῦ τάφου* BMR.

3 *μηνὸς om.* P. — 21 *τοῦ om.* P.

τρίτη καὶ ὀγδόη ἡ αὐτή, τρίτη ἀφ' οὗ ἔπαθεν, ὀγδόη ἀφ' ἧς ὁ κόσμος ἐγένετο. ἔστι δὲ καὶ ἄλλη αἰτία τῆς ὀγδόης καὶ τῆς τρίτης, διὰ τί ἀνάστασις ἑκάστη ὠνόμασται. ἐν γὰρ τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ κατέπαυσεν ὁ θεὸς ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, καὶ ἔστιν ἡ κατάπαυσις τέλος καὶ συντέλεια ἔργων 5 ἀπηρτισμένων. τέλος δὲ καὶ κατάπαυσις λέγεται καὶ ἡ τοῦ κόσμου συντέλεια, ὅτε μέλλει παράγειν τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου ὁ θεός. ἐπεὶ οὖν ἁμαρτιῶν ὁ βίος ἔγεμε καὶ ἠπειλεῖτο κόσμου συντέλεια, ὁ δὲ Χριστὸς ἐπὶ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος εἰς ἀθέτησιν τῆς ἁμαρτίας ἦλθε καὶ ἔπαθε καὶ 10 ἐτάφη καὶ ἀνέστη, ἐν τῇ κυριακῇ, ἐν ᾗ τὸν κόσμον ποιεῖν ἤρξατο, ἐν αὐτῇ ὁ κοσμοποιὸς ἀνέστη καὶ τὸν κόσμον ἀνέ- 231 M στησεν, καὶ ἡ πρώτη ἐν δημιουργίᾳ ὀγδόη ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ γέγονεν. τῇ ἕκτῃ ἐπὶ ξύλου σταυροῦται διὰ τὸν ἐν τῇ ἕκτῃ γενόμενον ἄνθρωπον. διὰ τοῦτο γὰρ ἐν τῇ ἕκτῃ 15 ἐσταύρωται ἡμέρᾳ, ἵνα πάντες μάθωμεν, ὅτι ὁ ἐν τῇ ἕκτῃ δημιουργήσας τὸν ἄνθρωπον αὐτὸς ἐκεῖνος ἐν τῇ ἕκτῃ ἐσταυρώθη διὰ τὸν ἄνθρωπον. καὶ οὐ μόνον ἐν ἡμέρᾳ ἕκτῃ, ἀλλὰ καὶ ἐν ὥρᾳ ἕκτῃ ἐπὶ ξύλου ἐκρέματο, ἐπειδὴ ἀρχὴ ἁμαρτίας ὥρᾳ ἕκτῃ ἀπὸ τοῦ ξύλου γέγονεν, ὅτε Ἀδὰμ 20 τὸν θάνατον ἠρίστησεν, ὅθεν λοιπὸν τότε καὶ λογχευθεὶς ἐξέβλυσεν αἷμα καὶ ὕδωρ, οἱ δύο μάρτυρες τῶν κυριοκτόνων, τὸ μὲν αἷμα, ἵνα Ἰουδαίους ἐλέγξῃ εἰπόντας· τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν, τὸ δὲ ὕδωρ, ἵνα τοῦ Πιλάτου κατηγορήσῃ, ὅτι λαβὼν ὕδωρ καὶ νιψάμενος 25 ὡς ἀθῷος τὸν ἀθῷον καὶ δίκαιον φραγελλώσας ἐσταύρωσεν.

---

7 I. Cor. 7, 31. — 23 Matth. 27, 25.

3 τῆς *om.* N *et* recc. quidam. — 8 ἠπειλῆτο CF ἠπειλήτο M ἠπείλητο V. — 10 τῆς *om.* codd. *praeter* AP. — 11 ἐν τῇ — 12 ἀνέστη *om.* BCFLR. — 13 παλινγενεσίᾳ CP. — 20 τοῦ *om.* AB. — ἀπὸ τοῦ ξύλου *post* Ἀδὰμ *repetit* L *post* θάνατον A. — 26 φραγελώσας CV φραγγελώσας F.

19 ἐν *om.* P.

ἐπεὶ οὖν, ὡς πολλάκις ἔφην, ἡ ὀγδόη καὶ ἡ τῶν νεκρῶν ἔγερσις βοᾷ τὴν τοῦ κόσμου συντέλειαν, ἰστέον ὡς τότε πάντως ἡ τοῦ κόσμου γενήσεται συντέλεια, ὅτε οἱ ὅσιοι καὶ εὐσεβεῖς ἐκλείψουσιν ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ τούτου μάρτυς ὁ
5 Χριστὸς εἰπών· ἆρα ἐλθὼν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εὑρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς; καὶ ὁ ἀπόστολός φησιν· ἐὰν μὴ ἔλθῃ πρῶτον ἡ ἀποστασία, ὅτε ἀποστήσονται τῆς πίστεως προσέχοντες πνεύμασι πλάνης καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων. καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ἀληθείας τὴν ἀκοὴν ἀποστρέψουσιν, ἐπὶ
10 δὲ τοὺς μύθους ἐκτραπήσονται. καὶ ὥσπερ κυβερνητῶν ἀπώλεια τῶν πλοίων ἐστὶ ναυάγια, καὶ ποιμένων ἀπουσία προβάτων ὄλεθρος, καὶ γεωργῶν ἀμέλεια χωρίων ἀφανισμός, οὕτω καὶ τῶν ὁσίων ἡ ἔκλειψις τοῦ κόσμου κατάλυσις. ὁσιότης δέ ἐστιν ἡ πρὸς τὸν θεὸν καθοσίωσις, καὶ ἐκεῖνος
15 ὅσιος ὁ ἑαυτὸν διὰ πίστεως καὶ ἔργων ἀγαθῶν καθοσιώσας καὶ τῷ θεῷ ἀφιερώσας. ὅθεν περὶ τοῦ θεὸν καταλιμπάνοντος καὶ ἀρνουμένου τὰς πρὸς αὐτὸν συνθήκας ἔλεγεν ὁ Μωσῆς· μὴ εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου· ὅσιά μοι γένοιτο ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ κυρίου. καθάπερ οὖν ὁ τοῦ θεοῦ ἀπο-
20 στάτης καὶ κακοῦργος ἀνόσιος λέγεται, οὕτως ὁ τῷ θεῷ διὰ πίστεως καὶ ἀγαθουργίας οἰκειωθεὶς ὅσιος καὶ δίκαιος εἰκότως ὀνομάζεται.

---

5 Luc. 18, 8. — 6 II. Thess. 2, 3. — 7 I. Tim. 4, 1. — 8 II. Tim. 4, 4. — 18 Deut. 29, 19.

3 γενήσεται ἡ τοῦ κ. συντέλεια L ἡ τοῦ κ. συντέλ. γενήσεται A. — γένηται CF γίνεται RV. — 4 ἐκλείψωσιν CN. — 5 ἄρα ACF. — 6 τὴν *om.* N. — 9 ἀποστρέψωσιν CFL *et* recc. quidam ἐπιστρέψουσιν AB *m. 2 corr. in* A. — 11 ναυαγία V *et* D *m. 1 ut vid. corr. ex* ναυάγια. ναυάγιον CFL. — 12 χωραφίων (χορ. C) CF. — 14 τὸν *om.* Suid. *v.* ὁσιότης *et* codd. *praeter* AP. — 16 θεὸν] τὸν θεὸν B Suid. θεοῦ CMV. — 18 μωϋσῆς codd. *praeter* DP Suid. — 21 ἀγαθοεργίας BF *et* recc. quidam. — ὅσιος εἰκότως καὶ δίκ. ὀνομ. A εἰκότως *om.* B.

3 καὶ οἱ εὐσεβεῖς P.

Διὰ ξύλου τοίνυν θάνατος καὶ διὰ ξύλου ἡ ζωή. τῇ 232 M.
ἑβδόμῃ κατέπαυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων, τῇ ἑβδόμῃ ἐν τῷ τάφῳ
τὸ σῶμα ἀνέπαυσεν (τελείαν γὰρ ἡμέραν τὴν ἑβδόμην ἔμει-
νεν), τῇ ὀγδόῃ ἀνέστη καὶ τὸν κόσμον ἤγειρεν. καὶ ἔστιν
ἡ κυριακὴ καὶ τρίτη καὶ ὀγδόη, τρίτη μὲν διὰ τὴν τοῦ 5
κυρίου ἀνάστασιν, ὀγδόη δὲ οὐ μόνον διὰ τὴν τοῦ κυρίου,
ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν τοῦ κόσμου ἔγερσιν. οὐκοῦν, ἀγαπητέ,
ἄκουσον θαυμαστὸν καὶ μέγα μυστήριον. διὰ τί ἡ τοῦ
κυρίου ἀνάστασις ὀγδόη ὠνόμασται; ἐπειδὴ ἑπτάκις νεκρῶν
ἀνάστασιν εὕρομεν ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ, καὶ μετὰ τοὺς ἑπτὰ 10
ὄγδοος ἐκ νεκρῶν ἀνέστη κύριος ὁ ἐγείρας τοὺς ἑπτά. πρὸ
γὰρ τῆς Χριστοῦ ἀναστάσεως ἑπτὰ μόναι ἀναστάσεις νεκρῶν
ἐγένοντο. καὶ πρώτη μὲν ἐν τῇ παλαιᾷ ἡ τοῦ υἱοῦ τῆς
χήρας, ὃν Ἡλίας ἐν Σαράφθοις ἀνέστησεν. δευτέρα δὲ ἡ
τοῦ υἱοῦ τῆς Σωμανίτιδος, ὃν Ἐλισσαῖος ἤγειρεν. τρίτη 15
δὲ ἡ τοῦ στρατιώτου, ὃν ἐγγὺς Ἐλισσαίου θάψαντες, καὶ
τῶν ὀστέων τοῦ προφήτου ὁ νεκρὸς ἀψάμενος ὡς ἀπὸ
πυρὸς ἐξεπήδησεν. τετάρτη δὲ ἐν τῇ καινῇ ἡ τοῦ ἀρχι-
συναγώγου τῆς θυγατρός. πέμπτη δὲ ἡ τοῦ υἱοῦ τῆς
χήρας. ἕκτη δὲ ἡ τοῦ Λαζάρου. ἑβδόμη δὲ ὅτε πολλὰ 20
σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἀνέστη. ὀγδόη δὲ ἡ τοῦ
κυρίου ἀνάστασις μετὰ τὸ σωτήριον πάθος, καθ' ὃν και-
ρὸν τοῦ πάθους καὶ τοῦ γενομένου σεισμοῦ ἐν πολλοῖς

22 — *p*. 316, 7 Euseb. Chron. II *p*. 148 Sch. *cf*. Syncell. *p*. 614, 9; 615, 2.

1 ἡ *om*. CNR. — 7 καὶ *om*. BCMV *et* recc. quidam. — 11 ὁ κύριος ὁ ἐγείρας CFLNRV ὁ κύριος ἐγείρας B. — 12. 13 ἀναστάσεις ἐγένοντο ἐκ (τῶν M) νεκρῶν BM. — 12 νεκρῶν *om*. A. — 13 ἐγίνοντο AR. — 14 ἡλίας BCRV. — 15 σωμανίτιδος AR σομανίτιδος P σουμανίτιδος (-νήτιδος C) rell. — 18 τετ. δὲ ὁ ἐν BCV τετ. δὲ ἡ ἐν R. — 21 ἀνέστη] ἠγέρθη DL.

5 καὶ *ante* τρίτη *om*. P. — 7. 8 ἄκουσον ἀγαπητέ P. — 8 καὶ μέγα *om*. P. — 13 πρώτη μὲν ἀπὸ νεκρῶν ἀνάστασις ἐν P. — 20 χήρας ὃς ἐφέρετο ἐπὶ τῆς σοροῦ P.

μὲν εὑρέθησαν Ἑλληνικοῖς ὑπομνήμασιν, ὅτι σεισμὸς ἐγένετο μέγιστος καὶ σκότος, ὥστε καὶ ἀστέρας φανῆναι. κατὰ δὲ τοὺς χρόνους τούτους καὶ Ἰώσηπος ἱστορεῖ ἐν ἡμέρᾳ τῆς πεντηκοστῆς κινήσεως καὶ κτύπου τοὺς ἱερέας ἀντιλαμβά-
5 νεσθαι πρότερον, ἔπειτα φωνῆς ἀθρόας, ἀγγελικῆς δηλονότι, ἔνδοθεν ἀπὸ τοῦ ἐσωτάτου ἱεροῦ ἀκούειν· μεταβαίνομεν ἐντεῦθεν. καὶ μέντοι καὶ ἕτερον παραδοξότερον ἐξηγεῖται, χρησμόν τινα ἐν ἱεροῖς γράμμασιν εὑρεθῆναι περιέχοντα οὕτως, ὡς κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἀπὸ τῆς αὐτῶν χώρας
10 ἄρξει τις ἄνθρωπος τῆς οἰκουμένης πάσης, ὃν αὐτὸς μὲν
233 M. ἐπὶ Οὐεσπασιανὸν ἐξείληφε πεπληρῶσθαι, διήμαρτε δὲ τῆς ἑρμηνείας ἐκ διαμέτρου. οὐ γὰρ πάσης οὗτος ἦρξεν, ἢ μόνης τῆς Ῥώμης. λείπεται δὴ οὖν ἐπὶ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τοῦτο πληροῦσθαι, πρὸς ὅν φησιν ὁ πατήρ·
15 αἴτησαι παρ' ἐμοὶ καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς. ὅθεν εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος τῶν ἱερῶν ἀποστόλων αὐτοῦ, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν διαρρήδην κηρυττόντων αὐτοῦ τὴν ἀίδιον ἀρχήν τε καὶ βασιλείαν
20 αἰώνιον. ἐπεὶ οὖν κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ὁ θεὸς τὴν κτίσιν ἐδημιούργησεν, καὶ μαρτυρεῖ τῶν δένδρων ἡ βλάστησις, κατὰ τὴν θείαν ἀπόφασιν μέχρι νῦν ἀρχομένου τοῦ

---

2 Joseph. Bell. Jud. VI, 299. — 7—18 Euseb. H. eccl. III, 8, 10. Joseph. Bell. Jud. VI, 312 *sq.* — 15 Psalm. 2, 8. — 16 Psalm. 18 (19), 5. — 20—*p.* 317, 4 Theodoret. in Exod. Quaest. 72 Migne Tom. 80, 297. — 22 Gen. 1, 11.

2 *μέγας* codd. *praeter* AP. — 5 *ἀθρόως — ἀκούειν λεγούσης* L *ἀθρώως etiam* M. — 11 *οὐεσπασιανὸν* (*-σινὸν* A) AP Eus. *οὐεσπασιανοῦ* (*εσπ.* M) BFLN *οὐεσπεσιανοῦ* (*ἐσπ.* V) CRV. — 13 *οὖν δὴ* M *οὖν om.* A *δὴ om.* R. — 15 *παρ' ἐμοῦ* BCFLRV Psalm. — 17 *αὐτοῦ om.* BL. — 19 *κηρύττων* (*-ον* C) BCNRV *κηρύττοντα* L. — *τε om.* BF.

4 *τύπου* P. — 6 *ἀκούσειν* P (*ἀκοῦσαι* Eus.). — 8 *γράμμασι φάσκων εὑρῆσθαι* P Eus. — 9 *οὕτως om.* P Eus.

ἔαρος ἡ γῆ βλαστάνει βοτάνην χόρτου καὶ οἱ λειμῶνες ἀνθοῦσι καὶ τὰ δένδρα φύει καρπόν. διὰ τοῦτο καὶ τὸν Ἰσραὴλ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἠλευθέρωσε τῆς Αἰγυπτιακῆς δουλείας καὶ τῇ παρθένῳ Γαβριὴλ ὁ ἀρχάγγελος εὐηγγελίσατο. εἰκότως οὖν κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ ὁ Χριστὸς 5 *ὑπέμεινε τὸ σωτήριον πάθος.*

Ὁ τοίνυν Πιλάτος μετὰ τὴν Χριστοῦ σταύρωσιν εἰκόνας, τοῦ Καίσαρος προτομάς, εἰς τὸ ἱερὸν νύκτωρ ἀνέθηκεν. ὄρθρου δὲ γενομένου Ἰουδαῖοι θεασάμενοι τοσοῦτον ἐταράχθησαν, ὥστε Πιλάτος ἐκδειματωθεὶς ἀλλαχοῦ ταύτας μετέ- 10 *θηκεν. καὶ δὴ καὶ τὸν ἱερὸν θησαυρὸν τὸν καλούμενον κορβονᾶν διαφθείρας αἴτιος ἀναιρέσεως πολλῆς καὶ συγχύσεως τοῖς Ἰουδαίοις μίσει τῷ πρὸς αὐτοὺς γέγονεν. τὴν* 234 M. *γὰρ ἐπανάστασιν αὐτῶν ὑφορώμενος πρὸ τοῦ βήματος αὐτοῦ στρατιώτας παρέστησεν, ἔνδοθεν μὲν ὅπλα φοροῦντας αὐτούς,* 15 *ἔξωθεν δὲ ἰδιωτικὴν ἐσθῆτα πρὸς τὸ ἀνυπονόητον. ὡς οὖν ὥρμησαν ἐπ᾽ αὐτὸν Ἰουδαῖοι στασιάζοντες, ἐπαφῆκε τοὺς στρατιώτας αὐτοῖς, οἵ γε ξύλοις καὶ λίθοις αὐτοὺς παίοντες τραυματίας ἀπέλυσαν, τινὰς δὲ αὐτῶν καὶ ἀπέκτειναν. πολλοὶ δὲ τῶν Ἰουδαίων ὑπ᾽ ἀλλήλων ὠθούμενοι συμπατη-* 20

7—11 *cf.* Euseb. Chron. II *p.* 148 Sch. Syncell. *p.* 615, 6 Joseph. Ant. XVIII, 55 *sqq.* — 11—*p.* 318, 1 *cf.* Joseph. Bell. Jud. II, 175 *sqq.* Euseb. H. eccl. II, 6, 6.

1 *ἀέρος* ABMP. — 4 *ὁ ἀρχάγγελος γαβριὴλ* BL. — 7 *πιλᾶτος* LP *item v.* 10. — *τοῦ χριστοῦ* CLMR Suid. *v. Πιλᾶτος.* — 9 *οἱ ἰουδαῖοι* codd. *praeter* ABP Suid. — 10 *ὡς τὸν πιλᾶτον ἐκδειματωθέντα ταύτας ἀλλαχοῦ μεταθῆναι* F *ὥστε πιλᾶτον ἐκδειματῶσαι καὶ ταύτας μεταθεῖναι* Suid. — 11 *καὶ ante τὸν om.* A *et* Suidae codd. plerique. — 12 *κορβονᾶν* (-*ὰν* DP) DFP *κορβωνᾶν* (-*ὰν* R) BR *et* Suidae codd. praestantiores *κορβανᾶν* (-*ὰν* AM) ACLMV. — 13 *μίσει τὸ* C *μισειτὸς* A *μισητὸς* RV. — 15 *αὐτούς om.* FL Suid. — 16 *ἀνύποπτον* BF. — 17 *οἱ ἰουδαῖοι* (*ἰδ.* L) BCFLRV.

4 *εὐηγγελίσατο καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν εἰκότως καὶ ὁ χρ.* P. — 19 *ἀπέλυσαν καί τινας ἀπέκτειναν* P.

θέντες ἀπώλοντο, οὓς καὶ ἀριθμήσαντες εὗρον λαὸν ἄπειρον. ἔμιξε δὲ καί τινων αὐτῶν μετὰ τῶν θυσιῶν τὸ αἷμα τρόπῳ τοιούτῳ· οἱ Γαλιλαῖοι τοῖς δόγμασιν ἐξακολουθήσαντες Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου, οὗ καὶ Λουκᾶς ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀποστό-
5 *λων μέμνηται, κενοφωνίαν καὶ πλάνην ἔμαθον ἐξ αὐτοῦ, καθὼς Ἰώσηπος ἔφη. προφάσει γὰρ εὐσεβείας δῆθεν κύριον μηδὲ μέχρι στόματος ἔφασκε δεῖν τινα λέγειν, μήτε κατὰ τιμὴν μήτε κατὰ φιλοφροσύνην, καὶ τὴν θεῷ μόνῳ πρέπουσαν τιμήν τε καὶ δόξαν ἀνθρώποις ἀπονέμειν. ὅθεν καὶ*
10 *πολλοὶ αὐτῶν περὶ τοῦ μὴ εἰπεῖν Καίσαρα κύριον καὶ δεσπότην χαλεπὰς αἰκίας ὑπέστησαν. οἵτινες λοιπὸν καὶ ἐδίδασκον μηδὲν παρὰ τὰς διατεταγμένας ἐν τῷ Μωσέως νόμῳ θυσίας ἀναφέρεσθαι τῷ θεῷ, κἀντεῦθεν τοίνυν κωλύοντες τὰς ὑπὸ τῆς γερουσίας τοῦ λαοῦ παραδιδομένας γί-*
15 *νεσθαι περὶ τῆς σωτηρίας τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ Ῥωμαίων ἔθνους θυσίας, εἰκότως ἐπὶ τούτοις ἀγανακτοῦντα πρὸς Γαλιλαίους Πιλάτον κελεῦσαι παρὰ ταῖς θυσίαις, αἷς ἐδόκουν κατὰ νόμον προσφέρειν, ἀναιρεθῆναι, ὥστε ἀναμιχθῆναι ταῖς προσφερομέναις θυσίαις τὸ αἷμα τῶν προσφε-*
20 *ρόντων.*

Ὁ δέ γε Τιβέριος πρὸς τοῖς λοιποῖς αὐτοῦ πλεονεκτήμασι καὶ τοῦτο ἐκέκτητο. τοὺς εἰς ἀξίαν ὑπ' αὐτοῦ προ-
235 M. *αγομένους θᾶττον οὐκ ἤμειβεν, ἀλλ' ἢ πολὺν χρόνον ἢ ἕως τέλους τοῦ βίου κατέχειν αὐτοὺς τὴν ἀρχὴν παρεσκεύαζεν.*

2—20 Anastas. Sin. Quaest. 146 Migne Tom. 89, 800 D. — 4 Act. Ap. 5, 37. — 6 Joseph. Ant. XVIII, 4*sqq.* Bell. Jud. II, 118. — 11—*p.* 319, 15 *cf.* Leo Gramm. *p.* 59, 3.

9 *τε om.* AR. — 11 *καὶ om.* codd. *praeter* AP (Anast.). — 14 *παραδεδομένας* FP Anast. — 17 *πιλᾶτον* LP *sed ex πιλάτον uterque corr. ut vid.* — 18 *κατὰ τὸν νόμον* codd. *praeter* ALP. — 24 *τέλος* AB.

1 *ἀπώλοντο πλῆθος ἄπειρον* (rell. *om.*) P Jos. — 2 *ὅς γε καί τινων αὐτῶν ἔμιξε μετὰ τ. θ.* P. — 3 *οἱ γάρ τοι γαλ.* P. — 7 *δεῖ* P. — 22 *τοῦτο ἐκέκτητο om.* P.

ἐρωτηθεὶς οὖν ποτε τὴν αἰτίαν ὑπὸ τῶν φίλων αὐτοῦ ἔφη· ἀεὶ πᾶσα ἡγεμονία τοῦ πλεονεκτεῖν ἐφίεται φύσει, καὶ εἰ ἐπὶ πλεῖον κρατοῖεν, ἀμβλυστέρως τῇ πλεονεξίᾳ κέχρηνται, εἰ δὲ ἐπ' ὀλίγον, μειζόνως ἐπὶ κλοπαῖς παροξύνονται ἐν ἀδήλῳ τὴν διαδοχὴν ἔχοντες. λέξω δὲ ὑμῖν καὶ ἐναργὲς 5 *παράδειγμα τούτου. τραυματίας τις ἔκειτο, καὶ πλῆθος μυῶν τὰ ἕλκη αὐτοῦ ἀνειμᾶτο. παριὼν δέ τις καὶ νομίσας αὐτὸν μὴ δύνασθαι τὰς μύας ἀποσοβεῖν προσελθὼν ἀπεδίωκεν. ὁ δὲ τραυματίας φησίν· δέομαι, παῦσον καὶ μὴ ἀποσόβει, μειζόνως γάρ με βλάπτεις. αἳ γὰρ κορεσθεῖσαι τοῦ* 10 *αἵματος οὐ πάνυ μοι τὴν δῆξιν ὀδυνηρὰν παρέχονται, εἰ δὲ ἀποδιώκοιντο, ἕτεραι προσελθοῦσαι λιμῷ τὰς ὀδύνας μοι παρέξουσι μειζοτέρας ὥστε καὶ τοῦ ζῆν ἀποστερῆσαι. διὰ δὴ τοῦτο καὶ αὐτὸς ὑπὸ πολλῶν κλοπῶν τοὺς ἡγεμόνας διεφθαρμένους ἰδὼν συνεχῶς οὐκ ἀμείβω. φροντίζων γέ* 15 *τοι λίαν τοῦ δικαίου ἔγραφεν ἀεὶ ταῖς ὑπ' αὐτὸν πόλεσι λέγων· ἐάν τι γράψω παρὰ τοὺς νόμους προστάσσων γίνεσθαι μὴ προσέχειν ὡς ἠγνοηκότι. διὸ καὶ Πιλάτος εἰδὼς αὐτοῦ τὸ φιλάληθες καὶ φιλοδίκαιον τὰ τεράστια Χριστοῦ πάντα καὶ τὰ τῆς εὐσεβείας αὐτοῦ δόγματα δι' ἐπιτομῆς* 20 *ἀνεκοινώσατο αὐτῷ, καθὼς ἱστορεῖ Τερτυλιανὸς ὁ τῶν Ῥωμαϊκῶν νόμων ἐπιστήμων ἐν τῇ ὑπὲρ Χριστιανῶν ἀπολογίᾳ,*

18—*p.* 320, 8 Euseb. H. eccl. II, 2. Chron. II *p.* 150 Schöne *cf.* Chron. Pasch. *p.* 430, 18 Sync. *p.* 621, 13.

2 *εἰ*] *ἢ* C *om.* NR. — 3 *ἀμβλυτέρως* NV *et* B *lit. ex ἀμβλυστέρως. ἀβλυστέρως* F *ἀμβλυστέρους* R. — 4 *δ' ἐπ'* BR. — *ἐπ' ὀλίγων* ACF *ἐπ' ὀλίγῳ* B. — *ἐπικλοπαῖς* ABCP *et* recc. quidam *ἐπὶ κλοπὰς* M. — 6 *τοῦτο* CFV. — 7 *μυιῶν* BR *et* D *sed corr. m. 2 ut vid.* — *ἀνειμῶντο* AL *ἀνημῶντο* B *ἀνιμῶντο* RV *ἐνείμαντο* C. — *μυὰς* F *μύιας* B *et* D *ut vid. m. 2 ex μύας. μυῖας* P. — 13 *παρέξωσι* CL. — 18 *πιλᾶτος* (*πηλ.* L) FLP. — 19 *φιλαληθὲς* APR *φιλαλήθες* F.

5 *καὶ om.* P. — 6 *τραυματία* P. — 10 *ὅτι μειζόνως με βλ.* P. — 16 *ὑπ' αὐτοῦ* P. — 19 *τεράστεια* P. — 22 *ὑπὲρ τῶν χριστιανῶν* P.

διεξιὼν καὶ ὅτι μετὰ θάνατον ἀνεβίωσε καὶ ἤδη παρὰ πᾶσι θεὸς εἶναι πιστεύεται. καὶ ὁ Τιβέριος καταπλαγεὶς ἀνήγγειλε πάντα ἐπὶ τὴν σύγκλητον, ἡ δὲ οὐ προσήκατο πειθαρχεῖν νόμῳ παλαιῷ λέγουσα, μὴ πρότερον θεοποιεῖσθαί
236 M. 5 τινα, εἰ μὴ ψήφῳ καὶ δόγματι παρ' αὐτῆς ἐγκριθείη. ὁ δὲ τὸν μὲν νόμον τοῦτον ἐδέξατο, ἐκέλευσε δὲ μηδένα ἐμποδίζειν τοῦ Χριστοῦ τῷ κηρύγματι, καὶ μέν γε καὶ θάνατον προσηπείλησε τοῖς κατηγορεῖν τολμῶσι τοῦ κηρύγματος.

Οὕτω γοῦν τῇ θείᾳ Χριστοῦ δυνάμει ἀθρόως ἡ σύμ-
10 πασα οἰκουμένη τῆς ἱερᾶς τοῦ κηρύγματος διὰ τῆς τῶν ἀποστόλων διδασκαλίας πεπλήρωται. ἐξ ὧν Θαδδαίου ἐν Ἐδέσσῃ τῇ πόλει κηρύσσοντος τὸν λόγον, καὶ ὁ ἐκεῖσε τοπάρχης Αὔγαρος τοὔνομα δεινῷ πάθει κατεχόμενος καὶ φθειρόμενος, ἀκούσας τὸ ὄνομα Χριστοῦ καὶ τὰς δυνάμεις
15 συμφώνως ὑπὸ πάντων μαρτυρουμένας ἱκέτης Χριστοῦ διὰ γραμματηφόρου γίνεται ἀξιῶν τῆς νόσου λύσιν εὕρασθαι, γράψας διά τινος Ἀνανίου ταχυδρόμου εἰς Ἱερουσαλὴμ τάδε· Αὔγαρος τοπάρχης Ἰησοῦ σωτῆρι ἀγαθῷ ἀναφανέντι ἐν Ἱερουσαλὴμ χαίρειν. ἤκουσταί μοι τὰ περὶ σοῦ καὶ τῶν
20 σῶν ἰαμάτων ὡς ἄνευ φαρμάκων καὶ βοτανῶν ὑπό σου γινομένων. ὡς γὰρ λόγος τυφλοὺς ἀναβλέπειν ποιεῖς καὶ χωλοὺς περιπατεῖν καὶ λεπροὺς καθαρίζεις καὶ ἀκάθαρτα πνεύματα ἐκβάλλεις καὶ τοὺς ἐν μακρονοσίᾳ βασανιζομένους

9—11 Eus. H. eccl. II, 3, 1. — 11—*p.* 321, 16 Euseb. H. eccl. I, 13.

5 παρ' αὐτοῖς AF. — 7 τῷ κηρύγματι τοῦ χριστοῦ B τὸ τοῦ χρ. κηρύγματι M. — μέντοι γε V μέντοι (*om.* γε) B. — 9 τοῦ χριστοῦ BM. — 12 αἰδέσσῃ L ἐδέσῃ R αἰδέσῃ (-σει F) BFV. — 13 συνεχόμενος N. — 14 τοῦ χριστοῦ BCFLR. — 16 γραμματοφόρου FR. — εὑρᾶσθαι (εὑρ. FLM) codd. *praeter* V *et* M *qui accentum omittit.* — 20 βοτανῶν τῶν ὑπό LV. — 21 γενομένων CLR. — ὡς γὰρ λόγος *om.* BF.

6 ἔμποδον γίνεσθαι P. — 16 τῆς νόσου τυχεῖν ἀπαλλαγὴν γράψας P (Eus.).

θεραπεύεις καὶ νεκροὺς ἐγείρεις. ἅπερ ἀκούσας κατὰ νοῦν ἐθέμην τῶν δύο τὸ ἕτερον, ἢ ὅτι σὺ εἶ ὁ θεὸς ἀπ' οὐρανοῦ καταβὰς ἢ υἱὸς ὑπάρχεις τοῦ θεοῦ ποιῶν ταῦτα. διὰ τοῦτο νῦν γράψας ἀξιῶ ἐλθεῖν σε πρός με καὶ τὸ συνέχον με πάθος θεραπεῦσαι. καὶ γὰρ ἤκουσα ὅτι καταγογγύζουσιν 5 Ἰουδαῖοι καὶ βούλονταί σε κακῶσαι. πόλις δέ μοι μικροτάτη ἐστίν, ἥτις ἐξαρκέσει ἀμφοτέροις. ὁ δὲ κύριος ἀνα- 237 M. γνοὺς ταῦτα ἀντιγράφει πρὸς αὐτὸν οὕτως· μακάριος ὁ πιστεύσας ἐν ἐμοὶ κἂν μὴ ἑώρακέ με. περὶ δὲ οὗ ἔγραψας ἐλθεῖν με πρός σε, δέον ἐστὶ πληρῶσαι πάντα, δι' ἃ ἀπε- 10 στάλην ἐνταῦθα, καὶ ἀναληφθῆναι πρὸς τὸν ἀποστείλαντά με. καὶ οὕτως ἀποστελῶ σοί τινα τῶν μαθητῶν μου, καὶ ἰάσεταί σου τὸ πάθος καὶ ζωήν σοι καὶ τοῖς σύν σοι παρέξει. ταύταις οὖν ταῖς ἐπιστολαῖς ἔτι καὶ ταῦτα συνῆπτο τῇ τῶν Σύρων φωνῇ, Θαδδαίου πράξαντος μετὰ τὴν ἀνά- 15 ληψιν τοῦ κυρίου· ὁ τοίνυν Αὔγαρος ἀκούσας τὴν ἐπιστολὴν τοῦ κυρίου μᾶλλον εἰς πόθον καὶ πίστιν ἐξήφθη μείζονα κἂν ἐν εἰκόνι τὸν Χριστὸν μόνον θεάσασθαι, καὶ ἀποστέλλει ζωγράφον, ὥστε τὸ θεῖον εἶδος ἐκεῖνο διαχαράξαντα πρὸς αὐτὸν κομίζειν ὡς τάχιστα. τοῦ δὲ διαμαρτόντος τοῦ σκο- 20 ποῦ διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν τοῦ προσώπου χάριν τε καὶ λαμπρότητα, αὐτὸς τῷ οἰκείῳ προσώπῳ ὀθόνην ἐπιθεὶς ἐναπομάττει τὸ ἑαυτοῦ ὁμοίωμα καὶ ἐκπέμπει τῷ ἐρῶντι τὸ

16—*p.* 322, 10 Niceph. Constant. Antirrhet. III *cp.* 42; 43 Migne Tom. 100, 461 A.

2 ὁ ἀπ' FMRV. — ἀπὸ οὐρανοῦ R ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ MV Eus. — 4 σε *om.* B *et* recc. nonnulli. — 5 καταγογγ. σου L *et* recc. quidam. — 6 οἱ ἰουδαῖοι FLR. — 7 ἀρκέσει CF. — 9 καὶ μὴ ἑώρακέ με L καὶ μὴ ἑωρακώς (-κόν C) με CFRV (μὴ ἑωρακώς με Eus.). — 10 με ἐλθεῖν B με *om.* V με πρός σε *om.* R. — 17 πίστιν καὶ πόθον BV. — 18 κἂν] καὶ AC καὶ κἂν P. — 20 διαμαρτῶντος codd. *praeter* AM. — 21 χάριν τοῦ προσώπου V τοῦ προσώπου *om.* B.

17 τοῦ *om.* P. — 18 θεάσασθαι λίαν ἐφιέμενος ἀποστέλλει P.

ποθούμενον. καὶ μέντοι καὶ πρὸ τούτου πάλιν ὡσαύτως ἱστόρηται, ὅτιπερ, τοῦ κυρίου τεχθέντος ἐν Βηθλεὲμ [τῆς Ἰουδαίας], ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς εὐφυῆ τινα ζωγράφον ἐξέπεμψεν, ὃς τὴν τοῦ τεχθέντος καὶ τῆς τεκούσης εἰκόνα 5 διαγράψας πρὸς αὐτὸν ἤγαγεν. εἰ δὲ οὐ πάντα κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν ἱστορίαν ἀναγέγραπται, οὐ παρὰ τοῦτο καὶ ἄπιστα. οὐδὲ γὰρ τὰ ἄλλα σημεῖα ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἀθετητέον πολλά γε ὄντα, ὡς μηδὲ χωρεῖν τὸν κόσμον καθ' ἓν γραφόμενα, ἐπειδὴ οὐκ ἀναγέγραπται, φησὶν ὁ μέγας 10 εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης.

Ὁ οὖν Τιβέριος τοιοῦτος ὑπάρχων ἄριστος ἐν νεότητι καὶ πρὸς γῆρας ἐλθὼν λόγοις φιλοσόφοις καὶ ῥητορικοῖς 238 M. καὶ βελτίστοις ἔργοις κομῶν ὁ γεννάδας, αἰφνίδιον εἰς τὴν χείρονα μετεβλήθη γνώμην, ὥστε καὶ παραφρονεῖν αὐτὸν 15 νομισθῆναι καὶ ὑπὸ δαίμονος ἐλαύνεσθαι πρὸς πᾶσαν ἀνοσιουργίαν καὶ μιαιφονίαν τε καὶ οἰστρηλασίαν, καὶ οὐ μόνον ἐν τοῖς κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν ἑαυτὸν ἐβεβήλωσε καθ' ὑπερβολήν, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσῃ ἀδικίᾳ καὶ τυραννίδι. οὕτως οὖν τὴν ἀρχὴν διοικήσας καὶ ἐξ ἀγαθουργίας εἰς κακουργίαν 20 κατενεχθεὶς φοβερᾷ μὲν ὠμότητι, μυσαρᾷ δὲ πλεονεξίᾳ καὶ αἰσχρουργίᾳ καταστρέφει τὸν βίον, μηδὲν ἐκ τῆς προλαβούσης καλοκαγαθίας καὶ ἀριστείας ὠφεληθείς, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ὑπὸ πάντων μισηθεὶς ὡς ἐν τέλει τὸ πᾶν ἐξυβρίσας καὶ διαφθείρας καὶ εἰς αἰώνιον κόλασιν μετὰ τῶν ὁμοίων αὐτοῦ 25 ἀσεβῶν ἀπενεχθείς. τοὺς γὰρ ἐκκλίνοντας εἰς τὰς στραγγα-

7 Joh. 21, 25. — 25 Psalm. 124 (125), 5.

2 ἱστόρειται AD ἱστορεῖται M. — τῆς ἰουδαίας *om.* NP Nic. — 4 τήν τε τοῦ LP Nic. — 6 ἀγγελικὴν AC. — 18 πᾶσι CP. — 19 ἀγαθοεργίας (-γείας L) BLR. — κακουργείαν A κακοεργίαν recc. plerique κακοέργείαν L. — 25 ἀπάξαι N.

1. 2 ἱστόρηται ὡσαύτως P. — 6 οὐ πάντως (πάντα Nic.) παρὰ P. — 7 τἄλλα P. — 22 ὠφεληθεὶς ἐναρξάμενος πνεύματι καὶ σαρκὶ ἐπιτελέσας, ἀλλὰ P. — 24. 25 κόλασιν μεταχωρήσας. τοὺς γὰρ ἐκκλίνοντας (*rell. om.*) P.

λιὰς ἀπάξει κύριος μετὰ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν. εἰκότως οὖν ὁ μὲν ἀπόστολος ἔλεγεν· ὁ ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔργον ἀγαθὸν καὶ ἐπιτελέσει, ὁ δὲ κύριός φησιν· ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται.

[δ'. Περὶ Γαΐου.] 5

Μετὰ δὲ Τιβέριον ἐβασίλευσε Γάϊος υἱὸς αὐτοῦ ἔτη δ'. ὃς τὸ μὲν πρῶτον μεγαλοφρόνως διεῖπε τῆς βασιλείας τὰ πράγματα καὶ πᾶσι τοῖς ὑπηκόοις καθηκόντως ἐκέχρητο, ὕστερον δὲ μετὰ δύο χρόνους ἐκστὰς τῆς ἀνθρωπίνης φρονήσεως κατὰ μίμησιν τοῦ πατρὸς ἑαυτὸν ἀπεθέωσε καὶ 10 ἀνδριάντα ἑαυτοῦ κατὰ πόλιν ἐν τοῖς ναοῖς ἀπέστειλε καθιδρύσασθαι. ὅπερ καὶ εἰς τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸν θεσπίσας νέου Γαΐου ἱερὸν προσέταξεν ὀνομάζεσθαι. καὶ οὐ 239 M. μόνον Ἰουδαίους ἐτυράννει, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἐν Ῥώμῃ ἐπισήμους ἀναιρῶν ἐλάμβανεν αὐτῶν τὰς οὐσίας. καὶ πρὸς 15 τούτοις δουλοκρατίαν νομοθετήσας ἐπέτρεψε κατηγορεῖν τῶν δεσποτῶν, εἴ τι συνείδοιεν αὐτοῖς πλημμέλημα. κἀντεῦθεν δεινὴ συμφορὰ κατειλήφει τὴν οἰκουμένην πᾶσαν, τῶν οἰκετῶν μεγάλαις τιμωρίαις ὑποβαλλόντων τοὺς δεσπότας. ἕκαστος γὰρ αὐτῶν ἀμύνασθαι τὸν ἴδιον ἐσπούδαζε δεσπό- 20

2 Phil. 1, 6. — 3 Matth. 24, 13. — 7—10 *cf.* Joseph. Ant. XVIII, 256. — 10—13 Euseb. H. eccl. II, 6, 2. — 13—*p.* 324, 1 *Excerpta e* Joseph. Ant. XIX, 1 *sqq.*

6 ὁ υἱὸς ABF ἀνεψιὸς R υἱωνὸς V *corr. ex* υἱὸς *m. 2; item in mg.* υἱὸς δὲ γερμανικοῦ καὶ ἀγριππίνης. — 10 πατρὸς αὐτοῦ A θείου πατρὸς R πάππου αὐτοῦ V *in lit. m. 2.* — 11 ἀπέστειλε —12 ἱεροσολύμοις *om.* BCFLR. — 16 δουλοκρατίαν FR δουλοκρατείαν CDPV δουλοκράτειαν ABLM. — 17 συνειδοῖεν NR συνήδοιεν C συνίδοιεν ALV ἂν εἰδοῖεν Suid. *v.* Γάϊος.

2 ἐν ὑμῖν *et* 3 καὶ *om.* P. — 3 *Post* ἐπιτελέσει P *add.:* καὶ ὁ δοκῶν ἑστᾶναι βλεπέτω μὴ πέσει (-σῃ *m. 2 corr.*) (I. Cor. 10, 12). — 7 μεγαλοφώνως P. — 11 κατὰ πόλιν ἑαυτοῦ P. — ἐν *om.* P. — 13 ὀνομάζεσθαι προσέταξεν P. — 15 αὐτῶν *om.* P. — 19 τοὺς δεσπότας μεγάλαις τιμ. ὑποβαλλ. P.

την, ὑπὲρ ὧν ὑπ' αὐτοῦ βασάνων προέπασχεν. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ εἰς μανίαν ἐκτραπεὶς ἄθεσμον στολὰς γυναικείας ἠμφιέννυτο καὶ τὴν κόμην πλοκάμοις καὶ πλοκῇ τινι περιστέλλων καὶ γυναικιζόμενος καὶ πᾶσαν αἰσχρουργίαν δια-
5 *πραττόμενος τελετὰς ἐπενόει καὶ ξένα μυστήρια ἐπετέλει. καὶ δὴ λαβών ποτε τὴν οἰκείαν θυγατέρα καὶ εἰς τοὺς κόλπους τοῦ ἀγάλματος αὐτὴν θέμενος οὕτως ἔφη· σὺ ταύτην γεγέννηκας καὶ πατὴρ αὐτῆς ἔννομος ὑπάρχεις. ταῦτα τοίνυν οὕτως οἱ στρατιῶται θεωροῦντες αὐτὸν ποιοῦντα*
10 *καὶ μὴ ὑποφέροντες διεχειρίσαντο αὐτὸν ἐν τῷ βαλανείῳ λουόμενον.*

Ἐφ' οὗ Θευδὰς ὁ ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀποστόλων μνημονευόμενος πλάνος ἀναπείσας πολλοὺς ἐπηγγείλατο τεμεῖν τὸν Ἰορδάνην καὶ δίοδον ποιῆσαι τῷ λαῷ, καὶ διαμαρ-
15 *τήσας ἀνῃρέθη καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ πάντες. καὶ ὁ πύργος ἔπεσε τοῦ Σιλωὰμ ἐπὶ τοὺς ιη' ἄνδρας, καὶ Στέφανος ὁ*
240 M. *πρωτομάρτυς ἐμαρτύρησεν, καὶ Παῦλος ἐπίστευσεν, καὶ Φίλων καὶ Ἰώσηπος οἱ ἐξ Ἑβραίων σοφοὶ ἐγνωρίζονιο. ὅστις Ἰώσηπος φιλαλήθης ὑπάρχων μέμνηται Ἰωάννην τὸν πρόδρομον*
20 *καὶ τὸν Χριστόν. καὶ περὶ μὲν Ἰωάννου λέγει τάδε· τισὶ δὲ τῶν Ἰουδαίων ἐδόκει διολωλέναι τὸν Ἡρώδου στρατὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ καὶ μάλα δικαίως τιννυμένου δίκην διὰ ποινὴν Ἰωάννου τοῦ καλουμένου βαπτιστοῦ. τοῦτον γὰρ Ἡρώδης κτείνει ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ τοῖς Ἰουδαίοις κελεύοντα*
25 *ἀρετὴν ἐπασκοῦσι καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνῃ καὶ*

6—8 *cf.* Joseph. Ant. XIX, 11. — 12 Act. Apost. 5, 36 *cf.* Euseb. H. eccl. II, 11. — 15 Luc. 13, 4. — 20—*p.* 325, 1 Euseb. H. eccl. I, 11 *ex* Joseph. Ant. XVIII, 116 *sqq.*

9 *οὕτως om.* AMRV Suid. — 12 *θευδᾶς* MR. — 19 *φιλαληθὴς* (-*εῖς* A) AC. — 20 *ἰωάννου τοῦ προδρόμου καὶ τοῦ χριστοῦ* FRV. — 22 *ὑπὸ θεοῦ* DR *om.* B. — 25 *ἐπασκεῖν* BF *ἐπασχεῖν* R. — *δικαιοσύνην* BMR.

7 *θέμενος ἐκ σοῦ ταύτη ἔφη γεγέννηται καὶ σὺ πατὴρ* P. — 10 *αὐτὸν ἀνάξια τῆς βασιλείας ποιοῦντα* P. — 20 *τάδε om.* P.

πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ χρωμένους βαπτισμῷ συνιέναι. περὶ δὲ τοῦ Χριστοῦ πάλιν φησίν· γίνεται δὲ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον Ἰησοῦς, ἀνὴρ σοφός, εἴ γε ἄνδρα λέγειν αὐτὸν χρή. ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς καὶ διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ τἀληθῆ δεχομένων, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν 5 *Ἰουδαίων, πολλοὺς δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἑλληνισμοῦ ἐπηγάγετο. ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐν δόξῃ τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν σταυρῷ ἐπιτετιμηκότος Πιλάτου, οὐκ ἐξεπαύσαντο οἱ πρῶτον ἀγαπήσαντες. ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τῶν θείων προφητῶν ταῦτά τε καὶ* 10 *ἄλλα μυρία περὶ αὐτοῦ θαυμάσια προειρηκότων. εἰς ἔτι καὶ νῦν τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλειπε τὸ φῦλον. ταῦτα τοῦ ἐξ Ἑβραίων συγγραφέως ἀνέκαθεν διεξελθόντος, ποίαν ἀπολογίαν ἢ συγγνώμην ἔχουσιν ἀνοηταίνοντες οἱ ἐμβρόντητοι Ἰουδαῖοι.* 15

Τοιγαροῦν φησιν ὁ Χρυσόστομος· πολλῷ μείζονα τοῦ Χριστοῦ τὸν Ἰωάννην ἐνόμιζον εἶναι διὰ τὸ τὸν μὲν ἐν ἐρημίᾳ τραφῆναι τὸν ἅπαντα χρόνον καὶ υἱὸν ἀρχιερέως καὶ τοιαύτην στολὴν περικεῖσθαι καὶ πάντας ἐπὶ τὸ βάπτισμα καλεῖν καὶ ἀπὸ στείρας τεχθῆναι, τὸν δὲ Χριστὸν καὶ διὰ τὸ 20 241 M. *ἐξ εὐτελοῦς κόρης εἶναι (ὁ γὰρ ἐκ παρθενίας τόκος οὐδέπω κατάδηλος ἦν πᾶσιν) καὶ διὰ τὸ ἐν οἰκίᾳ τραφῆναι καὶ μετὰ πάντων ἀναστρέφεσθαι καὶ τὴν κοινὴν ταύτην ἐσθῆτα*

1—15 Euseb. H. eccl. I, 11 *ex* Joseph. Ant. XVIII, 63 *sq.* — 16—*p.* 326, 4 Chrysost. in Matth. XII *cp.* 2 Migne Tom. 57, 203.

1 *βαπτισμὸν* ALNRV. — 1. 2 *πάλιν δὲ περὶ τοῦ χρ.* N. — 3 *αὐτὸν λέγειν* BR Jos. — 5 *δεχομένων*] *λεγομένων* BR. — 6 *τοῦ ἑλληνικοῦ* P Jos. *τῶν ἑλλήνων* R. — 11 *εἰρηκότων* B Jos. — *εἰσέτι* BM *εισετι* A. — 12 *ὀνομασμένων* ACLN *ὠνομασμένον* (*ὀν.* P) FP. — *οὐκ ἐπέλιπε* BFV Jos. *οὐκ ἐξέλιπε* FL *οὐ διέλειπε* A. — 14 *ἕξουσιν* N. — 16 *ὁ χρυσόστομός φησιν* ARV. — 17 *εἶναι ἐνόμιζον* V Chr. — 18 *ἀρχιερέως εἶναι* BLR Chr. *εἶναι ἀρχ.* F. — 20 *καὶ ante διὰ om.* P *et* recc. quidam. — 23 *ἀνατρέφεσθαι* CMV.

16 *πολλῶν* P. — 21 *ὁ γὰρ*—*p.* 326,1 *εἶναι om.* P *ex homoeotel.*

περιβεβλῆσθαι ἔλαττον αὐτοῦ ὑπώπτευον εἶναι οὐδὲν οὐδέπω τῶν ἀπορρήτων εἰδότες ἐκείνων. συνέβη δὲ καὶ βαπτισθῆναι αὐτὸν παρὰ Ἰωάννου, ὅπερ μᾶλλον ἐβεβαίου τὴν ὑπόνοιαν ταύτην. ἐννόησον γοῦν ἡλίκον ἦν ἰδεῖν ἄνθρωπον
5 μετὰ ἔτη λ' φοβερὸν ἀπὸ τῆς ἐρήμου καταβαίνοντα, βαθεῖαν μὲν τὴν ὑπήνην ἔχοντα, μειζοτέραν δὲ τὴν κόμην, καὶ τρίχας καμήλων ἠμφιεσμένον καὶ τῶν ἀνθρωπίνων μηδέποτε δεηθέντα. καὶ γὰρ ἦν θαυμαστὸν ἄγαν καὶ παράδοξον ἐν ἀνθρωπείῳ σώματι καρτερίαν τοσαύτην ἰδεῖν, ὃ δὴ καὶ τοὺς
10 Ἰουδαίους ἐφείλκετο μᾶλλον τὸν μέγαν Ἡλίαν ἐν αὐτῷ βλέποντας καὶ πρὸς τὴν ἐκείνου μνήμην παραπεμπομένους ἐκ τῶν δρωμένων τότε, μᾶλλον δὲ καὶ πρὸς ἔκπληξιν μείζονα. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἐν πόλεσι καὶ ἐν οἰκίαις ἐτρέφετο πολλάκις τὴν κοινὴν τροφὴν ταύτην, οὗτος δὲ τὴν ἔρημον ᾤκησεν
15 ἐκ σπαργάνων αὐτῶν δι' ὅλου τῶν ἀνθρωπίνων βρωμάτων τε καὶ πομάτων ἀπηλλαγμένος. ὅθεν φησὶν ὁ κύριος· ἦλθεν Ἰωάννης ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης μήτε ἐσθίων μήτε πίνων.

[ε'. Περὶ Κλαυδίου.]

Μετὰ δὲ Γάϊον ἐβασίλευσε Κλαύδιος ἔτη ιγ', καὶ φο-
20 νεύσας τοὺς φονεῖς Γαΐου ἀνῃρέθη ὑπὸ τῆς ἰδίας γυναικὸς φαρμάκῳ. ἐφ' οὗ Ἰάκωβος ὁ Ζεβεδαίου ἐμαρτύρησεν, καὶ Σίμων ὁ μάγος ἀντιτασσόμενος Πέτρῳ δεινότητι λόγων καὶ μαγείας ἀπάτῃ χρώμενος ἀντεφέρετο γενναίως τοῖς ὑπὸ τοῦ

4—5 Chrys. in Matth. X *cp.* 3 Migne 186. — 8—15 *ib. cp.* 4 Migne 188. — 16 Matth. 11, 18 Luc. 7, 33.

1 *ἐλάττονα* RV Chr. — *ὑπόπτευον* ACM *ὑποπτεύων* B. — 2. 3 *δὲ αὐτὸν καὶ βαπτισθῆναι* AL. — 3 *παρὰ*] *ὑπὸ* A Chr. — 4 *οὖν* ACMR. — 8 *ἄγαν om.* C Chr. — 9 *ἀνθρωπίῳ* ACF *ἀνθρωπίνῳ* M Chr. — 10 *ἠλίαν* BCFRV. — 14 *ταύτην τροφήν* AF.

13 *γὰρ καὶ ἐν* P Chr. — 23—*p.* 327, 3 *γενναίως συγκλήμη τῷ ῥωμαίῳ λόγῳ πεπαιδευμένος κλήμης ἄκρως κτλ.* (*rell. om.*) P.

ἀποστόλου λεγομένοις θείοις λογίοις. ἀντετάσσετο δὲ τῷ ἀσεβεῖ Σίμωνι καὶ Κλήμης ὁ Ῥωμαῖος Πέτρου μαθητὴς λόγῳ πεπαιδευμένος ἄκρως Ἑλληνικῷ τε καὶ Ῥωμαϊκῷ. περιῆν δὲ 242 M. ἐπὶ Κλαυδίου καὶ ὁ ἐν ταῖς πράξεσιν ἐμφερόμενος Αἰγύπτιος λῃστὴς ὁ ἐξαγαγὼν τοὺς Σικαρίους εἰς τὴν ἔρημον, 5 οὓς καὶ μετῆλθε Φίλιξ. Σικαρίους δὲ αὐτοὺς ἐκάλουν ἐκ τῶν μαχαιρῶν ὧν ἐφόρουν. μικρὰς γὰρ μαχαίρας ἐπιφερόμενοι καὶ σικάρια ταύτας προσαγορεύσαντες λαθραίως τοὺς παρατυγχάνοντας ἔπληττον. καθ' ὃν χρόνον μεταξὺ Θήρας καὶ Θηρασίας νῆσος ἀνεφυσήθη σταδίων λ', καὶ λιμὸς ἐνέ- 10 σκηψε μέγας τε καὶ παγκόσμιος.

Καὶ Μάρκος ὁ εὐαγγελιστὴς ἐν Αἰγύπτῳ πρῶτος ἐκκλησίας πηξάμενος πολλὰ μοναστήρια συνεστήσατο, ἅπερ σεμνεῖα τότε προσηγορεύθησαν. τὰ γὰρ μέχρι δεῦρο ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ μέγιστα μοναστήρια τυγχάνοντα μόνος οὗτος 15 καὶ πρῶτος ἐξ ἀρχῆς συνεστήσατο, καθὼς καὶ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου δηλῶν οὕτω φάσκει· Μάρκον πρῶτον ἴσμεν ἐν Αἰγύπτῳ τὸ εὐαγγέλιον συγγεγραφέναι καὶ ἐκκλησίας πρῶτον ἐπ' αὐτῆς Ἀλεξανδρείας συστήσασθαι. τοσαύτη δὲ τῶν αὐτόθι πεπιστευκότων πληθὺς ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ἐκ 20 πρώτης ἐπιβολῆς συνέστη δι' ἀσκήσεως φιλοσοφωτάτης τε καὶ σφοδροτάτης, ὡς καὶ συγγραφῆς αὐτῶν ἀξιῶσαι τὰς

3—9 *cf.* Joseph. Arch. XX, 186; Bell. II, 261. — 4 Act. 21, 38. — 9 Euseb. Chron. II *p.* 152 Schöne *cf.* Syncell. 630, 5. — 10 Eus. *ib.* *cf.* Sync. 628, 16 Chron. Pasch. 435, 9. — 12 *cf.* Chron. Pasch. 432, 12. — 17—*p.* 328, 2 Eus. Hist. eccl. II, 16.

1 ἀποστόλου] παύλου N. — λογίοις ACFM λόγοις BDLRV. — δὲ γενναίως τῷ N. — 3 ἄκρος AM ἄκρῳ C. — 6 φίληξ BR. — 8 ταῦτα PR. — 15 μόνος οὗτος καὶ πρῶτος P οὗτος καὶ μόνος πρῶτος A μόνος *om.* rell. — 16 εὐσέβειος CP. — 18 συγγραφέναι BLM ἐγγεγραφέναι R συγγεγραμμένον C. — 22 αὐτὸν CMR.

4 καὶ ὁ ἀναστατώσας ἦν λῃστὴς αἰγύπτιος καὶ ἐξαγαγὼν τ. σικ. εἰς τ. ἔρ. ὡς φησὶ πάλιν αἱ πράξεις τῶν ἀποστόλων P. — 22 γραφῆς P Eus.

διατριβάς τε καὶ συνελεύσεις καὶ πᾶσαν ἄλλην τοῦ ἀρίστου
243 M. βίου διαγωγὴν Φίλωνα τὸν σοφώτατον καὶ αὐτόπτην Πέτρου
τοῦ ἀποστόλου καὶ αὐτήκοον καὶ συνόμιλον ἐν Ῥώμῃ γενό-
μενον. τῶν γὰρ παρ' ἡμῶν ἀσκητῶν ἀποδεχόμενος τὸν
5 βίον ἐκθειάζει σφόδρα καὶ σεμνύνει τοὺς κατ' αὐτὸν ἀπο-
στολικοὺς ἄνδρας ἐξ Ἑβραίων, ὡς ἔοικεν, γεγονότας καὶ τῶν
Ἐσσαίων τὴν ἄσκησιν καὶ πολιτείαν εὖ μάλα προακουτισθέν-
τας, ἥτις γε τῶν Φαρισαίων καὶ γραμματέων τὴν δικαιοσύ-
νην ἐξ ἐπιμέτρου διανέστηκεν. πρόγονοι γὰρ ἦσαν Ἰωναδὰβ
10 υἱοῦ Ῥηχὰβ τοῦ δικαίου. καὶ γὰρ τοὺς ἐξ ἐκείνου κατα-
γομένους Ἱερεμίας παρακελευόμενος ἐν λόγῳ κυρίου πειρα-
στικῶς πιεῖν οἶνον, ἀποκριθέντες εἶπον· οὐ μὴ πίωμεν
οἶνον. ὁ γὰρ Ἰωναδὰβ υἱὸς Ῥηχὰβ ὁ πατὴρ ἡμῶν ἐνετεί-
λατο ἡμῖν λέγων· οὐ μὴ πίητε οἶνον ὑμεῖς καὶ υἱοὶ ὑμῶν
15 ἕως τοῦ αἰῶνος καὶ οἰκίας οὐ μὴ οἰκοδομήσητε καὶ σπέρμα
οὐ μὴ σπείρητε, καὶ ἀμπελὼν οὐκ ἔσται ὑμῖν, ἀλλ' ἐν σκη-
ναῖς κατοικήσητε πάσας τὰς ἡμέρας ὑμῶν, ὅπως ἂν ζήσητε
πολλὰς ἡμέρας ἐπὶ τῆς γῆς, ἐφ' ἧς διατρίβετε. καὶ εἰσηκού-
σαμεν τῆς φωνῆς Ἰωναδὰβ τοῦ πατρὸς ἡμῶν τοῦ φυλάξαι

2—4 Eus. *ib.* II, 17, 1. — 4—6 Eus. *ib.* 17, 2. — 10—*p.* 329, 4 Jerem. 35 (42), 5 *sqq.*; 18; 19.

2—3 φίλωνα τὸν νόμιλον ἐν ῥώμῃ (*rell. om.*) N. — 2 φίλον αὐτὸν σοφ. P φίλωνα τὸν φιλοσοφώτατον AR. — 4 παρ' ἡμῖν BFL Eus. — 5 ἀποσεμνύνει N. — κατ' αὐτῶν FLP. — 9 ἀπόγονοι (*ut coni.* Mur.) F. — ἰωναδὰβ CN Suid. *v.* Ἐσσαῖοι ἰωναδὰμ rell. — 10 ῥηχαὰβ P ῥιχὰβ (ῥιχὰμ A ῥιχαῦ F) rell. — τοῦ δικαίου — 13 ῥηχὰβ *om.* BCFLR (οἳ καὶ εἶπον· ῥιχὰβ *ins.* L καθὼς φησιν· ποῦ *add.* R). — 12 πίωμεν DV Jer. πίομεν AMP. — 13 ἰωναδὰμ A. — υἱὸς ῥηχὰβ *om.* V. — ῥηχὰβ P ῥιχὰβ N ῥιχὰμ A. — 14 λέγων ἡμῖν A ἡμῖν *om.* V. — οὐ μὴ πίητε — 15 αἰῶνος (αἰῶνος καὶ B) *om.* BN. — πίετε (-αι A) AP. — καὶ οἱ υἱοὶ FV Jer. — 17 κατοικήσητε FPR (οἰκήσετε Jer.) κατασκηνώσετε (-ται M) BM κατασκηνώσητε (-ται C) rell. — 19 φωνῆς] ἐντολῆς N. — ἰωναδὰμ ABFLRV *item p.* 329, 2. — τοῦ φυλάξαντος N.

1 τε *om.* P Eus. — καὶ τὰς συνελ. P Eus. — πᾶσαν τὴν ἄλλην P (τὴν ἄλλην πᾶσαν Eus.). — 17 ζῆτε P.

ταῦτα πάντα. διὸ δή φησιν ὁ θεός· ἐπειδὴ ἤκουσαν υἱοὶ Ἰωναδὰβ υἱοῦ Ῥηχὰβ τὴν ἐντολὴν τοῦ πατρὸς αὐτῶν ποιεῖν ὅσα ἐνετείλατο αὐτοῖς, οὐ μὴ ἐκλείπῃ ἀνὴρ τῶν υἱῶν Ῥηχὰβ παρεστηκὼς κατὰ πρόσωπόν μου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς γῆς.

Ἐκ τῶν δικαίων οὖν τούτων καταχθέντες οἱ Ἐσσαῖοι 5 οὗτοι καὶ θαυμάσιοι μᾶλλον ἐπηύξησαν καὶ προσέθεσάν τε καὶ ἐπέτειναν τήν τε πανάγαστον καὶ πανάριστον ἀκτημοσύνην καὶ τὴν θεοφιλῆ καὶ ἁγιοπρεπῆ σκληραγωγίαν καὶ ἀνυπέρβλητον δικαιοσύνην, ὡς ἔστιν ἀκοῦσαι τὰ περὶ αὐτῶν ἐναργῶς ὧδε· Ἐσσαῖοι, ὥς φησιν Ἰώσηπος, Ἰουδαῖοι μὲν 10 εἰσι τὸ γένος, φιλάλληλοι δὲ καὶ τῶν ἄλλων εὐλαβεῖς πλεῖον, οἳ τὴν μὲν ἡδονὴν ὡς κακίαν ἀποστρέφονται, τὴν δὲ σωφροσύνην καὶ ἐγκράτειαν καὶ τὸ μὴ τοῖς πάθεσιν ὑποπί- 244 M. πτειν ἀρετὴν ὑπολαμβάνουσιν. καὶ γάμος μὲν παρ' αὐτοῖς ὑπερορᾶται, τοὺς δ' ἀλλοτρίους παῖδας νέους ἔτι προσλαμ- 15 βανόμενοι καὶ διδάσκοντες ὡς συγγενεῖς ἡγοῦνται καὶ τοῖς ἤθεσιν ἑαυτῶν ἐντυποῦσιν. καὶ τὸν μὲν ἔννομον καὶ σώφρονα γάμον καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ διαδοχὴν ἀποδέχονται, τὰς δὲ παρανόμους καὶ θεοστυγεῖς μίξεις καὶ ἀσελγείας τέλεον ἀποστρέφονται καὶ ἀποβάλλονται. καταφρονεῖται δὲ παρ' 20 αὐτοῖς πλοῦτος καὶ πολυκτησία, καὶ τὴν ἀκτημοσύνην ὡς ἀπερίσπαστον καὶ ἐνάρετον ἀσπάζονται. καὶ πρὶν μὲν ἀνασχεῖν τὸν ἥλιον οὐδὲν ἀργὸν φθέγγονται, προσευχὰς δὲ καὶ

10—*p.* 331, 21 *excerpt. ex* Jos. Bell. II, 119 *sqq.*

1 δή *om.* ANRV *post* φησιν *ins.* G. — οἱ υἱοὶ BFLMV. — 2 ῥηχὰβ P ῥιχὰβ (ῥιχὰμ A ῥιχαῦ F) rell. *item v.* 3. — ἐκλίπῃ BF ἐκλείψει A. — 4 τὰς *om.* N. — 6 θαυμάστιοι A θαυμαστοὶ CF. — τε *om.* BF. — 9 ἁγιωσύνην RV. — 10 ἰώσηππος PR ἰόσιππος M. — 11 πλέον Jos. *et* B, *sed in lit. m. 1 ut vid.* πλείω M. — 15 δὲ ἀλλοτρ. ACR. — 17 ἔθεσι BFV *et* C *corr. ex* ἔθνεσι. — ἐντυποῦσι FRV Suid. *v.* Ἐσσαῖοι. ἐντυπῶσι ACP τυποῦσι N ἐντυποῦνται B. — ἔννομον γάμον καὶ σώφρονα N. — 20 ἀποβάλλονται καὶ ἀποστρέφονται M καὶ ἀποβάλλονται *om.* B. — 22 ἀνίσχειν FR *et* A *m. 2.*

10 ὧδε] οὕτως P. — ἐσσαῖοι γάρ, ὥς φ. P.

ψαλμῳδίας πρὸς τὸν θεὸν ἐκ μέσης νυκτὸς μέχρις αὐγῆς
ἀναφέρουσι μετ' εὐλαβείας καὶ σεμνότητος. καὶ οὕτω πρὸς
ἣν ἕκαστος ἔχει τέχνην ὑπὸ τοῦ προεστῶτος ἀποστέλλεται,
καὶ μέχρις ὥρας ἕκτης ἐργασάμενοι συντόνως μετὰ νήψεως
5 **καὶ θεολογίας** οὕτως ἐπὶ τὸ δειπνητήριον συναθροίζονται
μετ' εὐλαβείας καὶ ἡσυχίας πολλῆς. καὶ ὁ **μὲν σιτοποιὸς ἐν**
τάξει παρατίθησιν ἄρτους, ὁ δὲ μάγειρος ἓν ἀγγεῖον ἐξ ἑνὸς
ἐδέσματος πάντοτε προσάγει, προκατεύχεται δὲ τῆς τροφῆς
ἁγνῆς οὔσης καὶ καθαρᾶς ὁ ἱερεύς. ἀθέμιτον γὰρ πρὸ τῆς
10 εὐχῆς ἡγοῦνται γεύσασθαί τι. καὶ πάλιν ἀριστησάντων ὁ
ἱερεὺς ἐπεύχεται, καὶ ἁπλῶς ἀρχόμενοί τε καὶ παυόμενοι
γεραίρουσι τὸν θεὸν ἀδιαλείπτως. καὶ αὖθις ἐπ' ἔργα μέ-
χρις ἑσπέρας διακαρτερήσαντες καὶ δειπνήσαντες μετὰ τῆς
συνήθους σιωπῆς καὶ σεμνοπρεποῦς καταστάσεως ἐπὶ τὰς
15 εὐχὰς πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνέρχονται καὶ τοὺς βραχυτάτους
ὕπνους καὶ κουφοτάτους, ὅπερ ἐστὶν αἴτιον ἡ διηνεκὴς
245 M. νῆψις καὶ τὸ μετρεῖσθαι παρ' αὐτοῖς τροφὴν καὶ πόσιν
λιτὴν καὶ ἀπερίεργον καὶ σπανίζουσαν. οὐδεὶς γὰρ παρ'
αὐτοῖς κόρος καὶ χορτασία κοιλίας, ἀλλ' ἔνδεια πολλὴ καὶ
20 ὀλιγοδεΐα. τῷ δὲ προσερχομένῳ ζηλῶσαι τὸν βίον οὐκ εὐθὺς
ἀδοκιμάστως καὶ ἀγυμνάστως παραδέχονται, ἀλλ' ἐνιαυτὸν
ἔξω μένοντα τὴν αὐτὴν ὑποτίθενται δίαιταν καὶ κατάστασιν,
ἀξινάριόν τε καὶ περίζωμα δόντες καὶ πενιχρὸν ἱμάτιον
γυμνάζουσιν ἐπ' ἔργοις ἀρίστοις καὶ λόγοις. εἶτα μετὰ τὴν
25 τῆς καρτερίας ἐπίδειξιν δυσὶν ἄλλοις ἔτεσι τὸ ἦθος καὶ τὸ
ἐν πᾶσιν ὑπήκοον δοκιμάζεται, καὶ φανεὶς ἄξιος καὶ δόκι-

---

1 πρὸς τὸν θεὸν *post* νυκτὸς *ins.* B, *post* αὔγους M. — αὔγους N. — 4 ἕκτης ὥρας AR. — 8 προκατέχεται CR. — 13 καὶ δειπνήσαντες *om.* BCFR. — 16 οὗπερ F ὧνπερ B.— 22 μένονται (*i. e.* μένοντι *corr. e* μένοντα) B (μένοντι P Jos.). — 23 τε] δὲ BC.

5 συναθροίζονται καὶ καθίστανται μεθ' ἡσυχίας πολλῆς καὶ εὐλαβείας P (καὶ καθισάντων μεθ' ἡσυχίας Jos.). — 14 συνήθους λίαν σιωπῆς P. — 18 ἀπερίεργόν τε καὶ σπ. P. — 20 τόνδε τὸν βίον P.

μος οὕτως εἰς τὸν ἱερὸν ὅμιλον ἐγκρίνεται. καὶ πρό γε πάντων ὅρκους φρικώδεις ἀπαιτοῦσιν, πρῶτον μὲν εὐσεβεῖν καὶ θεραπεύειν ἐξ ὅλης καὶ καθαρᾶς ψυχῆς καὶ σώματος τὸ θεῖον, ἔπειτα δὲ πρὸς ἀνθρώπους δίκαια φυλάττειν ἅπαντα καὶ ἀπροσωπόληπτα καὶ μήτε κατὰ γνώμην βλάψαι τινά, 5 μήτε μὴν συγκοινωνεῖν ἀδίκοις, ἀλλὰ κατὰ δύναμιν τοῦ δικαίου φροντίζειν καὶ βιάζεσθαι πάντοτε καὶ τὸν ἐνήδονον καὶ περιττὸν καὶ ὑγρὸν ἀποστρέφεσθαι βίον μέχρι θανάτου. πρὸς δὲ τούτοις ὀμνύουσι πάλιν μηδενὶ μὲν τὸ παράπαν μεταδοῦναι τῶν δογμάτων καὶ τῶν ἁγιοπρεπῶν τούτων ἐπι- 10 τηδευμάτων, ἢ ὡς αὐτὸς ἀκριβῶς παρέλαβεν, ἀφέξεσθαι δὲ πάσης ἐναντίας δόξης καὶ λατρείας καὶ ταύτῃ μόνῃ προσανέχειν τῇ θείᾳ μέχρις αἵματος θρησκείᾳ καὶ καταστάσει. τοσαύτη δέ ἐστιν ἡ περὶ τὴν δίαιταν λιτότης καὶ ὀλιγότης τῶν θαυμαστῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, ὡς ὅλῃ τῇ ἑβδομάδι μὴ 15 δεῖσθαι κενώσεως. ἐξ ἧς ἀσκήσεως τοσαύτην πεποίηνται σφοδρὰν τὴν καρτερίαν, ὥστε καὶ ποηφαγεῖν ὀλίγον καὶ μόνον ἀρκοῦνται πολλάκις. κἀντεῦθεν εἰκότως ἐν αὐτοῖς 246 M. πολλοὶ καὶ τὰ μέλλοντα προγινώσκειν ἐκ θείας ἐπιπνοίας καὶ χάριτος καὶ ἀκαταπαύστου μελέτης προφητῶν καὶ λοι- 20 πῶν ἱερῶν λογίων καὶ προσευχῆς ἐμπαιδοτριβούμενοι.

Ταύτην οὖν Ἰώσηπος ἄκρως ἀσκήσας τὴν φιλοσοφίαν ἐπὶ μεῖζόν τι προκόπτειν ἔσπευσεν. ἀκούσας γάρ τινα διαφερόντως ἀσκοῦντα κατὰ τὴν ἔρημον Ἀββᾶν ὀνομαζόμενον ἐσθῆτι μὲν ἀπὸ δένδρων καλυπτόμενον, τροφῇ δὲ αὐτομάτως 25

22—*p.* 332, 4 Joseph. Vita *cp.* 2, 11.

1 *οὗτος* CV. — 6 *τὸ κατὰ δύναμιν* N. — 7 *καὶ φροντίζειν* codd. *praeter* ϐNP. — 9 *ὄμνυσι* DP *ὄμνησι* M. — 12 *προσέχειν* N. — 15. 16 *μηδὲ δεῖσθαι* N. — 17 *τὴν om.* N. — 18 *ἀρκοῦντες* C *ἀρκεῖσθαι* F. — 20. 21 *προφητῶν τε λέγω καὶ ἱερῶν λ.* N. — 22 *ὁ ἰώσηπος* FN. — 24 *κατὰ om.* N. — *ἀββὰν* CN *ἀμβᾶν* R (*Βάννουν* Jos.). — 25 *αὐτομάτω* N *αὐτόματι* P.

8 *περιττόν τε καὶ ὑγρὸν* P. — 17 *σφόδρα* P.

φυομένη χρώμενον, καὶ τὴν ἄκραν ἄσκησιν αὐτοῦ ζηλώσας πρὸς αὐτὸν ἀφίκετο, καὶ τρεῖς παρ' αὐτῷ φιλοσοφήσας ἐνιαυτοὺς εἰς τὴν πόλιν ὑπέστρεψε καὶ τῇ τῶν Φαρισαίων ἐπολιτεύετο δικαιοσύνῃ.

5 *Ὁ δέ γε Φίλων, ὡς εἴρηται, περὶ τῶν ἐξ Ἑβραίων ἡμετέρων ἀσκητῶν ἀναφανέντων μέμνηται σαφῶς ἐν τῷ λόγῳ, ἐν ᾧ ἐπέγραψεν περὶ θεωρητικοῦ βίου. οὓς θεραπευτάς, καὶ τὰς ὁμοιοσχήμους καὶ ὁμοτρόπους γυναῖκας θεραπευτίδας ὠνόμασεν. καὶ θεραπευταὶ μέν, φησίν, κέκληνται ἢ παρὰ* 10 *τὸ τὰς ψυχὰς τῶν προσιόντων αὐτοῖς ἀπὸ κακίας παθῶν ἰατρῶν δίκην ἀπαλλάττοντας θεραπεύειν, ἢ [παρὰ τὸ] τῆς περὶ τὸ θεῖον καθαρᾶς καὶ εἰλικρινοῦς θεραπείας καὶ θρησκείας ἕνεκα. ταύτην οὖν τὴν προσηγορίαν εἴτε αὐτὸς ἐξευρὼν ἔγραψεν, εἴτε καὶ κατ' ἀρχὰς οἱ πρῶτοι τῶν οὕτω* 15 *βιούντων ἐκαλοῦντο. εἶτα, φησίν, πρῶτον μὲν ἀρχόμενοι φιλοσοφεῖν ἐξίστανται τῶν προσηκόντων καὶ τῶν ὑπαρχόντων, ἔπειτα δὲ πάσαις ἀποταξάμενοι ταῖς τοῦ βίου φροντίσι καὶ ἔξω τειχῶν προελθόντες ἐν μονάγροις καὶ κήποις ἢ ἐν* 247 M. *ὄρεσι τὰς διατριβὰς ποιοῦνται τὰς ἐκ τῶν ἀνομοίων ἐπι-* 20 *μιξίας ἀλυσιτελεῖς τε καὶ βλαβερὰς εἰδότες τὸν προφητικὸν ζηλοῦσι καὶ ἀσκοῦσι βίον. οὕτω πολλαχοῦ μὲν τῆς οἰκουμένης ἐστὶ τὸ γένος. ἔδει γὰρ ἀγαθοῦ τελείου μετασχεῖν καὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν βάρβαρον, ἐν Αἰγύπτῳ δὲ πλεονάζειν καὶ μάλιστα περὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν. καὶ ἐν ἑκάστῃ συμ-*

5—*p.* 333, 9 Euseb. Hist. eccl. II, 17, 3 *sqq.*

8 *θεραπεύτιδας* V (*θεραπευτρίδας* Eus.). — 10 *τὸ τὰς ψυχὰς* *om.* R *τὰς om.* ABV. — 11 *ἢ παρὰ τὸ* (*περὶ* supra) *τῆς θεῖον* (*sic*) P *m. 1 corr.* *ἢ παρὰ τὸ τῆς τὸ θεῖον* C *ἢ παρὰ τὸ τῆς περὶ τὸ θεῖον* rell. *ἢ τῆς πρὸς τὸ θεῖον* Suid. *v. θεραπευταί* (*ἢ τῆς περὶ τὸ θεῖον* Euseb.). — 14 *καὶ om.* RV. — 15 *ἀρχόμενον* BC. — 18 *προσελθόντες* CDR. — 21 *οὕτω*] *τοῦτο* BF. — 22 *ἔστι* AP. — 23 *πλεονάζει* BF Eus.

7 *οὓς καὶ θεραπευτάς* P. — 11 *ἀπαλλάττοντα* P.

μορίᾳ οἴκημά ἐστιν ἱερόν, ὃ καλοῦσι σεμνεῖον καὶ μοναστήριον, ἐν ᾧ μονούμενοι τὰ τοῦ σεμνοῦ βίου μυστήρια τελοῦνται μηδεὶς μηδὲν κομίζοντες, μὴ ποτὸν μὴ σιτίον μηδέ τι τῶν ἄλλων, ὅσα πρὸς τὰς τοῦ σώματος χρείας ἀναγκαῖα, ἀλλὰ νόμους καὶ λόγια θεσπισθέντα διὰ προφητῶν καὶ 5 *ὕμνους καὶ τἄλλα οἷς ἐπιστήμη καὶ εὐσέβεια συναύξονταί τε καὶ τελειοῦνται. τὸ δὲ ἐξ ἑωθινοῦ μέχρις ἑσπέρας διάστημα σύμπαν αὐτοῖς ἐστιν ἄσκησις. ἐντυγχάνοντες γὰρ τοῖς ἱεροῖς γράμμασι φιλοσοφοῦσι τὴν πάτριον φιλοσοφίαν. ἐγκράτειαν δὲ ὥσπερ τινὰ θεμέλιον προκαταβαλλόμενοι τῇ* 10 *ψυχῇ τὰς ἄλλας ἐποικοδομοῦσιν ἀρετάς. σιτίον γὰρ ἢ ποτὸν οὐδεὶς ἂν αὐτῶν προσενέγκοιτο πρὸ ἡλίου δύσεως, ἐπειδήπερ τὸ μὲν φιλοσοφεῖν ἄξιον φωτὸς εἶναι κρίνουσιν, σκότους δὲ τὰς τοῦ σώματος ἀνάγκας. ἔνιοι δὲ καὶ δι' ἡμερῶν τριῶν ὑπομιμνήσκονται τροφῆς, οἷς πλέον ὁ πόθος* 15 *τῆς ἐπιστήμης ἐνίδρυται. τινὲς δὲ οὕτως ἐνευφραίνονται καὶ τρυφῶσιν ὑπὸ σοφίας ἑστιώμενοι πλουσίως καὶ ἀφθόνως τὰ δόγματα χορηγούσης, ὡς καὶ πρὸς διπλασίονα χρόνον ἀντέχειν μόγις δι' ἡμερῶν ἓξ ἀπογεύεσθαι τροφῆς ἀναγκαίας ἐθισθέντες. αἱ δὲ ἐξηγήσεις τῶν ἱερῶν λογίων γίνονται* 20 *αὐτοῖς δι' ὑπονοιῶν ἐν ἀλληγορίαις. πᾶσα γὰρ ἡ νομοθεσία δοκεῖ τοῖς ἀνδράσι τούτοις ζώῳ ἐοικέναι καὶ σῶμα μὲν ἔχειν τὰς ῥητὰς διαλέξεις, ψυχὴν δὲ τὸν ἐναποκείμενον ταῖς λέξεσιν ἀόρατον νοῦν. ὡσαύτως δὲ τῆς αὐτῆς εἰσιν ἱερᾶς πολιτείας καὶ καταστάσεως καὶ γυναῖκες, ὧν αἱ πλεῖσται* 25 248 M.

10—20 Eus. Hist. eccl. II, 17, 16. — 21—24 *ib.* 20. — 24—*p.* 334, 3 *ib.* 19.

1 *σεμνίον* CP. — 3 *κομίζων* RV. — 11 *ἐποικοδομῶσιν* ACD. — 12 *προσενέγκαιτο* V Eus. — 16 *εὐφραίνονται* BFR. — 17 *πλου/σίως: Incipit cod. Patmiacus* (E). — 19 *ἀπογεύσασθαι* ABN. — 23 *ψυχὴν* BEFNR *ψυχῇ* APV *ψυχὴ* C.

1 *καλεῖται* P Eus. — 4 *τὰς*] *τὰ* P. — 7 *τελοῦνται* P. — 8 *ἔστιν* P. — 22 *ἐοικέναι ζώῳ* P Eus. — 25 *πολιτείας τε καὶ κατ.* P.

γηραλέαι τυγχάνουσι καὶ παρθένοι καὶ τὴν ἁγνείαν οὐκ ἀνάγκῃ, καθάπερ ἔνιαι τῶν παρ' Ἕλλησιν ἱερισσῶν, φυλάξασαι διὰ πρόσκαιρον ἔπαινον, ἀλλ' ἑκουσίως καὶ ἐκ προαιρέσεως ἀγαθῆς ὀρεχθεῖσαι τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ καὶ αἰώνια.
5 ὅτι δὲ τοὺς πρώτους κήρυκας τῆς κατὰ τὸ εὐαγγέλιον διδασκαλίας τά τε ἀρχῆθεν πρὸς τῶν ἀποστόλων ἔθη παραδεδομένα καταλαβὼν ὁ Φίλων ἔγραψε ταῦτα παντί που δῆλον. πολύς γε μὴν τῷ λόγῳ καὶ πλατὺς ταῖς διανοίαις ὑψηλός τε ὢν καὶ μετέωρος ἐν ταῖς θεωρίαις τῆς θείας γραφῆς
10 ποικίλον καὶ πολύτροπον τῶν ἱερῶν λογίων τὴν ὑφήγησιν πεποίηται.

Καὶ ταῦτα μὲν Εὐσέβιος ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ διεξῆλθεν, ἐν δὲ τοῖς πρὸς Μαρῖνον τοιάδε πάλιν φησίν· καὶ γὰρ ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία δύο βίους νομοθετεῖ καὶ
15 τρόπους, τὸν μὲν ὑπερφυῆ καὶ τῆς κοινῆς καὶ ἀνθρωπίνης πολιτείας ἐπέκεινα, οὐ γάμους, οὐ παιδοποιΐας, οὐ περιουσίας ὕπαρξιν παραδεχόμενον, ἀλλ' ὅλον δι' ὅλου τῆς κοινῆς καὶ συνήθους τῶν βιωτικῶν ἀνθρώπων ἀγωγῆς παρηλλαγμένον καὶ μόνῃ τῇ τοῦ θεοῦ θεραπείᾳ προσοικειωμένον καθ'
20 ὑπερβολὴν ἔρωτος οὐρανίου. οἱ γὰρ τόνδε μετιόντες τὸν τρόπον τεθνάναι δοκοῦντες τὸν θνητὸν βίον καὶ αὐτὸ μόνον τὸ σῶμα περιφέροντες ἐπὶ γῆς, φρονήματι δὲ τὴν ψυχὴν εἰς οὐρανοὺς μετενηνεγμένοι οἷά τινες οὐράνιοι τὸν τῶν ἀνθρώπων ἐφορῶσι βίον ὑπὲρ τοῦ παντὸς γένους ἀφιερω-

---

5—7 Eus. Hist. eccl. II, 17, 24. — 8—11 *ib.* 18, 1.

2 *ἱερεισσῶν* F *ἱερειῶν* B Eus. — 4 *τῶν μενόντων* (*sic*) *ἀγαθῶν καὶ αἰωνίων* V *τῶν μελλόντων καὶ αἰωνίων ἀγαθῶν* B. — 7 *ἀνέγραψε* N. — 10 *ποικίλην* BR Eus. — 12 *εὐσέβειος* CMP — 13 *ταῖς* B *τῆς* M *τῇ* F. — *μαρίνον* ACFMP *μαυρῖνον* B. — 14 *χριστοῦ*] *θεοῦ* BM. — 19 *προσοικειώμενον* A *προσωκειωμένον* MV. — 24 *ὑφορῶσι* AR.

9 *ἐν ταῖς εἰς τὰς θείας γραφὰς θεωρίαις* P Eus. — 13 *διέξησιν* P.

μένοι τῷ ἐπὶ πάντων θεῷ οὐ βουθυσίαις καὶ αἵμασιν οὐδὲ σπονδαῖς καὶ κνίσαις, ἀλλὰ δόγμασιν ὀρθοῖς ἀληθοῦς εὐσεβείας καὶ ψυχῆς διαθέσει κεκαθαρμένης, καὶ προσέτι τοῖς κατ' ἀρετὴν ἔργοις τε καὶ λόγοις, οἷς τὸ θεῖον ἐξιλεούμενοι 249 M. τὴν ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τῶν ὁμογενῶν ἀποτελοῦσιν ἱερουργίαν. 5 καὶ ὁ μὲν ἐντελὴς καὶ πρῶτος τῆς κατὰ χριστιανισμὸν πολιτείας τρόπος τοιόσδε καθέστηκεν, ὁ δὲ δεύτερος καὶ ὑποβεβηκὼς ἀνθρωπινώτερος καὶ τοῦ πρώτου λίαν ἀσύγκριτος, ὃς καὶ γάμοις συγκατιέναι σώφροσι καὶ παιδοποιΐαις, οἰκονομίας τε τοῖς κατὰ τὸ δίκαιον ἐπιμελεῖσθαι, καὶ στρατευο- 10 μένοις τε καὶ τὰ πρακτέα ὑποτίθεσθαι, ἀγρῶν τε καὶ ἐμπορίας καὶ τῆς ἄλλης πολιτικωτέρας ἀγωγῆς μετὰ τοῦ θεοσεβοῦς φροντίζειν, οἷς καὶ ἀσκήσεων καιροὶ μαθητείας τε καὶ τῶν θείων λογίων ἀκροάσεως ἡμέραι ἀφωρίσθησαν, καὶ δεύτερος εὐσεβείας ἀπενεμήθη βαθμὸς κατάλληλον τῷ τοιῷδε 15 βίῳ παρέχων τὴν ὠφέλειαν.

Ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ θεῖος Ἀθανάσιος ἔφη· δύο γὰρ ὁδῶν καὶ πολιτειῶν οὐσῶν ἐν τῷ βίῳ, μιᾶς μὲν μετριωτέρας καὶ βιωτικῆς, τοῦ γάμου λέγω, ἑτέρας δὲ ἀγγελικῆς καὶ ἀποστολικῆς τε καὶ ἀνυπερβλήτου, τῆς παρθενίας ἤτοι τῆς 20 μοναδικῆς πολιτείας, εἰ μέν τις τὴν κοσμικήν, τοῦτ' ἔστι τὸν γάμον, ἕλοιτο, μέμψιν μὲν οὐκ ἔχει, τοσαῦτα δὲ χαρίσματα οὐ λήψεται· λήψεται γάρ, ἐπειδὴ φέρει καὶ αὐτὸς καρπὸν τῶν τριάκοντα. εἰ δὲ τὴν ἁγνὴν καὶ ὑπερκόσμιον

17—*p.* 336, 5 Athanas. Ep. ad Amunem, Migne Tom. 26, 1173 C.

3 *κεκαθαρμέναις* B *κεκαθαρμένοις* ER *κεκαθαρμένοι* F *κεκαθαρμένης* (οι supra) D *m. 1 ut vid. corr.* — *προσέτι* P *πρὸς ἔτι* LNV *πρὸς ἔτη* C. — 9 *ὃς*] *ὡς* BF. — *οἰκονομίαις* FL. — 10 *τοῖς*] *τῆς* BFMV. — 10 *καὶ στρατευομένοις*—11 *ὑποτίθεσθαι om.* BM. — 11 *τε post στρατευομένοις om.* V *τε καὶ om.* L *καὶ in* P *del. m. 1 ut vid.* — 17 *ὡσαύτως δὲ καὶ* APR *δὲ om.* rell. — 19 *καὶ ante ἀποστολικῆς om.* M *καὶ ἀποστολικῆς om.* D. — *ἀγγ. τε καὶ ἀποστολ. καὶ* CF. — 23 *γάρ*] *δέ* N. — 24 *τῶν*] *τὸν* BCEF.

12 *διαγωγῆς* P.

ἀσπάσοιτό τις, εἰ καὶ τραχεῖα παρὰ τὴν ἀρχὴν μάλιστα καὶ δυσκατόρθωτος φαίνεται, ἀλλ' ἔχει μετὰ τὴν ἔννομον ἄθλησιν καὶ καρτερίαν χαρίσματα θαυμασιώτερα καὶ ἀξιάγαστα. τὸν γὰρ τέλειον καὶ πληρέστατον καρπόν, τὴν ἑκατοντάδα
5 λέγω, φαιδρὸν καὶ ἁγιοπρεπῆ φανερῶς πάντως ἐβλάστησεν.

Οὐκοῦν ὥσπερ ὁ παλαιὸς νόμος εἰς δύο βίους ἦν διῃρημένος, εἴς τε τὸν Φαρισαϊκὸν καὶ ὑψηλὸν καὶ εἰς τὸν ὑποδεέστερον κοσμικόν, οὕτω δὴ καὶ ὁ κατὰ χριστιανισμὸν νέος θεσμὸς εἰς μοναδικὸν ὑπερφερῆ καὶ βιωτικόν. Φαρι-
10 σαῖοι τοίνυν οἱ ἑρμηνευόμενοι ἀφωρισμένοι καὶ μεμερισμένοι παρὰ τὸ μερίζειν καὶ ἀφορίζειν ἑαυτοὺς τῶν ἄλλων ἁπάντων ἐλέγοντο εἴς τε τὸ καθαρώτατον τοῦ βίου καὶ ἀκριβέ-
250 M. στατον καὶ εἰς τὰ τοῦ νόμου ἐντάλματα. τὸν δὲ αὐτὸν βίον μετήρχοντο καὶ οἱ γραμματεῖς, παρ' οἷς καὶ πολιτεία
15 ἡ αὐτὴ ἐγκράτειά τε καὶ παρθενία, νηστεία δὶς τοῦ σαββάτου, ξεστῶν καὶ πινάκων καὶ ποτηρίων καθαρισμοὶ ἀποδεκατώσεις τε καὶ ἀπαρχαὶ καὶ ἐνδελεχεῖς εὐχαὶ καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, ὑφεξαιρουμένων δηλονότι τῶν θαυμασίων Ἐσσαίων ὡς ὑπερτέρων σφόδρα καὶ λίαν ὑπερκειμένων. ἣν δὴ

9—18 Epiphanius Panar. Prooem. Migne Tom. 41, 127 A.

1 ἀρχὴν LNPR ἀρετὴν ABCFV *lectio cod.* E *non bene dignoscitur* (πρώτην Athan.). — 9 ὑπερφερεῖ FMP ὑπερφέρει BV ὑποφέρει C. — καὶ εἰς βιωτικόν DF. — 10 ἀφορισμένοι AFM ἀφορισμοὶ D. — 13 τὸν δὲ αὐτῶν βίον V τὸν δὲ βίον αὐτῶν R. — 16 καὶ πινάκων ἀποκαθαρισμοὶ (*om.* καὶ ποτηρίων) N. — 18 ὑφεξερουμένων (ὑφ' ἐξ. A) ACF ὑπεξαιρουμένων V Exc. de virt. ὑπεξαιμένων *similia* R. — 19 δὲ N.

5 λέγω *om.* P Ath. — 9 βιωτικόν, ὡς δέδεικται, πέφηνε μᾶλλον καὶ θειότερος P. — 11 *sqq. sic in* P: καὶ ἀφορίζειν ἑαυτούς. οἳ τὸ ἀκρότατον βιοῦντες ἦσαν καὶ τῶν ἄλλων δοκιμώτεροι δῆθεν, ὡς καὶ οἱ γραμματεῖς, παρ' οἷς καὶ πολιτεία διάφορος καὶ ἕως χρόνου τινὸς ἐγκράτεια καὶ παρθενία, νηστ. τε δὶς κτλ. *Eadem fere* Epiphanius. — 16 καθαρισμοὺς P. — 17 καὶ τὰ λοιπὰ πάντα *om.* P *et permulta addit, quae cum Epiphanii verbis maximam partem consentiunt.*

Φαρισαϊκὴν ὡς ἄριστον πολιτείαν ὁ Παῦλος ζηλώσας εὖ μάλα σεμνύνεται φάσκων· Ἰσραηλίτης εἰμὶ φυλῆς Βενιαμίν, Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων, κατὰ νόμον Φαρισαῖος. ὅθεν εἰκότως ὁ κύριος ἡμῶν τὸν τελειότερον καὶ ἀγγελικὸν ὑποτιθέμενος ἐναργῶς βίον ἔφασκε πρὸς τοὺς ἐραστὰς τῆς οὐρανίου κληρουχίας· ἐὰν 5 μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεῖον τῶν Φαρισαίων καὶ γραμματέων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Ὅθεν γέ τοι καὶ ὁ ἀποστολικὸς Διονύσιος ὡς ἔοικεν ἀποσεμνύνων τὴν ἱερὰν τῶν μοναχῶν τάξιν οὕτω φάσκει· ἡ δὲ τῶν τελουμένων ἁπασῶν ὑψηλοτέρα τάξις ἡ τῶν μο- 10 ναχῶν ἐστιν ἱερὰ διακόσμησις, πᾶσαν μὲν ἀποκεκαθαρμένη κάθαρσιν ὁλικῇ δυνάμει καὶ παντελεῖ τῶν οἰκείων ἐνεργειῶν ἁγνότητι, πάσης δὲ οὔσης θεμιτὸν θεωρεῖν αὐτῇ ἱερουργίας, ἐν νοερᾷ θεωρίᾳ καὶ κοινωνίᾳ γεγενημένη καὶ ταῖς τῶν ἱεραρχῶν τελειωτικαῖς δυνάμεσιν ἐγχειριζομένη καὶ ταῖς ἐν- 15 θέοις αὐτῶν ἐλλάμψεσι καὶ ἱεραρχικαῖς παραδόσεσιν ἐκδιδασκομένη καὶ τὰς ἐποπτευθείσας τῶν κατ' αὐτὴν ἱερῶν τελετῶν ἱερουργίας καὶ πρὸς τῆς ἱερᾶς αὐτῶν ἐπιστήμης ἀναλόγως εἰς τελειοτάτην ἀναγομένη τελείωσιν. ἔνθεν οἱ

---

2 Phil. 3, 5. — 5 Matth. 5, 20. — 8—p. 338, 11 Dionys. Areop. de eccles. hier. VI, 1, 3 Migne Tom. 3, 532 C.

1 πολιτείαν ὡς ἄριστον N. — 2 βενιαμῖν L βενιαμήν ACE MP βενιαμεῖν F. — 3 εἰκότως ὁ BNP εἰκότως καὶ ὁ rell. καὶ ὁ (*om.* εἰκότως) Exc. de virt. — 4 εὐαγγελικὸν M εὐαγγελικότερον L. — 6 πλείονα PR πλείων E Exc. πλείω LM. — γραμματέων καὶ φαρισαίων AMR *ex* Matth. — 8 ὅθεν BP ἔνθεν rell. Exc. — γέ *om.* FR. — 10 πασῶν AR. — 13 αὐτὴν BR αὐτὴ D. — 17 ὑποπτευθείσας (-ήσας AM) AMR Exc. — κατ' αὐτῶν C Exc. κατὰ τὴν N. — 18 πρὸ τῆς AR προνῆς Exc.

1 πολιτείαν καὶ δικαιοσύνην ὁ π. ζηλώσας καὶ τὸν πολυθρύλλητον βίον τοῦτον ἀνειλημμένος P. — 4 ἡμῶν *om.* P. — τελ. καὶ θεοφιλέστερόν τε καὶ ἀγγελικὸν P. — 5 ἐραστὰς τούτου καὶ τῆς P. — 6 ἡμῶν P. — 7 *Permulta add.* P *e scripturae sacrae verbis concinnata.* — 8 ὁ μέγας καὶ ἀποστολ. διονύσιος P. — 13 θεμιτὸν αὐτῇ θεωρεῖν P Dion.

θεῖοι καθηγεμόνες ἡμῶν ἐπωνυμιῶν αὐτοὺς ἱερῶν ἠξίωσαν, καὶ οἱ μὲν θεραπευτὰς οἱ δὲ μοναχοὺς ὀνομάσαντες ἐκ τῆς τοῦ θεοῦ καθαρᾶς ὑπηρεσίας καὶ θεραπείας καὶ τῆς ἀμερίστου καὶ ἑνιαίας ζωῆς ὡς ἑνοποιούσης αὐτοὺς ἐν ταῖς
5 *τῶν διαιρετῶν ἱεραῖς συμπτύξεσιν εἰς θεοειδῆ μονάδα καὶ*
251 M. *φιλόθεον τελείωσιν. διὸ καὶ τελεστικὴν αὐτὴν ἡ ἱερὰ θεσμοθεσία χάριν ἐκάλεσε καί τινος αὐτοὺς ἠξίωσεν ἀφιερωτικῆς ἐπικλήσεως, οὐχ ἱερατικῆς (ἐκείνη γὰρ ἐπὶ μόναις γίνεται ταῖς ἱερατικαῖς τάξεσιν) ἀλλ' ἱερουργικῆς ὑπὸ τῶν*
10 *ὁσίων ἱερέων τῇ ἱεραρχικῇ τελετουργίᾳ δευτέρως ἱερουργουμένη.*

Ταῦτα δὲ ἐκ πολλῶν ἐρανισάμενος ὀλίγα ἀναγκαίως οἶμαι συντέθεικα διὰ τοὺς ἐπαποροῦντας πότε καὶ ποῦ καὶ πόθεν ἡ τῶν μοναχῶν ἤρξατο διαγωγή τε καὶ ἄσκησις καὶ τάξις.
15 *ποῦ τοίνυν εἰσὶν οἱ τὴν μοναδικὴν πολιτείαν μετὰ τῶν ἄλλων τῆς ἀποστολικῆς ἐκκλησίας θείων παραδόσεών τε καὶ θεσμῶν εἰκονομάχοι δυσσεβῶς καὶ ἀνοήτως ἀποβαλλόμενοι καὶ διαπτύοντες, ἀρτιφανεῖς Ἰουδαῖοι καὶ κατὰ τὸν ἀσεβῆ καὶ θεοστυγῆ μυσταγωγὸν αὐτῶν Κοπρώνυμον νέαν καὶ*
20 *πρόσφατον ταύτην δογματίζοντες ἐξ ἄκρας μανίας τε καὶ ἀπονοίας καὶ ἀβελτηρίας μὴ νοοῦντες μήτε ἃ λέγουσιν, μήτε*

---

20 I. Tim. 1, 7.

5 *συμπτήξεσιν* A *συμπήξεσιν* (*συμπίξ.* M *συμπύξ.* F) BFM *et* recc. quidam; alii *συνάξεσιν*. — 6 *αὐτὴν ἱερᾶ θεσμοθεσία* E *αὐτὴν ἱερᾶν θεσμοθεσίαν* C *αὐτὴν ἱεροθεσμοθεσίαν* V *αὐτὴν ἱερᾶς θεσμοθεσίας* B. — 7 *ἀφ' ἱερωτικῆς* V *ἀφιερατικῆς* A *φοβερωτικῆς* R. — 14 *τάξις καὶ ἄσκησις* L *καὶ ἄσκησις om.* P. — 16 *τε om.* N Exc. — 21 *καὶ ἀβελτηρίας om.* F. — *ἀβελτερίας* D.

6 *διὸ καὶ τελ. αὐτοῖς ἐδωρήσατο χάριν ἡ ἱερὰ θεσμοθεσία κέ τινος κτλ.* P Dion. — 17 *ἀποβαλλόμενοί τε καὶ* P. — 18 *ἰουδαῖοι καὶ φασματώδεις κατὰ* P. — *ἀσεβῆ καὶ om.* P. — 19—21 *κοπρῶν. καὶ μὴ παλαιάν τε καὶ ἀρχαίαν εἶναι ταύτην ἀλλὰ νέαν καὶ πρόσφ. ἐξ ἄκρας μ. τε καὶ ἀπον. καὶ μέντοι καὶ ἀβελτ. καὶ μεγίστης ἀγνωσίας τερατευόμενοι διϊσχυρίζονται μὴ* P.

περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται. ἡμεῖς δὲ ταῖς διδασκαλίαις τῶν ἁγίων πατέρων ἑπόμενοι καὶ ἀρχαίαν ταύτην καὶ παλαιὰν πιστεύομεν ὑπάρχειν. καὶ οὐ θαῦμα περὶ τῆς μοναδικῆς πολιτείας ὅτι λέγουσιν, ὅπου γε περὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας ἀποτυφλώττουσι πάνυ καὶ κακουργοῦσιν, πολλῷ μᾶλ- 5
λον περὶ τῶν λοιπῶν ἁπάντων. δυσωπείτω δὴ οὖν αὐτοὺς εἰ καὶ μὴ ὁ θεσπέσιος καὶ ἀποστολικὸς Διονύσιος, ἀλλά γε κἂν οὗτος ὁ μέγας παρ' αὐτοῖς Εὐσέβιος μάλα περὶ αὐτῆς δι' ἀκριβείας ἐξηγούμενος, καὶ παυσάσθωσαν ἀνοηταίνοντες οἱ ἀμαθεῖς καὶ ἀλόγιστοι. ἰδοὺ γὰρ προφανῶς ἐκ περιου- 10
σίας διαβεβαιοῦται καὶ Φίλωνα παράγει μάρτυρα φιλαλήθη τε καὶ ἀξιόχρεον ὡς ἀποστολικὴ τάξις ὑπάρχει καὶ παράδοσις ἀρχαιοτάτη καὶ θεοφιλεστάτη. ἰσχυραὶ δὲ αἱ παρὰ τῶν ἐχθρῶν μαρτυρίαι πεφύκασι βεβαιοῦσαι τὴν παρ' ἡμῖν ἀλήθειαν μηδαμῶς τὸ ἀμφήριστον ἐπιδέχεσθαι. ἀκουέτωσαν δέ 15
γε πρὸς τοῖς παλαιοῖς τούτοις ἐξηγηταῖς οἱ πανάθλιοι καὶ παλαιοὶ τὴν κακίαν καὶ ἄλλων μεταγενεστέρων θείων πατέρων περὶ τῶν αὐτῶν ἐν ἐπιτομῇ διεξιόντων καὶ συμφωνούντων ἐκείνοις, ἵνα κἂν οὕτω δυνηθῶσι τάχα μικρὸν ἀνενεθῆναι τῆς πολλῆς μανίας καὶ λύσσης. 20

Ὁ γάρτοι μέγας Βασίλειος περὶ ἀποταγῆς καὶ μοναδικῆς 252 M.
πολιτείας διεξιὼν οὕτως ἔφη· διὰ τοῦτο καὶ ὁ φιλάνθρωπος κύριος κηδόμενος ἡμῶν τῆς σωτηρίας εἰς δύο βίους διεῖλε

21—*p.* 341, 18 Basil. de renunt. saec. Migne Tom. 31, 628 B. Anastas. Sin. Quaest. XV Migne Tom. 89, 468 *fin.*

3 *ἢ περὶ* Exc. *εἰ περὶ* L, *qui ὅτι om.* — 4 *ὅπου γε περὶ* PRV *ὅπου γε καὶ περὶ* rell. — 6 *οὖν δὴ* M *δὴ om.* CFRV. — 8 *κἂν*] *καὶ* BFM. — *οὕτως* L *αὐτὸς* B *οὗ* A. — *εὐσέβειος* CMP. — 11 *φιλαληθῆ* codd. *praeter* DFLV. — 12 *ἀξιόχρεων* BRV *et* D *corr. ex -ον nesc. q. m.* — 14 *διαβεβαιοῦσαι* AB. — *παρ' ἡμῶν* RV.

1 *ἡμεῖς* — 3 *ὑπάρχειν om.* P. — 3 *περὶ* — 4 *λέγουσιν om.* P. — 13 *αἱ om.* P. — 17. 18 *ἄλλους μεταγενεστέρους θείους πατέρας* — *διεξιόντας καὶ συμφωνοῦντας* P. — 20 *μανίας τε καὶ* **λύσσης** P. — 22 *οὕτως om.* P. — *διὰ γὰρ τοῦτο* P Basil. Anast.

τὰ τῶν ἀνθρώπων, συζυγίαν καὶ παρθενίαν, ἵνα ὁ μὴ δυνάμενος ὑπενεγκεῖν τὸ τῆς παρθενίας καὶ ἀσκήσεως ἆθλον ἔλθῃ εἰς συνοίκησιν γυναικὸς ἐκεῖνο εἰδώς, ὡς ἀπαιτηθήσεται λόγον σωφροσύνης καὶ ἁγιασμοῦ καὶ τῆς πρὸς τοὺς
5 ἐν συζυγίαις καὶ τεκνοτροφίαις ἁγίους ὁμοίωσιν. οἷος ἦν ἐν μὲν τῇ παλαιᾷ διαθήκῃ Ἀβραάμ, ὃς τῇ τοῦ θεοῦ προτιμήσει τὸν μονογενῆ θυσιάζων ἀσυμπαθῶς ἐμεγαλαύχει καὶ τὰς τῆς σκηνῆς αὐτοῦ θύρας διαπεπετασμένας εἶχε πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ἐπιξενοῦσθαι μελλόντων ἑτοιμαζόμενος. οὐκ
10 ἤκουσαν· πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ τὰ μείζονα τούτων ἐπεδείξαντο Ἀβραὰμ καὶ Ἰὼβ καὶ Σαμουὴλ καὶ Δαυὶδ καὶ ἕτεροι πλεῖστοι. ἐν δὲ τῇ νέᾳ διαθήκῃ οἷος ἦν Πέτρος καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀποστόλων. ἀπαιτηθήσεται γὰρ πᾶς τοὺς καρποὺς τῆς πρὸς θεὸν ἀγάπης
15 καὶ τὸν πλησίον καὶ τῆς παρατροπῆς τῶν ἐντολῶν τούτων. φησὶ γὰρ ὁ κύριος· ὁ ἀγαπῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος. καί· ὃς οὐ μισεῖ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα ἔτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν οὐ δύναταί μου εἶναι μαθητής. ἆρά σοι
20 δοκεῖ καὶ ὑπογυναίοις τεθεῖσθαι τὰ εὐαγγέλια; ἰδοὺ σεσαφήνισταί σοι ὡς πάντες ἄνθρωποι ἀπαιτηθησόμεθα τὴν πρὸς τὸ εὐαγγέλιον ὑπακοὴν μοναχοί τε καὶ οἱ ἐν συζυγίαις. ἀρκέσει γὰρ τῷ ἐπὶ γάμον ἐλθόντι εἰς συγγνώμην τῆς ἀκρα-

10 Matth. 19, 21. — 16 Matth. 10, 37. — 17 Luc. 14, 26.

1 *συζυγία καὶ παρθενία* CEFRV. — 3 *ἔλθοι* NV Bas. — 4 *τὴν* R *et m. 2* D (Anast.). — 5 *ὁμοίωσιν* codd. *et* Exc. (Anast.) (*τῆς — ὁμοιώσεως* Basil.). — 8 *διαπετασμένας* DE *πετασμένας* M *διαπετάσας* CF. — 9 *ἑτοιμαζομένους* CEV *ἑτοιμαζομένας* BF. — 10 *ἤκουσεν* B Basil. *ἤκουσας* Exc. *ἤκουσαν* rell. Anast. — 11 *ἐπεδείξατο* A *ἐνεδείξαντο* Exc. *διεπράξαντο* CF. — *Ἰὼβ*] *ἰακὼβ* MR Anast. *καὶ ἰὼβ om.* Exc. — 15 *τὸν*] *τῶν* BV *τοῦ* F. — 17. 18 *τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητ. καὶ* L *αὐτοῦ om.* FP. — 20 *ὑπὸ γυναίοις* BDFLV. — 21 *ἀπαιτησόμεθα* R Exc. *ἀπὸ τεθησόμεθα* P. 23 *εἰς συγγνώμην*] *ἡ συγγνώμη* FLR Exc. Bas. Anast.

3 *εἰς*] *ἐπὶ* P Bas. Anast.

σίας καὶ τῆς πρὸς τὸ θῆλυ ἐπιθυμίας τε καὶ συνουσίας. τὰ δὲ λοιπὰ τῶν ἐντολῶν πᾶσιν ὁμοίως νενομοθετημένα οὐκ ἀκίνδυνα τοῖς παραβαίνουσιν. καὶ γὰρ εὐαγγελιζόμενος ὁ Χριστὸς τὰ τοῦ πατρὸς ἐντάλματα τοῖς ἐν τῷ κόσμῳ διελέγετο. εἰ δέ που συνέβη αὐτὸν κατ' ἰδίαν ἐπερωτηθέντα 5 253 M. *τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς ἀποκρίνασθαι, διεμαρτύρατο λέγων· ὃ δὲ ὑμῖν λέγω, πᾶσι λέγω. μὴ τοίνυν ἀναπέσῃς, ὦ οὗτος, ὁ πρὸς κοινωνίαν γυναικὸς προῃρημένος, ὡς ἐπ' ἐξουσίας ἔχων τὸν κόσμον περιβάλλεσθαι. πλειόνων γάρ σοι πόνων καὶ φυλακῆς χρεία πρὸς τὴν τῆς σωτηρίας ἐπιτυχίαν, ἅτε* 10 *δὴ καὶ ἐν μέσῳ τῶν παγίδων καὶ τοῦ κράτους τῶν ἀποστατικῶν δυνάμεων οἰκεῖν ἐκλεξαμένῳ καὶ τοὺς ἐρεθισμοὺς τῶν ἁμαρτιῶν ἐπ' ὄψιν ἔχοντι καὶ πρὸς τὴν αὐτῶν ἐπιθυμίαν νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν ἐκμοχλευομένῳ πάσας σου τὰς αἰσθήσεις. γίνωσκε οὖν ὡς οὐκ ἀποδράσεις τὴν πρὸς* 15 *τὸν ἀποστάτην παλαίστραν οὐδὲ τῆς τούτου νίκης καθάψῃ ἄνευ πόνων πολλῶν τῶν ἐπὶ φυλακῇ τῶν εὐαγγελικῶν δογμάτων. καὶ ταῦτα μὲν ἐν παραδρομῇ πρὸς τοὺς ἐν συζυγίαις ἀκινδύνως τῆς τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ φυλακῆς καταμελοῦντας εἰρήσθω. σὺ δέ, ὁ τῶν οὐρανίων πολιτευμάτων* 20 *ἐραστὴς καὶ τῆς ἀγγελικῆς διαγωγῆς πραγματευτὴς καὶ τῶν ἁγίων μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ συστρατιώτης γενέσθαι ἐπιθυμῶν, τόνωσον σεαυτὸν πρὸς ὑπομονὴν θλίψεων καὶ ἀνδρείως πρόσελθε τῇ συγκλήτῳ τῶν μοναχῶν.*

---

6 Marc. 13, 37. — 18—24 Basil. *ib.* 629 C.

2 *ἐνομοθετημένα* E *ἐννομοθ.* C. — 5 *ἐρωτηθέντα* PR. — 6 *ἀποκρίνεσθαι* RV. — *διεμαρτύρετο* R Exc. — 8 *προῃρημένος* B *et* recc. nonnulli *προσῃρημένος* E *προειρημένος* rell. — *ἐπεξουσίας* LN *ἐπ' ἐξουσίαν* P *ὑπ'* (*ὑπὸ* BFV) *ἐξουσίας* rell. *ὑπεξουσίαν* Exc. — 9 *περιβαλλέσθαι* L *et* recc. quidam *περιβαλέσθαι* Bas. — 16 *τούτου* ANP Bas. *τούτων* rell. — 19 *τὴν — φυλακῆς* CE *τὴν — φυλακὴν* R. — *ἀμελοῦντας* L (*ἀμελούντων* Exc.). — 21 *εὐαγγελικῆς* LN. — *πραγματευτῆς* A Exc. *πραγματευθῆς* C *πραγματευμάτων* B. — 22 *ἁγίων τοῦ χρ. μαθητῶν* C Exc. *τοῦ χρ. om.* B.

13 *ἐν ὄψεσιν* P Bas. — 23 *πρὸς τὴν ὑπομονὴν τῶν θλίψεων* P.

Ἰδοὺ τοίνυν καὶ οὗτος ὁ θεῖος διδάσκαλος εἰς δύο βίους τὸν Χριστὸν διελέσθαι τὰ τῶν ἀνθρώπων φάσκει, καὶ τὸν μὲν κοσμικὸν καὶ γεώδη, τὸν δὲ οὐράνιον ἀγγελικόν τε καὶ ἀποστολικόν. ὡς καὶ ἑτέρωθι πάλιν φησίν· μάθε, δι-
5 *δάχθητι ἀποστολικὴν πολιτείαν, τοῦτ' ἔστιν ὀφθαλμῶν ἀκρίβειαν, γλώσσης ἐγκράτειαν, σώματος δουλαγωγίαν, φρόνημα ταπεινόν, ἐννοίας καθαρότητα, ὀργῆς ἀφανισμόν. ἀγγαρευόμενος προστίθει, ἀποστερούμενος μὴ δικάζου, μισούμενος ἀγάπα, διωκόμενος ἀνέχου, βλασφημούμενος παρακάλει, νεκρώ-*
10 *θητι τῇ ἁμαρτίᾳ, συσταυρώθητι τῷ Χριστῷ, ὅλην τὴν ἀγάπην μετάθες ἐπὶ τὸν κύριον. ἀλλὰ χαλεπὰ ταῦτα. τί δὲ τῶν ἀγαθῶν εὐκολώτερον; τίς καθεύδων τρόπαιον ἔστησεν; τίς τρυφῶν καὶ καταυλούμενος τοῖς τῆς καρτερίας κατεκοσ-*
254 M. *μήθη στεφάνοις; οὐδεὶς μὴ δραμὼν ἀνείλετο βραβεῖον.*
15 *πόνοι γεννῶσι δόξαν, κάματοι προξενοῦσι στεφάνους. διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. φημὶ κἀγώ, ἀλλὰ τὰς μὲν θλίψεις ταύτας ἡ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μακαριότης ἐκδέχεται, τοὺς δὲ τῆς ἁμαρτίας καμάτους τὸ τῆς γεέννης ἐπίπονον καὶ σκυ-*
20 *θρωπὸν πῦρ ἄσβεστον ἀναμένει.*

4—20 Bas. Hom. in bapt. 7 Migne Tom. 31, 440 B. — 15 Act. 14, 22.

3 καὶ *om.* A. — 4 καὶ *ante* ἑτέρωθι *om.* N. — μάθε καὶ διδάχθητι AN. — 8 πρόστιθη (*sive* -ει) M πρόστιθι C *et* A *m. 2 mut. in* πρόστιθε. πρόστηθι FR. — 10 σὺν σταυρώθητι C σταυρώθητι A. — 12 εὔκολον L Bas. — 14 ἀνείλετο LN ἀνεῖλετο P *et* A *lit. corr. ex* ἀνεῖλε τὸ. ἀνεῖλε τὸ BEV *et* D *m. corr.* ἀνείλατο CF ἀνεῖλε R (ἀνείλετο τὸ Bas.). — 15 γενῶσι CEPR. — καὶ κάματοι MR. — 20 ἄσβεστον *om.* V (πῦρ ἄσβ. *om.* Bas.).

2—4 τὰ τῶν ἀνθρ., καὶ τὸν μὲν — ἀποστολικὸν εἶναι φάσκει P. — 4 ὡς *om.* P. — φησίν· ὡς χριστοῦ στρατιώτης, ὡς ἀθλητὴς εὐσεβείας, ὡς τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ἔχων μάθε κτλ. P. *Eadem fere* Bas. — 16 ἡμᾶς φησιν εἰσελθεῖν P. — 17 τὰς θλίψεις μὲν P. — ἡ *om.* P. — 19 καμάτους καὶ τοὺς κατὰ τὸν λάζαρον πλούσιον τρυφῶντας καὶ σπαταλῶντας τὸ τῆς γ. ἐπίπ. P (Basil. *ut text.*). — σκυθρωπόν τε καὶ πῦρ P.

Ταύτῃ τοι καὶ ὁ θεηγόρος Νεῖλος ἔφη· φιλοσοφεῖν ἐπετήδευσαν μὲν Ἑλλήνων καὶ Ἰουδαίων οὐκ ὀλίγοι, μόνοι δὲ τὴν ἀληθινὴν σοφίαν ἐζήλωσαν οἱ Χριστοῦ μαθηταί, ἐπεὶ καὶ μόνοι τὴν ὄντως σοφίαν ἔσχον διδάσκαλον. οἱ μὲν γὰρ πρότεροι καθάπερ ἐν σκηνῇ δρᾶμα ὑποκρινόμενοι ἀλλοτρίῳ 5 *ἑαυτοὺς κατεκόσμησαν προσωπείῳ ὄνομα κενὸν ὑποδύντες ἀληθοῦς φιλοσοφίας ἐστερημένοι, ἐν μὲν τῷ τρίβωνι καὶ τῇ ὑπήνῃ καὶ τῇ βακτηρίᾳ τὸ φιλόσοφον ἐπιδεικνύμενοι, περιέποντες δὲ τὸ σῶμα καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις ὡς δεσποίναις ὑπηρετούμενοι, γαστρὸς ὄντες δοῦλοι καὶ τὰς ὑπογαστρίους* 10 *ἡδονὰς ὡς φύσεως ἔργον ἀποδεχόμενοι, ὀργῆς ὑπήκοοι καὶ πρὸς δόξαν ἐπτοημένοι, ταῖς λαμπραῖς τραπέζαις κυνιδίων δίκην λίχνως ἐφαλλόμενοι, οὐκ εἰδότες ὅτι πρὸ πάντων ἐλεύθερον εἶναι δεῖ τὸν φιλόσοφον καὶ μᾶλλον φεύγειν τὸ δοῦλον εἶναι παθῶν ἢ ἀργυρώνητον καὶ οἰκότριβα. τὸ γὰρ ἀνθρώ-* 15 *πων εἶναι δοῦλον οὐδὲν ἴσως ἔβλαψε τὸν ὀρθῶς βεβιωκότα, τὸ δὲ πάθεσιν ὡς δεσπόταις χρώμενον ὑπηρετεῖν ταῖς ἡδοναῖς αἰσχύνην ἤνεγκε καὶ γέλωτα πολύν. εἰσὶ μὲν οὖν παρ' αὐτοῖς καθόλου τῆς πράξεως ἠμεληκότες, λογικὴν δὲ φιλοσοφίαν, ὡς δοκοῦσιν, ἐπανῃρημένοι μετεωρολέσχαι τινὲς* 20 *ὄντες καὶ τῶν ἀναποδείκτων ἐξηγηταί, μέγεθος οὐρανοῦ καὶ ἡλίου μέτρα καὶ ἀστέρων ἐνεργείας εἰδέναι κατεπαγγελλό-*

1—*p.* 346, 19 Nilus de monast. exerc. 1 *sqq.* Migne T. 79, 720.

3 ἀληθῆ Exc. Nil ἀλῆ^θ B. — 5 ὑπο/κρινόμενοι *usque ad p.* 344, 16 ἐν *om.* E *uno folio avulso.* — 6 καινὸν ACP Exc. — 7 σοφίας N. — ἐστερημένον F Nil. — 8 τὸ φιλοσοφεῖν BN Nil. *om.* Exc. (*cf. p.* 345, 14). — 13 λιχνῶς CP λαμπρῶς B. — 21 ἀποδέκτων B ἀποδεικτικῶν N ἀποδείκτων recc. quidam.

1 ὁ σοφὸς καὶ θεηγόρος *v.* P. — 2 μὲν καὶ ἑλλ. P Nil. — 3 οἱ τοῦ χριστοῦ P Nil. — 4 ἔσχον αὐτοὶ διδάσκαλον ἔργῳ τὴν πρέπουσαν ὑποδεικνύουσαν τῷ τοιούτῳ ἐπιτηδεύματι διαγωγὴν P Nil. — 6 ὑποδοῦντες P. — 7 φιλοσοφίας ἀληθοῦς P Nil. — 12 ταῖς δὲ λαμπραῖς P Nil. — πράξαις P.

μενοι, ἔστι δὲ ὅτε καὶ θεολογεῖν μὲν ἐπιχειροῦντες, ὅπου καὶ ἡ ἀλήθεια ἀνέφικτος καὶ ὁ στοχασμὸς ἐπικίνδυνος, ζῶντες δὲ τῶν ἐν βορβόρῳ κυλινδουμένων χοίρων ἀτιμότερον. εἰ δὲ καί τινες ἐγένοντο πρακτικοί, τούτων ἐγένοντο χείρους
5 δόξαις τε καὶ ἐπαίνοις τοὺς πόνους πεπραχότες. οὐδενὸς γὰρ ἑτέρου χάριν ἢ ἐπιδείξεως καὶ φιλοδοξίας ἐπετήδευον
255 M. οἱ δείλαιοι τὰ πολλὰ μισθὸν εὐτελῆ καὶ εὔωνον τῆς τοιαύτης ἀντικαταλλαττόμενοι ταλαιπωρίας. τὸ γὰρ σιωπῆσαι διὰ παντὸς κατὰ τὴν Πυθαγορικὴν νομοθεσίαν καὶ χόρτῳ τρέ-
10 φεσθαι καὶ ῥακίοις τριχίνοις σκεπάζεσθαι καὶ ἐν πίθῳ κατακεκλεῖσθαι καὶ διαβιῶναι μηδεμίαν ἀμοιβὴν μετὰ θάνατον προσδοκᾶν πάσης ἀνοίας ἐστὶν ἐπέκεινα, τῷ βίῳ τούτῳ συγκαταλύειν τῆς ἀρετῆς τὰ ἔπαθλα. Ἰουδαίων δὲ ὅσοι τοῦτον ἐτίμησαν τὸν βίον εἰσὶ μὲν τοῦ Ἰωναδὰβ ἀπόγονοι, πάντας
15 δὲ τοὺς ὡσαύτως βιοῦν ἐθέλοντας προσιέμενοι εἰς τὴν αὐτὴν ἐνάγουσι πολιτείαν, οἵτινες ἐν σκηναῖς κατοικοῦσι διὰ παντός, οἴνου τε καὶ τῶν πρὸς τὸ ἁβροδίαιτον πάντων ἀπεχόμενοι καὶ δίαιταν ἔχοντες εὐτελῆ καὶ τὴν χρείαν συμμεμετρημένην τοῦ σώματος. καὶ σφόδρα μὲν οὖν ἐπιμελοῦνται τῆς
20 ἠθικῆς ἕξεως, θεωρίᾳ δὲ τὰ πολλὰ παραμένουσιν. ἔνθεν γὰρ καὶ Ἐσσαῖοι καλοῦνται, τοῦτο δηλοῦντος τοῦ ὀνόματος. καὶ ἁπλῶς ἐστιν αὐτοῖς πάντοθεν κατορθούμενος ὁ τῆς φιλοσοφίας σκοπός, οὐδαμοῦ τῶν πραγμάτων διαμαχομένων τῷ ἐπαγγέλματι. ἀλλὰ τί τῶν ἀγώνων ὄφελος αὐτοῖς καὶ
25 τῆς ἐπιπόνου ἀθλήσεως τὸν ἀγωνοθέτην Χριστὸν ἀνηρη-

---

1 δ' ὅτε FPR. — θεολογεῖν μὲν ἐπιχειρ. BFNPR μὲν om. AV Exc. Nil. — ἐπιχειροῦντες — ἀλήθεια om. C. — 3 χοίρων κυλινδουμένων CN. — ἀτιμότεροι R Exc. — 10 καὶ ἐν π. κατακεκλεῖσθαι om. M. — κεκλεῖσθαι DF. — 12 προσδοκῶντας F Nil. — 14 τῶν ἰωναδὰβ N τῷ ἰων. CFV. — ἰωναδὰμ BFV ἰωναδὰβ Exc. sed β in lit. — 15 προϊέμενοι D et A m. 1 corr. — αὐτῶν R Exc. — 17 τε] δὲ CFR. — τῶν] τὴν R om. CF. — 18 τῇ χρείᾳ F Nil. — 19 οὖν om. ABF.

20 ἔνθα P (ὅθεν Nil.).

κόσιν; καὶ τούτων γὰρ ὁμοίως ὁ τῶν πόνων οἴχεται μισθὸς ἀρνησαμένων τὸν τῶν ἐπάθλων διανομέα καὶ τῆς ἀληθοῦς ζωῆς καὶ φιλοσοφίας ἀποσφαλεῖσιν. φιλοσοφία γάρ ἐστιν ἠθῶν κατόρθωσις μετὰ δόξης τῆς περὶ τοῦ ὄντος γνώσεως ἀληθοῦς. ταύτης δὲ ἀπεσφάλησαν ἄμφω καὶ Ἰουδαῖοι καὶ 5 *Ἕλληνες τὴν ἀπ' οὐρανοῦ παραγενομένην σοφίαν παραιτησάμενοι καὶ χωρὶς Χριστοῦ φιλοσοφεῖν ἐπιχειρήσαντες τοῦ μόνου παραδείξαντος ἔργῳ καὶ λόγῳ τὴν ἀληθῆ φιλοσοφίαν. οὗτος γὰρ πρῶτος καὶ μόνος ἔτεμε τῷ βίῳ τὴν ταύτης ὁδὸν πολιτείαν ἐπιδειξάμενος καθαρὰν καὶ ἀνωτέραν ἀεὶ φέρων* 10 *τὴν ψυχὴν τῶν παθῶν τοῦ σώματος, ἔσχατον δὲ καὶ αὐτῆς καταφρονήσας, ὅτε ἡ παρ' αὐτοῦ οἰκονομουμένη σωτηρία τῶν ἀνθρώπων ἀπῄτει θάνατον, διδάσκων διὰ τούτων, ὅτι δεῖ τὸν φιλόσοφον ὀρθῶς προαιρούμενον ἀρνήσασθαι μὲν τὰ ἡδέα πάντα τοῦ βίου, πόνων δὲ καὶ παθῶν εὖ μάλα* 15 *ἐπικρατεῖν καταφρονοῦντα τοῦ σώματος, ἔχειν δὲ μηδὲ τὴν ψυχὴν τιμίαν, ἀλλὰ καὶ ταύτην ἑτοίμως προέσθαι, ὅταν δι' ἀρετῆς ἐπίδειξιν ἀποθέσθαι δέοι. καὶ ταύτην παραλαβόντες* 256 M. *οἱ ἀπόστολοι αὐτοῦ καὶ μαθηταὶ γνησίως τὴν διαγωγὴν ἐμιμήσαντο· ἅμα γὰρ τῷ κληθῆναι ἀποταξάμενοι μὲν τῷ* 20 *βίῳ καὶ ὑπεριδόντες πατρίδος καὶ γένους καὶ ὑπάρξεως πρὸς τὸν σκληρὸν καὶ ἐπίπονον εὐθὺς μετετάξαντο βίον διὰ πάντων χωρήσαντες τῶν δυσχερῶν καὶ τεθλιμμένων, διω-*

---

23 Hebr. 11, 37.

3 *ἀποσφαλείσειν* Exc. — 4 *ὄντος* CD Exc. Nil. *ὄντως* rell. — 9 *καὶ μόνος καὶ πρῶτος* N (*καὶ μόνος om.* Nil.). — 13 *ἀπητήθη* BCEV. — 14 *φιλοσοφεῖν* BN Nil. (*cf. p.* 343, 8). — 16 *μηδὲ om.* A Exc. — 17 *ἀτίμως* A *προθύμως* R Exc. — *πρόεσθαι* codd. *praeter* BM Exc. (*προίεσθαι* Nil.). — 20 *τὸ κληθῆναι* CDEP. — *μὲν om.* A Exc. — 22 *διαπάντων* ADFP Exc. *δι' ἁπάντων* C. — 23 *δυσχερῶν τε καὶ* CN.

3 *ζωῆς, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τῆς ἀληθοῦς φιλοσοφίας ἀποσφαλεῖσιν* P Nil. — 21 *βίῳ, ὑπεριδόντες δὲ πατρίδα καὶ γένος καὶ ὕπαρξιν* P Nil. — 23 *τῶν δυσχερῶν θλιβόμενοι κακουχούμενοι ἐλαυνόμενοι γυμνητεύοντες αὐτῶν τῶν ἀν. ἐνδεεῖς* P Nil.

κόμενοι κακουχούμενοι ὑστερούμενοι ἐλαυνόμενοι γυμνητεύοντες ὑβριζόμενοι ἐμπτυόμενοι αὐτῶν τῶν ἀναγκαίων ἐνδεεῖς, ὕστερον δὲ καὶ θανάτου κατεφρόνησαν καλῶς διὰ πάντων μιμησάμενοι τὸν διδάσκαλον καὶ τῷ βίῳ καταλιπόντες πολι-
5 *τείας ἀρίστης εἰκόνα. ἀλλ' ἐπειδὴ γράφειν ἀπὸ τῆς εἰκόνος ταύτης πάντες χριστιανοὶ τὸν ἑαυτῶν βίον ὀφείλοντες ἢ οὐκ ἠβουλήθησαν ἢ ἠτόνησαν πρὸς τὴν μίμησιν, ὀλίγοι δέ τινες ἠδυνήθησαν τὰς κοσμικὰς ὑπερκύψαι ταραχὰς καὶ φυγεῖν τὴν ἐν ταῖς πόλεσι ζάλην καὶ τὴν τοῦ ματαίου βίου φρον-*
10 *τίδα τε καὶ προσπάθειαν, καὶ οὕτως ἔξω γενόμενοι τῶν κοσμικῶν θορύβων τὸν μοναδικὸν ἀσπάσασθαι βίον ἐκμαγεῖον τῆς ἀποστολικῆς ἀρετῆς ἐποιήσαντο, τοῦ μὲν κεκτῆσθαι τὴν ἀκτημοσύνην προκρίναντες διὰ τὸ ἀπερίσπαστον, τροφῆς δὲ κεκαρυκευμένης τὴν ἐσχεδιασμένην προτιμήσαντες διὰ τὰς*
15 *τῶν παθῶν ἐπαναστάσεις τῇ παρατυχούσῃ τροφῇ τὴν χρείαν τοῦ σώματος ἐκπληροῦντες, ἐνδυμάτων τε μαλακῶν καὶ τῆς χρείας ἔξω ὡς ἀνθρωπίνης χλιδῆς ἐπίνοιαν ἀλογήσαντες λιτῇ καὶ ἀπεριέργῳ στολῇ διὰ τὴν τοῦ σώματος ἀνάγκην ἐχρήσαντο.*

20 *Καὶ γὰρ ὁ κύριος τῷ πλουσίῳ τὴν τελειότητα τοῦ κατὰ θεὸν ἀκροτάτου βίου τούτου σαφῶς ὑποτιθέμενος πωλῆσαι τὰ ὑπάρχοντα καὶ διαδοῦναι πτωχοῖς καὶ οὕτως ἀμερίμνως τε καὶ ἀπερισπάστως ἀκολουθεῖν τὸν σταυρὸν ἄραντα προσέταξε καὶ τὸν τοῦτο μὴ ποιοῦντα ἀνάξιον ἑαυτοῦ ἔκρινεν.*
25 *ὅστις γάρ, φησίν, οὐκ ἀφήσει πατέρα ἢ μητέρα ἢ ἀδελφοὺς ἢ γυναῖκα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου καὶ ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθήσει μοι οὐκ ἔστι μου*

20 Matth. 19, 21. — 23 Matth. 16, 24. — 25 Matth. 19, 29. — 27 Matth. 10, 38.

1 *κακοχούμενοι* ACDF *κακοχόμενοι* R. — 2 *ὄντες ἐνδεεῖς* F *ἐνδεεῖς ὄντες* Nil. — 3 *διαπάντων* AFP Exc. — 6 *ἑαυτὸν* E *ἑαυτοῦ* R. — 9 *ματαίου spr. v. in* F *m. 1 ut vid. om.* Exc. — 11 *θορύβων*] *φροντίδων* BM. — *βίον οὗτοι μόνοι τὸν ἑαυτῶν βίον ἐκμαγεῖον* Nil. — 16 *τε*] *δὲ* C Nil. — 21 *τούτου om.* FL. — 27 *ἄρει* ACFLNR *ἀρεῖ* E.

ἄξιος. τοιγαροῦν οὐκ ἔστιν ἄλλως τῆς ἀξίας ταύτης καὶ τελειότητος ἐπιτυχεῖν, εἰ μὴ καθ' ὃν τρόπον ὁ ὑπερτελὴς καὶ προτέλειος ἐδίδαξε κύριος. θαυμαστέον τοίνυν ἡμῖν 257 M. καὶ σφόδρα τιμητέον τοὺς ἀπαρνησαμένους πᾶσαν πρόσκαιρον ἡδονήν τε καὶ προσπάθειαν κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ κυ- 5 ρίου καὶ πρὸς τὴν μοναδικὴν πολιτείαν μεταχωρήσαντας καὶ πᾶσαν τὴν γῆν πληρώσαντας. καὶ γὰρ μεμέστωται τούτων Αἴγυπτος καὶ Λιβύη καὶ Αἰθιοπία καὶ Ἰνδία Μαυριτανία τε καὶ αἱ Θηβαΐδες. τούτων Συρία πλήρης καὶ Κιλικία καὶ Γαλατία Πόντος τε καὶ Ἀρμενία Μεσοποταμία καὶ ἡ 10 Περσὶς ἅπασα, τούτων ἀνάπλεως Παλαιστίνη καὶ Ἀραβία καὶ Κύπρος Ἀσία τε καὶ αἱ Κυκλάδες νῆσοι καὶ ἡ Ἑλλὰς πᾶσα, ναὶ μὴν καὶ Ῥώμη καὶ Σπανία καὶ Γαλλία καὶ μέχρι τῶν περάτων τῆς γῆς πέπλησται μοναστηρίων καὶ ἀσκητῶν, καὶ πᾶσα ἡ γῆ κατευλογεῖται καὶ ἁγιάζεται προδήλως ταῖς 15 τούτων χοροστασίαις τε καὶ ψαλμῳδίαις.

Καὶ δὴ καὶ Γρηγόριος ὁ πάνσοφος καὶ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος ἀποσεμνύνων αὐτοὺς λέγει· οἱ ψάλλοντες, οἱ δοξάζοντες, οἱ μελετῶντες τὸν νόμον κυρίου ἡμέρας καὶ νυκτός, οἱ τὰς ὑψώσεις τοῦ θεοῦ ἐν τοῖς λάρυγξι φέροντες καὶ 20 ταῦτα δὴ τὰ καλὰ τοῦ κατὰ θεὸν βίου προγράμματα καὶ

17—*p.* 348, 20 Gregor. Naz. Or. de pace I, 2 Migne Tom. 35, 724 A.

1 ἄλλος AMR. — 2 τυχεῖν N. — 3 τοίνυν ANP Exc. τοιγὰρ E τοιγαροῦν CFLRV δὲ B. — 6. 7 καὶ πᾶσαν τὴν γῆν πληρώσαντας *om.* LR. — 8 αἰθιόπια AE αἰθιοπεία B. — 9 αἱ *om.* BM. — 11 ἀνάπλεως BPRV *et ut vid.* D ἀνάπλεος rell. — 13 ἅπασα FR. — ἰσπανία FLRV. — καὶ μέχρι BP καὶ *om.* rell. — 15 κατευλόγηται CGLV κατηυλόγηται R εὐλογεῖται B. — 17 καὶ *ante* Γρηγόριος *om.* BCELR. — 20 ἐν τοῖς λάρυξι L Exc. ἐν ταῖς λάρυγξι CMR ἐν τῷ λάρυγγι AB.

1 *Post* ἄξιος *alia quaedam addit* P. — 5 τοῦ *om.* P. — 10 μεσοποταμία τε καὶ P. — 16 *Alia quaedam addit* P. — 18 ἀποσεμν. αὐτοὺς μάλα φησι P.

μηνύματα, οἱ σιωπῶντες κήρυκες, αὐχμῶσα καὶ πιναρὰ κόμη, πόδες γυμνοὶ καὶ τοῖς ἀποστολικοῖς ἑπόμενοι, μηδὲν νεκρὸν φέροντες, κουρὰ σύμμετρος, περιβολὴ τύφον κολάζουσα, ζώνη τῷ ἀκόσμῳ κοσμία μικρόν τι τοῦ χιτῶνος ἀνα- 5 *στέλλουσα καὶ ὅσον μὴ ἀναστέλλειν, βάδισμα εὐσταθές, ὀφθαλμὸς οὐ πλανώμενος, μειδίαμα προσηνὲς μᾶλλον δὲ ὁρμὴ μειδιάματος ἀκρασίαν γέλωτος σωφρονίζουσα, λόγος τῷ λόγῳ κινούμενος, σιωπὴ λόγου τιμιωτέρα, ἔπαινος ἅλατι ἠρτυμένος οὐ πρὸς θωπείαν ἀλλ' ὁδηγίαν τοῦ κρείττονος,* 10 *ἐπίπληξις εὐφημίας ποθεινοτέρα, μέτρα κατηφείας καὶ ἀνέσεως καὶ ἡ δι' ἀμφοτέρων μίξις καὶ κρᾶσις, καὶ ἃ μείζω τούτων ἔτι καὶ ὑψηλότερα, ὁ ἐν πενίᾳ πλοῦτος, ἡ ἐν παροικίᾳ κατάστασις, ἡ ἐν ἀτιμίᾳ δόξα, ἡ ἐν ἀσθενείᾳ δύναμις, ἡ ἐν ἀγαμίᾳ καλλιτεκνία, εἴπερ κρείττονα τῶν ἀπὸ* 15 *σαρκὸς ἐρχομένων τὰ κατὰ θεὸν γεννήματα, οἱ τρυφῶντες τὸ μὴ τρυφᾶν, οἱ ταπεινοὶ ὑπὲρ τῶν οὐρανῶν, οἱ μηδὲν ἐν κόσμῳ καὶ ὑπὲρ τὸν κόσμον, οἱ σαρκὸς ἔξω καὶ ἐν σαρκί,* 258 M. *ὧν μερὶς κύριος, οἱ πτωχοὶ διὰ βασιλείαν καὶ διὰ πτωχείαν βασιλεύοντες. οὗτοί με καὶ παρόντες λαμπρὸν ποιοῦσιν, ἡ* 20 *ἐμὴ περιουσία, τὸ ἐμὸν ἐντρύφημα, καὶ ἀπόντες συστέλλουσιν. τίνες δέ εἰσιν οὗτοι; οἳ κόσμον χωρίσαντες ἑαυτοὺς καὶ τῷ θεῷ τὸν βίον καθιερώσαντες καὶ τὴν ἔρημον ἀσπαζόμενοι ζῶσι θεῷ πάντων μᾶλλον τῶν στρεφομένων ἐν σώματι, λέγω δὲ τοὺς καθ' ἡμᾶς Ναζηραίους, οἱ μὲν τὸν*

21—*p.* 349, 8 Gregor. Or. in laudem Athanasii 19. Migne *ib.* 1101 D.

3 *καὶ περιβολὴ* N. — 11 *κράσις* codd. — 15 *ἀρχομένων* N (*ut Gregorii codd. nonnulli*). — 16 *τὸ*] *τῷ* L Greg. — *ὑπὲρ τῶν οὐρανῶν* ABEP *et* Exc. *m. 1 corr. ex ὑπὲρ τὸν οὐρανόν. ὑπὲρ τὸν οὐρανόν* rell. — 19 *με*] *μὲν* CR *et* P *lit. corr.* — *παρῶντες* A *παρόντα* F *μὴ παρόντες* V. — *λαμπρὸς* (*λάμπρος* E) *ποιοῦσιν* CE *λαμπρῶς π.* R *λαμπροποιοῦσιν* A. — 20 *ἄποντες* C *ἀπόντα* F. — 21 *χωρήσαντες* AFP Exc. *et* D *m. 2 corr.* — 23 *τρεφομένων* BP Exc. — 24 *δὴ* R Exc. — *ναζηραίους* ABN Exc. *ναζιραίους* rell. *In* P *ναζιραίους ex ναζηραίους corr. nesc. q. m.*

πάντη μοναδικόν τε καὶ ἄμικτον διαθλοῦντες βίον, ἑαυτοῖς μόνοις προσλαλοῦντες καὶ τῷ θεῷ, οἱ δὲ ἀγάπης μόνον τῇ κοινωνίᾳ στέργοντες ἐρημικοί τε ὁμοῦ καὶ μιγάδες καὶ τοῦτο μόνον κόσμον εἰδότες ὅσον τῇ ἐρημίᾳ γνωρίζουσιν, τοῖς μὲν ἄλλοις τεθνηκότες ἀνθρώποις καὶ πράγμασιν, ὅσα ἐν μέσῳ 5 *περιφθείρεται στροβοῦντά τε καὶ στροβούμενα καὶ παίζοντα ἡμᾶς ταῖς ἀγχιστρόφοις μεταβολαῖς, ἀλλήλοις τε κόσμος ὄντες καὶ τῇ παραθέσει τὴν ἀρετὴν θήγοντες.*

Καὶ ταῦτα μὲν Γρηγόριος. ὁ δὲ θεορρήμων Χρυσόστομος ἐν τῇ κατὰ Ματθαῖον ἑρμηνείᾳ περὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ μο- 10 *ναχῶν φησιν· οὐχ οὕτως ἐστὶ λαμπρὸς ὁ οὐρανὸς τῷ ποικίλῳ τῶν ἄστρων χορῷ, ὡς ἡ ἔρημος Αἰγύπτου τὰς σκηνὰς πάντοθεν ἡμῖν τῶν μοναχῶν δεικνύουσα, οἵτινες τὸ πῦρ τοῦ Χριστοῦ δεξάμενοι πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀθρόον μεθωρμίσαντο καὶ θερμότεροι τῶν ἄλλων ὄντες πρὸς εὐσέβειαν τὰς* 15 *ἀσωμάτους δυνάμεις τῇ τῆς φιλοσοφίας ἀπαθείᾳ μιμοῦνται. καὶ εἴ τις ἐν τῇ χώρᾳ γέγονεν, οἶδεν ὃ λέγω, εἰ δέ τις οὐκ ἐπέβη τῶν ἁγίων σκηνῶν ἐκείνων, ἐννοείτω τὸν μέχρι νῦν ἐν τοῖς ἁπάντων στόμασιν ᾀδόμενον, ὃν μετὰ τοὺς ἀποστόλους ἡ Αἴγυπτος ἤνεγκεν, τὸν μακάριον καὶ μέγαν Ἀντώ-* 20 *νιον, καὶ οἵων ὄψεων θείων ἠξιώθη καὶ βίον θεοπρεπῆ τε καὶ ἀγγελικὸν ἐπεδείξατο. καὶ τοῦτο εἴσεταί τις ἀναγνοὺς αὐτοῦ τὸν βίον μετὰ ἀκριβείας, ἐν ᾧ καὶ πολλὴν ὄψεται* 259 M.

9—13 Chrys. in Matth. Hom. 8, 4 *fin.* Migne Tom. 57, 87 *fin.* — 13—*p.* 350, 6 Chrys. *ib.* 5 Migne *ib.* 88 *fin.*

1 *πάντι μοναδικόν* AC *πάντιμον ἄδικόν* FMR *πάντιμον καὶ μοναδικόν* L. — 2 *μόνον*] *νόμῳ* CFL *γρ. νόμον mg.* D *incert. q. m. νόμον ἀγάπης* Gregor. — 14 *ἀθρόοι* RV *ἀθρόως* AL. — *μεθωρμήσαντο* (*μεθορμ.* AM) ABCEFNP. — 17 ὃ] ἃ BF Chrys. — 22 *ἴσεται* AEFLPR *et ut vid.* D *m. 2 corr.*

2 *οἱ δὲ* — 3 *μιγάδες* P *post γνωρίζουσιν inserit cum* Greg. — 4 *ἐν τῇ ἐρημίᾳ* P Greg. — 9 *καὶ ταῦτα μὲν Γρηγόριος om.* P, *qui pergit: ἀμέλει γοῦν καὶ ὁ θεορ.* — 10 *ἐν τῇ κατὰ Μ. ἑρμηνείᾳ om.* P. — 11 *ὁ om.* P.

τὴν προφητείαν. καὶ γὰρ περὶ τῶν τὰ Ἀρείου νοσούντων προανεφώνησέ τε καὶ προεῖπε τὴν ἐξ ἐκείνου μέλλουσαν γίνεσθαι βλάβην, τοῦ θεοῦ δείξαντος αὐτῷ καὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὰ μέλλοντα προυπογράψαντος πάντα. ὅπερ μά-
5 λιστα μετὰ τῶν ἄλλων τῆς ἀληθείας ἐστὶν ἀπόδειξις τὸ μηδένα τῶν αἱρετικῶν ἄνδρα τοιοῦτον ἔχειν.

Διὸ δὴ καὶ θαυμάζω σφόδρα καὶ λίαν ἐπαινῶ τοὺς τὰς ἐρήμους κατειληφότας μοναχοὺς τῶν τε ἄλλων ἀρετῶν ἕνεκα καὶ τὴν μεταβολὴν τῆς ἐσθῆτος. βούλει γάρ σοι δείξω
10 τοὺς ὄντως ἐστολισμένους καὶ τὸ ἔνδυμα τοῦ γάμου ἔχοντας; ἴδε μοι τοὺς ἁγίους τούτους περιβεβλημένους τὰ τρύχινα ἱμάτια καὶ τὰς ἐρήμους οἰκοῦντας. οὗτοι γάρ εἰσιν ἀληθῶς οἱ τὰ ἐνδύματα τῶν γάμων ἔχοντες ἐκείνων καὶ ὡς ἐν οὐρανῷ ἐν γῇ διατρίβοντες. οὐδὲν γὰρ αὐτῶν τὰ
15 καταγώγια χεῖρον τῶν οὐρανῶν διάκειται. καὶ γὰρ ἄγγελοι κατάγονται πρὸς αὐτοὺς καὶ ὁ τῶν ἀγγέλων δεσπότης. εἰ γὰρ πρὸς τὸν Ἀβραὰμ ἦλθον ἄνδρα γυναῖκα ἔχοντα καὶ παιδία τρέφοντα, ἐπειδὴ φιλόξενον εἶδον, ὅταν πολλῷ πλείονα εὕρωσιν ἀρετὴν καὶ ἄνθρωπον σώματος καταφρο-
20 νοῦντα καὶ ἐν σαρκὶ σαρκὸς ὑπερορῶντα, πολλῷ μᾶλλον ἐνταῦθα διατρίβουσι καὶ χορεύουσι τὴν αὐτοῖς πρέπουσαν χορείαν. καὶ γὰρ τράπεζα παρ' ἐκείνοις πάσης πλεονεξίας καθαρὰ καὶ φιλοσοφίας μεστή· οὐχ αἱμάτων χείμαρροι παρ' αὐτοῖς οὐδὲ κρεῶν κατακοπαὶ οὐδὲ καρυκεῖαι καὶ κνῖσαι

7—14 Chrys. in Matth. Hom. 69 (70), 3 Migne Tom. 58, 651. — 14—*p.* 351, 6 *ib.* 653 *init.*

1 καὶ γὰρ καὶ περὶ AV. — 2 εἶπε BRV Chr. — 3 καὶ *om.* FL. — 4 προυπογράψαντος — 5 ἄλλων τῆς *om.* BCEFLR. — 10 ὄντας CFMR (οὕτως Chr.). — 11 τρύχινα PV τρίχινα rell. — 13 τοῦ γάμου — ἐκείνου CFVR. — 14 οὐδὲ N *et ut vid.* E. — 15 χεῖρον *m. 1 ex* χείρων P χείρω L. — διάκεινται BR. — 17 ἄνδρα *om.* N. — 18 τρέφοντα ABP Chr. διατρέφοντα rell. — 24 ἀποκοπαὶ B κοπαὶ A. — κνίσαι CDFLPV κνῆσαι A κνῆσσαι B κνίσσεις R.

15 οὐρανῶν] ἀνθρώπων P.

ἀηδεῖς, οὐδὲ καπνὸς ἀτερπὴς καὶ δρόμοι καὶ θόρυβοι καὶ ταραχαὶ καὶ κραυγαὶ ἐπαχθεῖς, ἀλλ' ἄρτος καὶ ὕδωρ, τὸ μὲν ἐκ πηγῆς καθαρᾶς, τὸ δὲ ἀπὸ δικαίων πόνων. εἰ δέ που καὶ φιλοτιμότερον ἑστιᾶσθαι βουληθεῖεν, ἀκρόδρυα ἡ φιλοτιμία γίνεται, καὶ μείζων ἐνταῦθα ἡ ἡδονὴ ἢ ἐν ταῖς βα- 5
σιλικαῖς τραπέζαις. ταύτην καὶ ἄγγελοι τὴν τράπεζαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ θεωροῦντες κατατέρπονται καὶ ἥδονται. εἰ γὰρ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι χαίρουσιν, ἐπὶ δικαίοις τοσούτοις μιμουμένοις αὐτοὺς τί οὐκ ἐργάσονται; καὶ ἡμεῖς μὲν τῶν θηρίων χείρους ἐσμὲν καὶ τῶν ἀλόγων, ἐκεῖνοι δὲ τῶν 10
ἀγγέλων ἴσοι, ξένοι καὶ παρεπίδημοι τῶν ἐνταῦθα ὄντες. καὶ πάντα αὐτοῖς ἐνήλλακται πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἔνδυμα καὶ τροφὴ καὶ οἴκημα καὶ ὑπόδημα καὶ ὁμιλία, καὶ εἴ τις ἐκείνων ἤκουσε διαλεγομένων καὶ ἡμῶν, τότε ἂν ἔγνω καλῶς, 260 M.
πῶς οἱ μὲν οὐρανοπολῖται, ἡμεῖς δὲ οὐδὲ τῆς γῆς ἄξιοι. ἴδω- 15
μεν δὲ καὶ τὰς ἐκ τῆς τρυφῆς ἡμῶν ἐπιθυμίας, τὰς ἐκ τῶν ὀψοποιῶν, τῶν μαγείρων, τῶν τραπεζοποιῶν, τῶν πλακουντοποιῶν καὶ τὴν περὶ τῶν τοιούτων ἅμιλλαν καὶ ὑπὲρ ποιότητος καὶ ὑπὲρ τάξεως καὶ ὑπὲρ πλήθους· ὅπερ οὐδὲν τοιοῦτον παρὰ τοῖς ἀγγέλοις ἐκείνοις. οὐ γὰρ εἰς πλησμο- 20
νὴν καὶ τρυφήν, ἀλλ' εἰς χρείαν αὐτοῖς ἡ τροφὴ καὶ μέτρῳ καὶ καιρῷ κανονισμένη. μονοσιτία γὰρ παρ' αὐτοῖς ἐστι πάντοτε, καὶ ἄριστος οὐδὲ ὅ τί ποτέ ἐστιν ἴσασιν, ἀλλὰ

6—9 Chrys. *ib. cp.* 4 *init.* Migne 653 *med.* — 9—15 *ib.* 654 *post init.* — 15—21 *Exc. e* Chrys. *ib.* Hom. 70 (71), 4 Migne Tom. 58, 659 *fin.*

5 *μείζων* MR *μεῖζον rell.* — 11 *ἶσοι* B. — 14 *τότε ἀνέγνω* CM. — 17 *τῶν μαγείρων — τῶν πλακουντοποιῶν om.* P *τῶν μαγείρων τῶν τραπεζοποιῶν om.* L *τῶν τραπεζοποιῶν om.* N. — 18 *τὴν περὶ τούτων ἅμιλλαν* BCF Chrys. — 22 *κεκανονισμένη* F *et* D *m. 2.* — *μονοσιτεία* BCFM. — *ἐστὶ παρ' αὐτοῖς* BM. — 23 *οὐδ' ὅτι ποτέ* F *οὐδὲ τί ποτε* N *οὐδέ ποτέ τι* R.

5 ἢ] *ἡ* P. — 22 *ἀεὶ παρ' αὐτοῖς ἐστι καὶ ἄρ.* P.

δεῖπνος, γινώσκοντες ὅτι πένθους ὁ παρὼν βίος καὶ νηστείας καὶ ἀγῶνος, πληροῦντες ἐν τούτῳ καὶ τὸ πρὸς τὸν προφήτην Ἰεζεκιὴλ εἰρημένον ὑπὸ θεοῦ· υἱὲ ἀνθρώπου, τὸν ἄρτον σου μετ' ὀδύνης φάγῃ καὶ τὸ ὕδωρ σου μετὰ βασάνου καὶ θλίψεως πίῃ. καί· τὸ βρῶμά σου ἐν σταθμῷ φάγεσαι ἀπὸ καιροῦ ἕως καιροῦ τῆς ἡμέρας καὶ τὸ πόμα σου μέτρῳ πίεσαι ἀπὸ καιροῦ ἕως καιροῦ τῆς ἡμέρας. ἀνάρρηξον οὖν τῷ λόγῳ τὴν γαστέρα τῶν ἐκεῖνα τὰ πολλὰ καὶ ποικίλα σιτουμένων καὶ ὄψει τὸν πολὺν φορυτὸν καὶ τὸν ἀκάθαρτον ὀχετὸν καὶ τὸν κεκονιαμένον καὶ σαπρὸν τάφον. τὰ δὲ μετὰ ταῦτα αἰσχύνομαι καὶ εἰπεῖν, τὰς ἀηδεῖς καὶ δυσώδεις ἐρυγάς, τοὺς ἐμέτους, τὴν ζάλην, τὴν σκότωσιν τῆς ψυχῆς καὶ τὸ βάρος τοῦ σώματος, τὰς κάτωθέν τε καὶ ἄνωθεν ἐκκρίσεις καὶ τοὺς ἐπὶ τούτων σφοδροτέρους τῶν ἀφροδισίων ἔρωτας. κἀκείνη μὲν ἡ τράπεζα εἰς οὐρανοὺς τοὺς ἀγγέλους ἐκείνους παραπέμπει, αὕτη δὲ εἰς γέενναν πυρὸς ἕλκει τοὺς κοιλιοδούλους ὥσπερ καὶ τὸν πλούσιον ἐκεῖνον· καὶ τὴν μὲν ὕπνος θανάτῳ προσεοικὼς διαδέχεται, τὴν δὲ νῆψις καὶ ἀγρυπνία, καὶ τὴν μὲν κόλασις, τὴν δὲ οὐρανῶν βασιλεία. μετὰ γὰρ τὴν ἅπαξ ἑστίασιν καὶ τὴν εὐχαριστίαν πολλῆς ἐμπλησθέντες κατανύξεως καὶ θερμῶν

---

3 Ez. 12, 18. — 5 Ez. 4, 10; 11. — 7—17 *Exc. e* Chrys. in Matth. Hom. 70 (71), 4 Migne 660 *med.* — 18—20 Chrys. *ib.* 662.

3 ὑπὸ τοῦ θεοῦ DR παρὰ θεοῦ M. — 4 φάγῃ AFP φαγῇ BDELV φαγεῖ CM φάγε R. — 5 πίῃ DFP πιῇ ABEV *et* L *m. 2* πίει M πιεῖ CL πίε R. — 6 καὶ τὸ πόμα — 7 ἡμέρας *om.* BMR. — 7 μέτρῳ] μετ' ἐντροπῆς V Mosq. — καὶ ἕως ACE. — 9 ὄψῃ ACEMP *et ut vid.* E *m. 2 corr.* — φορητὸν BCD φοριτὸν M φόρτον F (τὸν πολυφόρητον R). — καὶ τὸν ἀκαθ. ὀχ. καὶ τὸν *om.* CF. — τὸν *ante* ἀκάθαρτον *om.* N. — 11 καὶ *ante* εἰπεῖν *om.* ABN. — 12 ἐμέτους ELNV ἐμετούς ABCFP. Recc. *eandem varietatem exhibent.* — 14 ἐκρίσεις BDR. — σφοδροτέρους *om.* N. — 20 βασιλείαν CF *item* AE *sed* ν *eras.*

6 καὶ ἕως P. — 17 πυρὸς *om.* P Chr.

δακρύων οὕτω πρὸς ὕπνον βαδίζουσιν, τοσοῦτον αὐτοῦ μεταλαγχάνοντες ὅσον μικρὸν ἀναπαύσασθαι, καὶ πάλιν τὰς νύκτας ἡμέρας ποιοῦσιν ἐν εὐχαριστίαις καὶ ψαλμῳδίαις ἀεὶ διάγοντες. ἄπελθε τοίνυν πρὸς τοὺς ἁγίους τούτους καὶ μάθε τι παρ' αὐτῶν χρήσιμον καὶ φωτίσθητι. λύχνοι γάρ 5 *εἰσιν ὄντως καὶ φωστῆρες λόγον ζωῆς ἔχοντες καὶ πανταχοῦ* 261 M. *τῆς οἰκουμένης ὄντες καὶ πᾶσαν τὴν γῆν καταλάμποντες. οὐκοῦν βάδιζε συνεχῶς πρὸς αὐτούς, ἵνα τὰς ἔν σοι κηλῖδας ἐκκαθάρας ταῖς ἐκείνων εὐχαῖς καὶ παραινέσεσιν ἄριστον ἐπιδείξῃ τοῦ λοιποῦ βίον καὶ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἐπιτύχοις.* 10

Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ Θεοδώρητος οὕτως ἔφη· τὴν γὰρ δὴ τῶν ἀγγέλων ἐκμιμοῦνται προδήλως πολιτείαν ὅσοι τῶν ἀνθρώπων τὴν τοῦ θεοῦ θεραπείαν ἠσπάσαντο, οἵτινες ἔφυγον μὲν τὴν τοῦ σώματος ἀνάπαυσιν καὶ τὴν ἔννομον κοινωνίαν ὡς τῶν θείων ἀφέλκουσαν καὶ τῶν ἐπουρανίων 15 *ἀοράτων τρυφημάτων, κατέλιπον δὲ καὶ πατρίδα καὶ γένος ἅμα καὶ πλοῦτον, ἵνα πᾶσαν εἰς τὰ θεῖα μεταθῶσι τὴν μέριμναν καὶ μηδεὶς τὸν νοῦν ἐπέχῃ δεσμὸς εἰς οὐρανὸν ἀναπτῆναι. τούτων πλήρεις καὶ πόλεις καὶ κῶμαι καὶ αἱ*

4—10 Chrys. in Matth. Hom. 72 (73), 4 Migne Tom. 58, 672 *fin.* — 11—*p.* 354, 1 Theodoret. Graec. aff. cur. III Migne Tom. 83, 892 C.

8 *πρὸς αὐτοὺς συνεχῶς* BFL. — 9 *ἐκκαθάραντες ἐκείνων* BCEFR. — 10 *τοῦ λοιποῦ τὸν βίον* AB *τὸ λοιπὸν τοῦ βίου* V. — *ἐπιτύχοις* AFLPV *ἐπιτύχῃς* BCNR Chrys. *lect. cod.* E *incerta.* — 12 *προδήλως ἐκμιμοῦνται πολιτείαν* L Exc. *ἐκμ. πολιτείαν προδήλως* N *ἐκμιμ. ἐν σαρκὶ πολιτείαν* B. — 16 *κατέλειπον* MP. — 18 *ἐπέχει* AFNR *ἐπιδέχῃ* B. — *εἰς τὸν οὐρανὸν* N *εἰς οὐρανοὺς* C. — 19 *καὶ κῶμαι καὶ πόλεις* AM *καὶ κῶμαι καὶ χῶραι* B *καὶ πόλεις om.* F. — *αἱ om.* R Exc. Theod.

3 *ἐν om.* P. — 4 *Post διάγοντες* P *alia inserit sacrae scripturae verba.* — 7 *Post καταλάμποντες* P *add.: καὶ καθάπερ τείχη ταῖς πόλεσιν ἐξ αὐτῶν πολλοὶ παρακάθηνται. Similia* Chrys. — 14 *τῶν σωμάτων* P Theod. — 19 *Post ἀναπτῆναι* P *cum* Theod. *add.: καὶ τὸ νοητὸν καὶ ἄρρητον τοῦ θεοῦ κατοπτεῦσαι γλιχόμενοι κάλλος.*

τῶν ὀρῶν ἀκρώρειαι καὶ φάραγγες. ἀφ' οὗ γὰρ ὁ Χριστὸς τὴν παρθενίαν ἐτίμησεν ὑπὸ παρθένου τεχθεὶς τοὺς τῆς παρθενίας λειμῶνας ἡ φύσις ἐβλάστησε καὶ τὰ εὐώδη τῶν μοναχῶν ἄνθη καὶ ἀμάραντα προσφέρει τῷ ποιητῇ καὶ δεσ-
5 *πότῃ. καὶ γὰρ πανταχοῦ μοναστήρια γεγόνασιν, οὐ παρ' ἡμῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν Συρίᾳ πάσῃ καὶ ἐν Παλαιστίνῃ καὶ ἐν Κιλικίᾳ καὶ ἐν Μεσοποταμίᾳ, ἐν Αἰγύπτῳ δέ φασι καὶ ἀνὰ πέντε χιλιάδας ἀνδρῶν ἔχειν ἔνια φροντιστήρια μεταξὺ τὸν θεὸν ὑμνούντων ἐν προσευχαῖς καὶ ψαλμῳδίαις*
10 *ἀγρυπνοῦντες καὶ μετὰ σκληραγωγίας πολλῆς ζῶντες καὶ τὴν ὄντως Χριστοῦ φιλοσοφίαν εἰς ἄκρον ἐπιδεικνύμενοι. καὶ οἱ μὲν κατὰ συμμορίαν, ὡς ἔφην, οἰκοῦντες δημιουργοῦσιν ἐν ταῖς ψυχαῖς τὰ τῆς φιλοσοφίας ἀγάλματα, οἱ δὲ καὶ δύο ἢ τρεῖς διάγοντες, οἱ δὲ καὶ μόνοι καθειργμένοι*
15 *καὶ ἡσυχάζοντες καὶ τὼ ὀφθαλμὼ τῷ κάλλει τῶν ὁρωμένων ἐπιτέρπεσθαι κωλύοντες σχολὴν τῷ νῷ παρέχουσιν ἐπεντρυφᾶν τῇ θεωρίᾳ τῶν νοητῶν μετὰ φρονήσεως καὶ γνώσεως. μέγιστον μὲν γὰρ ἀληθῶς καὶ παμμέγεθες ἀγαθὸν τῶν θείων ἡ γνῶσις, οὐκ ἀπόχρη δὲ τέλειον ἀποφῆναι τὸν ταύ-*
20 *της ἠξιωμένον. δεῖ γάρ που τὴν ἀγαθὴν πρᾶξιν συναφθῆ-*
262 M. *ναι τῇ γνώσει. ὅπερ γάρ ἐστι δένδρῳ ῥίζα καὶ ὀφθαλμὸς*

1—5 Theodoret. Relig. hist. *cp.* 30 Migne Tom. 82, 1493 D. — 5—9 Theodoret. *ib.* 1496 A. — 12—17 Theodoret. graec. aff. cur. *l. l.* 892 D. — 18—*p.* 355, 7 Theodoret. *ib.* XII Migne 1124 B.

1 *ὀρῶν* CMP *ὀρέων* DF. — *ἀκρόριαι* EMP *et* E *m. 2 corr.* *ἀκρορείαι* F. — 2 *ὑπὸ*] *ἐκ* FV. — 6 *ἐν ante Παλαιστίνῃ om.* BF. — 8 *μοναστήρια* B Exc. — 10 *καὶ utrumque om.* N. — 14 *ἢ καὶ τρεῖς* LRV. — *καθειρμένοι* AC. — 15 *τὼ ὀφθαλμὼ* D *m. corr.* *τῶ ὀφθαλμῶ* ACELNPV *τῷ ὀφθαλμῷ* R *τὸν ὀφθαλμὸν* BF Exc. — 18 *μὲν om.* B Exc. — 21 *δένδρων* B *δένδρον* L.

7 *ἐν τῇ μεσοποταμία* P (*ἐν τῇ μέσῃ τῶν ποταμῶν* Theod.). — 9 *ἐν ψαλμοῖς καὶ προσευχαῖς ἀγρυπνοῦντες* P. — 21 *ἐστ' om.* P.

σώματι, τοῦτο ταῖς ψυχαῖς τῆς ἀληθείας ἡ γνῶσις, ἐξ ἧς ἡ βεβαία καὶ ὀρθόδοξος γίνεται πίστις. χρὴ τοίνυν οὐ μόνον εἰδέναι τί προσήκει περὶ θεοῦ δοξάζειν, ἀλλά γε καὶ κατὰ τοὺς ἐκείνου καλῶς καὶ ἁπλῶς πολιτεύεσθαι νόμους. δεῖ γὰρ τοὺς τῆς εὐσεβείας ἐραστὰς μὴ μόνον θεολογίαν 5 *καὶ φυσιολογίαν παιδεύεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοὺς τῆς πρακτικῆς ἀρετῆς ἐκμανθάνειν ἀκριβῶς νόμους. ὥστε οὖν ἡ γνῶσις δεῖται τῆς πρακτικῆς, ὡς καὶ ἡ πρακτικὴ τῆς γνώσεως. ὅθεν φησὶν ὁ κύριος· ὃς ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. οὐκ εἶπεν·* 10 *ὃς ἂν ποιήσῃ μόνον, ἀλλὰ καί· διδάξῃ· εἰ γὰρ ἤρκει πρὸς τελειότητα τὸ ποιῆσαι μόνον καὶ χωρὶς τοῦ διδάξαι ἢ τὸ διδάξαι μόνον ἄνευ τοῦ ποιῆσαι γενέσθαι μέγαν, οὐκ ἂν ἄμφω συνέζευξε λέγων· ὃς ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ. ἅπερ δὴ κατορθώσας αὐτὸς ἀραρότως κἀν τούτῳ προσφόρως ἡμῖν* 15 *ὑπογραμμὸς καὶ τύπος ἄριστος γενόμενος, ἐμαρτύρησεν ὁ μαθητὴς αὐτοῦ λέγων ἐναργῶς· ὧν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν. ὁ γὰρ δὴ οὕτω ῥυθμίζων καὶ διαμορφῶν τὴν ψυχὴν οὐ μόνον τῶν θείων νόμων τοὺς χαρακτῆρας ἐκμάττει, ἀλλὰ καὶ τοῦ νομοθέτου ζῶσά τις εἰκὼν ὄντως* 20 *καὶ λογικὴ γίνεται. κἀντεῦθέν φησιν ὁ μὲν ἀπόστολος· γίνεσθε μιμηταὶ τοῦ θεοῦ· ὁ δὲ κύριος· γίνεσθε μιμηταὶ τοῦ*

7—8 Theodoret. *ib.* XII Migne 1128 C. — 9 Matth. 5, 19. — 17 Act. 1, 1. — 18—*p.* 356, 1 Theodoret. *ib.* 1124 D. — 21 Eph. 5, 1. — 22 Matth. 5, 45.

1 *σώματος* ACELV. — *ἐξ ἧς καὶ ἡ* N. — 3 *προσήκει om.* N. — 5 *εὐσεβείας* — *p.* 356, 18 *γινομένων desunt in* E *uno folio interciso.* — 9 *ποιήσει* ACFMP *item v.* 11. — *διδάξει* ACF *item v.* 11. — 12 *καὶ om.* FN Exc. — 13 *μέγα* codd. *praeter* FPV *μέγα seq. lit. unius litt.* Exc. — 14 *ποιήσει* ACFM. — *διδάξει* CF. — 17 *ἐναργῶς om.* LR Exc. — 21 *φησιν om.* AF *sed* F *post θεοῦ inserit.* — *μὲν*] *μέγας* C *om.* V Exc. — *γίνεσθαι* ACFMP Exc. — 22 *γίνεσθαι* ACM Exc.

3 *περὶ τοῦ θεοῦ* P (*περὶ τοῦ θείου* Theod.). — 4 *ἀπλανῶς* P. — 17 *φάσκων* P. — 20 *ἐκμάττειν* P.

πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καί· ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλέον τῶν Φαρισαίων καὶ γραμματέων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. εἰκότως οὖν ὁ Πλάτων ὑπεμφαίνων τῶν τελείων τὸ σπάνιον
5 *ἔφασκεν· οὔ μοι δοκεῖ δυνατὸν ἀνθρώποις μακαρίοις τε καὶ εὐδαίμοσι γενέσθαι πλὴν ὀλίγων. μέχρι περ ἂν ζῶμεν τοῦτο διορίζομαι. ναρθηκοφόροι μὲν γὰρ πολλοί, φιλόσοφοι δὲ σπάνιοι καὶ ὀλίγοι. καλὴ δὲ πίστις καὶ πρᾶξις τελευτήσαντα*
263 M. *τυχεῖν ἁπάντων. ὅθεν ἐπήγαγεν ἄνδρα ἁπλοῦν καὶ γενναῖον*
10 *κατ' Αἰσχύλον οὐ δοκεῖν ἀλλ' εἶναι ἀγαθὸν ἐθέλοντα. ἀφαιρετέον δὲ τὸ δοκεῖν. εἰ γὰρ δόξει δίκαιος εἶναι ἔσται αὐτῷ τιμαὶ καὶ δωρεαὶ δοκοῦντι τοιούτῳ εἶναι. ἄδηλον οὖν εἴτε τοῦ δικαίου εἴτε τῶν δωρεῶν καὶ τιμῶν εἵνεκα τοιοῦτος εἴη. γυμνητέος δὴ πάντων πλὴν δικαιοσύνης καὶ ποιητέος*
15 *ἐναντίως διακείμενος τῷ προτέρῳ. μηδὲν γὰρ ἔχων δόξαν ἐχέτω μεγίστης ἀδικίας, ἵνα βεβασανισμένος ᾖ εἰς δικαιοσύνην τῷ μὴ τίθεσθαι ὑπὸ κακοδοξίας ἢ φιλοδοξίας καὶ ὑπ' αὐτῆς γινομένων, ἀλλ' ἔστω ἀμετάστατος μέχρι θανάτου δο-*

---

1 Matth. 5, 20. — 4—8 Theodoret. *ib.* XII Migne 1133 C *ordine inverso.* — 5 Platon Epinomis 973 C. — 7 Platon Phaedon 69 C. — 9—*p.* 357, 1 Theodoret. *ib.* 1132 C. — 9 Platon Rep. II, 361 B. — 10 Aeschyl. Sept. 592.

1 *καὶ· ἐὰν* — 3 *οὐρανῶν om.* L Exc. — 2 *πλέον* AP *πλεῖον* rell. Matth. — *φαρισαίων καὶ γραμματέων* CPRV *γραμματέων καὶ φαρισαίων* ABFN Matth. — 6 *γίνεσθαι* R Exc. — 7 *διορίζομεν* PR. — 8 *τελευτήσαντος* CFRV. — 11 *δόξῃ* BMP. — *ἔσονται* FP Theod. *ἔστω* C *ἔσται etiam* Exc. — 13 *ἕνεκα* B Exc. Theod. — 14 *εἴη* P *εἶναι* (*εἴναι* C) rell. *ἐστιν* Exc. — *γυμνητέως* ABCM *γυμνωτέος* V Theod. — *πλὴν τοῦ δικαίου* N. — *ποιητέως* BCM. — 15 *ἐναντίος* RV *ἐναντίσωι* P. — 17 *τῷ*] *τὸ* BR. — *μὴ μετατίθεσθαι* V *μὴ ἡττῆσθαι* Exc. — *ἢ φιλοδοξίας om.* BM Theod. — *καὶ τῶν ὑπ'* FNV Exc. Theod. — 18 *ἄχρι* L Exc.

1 *Post οὐρανοῖς* P Theod. *add.*: *καὶ γίνεσθαι τέλειοι καθὼς ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος* (Matth. 5, 48). — 4 *ὑπεμφαίνων εὖ μάλα τῶν* P. — *τὸ σπάνιον, ὀλίγοι γὰρ οἱ σωζόμενοι πάντως, ἔφασκεν* P.

κῶν ἄδικος εἶναι διὰ βίου. καὶ δὴ καὶ Σωκράτης ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ πρὸς αὐτὸν οὕτως ἔφη· πότερον τῇ τῶν πολλῶν δόξῃ δεῖ ἡμᾶς πείθεσθαι καὶ φοβεῖσθαι ταύτην, ἢ τῇ τοῦ ἑνός, εἴ τίς ἐστιν ἐπαΐων, ὃν δεῖ καὶ φοβεῖσθαι καὶ αἰσχύνεσθαι μᾶλλον ἢ ξύμπαντας τοὺς ἄλλους; ᾧ εἰ μὴ 5 ἀκολουθήσομεν, δεινῶς λωβησόμεθα. οὐκ ἄρα γε, ὦ βέλτιστε, φροντιστέον ἡμῖν τί ἐροῦσιν ἡμᾶς οἱ πολλοί, ἀλλὰ τί τὸ ἐπαΐον τῷ δικαίῳ καὶ ἀδίκῳ, ἥτις ἐστὶν ἡ ἀλήθεια. ταῦτα δὲ ταῦτα φανερῶς ἐοίκασι τοῖς ἡμετέροις μᾶλλον ἱεροῖς καὶ ἀποστολικοῖς λόγοις, ἐν οἷς φησιν ὁ χριστοφόρος· 10 διὰ τῶν ὅπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν, διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας καὶ εὐφημίας, ὡς πλάνοι καὶ ἀληθεῖς, ὡς ἀγνοούμενοι καὶ ἐπιγινωσκόμενοι, ὡς ἀποθνήσκοντες καὶ ἰδοὺ ζῶμεν, ὡς παιδευόμενοι καὶ μὴ θανατούμενοι, ὡς λυπούμενοι ἀεὶ δὲ χαίροντες, ὡς πτωχοὶ 15 πολλοὺς δὲ πλουτίζοντες, ὡς μηδὲν ἔχοντες καὶ πάντα κατέχοντες. τοιαύτην μὲν οὖν περὶ δικαιοσύνης καὶ θεαρέστου πολιτείας πάνυ Σωκράτης καὶ Πλάτων διδασκαλίαν ἐποιήσαντο θαυμαστὴν ὄντως καὶ ἀξιέπαινον ἀληθῶς τῇ λογικῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων συμβαίνουσαν. τὰ γὰρ ἠθικὰ μαθή- 20 ματα πάντας ἀνθρώπους ἡ φύσις ἐπαίδευσεν. διαπλάσας γάρτοι τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος ὁ θεὸς ἐντέθεικε τῇ 264 M. φύσει τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν ἐναντίων τὴν διάγνωσιν ὁ καὶ

1—8 Theodoret. *ib.* II Migne 837 B. — 2 Platon Criton *p.* 47 C. — 11 II. Cor. 6, 7 *sqq.* — 17—*p.* 358, 22 Theodoret. *ib.* XII Migne 1136 C. — 23 Psalm. 93 (94), 10.

4 ἥτις BL ἤ τίς R. — 5 σύμπαντας CV. — 6 ἀκολουθήσωμεν ACEFLNR Exc. — λωβησώμεθα ACEN λωβηθησόμεθα L. ἆρά γε DFLP. — 7 ὑμᾶς V ἡμῖν C. — 8 ἡ *om.* LR. — 9 ταῦτα δὲ πάντα AB. — 19 καὶ τῇ BL. — 22 τοι *om.* BF Exc. — τῶν *om.* CELRV. — 22 ἐντέθηκε ACELPR Exc.

3 καὶ *om.* P. — 10 ὁ χριστοφόρος] ὁ θεορήτωρ παῦλος P. — 17 *Post* κατέχοντες P *add.* Gal. 1, 10 I. Thess. 2, 4—6 I. Cor. 2, 14; 15. — 19 ὄντως] σφόδρα P. — 23 τὴν τῶν ἀγ. καὶ τῶν ἐναντ. διάγνωσιν P.

παιδεύων ἔθνη καὶ διδάσκων ἄνθρωπον γνῶσιν. διόπερ οὐ μόνον Σωκράτης καὶ Πλάτων καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν Ἑλλήνων τὸν ἄδικον ἐβδελύξαντο βίον, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τῶν βαρβάρων. καὶ γὰρ τοὺς Ὑπερβορραίους οἰκεῖν μὲν ὑπὲρ τὰ
5 *Ῥίπαια ὄρη φασίν, ἀσκεῖν δὲ δικαιοσύνην μὴ κρεοφαγοῦντας ἀλλ' ἀκροδρύοις καὶ ὕδασι χρωμένους· καὶ τοὺς Βραχμάνας ἐν ταῖς ὕλαις διάγειν φύλλοις τὸ σῶμα καλύπτοντας καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον ἀσκοῦντας. καὶ Ἀνάχαρσιν δὲ τὸν Σκύθην φιλόσοφον γεγενῆσθαι λέγουσιν, καὶ οὕτως αὐτὸν*
10 *ὁ τῆς φιλοσοφίας ἔρως ἐπύρωσεν, ὡς ὀνομαστότατον διὰ πολλὴν ἄσκησιν καὶ σωφροσύνην γενέσθαι. οὐ γὰρ μόνον ἐγρηγορῶν πρὸς τὰ τῆς ψυχῆς ἠγωνίζετο πάθη σιωπῶν καὶ ἡσυχάζων, ἀλλὰ καὶ καθεύδων τὰ τῆς ἐγκρατείας καὶ σωφροσύνης ἐδήλου σημεῖα. εἰώθει γὰρ τῇ μὲν λαιᾷ χειρὶ τὰ*
15 *αἰδοῖα κατέχειν, τῇ δεξιᾷ δὲ τὰ χείλη συνέχειν ὑπεμφαίνων ὡς πολλῷ μεῖζόν ἐστιν ἡ ἀγωνία τῆς γλώττης καὶ πλεῖον ἐπικουρίας εἰς ἀσφάλειαν δεῖται. καὶ τὸν Χειρώνιον δὲ κένταυρον ἱστοροῦσιν Ἕλληνες δικαιοσύνης καὶ ἁγνείας γενέσθαι διδάσκαλον, ὡς καὶ Ὅμηρος μαρτυρεῖ τοῦτον δικαιό-*
20 *τατον πεφηνέναι κενταύρων διὰ πολλὴν δήπουθεν καρτερίαν καὶ ἐγκράτειαν καὶ σώματος δουλαγωγίαν καὶ σύμμετρον*

---

19 Homer. Il. XI, 831.

4 *ὑπερβοραίους* FMV *et* A *m. 1 corr.* *ὑπερβορέους* B *et* recc. quidam, alii *ὑπερβορρέους*. — 5 *ῥίπεα* B *ῥίπια* A *ῥίππια* R. — 6 *ὕδασι* AP *ὕδατι* rell. — *βραχμᾶνας* C *βραχμάνους* Exc. — 14 *εἴωθε* BF. — 16 *μείζων* CM. — *πλείονος* BM *πλειόνως* F. — 17 *χειρόνιον* CDEM *χειρόνειον* L *χερῶνιον* P *χείρωνα* recc. quidam *χείρονα* F recc. alii. — 20 *κένταυρον* F *πάντων κενταύρων* N *om.* L.

1 *Post γνῶσιν* P *add.*: *ἐνῷ οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι* (Col. 2, 3). — 5 *μὴ κρεοφαγ.* ἢ *οἰνοποτοῦντας* P. — 11 *γενέσθαι καὶ παρὰ πᾶσιν ἀοίδιμον* P Theod. — 14 *εἰώθει μὲν γὰρ τῇ λαιακατέχειν τὰ αἰδοῖα πλάτει τῇ χειρὶ* P. — 16 *πλεῖον*] *μείζονος* P Theod. — 18 *γεγενεῖσθαι* P. — 21 *ἐγκράτειάν τε καὶ* P.

ἐπιμέλειαν. ὅθεν δὴ Πλάτων αὖθις ἐναργῶς ἐκδιδάσκων φησίν· ἐπιμελεῖσθαι σώματος δεῖ ψυχῆς εἵνεκα ἁρμονίας, δι' οὗ βιοῦν τε ἔστι καὶ ὀρθῶς βιοῦν καταγγέλλειν ⟨τε⟩ τῆς ἀληθείας τὸ κήρυγμα. τοῦτο καὶ ὁ θεῖος ἔφη Παῦλος· ὑπωπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ, τοῦτ' ἔστι πρὸς 5 *ἄσκησιν καὶ σύστασιν αὐτὸ μετ' ἐπιστήμης καὶ φρονήσεως γυμνάζω καὶ πρὸς τὴν τῶν κρειττόνων συνεργίαν οὐ πρὸς ἀσέλγειαν προνοοῦμαι. ταύτῃ τοι καὶ παραινεῖ φάσκων· ἐνδύσασθε τὸν κύριον Ἰησοῦν καὶ τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖσθε εἰς ἐπιθυμίας, οὐ τὴν σύμμετρον καὶ ἀναγκαίαν* 10 *ἐπιμέλειαν πρὸς σύστασιν ἀπαγορεύσας, ἀλλὰ τὴν ἀκολασίας* 265 M. *μητέρα γαστριμαργίαν· ἐπήγαγε γάρ· εἰς ἐπιθυμίας, δηλαδὴ βλαβερὰς καὶ ἀνοήτους. οὐ γὰρ τοσαύτην αὐτῷ προσφέρειν δεῖ θεραπείαν, ὡς κατασκιρτᾶν τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἵνα συνεργῇ καὶ καθυπουργῇ τοῖς ἐκείνοις ἀρίστοις ἐπιτηδεύμασιν. συμ-* 15 *πεφώνηκε τοίνυν κἀν τούτοις ὁ Πλάτων εὖ μάλα τοῖς ἡμετέροις τὴν ἀναγκαίαν καὶ δέουσαν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι παρεγγυήσας τοῦ σώματος, ὑπέδειξέ τε πάλιν καὶ διεσάφησε καὶ ὅπως ἄρχεται καὶ αὔξεται τῆς φαύλης ἐπιθυμίας καὶ*

1—4 Theodoret. *ib.* XII Migne 1140 A (*cf.* V Migne 928 C) Platon Rep. IX 591 D. — 5 I. Cor. 9, 27. — 8—*p.* 360, 5 Theod. *ib.* XII Migne 1140 B. — 8 Rom. 13, 14.

1 *ἐναργῶς ἐκδιδ. φησὶν om.* B. — *ἐναργῶς αὖθις* N. — 2 *εἵνεκαι* P *ἕνεκα* N *ἕνεκα καὶ* B. — 3 *τέ ἐστι* ABNV. — *καταγγέλλειν* (-*έλειν* P recc. quidam) CDEFLP *et* recc. plerique *καταγγέλλει* AM *καταγγέλοι* recc. nonnulli *καταγγέλλων τε* B *καταγγέλλοντος* V *καταγγέλλοντας* Theod. — 5 *ὑποπιάζω* codd. *praeter* V. — 7 *συνεργεῖαν* DR *συνέργειαν* ACFM *συνεργίας* P *συνερ* (γ superscr.) B. — 8 *ἐνδύσασθε τ. κ. Ἰησοῦν om.* F Exc. — 10 *ἐπιθυμίαν* AB. — 12 *γάρ om.* BCEF. — 15 *ἐκείνης* BCDE Theod. *om.* M. — 16 *τοίνυν*] *οὖν* N *om.* A. — *τοίνυν κἀν om.* C.

3 *βιοῦντες ἔτι* P. — 9 *κύριον ἡμῶν ἰησοῦν* P. — 10 *ἀναγγέαν* P. — 13 *βλαβερὰς*] *βδελλυρὰς* P. — 14 *ὡς*] *ὥστε* P Theod. — 18 *ἐπέδειξε* P Theod. — *πάλιν καὶ διεσάφησε om.* P Theod.

κακίστης συνηθείας τὸ πάθος φάσκων οὕτως· ἀρχὴ μὲν ἔρωτος ὅρασις, αὔξει δὲ τὸ πάθος ἐλπίς, τρέφει δὲ μνήμη, τηρεῖ δὲ συνήθεια. διὸ καὶ Σωκράτης τὰ βλέμματα καὶ τὰ φιλήματα τῶν εὐμόρφων ὡς χαλεπώτερον σκορπίων καὶ
5 ὄφεων ἰὸν ἐνιέναι πεφυκότα ἀποφεύγειν ἐδίδασκεν. ὅθεν ἰδών τινα φιλήσαντα νέον εὔοπτον οὕτως, ἔφη, ῥᾳδίως ἂν καὶ εἰς μαχαίρας κυβιστήσειε καὶ εἰς πῦρ ἐμπέσοιεν ὁ τοσαύτην δηλονότι πυρὰν ἐν ἑαυτῷ κατατολμήσας ἀνάψαι. Διογένης δὲ θεασάμενος μειράκιον ἀσελγέστερον ἢ κατ' ἄνδρα
10 κεκοσμημένον εἶπεν· εἰ μὲν πρὸς ἄνδρας, ἀτυχεῖς, εἰ δὲ πρὸς γυναῖκας, ἀδικεῖς. θηρῶσι γὰρ διὰ τοῦ καλλωπισμοῦ οἱ μὲν ἄνδρες τὰς γυναῖκας, αἱ δὲ γυναῖκες καὶ οἱ ἀνδρόγυνοι τοὺς ἄνδρας. καὶ μέντοι καὶ Γησίλαος εὐμόρφου ἤρα παιδὸς καὶ βουλόμενος αὐτὸν φιλῆσαι διεκώλυσεν ἑαυ-
15 τὸν φεύγων τὴν βλάβην. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος οὐδὲ ἰδεῖν τὰς Δαρείου θυγατέρας εὐειδεῖς ἄγαν καὶ παρθένους οὔσας ἠνέσχετο παντελῶς αἰσχρὸν νομίσας καὶ λίαν ἄτοπον τὸν ἄνδρας ἑλόντα ὑπὸ γυναικῶν ἡττηθῆναι. οὕτω δὲ καὶ Κῦρος ὁ Περσῶν βασιλεὺς οὐδὲ θεάσασθαι κόρην τινὰ θαυμασίαν
20 ἀφορισθεῖσαν αὐτῷ καὶ ἀμήχανον κάλλος ἔχειν μαρτυρουμένην κατεδέξατο, ἀλλά γε καὶ τῷ ὁρῶντι συνεχῶς καὶ μηδὲν ἐκ τούτου δεινὸν πάσχειν λέγοντι παρῄνει μήτε λέγειν τοῦτο

5—*p.* 361, 2 Isidor. Pelus. Epp. III, 66 Migne Tom. 78, 776 B.

3 τὰ *ante* φιλήματα *om.* L Exc. — 4 χαλεπώτερα MV Exc. — 5 πεφυκότας EN Exc. *et* AP, *sed in* P ς *eras. est, in* A *inter scrib. deletum esse vid.* πεφυκότων FL. — 6 ἰδών τινα ANPR Isid. τινὰ ἰδὼν rell. — οὗτος F Isid. — 7 ἐμπέσειεν (ἐνπ. M) BFMR. — 13 καὶ μέντοι *om.* B Exc. — γησιλαὸς P γισίλαος ACELN ἀγησίλαος BFV Isid. *et* Exc. *corr. ex* ἀγησήλαος. ἀρκεσίλαος R. — 14 διεκώλυεν A Isid. — αὑτὸν BR. — 17 καὶ λίαν ἄτοπον *om.* P Exc. Isid. — ἄγαν λίαν VR. — τὸν *om.* N. — 18 κῦρος DEGV κύρος rell.. — 22 πάσχειν δεινὸν BM Isid. — τοῦτο] αὐτὸ D αὐτῶ M.

1 οὕτως *om.* P. — 7 ὅ τοσαύτην *m. 2 ex* οὗτος αὐτὴν P. — 8 καὶ διογ. δὲ P. — 15 ὁ δὲ μέγας ἀλέξανδρος P.

μήτε πράττειν. τὸ μὲν γὰρ πῦρ, φησίν, τοὺς πλησίον ὄντας καίει, τὸ δὲ κάλλος καὶ τοὺς πόρρωθεν ἑστῶτας. ἐπεὶ οὖν 266 M. ἐκ τοῦ ὁρᾶν τὸ ἐρᾶν τίκτεται καὶ ἐκ τοῦ ἐρᾶν ἡ συγκατάθέσις γίνεται καὶ ἐκ τῆς συγκαταθέσεως ἡ πρᾶξις ἐπιτελεῖται, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς τὸν ἀκολάστως ἑστιῶντα τὰς 5 ὄψεις μοιχὸν ἔκρινεν οὐ τὴν πρᾶξιν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἔννοιαν προαναστέλλων. ὅπερ οὖν Ἀμβακοὺμ αἰνιττόμενος παραινεῖ λέγων· καθαρὸς ὁ ὀφθαλμός σου τοῦ μὴ ὁρᾶν πονηρὰ καὶ ἐπιβλέπειν ἐπὶ πόνους οὐ δυνήσῃ. ἔτι δὲ πάλιν Σωκράτης φυλάττεσθαι σφόδρα καὶ παρατηρεῖσθαι τὴν ἀκρα- 10 σίαν διδάσκων ἔφη· μὴ πεινῶντας λίαν μὴ ἐσθίειν καὶ μὴ διψῶντας πολλὰ μὴ πίνειν. καὶ γὰρ ὁ κύριος ἐμακάρισε τοὺς τοιούτους φάσκων· μακάριοι οἱ πτωχοί, ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ καὶ μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν καὶ διψῶντες, ὅτι χορτασθήσεσθε, καὶ μακάριοι οἱ κλαίοντες 15 νῦν, ὅτι γελάσετε.

Ποῦ τοίνυν εἰσὶν οἱ τὸν ἁβροδίαιτον καὶ τρυφηλόν τε καὶ ἀνειμένον μεταδιώκοντες βίον καὶ ὥσπερ ἐπ' ἐξουσίας τὸν κόσμον ἔχοντες ἀδεῶς πάντα λοιπὸν μεθ' ἡδονῆς καὶ γέλωτος καὶ αἰσχρολογίας καὶ διαχύσεως καὶ ἀφοβίας θεοῦ 20 χρῶνται πρὸς κόρον, καὶ τρυφῆς αὐτοῖς καιρὸς ἅπας. τῇ γὰρ ὀρέξει τὸν καιρὸν ὁρίζονται, κἂν ἕωθεν ἡ πείνη προσ-

9—12 Theodoret. *l. l.* XII Migne 1140 C. — 8 Hab. 1, 13. — 13 Luc. 6, 20; 21.

5 ἑστιόντα MV ἑσίωντα CE εἰσίοντα B ἐπισείοντα F. — 9 οὐ δυνήσει FM οὐ δυνήσι C οὓς δυνήσει A. — 14 τοῦ θεοῦ BCD ELP τῶν οὐρανῶν rell. — 15 καὶ διψῶντες *om.* A Luc. — καὶ *ante* μακάριοι *om.* F Luc. — 16 γελάσατε P γελάσητε B γελάσεσθαι M. — 18 ἐπεξουσίως F ὑπεξουσίας N. — 19 πάντα] πᾶσι B *om.* A. — 21 καιρὸς] καὶ κόρος A *sed* κό *inter scrib. deletum vid.* κόρος ἐστὶν P. — 22 κἂν E καὶ CF. — ἡ σπείνη P ἡ πίνη AM εἰπεῖνη C ἡ πεῖνα V. — προσβάλλει ACMP προσβάλῃ EV προσβάλει DF.

1 μήτε μὴν πράττειν P. — 6 μόνην P. — 11 μὴ *ante* διψῶντας *om.* P. — 16 P *add.* Luc. VI, 24; 25. — 20 γέλωτος πολλάκις ἅμα αἰσχρολ. P. — διαχύσεώς τε καὶ P.

βάλλῃ, παραυτίκα τὴν τροφὴν προσφέρουσιν. οὐ γὰρ ὥρισται τοῦτο μὲν ἐσθίειν, ἐκεῖνο δὲ παραιτεῖσθαι, ἀλλὰ πάντων ἀκρατῶς καὶ ἀδιαφόρως καὶ ἀπερισκέπτως ἀπολαύουσιν ὡς τραπεζολάτραι καὶ κοιλιόδουλοι. ἥτις γε τράπεζα εἰκότως 5 *ἂν κληθείη κυρίως καθέδρα λοιμῶν καὶ ἀλόγων φάτνη. εἰ γὰρ μὴ ἐκ πολλῆς ἀλογίας καὶ ἀπροσεξίας ἀπεκτηνώθησαν ἐπιλαθόμενοι τὸν συνιόντα εἰς πάντα τὰ ἔργα ἡμῶν καὶ μέχρι ψιλοῦ ῥήματος καὶ ἐνθυμήματος ⟨μέλλοντα⟩ δίκας εἰσπράττειν, οὐκ ἂν δήπουθεν μετὰ φλυαρίας καὶ κακονοίας* 10 *καὶ λοιδορίας καὶ γέλωτος καὶ βλασφημίας τὴν θεόσδοτον τροφὴν μετελάμβανον ἀμνημονήσαντες τοῦ λέγοντος ὅτι καὶ ὑπὲρ ἀργοῦ λόγου λόγον δώσομεν ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως καὶ ἐκ τῶν λόγων ἡμῶν τῶν φαύλων κατακριθησόμεθα. καί· ἐκ* [267 M.] *τοῦ στόματός σου κρινῶ σε, πονηρὲ δοῦλε. οὐκοῦν ἐμαται-* 15 *ώθησαν ἐξ ἐπιμέτρου σφόδρα τινὲς τῶν ἀφελεστέρων κοσμικῶν φάσκοντες ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκουόντων καὶ πειθομένων, ὅτι μοναχοῖς μόνοις ὁ ἐπαχθέστερος καὶ βαρύτερος μὲν δέδοται ζυγός, κοσμικοῖς δὲ ὁ ἐλαφρότερος καὶ ἀνειμένος. ἔδει γὰρ τοὺς ἀσυνέτους συνιδεῖν ὅπως καὶ ὁ παλαιὸς* 20 *νόμος τοῖς πᾶσιν Ἰουδαίοις ἀδιαστόλως ἐνομοθετήθη μικροῖς*

---

7 Psalm. 32 (33), 15. — 8 Ez. 24, 14. — 12 Matth. 12, 36; 37. — 13 Luc. 19, 22.

1 *τὴν om.* N. — 5 *κυρίως om.* FL. — 6 *ἀπεκτενώθησαν* MR. — 8 *μέλλοντα addidi ex* P. — 9 *εἰσπράττοντα* L *et lit. ex εἰσπράττοντας* F *εἰσπράττοντος* B. — 11 *καὶ om.* LN. — 12 *δώσωμεν* AEFLNP *δόσωμεν* CV. — 17 *ἀπεχθέστερος* CR *ἐπιχθέστερος* B. — 17. 18 *μὲν καὶ βαρύτερος δέδ.* N *μὲν om.* L.

1 *προσφέρουσιν ἀδιαφόρως καὶ ἀδιακρίτως* P. — 2 *ἀλλ' ἁπάντων* P. — 3 *καὶ ἀδιαφόρως om.* P (*cf. v.* 1). — *ἀπολάβουσιν* P. — 10 *καὶ λοιδορίας — καὶ βλασφημίας om.* P. — 11 *ἀμνημονήσαντες τοῦ λέγοντος ὅτι om.* P. — *καὶ γὰρ ὑπὲρ* P. — 12 *ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως om.* P. — 13 *κατακριθησόμεθα, τότε λέγοντος πρὸς ἕκαστον ἀργολόγον καὶ φλύαρον τοῦ κριτοῦ πάντως· ἐκ* P. — 14 *Post δοῦλε alia addit* P. — 18 *ἀνειμένος τὰ προειρημένα παραγραψάμενοι ἢ ἀνοηταίνοντες ἢ κακουργοῦντες ἀναισχύντως* P.

τε καὶ μείζοσιν, καὶ ἡ παράβασις ἐπικίνδυνος ἄγαν καὶ ὀλέθριος (διό φησιν ὁ Δαυίδ· ἐπικατάρατοι οἱ ἐκκλίνοντες ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου, κύριε), καὶ ὁ τῆς χάριτος ὁμοίως ἐξ ἴσου τεθέσπισται ἄρχουσι καὶ ἰδιώταις, πλουσίοις καὶ πένησι καὶ ἁπλῶς πᾶσι κοσμικοῖς τε καὶ μοναχοῖς. τοῦ οὖν 5 *κυρίου καὶ θεοῦ ἡμῶν λέγοντος· μακάριοι οἱ πτωχοὶ ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, καὶ μακάριοι οἱ πεινῶντες ὅτι χορτασθήσεσθε καὶ μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν ὅτι γελάσετε· καί· οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν καὶ οὐαὶ οἱ ἐμπεπλησμένοι ὅτι πεινάσετε·* 10 *καί· εἴ τις ἔρχεται πρός με καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ἔτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καί· πᾶς ὃς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ, οὐ δύναταί μου εἶναι μαθητής· καί· σπουδάσατε εἰσελθεῖν* 15 *διὰ τῆς στενῆς πύλης, ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοί εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς. καὶ στενὴ ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωήν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὑρίσκοντες αὐτήν. ταῦτα δὲ*

2 Psalm. 118 (119), 21. — 6 Luc. 6, 20; 21. — 9 Luc. 6, 24; 25. — 11 Luc. 14, 26. — 14 Luc. 14, 33. — 15 Matth. 7, 13; 14.

5 *καὶ ἁπλῶς πᾶσι om.* B. — *πᾶσι κοσμικοῖς τε καὶ μοναχοῖς* AV *κοσμικοῖς τε πᾶσι καὶ μοναχοῖς* CDEFL *κοσμικοῖς τε καὶ πᾶσι μοναχοῖς* P *πᾶσι om.* MR. — 6 *μακάριοι* — 7 *τοῦ θεοῦ καὶ add.* ANP *om.* rell. — 6 *πτωχοὶ τῷ πνεύματι* AN. — 7 *τοῦ θεοῦ*] *τῶν οὐρανῶν* AN. — *καὶ om.* N Luc. — 8 *χορτασθήσεσθαι·* AM *χορτασθήσονται* CDFRV *χορτασ^θ^* E. — *καὶ om.* N Luc. — *νῦν om.* codd. *praeter* BP. — 9 *γελάσεται* ACM *γελάσονται* FRV. — 14 *αὐτῷ* BFL. — 18 *ἐρχόμενοι* BR *ἀπερχόμενοι* M.

5 *μοναχοῖς καὶ ἡ παράβασεις ἐπηρτημένη φοβερὰ ψυχικόν τε καὶ σωματικὸν αἰώνιον καὶ οὐ πρόσκαιρον ὠδίνουσα κίνδυνον* P. — 6 *καὶ θεοῦ ἡμῶν om.* P. — 7 *πεινῶντες νῦν ὅτι* P Luc. — 10 *οὐαὶ ὑμῖν οἱ* P Luc. — *πεινάσετε καὶ οὐαὶ ὑμῖν οἱ γελῶντες νῦν ὅτι πενθήσεται* P Luc. — 17 *εἰς τὴν ἀπώλειαν* — 18 *ἀπάγουσα om.* P *ex homoeotel.* — 19 *Post αὐτὴν alia add.* P.

ταῦτα καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια οὐ πρὸς μοναχοὺς ἐρρήθησαν, ἀλλὰ πρὸς κοσμικοὺς καὶ βιωτικοὺς καὶ τὸν πρόσυλον καὶ γεώδη βίον ἐπανῃρημένους, ἐπεί, ἂν ἄρα πρὸς μοναχοὺς καὶ μόνον ἐλέχθησάν, ἐλεεινότεροι πάντων ἀνθρώ-
5 πων εἰσὶν οἱ κοσμικοὶ τῶν τοιούτων μακαρισμῶν καὶ θείων ἐντολῶν ἀπεστερημένοι. εἰ δέ γε κοινὸς ὁ νόμος καὶ ὁ ζυγός, κοινὸς καὶ ὁ μακαρισμὸς καὶ ὁ ταλανισμὸς εὔδηλον ὅτι, εἰ καὶ ἀναγινώσκοντες οὐκ ἐπιγινώσκουσι τὸ παράπαν,
268 M. ἐπεὶ οὐκ ἂν τοὺς ἀναιτίους καὶ θεοφιλεῖς μονάζοντας κατε-
10 δίκαζον ἐπ' ὀλέθρῳ τῆς ἑαυτῶν ἀδιακρίτου ψυχῆς καὶ γλώσσης ἀκολάστου καὶ γνώμης ἀγνώμονος.

[ϛ'. Περὶ Νέρωνος.]

Μετὰ δὲ Κλαύδιον ἐβασίλευσε Νέρων υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ιδ'.
269 M. ἐφ' οὗ Σίμων ὁ μάγος ἐλθὼν ἐν Ῥώμῃ καὶ πολλὰ σημεῖα
15 διὰ γοητείας καὶ φαντασίας τινὰς ἐπιτελῶν καὶ ἑαυτὸν θεὸν ὀνομάζων, καὶ τοῦ μεγάλου Πέτρου τὴν Ῥώμην τότε καταλαβόντος καὶ πρὸς τὸν μάγον ἀπελθόντος, εὗρε κύνα παμμεγέθη δεδεμένον ἁλύσεσιν ἐν τῷ πυλῶνι, ὃν ὁ Σίμων δεσμήσας ἐκώλυε πάντας οὓς οὐκ ἤθελε πρὸς αὐτὸν εἰσιέναι·
20 καὶ τοῦτο ἦν πρῶτον θαῦμα τῷ μέλλοντι πρὸς Σίμωνα εἰσέρχεσθαι. ὁ δὲ Πέτρος ἰδὼν τὸν κύνα οὕτω μέγαν καὶ

---

14 —*p.* 366, 7 *cf.* Malalas *p.* 252, 5 *sqq.*

1 ταῦτα] πάντα MV *om.* BD *eras. in* A. — παραπλήσια πάντα ACDEFLR πάντα *om.* BMPV. — ἐρήθησαν CN ἐρέθησαν A ἐρρέθησαν R. — καὶ πρὸς BR. — 3 ἄρα ABFNP. — 4 καὶ μόνον *om.* F καὶ *om.* N. — ἐλέχθησαν] ἐρρήθησαν (ή *in lit. in* B) BF ἐρρέθησαν L. — 5 τῶν τοιούτων LP τῶν *om.* rell. — 8 εἰ καὶ] καὶ οἱ R εἰ *om.* BN. — 9 μοναχοὺς AF. — 13 ὁ υἱὸς codd. *praeter* BNP. — 16 μεγάλου ἀποστόλου πέτρου codd. *praeter* AP.

1 παραπλήσια τούτοις P. — ἐρρήθησαν τηνικαῦτα καθὼς πάντες ἴασιν (*sic*) P. — 3 ἐὰν P. — 11 *Plura add.* P. — 17 ηὗρε P.

ἀπηγριωμένον καὶ μαθὼν ὅτι πολλοὺς ἀνεῖλεν ἐπιχειρήσαντας εἰσελθεῖν πρὸ τῆς ἐπιτροπῆς Σίμωνος κρατήσας ἔλυσεν αὐτὸν λέγων· εἴσελθε πρὸς Σίμωνα καὶ εἰπὲ αὐτῷ ἀνθρωπίνῃ φωνῇ· Πέτρος ὁ δοῦλος Χριστοῦ εἰσελθεῖν πρός σε θέλει. καὶ τοῦ κυνὸς εὐθὺς δρομαίου εἰσελθόντος καὶ οὕτω 5 *λαλήσαντος, κατεπλάγησαν οἱ μετὰ Σίμωνος λέγοντες· τίς ἐστι Πέτρος καὶ τίς ἡ τοσαύτη δύναμις αὐτοῦ; πρὸς οὓς φησιν ὁ Σίμων· τοῦτο ὑμᾶς μὴ ξενιζέτω, ὅπερ κἀγὼ ποιήσω. καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κύνα καὶ ὡσαύτως προστάξας εἰπεῖν ἀνθρωπίνῃ φωνῇ τῷ Πέτρῳ εἰσελθεῖν, καὶ τοῦτο ποιήσας* 10 *πάλιν ὁ κύων, εἰσῆλθε Πέτρος πρὸς Σίμωνα. καὶ συμβαλὼν μετ' αὐτοῦ Σίμων εἰς θαυματουργίας, ἐνίκησε Πέτρος ἰάσεις ποιῶν, καὶ πολλοὶ πιστεύσαντες ἐβαπτίσθησαν. καὶ ἦν ἐν τῇ Ῥώμῃ ταραχὴ πολλὴ καὶ σύγχυσις ἕνεκεν Πέτρου καὶ Σίμωνος, ὅτι κατέναντι ἀλλήλων ἐποίουν θαύματα. ἅπερ* 15 *μαθὼν Ἀγρίππας ὁ ἔπαρχος ἀνήγαγε τῷ βασιλεῖ Νέρωνι λέγων· δύο τινές εἰσιν ἄνδρες ἐν τῇ πόλει θαυματοποιοῦντες ἀπέναντι ἀλλήλων. ὁ μὲν λέγει ἑαυτὸν εἶναι τὸν Χριστόν, ὁ δὲ ἄλλον εἶναι, τὸν ἐσταυρωμένον Ἰησοῦν, οὗ καὶ μαθητὴν ἑαυτὸν εἶναι διϊσχυρίζεται. οὓς κελεύσας ὁ Νέρων* 20 *ἀχθῆναι κατενώπιον αὐτοῦ λέγει πρὸς Σίμωνα· σὺ εἶ, ὃν λέγουσι Χριστόν; ὁ δέ φησιν· ἐγώ εἰμι. ὁμοίως δὲ καὶ τὸν Πέτρον ἐπερωτήσας, εἰ ἀληθῶς οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός, οὐκ* 270 M. *ἔστιν οὗτος, μὴ γένοιτο, ἀπεκρίθη Πέτρος. ἐγὼ γὰρ ἐκείνου μαθητής εἰμι τοῦ σταυρωθέντος καὶ ἀναστάντος καὶ εἰς* 25 *οὐρανοὺς ἀναληφθέντος. ὁ δὲ Νέρων ὡς τερατολόγους ἀμφοτέρους εὐθὺς ἀτίμως ἐκ προσώπου αὐτοῦ θᾶττον ἐξήλασεν.*

---

5 *δρομαίως* B Mal. — 11 *πρὸς τὸν σίμωνα* BD *εἰς τὸν σ.* M. — 15 *τὰ θαύματα* BR. — 16 *ἔπαρχος* LMPR *ὕπαρχος* rell. — *ἔπ.* (*ὕπ.* D) *ῥώμης* N — 18 *καὶ ὁ μὲν* AF *ὧν ὁ μὲν* V. — 21 *συναχθῆναι* N. — 21 *πρὸς τὸν σίμωνα* BFN. — 23 *αὐτός* FN. — 25 *μαθητής εἰμι* CP *εἰμὶ μαθητὴς* rell. — 27 *ἀπήλασεν* BL.

17 *θαῦματα ποιοῦντες* P Mal. — 19 *τὸν καὶ ἐσταυρ.* P. — 24 *ἔφη πέτρος· μὴ γένοιτο. ἐγὼ γὰρ* P.

οἳ καὶ διάγοντες ἐν Ῥώμῃ ἐποίουν θαύματα κατέναντι ἀλλήλων. μιᾶς οὖν τῶν ἡμερῶν προστάξαντος τοῦ Σίμωνος ἀχθῆναι αὐτῷ ταῦρον παμμεγέθη ἐλάλησεν εἰς τὸ οὖς αὐτοῦ, καὶ παρευθὺς τέθνηκεν ὁ ταῦρος. ὁ δὲ Πέτρος εὐξάμενος 5 *ἀνέστησεν αὐτόν. οἱ δὲ λαοὶ ἰδόντες ἐθαύμασαν λέγοντες· ἀληθῶς τὸ ζωογονῆσαι ὑπὲρ τὸ θανατῶσαι μεῖζόν ἐστι θαῦμα. καὶ μέντοι καὶ ἄλλα σημεῖα πολλὰ ἐποίησαν καὶ λόγους δογματικοὺς ἐλάλησαν ἀπέναντι ἀλλήλων οὐ μόνον ἐν Ῥώμῃ, ἀλλὰ καὶ ἐν Συρίᾳ πρότερον, ἅ τινα Κλήμης ὁ* 10 *Ῥωμαῖος καὶ πάνσοφος μαθητὴς Πέτρου καὶ συνέκδημος ἐπεξεργαστικώτερον διηγησάμενος οὕτως ἔφη· τοῦ μακαρίου Πέτρου τοῦ ἀποστόλου διδάσκοντος τὸν λαὸν σέβεσθαι καὶ προσκυνεῖν τὸν ἐπὶ πάντων μόνον ἀληθινὸν θεόν, ὁ Σίμων ἔξω τοῦ ὄχλου ἑστὼς ἐβόησεν· τί ψευδόμενος ἀπατᾶν θέλεις* 15 *τὸν παρεστῶτά σοι ἰδιώτην ὄχλον πείθων αὐτὸν θεοὺς μήτε νομίζειν μήτε εἶναι, καίπερ τῶν παρ' Ἑβραίοις βίβλων λεγουσῶν πολλοὺς θεοὺς εἶναι. πλὴν οὖν περὶ οὗ ἔφης θεοῦ δείξας ἐγὼ μὴ αὐτὸν εἶναι τὸν ἀνώτατον καὶ παντοδύναμον θεόν, καθὸ ἀπρόγνωστός ἐστι καὶ ἀτελὴς καὶ ἐνδεὴς καὶ* 20 *οὐκ ἀγαθὸς καὶ πολλοῖς ὑποκείμενος πάθεσι κατὰ τὴν ὑμε-*

11—*p.* 367, 19 Clem. Hom. III, *cp.* 38. 39 Migne Tom. 2, 136 A.

2 *μιᾷ* NR. — 3 *αὐτῷ*] *αὐτὸν* CE *πρὸς αὐτὸν* L. — 4 *παρευθὺ* (*-θὴ* M) ACLNV. — 10 *πέτρου τοῦ ἀποστόλου* N. — 15 *αὐτοὺς* N. — 15. 16 *μήτε εἶναι μήτε νομίζειν* BN *μήτε ὀνομάζειν μήτε εἶναι* F. — 18 *ἀνωτάτω* V Clem.

1 *ἐποίουν ἔτι θαύμ.* P. — 2 *μιᾶς* — 7 *θαῦμα sic in* P: *καὶ ὁ μὲν σίμων προστάξας καὶ ἀχθέντος μεγάλου ταύρου εἶπε λόγον εἰς τὸ ὠτίον αὐτοῦ καὶ παραχρῆμα τέθνηκεν ὁ ταῦρος. ὁ δὲ πέτρος εὐξάμενος καὶ ἀναστήσας αὐτόν, πάντες μᾶλλον ἐθαύμαζον λέγοντες· τὸ ζωογ. ὑπὲρ τοῦ θανατ. μεῖζον ἐστὶ θαῦμα. Similia* Mal. — 10 *πάνσοφός τε καὶ μαθητὴς* P. — 11—14 *sic in* P: *τοῦ γὰρ πέτρου ποτὲ διδάσκοντος ἐπὶ λαοῦ περὶ τοῦ μόνου θεοῦ ὁ σίμων ἔξω τοῦ ὄχλου βοῇ μεγάλῃ χρησάμενος πρὸς τὸν πέτρον εἶπεν.* — 13 *θέλης* P. — 16 *καὶ περὶ τῶν* P. — 17 *πλὴν οὖν* — 18 *εἶναι om.* P *ex homoeotel.*

τέραν γραφήν, ἕτερος πάντως περιλείπεται προγνωστικός, τέλειος, ἀνενδεής, ἀγαθὸς καὶ παντὸς πάθους ἀπηλλαγμένος, ὃν δὲ σὺ φῂς δημιουργὸν καὶ ὑπέρθεον τοῖς ἐναντίοις ἀντι- 271 M. κείμενος ὑπάρχει. αὐτίκα γοῦν ὁ καθ' ὁμοίωσιν αὐτοῦ γεγονὼς Ἀδὰμ καὶ τυφλὸς κτίζεται καὶ γνῶσιν ἀγαθοῦ ἢ 5 κακοῦ μὴ ἔχων παραβάτης εὑρίσκεται καὶ τοῦ παραδείσου ἐκβάλλεται καὶ θανάτῳ καταδικάζεται. ὁμοίως τε ὁ πλάσας αὐτόν, ἐπεὶ μὴ πανταχοῦ βλέπει, ἐπὶ τῇ τῶν Σοδόμων καταστροφῇ λέγει· καταβὰς ὄψομαι, εἰ κατὰ τὴν κραυγὴν αὐτῶν τὴν ἐρχομένην πρός με συντελοῦνται· εἰ δὲ μή, ἵνα 10 γνῷ· καὶ ἑαυτὸν ἀγνοοῦντα δείκνυσιν. καὶ τὸ εἰπεῖν περὶ τοῦ Ἀδάμ· ἐκβάλωμεν αὐτόν, μήπως ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἅψηται τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ φαγὼν ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα, ἀγνοοῦντος καὶ φθονοῦντός ἐστι σύμβολον, ὥσπερ καὶ τό· ἐνεθυμήθη ὁ θεὸς ὅτι ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον, 15 μεταμελείας ἐστὶ καὶ ἀγνοίας τεκμήριον τῶν μελλόντων. καὶ τό· ὠσφράνθη κύριος ὀσμὴν εὐωδίας, ἐνδεοῦς ἐστι σημεῖον, ὡς καὶ τὸ πειράζειν τὸν Ἁβραὰμ καὶ ἄλλους οὐκ ἀγαθοῦ ἐστιν ἀπόδειξις καὶ τὸ τέλος τῆς ὑπομονῆς μὴ προειδότος. ὁ δὲ Πέτρος ἔφη πρὸς τὸν Σίμωνα· εἰ τυφλὸς ἐπλάσθη ὁ 20 Ἀδάμ, ὡς λέγεις, πῶς ἐντελλόμενος ὁ θεὸς ἐδείκνυεν αὐτῷ λέγων· ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν οὐ φάγεσθε; καὶ ὁ Σίμων φησίν· τυφλὸς ἦν ὁ νοῦς αὐτοῦ. καὶ ὁ Πέτρος· πῶς καὶ τὸν νοῦν τυφλὸς ἦν ὁ πρὸ τοῦ γεύσασθαι τοῦ φυτοῦ προσφόρως πᾶσι τοῖς ζώοις ἐπιθεὶς 25 ὀνόματα; ὅτι γὰρ καὶ τοὺς τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος

---

9 Gen. 18, 21. — 12 Gen. 3, 22. — 15 Gen. 6, 7. — 17 Gen. 8, 21. — 20—26 Clem. Hom. III, *cp.* 42 Migne Tom. 2, 137 D. — 22 Gen. 2, 17. — 26—*p.* 369, 2 *cf.* Theodos. Melit. Chron. *p.* 8 *med.*

3 ἔφης A *om.* M φῂς rell. — 12 ἐκβάλλωμεν DRV ἐκβάλλομεν BM. — 15 ὁ θεὸς *om.* N. — 17 ὀσφράνθη BFPV.

20 πρὸς τὸν Σίμωνα] πρὸς αὐτόν P.

ὀφθαλμοὺς εἶχον ἀνεωγότας καὶ βλέποντες ἦσαν ὅ τε Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὔα, δῆλον ἐντεῦθεν· εἶδε γάρ, φησίν, ἡ γυνὴ ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς βρῶσιν καὶ ἀρεστὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν καὶ ὡραῖον τοῦ κατανοῆσαι, καὶ λαβοῦσα τοῦ καρποῦ
5 αὐτοῦ ἔφαγε καὶ ἔδωκε τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς μετ' αὐτῆς. εἰ οὖν
272 M. καλὸν θεασάμενοι τὸ δένδρον καὶ τὸν καρπὸν ἔφαγον, εὔδηλον ὅτι καὶ πρὸ τῆς τοῦ καρποῦ βρώσεως γνῶσιν μὲν εἶχον καλοῦ τε καὶ κακοῦ, ὄψιν δὲ ὀξυδερκεστάτην ὁρᾶν ἕκαστα δυναμένην. οὐκοῦν οὐχ ὡς μετὰ τὴν βρῶσιν καὶ τὴν παρά-
10 βασιν ἀναβλεψάντων εἴρηται τό· διηνοίχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί — δείκνυνται γὰρ καὶ πρὸ τῆς βρώσεως ὁρῶντες, ὡς ἔφην — ἀλλ' ὡς τὸ ἀπειρόκακον ἀποθεμένων διὰ τῆς παραβάσεως, ὃ καὶ τὴν γνῶσιν ἀδιάφθορον παρέσχεν, ἐρρήθη ὅτι· διηνοίχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί. πέφυκε γὰρ ὁ ὀφθαλ-
15 μὸς ὑπὸ τοῦ λογισμοῦ διεγείρεσθαι πρὸς ἃ βλέπει, διότι σύνεσιν αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν οὐκ ἔχει κἀντεῦθεν πολλάκις πρὸς ἕτερα τῆς διανοίας ἀσχολουμένης τυφλοῦ δίκην ἔσθ' ὅτε παρερχόμεθα καὶ τὸν πάνυ γνώριμον, καί, ἐπειδὰν ἐγκληθῶμεν, τῇ ἀσχολίᾳ τοῦ λογισμοῦ τὸ αἴτιον ἀνατιθέντες ἀπο-
20 λογούμεθα. οὕτω καὶ ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὔα τῇ αἰσθήσει τοῦ νοῦ πρὸς τὴν ὄψιν διηγέρθησαν. τὸ γάρ· διηνοίχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἔγνωσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν, ἀποκάλυψιν δηλοῖ τὴν ἐγγενομένην τῷ λογισμῷ, οὐκ ἀνάβλεψιν ὀφθαλμῶν, ὥστε τὴν μετὰ τὴν ἁμαρτίαν αἴσθησιν οὕτω

---

2 Gen. 3, 6. — 10 Gen. 3, 7.

1 *εἶχεν* BC. — 2 *καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ εὔα* CF. — *εὔα* NPRV. — 2 *ἐντεῦθεν* — 3 *ξύλον om.* CE *ἐντεῦθεν* — *γυνὴ et τὸ ξύλον om.* B. — 2. 3 *τὸ ξύλον ὅτι καλὸν* N. — 4 *ὡραῖόν ἐστι τοῦ* PR Gen. — 5 *καὶ τῷ ἀνδρὶ* BFNR Gen. — 7 *μὲν om.* PR. — 11 *δείκνυται* ACR. — 13 *ἀδιάφθορον* CPR *ἀδιάφορον* rell. (*τὴν γύμνωσιν ἀδιάφορον* Theod.). — *ἐρρέθη* AR. — 18 *τὸν*] *τὸ* BP. — *ἐγκλεισθῶμεν* BR *ἐκλιθῶμεν* A. — 20 *εὔα* DP. — 21 *νόον* P *νοὸς* F.

20 *οὕτως οὖν καὶ* P. — 21 *διεγέρθησαν* P.

κέκληκεν ἡ γραφή. παρευθὺς γὰρ μετὰ τὴν ἁμαρτίαν τὸ συνειδὸς πλήττεται. καὶ ὁ Σίμων φησίν· εἰ πρόγνωσιν εἶχεν ὁ Ἀδάμ, διὰ τί οὐ προέγνω τὴν διὰ τοῦ ὄφεως καὶ τῆς γυναικὸς ἀπάτην; καὶ ὁ Πέτρος· εἰ πρόγνωσιν οὐκ εἶχεν, πῶς τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ πρὸς τὰς ἐσομένας πράξεις ἅμα 5 τῷ γεννηθῆναι ἐπέθηκεν ὀνόματα; τὸν γὰρ πρωτότοκον ὠνόμασε Κάϊν, ὅ ἐστι ζῆλος, ὃς καὶ ζηλώσας ἀνεῖλε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἄβελ, ὃ ἑρμηνεύεται πένθος· ἐπ' αὐτῷ γὰρ πρώτῳ φονευθέντι ἐπένθησαν οἱ γονεῖς. εἰ δὲ Ἀδὰμ ἔργον θεοῦ καὶ ποίημα πρόγνωσιν εἶχεν, πολλῷ μᾶλλον ὁ δημιουργήσας 10 αὐτὸν θεός. ὅτι γὰρ ὄντως προγινώσκει ὁ θεός, φησὶ πρὸς τὸν Ἁβραάμ· γινώσκων γίνωσκε ὅτι πάροικον ἔσται τὸ σπέρμα σου ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ, καὶ δουλώσουσιν αὐτὸ ἔτη υ', τὸ δὲ ἔθνος, ᾧ ἐὰν δουλεύσωσιν, κρινῶ ἐγώ. μετὰ δὲ ταῦτα ἐξελεύσονται ὧδε μετὰ ἀποσκευῆς πολλῆς. σὺ δὲ ἀπελεύσῃ 15 273 M. πρὸς τοὺς πατέρας σου μετ' εἰρήνης τραφεὶς ἐν γήρει καλῷ, τετάρτῃ δὲ γενεᾷ ἀποστραφήσονται ὧδε. οὔπω γὰρ ἀναπεπλήρωνται αἱ ἁμαρτίαι τῶν Ἀμορραίων ἕως τοῦ νῦν. τί δέ· οὐχὶ καὶ Μωϋσῆς καὶ οἱ λοιποὶ προφῆται τὰ ἁμαρτήματα τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τὴν ἀπείθειαν αὐτοῦ πρὸς τὸν Χριστὸν 20 καὶ τὴν εἰς τὰ ἔθνη πάντα διασπορὰν αὐτοῦ προεδήλωσαν;

2—11 Clem. *l. l. cp.* 42. 43 Migne 140 A. — 11—*p.* 370, 7 *ib. paullo post.* — 12 Gen. 15, 13 *sqq.*

1 παρευθὺ CE. — 6 τῷ] τὸ CDEP. — 8 πρῶτον A πρῶτον N πρώτως B. — 12 γίνωσκε] γνώσῃ V Gen. Clem. γνώσει A γινώσκων ἔσῃ N. — 13 αὐτῶ AMPR. — δουλώσ. αὐτὸ καὶ κακώσουσιν αὐτὸ (αὐτὸ *om.* F) BF *ex* Gen. — 14 δουλεύσουσι AFV. — 15 ἀπελεύσει ACFMP. — 17 τετάρτῃ δὲ γενεὰ ABD. — ἀποστραφήσεται N. — 20 τὴν πρὸς τὸν χρ. BF τὸν πρὸς χρ. M. — 21 πάντα *om.* A Clem.

18 *Post* νῦν P *add.*: οὕτω δὴ καὶ πρὸς μωσέα φησίν· ἰδοὺ σὺ κοιμάσαι μετὰ τῶν πατέρων σου κτλ. *usque ad* κακὰ πολλά. (= Deut. 31, 16; 17) οἶδα γὰρ τὴν πονηρίαν — τοῖς πατράσιν αὐτῶν (*ib. v.* 21). δοῦναι γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι καὶ φαγόντες καὶ ἐμπλησθέντες ἐγκαταλείψουσί με (*ib. v.* 20).

εἰ δὲ Μωϋσῆς καὶ οἱ ἄλλοι προφῆται ἐκ τῆς τοῦ θεοῦ χάριτος τὰ μέλλοντα προεγίνωσκον, πῶς αὐτὸς ὁ ἐν αὐτοῖς λαλήσας θεὸς οὐ προγινώσκει τὰ ἐσόμενα; ὥστε οὖν οἰκονομικῶς εἴρηται τό· ἐνεθυμήθη, τοῦτ' ἔστι μετεμελήθη, καὶ
5 *τό· καταβὰς ὄψομαι, καὶ μέν γε καὶ τό· ἐπείραζε τὸν Ἀβραάμ, καὶ τό· ὠσφράνθη, καὶ ὅσα τοιαῦτα συγκαταβατικῶς διὰ τὴν ἡμετέραν ἀσθένειαν λέλεκται. ἐπεὶ ὅτι γε θυσιῶν οὐκ ὀρέγεται διὰ τοῦ προφήτου Δαυὶδ ὑπεμφαίνει λέγων· μὴ φάγομαι κρέα ταύρων; ἢ αἷμα τράγων πίομαι; ὅθεν ὁ ἐξ αὐτοῦ*
10 *πρὸ τῶν αἰώνων γεννηθεὶς καὶ ἐπ' ἐσχάτων ἐκ τῆς παρθένου διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν τεχθεὶς ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ὥσπερ διερμηνεύων τοῖς ἀγνοοῦσιν, ὅτι ὁ θεὸς καὶ πατὴρ πάντα προγινώσκει, ἔλεγεν· οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρῄζετε τούτων πάντων πρὶν αὐτὸν αἰτή-*
15 *σησθε. καὶ τοῖς νομίζουσιν ὅτι μὴ πάντα βλέπει ἔφασκεν· προσεύχεσθε ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει ἐν τῷ φανερῷ. καὶ τοῖς οἰομένοις αὐτὸν μὴ ἀγαθὸν εἶναι ἐπέπληττε λέγων· εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις*
20 *ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν. καὶ τοῖς δοκοῦσιν αὐτὸν θυσιῶν ὀρέγεσθαι διηγόρευσεν· ὁ θεὸς ἔλεος θέλει καὶ οὐ θυσίας. καὶ*

---

8 Psalm. 49 (50), 13. — 9—*p.* 371, 9 Clem. *l. l. cp.* 55—57 Migne 148 A. — 13 Matth. 6, 8; 32. — 16 Matth. 6, 6. — 18 Matth. 7, 11. — 22 Matth. 9, 13; 12, 7. — Luc. 6, 36.

1 *ἄλλοι*] *λοιποὶ* N. — 3 *ἐσόμενα*] *μέλλοντα* RV. — 6 *ὀσφράνθη* ABF. — 9 *ὁ om.* BM *spr. v.* D *m. 2 ut vid.; post ἐξ αὐτοῦ ins.* R. — 13 *ἡμῶν* AB. — 14 *πάντων* BCEP *ἁπάντων* AFNRV Matth. — *αἰτήσεισθαι* A *αἰτήσασθε* B *αἰτήσασθαι* N. — 17 *καίτοι* (*corr. m. 2 in* D) *οἰομ. αὐτὸν ἀγαθὸν εἶναι οὐδαμῶς ἐπέπλ.* N. — 20 *πατὴρ ἡμῶν* BC. — 22 *ἔλεον* NR. — *θυσίαν* CRV.

2 *προεγίνωσκον*] *προήδεισαν* P. — 4 *ἐνεθυμήθην* P. — 22 *διηγόρευεν ut vid.* P.

τοῖς ὑπολαμβάνουσιν αὐτὸν κακὸν εἶναι παραινῶν ἐβόα· γίνεσθε οἰκτίρμονες ὡς ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος. διὰ δὲ 274 M. *τοὺς ἀπατωμένους πολλοὺς θεοὺς ὑπάρχειν ἔφη· ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν θεὸν καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν, καί· ἐξομολογοῦμαί σοι, πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ* 5 *καὶ τῆς γῆς. καὶ μέντοι καὶ πρὸς τὸν ἐπερωτήσαντα γραμματέα· ποία ἐστὶ πρώτη πάντων ἐντολή; ἀπεκρίθη· πρώτη πάντων ἐντολή ἐστιν· ἄκουε, Ἰσραήλ, κύριος ὁ θεός σου κύριος εἷς ἐστιν.*

Ὁ δὲ Σίμων συνιδὼν ὅτι Πέτρος αὐτὸν συνάγει ταῖς 10 *γραφαῖς εἰς τὸν περὶ θεοῦ λόγον ἐξετασμὸν γενέσθαι μὴ θελήσας ἀνεχώρησε μετὰ πολλῆς αἰσχύνης καὶ ἥττης. ἦν γὰρ ὁ ἐξάγιστος πολύπειρος μὲν ἐν ταῖς διαβολικαῖς ἐνεργείαις, ἄπειρος δὲ ἐν ταῖς πνευματικαῖς διδασκαλίαις. καὶ γὰρ οὕτως ἦν ἐξησκημένος ἐν ταῖς μαγείαις καὶ μεθοδείαις* 15 *τοῦ Σατανᾶ, ὡς οὐκ ἄλλος τις τῶν πρὸ αὐτοῦ σχεδὸν ἐπὶ ταῖς διαβολικαῖς ἐπινοίαις καὶ κακουργίαις διαβεβοημένων. ἀνδριάντας γὰρ ἐποίει περιπατεῖν καὶ εἰς πῦρ κυλιόμενος οὐκ ἐκαίετο, εἰς ἀέρα ἵπτατο καὶ ἐκ λίθων ἄρτους ἐποίει, δράκων ἐγίνετο καὶ εἰς ἕτερα ζῶα μετεμορφοῦτο, διπρόσωπος* 20 *ἐγίνετο καὶ εἰς χρυσὸν μετεβάλλετο, θύρας κεκλεισμένας καὶ μεμοχλευμένας ἤνοιγε καὶ σιδηρᾶ δεσμὰ διέλυεν, ἐν δείπνοις εἴδωλα παντοδαπῶν εἰδέων παρίστα, τὰ ἐν οἰκίᾳ σκεύη*

---

3 Joh. 17, 3. — 5 Matth. 11, 25. — 12 Marc. 12, 28; 29. — 10—12 Clem. Hom. III, 58 Migne 148 C. — 18—*p.* 372, 7 Anast. Sin. Quaest. XX Migne Tom. 89, 524 C *cf.* Clem. Hom. II, 32 Migne 100 A.

1 *κακὸν αὐτὸν* BENV. — 2 *ὥσπερ ὁ* C *ὡς καὶ ὁ* A. — 6 *ἐρωτήσαντα* NR. — 7 *ἐστὶ πάντων πρώτη* C *πάντων om.* PR. — 10 *ὁ πέτρος* CF. — 15 *οὗτος* ACV *οὕτως οὗτος* F. — 19 *καὶ εἰς ἀέρα* FN. — 20 *καὶ εἰς*—21 *ἐγίνετο om.* BCEFRV. — 21 *μετεβάλετο* ACE. — 23 *εἰδεῶν* E *ἰδέων* R *ἠδέων* AB *ἰδέων* M *εἰδῶν* V.

2 *ὁ ante οὐράνιος om.* P. — 23 *παριστῶν* P.

αὐτομάτως φέρεσθαι πρὸς ὑπηρεσίαν ἐποίει τῶν φερόντων οὐχ ὁρωμένων, σκιὰς πολλὰς προηγεῖσθαι αὐτῷ παρεσκεύαζεν, ἅσπερ ψυχὰς τῶν τεθνηκότων ἔφασκεν εἶναι. πολλοὺς δὲ γόητα καὶ πλάνον αὐτὸν ἐλέγχειν πειρωμένους διαλλάξας 5 *πρὸς ἑαυτόν, ἔπειτα προφάσει εὐωχίας βοῦν θύσας καὶ ἑστιάσας αὐτοὺς διαφόροις καὶ δυσιάτοις νόσοις καὶ δαίμοσιν ὑπέβαλεν. καὶ ἄλλα πλεῖστα εἰργάσατο καθυπουργούντων αὐτῷ τῶν δαιμόνων, κἀντεῦθεν οὐ μόνον ἑαυτὸν εἰς ἑτέρας* 275 M. *μορφὰς ἀνθρώπων τε καὶ ἀλόγων, ὡς ἔφην, μετεσχημάτιζεν,* 10 *ἀλλὰ καὶ οὓς ἤθελεν οὕτως ἐποίει. καὶ γοῦν ποτε ζητούμενος ὑπὸ τοῦ Καίσαρος ὡς πλάνος ἀπέδρα τὴν μορφὴν αὐτοῦ περιθεὶς Φαύστῳ μαθητῇ Πέτρου, καὶ οὕτως ἐπανελθὼν πρὸς Πέτρον ἐδιώκετο ὑπὸ πάντων διὰ τὴν ἀνόσιον εἰδέαν ἣν περιέκειτο. ἐμβλέψας δὲ ὁ Πέτρος εἰς αὐτὸν καὶ* 15 *ἰδὼν λυπούμενον καὶ δάκρυσι συνεχόμενον ἔφη· ὑπὸ Σίμωνος τοῦ μάγου, Φαῦστε, ἡ παραλλαγὴ τῆς μορφῆς σου γέγονεν. ὑπὸ γὰρ Καίσαρος ζητούμενος καὶ φοβηθεὶς ἔφυγε τὴν ἑαυτοῦ σοι μορφὴν περιθείς, ἵνα, σοῦ συσχεθέντος καὶ ἀναιρεθέντος, λύπην μεγάλην καὶ θλίψιν ἡμῖν προξενήσῃ.* 20 *ἀλλ' ὁ θεὸς τῆς τοῦ λαοπλάνου καὶ ἐχθροῦ τῆς ἀληθείας*

10—12 Anastas. Sin. *l. l.* 524 D. — 12—*p.* 373, 3 *cf.* Clem. Hom. XX, 12 *sqq.*

2 *αὐτῷ* BP *αὐτοῦ* rell. Anast. — 4 *διελέγχειν* BM. — 7 *ὑπέβαλλεν* B. — 10 *ζητούμενός ποτε* CM. — 12 *καὶ οὗτος* BCD (*in* D *corr.*) *ὃς* (*om. καὶ*) F. — 13 *ἀνοσίαν* FV. — 16 *φαύστε* ACP. — 18 *μορφήν σοι* ABF *σοι spr. vers. in* P. — 19 *προξενήσει* AM *προξενίσῃ* CDP.

1 *αὐτ. φερόμενα πρὸς ὑπ. ἐποίει βλέπεσθαι* P Clem. Anast. — 7 *εἰργάζετο* (*sic*) P *post δαιμόνων v.* 8 *ins.* — 12 *τῷ μαθητῇ πέτρου φαύστῳ* P. — 13 *πρὸς πέτρον ἐνώπιον ἡμῶν ἔχων τὴν μορφὴν σίμωνος καὶ ὑπὸ πάντων ἀποσειόμενος καὶ μισούμενος διὰ τὴν ἀνόσιον εἰδέαν τοῦ σίμωνος, ἐμβλέψας ὁ π.* — 16 *ἡ om.* P. — *γέγονε διὰ κακομηχανίας καὶ σατανικῆς ἐπινοίας τοῦ γόητος* P. — 18 *σοῦ post ἀναιρεθέντος v.* 19 *ins.* P. — 20 *καὶ ἐχθροῦ τῆς ἀληθείας om.* P.

Σίμωνος ἀπαλλάξας σε μορφῆς τὴν προτέραν καὶ ἰδίαν σου παρέξει τάχιον. ὅπερ δὴ καὶ σὺν τῷ λόγῳ γέγονεν, πάντων ἡμῶν θεωρούντων.

Ταῦτα μέντοι καὶ ἕτερα τοιαῦτα γεγράφηκεν, ὡς ἔφην, Κλήμης λεχθῆναι καὶ πραχθῆναι ἐν Συρίᾳ. ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ 5 *μετὰ τὸ ἐκβληθῆναι αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου Νέρωνος, ὡς προείρηται, εἶπε Σίμων τῷ Πέτρῳ· σὺ ἔφης ὅτι Χριστὸς ὁ θεός σου ἀνελήφθη. ἰδού, κἀγὼ ἀναλαμβάνομαι. καὶ ἰδὼν αὐτὸν Πέτρος κουφιζόμενον διὰ τῆς μαγείας εἰς τὸν ἀέρα ἐν μέσῳ τῆς πόλεως Ῥώμης ηὔξατο· καὶ εὐθὺς πεσὼν ὁ* 10 *Σίμων καὶ συντριβεὶς ἀπέθανεν. ὁ δὲ τόπος ἔκτοτε ὁ δεξάμενος αὐτοῦ τὸ βέβηλον καὶ παμμίαρον σῶμα ἐκλήθη Σιμώνιον. περὶ οὗ ἐν ταῖς ἀποστολικαῖς διατάξεσιν ὁ μέγας ἀπόστολος Πέτρος οὕτω φάσκει· ἡ δὲ καταρχὴ τῶν νέων αἱρέσεων γέγονεν ἀπὸ Σίμωνος τοῦ μάγου, ὃς καὶ ἐν Συρίᾳ* 15 *πολλὰ διαπραξάμενος ἄτοπα καὶ ἐν Ῥώμῃ γενόμενος πολὺ τὴν ἐκκλησίαν ἐσκύλευσε διὰ μαγείας καὶ διαβολικῆς ἐμπειρίας καὶ ἐνεργείας. ἐν μὲν γὰρ Καισαρείᾳ τῇ Στράτωνος ἐμοὶ Πέτρῳ συντυχὼν ἐπειρᾶτο διαστρέφειν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, συμπαρόντων μοι τῶν ἱερῶν τέκνων Ζακχαίου τοῦ* 20 *ποτε τελώνου καὶ Βαρνάβα καὶ Ἀκύλα ἀδελφῶν Κλήμεντος* 276 M.

5—13 Malalas *p.* 255, 13 *sqq.* — 14—15 Const. Apost. VI, 7. — 16—18 *ib.* VI, 9. — 18—*p.* 374, 6 *ib.* VI, 8.

1 *σου*] *σοι* BF. — *σου παρέξει σοι* R. — 4 *ἔφη* BV. — 6. 7 *ὡς εἴρηται* LP. — 7 *σὺ ἔφης ὅτι* P *ἔφης συ ὅτι* V *σὺ om.* rell. — 11 *ὁ δεξάμενος ἔκτοτε* CF. — 12 *παμβέβηλον* FL. — 17 *ἐσάλευσε* BER (*ἔσκυλε* Const.). — 18 *τῆς* LMPRV. — *στράτονος* ACFV. — 21 *βαρνάβα καὶ νικήτου* (-*τη* L) *καὶ ἀκ.* LR Const. *βαρν. καὶ ἀκύλα καὶ νικήτου* F. — *τῶν ἀδελφῶν* L *ἀδελφὸν* C *ἀδελφοῦ* AN.

2 *σὺν τῷ λόγῳ* et *πάντων ἡμῶν θεωρούντων om.* P. — 4 *καὶ ταῦτα μέντοι* P. — 5 *ἐν συρίᾳ λεχθῆναι καὶ διαπραχθῆναι* P. — 11 *ἀπέθανεν. τοῦ δὲ μιαροῦ αὐτοῦ σώματος τεθέντος ἔνθα καὶ πέπτωκεν, ἐκλήθη ὁ τόπος ἔκτοτε σιμώνιον* P (*cf.* Malal.). — 13 *περὶ οὗ καὶ ἐν τ. ἀπ. διατ. ὁ αὐτὸς π. οὕτω φάσκει* P.

τοῦ Ῥωμαίου, μαθητεύσαντι δὲ καὶ Παύλῳ τῷ συναποστόλῳ ἡμῶν καὶ συνεργῷ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. καὶ τρίτον ἐπ' αὐτῶν διαλεχθεὶς αὐτῷ εἰς τὸν περὶ τῶν προφητῶν λόγον καὶ περὶ θεοῦ μοναρχίας ἥττησα αὐτὸν δυνάμει τοῦ κυρίου ἡμῶν 5 *Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς ἀφωνίαν κατέβαλα φυγάδα τε αὐτὸν εἰς τὴν Ἰταλίαν κατέστησα. γενόμενος δέ, ὡς ἔφην, ἐν Ῥώμῃ πολὺ τὴν ἐκκλησίαν ἐτάραξε πολλοὺς ἀνατρέπων καὶ ἑαυτῷ περιποιούμενος, τὰ δὲ ἔθνη ἐξιστάνων μαγικῇ τέχνῃ καὶ δαιμόνων ἐνεργείᾳ, ὡς καί ποτε μεσούσης ἡμέρας προελ-* 10 *θὼν εἰς τὸ θέατρον ἐπηγγείλατο δι' ἀέρος ἀναπτῆναι. πάντων δὲ θαυμαζόντων ἐπὶ τούτῳ, ἐγὼ Πέτρος καθ' ἑαυτὸν ηὐχόμην. καὶ δὴ μετεωρισθεὶς ὑπὸ δαιμόνων ἵπτατο μετάρσιος εἰς τὸν ἀέρα λέγων εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀνιέναι κἀκεῖθεν τοῖς λαοῖς τὰ ἀγαθὰ ἐπιχορηγήσειν. τῶν δὲ δήμων* 15 *ἐπευφημούντων αὐτὸν ὡς θεόν, ἐκτείνας ἐγὼ τὰς χεῖρας εἰς ὕψος ἱκέτευον τὸν θεὸν καταρράξαι τὸν λυμεῶνα καὶ τὴν ἰσχὺν τῶν δαιμόνων περικόψαι. ἀτενίσας οὖν εἶπον τῷ Σίμωνι· εἰ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰμι ἐγὼ καὶ οὐχὶ πλάνος ὥσπερ σύ, Σίμων, προστάσσω ταῖς πονηραῖς δυνά-* 20 *μεσιν ἀφεῖναί σε τῆς κρατήσεως. καὶ ταῦτα εἰπόντος μου, παραχρῆμα κατηνέχθη μετὰ ἤχου πολλοῦ καὶ συνετρίβη, καὶ τοῦ ὄχλου βοήσαντος· εἷς θεός, ὃν Πέτρος καταγγέλλει. οὕτως ἡ πρώτη κατελύθη τῶν Σιμωνιανῶν αἵρεσις ἐν Ῥώμῃ* 277 M. *καὶ τέλεον ἀπέσβη. διὸ δὴ καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τοῦ*

6—24 Const. Apost. VI, 9.

2 *ἐπαυτῷ* A *ἐπ' αὐτὸν* B. — 5 *κατέβαλον* V *καταβαλὼν om. seq. τε* R Const. — 9 *προσελθὼν* N. — 11 *ἐπὶ τούτο* M *ἐπὶ τοῦτο* BCPV. — 14 *ἐπιχορηγεῖν* RV. — 15 *ἐπιφημούντων* N. — *εἰς ὕψος*] *εἰς τὸν οὐρανὸν* A *om.* C. — 16 *ἱκέτευσα* RV. — 24 *τέλειον* ABCE. — *ἀπέσβη* AP *cf.* Eus. Hist. eccl. II, 15, 1. *ἀπεσβέσθη* rell.

3 *εἰς τὸν περὶ τοῦ εὐαγγελίου λόγον καὶ τῶν προφητῶν καὶ περὶ θεοῦ* P. — 4 *ἡττήσας αὐτὸν δυνάμει τοῦ κυρίου καὶ εἰς ἀφ. καταβαλὼν φυγ. κατέστησα εἰς τὴν ἰταλίαν* P Const. — 8 *τά τε ἔθνη ἐκστάντων* P. — 17. 18 *καὶ ἀτενίσας τῷ σίμωνι εἶπον* P.

σαββάτου ἐπίσημον ἄγουσιν οἱ Ῥωμαῖοι. σάββατον γὰρ ἦν, ἐν ᾧ καὶ προσευχὴ καὶ νηστεία τοῖς πιστοῖς. ἔθος γὰρ ἦν τὸ προσεύχεσθαι τὴν ἐκκλησίαν ὑπὲρ τῶν διδασκάλων ἀγωνιζομένων ἢ θλιβομένων, ὡς ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀποστόλων γέγραπται ὅτι· προσευχὴ ἦν ἐκτενὴς γινομένη ὑπὸ τῆς ἐκ- 5 κλησίας ὑπὲρ τοῦ Πέτρου. ὡς οὖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου γενομένης τῆς Χριστοῦ νίκης καὶ τῆς πτώσεως τοῦ ἀντιχρίστου Σίμωνος, ἐπὶ φανεροῖς σάββασι τὸ μνημόσυνον ἐκτελοῦντες Ῥωμαῖοι νηστεύουσι καὶ συνάξεις φαιδρὰς ποιοῦσι μέχρι νῦν τὴν παράδοσιν ἐκείνην φυλάττον- 10 τες. καὶ γὰρ καὶ ἄλλαι τινὲς ἐκλησίαι διάφορα παραφυλάττουσιν ἔθη καθὼς οἱ τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἱστορίας ἀνεγράψαντο. παρὰ Σκύθαις μὲν γάρ, φησίν, αἱ πόλεις πᾶσαι ἐπίσκοπον ἔχουσιν ἕνα καὶ μόνον, παρὰ δὲ Κυπρίοις καὶ Ἄραψι καὶ ἐν ταῖς κώμαις εἰσὶν ἐπίσκοποι, ὥσπερ οὖν καὶ 15 παρὰ τοῖς ἐν Φρυγίᾳ Ναυατιανοῖς καὶ Μοντανισταῖς. καὶ παρὰ μὲν τῇ ἐκκλησίᾳ Ῥώμης ἑπτὰ μόνον διάκονοι γίνονται, παρὰ δὲ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἀδιάφορος ὁ τούτων ἀριθμός ἐστιν. καὶ ἐν Ῥώμῃ πάλιν ἅπαξ μὲν τοῦ ἐνιαυτοῦ λέγεται τὸ ἀλληλούϊα ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ πάσχα ἡμέρᾳ, καὶ οὐδεὶς 20 ἐπ' ἐκκλησίας διδάσκει ποτέ, οὐδ' αὐτὸς ὁ ἐπίσκοπος, ἐν δὲ Ἀλεξανδρείᾳ διδάσκει μὲν ὁ ἐπίσκοπος ἐπ' ἐκκλησίας, τῶν δὲ εὐαγγελίων ἀναγινωσκομένων οὐκ ἀνίσταται τοῦ θρόνου. καὶ τὴν τεσσαρακοστὴν τῶν νηστειῶν οἱ μὲν ἑβδομάδας ϛ' νηστεύουσιν ὡς οἱ ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ καὶ Λιβύῃ καὶ Αἰγύπτῳ 25 καὶ πάσῃ τῇ δύσει καὶ Παλαιστίνῃ, ἐν δὲ Κωνσταντινουπόλει καὶ πέριξ ἄχρι Φοινίκης ἑβδομάδας ζ' νηστεύουσιν, ἄλλοι

5 Act. 12, 5. — 13—*p.* 376, 7 *cf.* Sozom. Hist. eccl. VII, 19.

7 *τῆς τοῦ χριστοῦ* BFV. — 9 *νηστεύοντες* CEL. — 10 *μέχρι τοῦ νῦν* AFL. — 12 *καθώς φασιν οἱ τ. ἐκκλ. ἱστ. ἀναγράψαντες* B. — *συντεθηκότες ἀνεγρ.* F *ἀναγράψαντες μαρτυροῦσιν* *coni.* Muralt. — 16 *ναβατιανοῖς* BC. — 17 *μόνον* BNPR *μόνοι* ACEFV. — 19 *μὲν om.* CFR. — 23 *ἀναγινωσκομένων*] *διδασκομένων* N. — 25 *ὡς οἱ ἐν* ANP *ἐν om.* rell.

δὲ τρεῖς μόνας ἡμέρας ἐν ταῖς ἓξ ἢ ἑπτὰ σποράδην νηστεύουσιν, ἕτεροι δὲ τρεῖς ἑβδομάδας ἐφεξῆς πρὸ τοῦ πάσχα
278 M. συνάπτουσιν. ἔν τισι δὲ πόλεσι τῆς Αἰγύπτου πρὸ ἑσπέρας ἠριστηκότες τῶν μυστηρίων μεταλαμβάνουσιν. καὶ ταῦτα
5 μὲν ὁ Σωκράτης ἱστόρησεν ὡς εἰκὸς τότε φυλαττόμενα πάντα, νῦν δὲ πλείστη καὶ κατὰ μέρος ἐναλλαγὴ γέγονεν ἐν τοῖς εἰρημένοις ἔθεσιν.

Ὁ μέντοι Νέρων ἀκούσας ὅτι πεφόνευται Σίμων ὑπὸ Πέτρου καὶ ἀγανακτήσας ἐκέλευσεν αὐτὸν σταυρωθῆναι. ὁ δὲ
10 Πέτρος παρακαλέσας τὸν ὕπαρχον, ἵνα μὴ ὄρθιος σταυρωθῇ ὡς ὁ κύριος, κατὰ κεφαλῆς ἐσταυρώθη καθὼς ἠξίωσεν ἐκ πολλῆς μετριοφροσύνης. μετὰ δέ γε τὴν Πέτρου τελευτήν, ὥς φησιν Εὐσέβιος, Παῦλος ὁ ἀπόστολος κατὰ μὲν τὴν πρώτην ἀπολογίαν ἐλθὼν ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας δέσμιος καὶ
15 ἀπολογησάμενος Νέρωνι ἐπὶ τὴν διακονίαν τοῦ κηρύγματος ἐστάλη. κἀντεῦθεν, ὡς ἔοικεν, τὰς τῶν ἀποστόλων πράξεις ἐπ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον Λουκᾶς περιέγραψε μέχρις ὅτε συνῆν τῷ Παύλῳ. καθ' ὃν δὲ καιρὸν ἐμαρτύρησεν οὐ συμπαρῆν αὐτῷ, τοῦ ἀποστόλου σαφῶς καὶ τοῦτο λέγοντος ὅτι· οὐδείς
20 μοι ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογίᾳ συμπαρεγένετο, ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον. μὴ αὐτοῖς λογισθείη. ἣν δὴ πρὸς Τιμόθεον δευτέραν ἐπιστολὴν δεσμοῖς κατεχόμενος ἔγραψεν ὁμοῦ σημαίνων τήν τε προτέραν αὐτῷ γενομένην ἀπολογίαν πρὸς

8—9 Mal. p. 255, 21. — 9—12 Mal. p. 256, 12 cf. Eus. Hist. eccl. III, 1. — 12—p. 377, 12 Eus. Hist. eccl. II, 22. — 19 II. Tim. 4, 16.

6 καὶ om. FN. — 7 ἔθεσιν BDFP et recc. nonnulli ἤθεσιν EGV ἔθνεσιν ACM et recc. alii. — 8 ὑπὸ τοῦ πέτρου CFG. — 10 ἔπαρχον MP et recc. quidam. — 12 τοῦ πέτρου B et recc. nonnulli. — 16 ἀπεστάλη BMR. — 17 συνεγράψατο FV. — μέχρις ὅτου BR. — 21 ἐγκατέλειπον CD ἐνεγκατέλειπον P κατέλιπον AB. — 23 τήν τε προτέραν BDEPV Eus. τε om. ACFM.

12 τελευτὴν ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει, καθὼς φησιν εὐσέβιος P. — 16 κἂν ἐντεῦθεν P.

Νέρωνα, ὃν καὶ λέοντα διὰ τὸ ἀπάνθρωπον καὶ θηριῶδες τοῦ τρόπου καλῶς ὠνόμασεν, καὶ τὴν παρὰ πόδας τελείωσιν ἐπάγει φάσκων· ἐρρύσθην ἐκ στόματος λέοντος, ἀλλὰ καὶ ῥύσεταί με κύριος ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ καὶ σώσει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον, ὑπεμφαίνων τὸ παραυ- 5 *τίκα μαρτύριον, ὃ καὶ σαφέστερον ἐν τῇ αὐτῇ προαγορεύει γραφῇ λέγων· ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς* 279 M. *ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφέστηκεν. ἀπολογησάμενος τοίνυν τὴν πρώτην ἀπολογίαν καὶ αὖθις ἐπὶ τὴν τοῦ κηρύγματος δια-κονίαν στειλάμενος, εἶτα πάλιν τὸ δεύτερον ἐπιβὰς τῇ Ῥώμῃ* 10 *δέσμιος καὶ ὡσαύτως Νέρωνι παραδοθεὶς τὸν διὰ ξίφους τοῦ μαρτυρίου στέφανον ἀνεδήσατο μηνὶ Ἰουνίῳ κθ', καθ' ἣν ἡμέραν καὶ Πέτρος ἐσταυρώθη, καθάπερ καὶ Μάρκος καὶ Λουκᾶς οἱ εὐαγγελισταὶ καὶ Ἰάκωβος ὁ ἀδελφόθεος. ὁ οὖν Λουκᾶς ἐπὶ ἐλαίας καρποφόρου σταυρωθείς, μὴ εὑρι-* 15 *σκομένου ξύλου ξηροῦ πρὸς τὸ γενέσθαι σταυρὸν ἐν τῷ τόπῳ, λαβών τις τὸ σῶμα καὶ μεταξὺ πολλῶν μνημείων θάψας ἄδηλον ἐποίησε τὸν τάφον. τῶν δὲ μαθητῶν ἀναζη-τούντων μετέπειτα καὶ μὴ εὑρισκόντων αὐτοῦ τὸν τάφον διὰ τὸ πλῆθος τῶν μνημάτων, προσευξαμένων αὐτῶν τῇ* 20 *νυκτὶ ἐκείνῃ κουλούρια ἔβρεξεν ὁ θεὸς ἰατρικὰ ἐπάνω τοῦ τάφου σύμβολα τῆς ἐπιστήμης αὐτοῦ, καὶ ἐκ τούτου τοῦ σημείου ἐγένετο γνώριμος ὁ τάφος, οὗ τὸ τίμιον καὶ ἅγιον λείψανον ἀνακομίσας Κωνστάντιος υἱὸς Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου κατέθηκεν ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων.* 25

3 II. Tim. 4, 17. — 7 *ib. v.* 6. — 11—12 Mal. *p.* 257, 1.

7. 8 *τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως* BCFLPR Eus. *τῆς ἀναλύσεώς μου* AENV Ep. ad Tim. — 21 *κουλούρια* CP *κουλλούρια* AF *κολλούρια* ELVR *κολλύρια lit. e κολλούρια* D *κολούρια* B *κορούλλια* M. — 24 *ὁ υἱὸς* ABL. — 25 *κατέθ. αὐτὸ* (*αὐτῷ* M) *ἐν* N.

20—25 *καὶ προσευξάμενοι τῇ νυκτὶ κουλ. βρέξας ὁ θεὸς — τῆς ἐπιστ. αὐτοῦ, δῆλον ἐποίησε τὸν τάφον· οὗ τὸ λείψανον κωνστάντιος υἱὸς κωνσταντίνου ἀνακομίσας ἐν κωνσταντινουπόλει κατέθηκεν ἐν τ. ν. τῶν ἀποστόλων, ὅνπερ ᾠκοδόμησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ μέγας κωνσταντῖνος* P.

Ὁ δέ γε μέγας Ἰάκωβος ὁ ἀδελφόθεος ἁγνὸς ὑπάρχων ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ οἶνον καὶ σίκερα οὐκ ἔπιεν οὐδὲ ἔμψυχον ἔφαγεν οὐδὲ βαλανείῳ ἐχρήσατο, τὰ δὲ γόνατα αὐτοῦ ἀπεσκληκότα δίκην καμήλου γεγόνασιν ἐκ τοῦ ἀεὶ
280 M. 5 κάμπτειν ἐπὶ γόνυ καὶ τῷ θεῷ προσκυνεῖν, ὅθεν διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ καὶ θαυμαστῆς πολιτείας ἐκαλεῖτο δίκαιος καὶ ὀβλίας, ὅ ἐστι περιοχὴ τοῦ λαοῦ καὶ δικαιοσύνη. ἐπεὶ οὖν αἰδέσιμος καὶ σεβάσμιος καὶ σφόδρα περιβόητος ὑπῆρχεν ὁ ἰσάγγελος Ἰάκωβος, ἑορτῆς γενομένης
10 τοῦ πάσχα, καὶ πολλῶν μυριάδων συνελθόντων ἐν τῷ ναῷ τῶν Ἰουδαίων, καὶ τοῦτον ἀνενέγκαντες οἱ γραμματεῖς ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ διασκεδάσαι βουλόμενοι τὸ κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ εἶπον μεγάλῃ τῇ φωνῇ· ἀξιοῦμέν σε, δίκαιε, εἰπεῖν τῷ λαῷ, ἵνα μὴ πλανῶνται ὀπίσω τοῦ λεγομένου
15 Χριστοῦ. σοὶ γὰρ πάντες πειθόμεθα γινώσκοντές σε δίκαιον εἶναι καὶ ἀπροσωπόληπτον. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς ἔφη· τί με ἐπερωτᾶτε περὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ αὐτὸς καθέζεται ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ. οἱ δὲ παράνομοι ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαῖοι ἔκραξαν· ὢ ὤ, καὶ ὁ δίκαιος ἐπλανήθη. καὶ εἶπαν
20 πρὸς ἀλλήλους· κακῶς ἐποιήσαμεν τοιαύτην μαρτυρίαν καθ' ἑαυτῶν ὑπὲρ τοῦ Ἰησοῦ παρασχόντες καὶ πολλοὺς ποιήσαντες πιστεῦσαι εἰς αὐτόν. καὶ δὴ μανέντες οἱ ἐξάγιστοι καὶ τοῦτον κατακρημνίσαντες, κλίνας τὰ γόνατα ὑπὲρ αὐτῶν προσηύχετο. καὶ προσεγγίσας τις τῶν υἱῶν Ῥηχὰβ καὶ ἀκού-

1—*p.* 379, 10 *cf.* Eus. Hist. eccl. II, 23, 4 *sqq.* *ex* Hegesippo.

1 γε *om.* AR. — ἅγιος L Eus. — 7 ὀβλίας AFLMPV ὠβλίας E. — 11 καὶ *om.* BF. — 17 κάθηται L Eus. — 18 καὶ οἱ φαρ. CFL. — 19 ὦ ὦ ACP. — εἶπον LNRV. — 23 αὐτὸς κλίνας V κλίνας οὕτως F. — 24 ῥιχαῦ F ῥιχὰμ G ῥιχὰβ rell.

1 μέγας *et* ὁ ἀδελφόθεος *om.* P. — 2 οἶνον μὲν καὶ P. — 8 *Post* δικαιοσύνη *alia addit* P. — 13 τοῦ *om.* P. — 21 παρασχόντες καὶ πολλοὶ ἐκ τοῦ λαοῦ ἀκούσαντες ἐπίστευσαν P. — 22 καὶ δὴ — *p.* 296, 14 Mur. τὸν ὄντως *om.* P *uno quaternione avulso.*

σας αὐτοῦ λέγει αὐτοῖς· τί ποιεῖτε; ὁ δίκαιος μᾶλλον ὑπὲρ ὑμῶν εὔχεται. καὶ δραμών τις κναφεὺς ἔδωκεν εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ μετὰ τοῦ ξύλου, ἐν ᾧ τὰ ἱμάτια ἐκπιέζει, καὶ παραχρῆμα ἐτελεύτησεν ὁ δίκαιος. θάψαντες δὲ αὐτὸν παρὰ τῷ ναῷ ἀνήγειραν αὐτοῦ τὴν στήλην. μετὰ δὲ τὸ 5 *μαρτύριον αὐτοῦ παρὰ πόδας Ἱερουσαλὴμ πολιορκεῖται. φησὶ γὰρ Ἰώσηπος· ταῦτα δὲ συμβέβηκεν Ἰουδαίοις κατ' ἐκδίκησιν Ἰακώβου τοῦ δικαίου, ὃς ἦν ἀδελφὸς Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ, ἐπειδήπερ δικαιότατον αὐτὸν ὄντα Ἰουδαῖοι* 281 M. *ἀπέκτειναν.* 10

Οἱ τοίνυν Ἰουδαῖοι μετὰ τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν ἀνάληψιν ἀπολέμητοι ἔτη μʹ διέμειναν, τοῦ Χριστοῦ μακροθυμοῦντος ἐπὶ τῇ παρανομίᾳ καὶ θεομαχίᾳ αὐτῶν, ὅπως γνωσιμαχήσαντες ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ πλημμελείᾳ ἰσχυρὰν ποιήσωνται τὴν μετάνοιαν. ὅθεν αὐτοῖς φοβερὰ σημεῖα ἐπεδείκνυε 15 *τὴν μέλλουσαν καταλαμβάνειν αὐτοὺς ἅλωσιν προμηνύοντα. ἐν γὰρ τῇ τῶν ἀζύμων ἑορτῇ περὶ ὥραν θʹ τῆς νυκτὸς τοσοῦτον φῶς τὸν ναὸν καὶ τὸν βωμὸν περιέλαμψεν ἐπὶ ὥραν μίαν ὡς δοκεῖν ἡμέραν γενέσθαι. μετὰ δὲ τοῦτο ἐφάνη ἄστρον ὑπὲρ τὴν πόλιν ῥομφαίᾳ παραπλήσιον. καὶ* 20 *ἄλλοτε ἡ ἀνατολικὴ χαλκῆ πύλη τῆς πόλεως σιδηροδέτοις κλειομένη μοχλοῖς καὶ μόλις ὑπὸ ἀνδρῶν λʹ ἀνοιγομένη ὤφθη περὶ ὥραν ηʹ τῆς νυκτὸς ἀνεῳγμένη. καὶ πάλιν ἄλλοτε ὠράθησαν πρὸ ἡλίου δύσεως ὡσεὶ ἅρματα μετέωρα καὶ στρατόπεδα ἔνοπλα διατρέχοντα περὶ τὸν ἀέρα καὶ τὰς* 25 *πόλεις περιστοιχίζοντα. μετὰ δὲ ταῦτα ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς πρὸ ἐτῶν δʹ τοῦ πολέμου, εἰρηνευούσης καὶ εὐθηνούσης ἔτι τῆς πόλεως ἄνθρωπός τις Ἰησοῦς τοῦ-*

---

7 Jos. Arch. XX, 200?. — 11—15 *cf.* Eus. Hist. eccl. III, 7, 8. — 15—*p.* 380, 10 *cf.* Eus. Hist. eccl. III, 8 *ex* Joseph. Bell. VI, 5.

2 *ὑμῶν* ADEL Eus. *ἡμῶν* rell. — *προσεύχεται* N. — 3 *τοῦ om.* NR. — 8 *τοῦ ἰησοῦ* RV. — 9 *ἐπειδὴ* N. — 14 *ποιήσονται* ACFM. — 24 *ἅρματα* CFLM. — 26 *περιτειχίζοντα* BM.

νομα ἐλθὼν ἐν τῇ ἑορτῇ ἐξαίφνης ἀνέκραξεν ἐν τῷ ἱερῷ λέγων· φωνὴ ἀπὸ ἀνατολῶν, φωνὴ ἀπὸ δυσμῶν, φωνὴ ἀπὸ τῶν δ' ἀνέμων, φωνὴ ἐπὶ Ἱεροσόλυμα καὶ πάντα τὸν λαόν. καὶ ταῦτα ἐπὶ πολλαῖς ἡμέραις καὶ νύκταις περιερχόμενος
5 ἐν τῇ πόλει ἀνενδότως ἐβόα. διὸ καί τινες τῶν δημοτῶν ἀγανακτήσαντες μάστιξιν αὐτὸν αἰκίζοντο ἐπὶ πλεῖον κράζοντα μετὰ δακρύων καὶ λέγοντα πρὸς ἑκάστην πληγήν· οὐαί, οὐαί, οὐαὶ Ἱεροσόλυμα. κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν ἑορτὴν βοῦς πρὸς θυσίαν ἀχθεῖσα παραδόξως ἔτεκεν ἄρνα ἐν μέσῳ
282 M. 10 τοῦ ἱεροῦ, ἥτις, οἶμαι, διὰ μὲν τοῦ παρὰ φύσιν τοκετοῦ προεδήλου τήν τε ὑπὲρ φύσιν βίαν καὶ βοὴν τῆς πόλεως, διὰ δὲ τοῦ ἀρνοῦ τὴν πρὸς τὸν ἀμνὸν τοῦ θεοῦ Χριστὸν ἄρνησιν τῶν Ἰουδαίων ἐναργῶς ὑπέφηνε καὶ τὴν γενησομένην αὐτῶν ἄρδην τε καὶ ἀργαλεωτάτην ἀναίρεσιν καὶ
15 πανωλεθρίαν.

Τῶν Ἰουδαίων τὴν πρὸς Ῥωμαίους ὑποταγήν τε καὶ φορολογίαν ἀθετησάντων, ἀπέστειλε Νέρων ἀπὸ Ἀχαΐας Οὐεσπασιανὸν υἱὸν αὐτοῦ σὺν υἱῷ αὐτοῦ Τίτῳ στρατοπεδάρχας κατὰ τῶν Ἱεροσολύμων ἐν δυνάμει βαρείᾳ σφόδρα.
20 ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα πάντες ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς Ἱεροσόλυμα παρεγένοντο καὶ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἐν τῇ μητροπόλει κατείρχθησαν μόνοι, προϋπεξελθόντων διὰ θείας ἀποκαλύψεως τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων καὶ φίλων

20—*p.* 381, 2 *cf.* Euseb. Hist. eccl. III, 5.

4 νυξὶ FVR. — 6 μάστιγξιν BM. — αἰκίζοντο AEN ἐκίζοντο C ἠκίζοντο BRV ἤκιζον FL (αἰκίζονται Eus.). — 8 οὐαὶ *tertium om.* FR. — 9 ἀχθεὶς B *et* A *lit. ex* ἀχθεῖσα. — 10 τοῦ παραδόξου τοκετοῦ AB. — 12 τὸν ἀμνὸν *om.* B. — χριστὸν *om.* A. — 14 ἀργαλαιωτάτην ACL ἀργαλαιοτάτην FN. — 15 πανολεθρίαν ABCEFLN. — 15—16 πανωλεθρίαν τῶν ἰουδαίων τὴν κτλ. CEN. — 16 τῶν οὖν ἰουδαίων A τῶν γὰρ ἰουδ. F τῶν ἰουδ. γὰρ B τῶν ἰουδαίων τοίνυν V τῶν ἰουδ. τοιγαροῦν R μετ' οὐ πολὺ γὰρ τῶν ἰουδ. L. — τὴν πρὸς ῥωμαίους γὰρ N. — 18 υἱὸν αὐτοῦ *eras. in* AL. — 23—*p.* 381, 1 καὶ φίλων καὶ (καὶ *om.* V) ἁγίων καὶ (καὶ *om.* N) δούλων τοῦ θεοῦ *post* ἐρήμων *p.* 381, 2 *ins.* codd. *corr. m. 2 in* A *et* Mur.

καὶ ἁγίων καὶ δούλων τοῦ θεοῦ, καὶ ἀπομεινάντων ὥσπερ ἐν εἱρκτῇ τῶν δυσσεβῶν καὶ ἀλιτηρίων ἐρήμων κατὰ τοὺς πάλαι ὁμοτρόπους αὐτῶν τρισκαταράτους Σοδομίτας. καὶ γὰρ περὶ μὲν τῶν πόλεων Σοδόμων πρεσβευόμενος ὁ θεῖος Ἀβραάμ φησιν· μὴ ἀπολέσῃς δίκαιον μετὰ ἀσεβοῦς, καὶ 5 *ἔσται ὁ δίκαιος ὡς ὁ ἀσεβής. διὸ καὶ ὁ φιλάνθρωπος θεὸς ἐπηγγείλατο, εἰ εὑρεθεῖεν ἐν Σοδόμοις δίκαιοι δέκα, τῆς ἐπ' αὐτοῖς ὀργῆς καταλήγειν. ἀλλ' οὐχ εὕρηνται, ὅθεν καὶ ἄρδην ἀπώλοντο. περὶ δὲ τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐκλιπαρῶν ὁ θεσπέσιος Ἱερεμίας, ἔφη πρὸς αὐτὸν πάλιν ὁ θεός· περιδράμετε* 10 *ἐν ταῖς ὁδοῖς Ἱερουσαλὴμ καὶ ἴδετε καὶ γνῶτε καὶ ζητήσατε ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς, καὶ ἐὰν εὕρητε ἄνδρα καὶ ἔστι ποιῶν κρίμα καὶ ζητῶν πίστιν, ἵλεως ἔσομαι αὐτῇ λέγει κύριος. ἀλλά γε καὶ αὕτη τοῦτο σπανίζουσα τῆς θεομηνίας ἀπήλαυσεν, καὶ οὐκ ἐν ἄλλῳ χρόνῳ, ἀλλ' ἐν ταῖς τῆς ἑορτῆς* 15 283 M. *ἡμέραις. καὶ μάλα γε δικαίως· ἐχρῆν γὰρ αὐτοὺς ἐν αἷς ἡμέραις εἰς τὸν κύριον ἐξήμαρτον ἐν αὐταῖς καὶ τὰ ἐπίχειρα τῆς χριστοκτονίας ὑποστῆναι.*

Ὁ δέ γε Νέρων, κραταιουμένης αὐτῷ τῆς ἀρχῆς, εἰς ἀνοσίους πράξεις ἐξώκειλε καὶ ἀλλότρια τῆς βασιλείας ἐπε- 20 *τήδευε πράγματα κιθαρίζων καὶ τραγῳδῶν καὶ ὀρχούμενος ἐπὶ τῶν θεάτρων. καὶ πρὸς τούτοις καὶ πάσαις αὐτοῦ ταῖς ἀθεμιτουργίαις καὶ τὸ τῆς θεομαχίας μύσος προσέθηκε διώκτης πρῶτος γενόμενος τοῦ θείου λόγου. μετὰ δὲ ταῦτα ἐπιβουλῆς κατ' αὐτοῦ μηνυθείσης αὐτῷ, καὶ εἰς ἄκρον μανίας ἐλθὼν* 25

---

5 Gen. 18, 23. — 7 *ib. v.* 32. — 10 Jerem. 5, 1. — 16—18 Eus. Hist. eccl. III, 5, 6. — 19—*p.* 382, 2 *cf.* Euseb. II, 25.

2 *ἀλητηρίων* ANR. — 4 *τῶν μὲν* C *μὲν om.* F. — *πρεσβεύων* F. — 7 *εὑρεθεῖεν* ABDLV *εὑρεθεῖ* EFM *εὑρεθῇ* C *εὑρεθῶσι* R Gen. — 7 *ἐπ' αὐτοὺς* A *ἐπ' αὐτῆς* N *et* recc. quidam. — 9 *ἐκλιπαροῦντος τοῦ θεσπεσίου ἱερεμίου* FV. — 12 *εὕρηται* ACEMV *et* recc. nonnulli. — 13 *ἵλεος* AM. — 14 *τούτου* BF. — 19 *γε om.* L *et* recc. quidam. — 20 *ἐπετήδευσε* BER. — 23 *μῦσος* BV *et* recc. quidam *μίσος* recc. alii. — 25 *καὶ om.* FN Exc. de insid. *καὶ διὰ τοῦτο εἰς* V.

ἀνεῖλε τὴν μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ ἄλλους μυρίους τῷ γένει προσήκοντας καὶ μέντοι καὶ τοὺς ἐν Ῥώμῃ ἐπισήμους τὴν ἐξ αὐτῶν ἐπανάστασιν ὑφορώμενος. καὶ οὕτως ἐκ τῆς ἄγαν μανίας ἀποκτηνωθεὶς καὶ
5 εἰς προάστειον ἐξελθὼν ἑαυτὸν διεχειρίσατο. ὡσαύτως δὲ καὶ Πιλάτος ποικίλαις περιπεσὼν συμφοραῖς ἑαυτὸν ἀνεῖλεν, τῆς θείας, ὡς ἔοικεν, δίκης οὐκ εἰς μακρὸν αὐτὸν μετελθούσης. ἱστοροῦσι ταῦτα Ἑλλήνων οἱ τὰς Ὀλυμπιάδας ἅμα τοῖς κατὰ χρόνους πεπραγμένοις ἀναγράψαντες.

284 M. 10 [ζ'. Περὶ Γάλβα.]

Μετὰ δὲ Νέρωνα ἐβασίλευσε Γάλβας μῆνας ζ'.

[η'. Περὶ Λουκιβίου.]

Μετὰ δὲ Γάλβαν ἐβασίλευσε Λουκίβιος Ὤθων μῆνας γ' καὶ μανεὶς ἑαυτὸν ἀπέκτεινεν.

15 [θ'. Περὶ Οὐιτελίου.]

Μετὰ δὲ Λουκίβιον ἐβασίλευσεν Οὐιτέλιος μῆνας β' καὶ ἐσφάγη μέσον τῆς Ῥώμης ὑπὸ τοῦ δήμου.

5—9 Eus. Hist. eccl. II, 7.

6 πιλᾶτος CV πηλάτος LM. — 7 εἰς μακρὰν R Exc. — 8 ἱστοροῦσι δὲ ταῦτα ἑλλ. FR ἱστ. δὲ καὶ ἑλλ. N ταῦτα ἕλληνες ἱστ. V. — 13 λούκιβος (βο *m. 1 in lit.*) A λούκιος FN λουκίλιος *corr. e* λουκίβιος E. — 16 λούκιον FN λουκίλιον E. — ἰουτέλιος CE οὐιστέλιος M.